MAGYARORSZÁG

GEOGRAPHIAI SZÓTÁRA,

MELLYBEN MINDEN VÁROS, FALU ÉS PUSZTA, BETÜRENDBEN KÖRÜLMÉNYESEN LEIRATIK.

KIADTA

FÉNYES ELEK.

II. KÖTET.

PESTEN, 1851.
NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

Digitized by Google

Digitized by Google

MAGYARORSZÁG

GEOGRAPHIAI SZÓTÁRA,

MELLYBEN MINDEN VÁROS, FALU ÉS PUSZTA, BETÜRENDBEN KÖRÜLMÉNYESEN LEIRATIK.

KIADTA

FÉNYES ELEK.

II. KÖTET.

PESTEN, 1851.

NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.

Digitized by Google

Digitized by Google

F.

Fábiánfalva, puszta, Nógrád vármegyében, 95 kathol. lak. Ipoly-Nyitra mellett, Gácshoz 2½ mfld.

Fábiánháza, magyar-orosz f. Szathmár vármegyében, Ecsedhez közel, 14 romai, 508 g. kath., 545 ref., 14 zsidó lak.; görög kath. és reform. anyatemplomokkal. Homokdombos határa jó gabonát, kendert terem; szőleje, nyir erdeje, sovány rétje van. F. u. gr. Károlyi. Ut. posta Vállaj 1 óra.

Fábiánka, puszta, szabad Jász és Kun kerületekben, Madaras által biratik.

Fábián-Sebestyén, roppant és gazdag puszta Csongrád vmegyében, Szenteshez éjszakra 1¼ óránnyira. Határa egészen róna, s 13,500 hold, melly részint gazdag szántóföldekből és rétekből, részint vizenyős területekből áll. Felét birja a gr. Keglevich család; felét a Tallián ágból: Abaffy Sándor, Dudinszky József, Pócs Ágoston, Somogyi Juliana Rozgonyi József özvegye, Somogyi Ignácz, Tallián Gergely özv., Bárány Mihály özv., Potoczky Imre özv.; Kornis ágból: Juricskay Pál özv., Juricskay Móricz, Vilmos, Eduard, Adolf, Babarczy Antal, Szabó Albert és János (zálogban); Rhedeny ágból: özv. Garay Andrásné, Garas András és László, Szeghő József, Hermán András marad Sturman Sándor, Dobosy Lajos, Mikecz Mihály ör., Mikecz Sándor, Zsigmond, Mihály, Ferencz, Pál, Müller Ignácz, Molnár Imre, Sarkadi Nagy Mihály ör., Nagy Istvánné fiai, Nagy István, ennek fiai István, Sándor, József; ismét József, Sándor, Mihály, Imre, özv. Nagy Jánosné fiai, Nagy András özv., Nagy János s ennek fiai; Reviczky Frigyes, Bagosiné, Juricskay Karolina maradéki, Bagosi Lajos, Károly, Sughó József, Nagy József, Fabiczky János, Gaszner Lajos, József; Komlósy István, József, Rudnyánszky Ferencz, Lánczy Jakab, József, özv. Lánczy Mária, Fáy Teréz, Fáy Károly, Klauzál Gábor stb.

Német-Facset, néme-toláh m.v. Krassó vmegyében a Bega csatornája mellett, Lugoshoz kelet-éjszakra 3 m.-földnyire: 281 kath., 132 n. e. óhitü, 15 evang. lak., kath. paroch. templommal, postahivatallal a temesvári és erdélyi országutban, egy hegyen lévő régi omladozott várral. Székhelye egy kamarai kerületi tiszttartóságnak.

Oláh-Facset, oláh m.v. Krassó vmegyében, szinte a Bega mellékén: 5 kath., 658 n. e. óhitü lak. óhitü anyatemplommal, termékeny határral, s jó rétekkel, erdővel. F. u. a kamara.

Facskó, tót falu, Trencsén vármegyében, Thurócz vármegye szélén a róla nevezteteti hegy tövében. Számlál 1352 kath., 20 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Fő gazdasága szép fenyves és tölgyes erdejében áll. F. u. b. Balassa és gr. Szapáry. Ut. posta Zsolna 4 óra.

Fadd, magyar falu, Tolna vármegyében a Duna jobb partján; 2331 kath., 35 evang., 1530 ref., 112 zsidó lak.; kath. és ref. paroch. szentegyházak-

kal és zsinagogával. Határa termékeny, dohánya híres, halászata nem megvetendő; van több duna-malma és 59 telke F. u. többen. Ut. p. Tolna 1 óra.

Fadimák, oláh falu, Krassó v.-megyében, Lugoshoz 3 órányira, közel Temes vmegyéhez. 5 kath., 972 óhitü lak. s anyatemplommal. Van itt urbéri birtok 131 h. házhely, 414 h. szántó, 212 h. rét, 82 h. legelő, 57 h. gyümölcsös, 72 hold szorgalmi föld. Majorsági: 1098 hold erdő, 197 h. szántó, 1066 h. legelő. Földje hegyes és sovány, főleg zabot és kukoriczát terem. Birja a kir. kincstár.

Fáj, magyar falu, Abauj vármegyében, Forróhoz három órányira: 254 r. kath., 8 g. kath., 2 evang., 66 ref., 11 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Reform. szentegyház. Ékesíti az uraság kastélya és szép kerte. Szántóföldje, erdeje, szőlleje elég és jó. F. u. gr. Fáy s m.

Fájkürth, tót- magyar falu, Bars vármegyében. Fekszik egy kics és termékeny dombon, a Komárom vmegyei határszéltől egy mértföldnyire 607 kath., 34 evang., 32 ref. lak. Kathol. paroch. templom. Nagy szőlőhegy és legelő. Sok szilvás és gyümölcsös kertek. Derék erdő. Termeszt buzát, kukoriczát, kendert, lóherét s a t. F. u. több közbirtokosok. Ut. posta Érsekujvár.

Fajsz, magyar falu, Somogy vármegyében 621 kath., 9 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Urasági birkatenyésztés. Homokos határ. Erdő. F. u. Kund Vincze. Ut. posta Lak 2 óra.

Fajsz, magyar falu, Pest vmegyében, a Duna mellett, lapályos helyen, Pesthez 16 mfld., Tolnához 4 órányira. Lakja 2908 r. kath., anyatemplommal. Határa 4050 hold, mellyből szántóföld 1550 h., rét 500 h., erdő és gyümölcsös 1000 h., legelő 1000 hold. Urbériség itt nincs, de majorsági sincs, hanem a lakosok még 1848 előtt szántóföldjeiket és gyümölcsöseiket minden adózás és dézmamentesen birták. Földje, ha az árviztől el nem öntetik, igen jó, leginkább kukoriczát, árpát, buzát, továbbá paprikát, káposztát, burgonyát, lent és kendert terem. A Dunán kivül van a helység alatt egy mély és nagy fok, mocsár igen sok, továbbá egy mesterségesen készitett Kovácshalom nevü hely, s épen a helység alatt az említett foktól körülvéve egy 20 holdnyi térség, melly hajdan menedékhelyül szolgált a lakosoknak. A falu birtokosa a k. alapitványi kincstár s a szegszárdi urad. tartozik.

Fájsz, német falu, Veszprém v.-megyében, 328 kath. lak. Két egyenes sorházból áll, s elég csinos. Szántóföldje kevés és sovány. Erdeje bőven. Föld.u. Tallián nemzetség. Ut. posta Veszprém $1\frac{1}{2}$ mfld.

Pór-Fájsz, puszta, Veszprém vmegyében, egy templom-omladékkal, Veszprémhez $\frac{3}{4}$ óra.

Fájtó, tót falu, Zólyom vármegyében a Fekete viz mellett: 477 kath. lak. F. u. a kamara. Beszterczebánya ut. posta $7\frac{1}{4}$ óra.

Fajzat, puszta, Heves vmegyében, Tarjánhoz 1 órányira. 75 kath. lak. F. u. Almási Ferencz.

Fakó, puszta, Pozsony vármegyében, 13 kath. lak. F. U. gr. Eszterházy Vinczéné. Beke és N. Paka közt fekszik s ut. p. Pozsony.

Fakos, magyar falu, Zala vármegyében, 74 kath., 20 ref. lak. F. u. többen. Ut. posta A. Hahót 1 óra.

Fakos, puszta, Somogy vármegyében, gr. Festetics Antalé, a marczali járásban. Ut. posta Lak.

Falkocz, vindus falu, Vas vármegyében, a hegyek közt a muraszombati uradalomban, 99 kath., 26 evang. lak. Ut. posta Radkersburg $2\frac{3}{4}$ óra.

Digitized by Google

Falkus, orosz falu, Zemplén v.-megyében, Málcza fil. 51 romai, 520 g. kath., 5 ref., 24 zsidó lak. görög szentegyházzal, 554 hold szántóföld-del. F. u. Kazinczy.

Falstin, tót falu, Szepes vmegyében, Fridman fil. 160 kath., 6 zsidó lak F. u. b. Palocsay. Ut. posta Lőcse 12 óra.

Alsó-Falu, magyar falu Gömör és Kis-Hont vmegyékben, a Thurócz vize mellett, Ratkohoz délkeletre 3 órányira. 9 kath., 362 ref. lak. Földjei részint síkságon, részint és inkább dombokon feküsznek, s termékenyek; rétjei jók; tölgyes erdeje derék. F. u. Farkas nemzetségbeliek s m. t.

Falucska, Hacsava, orosz falu, Bereg vmegyében, Munkácshoz keletdélre 3 mföldnyire: 336 g. kath., 20 zsidó lak. Görög kath. paroch. Határa a dubrokaihoz hasonlit. F. u. a Komlosy nemzetségbeliek.

Falucska, Hacsava, orosz falu, Torna vmegyében, közel Szepes és Abauj vármegyékhez, magas hegyek közt, egy mély völgyben: 9 rom., 645 gör. kath. lak.; görög kath. parochiával. Határa hegyes, kősziklás, sovány; őszi gabonát nem igen terem; erdeje fenyves és bikkes; vasbányákban dolgozik. A szomszéd Bodokai pusztának gyönyörű erdeje, fürészmalma, s érczolvasztó koha van. F. u. gr. Keglevich.

Fancsal, tót falu, Abauj vármegyében, Forróhoz ½ órányira: 167 r. kath., 32 g. kath., 183 evang., 4 ref., 25 zsidó lak. Evang. anyaszentegyház. Sok és jó bor; termékeny határ. F. u. a Jób nemzetség.

Fancsal, magyar falu, Heves vmegyében a Mátra vidékén, Lies völgyben, Gyöngyöshöz 1¾ órányira, 980 r. kath. lak., s anyatemplommal. Határa 3777 hold, mellyből szántó 1638 h., rét 391 h., közös legelő 255 h., szőlőhegy 226 hold, erdő 946 h., helység, templom, s conventionatusok birtoka 89 hold, haszonvehetlen 132 hold. Ezekből urbéri szántóföld 1200, majorsági 438 hold, mellyből 302 holdat a helység lakosai haszonbérben használnak, 136 h. pedig legelőnek tart fel. A majorsági földek nagyobb részint gödrösek és soványak; ellenben szőlőhegye híres kitünő bort terem. Folyóvize nincs, hanem van egy nagy vízmosta árok, melly gyakran kiárad hóolvadáskor. Birja a helységet özvegy hg. Grasalkovichnő asszonyság.

Fancsika, oláhul Faska, oláh falu, Bihar vmegyében, Váradhoz keletre 2½ mfld., igen hegyes erdős vidéken, 205 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, 4⅜ egész urb. telekkel, szép tágas erdővel. Földe vad; szilva cség. Birja Butoló János, kinek itt udvarháza is van.

Fancsika, kis puszta, Bihar v.-megyében, Debreczen határához tartozik.

Fancsika, puszta, Zala vmegyében Szent Lőrincz és Nagyfalud puszta közt, derék erdővel, Zala-Egerszeghez 1½ óra.

Fancsika, magyar falu, Bereg-Ugocsa vmegyében, N. Szőlőshöz 2½ óra: 689 ref. és g. kath. lak., mind a két hitfelekezet anyatemplomával. Határa róna, s e vidéken a jobbak közé tartozik. Többen birják.

Ér-Fancsika, oláh falu, Bihar vmegyében, Margita ut. postához 1 mfld. 400 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Agyagos szántóföldje nem igen termékeny, erdeje, szőleje, s 5¾ urbéri telke van. Birja gr. Kemény.

Kis- és Nagy-Fancsika, puszták, Bihar vmegyében, gazdag róna határral Ugra mellett. Birja hg. Eszterházy.

Farád, magyar falu, Sopron v.-megyében, a Rábaközben, Csornához ½ mfld., a nagy kiterjedésü Hanság

Digitized by Google

szomszédságában. Lakja 921 r. kath., 718 evang., 209 zsidó s mind a három felekezetnek helyben van papja. Róna határa 6123 hold, mellyből 79 h. belsőség, 76 h. uj belsőség, 4236 h. szántóföld, 1572 h. Hanságirész, vagy mint itt nevezik hany; 160 hold utak, gödrök stb. Urbériség $10^3/_4$ telek után 518 h. szántóföld, 160 h. hany; a többi majorsági föld. Földe igen jó termő fekete agyag: a ló- és juhtenyésztés virágzó. Patakja van a Hanyban Bodácsér. Birtokosai: Felsőbüki Nagy Sándor, és több kisebb nemesek.

Farkasaszó, oláh f., Szathmár vmegyében, egy dombon a Szamos mellett, Erdély szomszédságában: 12 romai, 577 g. kath., 2 ref. lak.; g. kath. anyatemplommal. Földjei termékenyek; rétje, legelője, erdeje, s belső gyümölcsös kertjei jók. F. u. Kállay, Szaplonczay, Krassay örökösök s m. Ut. posta Nagybánya 4 óra.

Farkasd, m. mváros, Nyitra v.-megyében, a Vágh jobb partján, Érsek-Ujvártól 2, Nyitrától 5 mföldnyire. Számlál 1043 kath., 26 evang., 1971 reform., két óhitü vagyonos lakosokat. Van ekklézsia; uraságí ház és kert; vendégfogadó, s több uraságí és privát csinos épületek; rév a Vághon. Határa nagy és igen termékeny; lakosi sok buzát, zabot, árpát, kukoriczát, kölest termesztenek; káposztájokkal (melly igen híres) továbbá hagymával, répával s más kerti zöldségekkel nagy kereskedést üznek. Szarvas-marhát, valamint lovat sokat tartanak; az uraságí nemesitett spanyol birka-nyáj nézésre méltó. F. u. gr. Károlyi Lajos.

Farkasd, szép kis termékeny puszta, Pest vmegyében, Uri mellett, a Fáy nemzetségbeliek birják.

Farkasd, puszta, Komárom v.-megyében, Udvard mellett, juhtenyésztéssel.

Farkasdifalva, Neumarkt, német falu, Vas vármegyében: 1027 kath. lak. Sok legelő; erdő. F. u. gr. Batthyáni Lajos. Ut. posta Fürstenfeld 2 óra.

Farkasfa, magyar falu, Vas v.-megyében, Sz. Gothárdhoz 1 óra; 383 kath. lak. Sok legelő; erdő. A sz.gothárdi uradalomhoz tartozik.

Farkasfalva, tót falu, Szepes vmegyében, Menyhárdhoz délre $^1/_2$ órányira: 418 kath., 30 evang. lak. F. u. Wieland. Ut. posta Lőcse $2^1/_2$ óra.

Farkasfalva, orosz f., Ugocsa vmegyében, közel a Tiszához: 8 rom., 114 görög kath., 20 ref., 14 zsidó lak. Róna határa igen termékeny, kivált tengerire; rétjei igen jók; tölgyes erdeje minden esztendőben bőséggel terem makkot. F. u. nagyobb részben a Farkas nemzetségbeliek, továbbá Dózsa, Balogh örökösök. Ut. posta Halmi $2^1/_2$ óra.

Farkasfalva, tót falu, Zólyom vármegyében, a Garam bal partján, Zólyomhoz éjszakra $1^1/_2$ órányira: 96 kath., 137 evang. lak. Határa a jobbak közül való s szép káposztát, gabonát terem. F. u. többen.

Farkasgyepű v. **Koplaló**, puszta, Veszprém vármegyében. Ut. posta Városlőd.

Farkashida (Tarkaszin), tót f. Pozsony vmegyében, a Dudvágh mellett, N.Szombathoz $1^1/_2$ órányira: 559 kath., 11 zsidó lak. Mind földje, mind rétje 1-ső osztálybeli. F. u. gr. Eszterházy.

Farkaska, tót falu, Trencsén v.-megyében: 110 kath., 2 evang., 4 zsidó lak. F. u. Motesiczky. Trencsénhez $2^1/_4$ órányira.

Farkaskut, puszta, Mosony v.-megyében, Féltoronyhoz tartozik, nagy birkatenyésztéssel.

Farkaspataka, oláhul Lupaj, oláh falu, Bihar vmegyében, M. Csekéhez 2 óra: 415 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, ispáni lakkal és pálinkaházzal. Fejér agyagos földje, he-

Digitized by Google

gyeken s dombokon fekszik. Birja a váradi deák káptalan. Vize a Hodis patak.

Farkassziget, puszta, Pest-Solt vmegyében, Hajós mellett, 40 hold szántó, 80 hold kaszáló, 160 hold nádas, 3 hold félig száraz tölgyfás erdővel. Birja a kalocsai érsek.

Farkasrév, oláh f., Máramaros vármegyében, az Iza mellett: 6 r. kath., 468 g. kath. lak., fil. szentegyházzal. F. u. a kincstár, és gr. Vay Ábrahám. Ut. posta Sziget $1^1/_4$ mfd.

Farkasvölgy, puszta, Tolna vmegyében, Zombához $^1/_2$ óra, 60 kath. lak. kastélylyal és kerttel. F. u. Dőry.

Farnos, magyar f., Pest vmegyében, Nagy-Káta és Szele közt, homokos rónaságon, 744 r. kath., 175 evang., 8 ref., 6 zsidó lak.; kath. fiókegyházzal. Határa nagy részben homokos, melly rozsot és zabot legjobban terem. Kiterjed 6000 holdra, mellyből majorsági szántóföld 1400 h., rét és legelő 2031 h., erdő 60 h., szőlőskert 634 h., beltelek 200 hold. Urb. szántóföldek $19^2/_4$ telek után 18 holdjával 351 h., rét 234 h., ugyan annak legelője 1090 hold az uraság közös legelőjével. Birtokosai: Péchy Imre utódai, b. Prónay Gábor és Albert.

Farnad, magyar f., Esztergom vmegyében, Kéménd hez 2 órányira. Lakja 800 kath., 315 ref., 300 ágostai, s mindenik felekezetnek van imaháza. Határa fekete agyag s jó buzát terem. Van 2857 h. urb. szántóföldje, $138^1/_2$ h. rétje, 68 h. szőleje, s az uradalomnak szép erdeje. Birja az esztergomi érsek.

Eger-Farnos, magyar f., Borsod vmegyében, u. p. Kövesdhez $^{11}/_{16}$ állomásra, rónaságon. Lakja 859 r. kath., 26 ref., 3 zsidó, r. kath. fiók temploma M. Tárkányhoz tartozik. Határa 5300 hold, mellyből 200 h. beltelek, 3400 h. szántóföld, 1129 h. rét, 571 h. legelő. Ebből urbériség csak 91 h. szántóföld $3^1/_2$ telek után és 28 h. rét. A legelő közös. A határ $^1/_3$ zabtermesztésre is alig használható vad szik; de $^2/_3$da gazdag fekete föld. Legelője vizenyős. A határt 3 folyó hasitja, u. m. az egri meleg fördőből szakadt Eger, mellybe azonban a Balatontól és F. Tárkánytól jövő vizek is belevegyülnek, s igy $2^1/_2$ mfd. utjában, melegségét elveszti; a Rima és Laskó patakok. Továbbá szárazságban kiapadó 5 kisebb tavon kivül van a határban 3 állandó vadruczás tó, mellyek közül különös említést érdemel a Barátfertő. Nevezetes e tó arról, hogy midőn a reformatio korában Csepelényi György térítő szerzetes a most is fenálló r. kath. kis egyházat a r. kath. részére elfoglalta, őt a reformatusok e tóba fulasztották. Birtokosok: gr. Szapáry József, b. Orczy István, Brezovay József, Szegő József, Mocsáry András és a Subich család, s Brezovay Józsefnek, és özv. Subich Imrénőnek csinos lakházuk van itt.

Farnos, oláh f., Bihar vmegyében, Szalárd mellett, ut. postája Várad, a Berettyótól körülvéve lapályos helyen, 305 g. kath. lak., s anyatemplommal. Határa lapályos vizenyős, melly mindent megteremne ugyan, de a Berettyó árjai rongálják; szénája sásas; legelője szőleje nincsen; urb. szántóföld és rét 1136. Majorság itt nincsen, csupán az erdő, melly 800 hold. Van egy jövedelmes vizimalma a Berettyón, mellynek $^1/_4$ a községé, $^3/_4$ a birtokos uraságé, melly a praemonstrati szerzet váradhegyi prépostsága.

Fás, puszta, Békés vármegyében, Körös-Ladányhoz tartozik szép uraságí majorsággal és erdővel.

Fecskés, puszta, Csanád vmegyében. Termékeny rónaság. Mezőhegyest lásd.

Digitized by Google

Fedelesfalva, Fedelesuwci, orosz falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz északra 3 mfd. 109 g. kath., és hegyes, erdős határral F. u. gr. Schönburn.

Fedémes, magyar falu, Heves vmegyében, Pétervásárhoz keletre 1 mfd. 358 kath. lak. Határa részint rónа, részint hegyből áll, mellyen derék erdeje van. F. u. az egri érsek.

Fegyvernek, roppant puszta, Heves vmgyében a Tisza bal partján, Török Sz.-Miklós és Bánhalma közt. Van 3095 lakosa, kik többnyire cselédek, pásztorok, haszonbérlők, de 1845-ben felső végén a pusztának gr. Szapáry József svábokat telepitett ide, kik telepitvényüket Annaházának nevezik, s az általuk müvelt földeket szerződés mellett zálogban birják. Ugyan ezen svábokból a puszta másik részén szinte telepedtek le Szapárfalva nevü telepitvényben, nehányan, de ezek szántóföld nélkül telepedtek, s csupán kézimunkából élnek, pedig volt köztök igen számos mesterember is, kik itt nem élhetvén, elpusztultak. Az egész pussta 20,000 hold kiterjedésü, mellyek kivevén a Tisza által járt 3000 holdat, általában az alföld gazdag földei közt is első osztálybeliek, s gyönyörü tiszta buzát, repczét, dohány, kukoriczát, zabot, árpát, luczernát teremnek. Az állattenyésztés mind a 4 ága virágzó karban, s gr. Szapáry József lovai nemes vérüek. A határban egy torony romjai most is láthatók. Birtokosok: gr. Szapáry József, b. Wenkheim Józsefnő, b. Baldacsi Antal, gr. Fáy örökösök, Koller János, Petrovay László, Orczy Antal, Zsoldos Imre, Frájzájzen örökösök, Dobóczky László, ör. Halasy József örök., Piacsek Károly.

Fegyvernek, oláhul Fezsernik, oláh-tót f., Bihar vmegyében, a Lakságon, ut. posta Várad 3 mfd. 220 r. kath., s 250 g. kath. lak., anyatemplommal. Határa 1070 hold, mellyből szántó 652 hold, rét 208 h., tiszta legelő 20, gazos 40 h., erdő 50, szőlő 100 hold. Majorság az erdőn kivül csak 28 hold. Földe sovány agyag. Vize az Almás patak. Birja gr. Csáky György.

Fegyvernek, (Alsó), magyar falu, Honth vmegyében, 26 kath. 248 ref. lak. Ref. anyatemplom. Jó föld, rét. Bor és dohány-termesztés. F. u. H. Eszterházy, s m. t.

Fegyvernek, (Felső), magyar falu, Honth vmegyében, 126 kath., 80 evang., 49 ref. lak. F. u. többen. Ut. posta Zeliz 1½ óra.

Fehéregyháza, Donnerskirchen, német m. v. Sopron vmegyében, a Fertő tavától ½, Soprontól 3 mértföldnyire, 1500 kath. lak., paroch. templommal, nagy urasági pinczével. Van itt 26⅝ urb. telek, s ezután 485 h. szántóföld, 174 h. rét, 2182 kapás szőlő, szép urasági erdő. Földje posványos és silány. Bora sok és jó; cseresznyét sokat termeszt, de más gyümölcse kevés. Birja h. Eszterházy.

Fehéregyháza, oláh f., Máramaros vmegyében, közel Szigethez a Tisza mellett: 2 r. kath., 485 g. kath., 48 zsidó lak.; g. kath. parochiával. F. u. többen.

Fehéregyháza, puszta, Békés vármegyében, Öcsödhöz tartozik.

Fehéregyháza, falu, Posony vmegyében, Rosindol fiókja, 234 kath, 6 zsidó lak., F. u. gr. Brunczvik Ferencznő.

Fehérfalva, oláh f., Máramaros vmegyében, 261 g. kath., 8 zsidó lak., anyaszentegyházzal. F. u. a Cziple nemzetség, s mások.

Fehérpatak, orosz f., Máramaros vmegyében, a Tisza mellett: 3 r. kath., 314 g. kath. lak.; leány-szentegyházzal. F. u. a k. kincstár.

Székes-Fehérvár, (Alba Regia, Stuhlweissenburg) szabad királyi

Digitized by Google

város, Székes-Fehérvár vmegyében; fekszik egy kies róna vidéken, Budától s Esztergomtól $8^1/_2$, Veszprémtől 5 mfdnyire. Hajdan nevezetesb város volt, mint most, sőt hogy az első királyi városok közt lehetett, onnan itélhetni, mert több régi királyi városok szabadságlevelében, a fehérvári polgároknak adott kiváltságokra van idézet. Továbbá eleinte Magyarországnak fővárosa lévén, a királyok is itt laktak, ide temetkeztek, itt koronáztattak meg, s az országgyülései és az octavalis itélőszékek is itten tartattak. Története röviden e következendő.

Mintegy IV. Béla idejéig állandó lakhelye volt a magyar királyoknak, Péter ide záratott, s itt halt meg 1047-ben.

1. Béla alatt a pogány vallás visszaállitását kivánó felzudult magyarok itt tétettek tönkre.

1387-ben mart. 20-kán Zsigmondot, nem lévén Esztergomi érsek, a Veszprémi püspök koronázta meg.

1440-ben Erzsébet Posthumus László fiát megkoronáztatta máj. 15-kén.

1490. sept. 15-kén vagy némellyek szerint sept. 18-kán itt koronáztatott meg Ulászló a zágrábi püspök által.

1490. nov. 19-kén Maximilian római király a várost véres ostrommal vette be.

1521. dec. 11-kén országgyülés tartatván, Mária, mint Magyarország királynéja megkoronáztatik.

1526. nov. 11-kén Zápolya János magyarországi királynak koronáztatik.

1527. nov. 3-kán hasonló történt I. Ferdinanddal, kit a nyitrai püspök koronázott meg.

1541. I. Ferdinand a várost régi szabad királyi jogába visszahelyheztette.

1543. a törökök a várost egészen felprédálták, s a levéltárakban való okleveleket is megsemmisitették.

1773. Mária Therezia a városban római kath. püspökséget állitott fel.

Az itteni temetkező helyre e következendő királyok tétettek: 1. István, Kálmán, II. Béla, III. István, IV. István, III. Béla, I. Károly, I. Lajos, Albert, Corvin Mátyás, II. Ulászló, II. Lajos, és Zápolya János.

Elosztatik Fehérvár belső és külső városra, s mindöszve 1357 házat számlál, mellyek többnyire földszintiek, de elég csinosak. Legderekabb házakat láthatni a vásárhelyen. Utczái kövezve vannak. Nevezetes épületek: a székes-szent-egyház, melly egyszersmind parochiális; a külső városban lévő kath. anyaszentegyház; a hajdan jesuiták, most cisterciták, a régen carmeliták, most papnövendékek házai, a ferenczieké, és nem egyesült óhitüek anyaszentegyházi; a püspöki palota és kert; a cisterciták és gymnázium épülete; az igen szép izlésü 2 emeletes vármegye háza; a városi tanácsház; a cs. kir. élelemtár, kaszárnya, s kanonok urak házai; egy nagy serfőző ház, és a fekete sas vendégfogadója. Jelességei közzé tartozik az 1834-ben furatott ártézi kut.

Lakosai, kik 19,773 r. kath., 404 ref., 378 n. e. óhitü, 206 evang., és 9 zsidóra, azaz összesen 20,770 lélekre mennek, nyelvökre nézve nagyobb részt magyarok, vannak azonban németek is, de ezek mind értenek magyarul, sőt gyermekeik ezen nyelven már jobban beszélnek. Az evangelikusokat kivéve, mindenik keresztyén felekezetnek van helyben papja. Foglalatosságuk mindennémü kézi mesterség (különösen emlitést érdemelnek a 90 számot meghaladó posztósok és pokróczosok), kereskedés, földmivelés, és bortermesztés. Szántóföldjei igen termékenyek, rétje sok; szőlő kertjei nagy kiterjedésüek s rakvák csinos mulató házakkal, de boruk a meleg pinczék miatt nem állandó, s a Gája vize számos liszt és kalló malmokat forgat. Országos vásárjai

Digitized by Google

főkép szarvasmarhára, aztán lovakra és sertésekre nézve nagy fontosságuak.

Tanitó intézetei: a kath. nagyobb gymnázium, püspöki papnövendékház, 1. kath. fő (capitalis), és egy leányoskola; 5 kath., 1 ref., 1 óhitü néposkola, a 19 számu gyalog ezred nevelő háza.

Felértölös, puszta, Somogy vmegyében, Tapsony mellett, termékeny földekkel, s erdővel.

Fejéregyháza, puszta, Borsod v.gyében, Gelej, N. Mihály, St Istvan, Valk, Dorogma falukkal határos. Kiterjedése 9500 hold. Vidéke róna. Vad és termő szikes helyein kivül fekete kövér földjén jó gabona terem. Gazdag szénatermő rétjei s hasznos marhalegelői vannak. Nádas tava szárnyas állatokkal bővelkedik. Birtokosok: gr. Péchy Józsefnő, Kállay Péternő, Majthényi Pálnő, b. Majthényi László, az egri káptalan, Blaskovics József, Gyurcsányi Gábor, Klobusiczky Ede, gr. Csáky örök., Erős árvák, Bükk Zsigmond, gr. Serényi, Fáy Antal, Orczy János, Fáy Barnabásnő, Mágócsy örökösök.

Fejéregyháza, puszta, Pest vmegyében, lásd Dunavecsét.

Fejéregyháza, magyar hely. Torontál vmegyében, a bébai uradalomban: 29 házzal, és 268 kath., dohány-termesztőkkel. F. u. gróf Batthyáni.

Fejéregyháza, magyar falu, Somogy vmegyében 361 kath. 5 zsidó lak. F. u. az esztergomi káptalan.

Fejércse, magyar falu, Beregh vmegyében, Beregszászhoz 2¾ órányira: 358 ref. lak. Ref. anyaszentegyház. Földje rétje termékeny; de fában, legelőben szükséget érez. F. u. Ormos, Szalay s. m.

Fejérmalom, puszta, Veszprém vmegyében. Van malma, sörháza. Pápához ¼ óra. A religyioi kincstár birja.

Fejérnád, puszta, Borsod vmegyében, lásd Dorogma.

Fejérpatak, kis helység Liptó vmegyében, Rosenberg határára telepitve, a k. kamara birtoka.

Fejértó, puszta, a szabad Jász és Kun kerületekben, a Halasi határhoz tartozik.

Fejértó, magyar falu Győr vmegyében, a Tóközben, 517 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Lapályos határában van az ugy nevezett Fejértó, melly halakkal, csikkal, náddal, vizimadarakkal nagy mértékben bővölködik. Lakosai sok marhát, de kivált lovat tenyésztenek. F. u. a győri káptalan.

Fejértó, puszta, Bihar vmegyében, lásd Hosszu-Pályi.

Ó-Fejértó, magyar f., Szabolcs vmegyében, Kállóhoz éjszak-keletre 1¼ órányira: 391 romai, 208 g. kath., 645 ref., 38 zsidó lak.; ref. anyatemplommal. Van igen termékeny szép földje, 9⅞ első osztálybeli jobbágytelke. Sok rétje és nádja, szőlőskertje, gyönyörű erdeje. F. u. nagyobb részt gr. Csáky Sándor, azután Pálffy és Sixti.

Uj- v. Rácz-Fejértó, magyar m.város, Szabolcs vmegyében, Debreczenhez éjszakra 3 mfldnyire: 7226 lakossal, kik közt 1013 romai, 1324 görög kath., 54 evang., 4005 ref., 830 zsidó. Romai s görög kath., és ref. anyatemplomok. Synagoga. Szép uri lakházak. Határa felette gazdag és termékeny, s e mellett nagy kiterjedésü, s többnyire urasági majorság, mert egész urbéri telek csak 7⅜ találtatik, s ez első osztálybeli. Több földesurak nemesitett birkákat tenyésztenek. F. u. Aranyász, Aranyos, Cseke, Bekk, Pálné, Csikós, Cziko, Dancs, Dobrosy, Dibáczy, Erdődy, Fráter, Für, Gál, Győrösy, Hajduhadház városa, Kállay, Kálmánczhelyi, Komjáthy, Kőmives, Kubinyi, László, Leszkay,

Digitized by Google

Lipcsey, Margitay, Majténi, Mile, Molnár, Mosolygó, Mohácsi, Nagy, Naményi, Nánásy, Némethy, Pap, Pál, Oláh, Posgay, Rácz, Szabó, Szathmáry, Szakoly, Szegedy, Sipos, Szilvásy, Szuhányi, Szunyogh, Tárkányi, Ury, Ungváry, Verdes, Magyar.

Féked, német falu, Baranya v.-megyében, 668 kath., 6 evang., 5 zsidó lak., kath. fiókegyházzal. Földje első osztálybeli bort termeszt. F. u. a pesti egyetem. Pécshez 2 óra.

Fekéshása, tót-orosz f., Ungh vmegyében, Szobránczhoz éjszaknyugotra $1^1/_2$ órányira: 150 romai, 145 görög kath., 10 ref., 14 zsidó lak., s termékeny sík határral. F. u. Jantó örökösök, Husztý nemzetség és gr. Sztáray Kristóf.

Fekete-Báthor, oláh f., Bihar várm., Aradmegye szélén, Váradhoz 5 mföld, lapályos vidéken, a Fekete-Körös jobb partján, 750 n. e. óhitü lak., óh. anyatemplommal. Határa 8000 hold, mellyből erdő 6000 h., a többi rét és szántó, s az erdő legelőül szolgál. Egyébiránt majorsági birtok itt nincs más az erdőnél, de ebben a legeltetési jog Józsefnaptól Kisasszonynapig a helységé. A lakosok szerződés mellett birták már régen földjeiket Esztergházy hgtől. Földe agyagos, s az iszapolások által homokos nagyobb részben, tengerit gazdagon teremne, de az egész határt az árvizek felette járják; ezért a szarvasmarha, juh mindjárt megmételyesedik itt, sőt 1845-ben még a sertések is, mellyeket különben nagy mennyiségben tartanak, megkapták a mételyt. Fő élelemforrás tehát a fák leusztatása a F. Körösön. E folyamon kivül még a Gyepes is az erdőt több ágakban keresztülfolyja, s ezek okozzák a módnélküli árvizeket. A Körösparton épen a templom mellett látszik egy régi vár alapja, sánczaival.

Feketeerdő, Schwarzwald, m. falu, Mosony vármegyében, a szigetközben 223 kath. lakossal, $8^7/_8$ negyedrendü jobbágytelekkel, 14 telkes gazdával, 157 hold negyedosztálybeli szántóföldde l, 168 embervágó réttel, sok gyümölcsös kerttel, erdővel. F. u. Károly főherczeg.

Feketeerdő, puszta, Pozsony vmegyében. Bös fiókja. 10 kath.

Feketeerdő, puszta, Pest v.-megyében, Domony éjszaki részén Egerszeg, Babat puszták és Veresegyháza határai közt. Kiterjedése 460 hold, földje dombos, sárga és fekete homok. Birják a domonyi közbirtokosok.

Feketefalu, oláh f., Szathmár vmegyében, elszórt domboldalakban: 6 romai, 302 g. kath. lak., fil. templommal. A Lápos vize határán folyik, mellyben szép halakat fognak; mellékén jó tengerit termesztenek; rétje kövér; legelője szük; gyümölcsei meglehetősek. F. u. Eötvös Mihály, Darvay Gábor, s m. t. Nagybányához $1^1/_2$ óra.

Feketefűz, puszta, Torna vármegyében, Szilicze és Jabloncza közt. Határa csupa hegy és völgy. Többen birják.

Feketegyörös, oláhul Zires, oláh falu, Bihar vmegyében, a Fekete-Körös völgyében, ut. postája Várad 4 mfld. 10 r. kath, 35 ref., 652 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Van lapályos igen termékeny szántóföldje és rétje 850 hold, hátasabb és soványabb 220 h., erdő 580 hold. Urbériség $7^3/_8$ egész telek; majorság pedig 850 hold. A földesurak gulyákat, ménest, és szép faj sertéseket tartanak. Vize a F. Körös holt árka, melly gyakran megtelik, s a termékeny földeket rongálja. Birja a Nadányi nemzetség számos ivadéka, kik közül helyben lakik Nadányi Ferencz, Sisáry Lajos, Vincze Péter, Govrik.

Feketehalom, puszta, Pest v.-megyében, Szalk-Sz. Márton mellett,

Digitized by Google

s ahhoz is tartozik, az uraság majorjával és gazdaságával. Birja gr. Festetics Tassiló.

Feketehegy, Feketics, m. falu, Bács vmegyében, Szabadkához 3 mföldnyire: 2000 lak., kik többnyire reformatusok, anyaekklézsiával. Határa első osztálybeli s mindent gazdagon termő. Kiterjed 1200 □ ölével 13447 holdra, mellyből van 140 egész urb. telek után 5472 h. szántóföld, 3312 h. rét és belsőség, 4491 h. legelő. Uradalmi birtok csak 52 h. vizállás és 120 h. közutak. Birja a kir. kamara.

Feketekut, Schambron, orosz falu, Sáros vmegyében, Szepes vgye szélén, Palocsához 1 mfld: 12 rom., 854 görög kath. lak. Görög paroch. templ. Szép fenyves. Sovány föld. F. u. Berzeviczy nemz. Eperjeshez 8 óra.

Feketemező, tót falu, Ungh v.-megyében, Palóczhoz 1 órányira: 255 romai kath. lak. F. u. gr. Barkóczy. Unghvárhoz 2 óra.

Feketepatak, oláh falu, Bihar vgyében, gr. Batthyáni József élesdi uradalmában, 280 n. egy. óhitü lak., anyatemplommal, 23 $^{1}/_{8}$ urbéri telekkel, kösziklás sovány határral.

Feketepatak, tót falu, Zemplén vmegyében, Vecséhez 5 óra: 385 lak., s patakmalommal. Gr. Barkóczy birja.

Feketepatak, orosz f., Bereg vmegyében, Nyiresfalvához 3 $^{1}/_{2}$ óra: 318 gör. kath. lak., paroch. templommal, hegyes, erdős határral. G. Schönborn munkácsi uradalmához tartozik.

Feketepatak, magy. f., Ugocsa vmegyében, Nagyszőlőshöz 2 $^{1}/_{4}$ óra: 583 többnyire ref. lak., anyaegyházzal. Határa róna és termékeny; szép tölgyes erdeje van. Többen birják.

Feketerét, puszta, Gömör vármegyében, Rimaszombathoz $^{3}/_{4}$ óra, erdők közt.

Feketesár, puszta, Somogy v.-megyében, Surdnál.

Fekete-Tisza, orosz f., Máramaros vmegyében, Körösmező fil. 259 g. kath. lak. s nagy erdővel. F. u. a k. kincstár.

Feketető, oláh m.v. Bihar vmegyében, a kolosvári országutban, Erdélyország szélén: 518 n. c. óhitü, 10 ref. lak., óhitü anyatemplommal. Van itt postahivatal, 21 $^{1}/_{8}$ urbéri egész telek. Hegyes és kösziklás határa sovány; erdeje roppant. Birja gr. Batthyáni Arthur.

Fekete-Tóth, oláh-magyar f., az Erdőháton Bihar vmegyében, Váradhoz, melly utolsó postája, 5 mfldnyire, a Fekete-Körös mindkét partján, lapályos erdős rónaságon. Lakja 730 n. c. óhitü, 225 reform. és 9 zsidó. Óhitü és ref. szentegyházak. Jegyzésre méltó, hogy a reformatusok itt magyarul. Határából 3 $^{7}/_{8}$ telek urbéri volna, a többi majorság, de kiterjedését nem tudhatni. Egyébiránt a közbirtokosok Dalmi pusztát egészen majorságilag birják; ezen van gyönyörü erdőség, sok rét és legelő. A föld általában gazdag termékenységü volna, de ritka év hogy az árviztől aratni lehetne. A közbirtokosok híres szép sertéseket tenyésztenek. Folyóvizei a Fekete-Körös és Gyepes, melly ezen határnak a Tenkei és Görbedi határokkal való összeütközésénél veszi eredetét, a Fekete-Körösből szakadván az ki. Van itt egy kis dombon valami régi vár maradványa is, de kié volt? még a monda sem tudja. Birtokosok: a Nádányi család igen számos ivadékai.

Feketeváros, Purbach, német m.v. Sopron vmegyében, a pozsonyi országutban a Fertő mellett, 1400 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. Hajdan vár volt itt, s ennek falai nagyobb részt állanak, s a város a bástyák közé van épitve, a bejárás is a régi kapun. Határán van 576 hold urb. szántóföld, 95 $^{5}/_{8}$ h. rét, 150 h. legelő,

Digitized by Google

melly kopár és köves, 4328 kapa vagyis 241 h. szőlőhegy, 250 h. uradalmi erdő. Az urasági szántóföld mennyiségét nem tudjuk, de nem sok lehet. Termesztetik buza, rozs, árpa, zab, burgonya; de fő gazdaság a bor. Birja h. Eszterházy.

Fekete-víz, puszta, Veszprém vmegyében, Csesznéki kerületben, Pápához 6 óra.

Fél, (Feilendorf), magyar f., Pozsony vmegyében a kis Duna mellett, Eberhardhoz egy fertálnyira: 783 kath., 6 evang., 30 zsidó lak., kath. paroch. templommal, szép erdővel, jó rétekkel, sok gyümölcscsel. F. U. az eberhardi uradalom, s némelly curialisták, mint Csenkey, Német, Csillinyi.

Felcsút, magyar f., Fejér vmegyében, Alcsúthoz ½ órányira: 580 kath., 513 ref., 160 zsidó lak., kath. anya- és ref. fiók-szentegyházakkal. Határa sárga és fekete homok, melly minden gabonanemet jól megterem. Van szőlőhegye és erdeje is. Birják Pázmándy Dienes, Rosty, Pető és több családok.

Feled, magyar falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vgyékben, Rima-Szombathoz délre 2 mföldnyire: 764 kath. lak. Kath. paroch. templom. Kastély. Sok nemes. Róna és dombos határa meglehetős. F. u. többen.

Félegyház, puszta, Szabolcs vmegyében: 5 kath. lak. F. u. Bónis, Molnár. Hugyajhoz tartozik, s N. Kállóhoz 1½ óra.

Félegyháza, magyar f., Bihar vmegyében, kissé felemelkedett helyen, Váradhoz 3 mföldnyire: 1560 lak., kik csaknem mindnyájan reformatusok, s igen derék szorgalmas emberek, kik szük határuk daczára is vagyonosak; gyönyörü szarvasmarhát nevelnek, erős dohányt termesztenek. Van szép uj tornyos temploma, villámháritóval ellátva. Határa 1882 hold, mellyből 131 hold belső telek, 726 h. szántóföld, 561 h. rét, 226 h. legelő, 43 h. szőlő, 62 h. nádas, 163 h. vizfolyás és mocsár. És mind ez a lakosok által már régen szabad adás-vevés mellett biratik, s a földesurnak Eszterházy herczegnek csak bizonyos évi taksát fizetik, mivel Félegyháza a hajduságot követelő 10 helységek közt van. Lásd Derecske. Fekete földe jól megtermi a tiszta és kétszeres buzát, rozst, zabot, árpát, tengerit. Határán keresztülfoly a Berettyónak Közepes nevü szakadéka, melly sok halat, különösen híres nagy rákokat szolgáltat. Éjszakról pedig a jankai és diószegi határok közt az Ér vize folydogál. Van egy régi földvára, melly most már szántatik-és vettetik.

Félegyháza, puszta, Pest v.-megyében, Tápio-Szele határával egybe van tagosítva.

Félegyháza, szabad m. v. Szabad Jász és Kun kerületekben, Kecskeméthez délre 4 órányira, a szegedi postautban: 15514 kath., 8 evang., 7 ref., 5 óhitü, 16 zsidó lak. Van itt derék kath. anyatemplom, kis gymnasium, capitalis oskola, postahivatal, patika. Marhavásárjai híresek. A Kis-Kunság kerületi háza itt van. Határa mindenféle gabonanemre termékeny, s tanyákra osztatott fel; szőlőskerteket mivel, mellyekben sok jó gyümölcs terem. Ezen hely elpusztulván, csak 1743-ban ültek meg Fénszarui jászok.

Félfalu, Chwalowa, tót falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vmegyékben, Rima-Szombathoz 1½ mfld: 49 kath., 175 ref. lak., kik magyarul is tudnak, de magok közt tótul beszélnek. Termékeny határ. Sok gyümölcs. Derék erdő.

Felfalu, puszta, Heves vmegyében. Gr. Almásy György birja.

Felfalva (Hornyeysza) tót falu, Bars vmegyében, Oszlánhoz közel: 351 kath. lak., kath. paroch. templom. Erdeje nagy s benne sok makk és vad

Digitized by Google

gyümölcs terem. Juhot, kecskét számosan tart; vizimalma, káposztája s gyümölcse is említést érdemel. F. u. Majtényi fam. Zsámbokréthez 1 óra.

Felfalva, magyar falu, Nógrád vmegyében: 424 kath., 37 evang. lak. Földjeit a vizmosások rongálják; erdeje van. F. u. Prónay, Zmeskál s m t. Ezen határban szántás alkalmával talált egy jobbágy valamelly régi arany gyűrűt, melly a felirás után ítélve azon Cseléj János fiáé volt, ki a szerencsétlen Ságh Feliciant, mint a királyi család megtagadóját a visegrádi várban csákánynyal leütötte. Most ezen gyűrű a gr. Andrásinak birtokában van. Szakálhoz 1 óra.

Felgyő, puszta, Csongrád vmegyében, a Tisza jobb partján, részint homokos, részint fekete földekkel, nagy dohánytermesztéssel, s 800 kath. lakossal. Csongrádhoz 1 mfld, s Pallavicini őrgróf birja.

Félhalom, puszta, Békés v.-megyében, Gyoma körül fekszik, s M. Berényhez tartozik.

Felistál, magyar falu, Pozsony vmegyében, Szerdahelyhez $1^1/_2$ órányira: 21 kath., 31 evang., 104 ref., 7 zsidó lak. F. u. többen.

Felka, Fölk, v. Szepes vmegyében, Késmárkhoz 1 $^1/_2$ órányira egy síkságon: 208 kath., 1287 evang. német lak. kath. és evang. anyaszentegyház. A városon keresztül folyó Felka patakán egy liszt- s egy fűrészmalma van. Asszonyai sok gyolcsot szőnek. Teplicz felé egy kis fenyőerdeje terjed el, de a lakosok számához képest kevés fát szolgáltat. A város toronyórája nevezetes arról, hogy minden fertályban az órát is ismételi.

Felnémet, magyar falu, Heves vmegyében, Egerhez éjszakra $^1/_2$ m.-fld: 1232 kath. lak., paroch. templommal. Van jó szőlőhegye, rétje, erdeje, s középszerű szántóföldje. F. u. az egri érsek.

Felpécz, magyar f., Győr vgyében, 1300 többnyire evang. lak., s anyaegyházzal. Határa homokos. Téthez 1 óra. Többen birják.

Felső-Bánya, kir. bányaváros, Szathmár vmegyében, a Bányahegy tövében, igen szép vidéken, Nagybányához 1 mfdnyire. Lakja 4500 lakos, kik közt 2500 római, 500 görög kath., 1500 reformatus; nyelvre nézve többnyire magyarok. Mind a [illegible] hitfelekezetnek helyben van [illegible] temploma. Határában fekvő hegyek bővelkednek arany, ezüst, réz, ón, vas, czinóber, piskolcz, kénkő, gáliczkő érczekkel, s itt a bányászat régóta virágzik. A kir. bányákon kivül a polgárok is miveltetnek bányákat, s itt ez az élelem fő ága. Van itt egy bányászhivatal és törvényszék. A város erdeje 12,293,380 □ ölet foglal el. Gyümölcskertjei különös jó izü gyümölcsöket adnak; gesztenyével meszsze kereskedik. A város határában eredő Szaszár vize számos bányaművet tart forgásban, s ebben és más kisebb patakokban sok rákot, pisztrangot fognak. A Feketehegy tövében egy B ó d i t ó nevü tava annyira mély, és bő vizü, hogy szárazság idején a kohókat, malmokat hat hétig vizzel kitartja. Savanyuvize jó. A város, szabadalmait I. Lajostól nyerte 1397-ben, mellyek Zsigmond és I Mátyás által megerősittettek; egyébiránt kiváltság-szaporitó vagy megerősitő leveleket majd minden uralkodótól kapott. Emlitést érdemel Hunyady János kormányzónak 1452-ben költ pecsétes levele, mellynélfogva minden a határban találtató arany és ezüst bányákból bejövő urburát a városi anyatemplomnak ajándékozott, bizonyos orgonáért, mellyet itt megszeretvén, Zólyom városba vitetett; s valóban e templomnak jelenleg is szép jövedel-

Digitized by Google

mei és tőkepénzei vannak. A város határában van még egy Kis-Bánya nevü falu, melly a város tulajdona.

Felsőfalu, oláh falu, Szathmár vmegyében, az Avasságon: 8 római, 2024 g. kath., 171 zsidó lak., s anyatemplommal. Fekszik szélel-szórva számtalan dombokon. Egy-egy ház mellett 8—10 köblös föld is van, mellyben őszi, tavaszi gabonát, kendert, gyümölcsöt, szénát termesztenek; Tuba nevü erdejek, véghetetlen bérczeik tölgy és bikfákkal koronázva, főkincsek. Minden avasi bérczek közt legmagasabb az itt levő sziklás Petros, felséges ős erdővel boritva, mellyben medvék, őzek, sasok, károlymadarak, vércsék tanyáznak, s hol különös vastag jaharfák szemléltetnek. Itt ered a Tur vize, mellyben számos guba-kalló találtatik. Van itt továbbá savanyuvizforrás. F. u. Teleki, Károlyi, Kornis grófok, Vesselényi, Vécsey bárók, Kovács, Darvay Gábor, Luby Károly, Lónyay Gábor, Helmeczi Mihálné, Nagy, Boros, Korda, Gáspár, Szirmay, stb. nemes családok. Magok közt az oláhok közt számos nemes ember találtatik. — Ut. p. Aranyosmegyes.

Féltorony, Halbthurn, Hemipirgum, csinos német falu, Mosony vmegyében, egy felemelkedett kies dombon, fáczányos kertekkel körülvéve, két rövid órányira a Fertő tavától, 1260 kath. 2 ágostai lakossal. Kath. paroch. szentegyház. Diszére szolgál az uraságí várkastély, mellyet főkép III. Károly mindennemü épületekkel, s gyönyörü kertekkel felékesitett, s maga is gyakran itt mulatozott, miglen magát ugyancsak itt vadászaton meghültvén 1740 october 12-kén halálosan megbetegedett. A Fertőre való kilátás a várkastélyból felette regényes. Erdeje ékessége az egész környéknek. Szőlőhegye 1067 kapás. Legelője olly tágas, hogy az uraság több ezerekre menő birkanyájain kivül, a lakosok is sok marhát tartanak. 99 harmadrendü telek után 55 telkes gazda bir 1551 második, 1443 hold harmadik, 284 hold negyedik osztálybeli szántóföldet, és 212 embervágó rétet. F. u. Károly főherczeg örök., s a helységhez tartoznak még Farkaskut, és Wittmanshof puszták is.

Nagy-Fenék, puszta, Szathmár vmegyében, a nagy-károlyi uradalomhoz tartozik.

Fenék, puszta, Somogy vármegyében; Ország nemzetségé.

Fenék, puszta, Zala vmegyében, a Balaton mellett, Keszthelyhez 1 óra, uraságí majorsággal, s egy római gyarmat romjaival. Birja gróf Festetics Taszilo.

Feneres, oláh f., Bihar vmegyében, Belényeshez ½ mfd. dombos helyen, 416 g. kath., 234 n. e. óhitü lak., két anyatemplommal. Birja a váradi görög püspök.

Fenes, magyar-oláh f., Bihar vármegyében, Belényeshez ¼ mfd., hegyek közé szoritott lapályban, 7 kath., 739 ref., 316 g. kath lak., két anyatemplommal. Földei meglehetősök; erdeje van. A helység közepén folyó patakon az elpusztult papirosmalom helyébe egy fürészmalom épült. A határ délnyugoti végén pedig egy csucsos hegyen látszanak romjai a hajdani B é l a várnak. Birja a váradi görög püspök.

Fénszaru, szabad[*] közönség, Szabad Jász- és Kun kerületekben a Zagyva partján: 4340 kath. lak., paroch. templommal. Határa homokos, de kétszerest, zabot böven terem; szőlőskertje, s a Zagyva mentiben jó kaszálló és nádas rétje van.

Fény, német f., Szathmár vmegyében, N. Károlyhoz nyugotra fél mfdnyire: 972 római, 24 g. kath., 12 ref. lak., r. kath. anyatemplommal. Fekete és homokos határa jól miveltet-

Digitized by Google

vén, mindent bőven terem; kaszállói szépek; erdeje szőleje van; derék lovakat nevel. F. u. gr. Károlyi nemzetség.

Fény, oláh f., Torontál vmegyében, Párdányhoz 1 mfdnyire: 2026 óhitü lak., s anyatemplommal, szép kastélylyal, 94⅝ egész jobbágytelekkel. F. u. Mocsonyi János.

Nagy-Fény, puszta, Bács vármegyében a szabadkai határban, hol egy postahivatal van Topolya és Szabadka közt.

Fényes, oláh f., Arad vmegyében, közel Zaránd vmegyéhez, s a Fejér-Köröshöz, hegyes erdő vidéken: 12 kath., 400 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Ut. posta Arad 11¾ óra.

Fényesháza, puszta, Zala vmegyében, a Zala vize mellett, bortermesztéssel. Zalabérhez 1½ óra.

Fényes-Litke, lásd Litke.

Fenyőfő, német falu, Veszprém vmegyében, 561 kath. lak. Határa hegyes és homokos. Márványbányája és szép erdeje van. Az ugodi uradalomhoz tartozik. Pápához 3 óra.

Féregyház, oláh falu, Aradhoz 2¼ mfd. 1214 n. e. óhitü lak., s paroch. templommal. Határa első osztálybeli s 76⅝ egész telke van. Birják Koics Eufenia és Ernesztina, Röth József örök., Májerfi Károly.

Ferenczszállás, puszta, Szabad Jász- és Kún kerületekben, Félegyházához kapcsoltatott.

Ferenczszállás, magyar hely, Torontál vmegyében, Deszkhez közel: 52 házzal, 202 kath. lak. Dohánytermesztés. F. u. Gerliczy.

Ferenczvölgye, f. Máramaros vmegyében, üveghuta, lásd Tétső.

Ferendia, oláh f., Krassó vármegye szélén, Dentához 2½ óra, 1400 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 2-ik osztályu s van 76⅝ egész urb. telke. Birja Pidoll nemzetség.

Fericse, oláh f., Arad vmegyében Buttyinhoz keletdélre 3 órányira, felette zordon hegyes vidéken: 4 kath., 158 n. e. óhitü lakossal. Aradhoz 12¾ óra.

Fericse, oláh f., Bihar vmegyében Belényeshez délkeletnek 1½ mfd., magas hegy tövében, 354 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Roppant erdejében vaddisznók és őzek tanyáznak. A határ keleti részén áll az Erdélyt elválasztó havas; alatta van egy jó messzire nyuló, csepegő kövekkel megrakott barlang. Birja a váradi görög püspök.

Feritfalu, magyar falu, Zala vmegyében, 74 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. A Lendvához ½ óra.

Alsó-Fernezely, oláh falu, Szathmár vmegyében, N. Bányához fél mfdnyire: 351 g. kath. lak., kik kertjeikben tengeri termesztéssel, szekerezéssel s bányászattal foglalatoskodnak. Templomjok, papjok, és jó savanyu vizek van. F. u. a kamara.

Felső-Fernezely, oláh falu, Szathmár vmegyében, nagy hegyek közt a völgyben hosszasan épitve, s a Fernezely patakától, mellyben szép és sok pisztrang fogatik, igy nevezetvén: 621 g. kath. lak., s anyatemplommal. A lakosok semmi vetést nem tesznek, hanem mindnyájan szénégetők, bányászok, szekeresek, s a t.

Fészéklak, puszta, Somogy vmegyében. Toponár mellett, 18 kath. lak.

Fiacsik, tót falu, Honth vmegyében 77 kath., 177 evang. lak.; erdejében sok vad. F. u. Kubinyi.

Fiaczkaháza, tót falu, Liptó vmegyében egy mély völgyben, Dubrava és Szokolcs közt, Bertelenfalvához 1½ óra; többen birják.

Fiad, magyar falu, Somogy vármegyében, 171 kath., 24 ref. 8 zsidó lak. F. u. többen a Tholdy nemzet-

Digitized by Google

ségből, mint Magyary, satb. Szemeshez 3 óra.

Fiass, orosz falu, Sáros vármegyében, Radoma fil. 2 római, 245 g. kath. 10 zsidó lak. F. u. többen.

Fibis, oláh-német f., Temes vármegyében, Aradhoz 3 órányira, 300 kath., 1700 n. e. óhitü lak., s paroch. templommal. Határa 2-ik osztálybeli, s $122\frac{5}{8}$ egész urb. telket számlál. Birják a Tököly Péter örök.

Fige, lásd Füge.

Fikatár, oláh f., Temes vmegyében a Temes partján, Temesvárhoz keletre 4 mfd. 1110 n.e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa igen termékeny, szép buzát terem, s 1750 holdra terjed, mellyből majorsági földek 445 h., szorgalomföld 15 hold. Van 4 fél, 53 negyed, 76 nyolczad telke. Birja a kir. alapitvány.

Filek, lásd Fülek.

Filep, puszta, Szabolcs vmegyében, a nyir-báthori urad. tartozik, Piskolthoz 2 óra.

Filicz, Filsdorf, tót f., Szepes vmegyében, Podrádhoz délre $\frac{3}{4}$ órányira: 39 kath. 154 evang. lak., kik földeiket szorgalmasan mivelik, gyümölcsöt termesztenek, méheket tartanak. Savanyuvize a hideglelésben jó foganattal használtatik. Az Almásy nemzetség egy ága innen veszi prédicatumát. F. u. többen. Horkához 2 óra.

Filimes, puszta, Heves vmegyében, Pásztóhoz 1 órányira, egy hegy alatt, 54 r. kath. lak. Van itt 40 h. szántó, 75 h. rét., 120 h. erdő, 30 hold szőlő, a Zagyván kétkerekü malom. Rétjei igen jók; sok juhot táplál. Birja a báró Révay nemzetség.

Filippo, puszta, Zolyom vmegyében a Garan bal partján, 127 kath. lak. Breznóbányához 1 óra.

Filippova, német f., Bács vármegyében, Hodsákhoz $1\frac{1}{4}$ mfd, 2400 kath. lak., paroch. templommal. Második osztálybeli róna határa 7852 holdra terjed 1100 □ ölével, mellyből $108\frac{6}{8}$ egész urb. telek után van 3968 h. szántóföld, 2614 h. rét és belsőség, 1163 h. legelő. Uradalmi birtok 4 h. szántó, 103 h. utak. Birja a k. kamara. A helység sok kendert termeszt, és selyembogarat tenyészt.

Filir, tót falu, Gömör és Kis Hont egyesült vármegyékben. Ratkohoz északra 2 órányira: 24 kath., 543 evang lak. Az evang. szentegyház közös Pisztroval, s a két helység közé van épitve. Határa nagyon hegyes és sovány: legelője sok; rétjeit a záporok rongálják. A Derencsényi örökösök birják.

Filkeháza, orosz falu, Abauj vármegyében, Radványhoz 1 órányira: 17 r. kath., 304 g. kath. 10 zsidó lak. Görög kath. templom. F. u. gr. Károlyi István.

Filócz, vindus-tót falu, Zala vármegyében, 434 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. A. Lendvához 2 óra.

Finke, magyar f., Borsod vmegyében, Miskolczhoz $1\frac{6}{16}$ állomásra egészen rónaságon, a Miskolczról Tornának vezető ut mellett, 297 r. kath. 190 ref., 36 g. kath., 1 evang., 49 zsidó lak. Határa 1780 hold., u. m. 61 h. beltelek, 1149 h. szántóföld, 157 h. rét, 49 h. szőlő, 302 h. erdő, 62 h. legelő és utak. Urbéri szántóföld $157\frac{1}{2}$, rét 23 hold, a többi majorság. Földje igen jó s mindent megterem, de leginkább a rozsot és zabot. Patakok: Sápi, Nagyvölgy, Kullantó, Kis-Bódva, továbbá Bika, Egres és Mergyorós nevü tavak. Birják: Bakó Károly, Balogh Fridrik, Both Zsiga, Csuka Pál, Dobozy Antal, Dessewffy Ferencz, Huszt József, Juhász Sámuelné, Madarassy Pál, Zsuzsánna, Marton Péter, Antalné, Miklós Ferencz, Osváth Mihály, Oroszlányi Sámuel, Palugyai István, Sipos Józsefnő, Zsóry Antal, Varnay Ferencz, Miklós, Lajos, Vattay Lászlóné, Vécsey Sámuel.

Digitized by Google

Finta, (Fincice), tót falu, Sáros megyében, Eperjeshez éjszak-keletre 1 mfld: 834 kath., 12 evang., 1 ref. lak. Szép emeletes kastély. Bőrgyár, melly igen kapós portékákat készít. Derék erdő. Tekenészet. F. u. gr. Dessewffy Sámuel.

Finta, puszta, Nyitra vmegyében, N.Herestény filial., 17 kath. lak. Nyitrához 3 óra.

Fintafa, puszta, Zala vmegyében, Szajk mellett, derék erdővel.

Fityeháza, magyar falu, Zala vmegyében: 618 kath. lak. F. u. h. Batthyáni. Róna határa termékeny. Kanizsához $1\frac{1}{2}$ órányira fekszik közel a Murához.

Flaiszova, puszta, Árva vmegyében: 12 kath. lak.

Fogaras, orosz falu, Beregh v.-megyében, Munkácshoz $1\frac{1}{4}$ m.földnyire, a máramarosi országutban: 21 r. kath., 217 g. kath., 8 zsidó lak. Vendégfogadó. Határa dombos és soványas. F. u. gr. Schönborn.

Fogats, puszta, Heves vármegyében, Bocsonádhoz $\frac{1}{2}$ órányira: 219 kath. lak., s nagy gazdasággal és juhtenyésztéssel. F. u. gróf Almásy Ignácz, Almásy Emánuel, István és Károly.

Sio-Fok, magyar f., Veszprém vmegyében, a Balaton mellett, ott hol a Sio (a Sio annyit tévén mint zugó, zsilip) belőle kiszakad, Somogy v.-megye szélén: 998 kath., 75 ref., 12 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal. Határa róna és termékeny; jövedelmes halászat a Balatonban; 6 kerekű malom a Sio vizén. E helység uj egyezkedés következtében már most egészen Veszprém vármegyéhez tartozik. F. u. a veszprémi káptalan. Van saját postahivatala.

Fok-Szabadi, magyar f., Veszprém vmegyében, a Sio mellett: 461 kath., 838 ref., 8 zsidó lak; kath. és reform. anyaszentegyházzal. Sok marhát tart; rétje sok. F. u a veszprémi káptalan.

Foktő, magyar falu, Pest vmegyében, Kalocsához $\frac{1}{2}$ mfld, a Duna mellett, vizáradásnak kitett lapályos és mocsáros rónaságon. Lakja 2810 lélek, u. m. 1628 r. kath., 1169 ref., 13 zsidó Van csinos uj reform. anyatemploma. Határa 4913 hold, mellyből szántóföld 1410 h., rét 811 h., veteményes kert 250 h., erdő és malát 550 h., legelő 1892 hold. Az egész határ urbériség 47 telek után, kivevén egy zöldséges majorsági kertet. Földje fekete és homokkal vegyes agyag, melly mindent jól megterem; a zöldséges kertek pedig átaljában öntéses gyenge természetű agyagos földek, mellyek a vörös és foghagymát, czéklát és sárga répát gazdagon termik. Legelőjét az árviz gyakran járja. Itt ered azon fok, mellytől a helység nevét veszi, s a helységen keresztül Kalocsa felé, ismét délnek Bátya és Dusnok határain keresztül folyván, Sükösd határán az ugynevezett Vajastoroknál a Dunába szakad. Birtokosa a kalocsai érsek.

Fokoru, puszta, Heves vármegyében, Besenszöghöz 1 órányira: 247 kath. lak. F. u. b. Orczy György.

Folkmár, tót f., Szepes vármegyében, Gölniczhez keletre 1 órányira: 605 kath. lak. Vashámorok. Az idevaló házak mind kemény anyagból épültek, még pedig egymáshoz párosan. F. u. gr. Csáky.

Folkusfalva, (Folkussova), tót falu, Thurócz vm., Neczpál filiálisa: 36 kath., 210 evang., 2 zsidó lak. Lakosai hajdan szép privilegiumokat nyertek 1171, 1230, 1286, 1283-ik esztendőkben. Itt született Tomka Szászky nevezetes tudós. F. u. többen. Zsámbokréthez 2 óra.

Folya, oláh f., Temesvárhoz délre 5 óra, 1200 n. c. óhitü lak., s anyatemplommal. Gazdag határa első osztályu, s van $58\frac{3}{8}$ telke. Birja Milecz

Digitized by Google

József, Klaniczay Lajos, Prusinszky Miklós, stb.

Folykmár, tót f., Szepes vmegyében, egy völgyben, Lőcséhez 8¾ órányira, Jékelfalva fil.

Folyvárk, orosz f., Szepes v.-megyében, Lipnik fil. Lőcséhez 8 óra, b. Palocsay birtoka.

Fonácza, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskóhi uradalmában, Rézbányától 1 órányira: 383 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, 9 urbéri telekkel. Nevezetessé teszi e helységet, híres csepegőköves barlangja. Nem messze a helységtől egy hegy emelkedik; itt van a nevezett barlang, mellynek függőleges magassága mintegy 50 öl. Torkolatja szélességben 2 öl, magasságban 1 öl Előtte fekszik egy roppant kőszirt, melly talán földingás által szakadt le, s ez által a barlang megnyittatott. Ez elöször nem hosszabb 20 ölnél, szélessége 9 öl, magassága 2 öl; de ez majd egy másik üreghez csatlakozik, mellynek magassága 6 öl. Eddig a második barlangig nincs szükség világitásra, mivel a nap világa eléggé behathat, de innen tovább mindig setétebb és borzasztóbb alakot vesz fel magára. Itt már sok állati és emberi csontokat láthatni, s a barlang falai tündöklő jéggel vannak bevonva. A harmadik barlanghoz való jutás kővévált öles kőoszlopon által egy kevessé terhes. Innen egy negyedik barlangot ér az ember, meglehetős szoros torkolaton jutván át; s ez a többit mind szélességre, mind magasságra jóval felülmulja, ugy hogy boltozatát sem fáklya világánál nem láthatni, sem ködobással elérni nem lehet. Egy szegletben, melly alig 3 öl magas, ujabb nyilás látszik, s ehhez fel kell kapaszkodni. Ez egy ötödik üregbe vezet, mellynek hossza nem több 4, széle 3 ölnél. Mind ezen barlangok kemény sziklákból állanak. A falakból bizonyos anyag szivárog ki, melly vakitó hó-fejérségü, s részint nedves, részint száraz alakban tünik elő. A csepegő kövek, mellyek a boltozatról jégcsaponként függnek, avval a különbséggel birnak, hogy a vastag darabok kőkeménységüek lesznek, hollott a véknyakat az emberi kéz melege is felolvaszthatja. A legnagyobbak e jégcsapok közt egy ölnél hosszabbak lehetnek, a kisebbek pedig 3 ujnyiak, belől üres levén. A levegő e barlangokban tiszta, ámbár a fenék általjában nedves. Az ünnepélyes mély csendet csak az időről időre leszakadó cseppek szakitják félbe. Végre itt semminemü állatok, u. m. denevérek, nem tartózkodnak, mi más barlangokban tapasztaltatott.

Fony, magyar falu, Abauj vármegyében, Gönczhöz délre 2 mfldnyire: 727 r. kath., 98 g. kath., 8 evang., 453 ref, 20 zsidó lak. Kath. és ref. anyaszentegyház. Földjei soványacskák; de bora jó; erdeje, rétje elég. F. u. hg. Breczenheim.

Fonó, magyar f., Somogy vmegyében, 430 kath., 4 zsidó lak., kath. fiók-szentegyházzal, első osztálybeli határral. F. u. a piaristák. Tazsár fiókja és Szemeshez 6 óra.

Forasest, oláh f., Krassó vmegyében, Ruszka hegye tövében, Facsethez 2 órányira: 7 kath., 217 óhitü lak. s anyatemplommal. F. u. Winkler család.

Forbasz, német és tót falu, Szepes vmegyében, rónaságon, a Poprád partján, mellytől gyakran egészen elöntetik. Van 440 r. kath. lakosa, 8 urb. telke, 16 zsellére. Az erdőn kivül majorsági birtok itt nincsen. A falu Gnezda anyacgyházhoz csatoltatott, s Lőcsétől 6¾ órányira fekszik. Birja Aranyosy János.

Forberg, német falu, Szepes vmegyében, a Kárpát hegyek közt, Késmárkhoz tartozik, ahhoz 1 óra-

Digitized by Google

nyira: 48 kath., 329 evang. lak. és szentegyházzal.

Forgácsfalva, tót falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vármegyékben, mellynek határa a kokavaiból szakíttatott el: 437 kath. lak. Kath. paroch. templom. F. u. gróf Forgách. Van üveghutája, s Rima-Szombathoz 6 óra.

Ohaba-Forgács, oláh falu, Temes vármegyében, a Temes partján, Krassó vármegye szélén, ut. postája Kiszeló 1 mföld. Van 1748 n. e. óhitü lak., anyaegyháza. Határa 2308 hold, mellyből uradalmi föld 337 hold; az urb. birtok 2 egész, 39 fél, 70 negyed, 15 nyolczad telek után van felosztva s birnak 1791 holdat. Földe jó buzatermő; rétjei kövérek. Birja a kir. alapitvány.

Forgolány, magyar falu, Bereg-Ugocsa vmegyében: 12 romai, 98 görög kath., 640 ref., 22 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Földje porhanyós fekete, s igen termékeny; rétjei kétszer kaszálhatók; tölgyes erdeje van. F. u. nagyobb részben a Hagara örökösök, s ezenkivül felette számos nemesek. Halmihoz $2^1/_2$ óra.

Forintosháza, magyar falu, Zala vmegyében, 92 kath. lak. F. u. Forintos nemzetség. Zala-Egerszeghez 2 óra.

Forna, puszta, Székesfejér vármegyében, Csákvárhoz $^1/_2$ óra; 198 kath. 100 ref. lak. Kövér szántóföldek. Tehenészet. Nagy birkatenyésztés. Szőlőhegy. Erdő. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Fornos, magyar f., Beregh vármegyében, Munkácshoz délre 1 mfdnyire: 10 r. kath., 7 g. kath., 508 ref., 5 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Határa dombos, de jó mivelés mellett szép buzát terem; derék erdeje, csikászó helye van. F. u. Munkács városa, és a Bégányi nemzetség.

Fornoszegh, falu, Nyitra vármegyében, Galgóczhoz egy órányira: 216 kath., 9 evang., 18 zsidó lak. F. u. többen.

Forotik, oláh f., Krassó vmegyében, Kákovához $1^3/_4$ órányira: 10 kath., 1262 óhitü lak. s anyatemplommal. F. u. a kamara.

Forró, puszta, Gömör vmegyében. Litke filiál. 14 kath. lak.

Forró, tót m. v., Abauj vmegyében, a pest-kassai országutban, Kassához 12 óra, 1600 kath. lak., paroch. templommal. Van vendégfogadója, postája, termékeny szántóföldje, nagy és igen jó bort termő szőlőhegye. Birja Kassa városa.

Forrószeg, oláh f., Bihar vmegyében, hegyes vidéken, Csekéhez 1 mfd., 289 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, s Hodisel patakkal. Birja a váradi deák káptalan.

Fóth, magyar f, Pest vmegyében, Pesthez $1^1/_2$ órányira: 350 kath., 250 evang., 1400 ref. lak., kath. és reform. szentegyházakkal. Ékességére szolgál az urasági szép kastély, egy gyönyörü angolkerttel együtt, melly jelenleg egész Magyarországon a legszebbek közt diszlik. Földei a helységnek homokosak, s inkább rozsot mint buzát teremnek; legelője elég; szőlőhegye igen jó bort terem. Birja a nemesszivü Károlyi István gróf, s a helység feje egy uradalomnak.

Födémes (Zsitva), tót f., Nyitra vmegyében, Surányhoz $^1/_2$ mértföldnyire: 817 kath. 4 zsidó lak., termékeny róna határral, s dohánytermesztéssel. F. u. többen.

Födémes (Puszta), vegyes magyar-tót falu, Pozsony vmegyében, Szenczhez keletre $1^1/_2$ óra, a Csádé patakja mellett: 960 kath., 177 evang., 19 ref., 8 zsidó lak. Ékesitik ezen helységet a kath. és evang. anyatemplomok, a földesuraknak csinos épü-

Digitized by Google

letei és kertjei. Nagy kiterjedésü határja igen termékeny; rétje, legelője sok, s azért számos csapat és többnyire nemesitett juhnyájakat táplál; fában szükséget szenved; a Pozsonyból Szenczre vivő országútban van két vendégfogadója. F. u. több közbirtokosok.

Födémes (Nagy), népes magyar falu, Pozsony vmegyében a kis Dunán tul, Diószeghez 1 mfd. távolságra. Számlál 1624 kath., 5 evang., 14 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa nagy kiterjedésü, de részint homokos, azomban jó rozst, buzát, dinnyét terem; legelője tágas; erdeje szép, s vadakkal bővölködik. F. u. a Pálffy nemzetség seniorátusa, de benne Lacsny ur is szép inscriptionalis jószágot bir.

Födémes (Ipoly), magyar falu, Honth vmegyében. Ipolysághtól északra $1^1/_2$ mfd. 500 kath. lak. Kath. paroch. templom. Hegyek közt fekszik, s azért földjei dombosok, de termékenyek. Bora, erdeje, vizimalma van. F. u. H. Coburg, Tersztyánszky, Liptay s több.

Földes, magyar f., Szabolcs vármegyében, Debreczenhez délnyugotra 3 mfdnyire: 7 római, 10 g. kath., 3925 ref., 161 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Lakosainak egy része erkölcsi tekintetben, e vidéken felette rosz hirben áll. Határa róna fekete föld, s mindennel megáldott. F. u. Asztalos, Balogh, Bere, Bereczky, Biró, Boldogh, Budaházy, Csapó, Csató, Cseke, Domokos, Farkas, Földesy, Földváry, Gonda, Gyöngyösy, Győrfy, Gáb, Habokay, Harsányi, Harmathy, Hethy, Hodosy, Horogh, Fodor, Gönczy, Jámbor, Jeney, Katona, Karacs, Karácson, Kállay, Kemecsey, Keresztesy, Kiss, Király, Kovács, Koroknay, Körtvélyesy, Kun, László, Márton, Makay, Masa, Megyesy, Mocsány, Monus, Nagy, Nagyiday, Nyirő, Oláh, Osváth, Pércsy, Pásztor, Rácz, Ritok, Sápy, Sámy, Somogyi, Szabó, Szentkirályi, Széles, Szőllősy, Szőke, Szücs, Tiszay, Tóth, Török, Zákány, Zsiday, Vajda, Veres, Ványi, Végh, Víncze, Puruczuj.

Földeák, magyar falu, Csanád vmegyében, Makóhoz északra $1^1/_2$ órányira: 1832 kath., 39 n. e. óhitü 5 ref., 14 zsidó lak. Az egy dombon álló kath. paroch. templom régi goth épület. Határa felette termékeny; nádja bőséggel; dohányt termeszt, és szőlős kertjei vannak. Kéthalom és Szárazér puszták ide tartoznak. F. u. Navay nemzetség.

Földsziget, puszta, Sopron vármegyében, Acsalag mellett. Határa tágas, s a Hanságban sok szénát és nádat vághat. Az uraság, t. i. h. Eszterházy Pál, szép gulyát tart itt.

Földvár, puszta, Somogy vármegyében, Ságvárnál.

Földvár, puszta, Zemplén vármegyében, Zomboron alul: 14 kath. lak., jó szántóföldekkel, nádló és kaszálló rétekkel.

Földvár, puszta, Csanád vármegyében, Orosháza mellett, 113 kath. és evang. lakossal. F. u. a kamara.

Földvár, puszta, Arad vmegyében, lásd Világos.

Tisza-Földvár, szerb-magyar falu, a Ferencz csatornája mellett, hol ez a Tiszába szakad, Bács vmegyében, 2800 n. e. óhitü szerb, 2000 kath. magyar, 100 zsidó lak., óhitü és kath. anyatemplomokkal, vendégfogadóval. Határa első osztálybeli s gazdag termékenységü. Kiterjed 2200 □ ölével számitva 9527 holdra, mellyből urb. szántóföld 2834 h., rét és belsőség 2904 h., legelő 2323 hold, szőlőskert 170 h. Uradalmi szántóföld és rét 132 h., nádas 700 h., mocsár 175 h., utak 189 hold. E falu a koronai szabad tiszai kerülethez tartozik.

Digitized by Google

Tisza-Földvár, magyar f., Heves vmegyében, Szolnokhoz délre 3 mfd., észak s nyugot felöl Tisza öntötte nádas és mocsáros hely szomszédságában. Népessége 4000 lélek, kik közt 3250 ref., 630 ágostai 120 r. kath. 185 földes gazda, 395 zsellér, 130 lakó, 57 kézműves. Ref. és ágostai anyatemplomok. Az ágostaiak tót eredetüek ugyan, de már mind egyházukban, mind tanodájukban a magyar nyelv divatozván, elmagyarosodtak, 1845-ben a tagositás megtörténvén, egy tagban hasittatott ki 61 második osztályu urbéri telek, ismét 12 alapitványi telek, továbbá ezek és 395 házas zsellér részére 1928 h. száraz és székes, 1853 hold vizjárta, nádas s több részben kaszálható, összesen 3781 hold közlegelő. A fenmaradt mintegy 5000 hold, a homoki és marfői pusztákkal, ugy a vezsenyi hetér és bökönyei réttel a birtokos uraság közt aránylagosan felosztatott, előbb az egész két részre, aztán az egyik félrész ismét két részre, a másik félrész pedig 4 egyenlő részre osztályozva, az egész urasági föld 22,000 holdra ütvén, egy negyedesnek 5500, egy nyolczadosnak 2750 hold jutott. Az urbéri föld második osztálybeli, a majorsági földek többnyire első osztályuak, de van köztök homok és sok rét is, mellyek egy tized óta nem nagyon elégitik ki a tulajdonosokat. A marha- és lótartás fő ága a gazdálkodásnak, de juhot a lakosok szük legelő miatt már nem tarthatnak. A szántóföld megterem minden nemü gabonát, egy kiszáritott nagy laposa minden nemü zöldséget, kendert, káposztát, burgonyát és dinnyét, Ritka földü s hamar száradó levén rétje nem mindig terem elég szénát; a sarju pedig nagy ritkaság; s ezért nem csak a földes urak, hanem a közlakosok is kezdik termeszteni a bükkönyt és lóherét. A helység közelében a Tisza folyó, melly a földvári, homoki és marfői határokon közel 5000 holdat szokott árjával elboritani. Birtokosai: báró Podmaniczky János, Podmaniczky László, özv. Podmaniczky Károlyné; b. Podmaniczky Lajos és Andor urak jószágai jelenleg csőd alatt vannak. Báró Podmaniczky Mihály jószágát, melly Vezsenyből s határából, Bökönyei rétpusztából, és marfői pusztának Tiszára fekvő egy részéből áll, Vodianer Rudolf n. kereskedő birja. Károlyné részéből pedig 1800 holdat megvett Kövér János, és 400 hold. Bereznay István.

Földvár, magyar mváros, Tolna vmegyében a Duna jobb partján, Budához 10 mfdnyire. Fekszik egy homokos térségen, s felső keleti részét a városnak, melly magasabb, a Duna árjai ellen meglehetős nagyságu homokdomb őrzi, déli s nyugoti része pedig alant fekszik, s még nem rég halak tanyája volt. Utczái tágasak, de házai többnyire alacsonyok, s náddal födöttek. Nevezetesebb épületei: a kath. paroch. szentegyház, s paplak., a ferenczick kolostora, temploma, az óhitüek aranyozott tornyu anyaszentegyháza, városház, satb. Számlál 9094 kath. 67 n. c. óhitü, 152 ágostai, 135 ref. 15 zsidó lakost. Mind az ágostaiak, mind a reformatusok birnak itt egy fiók-gyülekezetet s az ágostai a paksi, a reformatus a bölcskei anyához tartozik. Van itt jó kath. nemzeti iskola három osztálylyal, ugyanannyi tanitóval, királyi sóház, posta tisztség, polgári kórház, sörház, vendégfogadó, 40 duna-malom és két rév. Határa 24,543⅞ holdra terjed, de csak közép termékenységü, inkább rozsot, kétszerest terem, kevés buzát és kukoriczát. Rétjei szárazok levén, a lakosok moharat, bükkönyt bőven vetnek. A szőlőmivelés igen sok embert foglalatoskodtat, s szőlőket meg a Fejér vármegyében lévő előszállási pusztán

Digitized by Google

is birnak. Két dunaszigetjéből az egyik cser, szil, tölgyfákból álló erdővel s nádassal, a másik gyümölcsökkel van megrakva.

Lakosai szép szabadsággal éltek még 1848 előtt, mert földjeiket szabadon adhaták, veheték: minden termesztményeikből csak tizedet adtak; a házhelytől 2 ft., mesteremberek 3 ft. 48 kr. fizettek, egyéb uri adózásuk nem volt. Mesteremberinek száma negyedfélszázra felrug. Négy országos, valamint két hetivására (szerdán és szombaton) népesek szoktak lenni.

Legrégibb birtokosai Földvárnak a szent Benedek szerzetesei voltak, s már 1199-ben birták. Később ennek birtokából kiesvén, II. Ulászló 1494-ben Péter kalocsai érseknek ajándékozá ~~bizonyos~~ kárpótlás fejében; majd pedig mint jövedelmes apátsággal hol egy, hol más egyházi személy jutalmaztatott meg koronás fejedelmeinktől. Igy 1732-ben Mednyánszky László esztergomi kanonok volt apát, s ennek köszönhetik a földváriak eredetileg szabadságaikat. Mednyánszkyt követte József hassiai tartománygróf, ki Földvár kiváltságait ujra megerősítette. Utolsó apátja herczeg Dalmstadt ágostai püspök vala. Végre József császár által a pesti k. egyetemnek adatott, melly mostan is birja.

Főnlak, rácz-oláh falu a Maros mellékén, Aradhoz ¾ óra: 2600 n. c. óhitü lak., paroch. templommal. Gazdag róna határa 1. osztálybeli s 126⅜ egész telket számlál. Birja a kamara.

Főnyed, magyar falu, Somogy vmegyében: 168 kath. lak. F. u. gr. Festetics László.

Fövenyes, puszta, Békés vmegyében, Gyula környékén.

Fövenyes, puszta, Szabolcs v.-megyében. F. u. gr. Dessewffy.

Fraknóváralja, ném. Forchtenau, német m.város Ausztria szélén, Sopronhoz nyugot-éjszakra 2¼ mfld, épen tövében a fraknói várnak, melly egy meredek kősziklás hegyre épülve, kevélyen néz le a körülfekvő vidékre. Számlál 800 kath. lakost. Van itt egy servita kolostor szentegyházzal együtt, mellyet h. Eszterházy Pál a mostaninak előde alapitott olly formán, hogy a prior egyszersmind város plebánusa legyen. Határa Fraknónak csupa hegy völgy, kövecses és agyagos. Van 367⅜ b. szántóföldje, 55 h. rétje, 456 kapa szőleje, 150 hold lombos és fenyves erdeje. A gyümölcstermesztés legelső ága a gazdaságnak. Az alma nemei: pogácsa, ranette, masánszker, tafota és több nyári faj. Körte nemei: császár, uri stb. De a fő jövedelem gesztenyeért jön be, mert a gesztenye itt szép nagyra terem, s édességével az olaszhoz hasonlitván, vele nagy kereskedés üzetik. Birja Fraknót h. Eszterházy Pál. — A fraknói vár eredete a régiség homályában vész el; de 1192-ben Gilet Miklós herczeg már itt lakott, s a várat szépen felékesitette. Eldődei a családnak Franciaországból költöztek be, s egy közülök szent Istvánnak is kedves embere és nádorispánja vala. A Gilet nemzetség a 15ik században kihalván, Fraknó a koronára visszaesett, de Mátyás király több várakkal együtt, mint: Kismarton, Szarvkő, Kabold, Kőszeg stb. III. Fridriknek zálogba veté a nála levő magyar koronáért, s ez időtől fogva egyenlő sorsa volt Kismartonnal. — A városból a várba gesztenyés és cseresznyés kertek közt vivő ut felfelé mindig meredekebb, s közel a várhoz egy 40 öl mélységet, mellyet a Vulka ásott ki, elkerülvén, a vár sánczához juthatni: ez 30 öl mély, s ugyan illy széles, s fahid van rajta, mellyet egykor fel is lehetett huzni. Alig toppanni be a gr. Eszterházy Miklós nádor czimerével ékesitett várkapun, már rémüléssel pillantja meg a látogató a bolthajtáson jobbra függő régi kinzó

Digitized by Google

szerszámokat; alul a fogház ajtaja nyílik; balrul a herczegi dandárok zászlói lobognak. Balrul az élésházak, a felvigyázó laka, s azon pincze előtt, mellyben még Luther idejebeli borok tartatnak, jobbra kanyarodván: a vár alakjára épült 4 szögű kastély fegyvertárába menni fel. Itt vannak mind azon öldöklő eszközök, mellyekkel a a Pannoniában lakó népek valaha éltenek; számos török fegyverek, lófárkok, vérrel fecskendezett zászlók és dobok. Itt tartatik ama vitéz szerencsétlen Eszterházy Lászlónak vas sodronyból készült inge, mellyben a verebélyi ütközet alkalmával 1652ben a törököktől vékonyban lövetett. A kastély első emeletében mind a folyosók, mind a szobák festett képekkel vannak beaggatva. A szobákban van e fényes nemzetség ősei képeinek gyüjteménye. Első Ours vezér, kikhez felviszi eredetét; aztán Esztorás Pál vezér, ki 1009-ben kereszteltetett meg; ennek fia Lajos, ki Béla és Salamon királyok alatt híres vitéz volt, s igy tovább minden világi és egyházi maradékaikkal, s jelesebb asszonyaikkal együtt. Itt láthatni Attila ideal, s Corvin Mátyás eredeti mellképeit, az utóbbit borostyán koszoruval. A herczegi kincstár, mellynek alapját gr. Eszterházy Miklós nádor vetette meg, igen nagybecsü ritkaságokat és kincseket foglal magában. Továbbá nevezetes még a sziklába vágott 75 öl mély kut, kivált pedig a kastély harmadik emeletéből való pompás kilátás, mellynek párját nem egykönnyen találhatni.

Franczdorf, oláh-német falu, Krassó vgyében, Dognácskához 4 órányira az oláh-illyriai határ szélén, a Berzava mellett: 263 német kath., kik Stájerországból jöttek be, s 546 óhitü lak., kath. és óhitü anyatemplomokkal. Lakosai főképen favágásból élnek, a fát Berzava vizén usztatván le a resiczai és bogschani hámorok számára.

Frankó, (Frankenau), horvát f., Sopron vmegyében, Kőszeghez éjszakra 1¼ mfld: 818 kath. lak. s paroch. templommal. Van 984 h. szántóföldje, 109 h. rétje, 54¾ h. kertje, 642 hold cser, tölgy, fenyő, nyir erdeje. Földjének egy része 3-ik osztálybeli, a többi vizes és mocsáros, az erdőbeli legelő szinte mocsáros. Birja h. Eszterházy.

Frankocz, vindus falu, Vas v.-megyében a muraszombati uradalomban: 99 kath., 26 evang. lak. Radkersburg ut. postája.

Frankova (Nagy), tót falu, Szepes vmegyében, Ófaluhoz délre egy órányira: 556 kath., 4 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Lakosi sok marhát, juhot tartanak, lent termesztenek. Erdő. F. u. az eperjesi püspök s káptalan.

Frankova (Kis), tót falu, Szepes vmegyében: 336 kath. lak.

Franyova, rácz-magyar m.v. Torontál vmegyében, a kikindai szabad kerületben, Török-Becse szomszédságában a Tisza bal partján: 414 kath., 18 evang., 14 ref., 4712 n. c. óhitü, 60 zsidó lak., n. c. óhitü anyatemplommal, gabonatárházakkal, s 173 egész jobbágytelekkel. F. u. a kamara.

Franzvágás, puszta, Sáros v.-megyében, Nyirjes fil. 13 kath., 8 evang., 9 zsidó lakos.

Freidorf, német falu, magyarul Szabadfalva, Temes vmegyében, Temesvárral határos: 613 r. kath. lak., kik Temesvárra sok tejet hordanak. Határa 2417 hold, mellyből urb. szántó 1239 h., rét 358 h., legelő 176 h., belső telek 84 h., majorsági rét és legelő 410 h., szabad földek, utak stb. 150 hold. Földe első osztálybeli, s mindent gazdagon terem. Birja a kir. kincstár.

Freiviz, német falu, Zala vmegyében: 342 kath. lak. F. u. h. Batthyáni.

Digitized by Google

Freudenthal, német falu, Temes vmegyében, Moraviczához 2 óra.

Frics (Fricowce), tót falu, Sáros vmegyében, az Eperjestől Szepesbe vezető postautban, Eperjeshez 2 1/8 mfldnyire: 538 kath., 3 evang., 24 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Jó föld. Erdő. Van itt b. Ghilányinak egy régi kastélya. F.u. Ghilányi, Péchy.

Fricska, orosz falu, Sáros vmegyében, Gáboltohoz éjszak-nyugotra egy mfld, szinte a gallicziai határ szélén: 45 rom., 350 görög kath., 15 zsidó lak. Kősziklás határ. Sok erdő. Sovány föld. F. u. gr. Erdődy.

Fricske, tót falu, Sáros vmegyében, Oszikohoz 1/2 órányira: 453 kath., 20 zsidó lak. Határa jó őszi gabonát terem; erdeje van. F. u. b. Splényi; van savanyuvize és vizimalma is.

Fridman, tót falu, Szepes v.-megyében, a Dunajecz mellett Gallicziа szélén: 1024 kath., 4 zsidó lak. Kathol. paroch. templom. Várkastély. Gyolcs- és fakereskedés. Uraságі tehenészet. F. u. b. Palocsay.

Fridrichsdorf, német helység, Beregh vmegyében, Szelesztohoz 1/2 órányira: 71 r. kath., 45 evang. lak., kik az odavaló vasbányákban és hámorokban dolgoznak. F. u. Schönborn.

Frivald, tót falu, Trencsén v.-megyében: 1252 kath., 13 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Erdeje ennek is szép. F. u. a lietavai uradalom.

Frusinyesd, puszta, Bihar vmegyében, Barzesdhez tartozik, sovány és bokros határral. Birja a váradi deák püspök.

Fuchsloch (Alsó), tót-német f., Honth vgyében, Selmecz mellett: 517 kath. lak. F.u. a selm. bány. kamara.

Fuchsloch (Felső), tót-német falu, Honth vmegyében: 854 kath., 13 evangel. lak. F. u. a Selm. bány. kamara.

Fud, puszta, Győr vmegyében, a Tóközben, Mérgos mellett: 40 kath. lakossal.

Fugyi, magyar-oláh falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös völgyében, Váradhoz 1 mfld: 613 lak., u. m. 350 ref., 263 n. e. óhitü lak. Határa 2970 hold, mellyből szántó 570, rét 800, a Körös által bekövecselt tér 650, legelő 200, szőlő 300, erdő 350 hold. Földe fejér és sárga agyag; igen jó bort és sok ugorkát termeszt. A Sebes-Körösön kivül van egy patak Hodos nevü. Majorsági szántó 370 h. az erdőn, réteken és szőlőkön kivül. Birják Novák Gergely árvái. Van itt ref. és óhitü anyatemplom.

Fulyán, orosz falu, Sáros vmegyében, Kapihoz 1/2 órányira: 67 rom., 340 görög kath., 13 zsidó lak. Jó föld és rét; erdő. F. u. Kapy nemzetség. Görög anyaszentegyház.

Furdia, oláh falu, Krassó vmegyében, Facsethez 2 órányira: 8 kath., 747 óhitü lak., s anyatemplommal, sok uraságі legelővel. F. u. a kamara.

Furlag, nagy oláh falu, Krassó vmegyében, hegyek közt, közel a Boganis vizéhez, Lugoshoz 3 órányira: 1 kath., 2684 óhitü lak., anyatemplommal, sok erdővel, szilvásokkal. Birja Palikucsevnyi család.

Furta, magyar falú, Bihar vmegyében, a Sárréten, ut. postájától N. Váradtól közel 4 mfld, 1500 lak., kik közt 1250 reform., 250 r. kath., földesgazda 124, zsellér 112, lakó 40, mesterember 18, kereskedő egy sincs; egész urbéri telek 37 5/8, ref. és kath. anyatemplomok. Határa 15,000 hold, mellyből urbéri szántóföld 1248, majorsági 3752; urbéri kaszálló 384, majorsági 3616; urbéri legelő 2500, majorsági 3300, urbéri szőlő 100, majorsági erdő 100 hold. A föld általában szikes és lapályos, terem leginkább zabot és rozsos életet, sok szénát; az állattenyésztés a gazdáknál

Digitized by Google

nagyon középszerű, de az uraság sok és szépszarvasmarhát s juhot tenyészt, sőt lovakat is. Folyóvize, az árvizes időbeni árvizen kivül nincs, de vannak mocsárok és tavak. Földesura a nagyváradi kath. káptalan kis prépostja.

Ó-Futak, német mv., Bács vgyében, a Duna bal partján, Ujvidékhez $1\frac{1}{2}$ órányira, 2800 r. kath. lak., kath. paroch. templommal, szép uraságí kastélylyal, vendégfogadóval, sörházzal, sok dunamalommal, s csinos magán házakkal. Kövér fekete földü határa első osztálybeli, s 1100 □ ölével 18153 holdra terjed, mellyből 142 urb. telek után van 4612 h szántóföld, 4152 h. rét és belsőség, 1826 h. legelő. Uradalmi szántóföld és rét 3210 h., tölgyes erdő 3124 h., füzes 404 h., nádas 375 h., mocsár 214 h., utak 236 hold. Birja gr. Brunszvik család s feje egy uradalomnak.

Uj-Futak, német falu, Bács v.-megyében, Ó-Futak mellett, 1300 kath. lakossal. Első osztálybeli határa 1100 □ ölével 5850 holdra terjed, mellyből $40\frac{6}{8}$ telek után urb. szántóföld van 1396 h., rét és belsőség 1108 h., legelő 420 h., szőlő 122 h., uradalmi szántó és rét 1040 h., tölgyes erdő 1260 hold, nádas 240 h., mocsár 180 h., utak 84 hold. Birja a gróf Brunszvik család.

Füge, helység, Gömör vgyében, napkeletről Óldalfala, éjszakról alsó Kálosa határaival, szomszédos. E helységen visz Tornalljától keresztül Rima-Szombat felé vivő országut, a helység alsó végin; az országuthoz közel van Hevessi Bertalannak csinos nemesgyümölcsfajokkal beültetett kertje, nagy, de még el nem készült lakháza. Van a r. katholikusoknak templomjuk, — a lakosok száma 418-ra megy, ezek közül r. kath. 329, evang. férfi 15, asszony 22; reform. 52. Mindnyájan magyar nyelven beszélnek. Van $6\frac{6}{8}$ urbéri telek, 14 zsellér, 14 lakó, $21\frac{2}{8}$ majorsági telek; 992 hold erdő s legelő. Mind a mellett, hogy szántóföldje dombos s meredek, mégis megtermi a legszebb tisztabuzát s egyebet; rétje a Vály völgyi patak veszedelmes árjának van gyakorta kitéve. Birják ezen helységet: Rákóczi, Hevessi, Vad, Szakál, Rácz urak, és özv. Pankovicsné asszony.

Füged, (Alsó és Felső), 2 magy. falu, Abauj vmegyében, Forróhoz $\frac{1}{2}$ órányira: 188 r. kath., 16 g. kath., 52 evang., 156 ref., 36 zsidó lak. Felső-Fügeden ref., Alsó-Fügeden evang. szontegyház. Gazdag róna határ. A Szirmay nemzetség öröksége, s igen sok nemes lakja.

Nagy-Füged, magyar falu, Heves vmegyében, Árokszálláshoz 1 m.-földnyire, a Bena vize mellett: 1245 kath., 3 ref., 15 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Sík termékeny határ. Sok rét és legelő. F. u. Almásy Károly és Emánuel, Majzik, Czövek, Darvas, Andrekovics, Halasy, Rakovszky, Hellebront, Csányi, Ország örökösök, Sághy.

Kis-Füged, puszta, Heves vmegyében, Nagy-Füged szomszédságában. F. u. Almásy Jánosné és Almásy Károly.

Füle, magyar falu, Székes-Fejér vmegyében, Veszprémmegye szélén, 296 kath., 775 ref., 15 zsidó lak., kath. és ref. anyatemplomokkal. Szántóföldjei szép buzát teremnek; szőlőhegye, erdeje, kőbányája van. F. u. a veszprémi káptalan.

Fülek, (Filek, Filakowa): magyar mv., Nógrád vmegyében, Gömör vmegye szélén, egy igen kies vidéken: 1600 kath. lak. Van itt egy nagy Ferenczi monostor és templom, mellyet gr. Koháry István alapitott, s most is ezen szerzetesek teszik a plebániai szolgálatot. Földjei meglehetősek; szőlőhegye sovány, de aljában szép szilvások és gyümölcsök vannak; különösen híres nagy jóizü almája. Van

Digitized by Google

itt továbbá savanyuviz forrás és kőbánya F. u. H. Coburg, G. Berthold, G. Czebrián.

Hajdan nevezetes kőfallal körülkeritetett, s pompás uri lakásokkal ékeskedő város volt; ugy hogy Heves, Nógrád, Pest vármegyék itten tarták közgyüléseiket. Három osztályra szakitott vára egy magas sziklás hegyre épült, s oltalombástyája vala a bánya városoknak. Legelőszer foglalták el 1553-ban a törökök éjjeli meglepés által s csak 1593-ban vehette vissza Tiefenbach, elébb meg öszve törvén a segitséget hozó temesvári basát. 1619-ben Bethlen és Rhédey Ferencz keritették kezökre. De legnevezetesebb ostromot álla ki 1682-ben Tökölitől, és a törököktől kik közel 140,000 emberrel szállották meg. Ekkor II. Kohóry István, mint várkapitány rettenthetetlen bátorsággal védelmezte magát, de utóbb is az őrzősereg gyalázatos félénksége miatt, mind a vár, mind maga ellenség kezébe esvén, rablánczra füzetett, s elébb Regéczre azután Ungvárra, majd Sáros-Patakra, később Munkácsra, majd ismét Sáros Patakra hurczoltatván, csak 1685-ben szabadulhata meg ezen esmeretes nagy magyar vitézünk és költőnk.

Fülek-Kelecsény, magyar falu, Nógrád vármegyében, 220 kath., 16 evang. lak. F. u. Ajtics Horváthi, Csillom, s m. t.

Fülek-Kovácsi, magyar falu, Nógrád vmegyében, 302 kath. lak. Rétjei az Ipoly mentében jók volnának, ha ez, és a Kölcsér vize néha be nem iszapolnák. F. u. a füleki uradalom.

Fülek-Püspöki, magyar falu, Nógrád vmegyében, Fülekhez közel: 759 kath. lak. Kath. paroch. templom. Tiszta buzáját a losonczi piaczon becsülik legtöbbnyire. F. u. az Esztergomi érsek.

Fülep, puszta, Szabolcs vármegyében, Penészlekhez nyugotra, homok dombos völgyes határral. F. u. Hajdu Vámos-Pércs városa, s Eördögh.

Fülep, puszta, Zala vmegyében, a Balaton partján, Kővágó-Örshöz közel, Veszprémhez 3 óra.

Fülepháza, puszta, Bihar vármegyében Nyárszeg alatt, többnyire szép fiatal cserfás erdőből áll. Birja a váradi deák káptalan.

Fülöpszállás, szabad m. v., Szabad Jász- és Kun kerületekben, közel Szabadszálláshoz, a kis ér foka mellett, melly a Kigyós eribe szakad: 11 kath., 4715 reform. 12 óhitü, 12 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa bőtermékenységü, de vannak homokos, és szikes területei is.

Füles, (Nikics), elmagyarosodott horvát falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre $2^1/_4$ mfd., 1200 kath. lak., paroch. egyházzal. Van itt egy szép kastély és angolkert. Dombos határa középszerü, s kiterjed $5619^{12}/_{16}$ holdra, mellyből szántóföld $3607^8/_{16}$ h., rét $128^4/_{16}$, kert $78^3/_{16}$ h., szőlő $80^5/_{16}$ h., erdő 1659 hold, s áll tölgy, cser, nyir, fenyőfákból. Birja gr. Zichy Henrik; ezelőtt b. Meskó családé volt.

Fülesd, magyar falu, Szathmár vmegyében, 18 római kath., 414 ref. 13 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határának nyugoti része agyagos, keletre homokos, de bőtermékenységü; rétjei bőségesek és hasznos szénát adnak; szép erdőkkel bir. A Tisza, Tur és Számos árvizei egy részét a határnak meg szokták futni. F. u. a Kölcsey nemzetségbeliek, Kende Pálné s m. t. A kölcsei uradalomhoz tartozik. Tisza-Ujlakhoz 2 óra.

Fülpös, magyar falu, Szathmár vármegyében, a Szamos mellett, közel Matolcshoz: 6 római, 18 g. kath., 220 ref., 22 zsidó lak., ref. anyatem-

Digitized by Google

plommal. Szük határát az árviz rongálja, de különben igen termékeny. F. u. számos nemesek. Szathmárhoz 5 óra.

Für, magyar falu, Komárom vármegyében, Csúzhoz $^1/_2$, Komáromhoz 3 órányira, 600 kath., 40 zsidó lak., fiókegyházzal. Határa mérsékelt dombokon fekszik, igen kis része homokos, a többi jó fekete föld. Az egész áll 3585 holdból, melly közt 1701 h. urbériség, 1500 h. majorság, 295 h. erdő. Birják Jankovich, Pálffy, Szalay, Ordódy urak.

Füred, magyar falu, Zala, az uj rendez. szer. Veszprém vmegyében, igen közel a Balatonhoz, Veszprémhez 3 óra, 186 kath., 921 ref. 20 zsidó lak. Van egy szép uj ref. szentegyháza, nagy erdeje, szép szőlőhegye, melly igen erős, olajos, aranyszinü bort terem. Szántóföldje kevés. F. u. közbirtokos urak, és a Veszprémi káptalan. Savanyuvize s fördője Magyarországon az elsők közé tartozik.

Kapos-Füred, magyar f., Somogy vmegyében, 507 kath. 3 zsidó lak., kath. fiókszentegyházzal, igen termékeny földekkel. F. U. h. Eszterházy. Kaposvár fiókja, s Lakhoz 5 óra.

Tisza-Füred, magy. m. v. Szolnok vmegyében, közel a Tiszához, Debreczenhez 7 mfdnyire, a pesti országutban; 615 kath., 3681 ref., 17 görög, 190 zsidó lak. Kath. és ref. anyaszentegyház, Synagoga. Határa a Kocsi pusztával egyetemben tágas és termékeny; a szarvasmarha-, juh-, sertés-tenyésztés szépen virágzik; szőlőskertje, nádlosrétje, fája a Tisza füzeseiben elég; lakosai jövedelmes halászatot üznek, s hires magyar nyergeket csinálnak, ugy hogy 1819-ben a Porosz kormányszék is vitetett innen két nyereg-gyártó legényt Berlinbe. F. u. Jósa György örök., Sombory Imre, Nánásy Bernáth, Gyulai, Farkas, Péczely, s mások számosan.

Fürész, tótul Pila, tót falu, Nógrád vmegyében, Vámos falutól $^1/_2$ a bányavárosi országuthoz pedig félnegyed órányira, egy szük és mély völgyben. E helyen hajdan fürészmalmok voltak, s innen vette nevét. Határa 1700 hold, u. m. 10 h. belsőség, 1057 h. szántó, 244 h. rét, 380 h. erdő, 9 h. árkos tér. Urbéri szántó van 46, rét 20 hold; lakosok kezén levő irtási szántó 1007 h., rét. 206 hold; majorsági belsőség 2, föld 2, rét 18, erdő 380 hold. Földje agyagos, a hegyeken könnyü de köves. Népessége 66 r. kath., és 330 ágostai. A helységen keresztül folyik a Fürész patak, s a falu alatt egyesül a Kriványi patakkal. Malma van a Fürész völgyében. Birtokosa id. gr. Zichy Ferencz mint senior, és gr. Kálnoky Gusztáv.

Fürész, (Pila), tót falu Gömör vármegyében, a Rima vize mellett, 790 többnyire evang. lak., s anyaegyházzal. Többen birják.

Fürged, puszta, Tolna vmegyében, a dombóvári kerületben, h. Eszterházy birioka.

Füss, tót falu, Bars vmegyében, Verebélytől délre 2 mfd. 923 kath. 9 evang. lak. Ékesitik ezen helyet a kath. paroch. templom és az uraságok szép lakházai s kertjei. Határja mindennel bővölködik: van gabonája, bora, fája, elég legelője, sok gyümölcse. F. u. Balogh, Bencsik, s a t.

Füss, magyar falu, Komárom vármegyében, Komáromhoz nyugotra $2^3/_4$ mfd., az öreg Dunától $^1/_4$ mfd. A szentmártoni főapát adományzása alá tartozó papnemesi helység, s egy illy papnemesi szék innen veszi nevét. Határa 2536 $^{722}/_{1200}$ hold, mellyből belsőség 31 h., szántóföld 834, kaszáló 615 h., nádas 142, legelő 913 hold. Földje igen jó, s mindent megterem; a szarvasmarha és lótenyésztés virágzó. Népessége 849 lélek, kik közt

Digitized by Google

845 r. kath., 4 zsidó. Nevezetebb épületei a kath. egyház, s a szentmártoni főapátság administratori és lelkészi laka. Az egész határ majorsági birtok s birják: a szentmártoni főapát, Ghyczy, Szabó, Matkovics, Kajdacsy, Orbán, Pázmány, Priviczer, Markovics, gr. Somogyi, Pach.

Füskut, oláh falu, Temes vmegyében, Aradhoz 3 órányira, 1100 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, 58 egész urb. telekkel. A féregyházi birt. birják.

Füszfő, telep, Veszprém vármegyében. Vörösberény határában.

Füzegy, oláh f., Bihar vmegyében, Belényeshez $^3/_4$ mfd., hegyek közt, 273 g. kath. lak., s anyatemplommal, szép de kevés erdővel. Birja a váradi görög püspök.

Füzér, magyar-tót falu, Abauj vmegyében, Kassához délkeletre 4 órányira: 475 kath., 43 g. kath. 73 ref., 7 zsidó lak. Kath. és ref. templomok. Erdeje igen szép. A helység felett egy magas sziklahegyen láthatni régi omladozott várát. F. u. gr. Károlyi István.

Füzes, puszta, szabad Jász- és Kun kerületekben, Halasi határhoz tartozik.

Füzes, magyar falu, Heves vármegyében, Pétervásárhoz $^1/_2$ mfd. 472 kath. lak., s jó marhatartással. F. u. gr. Keglevich Gábor, Szerelem Antal, Fáy Menyhért. Ut. p. Eger.

Füzes, oláh falu, Krassó vmegyében, Bogschánhoz 2 órányira, Temes vmegye szélén: 23 kath., 2400 óhitü lak., anyatemplommal, s jó szántóföldekkel, nagy erdővel, szilvásokkal, legelővel. A k. kamara birja.

Egyházas-Füzes, (Kirch. Fidisch), német falu Vas vmegyében 428 kath. lak., paroch. szentegyházzal. F. u. gr. Erdődy György. Szombathelyhez 2 óra.

Gyepü-Füzes, (Kho-Fidisch) német m. v. Vas vármegyében, Szombathelyhez nyugotra 3 órányira, 574 kath., 3 evang. lak. Diszesiti e várost gr. Erdődy Györgynek egy fölemelkedett helyen lévő igen szép kastélya, mellynek erkelyéről a legszebb angolkertet, u. m. az előtte fekvő hegyekkel, völgyekkel, erdőkkel s rétekkel változó falukkal megrakott gyönyörü vidéket s távolabb a stájerországi Wexel hegyét, s az ausztriai havasokat láthatni. Azonban a kastély mellett is van egy csinos izlésü angol kert, mellyben több nézésre méltó tárgyak találtatnak, nevezetesen a nagy üvegház gyönyörü narancsfákkal, a plántán és rozsa-fasor, a virággula, halastó, több facsoportok s meglepő szakaszok, egy 1500 darab nemesitett gyümölcsös, s t. b. Van itt továbbá nagy uraságí tehenészet híres sajtcsinálással, és igen jó mészégetés. A város feje gr. Erdődy György egyik szép uradalmának, mellyhez még 4 falu tartozik, u. m. Egyházas-Füzes, Pinka-Miske, Sárosszék, Kis-Cziklin. A föld minemüsége az egész uradalomban: nehéz anyag, melly gyakori trágyát, és 4-szeri szántást kiván, de nagy munka után sikéres buzát, és hajdinát terem, csak hogy az utolsónak a gyakori és erős derek hamar ártanak. Kukoricza és bor nem termesztetik. A legelő szük, s a rétek hiányát a jobbágyok lóherével potolják; hanem az uraság maga szép réteket bir a Pinka mentiben. Erdeje 2063 holdat foglal el. A gazdaság kitünő szorgalommal üzetik, ugarat csak tiszta buzára tartanak.

Rába-Füzes, német falu, Vas vmegyében, Szentgothárdhoz fél óra, 474 kath. 246 evang. lak. Gazdag határ. Sok bor, gyümölcs, dohány. F. u. gr. Batthyáni, s a n. ujvári uradalomhoz tartozik.

Füzesér, magyar-orosz falu, Zemplén vmegyében, N. Cseb fil. 167

Digitized by Google

romai, 140 g. kath., 48 ref., 35 zsidó lak. 468 hold szántóföldel. F. u. Füzeséry s m. Nagy-Mihályhoz 1½ óra.

Füzesfa, puszta, Pozsony vmegyében, a Csalóközben, Diós ós Bögöl Patony közt. Ut. posta Pozsony.

Füzi, puszta, Abauj vmegyében, Barczához egy órányira, 18 kath. lak. F. u. b. Meskó, Füzy, Desseöffy, Diössy.

Füzitő, puszta, Komárom, az uj rend. szer. Esztergom vmegyében, Almáshoz ½ órányira, a Duna partján. Vidéke róna, s egy részben vizenyős. Keresztülmegy rajta a buda-bécsi országut, melly itt igen kis részben a régi romai töltésen megy. 1848-ban nagyszerü czukorgyár állittatott itt. Némellyek a Dunaparton találtató romok után itélve, ide teszik Azoa romai várost. Birtokosa gr. Zichy Miklós.

Füztü, magyar falu, Vas vmegyében: 122 kath. lak. paroch. szentegyh. F. u. a Megygyesi nemzetség.

Füxlincz, német falu, Vas vmegyében: 321 kath. lak. F. u. gr. Nádasdy. Határa hegyes sovány. Ut. p. Radkersburg 1½ óra.

G.

Gaád, lásd Gád.

Gabonás, vagy **Kérsziget**, puszta, Heves vmegyében, Dévaványa mellett, egy sziget a Berettyórul nevelt nádas rétek által környezve, 2850 hold kiterjedésben. Birja b. Bánffy Pál, Borbély család, Csanády Imrénő, Sárkány és Szarka örökösök.

Gáboltó, tót mváros Sáros vmegyében, Bártfához nyugat-éjszakra 1½ mfld: 882 romai, 34 görög kath., 11 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa hegyes, kösziklás; erdejében legelője elég; savanyúviz-forrása több van. F. u. gr. Erdődy György.

Gáborján, magyar falu, Bihar vmegyében, szép rónaságon, Debreczenhez 4 mfldnyire, s ez utolsó postája. Lakja 1356 reformatus, kiknek helyben van papjuk. Határa 6000 hold, mellyből szántó 2100 h., kaszálló 1559 h., legelő 1171 h., szőlő 54, erdő 210, nádas 317, folyóviz 589 hold. Ebből majorsági föld csak 169 h. erdő. A többit a lakosok, kik hajduk voltak, szabad adás mellett birták mindég h. Ezterházy Páltól ~~bizonyos~~ határozott summáért. Földje fekete és szikes; amaz gazdagon terem mindent, ez főkép a zabot szereti. A helység határát keresztülfolyja a Berettyó, a déli oldalon pedig körülfogja a Kis-Körös. Nagy vizimalom.

Gáborjánháza, magyar falu, Zala vmegyében: 214 kath. lak. F. u. b. Eszterházy. Ut. p. A. Lendva.

Gács, (egész neve: Gácsvár alja), tót-magy. mv., Nógrád vgyében, egy kiterjedt völgy közepén, Losonczhoz 1, Pesthez éjszakra 14 mfld távolságra. A város éjszaki oldalán egy magas kösziklás hegyen áll a régi Forgách nemzetség vára, melly a legjobb karban, jelenleg gr. Forgách Sándornak szolgál lakásul. Határa 210 hold, mellyből belsőség 110, szántóföld és rét 100 hold. Urbériség itt nincs. Lakja 1117 kath., 180 ágostai, 2 ref., 47 zsidó. A város mellett folyik a Tugár pataka. Nevezetes épületei: a váron kivül gr. Forgách Antal kastélyja, a posztó- és répaczukorgyár, mellyek közül a posztógyár egész Magyarországban legnagyobbnak mondható. Tart 3 országos vásárt is. Birják gr. Forgách Antal, és gróf Forgách János - örökösei. Postahivatala Losonczra tétetett át.

Gacsa, puszta, Heves vmegyében, Örs m. 18 ref. lak. F. u. Erős, Almásy István, b. Vimpfenné, Rakóvszky, Halasy, Hellebront, Torma, Országh, Csepreghy, Thassy, Sütő, Véges, Majzik, Cseh, Goth.

Digitized by Google

Gácsfalva, (Sztara-Halics), tót falu, Nógrád vmegyében, a gácsi vár tövében, kies völgytorkolatban, legszebb rétek közepette. Határa 3300 hold, mellyből urbéri belsőség 27, szántó 720, rét 180, urasági beltelek 55, szántó 610, rét 88, erdő 1620 hold. Földje agyagos, vadvizes; lakosai nagyobb részt fuvarozással és szarvasmarha-tenyésztéssel foglalkoznak. Lakja 703 kath. A helységen keresztülfolyik a Tugár pataka, melly Gácson a gyári munkákra használtatván, Losonczon alul az Ipolyba szakad. Van itt egy igen régi rom. kath. templom, mellette egy nagy, egészen fából minden vas nélkül készült harangláb. Birják gr. Forgách Antal és Forgách János örökösei.

Gacsály, magyar falu, Szathmár vmegyében, Jánk és Rozsály közt: 21 r., 68 g. kath., 616 ref., 51 zsidó lak., egy ref. anyatemplommal, mellynek födele is kőből rakatott. Nagy kiterjedésű határa tiszta buzát, kétszerest, tengerit, zabot, és híres lencsét bőséggel terem; erdeje, kaszállója jó. F. u. Pap Andrásné, Rátonyi Károly, Madarassy, és több nemzetségek. Ut. p. Szathmár.

Gacsalk, (Gocsaltow), tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Csetnekhez egy órányira: 44 kath., 317 evang. lak., kik szenet égetnek, fuvaroznak. Határa több hegyekből, de csak egy völgyből áll, és szorgalmatos javitást kiván. F. u. Gömöry, Czékus s m. Ut. p. Rozsnyó.

Gád, oláh falu, Torontál vmegyében, a Temes mellékén, Uj-Pécshez délre 2 mfldnyire: 44 kath., 8 ref., 1080 óhitü, 4 zsidó lak., óhitü anyatemplommal, szép urasági épületekkel, erdőkkel, 41⅛ egész telekkel. Határa gazdagon termi a szép tisztabuzát, tengerit, repczét, zabot, szénát stb. F. u. Kászonyi, Nagy, Gyertyánfy, Kukarics, Pálfy, Fodor családbelieh.

Gadács, német falu, Somogy vmegyében, Döröcskéhez 1 óra: 235 ágostai lak. Ezen falu még nem rég puszta volt, de contractualis zsellérekkel megnépesitetett. F. u. gr. Hunyady Ferencz. Ut. p. Szemes.

Gadány, magyar falu, Baranya vmegyében, ut. p. Pécstől 1 óra, dombon. Határa 1097 hold, mellyből szántóföld 860 h., rét 92 h., legelő 20 h., szőlő 85 h., erdő 40 hold; ebből ismét urbéri szántóföld 260 h., rét 86 h., szőlő 25 h., majorsági szántó 600 h., rét 6, szőlő 60 h., erdő 40 hold. Földje veres agyag, sovány, leginkább hajdinát terem. Lakja 137 romai kathol. Birja Czindery László.

Gadány, magyar falu, Somogy vmegyében: 460 kath. lak., fiók-szentegyházzal, makkos erdővel, szőlőhegygyel. F. u. gr. Széchenyi Pál. Ut. p. Marczali.

Orosz-Gadna, orosz falu, Abauj vmegyében, Borsod vmegye szélén: 18 r. kath., 553 g. kath., 3 ref., 4 zsidó lak. Görög kath. paroch. templom. Van itt egy régi omladozott szentegyház s derék erdő. F. u. Jakabfalvay, Ragályi s m. Ut. p. Miskolcz.

Gadócz, Komárom város határával szomszédos puszta, Komárom vmegyében, a Vágh-Duna mellett. Áll 2309 holdból, mellynek negyedrésze termékeny, sőt gazdag szántóföld, ¾ része pedig kaszáló és legelő. A határból mintegy 100 hold tulesik már a Vágh-Dunán. A csallóközi rész a pozsonymegyei vizektől, mellyek itt összetódulnak, nagy károkat szenved, s több mocsáros tavai és erei vannak. F. u. gr. Nádasdy Leopold; továbbá Ghiczy Mátyás és Sárkány Ferencz urak.

Alsó-Gagy, orosz-magy. falu, Abauj vmegyében: 48 r. kath., 270 g. kath., 18 evang., 17 zsidó lak. F. u. gr. Fáy s m. Ut. p. Forró.

Digitized by Google

Felső-Gagy, magy. falu, Abauj vgyében: 347 r. kath., 23 g. kath., 138 evang., 23 ref., 46 zsidó lak. Kath. par. templom. F. u. g. Fáy, Péchy, Lánczy, Szentimrey, Putnoky. Ut. p. Forró.

Kis-Gaj, oláh falu, Temes vmegyében, rónaságon, ut. postája Moravicza 1 mfld: 12 r. kath., 7 zsidó, 789 n. e. ohitü lak., s anyatemplommal. Határa 1697 hold és 1200 □ öl; ebből házhelyek 127 h., kaszálló 325 h., szántóföld 702 h., legelő 117 h., szorgalomkertek 7 h., 1200 □ öl, egyházi s iskolai föld 37 h., utak 31 h. Majorsági kaszálló s kivágások 48 h., legelő 301 h., épület 2 hold. Ezenfelül majorsági birtok van még mintegy 800 hold, de ezek már Torontál vmegyében feküsznek. Földe gazdag fekete agyag. Birja Malenicza Helena.

Gaja, puszta, Székesfejér vgyében, Bodajkhoz tartozik: 21 kath. lak.

Gajár, (Gajring), tót mv., Pozsony vmegyében, 1 fertálynyira a Morva vizétől, és 5½ mfld Pozsonytól: 2826 kath., 10 evang., 180 zsidó lak., kath. paroch. templommal, synagogával, harminczaddal. Határja róna, s bár nagy részt homokos, de jól mivelt. Erdeje, legelője böven; kendert termeszt, s azzal kereskedik. Szarvasmarhája sok, nemesitett juhnyája az uraságnak szép. Van két malma, a Morván révje és híres baromvásárja. F. u. h. Pálffy. Ut. p. Malaczka.

Gajdel, nagy német falu, Nyitra vmegyében, Német-Prónához ½ óránnyira: 1774 kath. lak., kath. paroch. templommal. Erdeje nagy. Terem sok apró szilvájok, mellyet megaszalván messze el szoktak hordani, s igen kapós. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. p Privigye.

Gajdobra, német falu. Bács v.-megyében, Palánkához éjszakra 1½ óra: 2200 kath. lak, paroch. templommal. Első osztálybeli gazdag határa 1100 □ ölével 9381 hold, mellyből 119 telek után urbéri szántó 3896, rét 2842, legelő 1231, szőlő 100, tavak 48, utak 264 hold. Birja a kamara. Hajdan itt prépostsága volt a praemonstrati szerzetnek.

Gajdos, puszta, Csanád vmegyében, Földeákhoz fél mfldnyire: 439 kath. lak.

Gajdos, orosz falu, Ungh vmegyében, egy patak mellett, melly kétfelé választja, ollyformán, hogy egyik része Ungh, másik Beregh vmegyéhez tartozik: 2 romai, 306 görög kath., 5 zsidó lak.

Gajdos, puszta, Ungh vmegyében, a Ribnicze fil.: 103 romai, 27 g. kath., 13 ref., 22 zsidó lak.

Gajdos, orosz falu, Beregh v.-megyében, Ungh vmegye szélén: 309 g. kath., 8 zsidó lak. Határa hegyes és sovány. F. u. többen. Ut. p. Szerednye.

Gákova, német falu, Bács vmegyében, Zomborhoz éjszakra 2 mfld, saját postahivatallal és váltással Zombor és Gara közt. Lakja 3000 kath., paroch. templommal, vendégfogadóval. Első osztálybeli határa 1100 □ ölével 7087 hold, mellyből 99 telek után urbéri szántó 3261, rét 2352, legelő 540, szőlő 190, uradalmi rét 13, tavak 560, utak 171 hold. Birja a kamara.

Galabocs, magyar falu, Nógrád vmegyében: 162 kath., 2 evang. lak., kik szőlőt mivelnek. F. u. Bene s m. t. Ut. p. Szakál.

Galád, puszta, Torontál vmegyében, N. Kikindához 1 óra.

Galambok, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Kanizsához 3 óra: 781 kath., 404 ref. lak., kath. parochiával, és ref. anyaekklézsiával. Róna határa igen termékeny; rétje sok; lakosai sok marhát tenyésztenek. F. u. a pesti papnövendékház.

Galambos, puszta, Somogy vármegyében, 52 kath. lak.

Galambos, puszta, Pest-Pilis v.-megyében, a váczi sz. birói kerületben.

Digitized by Google

Galantha, vegyes magyar-tót m. v., Pozson vmegyében, Diószeghez keletre 1 órányira: 1189 kath., 38 evang., 556 zsidó lak., több kastélyokkal s urasági lakházokkal, kertekkel, kath. paroch. templommal, synagógával és boltokkal. Az ide való czigányok hires muzsikusok. Nagy róna határa igen sikéres rozst, buzát, árpát terem; rétjei kövérek; a marha-, kivált a juhtenyésztés szépen virágzik. F. u. több nemzetségek, kik között 3 predikatumát innen veszi, u. m. Eszterházy, Fekete, Balogh. Ut. p. Szered.

Gálfalva, (Galoványi), tót falu, Liptó vmegyében, 15 kath., 98 evang. lak. F. u. Plathy, Csemniczky.

Gálfalva, (Gobolovicza), orosz falu Beregh vmegyében, N. Ábránka fil. 42 g. kath., 4 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Nyiresfalva.

Galgócz, (Freystadtl, Eleutheropolis), vegyes tót-német m. v. Nyitra vmegyében, a Vágh bal partján; Pozsontól 8, Nyitrától $2\frac{1}{2}$ mfd távolságra, egy igen kies vidéken: 3712 kath., 30 evang., 1 ref., 12 óhitü, 478 zsidó lak. Említést érdemelnek, a kath. paroch. templom, melly alatt van a gr. Erdődy család temetkező helye; franciscanus klastrom; a postaház; az urasági tisztek lakházai s más privát épületek és boltok; a Synagóga. — A piacz közepén láthatni egy régi kerek lapos tornyot, melly hibetőképen a török idők maradványa. — A Vághon van egy fahid, számos hajó-malmok. — Lakosai gabonával, lóval, szarvasmarhával, de kiváltképen épületre való fával, faeszközökkel, mellyek a Vágon Árva és Liptó vmegyéből hozatnak, eleven kereskedést üznek. — Heti vásárai népesek; országos vásárait pedig a jó lóvak kedvéért sokan meglátogatják. Ezenkivül a lakosok mindenféle kézi mesterségeket folytatnak; sőt a Thurzók alatt könyvnyomtató műhely is vala itt, egy evang. gymnasiummal együtt; de ma már e helyett csupán egy kath. polgári oskola van. — Határa nagy kiterjedésü; szántóföldei, rétei termékenyek, de az áradástól gyakran rongáltatnak. — Szőlőhegye igen tágas, és sok, de nagyon középszerü bort terem. — A hegynek déli oldalán áll régi s a történetekben is nevezetes vára. Ezt a XIV-ik század elején a hatalmas Trencséni Máté bírta, ki legyőzettetvén, a fiskusra szállott. Később Corvinus Mátyás alatt Ujlaky Lőrinczet ismerte urának; II-ik Lajos pedig Thurzó Eleknek ajándékozta. Kihalván ezen család, Forgács Ádám nyerte el a hozzá tartozó uradalommal együtt, letévén érte 180,000 frtot. De Forgács Simon a Rákóczy Ferencz egyik fővezére több jószágaival együtt elvesztette, s ekkor az Erdődy családnak adatott kir. adomány-képen, s most is gr. Erdődy Józsefné birja. A török háboruban a város sokat szenvedett a törököktől, tatároktól, sőt 1663-ban a várat is elfoglalták, magára hagyván azt hiteszegett őrzőserege, a Rákóczyaknak pedig nagy fontosságú erősségük vala ez, mint a Vágon való szabad általkelésnek főbástyája. A mostani özvegy grófnénak férje mind a várnak mind a különös szépségü kertnek ékesitésére nagy somma pénzt költött, s természeti fekvésétől is segittetvén, azt — minthogy innen a Vág kies szer változásokkal teljes völgyére felséges kilátás esik — egy a legszebb lakhelylyé formálta egész hazánkban.

Sajó-Galgócz, magyar falu, Borsod vmegyében, a Sajó kies völgyén, Miskolcztól 2., u. p. Putnoktól $^5/_{16}$, Vadnától $^3/_{16}$ állomásra, észak és nyugotról hegyek által keritett térségen. Szomszédai: Kaza, Vadna, Dubicsány, Jákfalva. Határ-kiterjedése 1916 h. ebből 31 h. belsőség, 317 h. szántóföld, 396 h. rét., 23 h. szőlő, 1120 h. erdő, 29 h. használaton kivül.

Digitized by Google

A föld második osztályú s bőtermékenységü, rétjei kövérek, vidéke a helységnek kies. Lakóház van 58; 320 r. kath., 4 g. kath., 4 ref. 6 zsidó. A r. kath. helyben birnak anyatemplomot, mellyhez Dubicsány s Sajó-Kaza leányegyházak is tartoznak. F. u. az egri káptalan. Hajdani várának, melyet Komoroczky és Valgatha huszita cseh vezérek $145^{7}/_{8}$-ban épitettek, már maradványai is alig látszanak. E vár történet-leirását Vadna helység leirásánál közöljük.

Gálháza, puszta, Zala vmegyében, Sárdhoz közel, ut p. A Lendva.

Alsó-Galla, derék és rendes német falu, Komárom az uj r. sz. Esztergom vmegyében, néhai országbiró gr. Eszterházy József által 1735-ben würtzburgi és alsácziaiakkal népesítve, határa hosszant északnak nyúlik; keletről felső Galla, délről Bánhida, nyugotról Szöllös, Tolna és Tarjány veszik körül. Határkiterjedése 2800 hold körül. Vidéke északról hegyes erdős. Bánhida felé kevés változatú róna. Szántóföldje hideg természetü fekete föld s szorgalmas mivelést kiván. A helység az északon hosszan nyuló hegysorhoz közel déli hajlaton fekszik. Keresztülfoly rajta a Tolnáról jövő gallai ér, a Tatából Budára vezető országút szinte keresztülmegy. Egy hosszu utczája rendes, házai csinosak, udvarain a tisztaság szembetünő s rajtok a pajták szinte szorgalom jelenségeül szolgálnak. A nevezett folyó a határ északi részén jövén be, az erdőség közt szép rét-völgyet képez, s innen a két Galla közti erdőkön keresztül von határt, még ismét rétséget képezve áttér keletnek az alsó-gallai határba. Szölőhegye kettő van. Határának azonban felénél többét erdőség foglalja. Lakja 679 kath. 8 ref. Anyaszentegyházuk 1800-ban keletkezett, templomuk bold. asszony fogantatása s sz. Gál tiszteletére. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Felső-Galla, hegy alatt hosszan elnyuló német falu, Komárom-, az uj r. sz. Esztergom vmegyében, a Tatáról Budára vezető országutban. 4250 h. körül foglaló határa a falutól inkább északnak terjed s az egésznek $^{2}/_{3}$-át erdőség teszi; vannak azonban csekély emelkedésü dombjain középszerü szántóföldei, a hegyek közt, leginkább az erdőségek völgyein jó rétei, több apró patakja, mellyek mind az alsó gallai érbe sietnek. A falu felett északnak a délre dülő nagy-kesselői hegy alatt, igen szép fekvésü szölőhegye. Erdőségének nevezetesebb tetői: nagy Keselő, Herkályos, Mesterberek, Pusztahegy, s a t. Van egy hamuzsirfőzőháza, 903 r. kath., 1 ágost., 4 ref. 11 zsidó lak. Néhai országbiró gr. Eszterházy József által 1733-ban würtzburgi püspökségből és Alsacziából jött német lakosokkal telepitetvén meg a helység; az eredeti nyelv ugyan német, de többnyire a magyar nyelvet is értik a lakosok. Hozzá tartozik a körtvélyesi puszta. A falu utczái rendesek, házai csinosak s keritett udvaruak, mi e megyében ritka helyen van divatban s azokat néhol gyümölcsfák, többnyire pedig gazdasági pajták ékesitik. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Galócs, magyar-orosz falu, Ungh vmegyében, Dobó-Ruszkához egy órányira: 88 római, 132 görög kath., 265 ref. 5 evang., 60 zsidó lak. Ref. ekklésia. F. u. Galócsy, Balogh, Karner, s m. Ut. p. Ungvár.

Gálos, (Gols), német mváros Mosony vmegyében, fél órányira a Fertőtül, 248 kath., 1408 ágostai lak., kath. és ágostai anyaszentegyházakkal. Van 54 másodrendü jobbágytelke, 109 telkes gazdája, 23 kézmüvese, 3 kalmárja, 308 hold első, 2564 második, 790 harmadik osztálybeli urb. szántóföldje, 311 első, 3 másodrendü

Digitized by Google

embervágó rétje. Szőleje 2213 második, s 1657 harmadik osztálybeli Czapára terjed. Erdeje derék. Juhot a jobbágyok is tartanak. 1683-ban, midőn a törökök Bécsbe mentek, egészen kiraboltatott, s hamuvá tétetett. 1818-ban pedig $^2/_3$ a helységnek, az ágostai szentegyházzal és oskolával együtt tűz áldozatjává lett. F. u. h. Eszterházy, gr. Eszterházy Kázmérné, s Károly főherczeg örök.

Gálosfa, német falu, Somogy vmegyében, 441 kath., 16 zsidó lak., kath. fiók-szentegyházzal. Szőlőhegy. Erdővel. F. u. a Festetics nemes nemzetség. Ut. p. Kaposvár.

Gálosháza, oláh f. Bihar vmegyében, Élesdtől délre 1 mfd., hegyes vidéken, 200 n. e. óhitü lak. anyatemplommal, sovány földekkel, derék erdővel. Van egy itt fakadó forrása, melly 2 malmot hajt. Birja a váradi deák káptalan. Közös birtokáról lásd Szászfalvát.

Gálosháza, puszta, Sopron vármegyében, Füles mellett. Kiterjedése $468^{12}/_{16}$ hold, mellyből $150^6/_{16}$ h. szántó, $19^3/_{16}$ hold rét, 34 h. kert, $265^6/_{16}$ hold erdő. Birja gr. Zichy Henrik.

Gálospetri, magyar falu, Bihar vmegyében, egy része dombon, többi lapályon, ut. postájához Székelyhidhoz $1^1/_2$ mfd. Van 1069 lakosa, kik közt 638 ref., 8 ágost., 288 g. kath., 51 r. kath. 84 zsidó; ref. és g. kath. anyatemplommal, több olajütő malmokkal. Határa 6000 h, mellyből 2600 h. szántóföld, 1426 h. rét, 900 h. legelő, 74 h. erdő, 1000 h. nádas rét. Ezekből majorság 1880 h. szántóföld, 1140 h. rét, 74 h. erdő, a legelő és nádas rétség a lakosokkal közösen használtatik. Fekete porhanyós földe gazdag termékenységü, kölest, dohányt, káposztát is sokat termesztenek a lakosok; valamint a barom- és sertéstenyészlés is jó karban áll. Határát az Ér vize több helyeken átfutja, s rétjei nagy részét is elönti. Ezen van Draveczky Zsigmond urnak egy malma; különben, mint fentebb láttuk, sok mocsáros nádló rétet képez. A helység déli részén fekvő magas dombon látható egy várnak maradványa, mellyet Draveczky László ezredes építtetett a mult században, s az 1829 és még inkább 1834-ben dühösködő földrengés tevé semmivé. E 4 toronnyal ékesitett pompás várkastélyból felséges kilátás történt a természeti ajándékokkal megáldott Érmellékére. Birtokosok: Draveczky Gyula és Zsigmond, Bernáth Vincze, Fráter Gedeon és Dániel, Komáromy György, Draveczky Sándor, Lázár Imréné, Radványiné, Gámán Ferencz és András, Csonka örökösök.

Galsa, oláh falu, Arad vmegyében, Világos mellett, 161 r. kath., 870 görög kath., 1147 n. e. óhitü lakossal. Van egy uj urasági, és megyei háza, g. kath. temploma, s egy elhagyatott répaczukorgyár. Határa 7642 hold, 1032 □ öl, mellyből belsőtelek 450 h. 416 □ öl, külső földek 5445 h. 1003 □ öl, szőlőhegy és szilvás 768 h. 713 □ öl, a Zsimbolya puszta (allodium) 978 hold. Jó fekete agyagos földje terem buzát, rozsot, kukoriczát, dohányt, kendert, repczét, stb. Oláh lakosai rosz gazdák, s földjeiket szomszéd helybelieknek bérlik ki. A határon keresztülfoly a Zsimbolya nevü rét. Birja a falut Bohus János.

Galsa, magyar falu, Nógrád vármegyében, 523 kath. lak., és paroch. templommal. Földje, rétje igen hasznos; malma is van, az Ipoly vizén. F. u. h. Coburg. Ut. p. Zelene.

Galsa, magyar falu, Zala vmegyében a szélén, 388 kath., 74 evang., 10 zsidó lak., evang. anyaekklezsiával. F. u. közbirtokosok. Ut. p. Sümeg.

Digitized by Google

Gálszéch, orosz-tót-magyar mváros, Zemplén vmegyében, egy kies vidéken, Ujhelyhez északra 5½ mfdnyire: 548 római, 703 gör. kath., 4 n. e. óhitü, 35 evang., 120 ref., 249 zsidó lak. Római és görög kath., ref. anyatemplom. Synagóga. Vizi malom. Népes országos vásárok. Ékesiti a Szemere uraság 4 tornyu kastélya. Szántóföldje 2530 hold, s jó mivelés mellett mindent megterem. 1255-ben ezen helység Purusztyán (Borostyán) várhoz tartozott, s az Aba nemzetségbül származott Peteuroz Péter birta. Fiának hütlensége miatt Miczbán gróf fiainak adatott 1320-ban. 1402-ben Comes Gál de Zéch zólyomi főispány a helységet mezővárosi rangra emelte, s vásárokat hozott be. 1603 a Bocskay zendülés itt vevé kezdetét, 1685 egy része a helységnek b. Fischer Mihálynak, másik része a Homonnai Drugetheknek ajándékoztatott. Mostani földes urai: b. Fischer, Szemere, Kálhásy, Puky, Tomsics, s m. t. Ut. p. Vécse.

Galvács, magyar falu, Borsod vmegyében, Szendrőtől északra $^{5}/_{16}$ állomásra, erdőshegy aljában, kies vidéken, szomszédai; Abod, Szendrő, Meszes; határkiterjedése 2864 hold, mellyből 55 h. belsőség, 731 h. szántóföld, 284 h. rét, 1768 h. erdő, 26 h. használaton kivüli. Urbériség 13 telek. A föld negyedik osztálybeli terméketlen sovány, a rétek meglehetősek. Lakház van 83; 291 r. kath., 179 g. kath., amazok leányegyháza Szendrőhez, ezeké Abodhoz tartozván, zsidó 4. F. u. gr. Csáky István örökösi.

Gamás, tótból lett magyar falu, Somogy vmegyében, 1127 kath., 49 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Határa hegyes; erdeje szőlőhegye van. F. u. ½ Kiss Ignáczné, ½ Gludovácz. Ut. p. Szőlös-Györök.

Gamisdorf, horvát falu, Vas vmegyében, 286 kath. lak. F. u. b. Batthyáni. Ut. p. R. St. Mihály.

Ganad, puszta, Honth vmegyében, Börzsöny fiókja, 29 kath. lak.

Gancsháza, magyar falu, Poson vmegyében, ut. p. Somorja mellett: 50 kath., 6 ref. lak. F. u. a Gancs család.

Ganicsa, vindus-tót falu, Zala vmegyében, 609 kath. lak. F. u. Gyika. Ut. p. A Lendva.

Kis-Ganna, német falu, Veszprém vmégyében, 245 kath. lak., s fiókegyházzal.

Nagy-Ganna, német f., Veszprém vmegyében, 590 kath. lak. Kath. paroch. szentegyháza igen szép, s alatta van az Eszterházy grófok sirboltja. Szép erdő. Vizimalom. F. u. gr. Eszterházy Miklós. Ut. p. Pápa 1 mfd.

Gány, vegyes magyar-tót falu, Pozson vmegyében, ut. p. Szeredhez egy órányira; 265 kath., 16 zsidó lak. Van egy kastélya, kertje, termékeny határja. F. u. többen.

Gánya, orosz falu, Maramaros vmegyében, a Taraczk mellett: 1375 g. kath., 87 zsidó lak., anyatemplommal, nevezetes gyümölcstermesztéssel. F. u. a k. kincstár, s mások többen. Ut. p. Técső.

Ganócz, (Gansdorf), tót falu, Szepes vmegyében, Filiczhez közel: 87 kath., 89 evang. lak. Kath. paroch. templom. Savanyuviz, mellynek alkotó része: szénsavany-szesz, mészföld, kevés vas, keserüsó; használ a csipős nedvességtől származott bajokban. F. u. Okolicsányi, Vitalis. Ut. p. Löcse.

Gánth, német falu, Székes-Fejér vmegyében, a vértesi hegyek közt, egy köszíklás hegy tövében: 579 kath. lak. s paroch. szentegyházzal. Kevés szántóföld. Sok burgonya és gyümölcs. Szőlőhegy. Roppant vadaserdő. F. u. gr. Lamberg nemzetség. Ut. p. Mór.

Digitized by Google

Gara, német-dalmát falu, Bács vmegyében, saját postahivatallal Baja és Gákova közt. Lakja 3000 r. kath. paroch. templommal. A helység mellett jóforma posványság huzódik el. Határa részint fekete, részint homokos és első osztálybeli, s 1100 □ ölével 14788 hold, mellyből 159 telek után urbéri szántó 5244, rét 3778, jó legelő 4316, buczka 35, szőlő 189, uradalmi szántó és rét 74, nádas 40, tavak 694, utak 418 hold. A bajai uradalomhoz tartozik.

Garáb, tót-magyar falu, Nógrád vmegyében, jobbára hegyoldalban, ut. p. Hatvantól éjszakra $3\frac{1}{2}$ mfld. Határa 110 hold, mellyből majorsági szántó 60, rét 5, urbéri szántó 10, rét 3 hold, erdő, melly közös legelő, 32 hold. Földjének $\frac{2}{3}$ veres agyag, $\frac{1}{3}$ rosz fejér agyag, vizmosásos. Lakja 151 kath., fióktemplommal. Van egy patakja, melly a szomszéd Zsunyi pusztában ered. Birja gr. Almásy Andor.

Garáb, (Hrabovo), tót falu, Nógrád vmegyében: 11 kath., 349 evang. lak. Evang. tornyos anyatemploma egy hegytetőn áll, de a papjok Kálnón lakik, melly helységet csak az Ipoly választja el. Savanyúviz-forrásából sokat szokott a fejér nép Losonczra hordani. A füleki uradalomhoz tartozik.

Garaboncz, magyar falu, Zala vmegyében: 515 kath. lak., sok réttel. F. u. a veszpr. káptalan. Ut. p. Kanizsa.

Garadna, magyar-orosz falu, Abauj vmegyében, ut. p. Forróhoz 2 órányira: 362 r. kath., 110 g. kath. lak. Görög kath. templom. Vendégfogadó. Földe, erdeje, szőleje jó. F. u. Kassa városa.

Garadna, téres puszta, Borsod vmegyében, Lád és Szendrő közt, nagyobb részint hegyes erdőségén a Bódva partján kövér réteket foglalván magába, Szendrőhöz tartozik.

Garamszegh, (Hronecz), tót falu, Zólyom vgyében, Besztercze és Zólyom közt a Garam mellett: 26 kath., 482 evang. lak. Evang. anyaszentegyház. Szép uri kastélyok és gazdasági épületek. Határa első osztálybeli. A Géczy nemzetségnek ez törzsökhelye, s innen veszi előnevét.

Garancsi, puszta és szőlőhegy, Pest-Pilis vmegyében, Csobánkához tartozó.

Garany, magyar falu, Zemplén vmegyében, Zemplénhez éjszakra 2 mfldnyire: 428 romai, 87 görög kath., 328 ref., 8 zsidó lak. Ref. anya, kath. fil. szentegyh. Szép várkastély, melyet 1530ban Losonczy épitett. Szántóföldje 489 hold, s első osztálybeli; rétje sok; erdeje, szőleje, malma van. F. u. Almásy, Okolicsányi. Ut. post. Velejte.

Garázda, puszta, Nyitra vmegyében, Mocsonakhoz tartozik.

Garbócz, magyar falu, Abauj vmegyében: 116 kath., 86 ref. lak. Az Ósván malma van, s ugyan ennek mentiben kövér rétekkel bír. Ref. sz.-egyház. F. u. a sz. István seminariuma. Ut. p. Kassa.

Garbólcz, magyar falu, Szathmár vmegyében, a Túr háton: 4 kath., 196 ref., 19 zsidó lak., s ref. anyatemplommal. Határa kemény agyagos és sovány, fája kevés. F. u. Kölcsey János, Böszörményi Józsefné, Várady, Horváth, Zombor, Szalkay nemesek. Ut. p. Szathmár.

Gárd, puszta, Abauj vmegyében, Pólyihoz $\frac{1}{2}$ óra: 21 kath. lak.

Gárdony, puszta, Székes-Fejér vmegyében, a velenczei tó déli partján: 245 kath., 613 ref., 24 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Több csinos uraságí lakház. Vendégfogadó. Határa gazdag termékenységü. Sok nád és vizimadár. F. u. Magyary, Kaszap, Kovács, s m. t. Ut. p. Velencze.

Gárdony, puszta, Somogy vmegyében, Lengyeltóthoz $1\frac{1}{2}$ óra: 134 kath. lak.

Digitized by Google

Gárdony, magyar falu, Somogy vmegyében, Dombó mellett: 5 kath., 284 ref. lak. F. u. többen. Ut. p. Istvándi.

Gárdony, puszta, Veszprém v.-megyében, Vanyola és Lovász-Patona közt.

Gárdony, puszta, Honth vmegyében, Palást fiókja: 56 kath., 15 evang. lak.

Gárdony, puszta, Nógrád vmegyében, Marcsal fiókja: 75 kath., 7 ref. lak.

Gárdos, puszta, Somogy vmegyében, gr. Zichy Károlyé. Ut. postája Berzencze.

Garé, magyar falu, Baranya v.-megyében, magas helyen fekszik, s egykor Siklós várát bíró Gara nádoré volt, s a falu éjszaki részén most is nagyszerű épületromokra akadnak. Pécshez 2 mfld, ut. p. Szalánta $^3/_4$ óra. Lakja 239 r. kath., 205 ref., s mind a két felekezetnek helyben van papja és temploma. Határa 1800 hold, mellyből urb. beltelek 100 h., szántóföld 511 h., rét 231 h., majorsági beltelek 16, szántóföld 243 h., rét 18 h., elkülönzött urad. tiszta legelő $16^2/_8$, erdős 111 h., urbéri tiszta 35, erdei 151 h., szőlőhegy 50 hold. Sárga agyagos földje terem buzát, rozsot, kukoriczát, hajdinát, zabot. Birja a pécsi nagyprépost.

Gartha, magyar falu, Sopron vmegyében, Kapuvár mellett, 1050 r. kath., 10 zsidó lak., fiók-templommal. Határa 2500 hold, mellyből 890 hold erdő és legelő, a többi szán óföld. Urbériség 208 h. szántó, 20 h. rét, legelő az erdő. Földje jó termő agyag, mellyben leginkább rozs és dohány termesztetik. Folyóvize a kis Rába. E helység is szabadalmas volt, mint Kapuvár, s hajdan a kapuvári várat tartoztak őrizni. Birja h. Eszterházy.

Gasparó, puszta, Zólyom vmegyében, a Garam jobb partján: 148 kath. lak.

Gasztony, magyar falu, Vas vmegyében, Csákányhoz óranegyedre: 494 kath., 5 evang. lak. Termékeny határ. Kövér rétek. F. u. közbirtokosok. Ut. p. Rába-Sz. Mihály.

Gáth, magyar falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz délre 2 mfldnyire, a Szernye mocsár mellett, a honnan ez gáthinak is neveztetik: 4 r. kath., 649 ref. lak. Ref. anyaszentegyház. Földe jó buzatermő s egyenes; erdeje, nádja, csíkja, vízimadara bőséggel. F. u. gr. Schönborn.

Gátha, (Gattendorf), horvát falu, Mosony vmegyében, Pozsonyhoz $1^1/_2$ mfldnyire, a Lajta jobb partján, hol az egy szigetet képez. Itt jön össze a Pozsonyból Sopronba vivő ország- és postaut; a Mosonyból Bruckna vivő országuttal. Lakja 1058 kath., 3 ágostai, 171 zsidó. Kath. paroch. szentegyház. Synagóga. Vendégfogadó. Tehenészet. Uradalmi nemesitett birkatenyésztés. Négy kerekű vizimalom. Szép urasági kastély, pompás angol kerttel együtt, mellyet egész hosszában a Lajta szőke habjai nedvesitenek, s mellynek természeti szépségét a mesteri művészkéz a nagy ritkaságu honi és külföldi csemeték és növények még sokkal többre emelik. Az angol kerthez tartoznak a gyümölcsös kert, veteményes kert, több üveg- és növényházak. $82^3/_8$ másodrendü jobbágytelke után bir 53 telkesgazda $339^3/_4$ hold második, 1594 hold harmadik, $416^5/_8$ hold negyedik osztálybeli szántóföldet, $127^3/_4$ embervágó másod, $171^3/_4$ embervágó harmadrendü rétet. Káposztáskertjei elégségesek. F. u. gr. Eszterházy Kázmér.

Kis- és **Nagy-Gatálj**, puszták, Bihar vmegyében, Szerep mellett, 4000 holdnyi róna termékeny határral, sok rétekkel. Birja Kelemen János.

Gatály, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, N. Cseb fil. 353 romai, 300 gör. kath., 6 evang., 29 ref., 37

Digitized by Google

zsidó lak., 647 hold szántóföldel. F. u. gr. Schmidegg, Ujlaki, Bégányi, Boronkay, Viczmándy. Ut. p. N.Mihály.

Gáva, magyar falu, Szabolcs v.-megyében, a Tiszától 400 ölnyire, dombon, s ut. post. Tokajtól 1½ mfld. Határa arányosíttatván, 6205 holdnak s 570 □ ölnek találtatott. Ebből szántóföld 3114 hold, szőlő 83, kenderföld 59 h., erdő 295, rét 1175 hold és 857 □ öl. Urbériség $10^2/_8$ telek után 1508 h. és 855 □ öl. Határa iszapos fekete homok és termékeny; több mocsáros helyei vannak, s egy helyt Pusztafalu tér, hol volt hajdan Gáva. Népessége 1784 lélek, u. m. 868 ref., 505 romai, 313 görög kath., 98 zsidó. Reform. anyaegyház. Birtokosok igen számosan, kik közt Zsoldos János, özv. Pető Ignácsnő, Pető Antal derék lakházakat birnak. Van itt 2 szeszgyár is.

Gavasdia, oláh falu, Krassó vmegyében, Lugoshoz 1¼ órányira, a mehadiai országutban: 19 kath., 1392 óhitű lak., s anyatemplommal. Birja Frummer.

Gavranecz, orosz falu, Sáros vmegyében, a mahoviczi uradalomban, Duplin fil. 20 romai, 57 görög kath., 13 zsidó lak.

Gbelán, tót falu, Trencsén v.-megyében, Varinhoz ½ óra: 513 kath., és 7 zsidó lak. Ékesíti egy uraságí csinos kastély. Itt felette jó téglát égetnek. F. u. gr. Nyáry. Ut. p. Zsolna.

Gébárd, magyar falu, Zala vmegyében: 94 kath. lak. F. u. nemesek. Ut. p. Egerszeg.

Gebe, magyar-orosz falu, Szathmár vmegyében, ut. p. Nyir-Báthorhoz keletre 1½ órányira: 53 rom., 685 g. kath., 954 ref., 160 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemplommal, synagógával. Határa térséges és homokos, rozsot, kendert, lent, tengerit, dinnyét leginkább terem; erdeje, szőleje, rétje kevés. F. u. gr. Teleki, Bekk Pálné, Csanády, Bay, Bölönyi, Csomay, s m.

Géberjén, magyar falu, Szathmár vmegyében, a Szamos mellett, Fülpös-Darócz szomszédságában: 22 r. kath., 338 ref., 9 zsidó lak., reform. anyatemplommal. Két nyomásbeli határa gazdag termékenységű; gyümölcsösei szépek. F. u. Jékey nemzetség. Ut. p. Szathmár.

Gecse, magyar falu, Beregh v.-megyében, ut. p. Beregszászhoz 2 órányira: 28 g. kath., 457 ref., 6 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Földe igen termékeny; de legelője szük. F. u. Kajdy, Gecsey, Bényey, s m.

Gecse, magyar falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Pápa, Győr v. szélén: 800 lak., kiknek fele evang., fele kath., evang. fiókegyházzal. Határa homokos; bort termeszt. Birja a szombathelyi seminarium.

Gecse (Alsó, Felső), 2 tót-magy. falu, Abauj vmegyében, a Hernád völgyében: 511 r. kath., 5 ref., 10 zsidó lak., egy kastélylyal. F. u. Horváth, Desseöffy.

Alsó-Gécz, puszta, Nógrád v.-megyében, Megyer fiókja: 79 kath., 32 evang. lak. F. u. nagy részt Darvas Antal. Ut. p. Szakál.

Felső- vagy **Közép-Gécz**, puszta, Nógrád vmegyében: 113 kath., 27 evang. lak. F. u. Csergő s más nemesek.

Nagy-Gécz, magyar falu, Nógrád vmegyében: 560 kath., 9 evang., 24 zsidó lak. F. u. Szerémy, Géczy, s m. t. Ut p. Szakál.

Nagy-Gécz, magy. falu, Szathmár vármegyében, Szathmárhoz 1½ órányira: 40 rom., 21 g. kath., 278 ref., 16 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa, mellyet a Szamos árvize kövérít, buzát, kétszerest, tengerit, zabot bőven terem; erdeje szép. F. u. gr. Majláth Antal, Luby Károly, Péchy, stb. nemzetségek. Ut. p. Szathmár.

Digitized by Google

Geczelfalva, (Getzelowce), tót falu, Gömör és Kis-Honth egy. vgyékben, Csetnekhez 1 órányira: 7 kath., 396 evang. lak., kik hajdan németek valának; egyébiránt sovány földeiket szorgalmatosan mívelik, gabonával kereskednek, fuvaroznak. Rétjük sok, de az árviz járja; erdejük kevés. Az ideváló evang. tornyos szentegyház igen régi és nagy épület. Hajdan ezen helység város volt. A csetneki uradalomhoz tartozik. Ut. p. Rozsnyó.

Geczely, tót falu, Árva vmegyében, az Árva bal partján: 22 kath., 67 evang., 5 zsidó lak. Kastély. Len. huzatermesztés. Sok szarvas-gomba. F. u. a Bajcsy család. Ut. p. Rosenberg.

Gede, (Szarvas-Gede), magyar falu, Nográd vmegyében: 310 kath., 30 evang., 6 zsidó lak., s több csinos uri lakházakkal. Földje, rétje igen jó, s lakosai hajdan híres dohányt termesztettek, de ezen szorgalmok ellankadt. F. u. Meskó, Ruttkay, s szá-os nemesek. Ut. p. Hatvan.

Géder-Lak, lásd Lak.

Gederócz, vindus falu, Vas v.-megyében, rónaságon, a muraszombati uradalomban: 114 kath., 42 evang. lak., harminczadhivatallal.

Gedfalu, puszta, Nyitra vmegyében, Kolon mellett, majorsággal; a religyioi kincstár birja.

Gégény, oláh falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös völgyében, Élesd és N. Báród közt, egy része völgyben, más része a Rézhegyről folytonosan lenyuló kopasz domb végén. Lakja 380 n. e. óhitű, anyatemplommal. Urb. szántó 228, rét 280, majorsági szántó 80, rét 280, közös legelő 120 hold. Földe középszerüen termi különösen a tengerit s kevés buzát, zabot. Gyümölcsfái tökéletes gyümölcsöket hoznak. Vize a Sebes-Körös és egy patak. Birják Draveczky Lajos, Komáromy György, Sulyok Honorata özv. Décsey Károlyné asz.

Gégény, magyar falu, Szabolcs vmegyében, Nyiregyházához éjszakra 3 órányira, ut. post. Berkesz. Félszigetben a Tisza rétségei közt fekszik, mellynél fogva 3800 holdnyi határából csak 1200 hold száraz. Urbériség 130 hold. Földje homok, igen sok káposztát és dohányt terem; lápszénája, hala, csíkja bőséggel. Lakja 491 lakos, kik többnyire reformatusok, anyatemplommal. Belső birtokosok: Mezőssy Tamás; külsők: gr. Vay Ábrahám, Jármy Dienes, Jármy László utódjai, Jósa örökösök, Borbély István. Van egy pusztája Kasza Ritka, de ennek kiterjedése a gégényi határba be van foglalva.

Kis-Gejőcz, magyar falu, Ungh vmegyében, Unghvárhoz délre $1\frac{3}{4}$ mfldnyire: 204 romai, 72 görög kath., 455 ref., 42 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal. Földje jó. Erdeje sok és makkot adó. F. u. többen.

Nagy-Gejőcz, magyar falu, Ungh vmegyében: 198 romai, 30 g. kath., 562 ref., 52 zsidó lak. Nagy erdő. Ref. anyaszentegyház. F. u. Petrovay, Horváth László, a kamara, s mások.

Gelej, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolctól 2, ut. p. Kövesdtől 1, Nagy-Mihálytól $\frac{4}{16}$ állomásra, éjszakról Abauj, Igriczi, — keletről Csáth, délről Nagy-Mihály, nyugotról Keresztes és Keresztes-Püspöki által környékezve róna vidéken. Határa még eddig általában felmérve nem lévén, egyéb részein kivül 3084 h. szántóföldet, és 3376 h. rétet s legelőt foglal, melly mind majorsági, itt semmi urbéri föld nem lévén. Némelly részben szikes és terméketlen, nagyobb része azonban jó mívelés mellett jó termő föld, fő terméke rozs és árpa. Az állattenyésztés kevés szorgalommal üzetik, miért is általában a mezei gazdaság középkarban áll. 41 r. kath., 1316 ref., 71 zsidó lak., s mind ma-

Digitized by Google

gyarok. A reformatusoknak helyben van derék anyatemplomuk, külön fiés leányiskolájok. A r. kath. K.-Püspökihez tartoznak; de zsidó synagoga helyben van. A helységet a vattai ér metszi át. F. u. Pásztor, Kovács, Kis, Pataky, Forray, Makay, Bársony, Sinka, Lipcsey, Milléte, Szomody, Vincze, Petra, s m.

Gelencze, puszta, Pozsony vmegyében, Deáki fiókja: 7 kath. lak.

Geléníalva, tót falu, Nyitra vmegyében, ut. p. Galgócz 1 óra. Többeké.

Gelenháza, magyar falu, Zala vmegyében: 184 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Egerszeg.

Gelénves, magyar falu, Beregh vmegyében, Kaszonyhoz $1\frac{1}{2}$ órányira: 8 r. kath., 484 ref. lak. Ref. anyaszentegyház. Van jó földe, rétje, legelője, fája elég. F. u. Bárczy, Péchy, Józsa, s m. Ut. p. Beregszász.

Geletnek, (Hlinik), tót falu, Bars vmegyében, a Garan bal partján, Selmeczhez 2 mfld: 620 kath. lak. Kath. paroch. templom. Rétje, legelője igen jó; gyümölcse bőven, vizimalma, s egy igen nevezetes kőbányája van, melly a legjobb malomköveket adja egész hazánkban, s azért messze elhordatik. F. u. a kamara.

Gelle (Egyház), magyar falu, Pozsony vmegyében, a Somorjából, Szerdahelyre vivő országutban, ut. p. Somorjától 5 fertálynyira. Magos két tornyú temploma igen régi épület. Számlál 170 kath., 1 evang., 16 zsidó lak. Földje termékeny; legelője elég; rétje, fája, felette kevés. F. u. a gr. Pálffy család senioratusa, de a helybéli plebánus is szép részt bir benne.

Gelle (Ó), magyar falu, Pozsony vmegyében, Egyház-Gelle mellett: 208 kath. lak. F. u. a Pálffy család senioratusa.

Alsó-Gellér, magyar falu, Komárom vmegyében, határos nyugotról felső Gellérrel, keletről nagy Tanynyal, délről Kécs pusztával s a pozsonyi országúttól 400 öl távolságra fekszik. Kiterjedése 872 hold, mellyből $\frac{2}{3}$ szántóföld, $\frac{1}{3}$ rét és lapályos terület s ez mind majorsági nemes birtok. Földe ollyan minőségü, mint felső Gelléré. Lakja 17 kath., 386 ref. 5 zsidó. F. u. Csepy, Szabó, Király, Szücs, Buzás, Pázmány, nemes családok.

Felső-Gellér, magyar falu, Komárom vmegyében, a pozsonyi országúttól délre 600 öl távolságra s Komáromtól $2\frac{3}{4}$ mfdnyire esik, Bogya szomszédságában. N. Megyertől a Millér választja el határát, melly áll 1425 holdból, u. m. 800 h. szántóföldből, 200 h. rétből; 425 h. legelőből és mocsáros területekből. Fekete porhanyos agyag földe első osztálybeli; az állattenyésztést tekintve leginkább szarvasmarha-tenyésztés üzetik. Lakja 37 kath., 217 ref. s 5 zsidó. Ref. anyaszentegyház és iskolával. F. u. Csepy, Kürthy, Külkey, Antal, Vas, Király, nemes családok.

Gelse, magyar falu, Szabolcs vármegyében, Kállóhoz kelet-délre 1 mfdnyire: 25 r. 318 g. kath., 345 ref., 42 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemplommal, nagy részt homokos de termékeny határral $4\frac{5}{8}$ második osztálybeli egész jobbágy-telekkel. F. u. Bihary, Egry, Hajdú, Hetey, Juhászovics, Kegyes, Kovács, Kulin, Lakatos, Lévay, Mezősy, Mikecz, Morvay, Bezdédy, Désy, Finta, Jármy, Nyiry, Mosolygó, Gál, Pap, Rády, Székely, Szécsy, Zsiday, Szilágyi, Sipos, Somlyai, Sovány, Terdik, Ujhelyi, Váczay, Vajda, Zoltay, Molnár.

Gelse, magyar falu, Zala vmegyében, 936 kath., 18 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. többen. Ut. p. Kanizsa $2\frac{1}{2}$ óra.

Gémes, puszta, Sáros vmegyében, Somos fil. 25 kath. lak.

Digitized by Google

Gemzse, magyar f., Szabolcs vármegyében, ut p. Vásáros-Naményi 2 óra. Határa 3100 hold, mellyből a lakosok 8 telek után birnak 282 hold földet; a tanitók 23, összesen 46, a papok 120 h. földet, a többi majorság. Határa második osztálybeli. Lakja 420 ref., 138 r. kath., 31 g. kath., 148 zsidó. Reform. és r. kath. anyatemplomok. Birtokosok: gróf Károlyi István, Petri örökösök, Csernátoni, Erdőhegyi, Demeter, Bertóty, s több nemesek. A határ tagosítva van.

Gencs, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Csetnekhez keletre 1 órányira: 78 kath., 327 evang. lak. F. u. többen. Ut. p. Rosnyó.

Gencs, magyar-oláh falu, Szathmár vmegyében, ut. p. Nagy-Károlyhoz keletdélre $1\frac{1}{2}$ mfdnyire: 73 r. 368 g. kath., 726 ref. lak., ref. és g. kath. anyatemplommal. Térséges határa gazdag búzatermő föld; rétjei igen jó szénát teremnek; erdeje nincs. Az Ér a helység mellett foly el. F. u. Csomay, Laskay, Sántha, Iklódy, s más számos nemesség.

Magyar-Gencs, magyar falu, Vas vmegyében, a Marczalhoz közel., 351 kath., 892 evang. lak., termékeny határral, sok réttel. F. u. Kisfaludy, Vetffy, Vidos, Radó, Barcza, s más számos nemesek. Ut. p. Kis-Czel.

Német-Gencs, magyar f., Vas vmegyében, a Kőszegről Szombathelyre vivő országút mellett, 685 kath., 6 zsidó lak. Van itt kath. paroch. templom, egy téres, emeletes katonai kórház. Termékeny róna határát és rétjeit a Gyöngyös öntözi. Lakosai jó lovakat és marhákat tenyésztenek. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Kőszeg.

Génye, puszta, Bars vmegyében, Léva fiókja 31 kath. lak. F. u. h. Eszterházy.

Genyéte, oláh falu, az Érmelléken, Bihar vmegyében, ut. postája Margita. Van 380 n. e. óhitü lakosa, anyatemploma, kevés és sovány szántóföldje, szép bikkes erdeje, szőlőhegye, $5\frac{6}{8}$ urbéri telke. Birja Szlávy, gr. Csáky, Budaházy.

Genov, puszta, Nyitra vmegyében, Récseny fiókja, 17 kath. lak.

Geradszeg, puszta, Zala vmegyében, Bécsvölgyhöz tartozik.

Gerald, orosz falu, Sáros vmegyében, Tót-Raszlavicza és Zavadka közt, ut. p. Eperjes.

Gerald, l. Gerláth.

Kis-Gércz, oláh falu, Bereg-Ugocsa vmegyében, Szathmár vmegye szomszédságában: 4 r., 1120 g. kath. lak., g. kath. anyatemplommal. Határa dombos, hegyes és soványacska; rétjei a Túr mentiben jók; Kányaháza felöl eső hegyeiben kőszén találtatik. F. u. b. Perényi, de bir valamit a Pap nemzetség is. Ut. p. Halmi.

Nagy-Gércz, oláh falu, Ugocsa vmegyében, a Turczi völgy oldalában, a Várhegy és Kis-Kircs hegyei alatt: 538 g. kath. lak., s anyatemplommal. Hegyes határa sovány. F. u. nagy részt b. Perényi, de a Pap nemzetség is birtokos. Ut. p. Halmi.

Gércze, magyar falu, Vas vmegyében, 539 kath. 525 evang., 19 zsidó lak. Kath. és evang. paroch. szentegyházak. Gyümölcsöskertjei tágasok; cseresznyéje hires. F. u. közbirtokosok, és h. Batthyáni Fülöp, melly rész intai uradalmához tartozik. Ut. p. Kis-Czel.

Gerde, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, ut. p. Sz. Lőrincz. Határa 1153 hold, mellyből majorsági szántó 210, erdő 66, urbéri szántó 495, rét 167, közös legelő 214 hold. Földje jó. Lakja 401 r. katholikus. Birja gr. Batthyáni Gusztáv.

Kis-Gerege, magyar falu, Nógrád vmegyében, 166 kath., 2 evang. lak. Rétje, erdeje jó. F. u. gr. Ráday, Gyürky, Mocsáry. Ut. p. Szakál.

Lipta-Gerege, magyar falu,

Digitized by Google

Nógrád vmegyében, 409 kath., 37 evang. lak. Határja tágas; erdeje derék; rétje, legelője jó, és elég; délre fekvő szőleje kevés. F. u. Mocsáry Károly, kinek itt régi, két emeletü kastélyja vagyon. Ut. p. Szakál.

Mihály-Gerege, magyar falu, Nógrád vmegyében, 455 kath., 29 evang. lak. Ékesiti Gyürky Pál köből épült tiszti épületje, mellyhez derék kert is tartozik. Földje javitást kiván: rétje, erdeje jó. F. u. Gyürky, Bene, Darvas, s a t. örökösök. Ut. p. Szakál.

Geregye, magyar falu, Vas vmegyében, 84 kath. lak. F. u. Lunkányi. Ut. p. Szombathely.

Gerencsér, puszta, Komárom az uj r. sz. Esztergom vármegyében, hosszasan nyuló hegyes, völgyes, erdös határ, kies völgyekkel és ligetekkel átszelve; délről puszta Nána; nyugotról Kereki; északról szent Györgyvár; keletről kis sarkán Fejérmegyében Kápolna környezik; van egy szőlőhegye, ez alatt a Németvölgy. A Komlósy vágás és Kisbükk között a Szépviz partján a gerencséri váromladék maradványai látszanak. A legmagosabb tetője a határ keleti részén emelkedik és belőle ered a Szépviz. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Gerencsér, (Hrncsarovcze) tót falu, Pozson-, az uj r. szer. F. Nyitra vmegyében, N. Szombathoz ½ órányira, a pozsonyi országut mellett. Fekszik egy kies termékeny rónaságon, melly különösen szép rozst, búzát, terem. Lakosai kik 1058 lélekre mennek katholikusok; s fuvarozásból szép summa pénzt kapnak. Van egy kath. paroch. temploma. F. u. Nagy-Szombat.

Gerencsér, (Hrncsarovecz), magyar falu, Nyitra vmegyében, Nyitrához ½ órányira a Ghymesbe vivő utban: 530 kath. lak., kath. paroch. templommal. Határa termékeny; van erdeje, szőlőhegye. F. u. az eszterg. káptalan.

Gerencsér, puszta, Veszprém vmegyében, Tamási mellett.

Gerencserócz, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban, 49 evang. lak. Ut. p. Radkersburg.

Gerenda, orosz-tót falu, Zemplén vmegyében, Gálszécs fil. 92 római, 201 görög kath., 36 ref., 28 zsidó lak., 228 hold szántóföldel. F. u. többen.

Gerenda, puszta, Nyitra vmegyében, Mocsonok fiókja, 20 kath. lak.

Gerenda, puszta, Somogy vármegyében, Udvarhelynel. F. u. gróf Festetics László.

Gerendás, puszta, Békés vmegyében, Orosházához észak-keletre.

Gerendás, puszta, Tolna vmegyében, Simontornyai uradalomban.

Gerény, orosz falu, Ungh vmegyében, Ungvárhoz ¾ órányira: 39 római, 414 görög kath. lak. Szőlőhegy. Erdő. Régi várának most romjai szemlélhetők. Hajdan a hatalmas Drugeth nemzetséget uralta, s innen jutott Drugeth János nádornak Miklós fijára (kinek testvére Vilmos hasonlóul nádor volt 1534 eszt.) a Geréni név, midőn országbirája, és thuróczi főispán volt. F. u. a kamara.

Gerényes, magyar-német falu, Baranya vmegyében, dombon, ut. p. Pécs. Határa 1396 hold, mellyből urbéri beltelek 40, szántó 539, rét 176, szőlő 140, urasági beltelek 1⅞, erdő, melly egyszersmind közös legelő 500 hold. Földje középszerü. Lakja 341 magyar kath., 220 német ágostai. Birja h. Eszterházy.

Géres, magyar falu, Szathmár vmegyében, közel a Krasznához és Király-Daróczhoz: 80 g. kath., 1020 ref., 14 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Fekszik Farkasorra nevü

Digitized by Google

hegy alatt, igen termékeny vidéken. F. u. gr. Károlyi, Kölcsey Therezia asszonyság, Balogh, s m. Ut. p. Bagos.

Kis-Géres, magyar falu, Zemplén vmegyében, Király-Helmeczhez nyugotra $^1/_2$ mfdnyire: 3 római kath., 1072 ref., 6 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Szántóföldje 906 hold, s bő termékenységü; rétje, erdeje kevés. F. u. többen.

Nagy-Géres, magyar falu, Zemplén vmegyében, 105 kath., 754 ref., 37 zsidó lakossal, ref. anyaszentegyházzal, 728 hold szántófölddel. F. u. többen. Ut. p. Ujhely.

Geresely, magyar-orosz falu, Zemplén vmegyében, ut. p. Velejtéhez közel: 76 római, 233 görög kath., 195 ref., 39 zsidó lak. Ref. templom. 735 hold jó szántóföld. F. u. többen.

Geresd, puszta, Somogy vmegyében, 160 kath. lak.

Geresd, német falu, Baranya vmegyében, 819 kath. lak., fiókegyházzal, bortermesztéssel. F. u. a pécsi püspök. Ut. p. Pécs.

Kis-Geresd, magyar falu, Sopron vmegyében, Vas vmegye szélén, a Répcze mellett, Sopronhoz $5^3/_4$ mfd. 50 kath., 164 evang. lak., első osztálybeli határral. Kiterjed 557 holdra, mellyből 320 h. szántóföld, 217 h. rét. Szénája sok és zsiros. Birják számos nemesek.

Nagy-Geresd, magyar falu, Sopron vmegyében, az előbbeni faluhoz $^1/_4$ mfd. szinte a Répcze mellett, 140 kath., 380 evang., 30 zsidó lak., evang. anyatemplommal. Róna határa 1160 hold, mellyből 700 h. szántóföld, 400 h. rét, 20 h. erdő. Földe első osztálybeli, különösen rétjei zsiros szénát adnak. Birják közbirtokosok.

Gergál, tót falu, Zolyom vmegyében, Urvölgytől északra: 195 kath. lak. F. u. a kamara.

Gergelaka, tót falu, Sáros v.-megyében, Nagy-Sáros fil.: 403 kath., 87 ev., 2 ref., 17 zsidó lak. F. u. Kapy, Schuller, s m.

Gergelyfalva, tót falu, Nógrád vmegyében, határa északi oldalán fekvő nagy hegyei közül jövő keskeny völgyben, ott hol az a falu alatt széles térséggé válik, dombos és árkos helyen, ut. p. Gácstól egy kis óra. Lakja 260 ágostai, 16 kath. 4 zsidó. Az ágostaiak a Tamási, katholikusok Gácsi anyaegyházhoz tartoznak. Határa 1092 hold, mellyből beltelek 36, szántó 366, rét 45, legelő 171, cseplés erdő 474. Egész urb. telek 12. Földje agyagos, kavicsos, néhol vadvizes, legjobban termi a buzát, burgonyát, zabot és vörös lóherét. Lakosai tavasszal sok juhot vesznek, s télire eladják, gyapjából a nők durva posztót készitenek. Sok fazekas. Van 2 patakja. Birják h. Eszterházy, gr. Kálnoky, gr. Zichy senior, gr. Zichy Károly, gr. Révay kisasszony, b. Orczy, b. Kemény Simon, Petrovay Farkas, Skultety, Huszár József.

Gergelyfalva, tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitra jobb partján, Berencshez $^1/_2$ órányira: 100 kath., 6 zsidó lak., jó rétekkel. F. u. többen. Ut. p. Nyitra.

Gergelyfála, magyar falu, Gömör vmegy., alsó és felső Vály helységek közt fekszik. A lakosok száma tesz 386, mindnyájan reformatusok s magyarul beszélnek. Van az egész helységben $5^4/_8$ urbéri, 5 majorsági telek; a határnak kiterjedése 448 hold, ebből szántóföld 240, rét 100, s legelő 100 hold, szántóföldje jó müvelés mellett megtermi a tisztabuzát is, annyival inkább egyebet, — a gyümölcstenyésztésnek kedvelői. Birják ezen helységet Bodon Antal, Bélik és Hevessiek. Ut. p. Tornalja.

Gergelyi, magyar falu, Beregh

Digitized by Google

vmegyében, ut. p. V. Naményhez ¼ órányira a Tisza jobb partján: 16 r. kath., 4 g. kath., 385 ref., 30 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Szénája, gyümölcse elég; szálokkal kereskedik. F. u. Vay, Somosy, s m.

Gergelyi, magyar falu, Veszprém vmegyében, a Marczal mellett: 54 kath., 334 evang., 12 ref., 8 zsidó lak., evang. anyaekklézsiával. Sok rétje van. F. u. közbirtokosság. Ut. p. Pápa.

Gerjen, magyar falu, Tolna v.-megyében, a Duna mellett: 8 kath., 1360 ref. lak., ref. anyatemplommal, dohánytermesztéssel. Határát töltések őrzik a Duna árjai ellen. F. u. közbirtokosok. Ut. p. Paks.

Gerla, puszta, Békés vmegyében, Békés körül fekszik.

Gerlachfalva, (Gerlsdorf), tót falu, Szepes vmegyében, egy felemelkedett helyen, a Kárpátok tövében: 44 kath., 533 evang., 4 zsidó lak., kik főképen gyolcsszövésből s fejéritésből élnek, mellyet legszebben tudnak végbezvinni egész Szepességen. Határa igen sovány, s rakva van apró kavicsokkal. F. u. a Márjássy nemzetség. Ut. p. Lucsivna.

Gerlachó, orosz falu, Sáros vmegyében, Bártfához nyugotra 1½ mfld: 75 romai, 451 görög kath., 43 zsidó lak. Görög szentegyház. Savanyúviz. Szép fenyves. Fürészmalmok. F. u. Kapy.

Gerláth, vagy **Gerald**, orosz falu, Sáros vmegyében, Ternyéhez egy órányira: 28 romai, 243 görög kath., 6 zsidó lak. Görög anyaszentegyház. Termékeny határ. F. u. Bornemisza.

Gerlicza, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Ratkóhoz éjszakra egy órányira: 6 kath., 591 evang. lak., kik durva fejér posztót, bocskorhoz lábtekerőt készitnek, s hegyoldalban fekvő földeiket szorgalmatosan mivelik. F. u. a Derencsényi örökösök. Ut. p. Rozsnyó.

Gerlistye, oláh falu, Krassó v.-megyében, a Karas vize mellett, Székashoz 2 órányira: 24 kath., 1626 óhitü lak., anyatemplommal, szép erdővel, köszén-bányákkal. F. u. a kamara.

Germán, oláh falu, Temes vmegyében, ut. postája Moravicza 1½ mfld, Lakja 10 r. kath., 880 n. e. óhitü, anyatemplommal. Határa 2391 hold 200 □ öl; mellyből szántóföld 1334, rét 681, legelő 214 h. 800 □ öl, házhelyek 141 h., mocsárok 20 h. 1000 □ öl. Ebből majorsági földek 787 h., u. m. 500 h. szántó, 287 h. kaszálló. Földe fekete porhanyos agyag s első osztálybeli, terem szép buzát, repczét, kukoriczát; a lakosok igen szép magyar juhokat tartanak. Birják Constantinovics Demeter, Sándor, Ödön és Szidor testvérek.

Gernyés, (Kopásnya), orosz falu, Máramaros vgyében, hegyek közt, ut. p. Huszt. Van 460 g. kath., 40 zsidó lakosa, 41 telkes, 56 zsellér gazdája, szép erdeje, sovány földje. Birja a kamara, gr. Toldy és Pogány.

Gernyő, puszta, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Dobrával határos: 13 kath., 28 ref. lak. F. u. h. Coburg.

Gerse, magyar falu, Vas vmegyében, Körmendhez dél-keletre 2 óra: 188 kath. lak. Kath. paroch. szentegyház. F. u. gr. Festetics László.

Geszt, vagy **Fekete-Geszt**, magyar falu, Bihar vmegyében, szép rónaságon, Váradhoz 4 mfldnyire, ut. postája Szalonta. Van 1300 reform. lakosa és anyaegyháza. Határa 4000 hold, mellynek fele szántó, fele kaszálló, melly azonban fordulóként legelőnek is használtatik. Urbéri egész telek 32, az uraságnak pedig van a határban 750 h. szántóföldje, s mintegy ugyanannyi kaszállója. Fekete

Digitized by Google

agyag földje gazdag termékenységü; a köznép sok szarvasmarhát s fejős tehenet, az uraság pedig finom birkát, magyar juhot, czímeres szarvasmarhát és lovakat nagy mennyiségben, végre mangalicza és híres szalontai fajbeli vörös sertéseket tenyészt. A helység határán keresztül foly a Korhany, melly csak a Fekete-Körös szakadéka; ezenkivül az Inándi patak, melly esős időben a kaszállókat sokszor elborítja. Birtokosa: Tisza Lajos, ki itt igen szép gazdaságot tart, s van jeles kastélya és angolkertje.

Geszt, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $1\frac{3}{16}$, ut. p. Harsánytól $\frac{4}{16}$ állomásra, alacsonyabb hegyes vidéken, kellemes völgyben, szomszédai éjszakról Kis-Győr, keletről Harsány és Vatta, délről Tibold-Darócz, nyugotról Sály és Kács. Határa 3124 holdat foglal, mellyből 737 h. szántóföld, 227 h. rét, 650 h. legelő, 1300 h. szőlő, 210 h. erdő. Nyirkos, dombos vidékén csak trágya után termi a buzát, rozsot, tenkelyt, krumplit. Barmot a lakosok keveset tartanak, s köztök a gazdaság gyenge lábon áll. Lakosok száma 750, kik 3 kath. czigányt kivéve, mind magyar ref. s helyben van anyatemplomuk. A helységtől éjszak-nyugotra vannak Leányvár omladékai. F. u. b. Szepessy Antal, b. Eötvös Ignácz, gr. Csáky Tivadar, b. Sekkendorf Ferdinand, Fáy Ignácz és Antal, gr. Péchynő, gr. Serényi, b. Wimpfen, Fáy Barnabásné, Klobusiczky család, Majthényi Pálné, b. Majthényi László, a csáthi nemes közönség és Almásy József.

Geszth, tót falu, Pozsony vmegyében, a Dudvágh mellett, Diószegtől éjszakra 1 órányira. Számlál 165 kath. lak. Földje, rétje igen jó. F. u. gr. Eszterházy Vinczéné. Ut. p. Pozsony.

Geszthe, magyar falu, Nyitra vmegyében, Ghymestől délre 1 mfdnyire: 340 kath. lak., kastéllyal, erdővel, bortermesztéssel. F. u. többen. Ut. p. Nyitra.

Gesztely, magyar falu, Zemplén vmegyében, a Hernád mellett, Megyaszóhoz délre két órányira: 336 kath., 31 evang., 521 ref., 84 zsidó lak. Ref. anya-, kath. ül. templom. Hid a Hernádon. Szántóföldje fekete agyag, s 2905 holdra terjed; erdeje, szőleje, szilvásai vannak. F. u. Orosz, Fogarasy, Szepesy, Huszár, s m.

Gesztenéd, magyar falu, Szabolcs vmegyében, Bökönyhöz közel: 384 r., 228 g. kath., 205 evang., 170 ref., 15 zsidó lak., r. kath. és reform. anyatemplommal. Az evangelikusok Nyiregyházához affiliáltattak. Határa bő termékenységü; némelly földesurak nemesitett birkákat tenyésztenek. F. u. gr. Vay, Lónyay, Tisza, Pálfy, Somosy, Apagyi, Finta, Olchváry, Reviczky, Uray, Szikszay, Mosolygó, Pap, Vad, Vinkler, Zékány, Zsebey, Osváth, Szondy, Cseresznyei. Ut. p. Nagy-Kálló.

Gesztes, majorsági telken népesitett pusztai falu, Komárom-, az uj rendez. szer. Esztergom vmegyében, Tatához $1\frac{5}{16}$ állomásra, regényes vidéken, hegyek közt kies völgyben, keletről szántóföldei terülnek, délről felette a Mészárszék-hegy emelkedik. Határai keletről Kozma, délről Kőhányás és a biborkai puszta, nyugot és éjszakról a zsemlyei határ, s hová Biborkától kisarkallik, 3100 holdnyi földterületének $\frac{3}{4}$ része erdőség; szántóföldje meglehetős, rétje kevés. Éjszakról a falu felett a rétszélben van kis halastava, mellyből egy ér folyik át a Majki alsó tóba. A tó felett égetni való mészkő-bánya van, melly több mész-kemenczékben használtatik fel, keletre a falutól $\frac{1}{4}$ órányira magas hegyek közt alacsony hegyen romban állnak hajdani földsáncokkal körülvéve a régi gesztesi vár falai. A lakosok általjában majorsági zsellérek, fő-

Digitized by Google

kép szén- és mészégetésből élnek, továbbá favágással, bognársággal és kádársággal foglalkoznak. Számok 351 r. kath. főre megyen, kiknek leányegyházuk helyben levén, sz. Miklós tiszteletére szentelt templomuk a zsömlei anyaegyházhoz tartozik. F. u. gr. Eszterházy Miklós, s e puszta nevet ád egy uradalomnak, mellyhez Nagy-Igmánd, Ászár, Kethely, Császár, Szend, Szák, Oroszlán, Bokod Fejér vmegyében, Ondód, Boglár, Kozma, Magyar-Almás, Csákvár, Győr vmegyében Gönyű, Táp, Táp-Sz. Miklós, Eőrs helységek; Komáromban: Makk, Kereki, Gerencsér, Sz. Györgyvár, Mindszent, Biborka, Majk, s a t. puszták is tartoznak. 1732-ben id. gr. Eszterházy József és ifj. gr. Eszterházy Ferencz, Eszterházy Antal hűtlensége czime alatt kir. parancs mellett nyertek igtatást az egész gesztesi uradalomban. Ezen pusztától vette nevezetét Komárom megyének gesztesi járása, noha ez most más járásba esik; akkor azonban a tatai és gesztesi járás egy levén, győrinek is neveztetett, épen ugy mint a csallóközi vizköztinek, az udvardi pedig érsekujvárinak.

Gesztes, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben: 14 kath., 856 evang. lak. Evang. ekklézsia. F. u. h. Coburg, s m.

Gesztéte, magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Rimaszombathoz délre 2 mfld: 764 kath. lak. Kath. paroch. templom. Kastély. Sok nemes. Róna és dombos határa meglehetős. F. u. b. Vécsey, s m.

Geszti, tótból elmagyarosodott falu, Somogy vmegyében: 755 kath., 5 ref., 103 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal, synagogával. Van szőlőhegye, erdeje, vizimalmai. F. u. Botka, Bene, Tallián, Inkeyné, Tevely. Ut. p. Szőlős-Györök.

Gesztőcz, (Hosztowcze), tót falu, Bars vmegyében, Tapolcsányhoz $1\frac{1}{2}$ óra: 394 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Verebély.

Getfalu, puszta, Nyitra vmegyében, Kolon fiókja: 60 kath. lak. Lásd Gedfalu.

Getye, magyar falu, Zala vmegyében: 342 kath. lak. F. n. többen. Ut. p. Egerszeg. Bókaháza és Hosszufalu közt.

Gévénfalva, (Gegovica), orosz falu, Bereg vmegyében, Vizniczéhez $\frac{3}{4}$ órányira: 39 g. kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Gézsény, (Házsin), orosz-tót-magyar falu, Ung vmegyében, ut. p. Nagy-Mihályhoz keletre egy órányira: 64 romai, 440 görög kath., 51 ref., 11 zsidó lak. Görög kathol. paroch. templom. F. u. gr. Sztáray Albert.

Gibárth, magyar falu, Abauj vmegyében, a Hernád mellett, Szántóhoz 1 mfldnyire, igen gyönyörű vidéken: 119 kath., 25 evang., 204 ref., 48 zsidó lak. Ref. szentegyház. Hid a Hernádon. Szép urasági lakházak. Szántóföldei termékenyek; rétjei kétszer kaszálhatók; erdeje nem nagy. F. u. többen Ut. p. Forró.

Gicz, puszta, Veszprém vmegyében: 248 kath. lak., bortermesztéssel. Gyóthoz közel.

Gicze, (Hudcyn), magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Jolsvához délre 3 órányira: 168 kath., 374 ref., 95 evang. lak. Ref. anyaekklézsia. Határa termékeny; erdeje, sok gyümölcse van; cserépedényt s meszet éget. F. u. többen. Ut. p. Rozsnyó.

Giebely, tót falu, Szepes vmegyében, 330 kath. lak. Határa kösziklás, erdős. Legelője jó és elég. F. u. b. Palocsay Horváth. Ut. p. Lőcse.

Gieszhübel, puszta, Honth vármegyében, Kolpach fiókja. 8 kath., lak.

Gige, magyar f. magas sik térségen, Somogy vmegyében, $1\frac{1}{2}$ óra

Digitized by Google

Kaposvárhoz. Határa 3803 hold, s ez buza és rozs termesztésre igen alkalmas; szénája elegendő és jó; erdeje nincs. A Kapos vizének egyik végső vagy első forrása itt fakad fel. Lakja 629 ref., 95 kath., 176 zsidó; szép ref. templom, synagóga. Birja $^3/_4$ részét gr. Somsich Pongrácz, $^1/_4$ részét Gotthárd, Farkas, Hodosy, Márffy és Madarász.

Giglócz, tót falu, Zemplén vármegyében, N. Domasa fil. 168 római 30 g. kath., 7 zsidó lak, 379 h. szántóföldel. F. u. gr. Sztáray, Beöthy. Ut. p. Nagymihály.

Gilád, oláh falu, Temes vármegyében, ut. p. Csakovához $^1/_2$ óra, 4386 n. e. óhitü lak. Gazdag határa első osztálybeli, s van $303^7/_8$ egész telke. Birja a k. alapitványi kincstár.

Gilvács, német falu, Szathmár vmegyében, a Kraszna vize mellett, Szathmárhoz 2 mfd., 220 r. kath. lak., kik magyarul is mindnyájan beszélnek, igen szorgalmas gazdák (35 telkes és 10 zsellér), és szép lovakat tenyésztenek. Határa 1113 hold, mellyből 638 h. szántóföld, 175 h. kaszálló, 300 h. erdő és legelő s az erdő a telkek után fel van osztva, s itt semmi majorság nincsen. Földe fejér agyag, salétromos, buza, zab terem leginkább. Vizei a Kraszna és Homorod, mellyek néha a határ felét is elöntik. Birja gr. Károlyi György.

Gilvánfa, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, ut. p. Sz.-Lőrincz. Határa 1460 hold, mellyből uraságí szántó 36, rét 20, legelő 224 hold; urbéri szántó 384, rét 192, legelő 200 hold; a többi erdő. Földje silány és mocsáros. Lakja 300 kath., 10 ref., 54 óhitü. Birja gr. Batthyáni Iván.

Ghimes, (Ghymes), magyar m. v., Nyitra vgyében, Bars vmegye szélén, Nyitrától 2 órányira egy kies vidéken. Lakja 1034 kath., 8 zsidó. Uraságí csinos kastély és kert; termékeny határ, sok erdő, bortermesztés, gesztenye s más gyümölcs bőven. — Egy órányi távolságra nyugot felé láthatni a régi Ghymes várát, a gr. Forgácsok törzsök lakhelyét fejérleni, melly az egész megyében egyedül maradt meg a hajdani várak közül lakható állapotban. Fekszik ez egy magos hegynek tetején, gesztenye erdőktől körülvétetve, melly hegy nyugot felől egyenes kősziklákból, mint valami roppant fal emelkedik fel, de a napkeleti oldalról könnyü felmenetelt enged még a szekérnek is. Régenten vontató hiddal, s mély árokkal védelmeztetett az ellenség ellen; a mint hogy ennek nyomait még most is láthatni. Nézésre méltó dolgok ezen várban: a nagy palota, hol 200—300 ember könnyen elférhet, s hol egy nagy vendégséghez mindenféle készületek találtatnak, a mellette lévő szobákban a Forgácsokat pánczélos öltözetben ábrázoló képek, némelly régi formáju székekkel, asztalokkal, s más házi butorokkal együtt; — az igen gazdag ékességü kápolna, a Lojola Sz. Ignácz tiszteletére, ki egyszersmind a vár patronusa. Itt különösen nevezetes egy mise-ruha, melly arány-fonal helyett asszonyi hajjal van kivarva igen csinosan és mesterségesen. Ez öregbik Forgács Pál gr. hitvesének, született Révay bárónénak ajtatos ajándéka; ki midőn férje papnak felszenteltetett, a klastromba apáczának menvén hosszu és igen szép haját lemetélte, s azokkal ezt a ruhát saját kezével kivarta.

A kápolna alatt van gr. Forgácsok sirboltja; az emlitett Lojola Sz. Ignácz tiszteletére gr. Forgács hagyományából minden esztendőben nagy bucsúünnep tartatik itt, a midőn a számosan öszvesereglett vendégek gazdagon megvendégeltetnek.

A mi már eredetét s viszontagságát illeti ezen várnak: első törzsöke a ghy-

Digitized by Google

mesi gr. Forgács családnak s első építője Ghymes várának Bányai Andrási Ivanka fija volt, kinek IV-ik Béla a sajó melletti ütközetben kimutatott vitézségéért 1256-ban Ghym földeket, meg a vele határos Ghymes nevü földet is oda ajándékozta. A Forgácsoktól Trencséni Máté erőszakosan elvette, de a rozgonyi csata után legyőzettetvén, ettől elesett, s a király kezére jutott, s ott is maradt (nem tudni mi okból) mind addig, mig I-sö Maria ismét Forgács Balázsnak ajándékozá. — A török háborukban sokszor látott ellenséget, azonban soha be nem vétetett, sőt tetemes kárt sem szenvedett. 1613-ban gróf Forgács Zsigmond Nádorispán nagy költséggel megujitotta; de 1618-ban a Bethlen seregek elpusztitották s felprédálták; mindazáltal ezen eset után ismét ujabb izlés szerint felépült, s békeségben is maradott egész a század végéig, a midőn a törökök ezt a várat is felgyújtották, de be nem vehették. Gr. Forgács Zsigmond mint Rákóczy Ferencz vezére hűségtelensége miatt elvesztvén: I-sö József császár gr. Wratislav csehországi cancellariusnak adta 130,000 forintba; hanem ez 1712-ben III-ik Károly segedelmével ugyan annyi sommába gr. Forgács Pál rosnyói püspöknek általengedte. Ki is reá uj adománylevelet nyervén, familiájának új törzsöke lett, s a várat fijával együtt sok költséggel kiigazittatta, s a már felebb érintett kápolnát épittette.

Gimza, puszta, Székesfejér vármegyében, Bicskéhez ½ óra, 324 kath., 27 ref. lak. F. u. József cs. k. főherczeg örök.

Ginzek, német falu, Vas vmegye Borostyánkőhöz 1½ óra, 12 kath., 167 ágostai lak., kik télen magok közül alkalmas irástudót választanak, ki a gyermekeket olvasni, irni, és számolni tanitja. A borostyánkői urad. tartozik. Ut. p. Kőszeg.

Girálth, tót falu, Sáros vármegyében, a Tapoly mellett, Hanusfalvához északra 1¼ mfd. 124 kath., 420 evang., 40 zsidó lak. Evang. templom. Első osztálybeli határ. Vizimalom. F. u. Szulyovszky, Szirmay, s m. t. Ut. p. Eperjes.

Girincs, magyar falu, Zemplén vmegyében a Sajó mellett: 434 kath. lak., paroch. templommal, s egy urasági kastélylyal. Szántóföldje 854 hold, s igen termékeny; rétje, legelője bőséggel; fája kevés. F. u. Almásy. Ut. p. Miskolcz.

Girócz, orosz falu, Zemplén vármegyében, Jankócz fil. 28 római, 80 g. kath., 8 zsidó lak., 179 h. szántóförddel. F. u. gr. Sztáray. Ut. p. Nagy Mihály.

Giroda, oláh falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz 1 mfd., lapályos helyen a Bega csatorna mellett, 987 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Határa 3191 hold, mellyből 916 h. szántó, 386 h. kaszálló, és 136 h. legelő a lakosoké. Majorsági szántóföld 645 hold, 350 hold kaszálló, 785 hold legelő. Határa felette termékeny, ámbár urbérileg második rendü, szép buzát, árpát, zabot, tengerit, káposztát terem; sok juhot tenyészt. A római sánczok itt is átvonulnak. Birja Gyürky Pál.

Német-Gladna, kamarai bánya m. v. Krassó vmegyében, Facsethez délre 2 órányira: 75 kath., 146 n. e. óhitü lak., óhitü anyatemplommal. Fekszik a Bagyes hegy tövében, réz és vasbányákkal, szép tölgyes erdőséggel, középszerü földekkel.

Oláh-Gladna, oláh falu, Krassó vmegyében, 7 kath., 742 óhitü lak., s anyatemplommal; tölgyes erdővel, s jó legelővel, s egy tóval. F. u. a kamara.

Glashütten, német falu, Vas

Digitized by Google

vmegyében, Lékához közel, 204 kath. lak., hegyes és sovány határral. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Kőszeg.

Glashütten, német falu, Vas vmegyében, Szénégető fiókja: 218 kath., 3 evang. lak. Ut. p. Kőszeg.

Glassing, Kolosvár, német falu, Vas vmegyében, Németujvárhoz 1 óra: 295 kath. lak. Határa részint róna, részint dombos. F. u. h. Batthyáni. Ut. p. Szombathely.

Glood, oláh falu, Máramaros vmegyében: 597 g. kath., 67 zsidó lak., anyatemplommal, synagogával. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Glogovácz, német falu, Arad vmegyében, Aradhoz keletre $^3/_4$ mfldnyire, közel a Maroshoz: 2093 kath. lak., s paroch. templommal. Róna határa bő termékenységü; lakosai sok dohányt és káposztát termesztenek, s jó lovakat tartanak. F. u. a kamara. Ez a helység a régi Orod városa romjain épült, melly hajdan nevezetes város volt várral, és egy igen gazdag káptalannal együtt; innen neveztetett hajdan a vármegye is; itt tartotta II. Béla 1135-ben azon országgyülést, melly hitvesének Ilonának indításából 68 fő embereket mint a Béla vakságának egykori eszközlőit összekonczoltatott. A káptalant ki alapitotta, nem tudhatni, de annyi bizonyos hogy Imre király előtt már fennállott. Jószágai egész a Dunáig és Tiszáig kiterjedtek; s a nagyprépost egyszersmind a királyok al-kanczellárja szokott lenni, a minthogy némellyek III. Béla nevetlen Jegyzőjét is, orodi prépostnak gyanitják. Orod várának eredete szinte nem tudatik. A törökök 1551-ben foglalták el először s akkor kezdtek a mostani Aradon egy más uj erősséget épiteni. A várnak s a káptalan templomának nagyszerü omladékai egész a mi korunkig fenmaradtak. Az apostoli kereszt formára épült 2 tornyu templomnak földből kiálló vastag fundamentomai most is láthatók, sőt ezelőtt 30 esztendővel falai is fenállottak, de mellyeket különféle épületekre elhordóttak. Végre a falu határában találtató 5 nagy halmot, mellyek embercsontokkal telvék, hunnus temetőhelyeknek lehet leghihetőbben tartani.

Glozsán, tót-szerb falu, Bács vmegyében, Futakhoz $1^1/_2$ órányira; 1100 evang., 400 n. e. óhitü lak., ágostai és óhitü paroch. templomokkal. Határa fekete föld és 3-ik osztálybeli, 1100 □ ölével 6490 hold, mellyből urbéri szántó 2898, rét 1852, legelő 360, uradalmi nádas 1119, tavak 200, utak 61 hold. Birja gr. Brunszvik család.

Gnezda (Knezda, Kniczen) Szepes várm., a XVI. Szepesi városokhoz tartozó, a Poprád bal partján, ut. p. Lublyóhoz $^3/_4$ órányira: 1338 kath., 3 evang. lak. Kath. paroch. templom. Német lakosi földmivelésből, mesterségekből, s kereskedésből élnek.

Goberling, német falu, Vas vmegyében, Szalónakhoz 1 óra, 44 kath., 546 ágostai lak., s oskolával. Köves hegyes határ. Fürészmalom. F. u. gr. Batthyáni József, Emanuel és Ferencz. Ut. p. Kőszeg.

Gobiszháza, puszta, Gömör és Kis-Honth egyesült vgyékben, Bátka m. 5 kath. lak. F. u. a Bornemisza örökösök.

Gócs, (Goczowo), tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben Rosnyóhoz északra 1 mfd.: 44 kath., 563 evang. lak. Evang. anyaszentegyház. Hegyes, sovány földeit a záporok járják; rétje, legelője bőven levén sok juhot tart; vasbányákban dolgozik, fuvarozik; az alföldre deszkát s más faeszközöket hord. F. u. gróf Andrásy.

Gocznód, (Gottesgnad), tót falu, Pozsony az uj rend. sz. F. Nyitra vármegyében, Czifer mellett, a Gidra patakjánál. Számlál 137 kath. lakost.

Digitized by Google

Róna határja kicsiny, de jó. F. u. gr. Pálffy Ferencz.

Godisa, német falu, Baranya v.-megyében, hegyek közt, ut. p. Pécs. Határa 685 hold, mellyből urbéri szántó 311, rét 128, legelő 65, szőlő $2^{6}/_{8}$, urasági beltelek 2, szántó 58, rét 30, erdő 89. Lakja 347 kath. Birja Sauska.

Gógánfa, magyar falu, Sopron vmegyében, Horpácshoz $^{1}/_{4}$ mfld: 210 kath. lak. Urbéri szántóföld van 206 hold, belsőség 36 h., szőlő 40 hold. Földje középszerű. Birja gr. Széchenyi Lajos.

Gogánfa, magyar falu, Zala v.-megyében, Sümeghez 2 óra: 618 kath., 14 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal, elég erdővel. F. u. többen.

Gojzest, oláh falu, Krassó vmegyében, Facsethez $1^{1}/_{2}$ órányira, hegyek, erdők közt: 3 kath., 193 óhitű lak. F. u. Madarassy család.

Alsó-Golop, magyar falu, Zemplén vgyében, Abauj vmegye szélén, Szántóhoz egy mfldnyire: 135 kath., 20 evang., 208 ref., 56 zsidó lak. Szép kastély. Szántóföldje 908 hold, s közép termékenységü; szőlőhegye a Hegyaljához tartozik. F. u. b. Vay. Ut. p. Tállya.

Felső-Golop, magy. falu, Abauj vmegyében, Alsó-Goloppal összefüggésben, melly már Zemplén vmegyébe esik: 147 r. kath., 8 g. kath, 183 ref., 30 zsidó lak. Határa első osztálybeli s igen termékeny; bora híres. F. u. b. Vay, kinek itt ékes kastélya van. Ut. p. Tállya.

Gomba, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, Pesthez keletre 4 mfld. Lakja 1562 lakos, jobbára reformatus, helybeli pappal és templommal. Határa mindent jól megterem; erdeje, szőleje is van. Birja Patay József és több Fáy nemzetségbeliek, köztök a mi érdemdús Fáy Andrásunk is.

Gomba, magyar falu, Pozsony vármegyében, a Csallóközben, Pozsonyhoz $3^{1}/_{2}$, Csötörtökhöz egy mfld távolságra: 163 kath., 6 ref., 9 zsidó lak. Hajdan a Szelepcsényi György esztergomi érsek által felállított posztógyár tette nevezetessé; most pedig Udvarnoky Lajosnő szép izlésü nagy kastélya ékesíti, egy gyönyörü angol kerttel, melly ámbár csak nem régiben rendeztetett el, mégis ritka külföldi növényeivel, üvegházaival, s más elrendeztetésével, minden mostanság a megyében kitetsző kerttel vetélkedik. Birtokosa régen a Gombay család volt, később Szelepcsényiek, majd Forgácsok birták; most pedig nagyobb részét Udvarnoky Lajos birja, a többit b. Jeszenák, Gál, Molnár, Hidegháti, s m. t.

Kis-Gomba, magyar falu, Somogy vmegyében: 263 kath. lak. Ut. p. Marczali.

Nagy-Gomba, magyar falu, Somogy vmegyében, közel a Balatonhoz: 578 kath., 10 ágostai, 41 zsidó lak., kath. fióktemplommal. Mind a két Gomba határa termékeny, fejér bora Somogyban a legjobbak közé számíttatik. F. u. közbirtokosok. Ut. p. Marczali.

Gombás, tót falu, Liptó vmegyében, a Vágh bal partján, a Thuróczba vivő országutban: 996 kath. lak., s egy kath. paroch. templommal. Határa roppant, de hegyes, köszíklás. Erdeje igen szép. Van 2 üveghutája. F. u. a kamara. Ut. p. Rosenberg.

Gombaszeg, puszta, Gömör és Kis-Honth egyesült vármegyékben, Végtelke és Szalócz közt; 38 kath. magyar lak., s egy vashámorral. Hajdan itt kolostor volt, melly később meg is erősítetett. F. u. h. Eszterházy.

Gombolyag, puszta, Pest-Solt vmegyében, Kalocsához tartozik.

Gombos, puszta, Heves vmegyében, Hatvanhoz $^{1}/_{2}$ órányira: 119 kath. lak. Nagy juhtenyésztés. F. u. h. Grasalkovics.

Digitized by Google

Gombos, puszta, Abauj vmegyében, N. Ida fil. 45 kath. lak. F. u. b. Meskó.

Gombosfalva, tót falu, Sáros vmegyében, Szebenhez keletre 1½ mfld: 365 kath., 18 zsidó lak. Kastély. Jó rét és föld. Erdő. F. u. a Gombos nemzetség. Ut. p. Bártfa.

Gombosszeg, magyar falu, Zala vmegyében: 75 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Egerszeg,

Gonozd, puszta, Tolna vmegyében, a Koppány vize mellett.

Gór, magyar falu, Vas vmegyében, a Répcze mellett: 221 kath. lak. F. u. Guary. Ut. p. Kőszeg.

Gordisha, magyar falu, Baranya vmegyében: 19 kath., 350 ref. lak., ref. anyatemplommal, termékeny határral, erdővel, s halászattal a Drávában. F. u. a Siklósi uradalom. Ut. p. Siklós.

Goricza, német falu, Baranya vmegyében, egy nagy hegyen, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 308 hold, mellyből majorsági szántó 114, rét 18, közös legelő 170 hold; urbéri birtok 6 hold szőlő. Földje nagy szorgalmat kiván. Lakja 40 r. kath. Birja Jeszenszky Ferencz.

Goricza, vindus falu, Vas vmegyében, hegyek közt, a muraszombati uradalomban: 10 kath., 158 evang. lak.

Goronth vagy **Gorond**, orosz falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz dél-nyugotra 1½ mfld: g. kath., 12 zsidó lak. Jó határ. Makkos erdő. F. u. gr. Schönborn.

Gortva, puszta, Gömör és Kis-Honth egyesült vgyékben, Hajnácskő és Balogfalva közt: 52 kath., 20 ref. lak. Termékeny határ. Korcsma. F. u. többen.

Goruja, oláh falu, Krassó vmegyében, a Karas vize mellett, Székashoz 1½ órányira: 23 kath., 1232 óhitű lak., s anyatemplommal, vendégfogadóval. F. u. a kamara.

Gosztola, magyar falu, Zala vmegyében: 163 kath. lak. F. u. gr. Szapáry. Ut. p. A. Lendva.

Gottlób, német falu, Torontál vmegyében, ut. p. Komlóshoz éjszakra egy órányira: 1768 kath., 24 óhitű, 28 zsidó lak., kath. paroch. templommal, első osztálybeli gazdag határral, 158 egész jobbágytelekkel. F. u. b. Liptaynó.

Govosdia, oláh falu, Arad vmegyében, hegy alatt kis térségen, Tótváradhoz ½ óra: 554 n. e. óhitű lak., s anyatemplommal. Hegyes, köszíklás határa, 400 hold szántóföldet kivéve, erdőség. Van itt a Maroson egy malom s egy ispányi lak. Birja özv. Kaszonyi Aloysia assz.

Govosdia, oláh falu, Arad vmegyében, a Fejér-Körös mellett, Battyinhoz egy órányira: 863 n. e. óhitű lak., s anyatemplommal. Ut. p. Arad.

Göböljárás, puszta, Székes-Fejér vmegyében, ut. p. Kereszturhoz 5 óranegyedre: 157 kath., 111 ref., 12 evang. lak. Sík termékeny határral. Az ercsi urad. tartozik.

Göböljárás, puszta, Székes-Fejér vmegyében, Bicske fiókja: 362 kath. lak. Az alcsúti urad. birja.

Göbölymező, puszta, Pozsony vmegyében, Vásáruth fiókja 5 kath. lakossal.

Göd, igen nagy puszta, Pest-Pilis vmegyében, a váczi országutban, Dunakeszi mellett, a gödöllői uradalomhoz tartozik, de rendesen haszonbérlők birják, s jelenleg herczeg Montreal, ki itt igen kiterjedt gazdaságot folytat. Határa róna s főleg homokos; legelője sok; rétjei szépek.

Gödényháza, magyar falu, Bereg-Ugocsa vmegyében: 12 r., 210 g. kath., 314 ref., 52 zsidó lak., ref. anya-, g. kath. fiók-templommal. Határa róna és termékeny; a Batár vize mind a határt, mind a falut keresztülfolyja. Ezen helységet V. István 1262-

Digitized by Google

ben Adorjánért cserében a mostan is virágzó Gödény nemzetségnek ajándékozta. F. u. Gödény, Szabó, Mezey, Huszár, Szilágyi, Bökény, Fogarassy, Babos, Tegze, Kölcsey, Lengyel, Tar, Tóth, Csanády, Enyedy, Kolosváry örökösök. Ut. p. Halmi.

Gödöllő, magyar mváros, Pest-Pilis vármegyében, egy erdőktől és szőlőhegyektől környezett regényes völgyben, a pest-kassai fő országutban, Pesthez 3 mfld. Ut. postája Kerepes, de az uradalom helyben is tart fiók-postát. Határa tágas, mert 48 egész urbéri állományon felül még az uradalomnak is terjedelmes allodialis földjei vannak itt; rétje azonban kevés. Szántóföldjei homokosak, mellyek jó mívelés után szép súlyos rozsot, kukoriczát, burgonyát teremnek; ellenben tiszta buzának, árpának épen nem kedvezők, sőt a zab sem nagyon szereti. Legelője elég. A lakosok külön káposztás és házikertjeikben, kivált ott, hol egy kis patak a város keleti részét átfutja, sok káposztát és zöldséget termesztenek, s jó években ezekből nem megvetendő summa pénzt vesznek be. Szőlőhegye szinte terjedelmes, melly boron kivül sok cseresnyét, szilvát, s más gyümölcsöt terem, ugy hogy lehet mondani, hogy Gödöllő pénzt csak borból, gyümölcsből, káposztából s zöldségből, és az uraság fából vesz be, mert gabonát inkább vesz mint ad, marhát is a széna szüke miatt sokat nem tenyészthet. Erdeje az uradalomnak sok és jó karban van, s a város is bír külön egy darabot, melly egyuttal legelőnek használtatik. A fenemlitett kis patakon kivül, van a határban még 2 tó, melly halakat is szolgáltat. — Népessége a városnak 2617 lélek, kik nehány német bevándorolt mestereinbert kivéve, mindnyájan magyarok, vallást illetőleg 1450 reformatusok, 1000 r. katholikusok, és 150 ágostaiak. Diszesíti e várost a tornyokkal ékesített roppant herczegi kastély és angolkert, mellyek azonban hajdani díszükből sokat vesztettek, mióta a birtokos herczegasszony külföldön lakik. Az angolkerthez nagy vadaskertek és ligetek is tartoznak, de ezekből a nagy vadak az 1849-ki háboru alkalmával az itt átkelő vagy harczoló császári, magyar, majd orosz seregek által csaknem egészen kipusztittattak. Az uradalmi kastély történetileg nevezetes arról, hogy 1849 apr. 6-kán az izsaszegi ütközet után, melly helység Gödöllőtől csak fél órányira van, Kossuth, Görgey, Klapka, Damjanich, stb. tábornokok e kastélyban magán értekezményt tartván, itt állapittatott meg elsőben az ausztriai háztól való elszakadás, s ezt az apr. 14-ki orsz.gyülés csak utánmondta. — Van itt reform. tornyos templom és anyaegyház, igen csinos kath. szentegyház a kastélyban, helybeli plebánussal, sok és derék uradalmi tisztilakok és magánépületek; egy az uraság által alapitott kóroda elöregedett s szegényedett lakosok számára csinos épülettel, nagy emeletes vendégfogadó, gyógyszertár, s végre a város feje egy szolgabirói kerületnek, s székhelye a főszolgabirónak. Kézművesek csaknem minden ágból elegendő számmal találtatnak; de 4 országos vásárjai csekélyek, s a hétfőn és csötörtökön kezdett hetivásárjai sehogy sem akarnak talpra állni. Birja a várost özvegy herczeg Grasalkovich Antalnő szül. hg. Eszterházy Leopoldina assz., de most veszszük azon örvendetes hírt, hogy egyik örökös gr. Viczay Károly ur veendi át a hozzá tartozó uradalommal, mellyhez is tartoznak: Bagh, Héviz, Györk, Kartal, Mácsa, Zsidó, Ujfalu, Szent-Miklós, Szöd, Dunakesz, Csömör, Kerepes, Czik-Tarcsa, Soroksár, Vecsés, Kakucs, Örkény, Tatár Sz. György, Ecser, Izsaszeg, Dany helységek és Lőrinczi, Péteri,

Digitized by Google

Gubacs, Halom, Sz. Király, Nyiregyháza, Besnyő, Egerszeg, Babat, Tótfalu, Alagh, Göd, Csörög, Szent-Mihály puszták.

Gödör, puszta, Bars vmegyében, N. Mánya fiókja: 64 kath. lak.

Gödör, német falu, Vas vmegyében, 174 kath. lak. F. u. gr. Festetics László, Rosty.

Gödörháza, magyar falu, Vas vmegyében: 13 kath., 45 evang., 141 ref. lak. F. u. gr. Batthyáni s m. Ut. p. Radkersburg.

Gödre, német mezőváros, Baranya vmegyében, hegyek közt, Somogy vmegye szélén, ut. p. Pécs. Van 565 r. kath. igen szorgalmas és tehetős lakosa, kik bort és sok gyümölcsöt termesztenek, kath. paroch. temploma, az uraságnak szép kastélya és kertje, 432 urbéri szántóföldje, 144 h. rétje, 91 h. szőleje; a többi majorság. Tart 4 országos vásárt. Birja Siskovics.

Gölle, magyar falu, Somogy v.-megyében: 1169 kath., 9 zsidó lak. kath. paroch. templommal, igen termékeny szántóföldekkel, jó rétekkel. F. u. a piaristák. Ut. p. Kaposvár.

Gölnicz, (Gelnicza), tót-német bányaváros Szepes vmegyében, a Gölnicz vagy Hnilecz vize mellett, Szomolnokhoz éjszak-keletre 3 mfldnyire, magas hegyek közt: 2248 kath., 2768 evang., vagyonos lakosokkal. Kath. és evang. anyatemplom. Sörház. Vendégfogadó. Vas- és réz-bányák. Helyettes bányász-törvényszék. Az idevaló vasat az iglóival együtt legjobbnak tartják a megyében. Fő gazdagsága vas- és rézbányáiban áll. Van itt 2 vashámor, 3 vasolvasztó és frisitő kemencze, mellyekben évenkint 17,000 mázsa vas készül. Egy vas-szeggyár; a közel fekvő Grellenseifen nevű völgyben ismét kilencz hámort hajt a hasonnemű viz. Lakik itt továbbá 175 kovácsmester, kiknek nagyobb része csak vasszegeket készít. A kovácsmühelyek száma 22, s ennyi a tulajdonos mester is; a többi ezeknél bérben dolgozik. Van itt végre még 4 rézkovács s 3 bánya-kovács-mühely, 4 árpakásamalom, egy érczzuzda. A város 1838-ban gr. Csáky családtól örökösen megváltá magát.

Sajó-Gömör városa, Gömör vmegyében, alulról ut. p. Tornallja, felülről Beretke helységekkel határos. A város alsó véginek egy részét napkeletről a Sajó vize mossa, napnyugotról pedig egész végig egy hegy emelkedik. A város közepén van az evangelikusoknak nagy templomjok és oskolájok, hol a magyar nyelv kedveért Árva, Turócz, Liptó s más megyékben lakozó szülék örömmel s nagy számmal járatják figyermekeiket. Diszesíti a várost Szentiványi testvérek kastélya. Van 54⅛ urbéri és 30⅛ majorsági telek, 37 zsellér, 9 lakó, szabad szőlő, 80 dézmás, 163 kapás, erdő 689 hold, szántóföldje nagyobb részint hegyes, — mind a mellett, miután a lakosok a mezei gazdaságot örömmel s fáradhatlan szorgalommal üzik, mindent egyre megterem, — a gyümölcstermesztésnek szinte nagy kedvelői. Lakosok száma 1544, ezek közül 715 férfi, s 729 asszony, mindnyájan evangelikusok s magyarok. Egy kereskedő s 3 mesterember lakja. A város felső végén éjszakról van egy kerek hegy ugynevezett Várhegy, mellyen hajdanában Gömör vára volt, mellyről a megye is neveztetik; de a törökötől elpusztítatva, romjaiból a város több izbeni leégése után a városi lakosok ebből épitkezének, azt egészen széthordván, mostanában gyümölcsös. Ehez közel van az Istenhegye, hihető a pogányokról vette nevezetét, ezen van az Alokna vagy Szentkút, hová még az alföldről is feljárnak a köszvényben sínlődő betegek magokat mosogatni, és nem minden siker nélkül.

Digitized by Google

A már nevezett várhegyen és a várost nyugot-oldalról fedő ugynevezett Bedő, és nemes-lovastető hegy oldalában többször arany, ezüst s másféle érczből készült régiségeket, p. u. 4 évvel ezelőtt egy tiszta arany drótot kapáltak ki. Van a város alsó végin egy malma és pálinka-háza is a Szentiványi testvéreknek, kik az egész városnak birtokosai. Az év folyama alatt 4 országos vásár szokott benne esni, hetivására nincs.

Gömör (Kis), magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Rimaszombathoz $1^1/_4$ órányira: 238 kath. lak. Gabona és gyümölcstermesztés Erdő. F. u. többen.

Gömör-Panyit, magyar falu, Gömör vmegyében Csoltó és Sztárna helységek közt rónaságon a Sajó vize mellett fekszik, a helységen keresztül visz a Tornallyától Pelsücz Rosnyó felé menő országut. A lakosok száma 456-ra megy, kik közül r. kath. 20, a többi mind evangelikus; mindnyájan magyar nyelven beszélnek. Van $9^2/_8$ urbéri, és $32^6/_8$ majorsági telek, 12 zsellér 16 lakó, 1707 hold erdő. Szántóföldje bár több helyen vadvizes, mindent megterem; rétje száraz. A helységet birják Palugyai, Kiszel, Kerepesi, Szörcsei, Sulyok, Czékus, Kovács, Vozári, Gotthárd, Vattay, Szentiványi, Vladár családok. Az országut mellett van kisszerű vendégfogadója, és a helység nyugoti oldalát mosó Sajó vizén malma.

Gönecz, (Günsz), népes magyar mváros Abauj vmegyében, Kassához délre 4 mfdnyire, közel a Hernádhoz: 1394 r. kath., 85 g. kath., 59 evang., 3235 ref., 154 zsidó lak. Kath. ref. anyaszentegyház. Synagóga. Fördőintézet. Határa nagy s első osztálybéli; szántóföldei, rétjei termékenyek; roppant szőlőhegye a hegyaljaihoz hasonló bort terem; gyümölcse, kivált cseresnyéje sok és híres; vásárai erősen látogattatnak. Van itt egy omladozott vár is. F. u. gr. Csáky Antal, de a lakosok szép kiváltságokkal birnak.

Gönyü, magyar falu, Győr vármegyében, a Pestről Bécsbe vivő országutban, 680 kath., 8 evang. 7 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Nagy vendégfogadó. Posta-hivatal. Dunamalmok. Homokos határ. Főállomáshely a Gőzhajón utazók számára. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Gönyő, tót-magyar falu, Abauj vmegyében, Enyiczkéhez 1 órányira: 170 r. kath., 130 g. kath., 40 ref., 15 zsidó lak. F. u. Kormos, Bodnár, a Kassai seminarium. Ut. p. Kassa.

Göntérháza, magyar falu, Zala vmegyében, 191 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. A. Lendva.

Görbed, oláh-magyar f., Szathmár vmegyében Aranyosmedgyes mellett, melly ut. postája, egészen rónaságon, 350 g. kath., 85 ref. lak. Földe kis részben kövecses majd homokos, nagyobb részben kövér laposas, melly buzát, zabot, tengerit terem. Határa kiterjed 1500 holdra, mellyből 1320 h. szántó, 120 h. rét, 60 h. erdő; és ez mind urbériség. Birja gr. Károlyi család.

Görbed, oláhul Gurbegy, tótul Kriva, oláh-tót falu, Bihar vmegyében, rónaságon, Váradhoz $2^1/_2$ mfdnyire, 675 n. e. óhitü, 238 magyarul is tudó tót r. kath. lak., kath. és óhitü paroch. templomokkal, az uraságnak derék házával, nagy gyümölcsös kertjével. Határa 5000 hold, s ez csaknem mind majorsági, s igen termékeny földekkel bir. Erdeje szép. A helységen egy patak fut keresztül. Birja a váradi deák nagyprépost.

Görbesd, puszta, Bihar vármegyében, Kis-Tót falu mellett, 1200 h., dombos völgyes határral, s erdővel. Birják b. Huszár Károly és Lajos.

Görbő, puszta, Tolna vmegyében, 417 kath., 8 ref. 285 zsidó lak.,

Digitized by Google

és synagógával. Homokos föld. Szőlőhegy. F. u. számos közbirtokosok. Ut. p. Nagy-Dorog.

Kis-Görbő, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Sümeg és Szentgrót közt; 333 kath., 20 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal, bortermesztéssel. F. u. többen.

Nagy-Görbő, magyar falu, Zala vmegyében, 431 kath., 7 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Sümeg.

Görcsön, magyar falu, Baranya vmegyében, lapányos völgyben, ut. p. Pécs 2 mfd. Határa 3302 hold, melyből urbéri szántó 1044, rét 435, legelő 270, szőlő 135 hold, majorsági szántó 513, rét 220, erdő 560, szőlő 35, legelő 90 hold. Földje jó mivelés mellett mindent megterem. Lakja 618 r. kath., paroch. templommal. Birja Mihálovics család.

Rácz-Görcsön, német-rácz f., Baranya vmegyében, 383 kath., 140 óhitü lak., kath. fiók-, óhitü anyatemplommal. Termékeny határ. Szőlőhegy. F. u. a Bésán nemzetség. Ut. p. Mohács.

Görgeteg, magyar falu, Somogy vmegyében, 62 kath., 823 ref., 9 zsidó lak., ref. paroch. templommal. Homokos határ. Sok legelő. Bortermesztés. F. u. a veszprémi püspök. Ut. p. Kaposvár.

Görgő, magyar falu, Abauj-Torna vmegyében, a Kassáról Rosnyóra vezető országut mellett, Tornához nyugotra 1¼ órányira; 408 kath., 914 ref., 20 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Kath. paroch. templom. Itt lehet falba tapasztva egy márvány sirkövet látni, melly a felirás után 1378-ról való, s Bebek nemzetség egy tagjának s tárnokmesternek örök emlékéül készitetett. Határa nagy részt róna s gazdag termékenységü; gabonája, kerti veteménye, káposztája, gyümölcse, szénája bőséggel; legelője sok birkát táplál; szőleje, erdeje s kőbányája is van. F. u. h. Eszterházy, s m.

Görgő, (Gorg, Harhow), tót falu, Szepes vmegyében, Lőcséhez délkeletre egy órányira: 852 kath., 19 evang. lak. Kath. paroch. templom. Sok csinos uri kastély és lakház. Tágas és jó határ. F. u. a Görgey nemzetség.

Görlincz, vindus falu, Vas vármegyében, a lendvai uradalomban, 470 kath. lak. Ut. p. Radkersburg.

Görögiuye, tót falu, Zemplén vmegyében, Homonnához északra 1½ mfdnyire: 561 kath., 13 zsidó lak. Kath. paroch. templom. 1264 hold szántóföld. Erdő. F. u. gr. Csáky László örökösei. Ut. p. Nagy-Mihály.

Görömböly, magyar-orosz f., Borsod vmegyében, Miskolctól 5/16 állomásra délnek, szőlőhegyek és hátulról erdő közt. Határának kiterjedése 4097 hold, ebből belsőség 93, szántóföld 888, rét 594, legelő 429, szőlő 698, erdő 1221, haszonvehetlen 174 hold; urbéri szántóföld 300, rét 294; majorsági szántóföld 588, rét 300 hold. Az egész határ első osztályba van ugyan sorozva, és a jobbágyság még most sem trágyázza földeit, de eredménye az, hogy az ugynevezett magos hegyen, hol legtöbb földbeli illetőségük van, a föld már mit sem terem, mert az ürgék kipusztitják. Jelenleg a föld minőségét a lapályosabb helyeken másod helyre lehet sorozni; a dombosabbakon pedig, mi a határnak legnagyobb részét teszi, harmadik osztályba sem illik. Különben, hol a föld haszonvehető, ott a buza is megterem benne; de a jobbágyokéban ez is igen gyérül, mert ezek földjeiket nem trágyázzák. Terem egyébiránt rozs, árpa, kukoricza, burgonya, zab; köles még eddig kevéssé miveltetik, egyebet pedig alig termesztenek. A földesur tart ökröket, teheneket s juhokat, de csekély számban; a jobbágyság leginkább ökröket; lovat csak

Digitized by Google

az a jobbágy vesz, kinek annyira elpusztultak ökrei, hogy azokra többé szert nem tehet; e miatt lovaik is igen rosszak. Tehenek dolgában, valamint sertésekben is a lakosok bővölködnek, juhokat pedig általánfogva nem tenyésztenek. A lakosok száma 982 lélekre megy, ezek közül 850 görög katholikus, 132 r. katholikus. Mind a két vallásfelekezetnek helyben van anyaegyháza. Általánfogva a lakosok magyarul és tótul beszélnek, de a tót nyelvhez nagyobb hajlammal viseltetnek. Telkes jobbágyteleknek 30-nak kellene lenni a régi urbéri könyv szerint, de jelenleg 24½ van csak. Az egész helység 186 házból vagyis családból áll. A falu határát Hélyő vize keskeny patak formába metszi át; noha nemcsak a határban, de azonkivül is több vizimalmokat hajt. Van az uradalomnak téglaháza, mellyben évenkint 300 ezer jó minőségü tégla, s ugyanannyi fedelcserépégettetik. Ezen felül van csinos lakásuk a r. kath. és görög kath. lelkészeknek, valamint csinos ispáni lak. A falut mostanában a munkácsi püspök Popovics Vazul birja.

1613. Nadányi Gergely és Fekete Péter századosok s ezek örökösei ő felségétől inscriptiót nyertek bizonyos summáért.

Görösgal, puszta, Somogy vármegyében, 168 kath., 23 ref. lak., kath. fiók-kápolnával. F. u. többen.

Alsó- és Felső-Görzsöny, 2 magyar falu, Veszprém vmegyében, a Tapolcza mellett, 88 kath., 100 evang., 614 ref. lak., ref. anyatemplommal, róna határral, jó rétekkel. F. u. nemesek. Ut. p. Devecser.

Gösfa, magyar falu, Vas vmegyében, Egervárhoz 1 óra, 315 kath., lak. Jó bor. Hegyes határ. F. u. gróf Széchenyi Lajos. Ut. p. Vasvár.

Grabácz, csinos és gazdag német falu, Torontál vmegyében, ut. p. Családhoz nyugotra ¾ mfdnyire, a kanizsai postautban: 1630 kath., 2 evang., 16 óhitü, 16 zsidó lak., kath. paroch. templommal, első osztálybeli határral, 191⅜ egész telekkel, vendégfogadóval. F. u. a kamara.

Grabócz, német-rácz falu, Tolna vmegyében, 533 kath, 97 n. e. óhitü lak. Kath. paroch. templom. Van itt egy igen szép helyre épitett kalugyer zárda és szentegyház, mellyet Mérey szekszárdi apát azon időben alapitott, mikor a ráczok Tolna és Baranya vármegyét tüzzel vassal pusztitották, s az erkölcsiségből egészen kivetkeztek. A zárda mellett van egy forráskút márványba foglalva, mellynek vize különösen jó. Határa termékeny. Bora kedves izü. Rétjei kövérek. F. u. a tudományi kincstár. Ut. p. Szekszárd.

Gradicsa, vindus falu, Vas vármegyében, a Mura mellett, a muraszombati uradalomban, 70 kath., 83 evang. lak.

Gradna (Kis), vagy Hradna, tót falu, Trencsén az uj rend. szer. Nyitra vmegyében, 230 kath., 4 zsidó lak. Kath. paroch. templom.

Gradna (Nagy), tót falu, Trencsén az uj r. szer. Nyitra vmegyében, 420 kath., 4 zsidó lak. Mind a két helység a báni urad. tartozik, ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Grafenschachten, német f., Vas vmegyében, Borostyánkőhöz közel, 648 kath. lak., s paroch. egyházzal. Szép fenyves. F. u. gr. Batthyáni. Ut. p. Kőszeg.

Granasztó, német és tót falu, Szepes vmegyében, a lublyói völgyben, ut. p. Lublyó. Földje kopár s kő annyira, hogy zabot és burgonyát kivéve, majd mit sem terem. Urbéri telek 6⅜, ezenkivül majorsági föld egy kis erdőn kivül, nincs. Lakja 306, u. m. 190 római, 116 görög kath., római kath. fióktemplommal, mellyet a gö-

Digitized by Google

rögök is használnak. Birja Cornides Károly.

Gráncs, tót falu, Szepes vmegyében, Zsegra fil. 117 kath. lak. F. u. Gundelfinger.

Grébics (Alsó és Felső), puszta, Komárom, az uj rendez. szerint Esztergom vmegyében, Tatától $^1/_{16}$ állomásra; keletről Tata, délről a tömördi puszta, és Mozsa; nyugotról Billeg; éjszakról Naszály és Tata által környékeztetve. 1800 holdat foglaló határa kevéssé halmosabb, közepét nagy rétség metszi át, mellyen szárító csatorna által vezettetik le a tatai tavakból, u. m. a Mezei és Asszony-tóból jövő viz, át a billegi határba. Egyébiránt a pusztán 11 dülős váltógazdaság, járó legelővel gyakoroltatik. Lakja 36 r. kath. és 13 ref. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Grenicz, (Hranowce), tót mv., Szepes vmegyében, ut. p. Horkához egy mfldnyire: 906 kath., 85 evang. lak. Kath. paroch. templom. Határa tágas, különösen erdeje sok. F. u. a szepesi püspök.

Greovácz, oláh falu, Krassó vmegyében, Kákovához $^3/_4$ órányira: 1506 óhitű lak., s anyatemplommal.

Gretla, puszta, Szepes vmegyében, Hnilcsek filialisa: lakosai részint bányákban dolgoznak, részint szénégetésből, favágásból élösködnek.

Gribova, orosz falu, Sáros v.-megyében, a makoviczi uradalomban, Sztropkó fil. 5 romai, 228 görög kath., 7 zsidó lak. Ut. p. A. Komarnyik.

Grics, német falu, Vas vmegyében, a dobrai uradalomban: 173 kath. lak. Ut. p. Fürstenfeld.

Grinavia, (Grünau), vegyes tót-német mv., Pozsony vmegyében, Bazinhoz $^1/_4$ órányira a Szakolczára vivő országutban: 380 kath., 400 evang., 9 zsidó, lakosainak mintegy $^3/_4$ tót, a többi német. Tulajdon kath. paroch. templommal birnak, hanem az evang. Bazin filókjai. Földje nem sok, de sikeres rozst, buzát terem; rétjei kövérek; szőlőhegye pedig a megyében a legjobbak közé tartozik. Patakja, melly a helység utczáján végig foly, malmot hajt. F. u. gr. Pálffy Fer., de egy curiát bir benne Hodosy Miklós is.

Grodnau, német falu, Vas vmegyében: 150 kath., 159 ágostai lak. A jormansdorfi urad. tartozik.

Grodzin és **Vidumá**, puszta, Zemplén vmegyében, Bisztra mellett, a Tapoly éjszaki oldalán, ut. p. Eperjes. Határa 400 hold, mellynek fele szántóföld és rét, fele erdő. Van itt özv. Péchy Ignáczné nek, mint a puszta birtokosának szép és csinos kőépületje.

Gromos, orosz falu, Sáros vmegyében: 118 romai, 273 görög kath. lak. Fekszik Palocsához nyugotra $^1/_2$ órányira. Vizimalom. Fenyves. F. u. b. Palocsai Horváth. Ut. p. Eperjes.

Gross, oláh falu, Krassó vmegyében, Facsethez $2^1/_2$ órányira: 3 kath., 375 óhitű lak., s anyatemplommal.

Gross, oláh falu, Arad vmegyében, a Fejér-Körös mellett, Buttyinhoz egy órányira: 793 n. e. óhitű, 26 kath. lak., hegyes határral. Ut. p. Arad.

Gróss, oláh falu, Arad vmegyében, magas hegyek közt völgyben, ut. p. Kaprucza 2 mfld. Van 673 n. e. óhitű lak., fa temploma, iskolája, derék udvarháza egy pálinkafőző-házzal együtt, mellybe egy forrásból vezettetik a viz, szinte szilárd épületű tisztilaka. Patakja, mellyben aranyat is szoktak mosni, több liszt- és egy fürészmalmot hajt. Mész is égettetik. Hegyes völgyes határa 6000 hold, mellyből urbéri szántóföld 500 h., rét 250 h., majorsági földek 120 h., a többi urasági erdő bikk és tölgyfákból álló. Szilvása, gyümölcsöse sok. Legmagasabb hegy a határban a Runku. Birja a kir. kincstár.

Digitized by Google

Grós, oláh falu, Bihar vmegyében, e környéken a legmagasabb hegy alatt, a váradi deák püspök béli uradalmában, 596 n. e. óhitű lak., s anyatemplommal. Van 510 hold urbéres szántóföldje és rétje, melly kövecses és sovány; 2376 hold majorsági erdeje, melly egyszersmind legelőnek használtatik. Fekvése ezen rendetlen, vastag terepély dió- és cseresznyefák közt elnyuló helységnek kies és egészséges-, mellyet egy sebesen csörgedező patak, s a számos apró bikkes dombok még kellemesebbé tesznek. Erdeje alul tölgyes; felül a hegyeken iszonyu magas bikkek kevélykednek. A nagy tetőn tul van e helységnek csaknem egyetlen egy kaszállója Bratkoja név alatt. E jó darab rét, a körülfekvő hegyek pompás kinézésével, és kövér földjét beterítve tartó balzsamos füvek tündér szépségivel, leirhatlan gyönyört szerez a szemlélőnek. Sok és igen jó füvet nyernek itt a lakosok, de szekérrel vagy szánnal járhatatlan levén az ide vezető ut, kénytelenek marháikat telelésre felhajtani. Kaszálás után a juhok igen jól élnek a megmaradt füvön. Itt terem a vörös bodza, és a Sztrigoj nevü mérges gyökér. A lakosok szép nagyobb marhákat és juhokat tenyésztenek, ezenkivül épületi fákkal kereskednek. Cseresznye, dió, szilva, alma, körte és baraczk bőséggel, de a szőlő savanyun marad. A hegyekből leömlő patakja 14 kis malmot hajt.

Grosz-Kanischa, németül; Velika Kanisa horvátul; magyarul lásd Nagy-Kanizsa.

Grugócz, tót falu, Zemplén v.-megyében, Görögínye fil. 76 romai, 70 g. kath., 9 zsidó lak., 392 h. szántóföldel. F. u. gr. Vandernath. Ut. p. N. Mihály.

Gruin, oláh falu, Krassó vmegyében, Temes vmegye szomszédságában, Lugoshoz 1¼ mfldnyire: 772 óhitü lak., anyatemplommal, igen termékeny szántóföldekkel és rétekkel. Jó káposztát termeszt. F. u. a kamara.

Gubacs, puszta, Pest-Pilis vmegyében, Pest város határával szomszédos, 4308 hold határral. A gödöllői herczegi uradalomhoz tartozik.

Gubonna, derék nagy puszta, Borsod vmegyében, Disznósd, Domaháza és Arló közt, 1263 hold határral, mellyből 872 h. szántó, 391 h. kaszálló. Birják a disznósdi közbirtokosok.

Gug, puszta, lásd Szemő, Komárom vm.

Gugh, puszta, Győr vmegyében, M. Örshöz órancgyedre: 6 kath. lak. F. u. gr. Eszterházy.

Gulács, magyar falu, Beregh vmegyében, közel a Tiszához, Tarpától ⅜ mfldnyire: 3 r. kath., 14 gör. kath., 576 ref. lak. Ref. anyaszentegyház. Termékeny határát néha a viz járja; fája, szénája, legelője elég és jó. F. u. Gulácsy, Somosy, Uray, Hunyady, s m. Ut. p. Beregszász.

Gulács, magyar falu, Zala vmegyében, a Balatonhoz 1 óra, gyönyörü kies vidéken: 513 kath., 10 ref., 6 zsidó lak. Határa szük, de termékeny; rétjei jók; van egy csúcsos magán álló hegye. F. u. többen. Ut. p. Sümeg.

Gulamező, puszta, Pozsony vmegyében, Tallos fiókja, 3 kath lak.

Gulyviz, tót falu, Sáros vmegyében, a sóvári uradalomban: 298 rom., 36 görög kath., 102 evang. lak. Malom a Delna vizén. Van itt egy vizrekesz is a vágott fák lebocsátására. Ut. p. Eperjes.

Gumilicza, vindus-tót falu, Zala vmegyében: 503 kath. lak. F. u. Gyika. Ut. p. A. Lendva.

Guráb (Horvát, Kroboth Veiszgrob), tót falu, Pozsony vmegyében, ut. p. Cseklésztől nyugotra ¼ óra: 610 kath., 3 evang. lak., kik ezelőtt horvátok valának, s mostan is még

Digitized by Google

különös beszédmódjukból sok megmaradt. Kath. paroch. templom. Földje termékeny; erdeje, rétje szép. F. u. gr. Pálffy Ferencz.

Gurább (Német), vegyes magyartót falu, Pozsony vmegyében, Szenczhez nyugot-éjszakra $1\frac{1}{2}$ órányira: 298 kath., 677 evang. lak., kiknek $\frac{3}{4}$ magyar, $\frac{1}{4}$ tót. Evang. paroch. templom; urasági kastély. Róna határa gazdag termékenységű; szarvasmarhája sok és szép; nem messze innen láthatni Tárnok faluja templomának omladékait. Az itt lakott horvátok gr. Illésházy nádor alatt költöztek ki. F. u. gr. Pálffy Ferencz.

Gurább (Tót), (Slavisch Weiszgrob), tót falu, Pozsony vmegyében, Sz. Györgytől keletre $\frac{3}{4}$ óra, egy lapályos vizenyős vidéken: 714 kath., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom; szép erdő; sok és jó rétség; nagy marhatenyésztés; vizimalom. F. u. gr. Pálffy Ferencz.

Gurahoncz, oláh falu, Arad vm., Jószás és Bonczesti közt: 318 n. e. óhitű lak., ut. p. Arad.

Gurány, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez $2\frac{1}{4}$ mfld, rónás helyen: 425 n. e. óhitű lak., s anyatemplommal. Urb. szántó 200, rét 100, legelő 150, majorsági erdő 3550 hold, mellyben vaddisznók, őzek, rókák, medvék és farkasok tanyáznak. Birja a váradi görög püspök.

Gurba, oláh falu, Arad vmegyében, Boros-Jenőhöz 1 mfldnyire: 10 kath., 688 n. e. óhitű lak., anyatemplommal. Határa lapályos; erdeje sok, és vadakkal bővelkedik.

Guszár, puszta, Bihar vmegyében, Váncsod határával egybeolvadva.

Guszona, magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Fülekhez éjszakra $1\frac{1}{2}$ órányira: 600 kath. lak., paroch. templommal. Határa hegyes, völgyes, de azért meglehetős; gyümölcse sok. F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Gusztávmive, puszta, Baranya vmegyében, Szent-Iványhoz $\frac{1}{2}$ óra. Kiterjedése 700 hold, mellyből 470 h. szántó, 30 h. erdő, a többi rét és legelő. E puszta irtásokból alakult, s birja gr. Batthyáni Gusztáv.

Gúth (Kis), magyar falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz délre $2\frac{1}{2}$ mfldnyire: 3 r. kath., 12 g. kath., 165 ref. lak. Ref. szentegyház. F. u. Berzsenyi, Hunyady, Leszkay, s m.

Gúth (Nagy), magyar falu, Beregh vmegyében, az előbbeni helység mellett: 11 gör. kath., 243 ref. lak. Ref. szentegyház. Határok róna, s jó mivelés után szép buzát terem; erdejök makkos; szénájok elég. F. u. gr. Schönborn.

Gúth, máskép **Tamási**, puszta, Székes-Fejér vmegyében, Isztimérhez $\frac{1}{2}$ óra: 153 kath. lak., fiók-egyházzal. F. u. Bajzáth.

Kis- és Nagy-Guth, 2 puszta, Szabolcs vmegyében, Debreczenhez kelet-éjszakra $1\frac{1}{2}$ órányira: 20 kath., 44 ref. lak., nagy kiterjedésű szép ligetes erdőkkel. F. u. Debreczen városa.

Guta, tót falu, Nógrád vmegyében: 88 kath., 989 evang., 5 zsidó lak. Evang. anyatemplom. Határa hosszan terjedő s termékeny; legelője különösen hasznos; de szőlejét a fagy gyakran megrongálja. F. u. a Beniczky család s m. Ut. p. Vácz.

Gutta, magyar mv., Komárom vmegyében, lapályos rónaságon, a Pozsonynál kiszakadó s Csallóközt képező kis Duna partján, melly épen a város alatt a Vágh vizével egyesül, Érsekujvárhoz 2, Komáromhoz 4 mfldnyi távolságra. Határa kiterjed 26,000 holdra, mellynek fele rétség, fele pedig gyümölcsös kertekből, füzeserdőkből, legelőből és kevés szántóföldből áll. Védi pedig a szerencsétlen helyzetű határt (melly egészen urbéri)

Digitized by Google

24,000 öl töltés a gyakori árvizek kirohanasai ellen. A föld minősége igen jó volna, de a gyakori árvizek miatt bizonytalan jövedelmü, többnyire tavaszi gabona, tengeri, burgonya és kender termesztetik; gyümölcsös kerte sok és szép gyümölcsöt terem: de főgazdasága még is szarvasmarhatenyésztésében és réteiben áll, melylyek a vizenyős föld miatt nem a legjobb szénát adják ugyan; de olly mennyiségben, hogy velo hajókra rakva messze földekre üzetik kereskedés. Egész jobbágytelek van itt 155 1/8. Összes népessége 6000 r. kath. és magyar. Nevezetesebb épületei a szép és nagy kath. paroch. szentegyház és kápolna, paplak és az emeletes városháza a dunaparton. Végre a város háza irányában északfelé a Duna és Vágh folyók közti csucsban látható egy négyszegü földvár, melly jelenleg békavárnak neveztetik, s török munek tartják; régi adatok nyomán azonban még 1-sö Mária királyné alatt hányatott. A Vágh már igen elhordta, s jelenleg csak földhalomból áll, hová nagy árvizek idején a guttaiak temetkezni szoktak, mivel megtörténik, hogy rendes sirkertükben is viz fakadván fel, e miatt sirt nem áshatnak. Földesura Guttának sz. István király idejétől fogva mindig az esztergomi érsek. Vannak még e városnak több dicsőemlékü magyar királyoktól nyert kiváltságos levelei, mellyek szerint jártukban s keltükben harminczad, vám, révbér és piaczi helypénz fizetésétől e város lakosai örök időkre mentesítve vannak. Szinte kiváltságnál fogva 4 országos vásár tartatik itt, és pedig uj esztendő, fekete hét, sz. László király, és sz. Máté heteiben, mindenkor hétfőn. A baromvásár a kirakodó vásárral együtt egy nap tartatik. 1551-ben már mint város jelenik meg, mert ugyanez évben a városi polgárok kérelmére, kir. helytartói parancsolatnál fogva Syk Mihálynak a komáromi vár provisorának bizonyos peres levelek kézbesitettek. 1632 pedig Gutta város részére bizonyos levelek, mellyek a hontovi részjószág visszavevését s ennek határait illeték, hiteles másolatban adattak ki.

Guttaháza, magyar falu, Vas vmegyében, 90 kath., 34 evang., 5 ref. lak. Ut. p. Szombathely.

Guttenbrunn, magyarul Hidegkút, oláhul Hajdekut, német m. v. Temes vmegyében, a Maros mellékén, Aradhoz 3 mfdnyire. Van itt 2544 r. kath., 198 g. kath., 91 n.e. óhitü, 3 zsidó, 5 egész, 182 fél, 88 negyed, 1 nyolczad telek, 19 zsellér, 62 szerződési zsellér, 135 lakó, 87 mesterember, 5 kereskedő, derék r. kath. templom, szép paplak, nagy vendégfogadó, postahivatal. Határa 6688 h. 38 □ öl, mellyből urb. szántóföld 2836 h. 800 □ öl, 1024 h. kaszálló, 468 h. legelő, 294 belsőtelek, 140 h. 1555 □ öl szőlő, 319 h. 133 □ öl szilvás. Majorsági szántóföld 842 h. 1085 □ öl, kaszálló 78 h. 1110 □ öl, legelő 189 h. 349 □ öl, szőlő 4 h. 1224 □ öl, szilvás 33 h. 736 □ öl, szerződéses házhely 13 h. 622 □ öl, egyházi, iskolai földek 16 h. 1154 □ öl, utak 326 h. 70 □ öl, tó és mocsárok 100 h. 800 □ öl. Földe fekete s fejér agyag, 2-ik osztálybeli ugyan, de jól terem buzát, zabot és tengerit; az állattenyésztés a szük legelő daczára is jó lábon áll. Határát a Maros keresztülfutja, és egy árok, melly római sáncznak neveztetik. Végre nevezetes e város pompás hidegforrásáról, melly körül gyülekeztek az első gyarmatosok Szászországból és Ausztriából 1724ben; s e forráskutat tetővel befedvén, pecsétjük is tartalmazza. Országosvásárt 3 tart, u. m. jan. 17., maj. 16., és sept. 17-kén; ezenkivül hetivásárokat minden csötörtökön. Birtokosa a királyi kincstár.

Digitized by Google

Guthor, magyar falu, Pozson vmegyében, az öreg Duna mellett, ut. p. Somorjához ½ órányira: 452 kath., 6 evang., 12 zsidó lak., több közbirtokos urak csinos lakházaival. Szántófölde közép termékenységü; rétje elég; malmok a Dunán; de fő gazdagsága gyönyörü tölgy-, s cserfa erdejében áll. F. u. gr. Szapáry, Késmárky, Zsidó, Naszvady, Szmrtnik, s m. t. nemesek.

Gútorfölde, magyar falu, Zala vmegyében, 232 kath., 4 evang., 7 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Egerszeg.

Güczenhof, német falu, Vas vmegyében, a lendvai uradalomban, 228 kath. lak. Ut. p. Radkersburg.

Gyál, puszta, Pest-Pilis vmegyében, Soroksár mellett, nagy gazdasággal és birkatenyésztéssel. Birja gr. Károlyi István.

Gyála, rácz falu, Torontál vármegyében, Szegedhez délre 1¾ mfdnyire: 120 kath., 1712 n. e. óhitü, 6 zsidó lak., óhitü anyatemplommal, sok réttel és legelővel, 107 ⅞ egész jobbágytelekkel. Óhitü rácz lakosai magyarul is beszélnek. F. u. a kamara.

Ó-Gyalla, pusztai magyar-tót falu, Komárom vmegyében, a Komáromtól Érsekujvárra vivő országutban, Komáromhoz 1¾ mfdnyire: 1150 kath., 3 ágostai, 220 ref., 240 zsidó lak., kath. ref. anyaegyházakkal és synagógával. Határa már tagositva van Aba pusztával együtt s 9000 holdra terjed, egy része a Nyitra és Zsitva folyam közt fekszik, ez többnyire kaszálló rét; keleti része homokos és dombos, terem jó gabonát, különösen jó rozsot és dohányt, s a zsellérek főjövedelme a dohányból van, de szőlőt is mivelnek. Van itt több csinos uri lak, és Csuzy János urnak szivargyára, mellyben rendesen 16 egyén dolgozik. F. u. Konkoly, Thege nemzetség, Ghiczy, Baranyay, Csuzy, s több kisebb birtokosok.

Új-Gyalla, tót falu, Komárom vmegyében, Ó-Gyallához keletre, sz. Péterhez csak ½ órányira, s mintegy 594 kath. lak. a szentpéteri plébániához tartoznak; van még 18 zsidó lak. is. Határa, mellý 4000 holdra terjed, dombos és homokos, szőlőhegye jó bort terem; erdeje 1500 hold, s 27½ jobbágytelket számlál. F. u. Konkoly László, Ghiczy Kálmán, Baranyay Gáspár, Csuzy Károly, és János.

Gyalán, magyar falu, Somogy vmegyében, 316 kath., 7 zsidó lak., kath. fiókszentegyházzal. Fekete földje gazdag termékenységü. Ezelőtti birtokosa buzért is termesztett, de ez rég megszünt. F. u. Festetics Antal. Ut. p. Kaposvár.

Gyalány, vagy Tövisfalva, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez ¼ mfd., halmos helyen, 355 g. kath. lak., s anyatemplommal. Szántóföldje és rétje termékeny; erdeje nincs: juhot tart. Birja a váradi görög püspök.

Gyalóka, magyar falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 3¾ mfd., 300 kath. lak. Van 236 hold urb. szántóföldje, 50 hold kövér rétje a Répcze mellett. Birja a győri káptalan, és gr. Zichy Henrik.

Gyalu, puszta, Külső-Szolnok vmegyében, 56 kath., 22 ref. lak. Földei, rétjei gazdagok; a Körös vizében halászata van. F. u. gr. Almásy Ignácz örök. Almásy Ferencz. Ut. p. Szolnok.

Gyanafalva, (Jänersdorf), német falu, Vas vmegyében, a Rábához közel, 1597 kath. lak., s egy szép paroch. szentegyházzal. Harminczad. Határa első osztálybeli, s termékeny; van buzája, bora, fája, dohánya, sok marhája. A szentgothárdi urad. tartozik. Ut. p. Rába-Keresztur.

Gyanavia, vindus falu, Vas

Digitized by Google

vmegyében, a lendvai uradalomban, 140 evang. lak. Ut. p. Radkersburg.

Gyanda, puszta, Abauj vmegyében, Borsod vármegye szélén: 8 kath., 5 zsidó lak.

Gyanda, puszta, lásd Gyenda Szolnok v.

Gyanó, magyar falu, Vas vmegyében, 200 kath. lak. Ut. p. Szombathely. Kiss Ignáczné birja.

Gyanta, oláhul Zsinta, magyar falu, Bihar vmegyében, Váradhoz délre 4 mfd. a Fekete-Körös jobb partján, a Körös és Hollód vizei völgyei közt fekvő kies dombon. A tulajdonképeni Gyantat mind reformatusok lakják 1358-an, az oláhok által lakott, s Cséfa patak által elválasztott rész Rohánynak neveztetik, 385 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal, valamint Gyantán a reform. van anyatemplomuk. Határa 1860 hold, mellyből szántó 1200, rét 200, legelő 50, tölgyes erdő 250, a Körös és Hollód medrei s más kövecses térek 160 hold. Ezekből az erdőn kivül majorság nincsen, hanem mintegy 250 h. Irtás név alatt a lakosok által használtatik. Földe a lapályon igen jó, sőt nedves időben tulságos buja; rétjei a Hollód mentiben száraz években kövérek, különben iszaposok; szarvasmarhát szépet nevel, de sertés kevés, juh épen nem neveltethetik. Jó sárgadinnyét termeszt, s a lakon levő kis erdőnek talán a megyében nincs párja. Folyóvizei a Fekete-Körös, Hollód, és a határt délről keritő Kis-Körös. Birja a váradi deák püspök.

Gyante, Nagy-Gyante és Varsánhely, puszták, Bihar vmegyében, Mezőgyán mellett. A két puszta együtt tesz 8000 holdat, mellyben van szántó 1500, legelő és kaszálló 5000, nádas és mocsár 1500 hold. Szénát bőven ad. Szántóföldjei nagyobb részben laposak és foltonkint szikesek. Termesztetnek benne gabonanemüek, és Nagy-Gyantén különösen dohány 200 holdban szerencsés sikerrel. 1844-ben ültették be Nagy-Gyantét dohány-kertészekkel, melly kertész község áll 45 családból, kiknek fele reform., fele r. kath. Birja mind a két pusztát Tisza Lajos.

Gyante, Kis-Gyante, puszta, Bihar vmegyében, Mezőgyán mellett, 1500 holdnyi, mellynek harmada nádas és vizállásos rét; többi része legjobb szénatermő hely és igen alkalmas legelő; szántóföldje nincs. Birja: Tisza Lajos.

Gyapalócz, tót falu, Zemplén vmegyében, Jankócz fil. 243 római, 45 g. kath., 14 zsidó lak., 508 hold szántóföldel. F. u. Rholl, Nedeczky. Ut. p. Nagy-Mihály.

Gyapju, oláhul: Zepjü, oláh falu, Bihar vmegyében, rónaságon, Váradhoz 2 mfd., helybeli postával, 600 n. e. óhitü, 8 r. kath. lak., óhitü anyatemplommal. Határa 5500 hold, mellyből szántó 2091 h., rét 750 h., legelő 1150 h., szőlő 30 h., erdő 1579 hold. Ebből urbéri birtok 711 h. szántó, rét 200 h., közös legelő 590. A szántóföldek tagositva vannak. Földe fekete agyag és első osztálybeli; legelője juhoknak felette egészséges. A helység napkeleti oldalán folyik egy kis patak. Birja Blaskovics Bertalan, kinek itt derék lakháza van.

Gyapoly és Kerekegyháza, összeolvadt puszták Bihar vmegyében, Diószeg és Félegyháza közt. Határa 4300 hold, mellyből 1800 hold szántó, 1700 hold kaszálló és legelő, 800 h. erdő és vizállás. Gazdag puszta, s a szántóföldek és rétek egy részét a félegyháziak müvelik harmadában és feliben; egy részén váltógazdaság üzetik kitünő sikerrel, s e puszták birtokosának, b. Mandel Lajos urnak van itt 2 jól elrendelt és minden szükséges solid gazdasági épületekkel felékesitett majorja.

Digitized by Google

Gyarak, tót falu, Nyitra vmegyében, a Zsitva pataka mellett: 486 kath., 6 zsidó lak., jó buzatermő földekkel, hires kaszáló és nádas rétekkel. Ut. p. Verebély.

Mező-Gyarak, puszta, Bihar vmegyében, Szalontához közel, a Gyepes mellett, 412 ref. lak., kik Szalontára járnak templomba. Nagy része a határnak erdőség és irtott föld, melly igen termékeny, ha a Gyepes el nem önti. Birják Fónagy, Nadányi, Lovasy családok, s mások t.

Gyarmat, magyar falu, Győr vmegyében, 1192 kath. lak., s paroch. szentegyházzal, szőlőhegygyel, erdővel, szép lótenyésztéssel. F. u. a Csornai prépost. Ut. p. Téth.

Gyarmat, magyar falu, Somogy vmegyében, 154 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Szigetvár.

Gyarmat, (Ruprecht), magyar f., Vas vmegyében, a Rába jobb partján, 657 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. Földjei és rétjei gazdagok. Buza, kukoricza, dohánytermesztés. A szentgothárdi urad. tartozik. Ut. p. Rába-Sz. Mihály.

Gyarmat, (Lehota, Sziget, Zsitva), három egymás mellett tót-magyar falu, Bars vmegyében, a Zsitva mellett: 673 kath. lak. Termékeny szántóföld. Sok nád. F. u. többen. Ut. p. Verebély.

Gyarmat (Füzes), magyar falu, Honth vmegyében, ut. p. Lévához 1½ mfd. 146 kath., 6 evang., 676 ref. lak. Kath. és ref. anyatemplomok. Határja első osztálybeli; hires dohányt termeszt; salétromot főz. F. u. az esztergomi érsek; de van benne egy érseki nemes udvar is.

Füzes-Gyarmat, magyar mváros Békés vmegyében, a Sárrét szélén, közel Bihar vármegyéhez, N.-Váradhoz 7 mfdnyi távolságra. Van benne 647 ház, 82 katholikus, 4409 reformatus, 10 evangelikus lakos, egy igen szép ref. templom, három ref. iskola, 267 fiu, 211 leány gyermekkel; derék urasági ház, mellette lévő kerttel, több tiszti lakház, nagy magtár, serház. Határa lapályos fekete korhany föld, s felette gazdag termékenységü; szénája igen sok, s nádja is annyi, hogy még udvaraikat is azzal keritik a lakosok; nádas tavaiban a vizimadarak ezerenként tanyáznak, s ezek közt a kócsagok különösen említést érdemelnek; teknyős-békája és rákja bőséggel; szőleje sok szép gyümölcsfákkal van beültetve, de bora nem állandó; turfája nagy mennyiségben volna, de nem használják. Lakosai igen vagyonosok, sok magyar juhot s birkát, sertést, s hires szépségü szarvasmarhát tenyésztenek, a földesuraság pedig több ezer merinost, sertést és szarvasmarhát tart. Az ivóviz itt iszapos izü és keserü. F. u. gr. Blankenstein. Ut. p. Gyula.

Gyarmat (Kis), magyar falu, Honth vmegyében, a barsi, esztergomi és honthi határok össze jövetelénél: 612 kath., 4 ref. lak. Kath. paroch. templom. Nagy nemesitett birkatenyésztés. Van termékeny szántóföldje, rétje, erdeje, szőlőhegy. F. u. h. Pálfy Antal. Ut. p. Kéménd.

Gyarmat (Lápas), tót falu, Nyitra vmegyében, Nyitrához keletre 2 órányira: 506 kath., 12 zsidó lak., termékeny földekkel, jó rétekkel, és vizimalommal. F. u. többen.

Fejér-Gyarmat, népes magyar m.v. Szathmár vmegyében, Szathmárhoz észak-nyugotra 5 mfdnyire: 270 r. kath., 2144 ref., 56 zsidó lak., egy régi ref. és kath. anyatemplommal. Fekete agyagos határa őszit bőven terem, de tavaszit kevésbbé; rétje legelője bőséges; sok és hires dohányt termeszt. F. u. nagyobb részben gr. Károlyi, továbbá Ilosvay, Mandy, Bakó, Gulácsy, Tatay, Kardos, és igen

Digitized by Google

számos nemesség, ugy hogy csaknem az egész város nemesekből áll.

Gyarmat, derék puszta, Komárom, az uj rendez. szer. Esztergom vmegyében, ut. p. Neszmélytől 1 állomásra; éjszakról Esztergom vmegye, keletről Gyermel és Szomor; délről puszta Vasztil Fejérmegyében, nyugotról Tarján által kerítve. Határkiterjedése 6250 hold. Vidéke hegyes, erdős, de van szép szántóföldje is, nagy majorsága, kastélya, urad. tiszti laka, szeszgyára, vadaskerte: 192 kath., 45 ref. lak., fiók-egyháza a szomorihoz tartozik. F. u. gr. Sándor Móricz.

Kőhid-Gyarmat, magy. falu, Esztergom-, az uj rendezés szerint Komárom vmegyében, a Garan mellett, Esztergomhoz éjszakra 1, ut. p. Kéménd hez $^1/_4$ mfld távolságra: 891 kath. lak., paroch. templommal. Róna határa első osztálybeli s igen termékeny; a lakosok birnak 874$^1/_2$ hold első, 45 h. második osztálybeli szántóföldet, 494 h. rétet, 611$^3/_4$ kapa szőlőt; jó legelője és erdeje is van. Birja az esztergomi káptalan.

Fekete-Gyarmat, magy. falu, Arad vmegyében, lapályos erdős vidéken, ut. p. N. Zerind $^1/_4$ mfld. Van 1321 reform. lakosa, temploma, iskolája. Róna határa gazdag volna, de az itt elfolyó Fekete-Körös árjai rongálják. Kiterjed 8143 holdra, mellyből 1601 hold szántóföld, 2572 h. legelő, 1408 h. rét, 2562 hold tölgyes erdő. Majorság 5314 hold, urbériség 2829 hold. Birja István főherczeg.

Gyarmatha, német mv., Temes vmegyében, Temesvárhoz éjszakra 1$^1/_2$ mfld: 3080 r. kath., 196 n. e. óhitű, 5 ágostai, 25 zsidó lak., kath. anyatemplommal. Van itt 73 egész, 111 fél, 99 negyedtelkes, 272 zsellér, 195 lakó, 107 kézműves, 9 kereskedő. Határa 9478 hold 866 □ öl; mellyből urb. szántó 3678 h., legelő 595 h., rét 1129 h., szőlő 827 hold 406 □ öl. Majorsági szántó 4257 h., rét 96 h., erdő 200 h., s 469 h. 465 □ öl szőlő. A föld első rendű, leginkább tiszta buzát, kevesebb árpát, zabot és kukoriczát terem; bora sok; lovat sokat tenyésztenek, de ökröket nem. A szarádi hegy csucsán van régi várromladéka. Országos vásárt nem tart, bár szabadalma volna rá, csak kis hetivásárt vasárnaponként. Birtokosok: Gyürky Pál, b. Ambrózy István és György urak.

Gyarmatha, oláh falu, Arad vmegyében, rónaságon, Borosjenőhöz délre 1 mfld: 1931 n. e. óhitű lak., s anyatemplommal. Határa 2866 hold, mellyből szántóföld 1108 hold, rét 908 h., legelő 850 h. Urbéri 1666, majorsági 1200 hold. Földje terem buzát, zabot, árpát, kukoriczát. Vize a Fejér-Körös és a malom-csatorna. Birja Aczél Sándor.

Gyasztin (Puszta-), puszta, Nyitra vmegyében, Ó-Lehóta fiókja: 173 kath., 64 evang. lak.

Gyekés, tót falu, Honth vmegyében, Selmecztől délre 1$^1/_2$ mfld: 289 kath., 85 evang. lak. Nagy erdőséggel és bányákkal. F. u. a kamara, s feje egy uradalomnak.

Gyékényes, tót-magyar falu, Bars vmegyében: 261 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Léva.

Alsó- és **Felső-Gyékényes**, két összeolvadt falu, Somogy vmegyében, mellynek egyike horváth: 1013 kath., 520 magyar ágostai, 10 zsidó lak., kath. és evang. paroch. szentegyházakkal. Lakosai gabonával kereskednek. Rétje, legelője, fája a Sdalla árkában elég van. F. u. Felső-Gyékényesnek egészen gr. Festetics László, Alsó-Gyékényesnek gr. Széchenyi Pál, és gr. Zichy Domokos. Ut. p. Zákány.

Gyenda, puszta, Külső-Szolnok vmegyében, Bánhalma mellett: 238 kath., 58 ref. lak. Dohánytermesztés.

Digitized by Google

F. u. özv. Almásy Józsefné, b. Baldachy, Zerdahelyi András, Rakovszky, Orczy, Torma, Hellebront, Ország, Végess, Bóta, Cseh, Goth.

Gyepes, magyar falu, Veszprém vmegyében, a Bakonyban, a veszprémi országutban: 356 kath., 6 evang., 10 ref. lak. Erdeje, vizimalma van. F. u. Kún s m. Ut. p. Veszprém.

Gyepes, puszta, Borsod vmegyében, Arlóhoz tartozik.

Magyar-Gyepes, oláhul Kálemáre, oláh falu, Bihar vmegyében, hegyes vidéken 2 dombon: 483 n. e. óhitű lak., s anyatemplommal. Ut. p. Várad 2 mfld. Van itt 190 h. szántóföld, 123 h. rét mind urbériség és 881 h. majorsági erdő. Birja a váradi deák püspök.

Gyepes, (Oláh-Gyepes), oláh falu, Bihar vmegyében, apró dombos helyen, Váradhoz 2 mfldnyire: 622 n. e., 23 e. óhitű lak., s n. e. óhitű anyatemplommal. Határa 2220 hold, mellyből 420 h. szántó, 300 h. rét, 1500 h. erdő, legelő az erdőben. Majorsági birtok csak az erdő. Földe sárga agyagos, de javitás után középszerű termést ad. Birja a váradi deák püspök.

Gyepű, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Sümeghez 1 óra: 314 kath. lak. F. u. többen.

Gyepű, puszta, Zala vm., Balásfa és Arkosháza közt, N. Lengyel fiókja.

Gyér, oláh-rácz-magyar falu, Torontál vmegyében, Gaádhoz délre $1\frac{1}{2}$ órányira: 186 kath., 4 ref., 572 óhitű lak., óhitű anyatemplommal, 42 egész telekkel. F. u. Gyertyánfy Lukács. Ut. p. Delta.

Gyerk, (Hrkovcze), magyar falu, Honth vmegyében, az Ipoly jobb partján, ut. p. Ipoly-Sághoz $\frac{1}{2}$ mfld: 474 kath., 1 evang. lak. Kath. paroch. templom Határa első osztálybeli. F. u. az esztergomi káptalan.

Gyermel, magyar falu, Komárom-, az uj rend. szer. Esztergom v.-megyében, a megyének Fejér és Esztergom vgyékbe benyuló csucsában, Tatától $1\frac{14}{16}$, Doroghtól Esztergom vmegyében, melly utolsó postája $1\frac{5}{16}$ állomásra; éjszakról Epöl, keletről Szomor, délről puszta Gyarmat, nyugotról Tarján által környékezve. Egész határkiterjedése 4109 hold körül. Vidéke nagyobb dombos, földe jó fekete föld, van szőlőhegye. A helység közepén említést érdemel egy forrás, melly télen meleg, nyáron hideg. 450 r. kath., 539 ref., 6 zsidó lak. F. u. gr. Sándor Móricz.

Gyertyános, német falu, Torontál vmegyében, szép rónaságon, Temesvárhoz 3, ut. p. Csatádhoz 1 mfld. Határa 4482 hold, mellyből szántóföld 3225 h. 800 □ öl, rét semmi, legelő 352 h., szőlő 66 h., háztelek 122 h., malomhely 12 h., utak 184 h. 700 □ öl. Ebből uradalmi föld csak 221 hold. Gazdag határa főleg tisztabuzát és zabot terem; lakosai szép lovakat és teheneket tenyésztenek. Lakja 1874 kath., paroch. templommal. Birják gr. Sermage Anna és Bonáczi Antal, mint a zágrábi püspök hübérnökei.

Gyertyános, magyar falu, Zala vmegyében, 271 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. A. Lendva.

Gyertyános, magyar falu, Vas vmegyében: 194 kath. lak., jó határral. Ut. p. Szalabér.

Gyida oláhul, lásd magy. Déda.

Gyigyisény-Vojény, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában: 458 n. e. óhitű lak., anyatemplommal, $1\frac{6}{8}$ urbéri telekkel.

Gyilok, puszta, Máramaros v.-megyében, lásd Ripinye.

Puszta-Gyimóth, puszta, Veszprém vmegyében, Pápa mellett.

Digitized by Google

Gyimóth, magyar falu, Veszprém vmegyében, Pápához 1 óra, a pesti országutban: 454 kath., 190 evang. lak.; kath. fiók-szentegyházzal. Határa részint hegyes, köves, részint róna. A pápai uraság birja.

Gyires, oláhul Zsiriz, oláh falu, Bihar vmegyében, lapályos rónaságon, Váradhoz 2 mfldnyire: 685 n. e., 434 egyesült óhitű, 18 r. kath., 12 ref. lak., egyesült és nem egyesült anyatemplommal. Határa 2284⅝ hold, mellyből urbéri szántó 893, majorsági 585, urbéri rét 412⅛, majorsági 100 h., legelő 293 hold. Földe részint szikes, részint ritka fehér agyagu, melly trágya után szép tengerit, rozsot, káposztát, burgonyát terem. Folyóvize a Sebes-Körös, mellyből egy árok vezettetett ki, nagy kárára a lakosoknak, mert most ezen önt ki az árviz. Határán megy keresztül az Ördög árka, s egy halmon valami épület alapnyomai láthatók. Birja a váradi deák püspök.

Gyirmót, magyar falu, Győr vmegyében, a Rába mellett: 540 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. Homokos határán több pagonyok ültetve. F. u. a győri káptalan. Ut. p. Tétb.

Gyirok, oláh falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz délre 1 mfld: 2400 n. e. óhitű lak., s imaházzal. Róna határa első osztálybeli, s főleg tiszta buzát és kukoriczát terem. Kiterjed 6 39 holdra, mellyből szántó 2244 h., legelő 338 h., erdő 1074 h., kaszálló 758 hold. Ebből majorsági föld 965 hold 30 □ öl. Birja a királyi kincstár.

Gyirót, németül Gerisdorf, horvát falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 3 mfld: 560 kath. lak., s paroch. egyházzal. Van 750 h. igen sovány szántóföldje, 47 h. rétje, 273 kapa szőleje, és 800 h. erdeje, melly fenyő, kevés tölgy- és cserfákkal keverve. Birja h. Eszterházy.

Gyiród, német falu, Veszprém vmegyében: 516 kath. lak., s paroch. szent gyházzal, homokos határral, erdővel. F. u. gr. Eszterházy Imre örökösi. Ut. p. Veszprém.

Gyiróth, (Gerisdorf), német falu, Vas vmegyében, Lékához közel: 455 kath. lak., kevés erdővel de jó réttel. F. u. h. Eszterházy.

Gyiva, magyar falu, Esztergom, az uj rendezés szerint Komárom vmegyében, kis de termékeny határral, mellynek $^5/_6$ része majorsági birtoka $^1/_2$ b. Baldachinnak, $^1/_2$ Majthényinak: 150 kath. lak. A lakosok birnak 126 h. szántóföldet, 57 h. rétet, 301 kapa szőlőt.

Gyócs, puszta, Somogy vmegyében, ut. p. Kaposvár, 2000 holdnyi homokos határral, mellynek nagyobb része erdő. Birja Somsich József.

Gyócsi, puszta, Somogy vmegyében, Somsich Józsefé.

Gyód, német falu, Baranya v.-megyében, ut. p. Pécstől 1¼ órára, olly mély völgyben, hogy a falut nem is látja az utas, mig bele nem ér. Határa 369⅜ hold, mellyből szántóföld 141 h., rét 23¾, legelő 45 h., szőlő 100 h., erdő 60 hold. A szántóföldeket és réteket bérfizetés mellett birják a lakosok, kik igen szorgalmasak és példás erkölcsüek. Birja a falut Czindery László.

Gyoma, magyar mváros, Békés vmegyében, az egyesült Körösök partján, M. Túrhoz 2½ mfldnyire: 950 házzal, 102 kath., 5265 ref., 233 evang., 2 n. e. óhitű lakossal, derék ref. templommal, három ref. iskolával, mellyekben öt tanító számláltatik. Nevezetesebb épületei: az uraság házai, a városháza, vendégfogadó, sertéház, parochialis ház, uraságí magtár, s a vármegyének egy tisztiháza. Van itt a Körösön szép tölgyfa-hid, 20 szárnyas és 2 olajmalom. Határa fekete agyag, szikes helyekkel változva, s igen ter-

Digitized by Google

mékeny, de mivel lapályos, sokszor az árviz felét is elboritja. Folyóvizei: az egyesült Körös, mellyből isznak a lakosok, ezenkivül a Jokai, Csergetyű, Nagy-Iván és Német fokok, mellyek a Körösből telnek meg, s szárazságban kiapadnak. E vizek áradása ellen 2720 ölnyi gátat tart. A Körösben fognak sok potykát, csukát, keszeget, harcsát, néha kecsegét is. Vizimadarakból számosan találtatnak vadkácsák, vadludak, szalonkák, gödények, s néha hattyúk és kócsagok. Határában több halmok, s 3 elpusztult helységek telekjei látszanak, u. m. Ege, Pó és Nyárszeg, mellyek 1682-ben tétettek semmivé. Az urbéri föld 250 egész telket foglal magában, s kaszálló minden sessio után 24 hold méretett ki. Ennélfogva a lakosok vagyonosak. Földjeiket a gyomaiak már ugarolni szokták, s termesztenek tisztabuzát, kétszerest, árpát, kevesebb zabot és kukoriczát, sok kölest. Mesteremberek számosan vannak, de nagy részt nyáron mezei munkások. F. u. gr. Stockhammer Ferdinand, hanem a várost Vodianer pesti kereskedő birja haszonbérben, ki mintegy 4000 birkát, 150 darab szarvasmarhát, 200 sertést tart, ezenkivül szántat vettet a 13,000 holdnyi majorsági földjén. — Szőleje a városnak átaljában 2000 akó gyenge bort terem, mellyet vagy magok megisznak a lakosok, vagy nádért elcserélik a dévaványaiaknak. Gyümölcsfák a szőlőskertekben bőséggel. Erdeje semmi sincs, füzfák csak a gátok mellett, s innen a vagyonosabbak Körösön leusztatott ölfával, a szegényebbek pedig tőzekkel, szalmával és kóróval tüzelnek.

Egyébiránt a város igen régi, ugy hogy 1220 táján már vitettek innen Váradra tüzes vas itéletre némelly szerencsétlenek. 1682-ben elpusztulván, csak 1717-ben kezdettek ismét visszaszivárogni lakosai. Nevezetesebb szerencsétlenségei közé számlálja az 1816-iki rettenetes fergeteget, melly a torony bádogos tetejét a templomra vetvén, ezt is betörte, — s az ezután következő árvizet, valamint szinte az 1830-iki iszonyú áradást, melly egy juhászt juhaival, karámjával együtt elseprett.

Gyón, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, Pesthez délre 4 mfld, ut. p. Inárcs. Van 1614 lakosok, kik közt 438 evang., 230 kath., 220 héber, a többi reformatus. Evang. és reform. anyatemplomok. Synagóga. Róna határa részint sárga, részint igen termékeny fekete homok; bora, gyümölcse elég. Birják $^3/_4$ a Halász, $^1/_4$ a Zlinszky nemzetségbeliek.

Kis- és Nagy-Gyón, 2 egymás mellett fekvő puszta, Isztimérhez tartozó Fejér v.

Gyoró, magyar falu, Sopron v.-megyében, Sopronhoz kelet-délre $5^1/_4$ mfld: 380 kath., 50 evang. lak. Róna határa 1651 hold, mellyből 765 h. szántóföld, 567 h. rét, 140 h. legelő, 180 h. erdő. Fekete földje főleg rozsot, burgonyát és árpát terem. Erdeje eger- és szilfákból áll.

Gyorok, oláh-magy.-német mv., Arad vmegyében, közel Méneshez, Aradhoz $2^1/_2$ mfldnyire: 438 kath., 150 ref., 832 n. e. óhitű lak., ref. és óhitű anyatemplommal, kastélylyal, híres bort termő szőlőhegygyel, s termékeny szántóföldekkel. Eredeti helye az Edelsbacher nemzetségnek, s ugyancsak Edelsbacher György volt legelső a mult század 2-ik felében, ki a most elhiresedett ménesi vörös aszuszőlő-bort nagyban csináltatta, s vele Lengyelországban nagy kereskedést üzött; bánásmódját később a szomszédok is eltanulván. Mostan b. Forray birja.

Guótfalva, (Gutavani), tót falu,

Digitized by Google

Liptó vmegyében: 4 kath., 94 evang. lak. F. u. többen.

Al-Győ, magyar falu, Csongrád vmegyében, a Tisza jobb partján, Szegedhez 2¼ mfldnyire: 1684 kath., 3 evang., 5 ref., 11 zsidó lak., kath. paroch. templommal; termékeny, de vizáradásoknak kitételett határral. A falun felöl révje van a Tiszán, hol keresztül-kötött erős és vastag kötél segedelmével, kompokon történik az átkelés. Egész jobbágytelek van 39. F. u. a Palavicini márkgróf (marchio) nemzetség. Ut. p. Szeged.

Fel-Győ, puszta, Csongrád v.-megyében, Csongrádhoz egy órányira: 515 kath. lak. Az algyői urad. tartozik.

Gyömő, puszta, Borsod vmegyében, Belső-Böcs határában, a Hernád mentiben, többnyire rétségekből áll.

Gyömöre, magyar falu, Győr vmegyében, ut. p. Téthez ½ óra, 616 kath., 60 evang., 244 zsidó lak., paroch. szentegyházzal, synagógával. Rozsot termeszt; sok birkát tenyészt, erdeje, s több nemes telkei vannak. F. u. gr. Eszterházy Károly.

Gyömörő, magyar falu, Zala vmegyében: 786 kath. lak., s paroch. szentegyházzal, derék szőlőhegygyel. F. u. többen. Ut. p. Sümeg.

Gyömrő, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, Pesthez keletre 3 mfld: 1348 lak., kik közt 253 r. kath., 20 evang., 90 héber, a többi reformatus, helybeli pappal és templommal. Több urilakjai közül ékesítik e helységet gr. Teleki Sámuel izlésteljes kastélya. Határa kisebb részben homokos; általában első osztálybeli; bort termeszt; sok nemes birkát tart. Birják több közbirtokosok.

Gyöngy, oláh falu, Szathmár vmegyében, a Kraszna mellett, közel Béltekhez: 614 g. kath., 6 zsidó lak., s anyatemplommal. Földje csak közép termékenységű; rétjei jók. F. u. gr. Károlyi ház. Ut. p. Bagos.

Gyöngyös, puszta, Somogy v.-megyében, ut. p. Szigetvár. Határa 1048 hold, és igen termékeny rónaság. Birja Festetics Antal.

Gyöngyös, magyar mv., Heves vmegyében, a Mátra hegye alatt, egy gyönyörű kies vidéken, Pesthez 9, Egerhez 5 mfldnyi távolságra. Ezen várost nagyon ékesítik az itt lakó, vagy birtokos, számos uraságok csinos lakházai, a számos templomok, mellyek közül a kath. Bartholomaeus két tornyu szentegyház különösen szép. Van itt egyébiránt két kath. plebánia, 1 ref. anyaszentegyház, synagóga, postahivatal, kath. gymnasium a ferenczek felügyelése alatt, jó karban tartott kórház, franciskanus monostor, melly az egész országban legnépesebb. Állitói ezen Megváltóról nevezett szerzeteseknek a Báthoriak voltak, később Corvin Mátyás, Albert, sőt a törökök által is megerősíttettek: mert 1681-ben Rustain egri basa, divánját meghallgatván, megengedte, hogy kölcsönösen mind a gyöngyösi keresztény szerzetesek, mind a török barátok szabadon járhassanak széljel a falukba, de csak bottal, s nem fegyverrel. — Lakosai Gyöngyösnek, kevés német és tót mesterembert kivévén mind magyarok, s számuk 14,870re megyen, kik közt 14,016 r. kath., 384 reformatus, 41 evang., 44 n. e. óhitü, 385 zsidó. Élnek főképen kézmivességből, szőlő- és földmivelésből, s kereskedésből. Szántóföldjei, rétjei termékenyek; legelője szük; erdeje szép; szőlőhegye kedvesizü s híres bort terem; lakosai különösen sok pokróczot, durva posztót, kostököt és bőrt készitenek; országos és heti vásárai nagy fontosságuak. F. u. h. Eszterházy, h. Grasalkovics, gr. Forgács, gr. Eszterházy, gr. Almásy, b. Orczy, b. Baldachi, b. Brudern József örökösi,

Digitized by Google

b. Vimpfen, a ref. ekklézsia, görög közönség, Gyöngyös városa, és igen számos nemes nemzetségek s közbirtokosok.

Gyöngyös, orosz falu, Zemplén vmegyében, Hanusfalva fil. 20 római, 138 g. kath., 5 evang., 10 zsidó lak., görög templommal, 533 h. szántóföldel. F. u. Kádas, Szirmay. Ut. p. Eperjes.

Gyöngyösmellék, magyar f., Somogy vmegyében, 113 kath., 440 ref, 48 zsidó lak, ref. anya-, kath. fiókszentegyházakkal. Határa homokos; szőleje nincs. F. u. többen. Ut. p. Istvándi.

Gyönk, német-magyar falu, Tolna vmegyében, 66 kath., 1173 ágostai, 986 ref., 430 zsidó lak., ágostai és ref. anyatemplommal. Utczái, valamint házai csinosak. Van egy jó karban levő ref. gymnasiuma, melly Hajos uraság végbagyománya következtében igen nevezetes alapitványt nyert. A gyönki lakosok földjeiket szorgalmasan művelik, sok dohányt termesztenek, és száraz olajmalmaikban sutolt olajjal nem megvetendő kereskedést üznek. F. u. a Magyary-Kossa és Visolyi nemzetségek. Ut. p. Nagy-Dorog.

Gyönkőd, puszta, Veszprém vmegyében.

Győr, (Jaurinum) (Raab) (Ráb); szabad királyi város Győr vmegyében, régi nevezete magyarul Paur Geur, Geor, Jenor; Deákul Naur, Jaurum, Javarinum. Fekszik egy kies térségen a Rába és Rábcza vizeknek a kis Dunába való ömlésüknél, mind Budától, mind Bécstől 18 mfdnyi távolságra. Kik épitették legelőször, azt bizonyosan meghatározni nem lehet; de annyi bizonyos, hogy a rómaiak Arabona, Rabona nevü szállitványuk már itt állott, mint ezt több kiásott római emlékkövek, koporsók, pénzek eléggé bizonyitják. Egyébiránt Győr a magyar királyság kezdetekor szinte nevezetes város volt: mert a vmegye innen neveztetett el; a magyar királyok itt gyakran laktak és foroglak; itt adta ki sz. István a pécsi püspökség alapitó levelét; itt lepte meg III. Henrik Aba királyt nejével, gyermekeivel, kincseivel együtt; innen igazitotta vissza I. András Henrik német császár terhes hajóit, mellyeket ide ennek testvéreGebhárdt ratisbonai püspök vezetett; itt lakott, s itt lépett egyességre Salamon király Geizával és Lászlóval.

Hajdani vára, melly a győri dombon épült, megerősitetett ugyan a II. és III. Henrik császárokkal folyt hadakozásokban, de később a tatárok pusztitása alkalmával II. Fridrik ausztriai herczeg azt megrohanván és bevévén, a környékbeli magyar nemesség boszszuállásból ismét vissza foglalta, s minden benne lakó német őrsereggel együtt felégette és felprédálta. Azonban a vár nem sokára ujra felépült: mivel IV. Béla már itt adá ki a sz. János jerusalemi vitézeinek adománylevelét 1247-ik esztendőben. De a régi város hajdani helyéről a vár napkeleti környékére szállitatott által.

V. István lakosokat hiván be a várba, azokat nevezetes szabadságokkal megajándékozta 1271-ben, mint ez kitetszik a város levéltárában fenmaradt 1295-évi april 6-kán költ, III. András király megerősitő leveléből.

Uj-Győr városához kegyelemmel viseltetett Nagy Lajos, s polgárait személyes szabadsággal ruházta fel 1361-ben; mit a káptalan is jóvá hagyott.

Erzsébet királynő Albert özvegye itt lépett egyességre I. Ulászló királlyal.

A Mohácsi ütközet után a vár I. Ferdinand kapitányától Lamberg Kristoftól feldulatván a Töröknek zsákmányul hagyatott.

Később alkalmas fekvése miatt I.

Digitized by Google

Ferdinand majd Maximilian megerősitette.

1594-ben, sept. 29-kén gróf Hardegg Ferdinand, és Berlin János főkapitányok a várat 6000 őr katonával együtt Sinan Török-Pasának hütlenségből feladták.

De 1598-ban marc. 22-kén, herczeg Schwarczenberg Adolph és Pálffy Miklós vezérek északának idején meglepvén hadi fortéllyal visszavették. A 30 lépésnyire berugtatott kapudarabot a fő szentegyházban, az emlékezetre vert pénzt pedig a városházban most is látni.

1784-ben József császár parancsolatjából Győr az erőségek sorából kitöröltetett; s a várparancsnok lakát gr. Zichy Ferencz akkori püspök vévén meg, ide tulajdon palotáját épitette.

1809-ben azonban ujra kezdték helyre állitani, s annyira is megerősitették, hogy a francziák ostromának ugyanazon évben, jun. 14-étől kezdve 22-ig derekasan ellenállhatott, mindazáltal ekkor bevétetvén, a francziák minden bástyáit szélyelrugatták, miután 5 hónapi itt tartozkodások alatt, az ágyuzás és bombák által a városnak 2,784,560 fr. kárt okoztak volna, ide nem értvén még a 2,835,760 fr. menő sarczolásokat, részint készpénzben, részint nyers termékekben és portékákban.

1820-ban, a vár bástyái és sánczai ismét elrontattak, s betöltettek, ugy hogy ezek helyét most séta s más kertek és házak foglalják el. Az 184⁸/₀ magyar forradalomban, erős sánczokat hányattak itt a magyarok, de állandóan nem tarthaták meg.

A mi jelenlévő állapotját illeti Győr városának: ez miután Mária Therézia által 1743-ban a királyi városok közé számláltatott, ujra él régi törzsökös jogaival és szabadságaival; s csupán az ugy nevezett győri domb hagyatott eredeti uraiknak, t. i. a káptalanbelieknek birtokában. Eloszlik pedig: a tulajdonképeni belső városra, az uj városra, és a majorokra; ezeken kivül Győri-Sziget, Révfalu, és Pataháza falukat csak a Rábcza és Kis-Duna választja el. Népessége a városnak közel 18,000 lélek, kik kevés németet kivéve mind magyarok, vallást illetőleg ³/₄ r. kath. ¼ protestansok, t. i. evang. és reformátusok; végre kevés óhitü, házak száma 1308.

A belső város derék házakkal, részint két-emeletesekkel ékeskedik. Utczái csinosak, tiszták és kövezve vannak. Közepén álló négyszegü piacza elég tágas, és szép épületekkel vétetik körül. Nevezetesebb szentegyházai és épületjei: az 1 tornyú székesegyház, mellyet gr. Zichy Ferencz volt püspök igen diszesen felékesitett, s mellyben tartatik a sz. László király látást érdemlő erekléje; a hajdani jesuitáké volt két szép toronnyal ékeskedő szentegyház, mellette a benedekiek laka, az akademiai épülettel együtt; a Carmelita monostor és templom; a sz. Orsola szüzek szentegyháza (a sz. Ferencz szerzetesek zárdája eltöröltetett); a püspöki palota, a kanonok urak házai; a városháza, a vármegye székes-háza, a sz. Mártoni főapát kastélyja, egy kisebb s egy nagyobb kaszárnya, egy magyar s egy német szegények háza. Az Ujváros a Rába és Rábcza közt fekszik a bécsi út felé, s a belső várostól a Rába választja el, mellyen derék fahid állott. Közel a hidhoz van a sétahely s egy szinház, mellyben majd magyar, majd német szinjátszók mulattatják a közönséget. Öt szentegyház közül 2 a katholikusoké, s egyik parochialis; a többi 3-mat az ágostaiak, reformátusok és óhitüek birják, s mindenik felekezetnek van helyben papja és oskolája. Itt van a Harminczad, Sóház, kórház, egy derék vendégfogadó s

Digitized by Google

kávéház. A majoroknak nevezett külvárosban van a postahivatal, kalvaria, sok korcsmával, mesteremberekkel, s gyümölcsöskertekkel egyetemben. Itt tartatik a 6 országos vásár, mellyek kivált lovakra, aztán szarvasmarhákra nézve nevezetesek. 1104 mesteremberei közül legszámosabbak a vargákon és szabókon kivül a molnárok, takácsok, szücsök, fazekasok és mészárosok. Kereskedése igen élénk gabonával, borral, dohánnyal, gubacscsal, nyers bőrökkel, sertésekkel, lovakkal és ökrökkel.

Hogy hajdan a jesuitáknak Győrben nevezetes tanitó-intézetük volt: azt tudjuk hazánk történeteiből. Most van itt egy kir. akademia, főgymnasium a benedekiek vezérlete alatt, mellyekben magyar nyelven tanitanak, püspöki papnevendékház, benedeki philosophiai oskola, evang. gymnasium, kath. normalis és rajz-, evang. alsó elemi fiu és lány tanitó-intézet, ref. és óhitü elemi oskola. Továbbá van itt egy könyvnyomó-intézet, egy könyvkereskedés, 3 patika.

Nevezetesebb mulató helyei a városnak a szabadhegyi szőlős és gyümölcsös kertek, a város volt szénatérén levő séta- és gyümölcs-kertek, a sétahely, a győri szigeti püspöki kert.

Győr 54 lábbal fekszik alább Pozsonnál, pedig a Duna esete Bécstől Győrig 163 láb, s innen láthatni hogy a Duna folyamának sebessége Győr és Pozson közt felette csekély, s medre csaknem alantabb esvén mint a Rába és Rábcza vizek, a város nagyon ki van téve az árvizeknek, s ezért olly sok és költséges töltéssel kénytelen magát védelmezni, hogy ennyit, Szégedet kivéve, egy város se mulathat elő hazánkban.

Kis-Győr, magyar falu, Borsod vmegyében, a Bükk hegyek alatt hegyes vidéken, Miskolcztól, melly egyszersmind utolsó postája, délnyugotra $^{13}/_{16}$ állomásra. A helység a Bükk hegy aljában tiszta kősziklán épült, s a feletto emelkedő magas hegy, messze az alföldre kitetszvén, az alföld e hegyről itéli a tél, tavasz, nyár közeledését s időváltozatokat. Határkiterjedése 5936 h., mellyből 1879 h. szántóföld, 345 h. kaszáló, 800 h. legelő, 412 h. szőlő, 2500 h. erdő. A föld mind harmadik osztálybeli. A szántóföldek sovány, kövesek, s a javitást nagyon megkivánják, s igy leginkább megtermik a rozsot, azután a kolompért; különben a magot is alig fizetik vissza. A szőlők meglehetős borral fizetnek ugyan, de sok helyt a vizjárás által nagyon rongáltatnak. A gyümölcstenyésztésben a nép különös szorgalmat fejt ki, mindazáltal főjövedelem ágát a szőlőmivelés teszi. A baromtenyésztés csekély lábon áll. Megjegyzendő, hogy itt az idegen helyekről behozott marha veszendő; 50 r. kath., 1550 ref., 9 orosz, 30 zsidó lak., ref. anyatemplommal, mellyben a gothus betükkel öntött régi harang különös említést érdemel. A helység határában semmi tó s folyó viz nincs; sőt száraz télben és nyárban ivó vizben is szükséget lát, mert azt $^1/_4$ órányi távolságról kell hordatni. Pálakőbányája jó minőségü pálakövet adna, azonban elhanyagoltatik. Vidékin több puszta várakat mutatnak. Illyen a Leányvár az Aranyosi, Geszti és Görömbölyi határszélén, Halomvár, számos földalatti lyukakkal, a harsányi határszélen. Ez 5, sőt 7 mfdnyi távolságra is kilátszik az alföldre. A Kecskevár a Bükk erdejében magas csucsos hegyen. Harsasvár omladékait azonban már mindenütt kaszálható fü lepi, s helyét csak földből kiásott alapkövek mutatják. F. u. a k. kincstár s a diós-győri urad. tartozik.

Győr, puszta, Bihar vmegyében,

Digitized by Google

Sarkad-Kereszturhoz közel, jó földekkel, mellyek néha a Gyepes által károsittatnak. Birja a praemonstrati szerzet váradhegyi prépostsága.

Györe, magyar-német falu, Tolna vmegyében, 464 kath., 204 ágostai, 10 ref., 2 zsidó lak., evang. és egy ujan épült kath. fióktemplommal. F. u. a pécsi püspök. Ut. p. Bonyhád.

Györed (Alsó), tót-magyar falu, Bars vmegyében, 322 kath., 6 evang lak. Kath. paroch. templom. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Léva.

Györed (Felső), tót-magyar falu, Bars vmegyében, 339 kath. lak. Bortermesztés. F. u. gr. Keglevics, s a t. Ut. p. Léva.

Györgyi, (Gyurkusik), tót falu, Abauj vmegyében, az Ósva mellett, Kassához keletre 2 mfd. 219 kath., 12 evang., 1 ref., 15 zsidó lak. F. u. Boronkay, Hreblay, Lánczy, Piller.

Tápio-Györgye, magyar falu, Pest-Solt vmegyében, ut. post. Tápio-Szeléhez ¼ mfd. Határa jobbára gazdag fekete föld, melly hires sikeres tiszta buzát terem; a földesurak repczét is vetnek. Urbéri szántó van 1452 h., szántóföldnek használt rét 726 h., legelő szinte 726 hold; a többi majorság. Lakja 2742 r. kath., paroch. templommal. A Tápio vizén, melly a helység alsó részét átfutja, 4 kerekü malom áll; ezenkivül a határban van mintegy 50 kisebb szikes tó. Birtokosok: b. Prónay Albert, b. Prónay Gábor, Bencsik Ferencz.

Györgyfalva (Pap), Jurovicza, orosz falu, Beregh vmegyében, Fekete patakhoz ½ órányira: 28 g. kath. lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Hévíz-Györk, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, a pest-kassai országutban, ut. p. Bag tőszomszédságában. Dombos határa részint agyag, részint homok, általában termékeny; a Galga vize mentiben kövér rétjei vannak; erdőt is bir és szőlőt. A gödöllői uradalomhoz tartozik. Lakja 500 kath., 450 evang., 400 ref. 12 zsidó. Ref. és evang. anya-, kath. fiókegyházak.

Tót-Györk, tót falu, Pest-Pilis vmegyében, Nógrád vmegye szélén, a Galga völgyében, dombos és igen vizmosásos helyen, Váczhoz keletre 2 órányira. Határa 4000 hold, mellyből urbéri szántó 182, rét 50, szőlő 215 hold; majorsági birtok 3547 h., a közös legelőt is beleértve. Van erdeje is. Fekete agyag földje termékeny; lencsét és borsót is terem; a földesuraság sok birkát tenyészt. Lakja 529 ágostai, 201 kath., 85 zsidó. A határában folyó Galga egy malmot forgat; látható itt egy templom omladék is. Van itt ágostai anyaegyház, és több csinos urilak. Birják: Párniczky, Szirmay Sándor, Veres, Simonyi és Csemniczky családok.

Vámos-Györk, magyar falu, Heves vmegyében, Gyöngyöshöz délre 1½ mfdnyire: 997 kath., 6 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal. Szántóföldje sok és termékeny; rétje, legelője szinte bőséggel. F. u. gr. Eszterházy, b. Orczy, Nagy, Gosztonyi, Rakóvszky, Dobóczky, Malatinszky, Okolicsányi.

Györke, (Gyurkov), magyar-tót falu, Abauj vmegyében, Regete Ruszkához ½ órányira: 150 kath., 10 evang., 230 ref., 40 zsidó lak. Ref. szentegyház. Határa mindent jól megterem; erdeje derék. F. u. Rakóvszky, Zombory, Szemere.

Györkefa, puszta, Zala vmegyében, Cséb és Budafa közt.

Györkefalu, oláh falu, Szathmár vmegyében, F. Bányához délre: 538 g. kath. lak., s egy kősziklás helyre épitett derék anyatemplommal. Határa felette hegyes, erdős, köves; erdejében sok vad cseresznye terem, melly

Digitized by Google

Augustusban érik, s belőlé pálinkát főznek. Van egy igen jó és bővizű forrása is köszikláktól egészen körülvétetve. F. u. a k. kamara.

Györkön, német falu, Tolna vmegyében, 156 kath., 1800 ágostai, 6 ref., 4 zsidó lak., kath. fiók, ágostai anyatemplomokkal. Határa részint homok, részint fekete föld. Szőleje becses bort ad. Van 37⅛ telke. F. u. közbirtokosok. Itt magyar prédikáczio minden negyedik vasárnap tartatik. Ut. p. Nagy-Dorog.

Györöcske, magyar falu, Ungh vmegyében, a Tisza bal partján: 12 kath., 263 ref., 3 zsidó lak. Ref. szentegyház. Sok gyümölcs. F. u. Györöcskey. Ut. p. Ungvár.

Meszes-Györök, magyar falu, Zala vmegyében, a Balaton partján, 518 kath. lak. Határa nagyobb részt szőlőbul áll. F. u. gr. Festetics Tasziló, Keszthely mellett fekszik.

Szőlős-Györök, magyar m. v. Somogy vmegyében, közel a Balatonhoz, 840 kath., 3 óhitü lak. Fekszik kies vidéken, keletre szőlőhegyekkel körülvétetve. Van kath. paroch. szentegyháza, postahivatala, szép kastélya. Határa igen termékeny; vörös bora jó. F. u. a Jankovich nemzetség.

Györökháza, puszta, Zala vármegyében, Kálóczfa mellett.

Gyórtelek, magyar falu, Szathmár vmegyében, a Szamos mellett Csengerhez északra 2½ mfdnyire: 24 r., 4 g. káth., 385 ref., 15 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Róna fekete agyagos határa két nyomásbeli; szénát sokat gyüjthet; itt megy el azon költséges vizárok, mellyen gr. Károlyi Antal az ecsedi láp vizét a Szamosba akarta szivároztatni. F. u. gr. Károlyi és Teleki, Patay István, Szuhányi, Uray, Radványi, Kubinyi, Dombrady, s m. Ut. p. Vállaj.

Győrvár, magyar falu, Vas vármegyében, ut. p. Vasvárhoz délre 1½ óra, 428 kath., 12 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Szőlőhegy. Az uraság itt igen szép magyar fajú gulyát tart. F. u. gr. Festetics Tasziló.

Gyú, puszta, Pest vármegyében, lásd Valkó-Szent-László.

Tót-Gyúgy, tótos magyar falu, Somogy vmegyében, 476 kath., 4 ref., 27 zsidó lak., kath. fiókszentegyházzal, erdővel, szőlőhegygyel, meglehetős szántóföldekkel. F. u. gr. Niczky, és Kacskovics. Ut. p. Szőlős-Györök.

Gyula, 14 házból álló kis falu, Baranya vmegyében, ut. p. Szalánta. Domboldalban fekszik, s 101 r. kath. lakost számlál, szőlőt mivel. Birja gr. Batthyáni Iván.

Gyula, puszta, Veszprém vmegyében.

Gyula, csinos magyar-németoláh mváros, N.-Váradhoz 10, Aradhoz 7 mfdnyi távolságra. Nevét vagy Julia deák névtől (mivel hogy itt hajdan római gyarmat volt, bizonyitják a historia, s a földből kiásott hamvedrek, pénzek, stb.), vagy Gyula, Gila, magyar vezértől vehette, melly név (Gila) Chaldaeai nyelven vidort jelent. Régen erős vára volt, melly 1241-ben a tatárok által megrongáltatott, de 1554. I. Ferdinand megigazíttatta, 1560 pedig Kerecsényi László kapitány jobban megerősitette, hanem már 1566-ban Petraf török basa 123,000 emberrel ostromolván, 70 nap után a feljebb emlitett Kerecsényi Lászlótól csakugyan elvette, s igy 1695-ig török kézben maradt, a mikor végre ezek jármától capitulatio által hosszas bekeritès után megszabadult. — 1735-ben Péró pécskai rácz kapitány e vidékbeli magyar és rácz parasztokat, azon ürügy alatt, mintha II. Rákóczy Ferencz fiát Józsefet akarná segiteni, fellázasztván: bizonyos Sebestyén István lázadási vezér a gyulai várat szinte bekeritette, s Klósz Mátyás békési alispánt az általadás végett felszóli-

Digitized by Google

totta, de sikeretlenül; sőt a pártosok nem sokára Erdőhegynél több vármegyei felkölt nemesek, s rácz katonák által tökéletesen megverettettek.

Gyula jelenleg két részre osztatik, u. m. Magyar és Német városra. Magyar-Gyulát, Német-Gyulától egy vizárok választja el, melly hajdan a várnak szélső sáncza volt; mindenik városnak külön birája s tanácsa van. Magyar-Gyula ismét három részre különböztetik meg, u. m. magyar város, Ujváros, melly czigányvárosnak is neveztetik, és Oláhvárosra. A városon keresztül folyik több csatornákra véve a Fejér-Körös, és nem messze tőle a Fekete-Körös, melly a Fejér-Körössel a Remetei és Keszi fokok által össze volt kötve, de néhány évekkel ezelőtt ezeknek feje a Fekete-Körösből való kiszakadásoknál betöltetett, mindazáltal az árviz e környéken lévő legelőt, réteket gyakran elszokta önteni. Ékességére szolgál a városnak az uraság kastélya, és az ehhez tartozó gyönyörü gyümölcsös, vadaskertek, és a szép kiterjedésü üvegház. Itt a czitrom, narancsfák, s más növények megöntözésére a viz a Körösből csöveken vitetik egy kádba ló által hajtatott müszer segedelmével, innen az arra rendelt csövön, ismét a kádból a rendelt helyre lefolyván. Ugyan ezen müszer által hajtatik a viz a kert többi részeire is. A kastélyhoz közel van a régi várnak 7 ölnyi magasságú négyszegletes maradványa, mellynek keleti oldalában van egy tágas csonka torony, s ez most tömlöcz. Nevezetesebb épületek: a vármegyeház, az uraság tisztjeinek és némelly privatusoknak csinos lakházai. Mind a három vallásbeli felekezeteknek vagynak templomaik, nevezetesen a katholikusoknak van egy derék nagy szent egyházuk bádoggal fedett, s órával ékesitett toronnyal a magyar városban; továbbá mindenik városban s a kastélyban egy kápolna; szinte a magyar városban van a ref. és oláh templom is, mindenik erős anyagból s toronnyal épülve. A város nagyobb utczái kövezettek, s a Körösön derék kőhidak visznek által. Végre említést érdemlenek a kath. oskola mellett a régi török fürdőház, a patika, két olajmalom, postahivatal. Lisztet csak száraz malmokban örölnek.

A lakosok magyarok, németek, oláhok, kiket nyelvök (bár ritka ki magyarul nem tud), ruházatjok és formájok megkülömböztetnek egymástól. A magyarok, németek, és az előkelőbb oláhok kék nadrágban s felöltőben jelennek meg. A fejér-nép is csinosan öltözik, kivált a mesteremberek cselédjei ugyan városi módon s pompáson járnak. Asztalt közönségesen jót tartanak s borral élnek. Kézmüvesek igen számosan vannak 10 czéhekben, de czéh nélkül is találtatnak. Posztó és más portékákkal kereskedő kalmár van 4, vasáros 3. Népessége 16,000 lakos, kiknek fele kath., $\frac{1}{4}$ reformatus, $\frac{1}{4}$ n. e. óhitü. — Határának földe, bár ha néhol szikes is, de általjában igen termékeny fekete föld. Magyar-Gyulának van $303\frac{3}{8}$, Német-Gyulának $82\frac{3}{8}$ egész telke, mellyek három fordulóra osztatnak el. A kaszállók (minden telek után 22 hold) külön vannak kimérve, s ezeken épültek rendszerint a tanyák; hol jószágaikat tartják, s terméseiket össze hordják a lakosok. A magyar városiak legelője, s egy része a szántóföldeknek a Csorvári pusztán, Gyulától 4 mfdnyire adatott ki. E hátasabb föld levén a legelő nyáron hamar elsül, s e miatt kénytelenek a lakosok másutt árendálni; buzát mindazáltal jót és sokat terem. Szőlőskertjeik nagy kiterjedésüek, s ezelőtt borért szépen kaptak pénzt, de most a keresetnek e módja valamivel csökkent, mivel jelenleg a sikságon csaknem minden helységben találni szö-

Digitized by Google

löskerteket. Gyümölcs a kertekben elég; a halászatot a többet igérők tartják haszonbérbe. Pénteken tartott heti, s országos vásárai népesek, kivált az áldozó hétben eső hires baromvásáráról, faszerszámairól, mellyeket az Erdőhátról szállitnak ide, s innen Békés, Csanád, Csongrád, Arad vármegyékbe széljelhordatnak. A 22-ik sept. vásár a gubacsról nevezetes. Özek, nyulak bőven, s farkasok hellyel hellyel találtatnak a keletre fekvő erdőkben. Az uraság sok ezer nemesitett birkát, a lakosok pedig közönséges birkát, magyar juhot, szép szarvasmarhát, zömök lovakat, s magas nyulánk vörös sertéseket tartanak. 1801-ben a város szebb része leégett, s 1816. 29-ik s 30-ik jan. a fergeteg 86,000 f. kárt tett marhákban s épületekben.

Kik voltak Gyulának régi birtokosai, nem tudhatni. 1520 táján a Brandenburgi márkgróf György birta, s e pártolta itt legelőször a protestans vallást, mellyet későbben Magócsy Gáspár gyulai várkapitány, s a Nadányi nemzetség hathatósan meggyőkeresitett. 1695-ben a kamara kezére jövén, 1719-ben III. Károly a várat, várost, a hozzá tartozó uradalommal együtt Harukkern János Györgynek adta, ki is egy linczi péknek a fia volt, s a cs. k. proviant-kormánynál főtisztséget viselt. Magyar indigenává lett 1722. Bárói rangra emeltetett 1729. Végre 1732. a nem rég (1715.) visszállitott Békés vármegyének főispánjává tétetett. Már 1723-ban volt királyi adománylevele, de mivel abból sok helyek kimaradtak, ujat nyert 1736-ban, mellynek erejénél fogva e következő helyeknek jutott birtokába, u. m. Gyula, Fövényes, Ölyved, Apáti, Sz. Benedek, Béregyháza, Alabián, Gyürkehely, Békés, Endrőd, Berény, Gyúr, Kamut, Dánfok, Csatár, Tögye-Nyárszeg, Szentes (Csongrádban), Sz. Fábián, Ecser, Veresegyháza, Donát Sz. László, Tőke, Hekéd, Derekegyházának egy része (Csongrádban), Bölvény, Szeghalom, Táas, Balkány, Torda, Kis-Környe, Öcsöd, Szarvas, Káka, Báboczka, Félegyháza, Tatárszállás, Csaba, N. és K.-Podány, Földvár, Borot, Gyán, Veszely, Gerendás, Kigyós, Eperjes, Kerekegyháza, Szabadka, Gyarmat, Pázmán, Ösvény, Bucsa, K. és N.-Harang, Gerla, Mezőmegyer, Sz. Miklós, K. és N.-Décse, Doboz, Csorvás, Körös-Ladány, Méhes, Kis-Károly, Gyoma, Ege, Nagy-Telek, Vésztő, Mágor, Tartsa, Edeles, Németi vagyis Nemes-Kereki, Bélmegyer, Félhalom, Póhalom, Szénás, Kis és N.-Csákó, Királyság, Kondoros, Murony, Halásztelek, Sima, Simasziget, Csejt, Orosháza, Székudvar (Aradban) Peczér, Gyiret, Sz. Király, Sz. Márton (Aradban), Szent Tamás, Pél, Elek, (Aradban). — Báró Harukkernek 1775-ben a férjfi ágon magva szakadván, a fennemlitett birtokok a leány ágra mentek, s jelenleg is birja. Nevezetesen Gyulának mostani birtokosa gr. Venkheim Ferencz.

Gyula, magyar falu, Ugocsa v.-megyében, egy kies szőlőhegy tövében: 4 r. kath., 410 ref. lak., s anyatemplommal. Földje, rétje elég és jó; erdeje is van. F. u. b. Perényi, s a nyalábi urad. tartozik. Ut. p. Halmi.

Gyulafalva, oláh falu, Máramaros vmegyében, a Mára vize mellett: 1006 g. kath., 51 zsidó lak., anyatemplommal. Nevezetesebb birtokosai a Pap és Rednik nemzetségbeliek, kik közvélemény szerint, Gyulától, ama híres magyar hőstől ágaznak le, még pedig fiú ágon. Ut. p. Sziget.

Gyulaháza, magyar f., Szabolcs vmegyében, ut. p. Berkesz 1¼ mfd. Határa 5000 hold. Ebből birnak

Digitized by Google

az urbéresek 4 6/8 telek után 153 h. szántó, 51 2/8 rét, 28 4/8 legelő földet, a zsellérek 42 h. legelőt. Földje első osztálybeli, s mindent jól terem. Tagositás történt 1845-ben. Van itt 40 holdnyi szőlőskert is, melly gyenge bort terem. Lakja 613 reform., 47 r. kath., 40 g. kath., 91 zsidó. Ref. anyatemplom. Birják: Barla, Csuha, Becski, Ormós és több nemesek.

Gyulaj, magyar falu, Szabolcs vmegyében, közel Ó-Fejértóhoz: 239 r., 704 g. kath., 566 ref., 17 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemplommal, 20 második osztálybeli egész jobbágytelekkel. F. u. Barta, Elek, Gulácsy, Jaksó, Kocsár, Kulin, gr. Károlyi, gr. Majláth, Mészáros, Moldvay, Petneházy, Szűcs, Zsoldos, Vajda, Vida.

Gyulicza, oláh falu, Arad vmegyében, két hegy között, Tótváradhoz 1/4 mfld: 179 n. e. óhitű, 600 görög kath. lak., s görög kath. anyatemplommal. Hegyes, sziklás határa 3700 hold, mellyből 390 hold szántóföld, a többi erdőség. Birja özv. Kaszonyi Aloysia assz.

Gyúr, puszta, Békés vmegyében, Békés körül fekszik.

Gyurcsina, tót falu, Trencsén vmegyében, Rajecztől keletre 1 órányira, hegyes erdős vidéken. Táplál 897 kath. s 8 zsidó lak. Nagy szép fenyvessel bír. F. u. többen. Ut. p. Zsolna.

Gyurgyove, tót falu, Trencsén vmegyében, kősziklás erdős hegyek közt, Domanithoz 1 óra. Lakja 179 kath. F. u. többen. Ut. p. Zsolna.

Gyuriti, puszta, Bács vmegyében, lásd Baracska.

Gyurkó, puszta, Sáros vmegyében, Palocsához 3/4 órányira: 81 romai, 125 görög kath., 8 zsidó lak. F. u. b. Palocsay-Horváth.

Gyúró, magyar falu, Székes-Fejér vmegyében, egy patak mellett: 310 kath., 232 ref., 345 evang. lak., kath., ref. anya-, és evang. fiók-szentegyházakkal. Határa szűk; van szőleje, jó rétje, erdeje. F. u. a fejérvári káptalan. Ut. p. Buda.

Gyüd, magyar falu, Baranya v.-megyében, a harsányi hegyláncz déli tövében, igen szép vidéken, 100 kath., 540 ref. lak., ref. anyatemploma. A kathol. derék két tornyú szentegyház szinte parochialis, s az ebben lévő Szűz Mária képéhez már az ős időktől fogva nevezetes bucsújárások történnek. A parochialis szolgálatot a siklósi sz. Ferenczek végzik. Határa első osztálybeli; mind fejér, mind vörös bora igen jó. A közellévő hegyekben vörös és kék márványt törnek. A siklósi urad. tartozik, s ut. p. Siklós.

Gyüger, puszta, Heves vmegyében, lásd Czibakháza.

Gyügy, (Dudincz), magyar-tót falu, Honth vmegyében, Ipoly-Sághoz éjszakra 2 mfld: 76 kath., 45 evang. lak. Van itt egy savanyuviz-forrás, és több kénköves források, t. i. egy halom tövében 3, a mellette lévő réten ismét 3. A kifolyások kis tavakat képeznek s kender-áztatásra használtatnak; némellyek a rheumatika, és köszvény betegségek ellen is jónak tartják. F. u. többen.

Gyügye, magyar falu, Szathmár vmegyében, a Szamos mellett: 14 r., 21 g. kath., 287 ref., 11 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Fekete agyagos határa elég termékeny; kevés gyümölcsösei is vannak. F. u. többen. Ut. p. Szathmár.

Gyülevész, magyar falu, Zala vmegyében: 513 kath. lak., s termékeny határral. Szala-Sz. László fiókja. Ut. p. Szalabér.

Gyülvész, puszta, Szathmár v.-megyében, Vetéshez tartozandó.

Gyulvéz v. **Gyülvész**, oláh falu, Torontál vmegyében, Uj-Pécshez nyugot-délre 1 1/4 mfldnyire: 2 kath., 1226 n. e. óhitű, 14 zsidó lak.,

Digitized by Google

óhitü anyatemplommal, 68 6/8 egész telekkel. Határa csaknem lapályosabb, mint a szomszéd helységeké, s egy részét a határos Maczedonia határán keresztülfolyó Temes gyakran elönti. Földjei a trágyázást is megkivánnák, ha ettől az oláh nem irtódznék, de az ujonnan feltörött földek szerfelett termékenyek. A jobbágyok kétszerest, zabot, kevés buzát, hanem sok tengerit termesztenek; sok juhot, marhát, lovat tartanak. Rétje, legelője szikes, melly mind nagy szárazságban, mind nedves időkben keveset terem, s trágyával is nehezen javítható. Erdő, szőlő nincs, de az uraságnak jövedelmes szőlös és szilváskertje van. F. u. Dadányi Constantin.

Gyülevíz, magyar falu, Sopron vmegyében, Zsira és Salamonfa közt: 138 kath. lak., derék kastelylyal, s termékeny róna határral. Erdő, szőlő nincsen. Birják gr. Pejachevich testvérek.

Gyümölcsény, magyar falu, Baranya vmegyében, hegyek közt, ut. p. Pécs. Határa 1477 hold, mellyből urbéri beltelek 22, szántó 381, rét 105, legelő 110, szőlő 50, uraságí beltelek 3, szántó 38, rét 5, erdő 763 hold. Földje hegyes és sovány. Lakja 220 r. kath. Birja b. Gervay.

Gyüre, magyar falu, Szabolcs vmegyében, a Tisza mellett, ut. p. Vásáros-Naményhoz 1 mfld. Lakja 161 házban 813 lélek, kik 36 romai, 35 g. kath., és 28 zsidót kivéve mindnyájan reformatusok, helybeli anyatemplommal. Határa 3246 hold, s ennek 1/5 kaszálló. A volt urbéresek 12 6/8 telek után birnak 595 kaszálló, szántó és legelő földet. A kaszállókban a falu mellett folyó Tisza sok kárt okoz, mellyeken egyébiránt szép gyümölcsösök láthatók. A Tiszán van egy fakereskedés, a Necze tavában pedig sok hal. A határ tagositott. Birják gr. Gyulaiak, Kállay Kristófnő, Füzeséry Lőrincz, Erdőhegyi urak.

Gyürhegy, magyar falu, Zala vmegyében, Gyulakeszihez 1/2 óra: 253 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Sümeg.

Gyürki, (Gyurkovcze), magyar falu, Honth vmegyében, ut. p. Balassa-Gyarmathoz 1 1/2 mfld: 250 kath., 1 evang. lak. Bora sok és jó. Erdeje derék. F. u. a gyürki számos nemesek.

Gyürüfü, magyar falu, Baranya vmegyében, egy dombon, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 716 3/8 hold, mellyből urbéri szántó 220, rét 55, szőlő 44, majorsági erdő 300, közös legelő 95 hold. Földje sok javitást kiván. Lakja 74 r. kath. Birja Jeszenszky Ferencz.

Gyüriis, magyar falu, Zala vmegyében: 240 kath. lak. F. u. többen. Bezeréd fiókja, ut. p. Egerszeg.

Gyürüs, oláh-német falu, Szathmár vmegyében, Erdődhez délre egy órányira: 18 rom., 557 g. kath., 64 evang., 7 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. Hegyes, völgyes határa tengerit, buzát, zabot terem; cserfás erdeje derék. F. u. gr. Károlyi ház. Ut. p. Szathmár.

H.

Habóka, puszta, Veszprém v.-megyében, Hodos és Pata közt.

Habovka, tót falu, Árva vmegyében, a Kárpátok tövében: 783 kath., 10 zsidó lak. Kath. paroch. templom. 30 7/8 sessio. Földje felette sovány, de legelője igen zsiros. Durva posztót, szürt készit. Hegyeiben vas érczet is találni. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Habsán, tót falu, Sáros vmegyében, lásd Bőki.

Habura, orosz falu, Zemplén vmegyében, Papina fil. 5 romai, 930 g. kath., 15 zsidó lak. Görög anya-

Digitized by Google

szentegyház: 1639 h. szántóföld. F. u. gr. Csáky. Ut. p. Komarnyik.

Hacsava, tót falu, Gömör és Kis-Hont egyesült vgyékben, Pila és Nustya közt: 16 kath., 227 evang. lak., kik sok fatálat, mozsarat, kanalat, kulacsot, s m. i. faedényeket készítenek. Határa hegyes és sovány. F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Hacsi, puszta, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Uza-Panyittal délre határos: 5 ref. lak., rétjei, szántóföldjei vannak; erdeje nincs. F. u. többen.

Haczfeld v. **Zsomboly**, igen csinos német városka, Torontál vmegyében, Temesvárhoz nyugotra 1½ mfldnyire: 4844 kath., 52 evang., 68 n. e. óhitű lak., kath. paroch. templommal, szép vendégfogadóval, uraság házával. Roppant kiterjedésű határa szerfelett termékeny, s első osztálybeli. Lakosai, kik közt számos gazdagok találtatnak, szép tisztabuzát, repczét, zabot, árpát, tengerit termesztenek, s jó lovakat tartanak. Egész telket 346⅛ számlál. F. u. Zsombolyi Csekonics János. Ut. p. Csatád.

Hada, puszta, Tolna vmegyében, Bölcske határához tartozik.

Hadház, puszta, Borsod vmegyében, Ábauj vmegye szélén Alsó-Vadász és Nyomár közt, részint dombos, részint lapályos vidéken. Nyomárhoz tartozik.

Hadház, hajduváros, a hajdu kerületben, Debreczenhez éjszakra 3 órányira, a tokaji postautban: 4884 ref., 30 kath., 4 evang., 9 n. e. óhitű lak. Van ref. anyatemploma, oskolája, postahivatala és váltása Debreczen és Nyiregyháza közt. Határa részint fekete föld, részint homokos; erdeje, szőlőskertje van. A Parlagi pusztán is bír.

Haduszfalva, tót falu, Szepes vmegyében, Smizsánhoz ½ órányira: 265 kath., 4 evang. lak. F. u. Okolicsányi, Szentandrássy, s m. Ut. p. Lőcse.

Hadviga, tót falu, Thurócz v.-megyében, hegyek közt: 82 kath., 150 evang. lak. F. u. b. Prónay. Ut. p. Rudno.

Hagy, tót falu, Szepes vmegyében, Relov fil. 250 kath. lak. A lechniczi urad. tartozik. Ut. p. Késmárk.

Hagyaros, magyar falu, Zala vmegyében: 105 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Börönd.

Hagymádfalva, oláhul Spinus, oláh falu, Bihar vmegyében, Váradhoz éjszakra 3 mfld, egy déli hegyoldalban: 18 r. kath., 27 ref., 560 g. kath. lak., s anyatemplommal. Határa 1200 hold, mellyből szántó 600, rét 200, legelő 200, szőlő 200 hold; erdeje nincsen. Urbériség 11 telek után 352 hold. Földe sárga agyag és trágya nélkül terméketlen; zabot s néhol tengerit leginkább terem; bora igen jó, de lakosai mód nélkül renyhék és szegények. Vize a Gyepes, melly árvizével gyakran károkat okoz, s két malmot hajt kétkét kerékre. Birják b. Huszár Károly és Lajos, s mind a kettőnek van itt uri laka, az elsőnek angolkerte is, de nem lakván itt, el vannak hanyagolva. Szinte az elsőnek van a helység alatt egy 30,000 vftórt épült szeszgyára, de szinte elhagyott állapotban. A b. Huszár Lajos része jelenleg birói lag adósság fejében Mágusch Juliannának adatott.

Hagymás, oláhul Haztmas, oláh falu, Bihar vmegyében, a nagyobb hegyek alatt, igen szép vidéken, a varadi deák püspök béli uradalmában: 583 n. e. óhitű lak., s anyatemplommal. Van 310 hold agyagos, kövecses szántóföldje, melly urbériség, és 2537 hold majorsági erdeje. A béli üveghutában használt békasót itt ássák, előbb a patak által, melly még 6 kis malmot hajt, mozgásba ho-

Digitized by Google

zott törő által apróra töretvén. Dió és cseresznye sok terem, mert földjét szereti. A lakosok szép marhákat és juhokat tartanak, mellyek tartására az idevaló hegyek nagyon alkalmasak.

Hagymásker, v. Hajmáskér, magyar falu, Veszprém vmegyében, a budai országutban, Veszprémtől 5 óranegyedre: 351 kath., 28 evang., 513 ref., 12 zsidó lak., kath. és ref. anyaszentegyházakkal. Vannak őrlő és kalló malmai, és egy mesterséges készületü fürészmalma mind a Séd vizén. Erdeje a Bakonyból nagy, s benne sok vad tanyázik. F. u. a veszprémi püspök.

Hahót (Alsó és Felső), 2 magyar falu, Zala vmegyében, Kanizsához 2 mfld, egy völgyben, nyugotról homokból domborodott hegyekkel, keletről posványnyal bekerítve: 1058 kath., 16 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Postahivatal. Nevét régi birtokosától, a hatalmas Bánffyak ős törzsökétől Haboldtól vette, ki elébb keresztes katona lévén, III. István alatt mint főhadivezér Lendvát, Nempthit (régenten Tenetti) megvette, s ez által családját Lendvay Bánffy név alatt (t. i. Miklós atya István horvátországi bán után ezen nevet vévén fel) több századokra megalapitá. Innen éjszakra óranegyedre feküdt Pölöske, mellynek mostan alig lehet nyomdokát látni. Itt vala régenten a sz. Domonkos apáczáknak egy zárdájuk, mellyet Arnold a Bánffyak nemzetségéből, 1234-ben alapitván, gazdagon megajándékozott, de később a szüzek a kanizsai törököktől való félelem miatt elköltöztek. A jószágok majd egy, majd más kézre kerültek, végre III. Ferdinánd ezekből apáturságot fundált, s a hahoti sz. Margit szűz és mártyr név alatt; s azt 1642-ben Husvét Ambrus lemondása után Berkes Péternek ajándékozta. Utoljára ezen apáturság felett lévő patronusi just Mária Therezia 1772-ben tolnai gr. Festetics Pálnak ajándékozván, azóta mind a czim, mind a jövedelem a keszthelyi plebániával van összekötve.

Háj, puszta, Nógrád vmegyében, Vámosfalva, Lónyabánya, Rózsalehota és Divén város közt. Kiterjed 1000 holdra, mellyből szántó 1, rét 80, erdő 919 hold, és ez igen szép hegyeken elterjedő, gubacsot és makkot bőven termő erdőség, mellyet keresztülfolyd a divényi patak, melly egy nagy malmot forgat. Birja a divényi senioralis uradalom.

Háj, tót falu, Thurócz vmegyében: 124 kath., 513 evang. lak., kath. és evang. paroch. templomokkal. A beszterczebányai és körmöczi országutak itt jönek öszve. Határja nagy; erdeje szép; legelője, mészégetése van; az urasági tehenészet nevezetes; a Szomolicza patakjában pedig, melly itt malmokat hajt, pisztrángokat halásznak. F. u. Körmöcz városa. Ut. p. Rudnó.

Hájda, puszta, Csongrád vmegyében, Vásárhelyhez tartozik.

Hajerdorf, oláh falu, Krassó vmegyében, Dognácskához 2 órányira: 605 óhitű lak., anyatemplommal. F. u. a kamara. Ut. p. Oravicza.

Kis-Hajmás, magyar falu, Baranya vmegyében, dombos vidéken, ut. p. Pécs. Határa 1297 hold, mellyből urbéri beltelek 14, szántó 474, rét 195, legelő 61, szőlő 50, urasági beltelek 3, erdő 500 hold. Lakja 294 r. kath. Birja Sauska.

Nagy-Hajmás, német-magyar falu, Baranya vmegyében, dombon, ut. p. Pécs. Határa 3646 hold, mellyből urbéri beltelek 183, szántó 1230, rét 80, gyeplegelő 132, erdei legelő 583, szőlő 247, urasági beltelek 1, szántó 416, rét 55, erdő 715 hold. Lakja 699 kath., 351 ágostai. Birja a religyioi kincstár.

+) Hajdanában Cséb.

Hajmás, puszta, Baranya vmegyében, Árpád tőszomszédságában: 23 kath. lak. F. u. Németh Péter.

Hajmás, német falu, Somogy vmegyében, hegyes, erdős vidéken: 330 kath., 4 zsidó lak., szőlőhegygyel. Az uraság kezelése szerint itt igen jó bor terem. F. u. Festetics Lajos után Festetics Antal fiai. Ut. p. Szigetvár.

Hajmás, puszta, Veszprém v.-megyében, Koromla és Csatka közt.

Hajnácskő, lásd Ajnácskő, Gömör ós Kis-Honth egyesült vgyékben.

Hajnacstó, kis puszta, Borsod vmegyében, a szendrői határban, az ugynevezett szuhogyi völgyön.

Hajnik, tót falu, Zólyom vmegyében, a Garan mellett, a szliácsi fürdőhez 20 percznyi távolságra, termékeny kies vidéken: 132 kath., 329 evang. lak. Kath. paroch. templom. F. u. a kamara. Ut. p. Bucsa.

Hájó, oláh falu, Bihar vmegyében, Váradhoz 1 mfld, dombos helyen: 287 g. kath. lak., s anyatemplommal. Határa 1000 hold, mellyből 150 h. szántó, 100 h. rét, 60 h. cserés legelő, 690 hold erdő és csak ez majorság. Földe fejér és sárga agyag. Határán van a híres váradi meleg fürdők egyike, melly Püspökfürdőnek neveztetik. Alkatrészei e meleg forrásnak ugyanazok, mellyeket Pecze-Sz. Mártonnál leirtunk a Felix fürdőnél. Szinte innen ered a Pecze vize, mellyen az uraságnak nagy malma van 4 köre, s mivel télen sem fagy be, 7000 vft haszonbért is fizetnek érte az izraeliták. Birtokosa a váradi deák püspök.

Hajós, német mezőváros, Pest-Solt vmegyében, saját postahivatallal és váltással, Kalocsa és Baja közt. Határa 8047 hold, mellyből szántóföld 2502 ¾ h., rét 1109 h., legelő 1842 ¾ h., szőlőskert 553 h., erdő 900 b., nádas 350, tavak 250, futó homok 170 hold. Majorsági szántóföld nincs, hanem van 200 hold rét, 176 h. erdő, 300 h. legelő. Határának fele dombos, mellynek harmadrésze fekete föld, ⅔ homok; a határ másik fele Sárközben lapályos fekete, de szikes földdel keverve, igen jó kivált őszi gabonára és szénára. A városon keresztülfolyik 2 patak, egyikén uradalmi két kerekű malom, a két patak közt díszlik a régi érseki nagy kastély és kert, dámvadas, szép plebánia és kath. templom. Szőlőskertjei jó vörös bort teremnek. Kelet felé huzódik el az Örjegitó mocsár. Lakja 3255 r. kath. Országos vásárt 3 tart, de hetivásárai nincsenek. Birja a kalocsai érsek.

Haiszlin, tót falu, Sáros vmegyében, Bártfához keletre 1⅜ mfld: 985 romai, 10 g. kath., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Termékeny határ. Jó rét. Erdő. F. u. gr. Szirmay Tamás.

Hajtuvka, orosz falu, Sáros vmegyében, Szepes vmegye szélén, a Poprád mellett: 73 romai, 214 g. kath. lak., fürész- és lisztmalmokkal; fenyves erdővel. F. u. b. Palocsay Horváth. Ut. p. Eperjes.

Hál, puszta, Baranya vmegyében, Vásárosdombóhoz 3 óranegyedre: 8 kath., 5 evang. lak.

Hály, puszta, Baranya vmegyében, Baranyavárhoz 3 óranegyedre: 5 kath. lak.

Halábor, magyar falu, Beregh vmegyében, a Tisza jobb partján, Várihoz ½ mfldnyire: 1 r. kath., 362 ref., 4 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Szénája, gyümölcse, hala sok. F. u. Buday, Komáromy, Kőszeghi, Gecsey s m. Ut. p. Beregszász.

Halács, (Halasócz), tót falu, Trencsén vmegyében: 131 kath., 8 evang., 3 zsidó lak. F. u. több nemesek. Ut. p. Nyitra-Zsámbokrét.

Halagos, puszta, Zala vmegyében, Tapolczához 3 óranegyedre.

Digitized by Google

Halalis, oláh falu, Arad vmegyében, Soborsinhoz ¼ órányira: 385 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Van itt 8⅝ urbéri állomány, 298 h. közlegelö, 119 h. urasági liget, 1217 h. tölgyes, 484 h. bükkes erdö. Földje a Maros mentiben kukoriczára jó; a kösziklás hegyek oldalain tett irtások seványak. Ha makk terem, sertést bövven tart, de más állattenyésztés silány. Birja h. Forray Iván.

Halág, puszta, Bihar vmegyében, Debreczen határához tartozik, gyönyörü erdöséggel.

Halág, magyar falu, Zala vmegyében, Tapolczához ½ óra, egy magánló hegy tövében: 612 kath., 9 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal. Határa homokos; bora sok; erdeje van. F. u. közbirtokosok. Ut. p. Sümeg.

Kis-Halág, puszta, Nógrád v.-megyében, Surány és Nándor közt.

Nagy-Halág, magyar falu, Nógrád vmegyében, kies völgyben: 838 kath. lak., fióktemplommal. Birják többen. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Halas, mezöváros, Jász és Kun kerületekben, a Halas tó mellett: 2971 kath., 142 evang., 8824 ref., 7 óhitü, 69 zsidó lak. Van kath. és ref. anyatemploma, ref. gymnasiuma, s hajdan itt togatus deákok is voltak; postahivatala, patikája. Roppant határa a pusztákkal együtt 4 darabra van szakítva, s minden gazdának földje és rétje két két helyen adatott ki. A föld nagy részt homokos, de marha-, különösen juhtartásra igen alkalmas; homokdombjain jó kerti bort termeszt és bőséggel. Ezen hely ezelőtt főszéke volt a kis kunoknak, s a kerületi ház csak Maria Therezia alatt tétetett Félegyházára.

N. Halas, puszta, Békés vmegyében, Szeghalom mellett.

Puszta-Halastó, magyar falu, Vas vmegyében: 158 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Börönd.

Halász, puszta, Pest-Solt vmegyében, Fájsz, Bék, Kas és Feket érsekségi pusztákkal határos, 113 hold homokos szántóföldel, 190 hold réttel, melly vizenyös levén, nagy részben sásas szénát ad. Birja a kalocsai érsek.

Tisza-Halász, magyar falu, Heves vmegyében, lapályos, árvizes rónaságon, ut. p. Kápolna. Lakja 280 r. kath., és 170 reformatus. Határa 294 hold, mellyből ⅜ szántóföld és kaszálló, de ha árviz nincsen, kétszer ennyire számitható, legelö 98 hold. Földe fekete és igen termékeny, de az árvizek nagyon járják, mert a határban folyik a Nagy- és Kis-Tisza, a Nagy és Kis-Morotva, és a holt Tisza. Birja a szathmári püspök, kinek itt semmi majorsága nincsen.

Nagy-Halász, magy. falu, Szabolcs vmegyében, ut. p. Nyiregyházától éjszakra 2½ mfld, a Tisza mocsárjai mellett. Határa 22,500 hold, mellyből azonban csak 5000 hold száraz, a többit a Tisza árja borítja, de ez is használtatik kaszálással és nádvágással. Urbériség 300 hold; a többi majorság. Földje igen termékeny fekete homok; erdeje sok a Tisza mentiben, s fájai közt nevezetes egy nyárfa, melly 40 öl fára becsültetett, a Csuha Tamás ur részén. Szénája, nádja, hala nagy bőséggel van. Tavaszkor a nök libáikat s kácsáikat a tavakra kiereszlvén, fagy idején térnek vissza. Nyári időben a rétre minden gazda csónakot használ. Népessége 1668 lélek, u. m. 1353 reform., 221 romai, 17 görög kath., 77 zsidó. Ref. anyatemplom. Belső birtokosok: Csuha Tamás, Fráter Benedek és Miklós, Laskay Bálint és Pál, Jezerniczky Ferencz, Kornis Ágoston, Kövér család, Márky család, Budaházy József; külső birtokosok: Patay Sámuelnő, b.

Digitized by Google

Bánffy örök., Répásy János, Krasznay Gábor, Mikecz és Szunyogh örökösök.

Halász, magyar falu, Heves v.-megyében, Gyöngyöshöz egy órányira, a jászberényi országutban: 1493 kath., 29 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. Almásy József és Mihály, gr. Draskovich, gr. Eszterházy, Gosztonyi, Orczy, Györfy, Huny, Nagy, Hanulik, Fehér, Ludányi, Hamar, Poczik, Petróczy, Hanisz, Zakkay, Molnár örökösök.

Halászi, (Szécsény-), magyar falu, Nógrád vmegyében: 569 kath., 14 evang., 6 zsidó lak. Határja róna és termékeny, különösen rétje az Ipoly mentében gazdag. Van egy csukával s jóizű halakkal bővelkedő tava is, mellyet az Ipoly áradásival gyakran megújít. F. u. gr. Ráday, gr. Zichy, b. Balassa. Ut. p. Szakál.

Halászi, (Halaszen), magy. mv., Mosony vmegyében, a mosonyi Duna bal partján a szigetközben: 1203 kath., 37 ágostai lak., kath. paroch. szentegyházzal s 33 nemes személylyel. Határa sokban megáldatott. 108²/ másodr. egész jobbágytelek után van 84 telkesgazdája, 1356³/ hold harmadik, 1302 hold negyedik osztálybeli szántóföldje, 651 embervágó harmadrendű rétje. Káposztása igen sok. Szép gyümölcsöt termeszt. A Duna 4 malmát forgatja. Erdeje nagy és gyönyörű, s benne özek is találtatnak. F. u. Károly főhg örök. Ut. p. Mosony.

Halásztelek, puszta, Pest v.-megyében, lásd Tass leirását.

Halásztelek, puszta, Békés vmegyében, a szarvasi határhoz tartozik.

Hali és **Csigi**, 2 puszta, Győr vmegyében, Szemere és Gyömörő közt.

Haligocz, tót falu, Szepes v.-megyében, egy völgyben elszórva: 719 r., 20 görög kath., 2 evang. lak., kath. paroch. templommal. Dunajeczhez s Gallicziához csak ½ órányira esik. Lakosi földmivelésből s gyolcsszövésből élnek. Van itt egy Penina nevü barlang, mellyben különböző iszonyú nagy állatok csontjai találtatnak. F. u. b. Palocsay Horváth. Közel a helységhez találtatik egy Szmerdsonka nevü kamarai kénköves fördő s ásványviz. Fél órányira a Dunajecz partján pedig Veresklastrom fekszik, melly hajdan camaldulensisek zárdája volt. Most a lechniczi urad. tartozik, s itt van az udvarbiróság is, és 21 kath., 8 zsidó lak. Ut. p. Késmárk.

Halimba, magyar falu, Veszprém vmegyében, Zala vmegye szélén: 583 kath., 7 evang., 28 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Hegyes, erdős határ. A Bakony itt jön be a megyébe. Közbirtokosoké. Ut. p. Devecser.

Halmaj, magyar falu, Abauj vmegyében, Aszalóhoz 1 órányira: 332 r. kath., 14 g. kath., 98 ref., 5 zsidó lak. Gazdag róna határa szép buzát és sok szénát terem. F. u. gr. Andrásy. Ut. p. Szikszó.

Halmaj, magyar falu, Heves vmegyében, Visonta szomszédságában: 600 kath. lak. Határa termékeny, de szőlőt csak a visontai hegyeken mivel. Birják Szepessy, Darvas, Gosztonyi, Andrekovics, Czövek, Almásy, Pauker, Majzik. Ut. p. Gyöngyös.

Halmi, magyar mv., Ugocsa v.-megyében, a Beregh vármegyébe és Szathmárra vivő postautban: 112 romai, 203 g. kath., 601 ref., 150 zsidó lak., ref. anyatemplommal s ekklézsiával, synagógával, postatisztséggel. Szántóföldjei igen termékenyek; rétjei jók; tölgyes erdeje szép; országos vásárjai e vidéken nevezetesek. Főbirtokos benne Szentpály uraság, kinek nemzetsége már II. András király idejében virágzó volt, s melly különösen sok derék vitéz férfiakat adott honunknak. Többi földesurai Ráthony,

Digitized by Google

b. Perényi, Gazda, Zaffiry, Száraz, s végre gr. Haller, és Csató örökösök.

Halógy, magyar falu, Vas vármegyében, Csákányhoz 1 óra, 254 kath. lak. Sok legelő és erdő. F. u. h. Batthyáni. Ut. p. Körmend.

Haluzics, tót falu, Trencsén vmegyében, a beczkói uradalomban: 131 kath., 85 evang., 10 zsidó lak., savanyúviz-forrással. Ut. p. Trencsén.

Hamari, puszta, Szabolcs vármegyében, 4 kath., 4 ref. lak. F. u. Ibrányi.

Hamburg, Hanboreck, tót falu, Sáros vmegyében, Berzeviczéhez délre ¼ órányira, a Farkasvölgye alatt: 543 római, 40 g. kath., 5 evang., 30 zsidó lak. Kath. plebánia. Régi kastély. Fürész- és lisztmalmok. Szép erdő, sok vörös fenyővel. Határa ámbár hegyes, de jó rozsot terem; legelője sok. F. u. a Berzeviczi nemz. Hajdan vörös barátok zárdája volt itt. Ut p. Eperjes.

Hammer, német falu, Vas vármegyében, Léka mellett, 200 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Kőszeg.

Alsó-Felső-Hámor, gyár f., Borsod vmegyében, a diós-győri határban, Diós-Győrtől alig félórányira, a kiességéről hires diós-győri völgyben, mellyet a Bükk hegység legregényesebb alaku s legnevezetesebb bérczei vesznek körül. Nyugoti oldalán emelkedik a Sz. lélek hegy, mellynek magas ormát egy jó terjedelmü sik rétség, ennek közepén gazdag forrás, a régi paulinusok kolostor roma, s az ezt hajdan környező barátok kertének nem kevés maradványa diszesiti. Ehhez ½ órányi távolságra van az Odvaskő hegycsucs, mellynek egyenesen felnyuló magas kőszirtéről ritka nagyszerü látvány nyilik a távolba. A borsodi s gömöri palóczság, Sajó s Rima kies völgyei ezer alaku halmaikkal s apróbb nagyobb hegyeikkel hullámzó tenger gyanánt terülnek el annak lábai alatt, s a szomszéd megyék vidékei fel a Karpatig s a Tiszántuli végetlen síkságig belátszanak, honnan a köznép ezt látó-kőnek nevezi. A hegyről leomló Szinva patak, mindjárt a völgy belsején egy tót képez, mellynek partján áll István főherczeg s nádor vasból öntött emléke, melly 1847 sept. körutjakor itt létit örökiti. Innen a patak több zuhatagon s zsilipeken keresztül, később a Garadnával egyesülve végig futja a völgyet, vizet szolgáltatván a vasgyárra, papiros- és lisztmalmokra. A patak két szép vizeséssel is neveli a völgy szépségét. A folyó bal partján jó karban tartott országut megyen keresztül Dédes felé, mellyen azonban a Sz. lélek hegy magossága miatt téli időben ritkán szoktak járni. Az ut mellett a hegyoldalban vannak a hámor-épületek, tisztlakok és a gyárosok egyszerü lakai, a keskeny völgyön több veteményes és gyümölcsös kertekkel. Maga a hámor áll egy 36 láb magas olvasztó kemenczéből, 7 kettős tüzzel ellátott nyert-vasat dolgozó és 3 vasnyujtó hámorból, egy kovács, egy lakatos, egy szegverő és egy vastengelyeket esztergályozó műhelyből. Az egész 128 kuksok vagy részvényekből van épitve, mellyekből 77 a kir. kincstár, 51 pedig bécsi és magyarországi magánosok tulajdona. Minthogy tehát a kir. kincstár legtöbb részvényt bir; a bányászati törvények 12-ik czikkelye szerint, a főfelügyelést ezen hámorra a szomolnoki bányászati főkormány gyakorolja, melly is ennek közvetlen vezetését, a helyben lakó s központi pénztárból fizetett három tiszt által kezeli. Ezen vasgyár különféle munkáinak folytatásában állandóan dolgozik tüzzel 92 betanult munkás; ezenkivül folyvást foglalatoskodnak még ácsok, kőmüvesek, favágók, szénégetők, fuvarosok és napszámosok, összesen 132 munkás egyén, kikhez szükség esetén még 20—30 számitandó. Tiszt

Digitized by Google

van 3 segédeivel, továbbá 1 orvos és 1 lelkész, összes lakosok száma. Összes népesség 6 és uj Maschát is ide értve 986 r. kath., 1 gör. kath., 4 ref. 40 ágostai. A r. katholikusoknak anyaegyházuk van. A lakosok és gyárosok földeiket s lakaikat bérben birják a kincstártól; igy az épületeket, vizgátakat, nem különben a gyárüzlethez szükséges nyers anyagokat véve, a gyár alaptőkéje 160,000 ezüst forinton felül áll, s a munka-bérek által évenként több mint 60—70000 pfrtjön forgásba. E gyár eddig évenkint készitett mintegy 9000 mázsa különféle négyszegü, lapos, rud- és abroncsvasat, a megrendelésekhez képest egyéb különféléket, mellyek összes értéke évenkint 75—80000 pftra rug. A készitmények leginkább Pestre szálitatnak, a vasuthoz, képekhez, gyakran 4—5 mázsás darabokban; de szálitatnak Debreczenbe és Kolosvárra is. Azonban a pesti és debreczeni vitelbérnek az utak rosszaságából eredő emelkedése gyakran megakadályoztatja a szálitást. Nem kis akadályára van még a gyárnak, hogy a nyersvasat forrasztó tüzhöz vén bükkfa-szenet kénytelen használni, melly kemény tüznél csak elhamvad. Szinte a diósgyöri határban van:

O-Huta, Uj-Huta, Répás-Huta, három tót-magyar helység az első 409 római kath., 6 zsidó, a második 390 r. kath. 6 gör. kath., 1 ref., 3 óhitü, 4 zsidó, az utolsó 230 r. kath. és 5 zsidó lakossal. A r. katholikusoknak Uj-Hután van templomuk és anyaegyházuk; a többi ugyanehhez kebeleztetett. Ó-Hután van egy asztalos, egy molnár, Uj-Hután 2 földozó csizmadia, amott 56, itt 39 favágó zsellér. A helységhez, a házakhoz adott kertecskéken kivül, semmi föld sincs, hanem a körülfekvő erdőség mind a kir. kincstáré. Ó-Hután keresztülfolyik egy kis patak, Uj-Huta csupán két kutból látja el magát vizzel. F. u. a kir. kincstár.

Hámor, tót falu, Abauj vármegyében, Szepes vmegye szélén. Egy patak két felé választván; nagyobb része 586 kath., 5 evang. lak. Abaujhoz tartozik, sokkal kisebb része pedig Szepeshez. Van itt vasbánya és vashámor, gyönyörü fenyves erdő. F. u. a Kassa városa, melly ut. postája.

Hámor, tót falu, Szepes vármegyében, egy patak mellett, melly a helységet 2 felé osztja, ugy hogy egyik része Szepeshez, másik Abaujhoz tartozik. A szepesi részen lakik 73 kath., 12 evang. F. u. Kassa városa.

Hámor (Alsó), tót falu, Bars vmegyében, Zsarnóczához ½ mfd., erdős hegyek közt: 584 kath. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Selmecz.

Hámor (Felső), Horne Hamri; tót falu, Bars vmegyében, 569 kath. lak. Kath. paroch. templom. Erdeje nagy, s lakosai többnyire favágásból, szénégetésből élnek. F. u. a kamara.

Hamri, tót falu, Trencsén vmegyében, Trencséntől délre 1 óra: 46 kath., 112 evang., 8 zsidó lak. Sovány föld. Lakosi pálinkát főznek. F. u. Trencsén városa.

Hamri, tót falu, Árva vmegyében, Zabido mellett: 70 kath. lak. F. u. az árvai uradalom.

Hamri ad Oszadam, tót f., Árva vmegyében, 245 kath. lak. 9⅜ sessio. Vasbánya és hámor. Gyölcskereskedés. F. u. az árvai uradalom.

Hamva, magyar falu, Gömör vmegyében, felülről Runya, alólról Lénárdfala helységek szomszédságában rónaságon; a helységnek fele ugyan valamivel emelkedettebb helyen fekszik. Van a reformatusoknak nagy templomjok. A lakosok száma 922-re megy. Mindnyájan magyarul eredetileg beszélnek. Van 32 urbéri, 48⅝ majorsági telek, 900 hold legelő, erdő

Digitized by Google

semmi; szántóföldje a mellett hogy mindent, egyszersmind bő mértékben terem, szénája sok és jó; a marhatenyésztést kedveli a jómódu adófizető nép. Ezenkivül bírják Darvas, Hanvai Sándor, Ferencz, Hevessi stb. urak. Ut. p. Putnok.

Hanajna, orosz-tót falu, Ungh vmegyében, ut. p. Nagy-Mihályhoz keletre $1\frac{1}{2}$ órányira: 81 romai, 132 g. kath., 4 evang., 12 zsidó lak. Emeletes kastély, egy szép angolkerttel. Fürész- és liszt-malmok. Derék erdő. Sok széna. F. u. gr. Sztáray.

Handlova, népes német falu, Nyitra vmegyében: 2393 kath. lak., s kath. paroch. templommal. Erdeje nagy; sok faeszközök készittetnek itt. Gyümölcsös-kertekkel is birnak a lakosok. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. p. Privigye.

Hanesz, tót falu, Zólyom vmegyében, Liptó szélén: 94 kath. lak., kik favágók. F. u. a kamara. Ut. p. Óvár.

Hangács, Nagy-Köröshöz tartozik.

Hangács, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolctól $1\frac{5}{16}$, Szendrőtől $\frac{9}{16}$ állomásnyira, az ezen járáson keresztülvonuló s Tornába vezető országuttól kétfelé vonuló völgy végén, két part oldalában; — nyárban, a mennyiben erdő környezi, ezen helység kellemes, az év több részeiben azonban utczáit járhatatlan sár vagy hó fedi, s megesik, hogy a farkasok éjjeli tanyául az élelemhez juthatás tekintetéből ezen helység utczáit választják; — lakosai tisztán magyarok.

A határhoz több puszták tartoznak, ugymint Szénamál, Kércs, Diczháza, mellyeknek külön külön saját határaik vagynak. Igy Hangácson van beltelek $93\frac{1023}{10000}$ hold, majorsági szántóföld $151\frac{1250}{10000}$ h., kaszálló $3\frac{1449}{10000}$ h., erdő $314\frac{2131}{10000}$ h., legelő $51\frac{0350}{10000}$ hold. Szénamálon: majors. szántóföld $811\frac{1740}{10000}$, rét $55\frac{2414}{10000}$, kaszálló $220\frac{1956}{10000}$, szőlő $8\frac{0508}{10000}$, erdő $208\frac{0918}{10000}$, legelő $74\frac{1125}{10000}$ hold. Kércsen: majorsági szántóföld $900\frac{1768}{10000}$, rét $44\frac{1197}{10000}$, erdő $99\frac{0853}{10000}$, kaszálló $78\frac{2214}{10000}$, szőlő $50\frac{0561}{0000}$, erdő $882\frac{0922}{10000}$ hold. Diczházán: szántóföld $524\frac{0045}{10000}$, rét $12\frac{0720}{10000}$, kaszálló $58\frac{1777}{10000}$ hold. Hangácson urbériség: beltelek $23\frac{0467}{10000}$, szántóföld $78\frac{1835}{0000}$, kaszálló $3\frac{1477}{10000}$ hold. Szénamálon: szántóföld $244\frac{0574}{10000}$, rét $34\frac{2323}{10000}$, kaszálló $124\frac{1302}{10000}$ hold. Kércsen: szántóföld $270\frac{0385}{10000}$, rét $14\frac{0068}{10000}$, kaszálló $11\frac{2498}{10000}$ hold. Diczházán: szántóföld $90\frac{1942}{10000}$, kaszálló $18\frac{2020}{10000}$ hold. Ezen helység s hozzá tartozó puszták határait tevő föld minemüsége a határ nagyságához képest különböző; vagyon itt-ott jó fekete homokos földe, másutt sárga nyirok, de leginkább agyagos, mind a mellett jó mivelés mellett igen szép tisztabuzát és gabonát terem; mindenek felett a zab és kukoricza legjobban díszlik ezen határokban. Az állattenyésztés nem a legjobb karban áll, kivált a lovak és szarvasmarhákra nézve, mert a földeknek a helységtőli messzesége miatt, ha a legszebb ökröket és lovakat veszi is a gazda, az iga alatt elromlik s nem tenyészik. A juhra és sertésre nézve ezen határ igen jó, a honnan leginkább ezen két állat-nem tenyésztése van divatban. A mezei gazdaságra a lakosok, kivált pedig a földesurak nagy figyelmet forditanak, de nem lehetvén képesek az arányositó tagosztályt határjaikra nézve életbe léptetni, iszonyu fáradságos gazdálkodást kénytelenek folytatni, ugy hogy a földek s rétek messzesége, a határ hegyes völgyes volta miatt, takarmányaik betakaritására nem heteket, hanem hónapokat kell fordítniok.

Digitized by Google

Ezen helység s puszták határai általában hegyekből és völgyekből állanak, még pedig egy része határjoknak Abauj megyében fekszik, nevezetesen a Diczháza puszta egészen, a Szénamálnak is nagyobb része. Lakosok száma vallás szerint következőleg áll Hangácson: 193 r. katholikus, kik a sziráki anyaegyházhoz tartoznak; 329 reformatus Nyomárral egyesült anyaegyházzal, 40 óhitü, 23 zsidó, összesen 585 lélek. A völgyekbe patakok csergedeznek; nagyobb folyóviz itt nincs, hanem benn a helységben Farkas Antal ur birtokában van egy kút, a mellyben levő keserü viz valóságos orvosi viz, és szorulás esetében nagyon használható; birtokosa mellé kisszerü fürdöt építtetett, s már több köszvényesek hasznosnak találták.

Hangács Mátyás király idejében a cseh rablók fészke volt, ezeknek itt volt hajdan castellumok, mellyet egy törvényczikkelyben az országgyülés lerontatni parancsolt. Hol lehetett ezen városka, bizonyosan kimutatni nem lehet, hanem a mennyire a föld alatt talált kövekből gyanitani lehet, azon helyen állt, hol most Farkas Antal ur kertje terül el. Több adatok mutatják, hogy a híres Komoróczi bajtársai tanyáztak itt, összeköttetésben a nem messze levő galgóczi és vadnai várakkal. Van még itt egy nagyobb nevezetességü pincze Szathmári Király József ur birtokában, melly homokba vésve csaknem olly régi mint Magyarország, benne több felirások találhatók. Az ajtónál mindjárt ezen szavak olvashatók: Deiche 1100 ao, ezután Vattay György de Vatta 1354, Rákóczy Lóránffy 1705, Szathmári Király Ádám 1774, Julianna Passa Cata 1618, S. P. Georgius Bécs ao dni 1620, Pethe Julianna, Kajdy László, Vay László 1602, Szentimrey Sámuel 1705, Georgius Rétey 1695, P. Bonaventura Csetö gr. Varsoviensis, József Stefanóvszky 1753, And. Horaoczky 1758. — Ezen pincze több oldallyukakat foglal magában; nagy része azonban már leszakadozott, s a mint a szakadások után következtetni lehet, ez egyszersmind földalatti átjárásul szolgált más vidékre, ez azonban tisztán fel nem fedezhető. — Nevezetes épület ezen helységben a jelenleg Máriássy László birtokában levő Szathmáriféle ösi kastély két toronyra épitve; most tulajdonosa ujítni akarván régi formáját elvétette, s most csak mint nagy köhalmaz néz ki. Temploma ezen helységnek rosz paticsból való, holott pedig földesurai nagy reformatusok s tekintélyes emberek, ugymint: Szathmáry Király József, György, Frigyes, Miklós, István; Ragályi Tamás, Dapsi Rafael, Csepcsányi Tamás, Farkas Antal, Fekete László, András, József; Somogyi Ignácz, Máriássy László, Fejér György, Szentimrei Judith, Zsarnai László, Lakatos Ferencz, Sipos József, Ferencz, Szentimrei Gábor, Balogh Menyhért, Ferencz, József, István; Gadó István, Madarassi László, Miklós, Ferencz, Óvári Sámuel s Dánielné, és Sterba Pál.

Hangony (Alsó), magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Rimaszécshez délre 1 mfldnyire, ut. p. Rimaszombat.

Hangony (Felső), magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, az előbbeni helység mellett. Lakja mind a kettőt 763 kath. lak. Határuk hegyes, de meglehetős. F. u. többen.

Hankócz, tót falu, Sáros vmegyében, Kurimához délre egy óránnyira: 248 kath., 215 evang., 9 zsidó lak. Határjának fele termékeny; legelője, erdeje elég; kath. paroch. temploma van. Ut. p. Bártfa.

Hankocz, tót falu, Zemplén vmegyében, Lyubisse fil. 371 romai, 50 g. kath., 20 zsidó lak., 598 h. szán-

Digitized by Google

tóföldel. F. u. gr. Csáky. Ut. p. Nagy-Mihály.

Hankova, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vgyékben, Dopschinához délre 2 órányira, a Dubravahegy oldalában: 12 kath., 287 evang. lak., kik lent, kendert termesztenek, vásznat szőnek, szenet égetnek; szép almás- és gyümölcsös-kertjeik lévén, gyümölcscsel nevezetes kereskedést űznek. Hegyen fekvő földei soványak; rétjei elégségesek, azért szarvasmarhát, juhot felesen tart; erdeje szép. A csetneki uradalomhoz tartozik. Ut. p. Rozsnyó.

Hankovicza, orosz falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz 4¼ mfld, a Latorcza bal partján: 221 g. kath., 5 zsidó lak. Paroch. templom. Szép erdő. F. u. gr. Schönborn.

Hant, német falu, Tolna vmegyében: 520 kath. lak. s fiók-szentegyházzal. Szőlőhegy. Vizimalmok. Szép erdő. F. u. gr. Apponyi. Ut. p. Szekszárd.

Hanta, magyar falu, Veszprém vmegyében, Komárom vmegye szélén: 308 kath. 242 ágostai lak., evang. anyaekklézsiával. Földje meglehetős; szőlőhegye kicsiny; erdeje jó. Van egy régi omladozott szentegyháza, hol hajdan prépostság volt. F. u. gr. Batthyáni, s a kisbéri urad. tartozik. Ut. p. Kisbér.

Hánta, puszta, Veszprém vmegyében, Agyaglik mellett.

Hantház, másképen Külső-Docz, puszta, Csongrád vmegyében, Docz fil. 716 kath. lak.

Kis-Hantos, puszta, Székes-Fejér vmegyében, Nagy-Hantoshoz ½ óra: 230 kath., 23 ref., 3 evang. lak. Igen szép fekvésü, dombokkal hasitott róna puszta; szép épületekkel, termékeny határral, birkatenyésztéssel, halastóval, ujonnan ültetett erdővel. F. u. a Fiáth nemzetség. Ut. p. Adony.

Nagy-Hantos, magyar falu, Székes-Fejér vmegyében, Sárosd és Herczegfalva közt: 435 kath., 9 ref., 10 evang. lak., kath. anyaszentegyházzal. Homokos határ. Nagy legelő. Nevezetes birkatenyésztés. Említést érdemel itt az uraság svéd módra épült magháza, melly négyszegletes, s a földszinen és padláson kivül 3 emeletü. Az épület mind a két végén lévő oldalának egy egy, és igy összesen 4 cső vagyon csinálva. Mindenik cső a harmadik emeletből töltetik meg, s földszint eresztetik ki. A betöltési nyilást egy nagy kőfedél takarja; alul pedig a kijövetelt vas ajtó zárja el. A csövek téglából készültek, ugy mindazáltal, hogy a gabona ezeket nem éri, száraz deszka feküdvén köztök; a téglafal és deszka közt pedig szalma van szorítva, és igy a gabona csak a deszkát érinti. A 4 csőbe be lehet 7000 pozsonyi mérőt rakni, s az egész magházban 18,000 p. mérő fér el. A csövekben lévő gabonát sem tűz, sem féreg, sem más veszedelem nem érheti, és ha szárazon töltetik be, több esztendeig elállhat. F. u. gr. Batthyáni. Ut. p. Adony.

Hanusfalva, (Hanusowcze), tót mv., Sáros vmegyében, a Tapoly völgyében, Eperjeshez keletre 2 mfldnyire: 387 kath., 540 evang., 2 ref., 265 zsidó lak. Kath. és evang. szentegyház. Synagóga. Két kastély. Több uri lakház. Határa termékeny; rétjei igen jók; vásárai népesek; lakosai közt sok timár, csizmadia és gubás találtatik. F. u. gr. Dessewffy Sámuel, Jékelfalusy, Péchy, s m. t.

Hanusfalva, tót falu, Szepes vmegyében, Ófaluhoz délre 1 órányira: 683 kath., 5 evang. lak. Kath. paroch. templom. Kastély. Sok erdő és legelő. F. u. b. Palocsay Horváth. Ut. p. Késmárk.

Hány, magyar falu, Zala vmegyében, Veszprém vgye szélén: 568

Digitized by Google

kath. 76 ágostai, 13 zsidó lak., jó szántóföldekkel. F. u. nemesek. Ut. posta Sümeg.

Hányi, puszta, Heves vmegyében, Erdőtelekhez $^3/_4$ órányira: 22 kath. lak. Nagy birka-, és marhatartással. F. u. gr. Buttler János örök. Ut. p. Kápolna.

Hanzikfalva, (Hanzlikova), tót falu, Trencsén vmegyében, hegyek közt: 210 kath., 79 evang., 22 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Haracsina, puszta, Bereg vármegyében, a munkácsi uradalomban.

Haracson, német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre $1^1/_4$ mfd. egy dombon, 618 kath. lak., s paroch. egyházzal. Majorsági birtoka nem közöltetett; a lakosok birnak 305 h. házhelyet, 1102 h. középszerü szántóföldet, 100 hold rétet. Van egy névtelen patakja. Birja h. Eszterházy.

Harakocz, tót falu, Szepes vármegyében, Korotnokhoz közel, 272 kath., 7 evang. lak. Vasbányák. F. u. Petroczy, Kail, s m. Ut. p. Lőcse.

N. és K. Harang, puszta, Békés vmegyében, Füzes-Gyarmat körül fekszik, határa lapályos, nádas rétes.

Harangláb, magyar falu, Beregh vmegyében, Kászonyhoz $1^1/_2$ órányira: 9 g. kath., 177 ref. lak. Ref. templom. Fája, legelője elég; rétjeit néha a viz elönti. F. u. Lónyay nemzetség. Ut. p. Beregszász.

Harangmező, máskép Felső Hegyesel, oláh falu, Bihar vmegyében, Váradhoz 2 mfd., hegyes, völgyes vidéken, 2 dombocskán, 653 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. A határ nagy részét erdőség teszi 5199 hold, mellyet az uraság szoros tilalomban tart, más majorsága itt nem levén. Urb. szántó van 167 rét 234 hold. Főkép tengerit és zabot termeszt. Birja a praemonstrati szerzet váradhegyi prépostsága.

Harangod, puszta, Zemplén vmegyében, Szadával határos: 10 kath., 3 ref. lak., korcsmával.

Harangod, puszta, Szabolcs vmegyében, 36 r. kath., 39 kath., 5 ref. lak. Itt fördő és mulatóhely van. Dohány bőven termesztetik. F. u. Kállay. Ut. p. Nagy-Kálló.

Haraszt (Szent), puszta, Nyitra vmegyében, Sempte fiókja: 9 kath. lakosok.

Haraszt, Hrost, tót falu, Szepes vmegyében, Hernád mellett, Iglóhoz keletre $1^1/_2$ mfdnyire: 410 kath. lak. paroch. templommal. F. u. a Marjássy nemzetség. Ut. p. Lőcse.

Haraszt, puszta, Honth vmegyében, Vámos-Mikola fiókja: 19 kath. lakossal.

Harasztdomb, puszta, Abauj vmegyében, Göncz-Ruszka fil. 9 kath., 8 zsidó lak.

Haraszti, (Chrasztincze), magyar-tót falu, Honth vmegyében, 112 kath., 57 evang. lak. Bort termeszt. F. u. Majtényi nemzetség. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Haraszti, magyar falu, Baranya vmegyében, 12 kath., 369 ref. lak. Ref. anyaekklézsia. Gazdag róna határ. Sok legelő. F. u. gr. Eszterházy Kazmér zártömege. Ut. p. Siklós.

Haraszti, Krasne, tót falu, Abauj vmegyében, a Tarcza völgyében, közel Sáros vmegyéhez: 145 r. kath. 80 g. kath. 130 evang., 18 ref., 14 zsidó lak. F. u. a rozgonyi közbirtokosok. Ut. p. Kassa.

Haraszti, német falu, Pest-Pilis vmegyében, ut. p. Soroksárhoz délre $^1/_2$ óra, a Duna bal partján, csinos rendben épült házakkal, 1240 kath. lak., paroch. templommal, uraságí kastélylyal, vendégfogadóval, sok Dunamalommal. Határa homokos; szőlőskertet mivel. Birja b. Laffert család.

Haraszti, puszta, Nógrád vme-

Digitized by Google

gyében, Herencsény fiókja: 26 kath., 13 evang. lak.

Harasztifalu, magyar f., Vas vmegyében, 342 kath. lak. F. u. h. Batthyáni. Ut. p. Körmend.

Harcsás, puszta, Komárom vármegyében, a Duna, Izsa, Várföld, és Vár között; kiterjedése 716 h., mellyből 209 h. 3 nyomásos, 90 h. pedig takarmányos váltógazdaságra használtatik; a többi rétség, s a Duna s Vágh áradásainak ki van téve. Van itt egy majoros lak. F. u. gr. Zichy János örökös.

Harcz, magyar falu, Tolna vármegyében, 406 kath. lak., s fiókszentegyházzal. Határa igen termékeny; különösen rétjei kövérek. Ut. p. Szekszárd.

Hard, puszta, Székesfejér vmegyében, Vajtához 1 óra, 63 kath., 104 ref., 3 evang., 2 zsidó lak., erdővel, szőlőskertekkel, homokos határral. F. u. a czeczei közbirtokosok.

Hardicsa, magyar-orosz falu, Zemplén vmegyében, Tőke-Terebeshez délre $^1/_2$ órányira: 73 római, 305 g. kath. 738 ref., 16 zsidó lak. görög kath. és ref. anyatemplomok; 741 hold első osztálybeli szántóföldekkel, sok réttel. A terebesi urad. tartozik; ut. p. Velejte.

Harikocz, (Halmsdorf, Harilowce), tót falu, Szepes vmegyében, Lőcséhez $^1/_2$ órányira, az iglói utban; 516 kath., 21 evang. lak. Kath. paroch. templom. F. u. gr. Csáky Imre.

Harka, puszta, Pest-Solt vmegyében, Halas, Kötöny, Bodoglár, Tájó és Zana pusztákkal határos. Határa 10,000 hold, mellynek harmada jó szántóföld, a többi homokos legelő. Birják b. Podmaniczkyak és több Fáy örökösök.

Harkabuz, tót falu, Árva vmegyében, 431 kath. lak. $13^1/_8$ sessio. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Harkács, magyar falu, Gömör vmegyében, Lökösháza és Sánkfalva szomszédságában, ut. p. Tornaljától, valamint Pelsőcztől 1 mfd. Nyugoti oldalán a Jolsva felé vivő országut megy, keleti oldalát pedig a Turócz vize mossa. Lakja 519 r. kath., 22 ágostai, kath. templom; $4^3/_8$ urbéri $19^3/_8$ majorsági telek, 658 hold erdő. Szántóföldje mindent megterem, rétjeit kétszer kaszálja; a lakosok fazekat készitnek. Diszesiti e falut Draskóczy Sámuel ur kastélya, és csinos gazdasági épületei; van pálinkaháza, s a jászói prépostságnak emeletes háza. Bir továbbá két vendégfogadóval, mellynek egyike Draskóczy uré, másika a prépostságé.

Harkály, erdős puszta, Arad vmegyében, lásd Zaránd.

Harkály, magyar falu, Zemplén vmegyében, a Takta vize mellett, Szerencshez két órányira: 100 kath., 954 ref., 13 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal. 2688 hold szántóföldekkel, sok réttel. Erdeje és szőlőhegye nincs. F. u. Almásy és a kamara. Ut. p. Tokaj.

Harkány, magyar falu, Baranya vmegyében, ut. p. Siklóshoz $^1/_2$ órányira, 12 kath., 556 ref. lak., kik 66 csinos és tiszta házban laknak. Ref. anyaekklézsia. Nevezetessé teszi ezen helységet az annak tőszomszédságában fakadó, s nem régen felfedeztetett kénköves forrás. 1823-ban t. i. gr. Batthyáni Antal mint a falunak akkori földesura, a posványságok kiszáritása tekintetéből árkokat huzatván, némelly napszámos, kik ezen posványos iszapos árkokban dolgoztak, s már régóta térdfájásban szenvedtek, szembetünőképen érezték a felfakadott meleg forrásereknek jótékony behatását; melly esetet ők másoknak is elbeszélvén, számosan jelentek meg a köznépből, s ezen iszapos meleg vizet fördésre használták. Az uraság látván az oda tóduló sokaságot, a legbővebb forrást

Digitized by Google

kitisztitatta, s fördőszobákat állitván melléje, közhasználatuvá tette. Végre a vmegye figyelmetessé tétetvén, azt Patkovics József megyei orvos által megvizsgáltatta, kinek is hivatalos jelentése röviden ebből áll: a viz melegsége a d. Rospini által készitett hévmérő szerint 41 fok, s olly heves, hogy meztelen kézzel, egy 2 itczés üveget megölleni lehetetlen. Ezen természeti tulajdonságát a levegőnek semmi befolyása nem akadályoztatja. Eddig a megyei orvos jelentése. Tudományos vizsgálatát ezen ásványforrásnak, melly csuzos betegségekben, lép és májkeményedésben, aranyérben, fejér folyásban, s bőrnyavalyákban igen foganatosnak tapasztaltatott, Tognio pesti egyetemi oktatónak a magyar ásványvizekről készülőben levő jeles munkájából tudhatjuk meg. A fördőhely környéke igéző. Ugyanis északra nyúlik el a harsányi hires borokat termő szőlőhegy, erdővel koszorúzott tetejével; keletre láthatni a magas hegyen büszkélkedő siklósi várat; délre pedig gazdag szántó földek, s búja növésü rétek gyönyörködtetik a szemet. Fördő és vendégszobák elegendő mennyiségben találtatnak. F. u. a siklósi uradalom.

Harmacz, magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Rimaszécshez délnyugotra 1 órányira: 240 kath., 1036 ref. lak. Ref. anya-, kath. leány-szentegyház. Több uri lakház. Határa róna, s gazdag termékenységü; dohányt, dinnyét sokat termeszt F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Harmadia, oláh falu, Krassó vmegyében, ut. p. Lugoshoz egy órányira; 1 kath. 392 óhitü lak., anyatemplommal, sok legelővel. F. u. a kamara.

Hármashalom, magyar falu, Szala vmegyében, 224 kath. lak. F u. h. Eszterházy. Ut. p. A. Lendva.

Harmocz, vagy Csukástó, puszta, Borsod vmegyében, Berente és Sajó-Kazincz közt, rónaságon. Határa 2381 hold, mellyből 560 h. szántó, 486 h. rét, 125 h. legelő, 315 h. szőlő, 895 hold erdő s mind majorság. Fekete földje szép buzát, rétje jó és sok szénát terem. Birják b. Kemény Dénes, Radvánszky Albert, Molnár Károlynő, Recsky Benedek, Mariássy Menyhért, Fáy Ferencznő, s többen.

Háromfa, horvát falu, Somogy vmegyében, a Rinya mellett, 837 kath. lak. s fiókszentegyházzal, mocsáros róna határral. F. u. gr. Festetics Taziló. Ut. p. Babolcsa.

Háromház, magyar falu, Vas vmegyében, a Rába jobb partján, 91 kath. lak. F. u. a szentgothárdi uradalom. Ut. p. Rába Sz.-Mihály.

Háromház, puszta, Mosony vmegyében, Lébényi uradalomhoz tartozik, nevezetes uradalmi majorsággal.

Harságh, tót falu, Sáros vmegyében, Sóvárhoz délre ½ mérfd. 459 kath., 56 zsidó lak. Régi kastély. Vizimalom. F. u. Harsághy Zaturecky. s m.

Kis-Hárságy, magyar falu, Somogy vmegyében, 325 kath. lak.

Nagy-Hárságy, magyar falu, Somogy vmegyében, 579 kath., 18 zsidó lak., k. paroch. szentegyházzal. Szőlőhegy. Erdő. F. u. Festetics Ágoston, Sámuel és Dénes. Ut. p. Szigetvár.

Kis-Harsány, magyar falu, Baranya vmegyében, 11 kath., 458 ref., 6 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal, bortermesztéssel. F. u. a siklósi uradalom. Ut. p. Siklós.

Nagy-Harsány, magyar falu, Baranya vmegyében, egy kies, áldott környéken, Pécstől 4, ut. p. Siklóstól 1 mfdnyi távolságra, az Eszéktől Pécsre vivő országutban. Lakja 18 kath.,

Digitized by Google

1279 ref., 9 zsidó. Van itt derék ref. anyaszentegyház, virágzó ref. oskola, mellyben deák nyelv is tanittatik; vármegyeház, vendégfogadó. Határa első osztálybeli; buzája hires; rétjei jók; erdeje bővelkedik vadakkal; szőlőhegye pedig, melly egészen délnek fekszik, sok helyt még jobb vörös bort terem, mint a villányi. A helység felett emelkedő, czukorsüveg formáju magas hegyének tetején, láthatni egy régi vár omladékait, honnan egyszersmind Bács, Baranya, Verőcze vidékeire felséges kilátás esik. F. u. a siklósi uradalom.

Harsány, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól, Kövesdtől $1\frac{8}{16}$ állomásra, s kettő között van saját postahivatala. Vidéke alacsonyabb hegyes, s maga a falu két hegy közé szorult. Határa 8192 hold, mellyből beltelek 227, szántó 3089, rét 893, legelő 270, szőlőhegy 558, erdő 2979, temető 3 hold, a többi haszonvehetlen vizmosás. Ezekből majorsági beltelek $37\frac{5}{8}$, szántó 961, rét 265, a szőlő dézsmás, a gyeplegelő pedig és az erdei legelő közös. Földje vizmosásoknak nagyon ki van téve, s a javitást nagyon megvárná. Lakja 728 kath., 580 reform., 7 zsidó. Kath. és ref. anyatemplomok. Van egy kis patakja, s egy régi kastély nyomai benn a helységben látszanak. Birja a helységet a kassai püspök.

Harsány, magyar falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös mellett, Váradtól, melly utolsó postája 4 mfdnyire, 1238 reform. lak., és anyatemplommal. Határa 2595 hold, mellyből szántóföld 1328 h., kaszálló 654, szőlő 40, bokroshely 16, káposztás 40, legelő 518 hold. Mind ezek, nehány hold földet kivéve, urbéri birtokok. Földje szikes ugyan, de lakosai által jó müvelésben tartatván, sok kétszerest, tengerit, s annyi káposztát terem, hogy ezzel kereskednek. Vizei a Sebes-Körös folyam, és 2 helyen tó Miskarét és Kerektó nevezet alatt. Birtokosa: a n.-váradi deák káptalan.

Hárskut, magyar falu, Abauj-Torna vmegyében, ut. p. Rosnyóhoz keletre $1\frac{1}{4}$ mfdnyire: 744 kath., 474 ref., 4 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Sok és jó gyümölcs. Erdő. Méhtenyésztés. Határja részint róna, részint hegyes, s elég termékeny. F. u. gr. Andrássy György.

Kis-Harta, német falu, s egy a legnevezetesebb helységek közül Magyarországban, Pest-Solt vmegyében, közel a Dunához, ut. p. Patajhoz $\frac{3}{4}$, Pesthez délre 12 mfd. távolságra. Határa 2500 hold, és 882 □ öl; ebből urbéri beltelek 193 h. 272 □ öl, külső illetőség, minden ház után egy hold, s igy 372 ház után 359 hold 722 □ öl, összes allodium 1947 hold és 1088 □ öl. Földjei termékenyek volnának, de helyben rétje nincsen a lakosoknak. Határában folyik a Duna, és oldalrul félpatkó formában mocsár veszi körül, mellynek északi részét Hartaitónak nevezik. A falu birtokosa b. Prónay Albert. — E helység megmutatta, mit lehessen tenni kitartó szorgalom által ugy szólván semmiből. A mostani vagyonos sőt gazdag lakosok eldődeit gr. Ráday Gedeon nagyatyja hozta be Magyarországba, mint protestans vallásuk miatt üldözetteket, s ezeket részint nógrádi jószágaiban, részint Kis-Harta csupa mocsár lepte pusztáján telepité le, s már 1720—1724-ben a helység felépült, jelenleg pedig rendes négyszeget képző, csinos házakkal, egyenes utczákkal ékeskedő, vagyonos és értelmes polgárokból álló legvirágzóbb községe Pest-Solt vmegyének. Hogy ezt nem a földdeli gazdag ellátásnak köszönhetik, láttuk fentebb a határ leirásánál, mert ez valóban igen szegény, s mégis jelenleg a 2203 lélekből álló község, azonkivül hogy évenként a vidékbeli

Digitized by Google

pusztai földekért 40,000 vforint haszonbért fizet, 1846-ban nov. 2-kán Bojár és Mikla pusztákból 3700 holdat 203,445 pforintért örökösen megvette. De valóban bámulandó is a kis-hartaiak szorgalma. Ezek földet mivelnek; híres igen szép kendert termesztenek, s fejére elkészítik; sok babot és zöldséget vetnek; a haszonbérlett pusztákon tömérdek lovat, szarvasmarhát, s az ujabb időkben különösen sok birkát tenyésztenek; ezenkivül mindenféle mesterségeket folytatnak, s említésre méltó, hogy e vidéken a nők mind Kis-Hartán készült rokkát pergetnek. A fentebb emlitett szorgalmas népességből 1799 ágostai, 365 reformatus, 13 héber vallásu s mind német, ámbár többnyire s a férfiak mindnyájan tudnak magyarul. A férfiak magyarosan öltözködnek, de a nők csúf régi német öltönyüket renditlenül megtarták. Mind a két vallásbeli felekezetnek helyben van temploma.

Nagy-Harta, puszta, Pest-Solt vmegyében, Pataj mellett, 5000 hold határral, mellyből 400 hold igen termékeny szántóföld, a többi szikes és vizállásos, sőt a nagyobb Dunaáradások még a szántóföldeket is rongálják. E puszta földesura a kalocsai érsek, de már ember emlékezete óta Duna-Pataj tartja haszonbérben.

Jezeró-Hartyán, puszta, Nógrád vmegyében, Sztregova fiókja: 24 kath. lak.

Sós-Hartyán, magyar falu, Nógrád vmegyében, ut. p. Szakál. Lakja 800 kath., paroch. templommal. Rétjeit a hegyekről jövő iszap nagyon rongálja. Van itt egy sós forráskút is, melly azonban nem használtathatik. Birja Gyürky Pál.

Tót-Hartyán, tót falu, Nógrád vmegyében, a sztregovai völgy felső részén: 160 evang. lak., kik az alföldre járnak dolgozni. Határa köveces és sovány. Többen birják. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Kis- vagy Vácz-Hartyán, magyar falu, Pest-Pilis vármegyében, dombos vidéken, ut. p. Váczhoz kelet-délre $1\frac{1}{2}$ óra: 120 kath., 180 evang., 600 ref., 10 zsidó lak., kath. és ref. anyatemplomokkal. Határa dombos és völgyes, és részint fekete buzaföld, részint homok; bora jó; rétjei kétszer kaszálhatók. Birják Gosztonyi Miklós, Rudnay árvák.

Uj-Hartyán, német falu, Pest-Pilis vmegyében, ut. p. Ócsához délre $1\frac{1}{2}$ óra: 900 kath. lak., paroch. templommal, sárga és fekete homokos határral, sok turjános helylyel. Birja h. Grasalkovich özvegye.

Háságy, magyar falu, Baranya vmegyében, ut. p. Pécshez $1\frac{1}{2}$ óra, egy völgyben, csinos házakkal ékeskedik. Van 502 r. kath. lakosa, $30\frac{1}{8}$ egész urbéri telke. Földje részint vörös agyag, részint fejér kövecses, mégis lakosai szorgalma által minden gabonát megterem. Van szép rétsége, és 4 vizimalma. Földesura volna gr. Batthyáni Gusztáv, de a falu magát még 1846-ban örökösen megváltá.

Hasel, német falu, Vas vmegyében: 27 kath., 69 ágostai lak. F. u. gr. Batthyáni. Ut. p. Kőszeg.

Hasfalva, (Hatschendorf), német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre $1\frac{1}{2}$ mfld: 186 kath. lak. Majorsági birtoka nem közöltetett; a lakosok birnak 158 h. szántóföldet, 75 h. rétet. Van egy névtelen patakja.

Háshágy, magyar falu, Zala vmegyében: 361 kath., 18 evang. lak. Kath. paroch. templom. F. u. többen. Ut. p. Lövő.

Horvát- és Német-Hásos, (Krobotisch- und Deutsch-Eresdorf), horvát és német falu, Vas vmegyében: 388 kath. lak., bortermesztéssel. F. u. g. Erdődy. Ut. p. Rába-Sz. Mihály.

Digitized by Google

Haszima, orosz-tót falu, Zemplén vmegyében, Homonna fil. 150 romai, 423 g. kath., 3 evang., 10 zsidó lak. Szentegyháza mind a két hitüekkel közös. Szántóföldje 507 hold. F. u. Ujházy. Ut. p. Nagy-Mihály.

Hasznos, magyar falu, Heves vmegyében, Gyöngyöshöz éjszakra 3 órányira, a Mátrai hegyek által képzett völgy oldalán: 785 lak., kik csaknem mind r. katholikusok, egy uj toronnyal ékesitett anyatemplommal. Hegyes völgyes határa 7686 hold, mellyből urbéri szántó 796 h., rét 220 h., legelő 120, szőlő 120 h. Majorsági legelő 230 h., haszonvehetlen bércz 1200 h., a többi roppant tölgyes bikkes erdőség 5000 hold. Földe vörös agyag, legelője, erdeje köves és kősziklás. Terem rozsot, árpát, kevés kukoriczát, burgonyát. A lakosok szép szarvasmarhát tenyésztenek. Határán folyik a Kövecses patak, melly több malmokat hajt. Ugyanitt látszanak 3 régi vár omladványai, mellyek közt kitünik különösen azon magas csúcs, mellyen a hajdan híres Ágasvárnak, s mellette kőkeritéssel övedzett Ó-várnak romjai láthatók. Harmadik a helységtől ¾ órára egy hegyoldalban emelkedve a Cserteri vár, mellynek kőfalai maig fenállnak, s melly alatt létezik gr. Almásy András urnak különféle borokkal megrakott három ágra nyuló roppant pinczéje. E helység erdejében van 3 telepitvény is, u. m. Alsó-Huta 224, Felső-Huta 196, Legfelső Huta 131 kath. lak., kik mindnyájan zsellérek, s napszámból és faeszközök készitéséből élősködnek. Hajdan itt üveggyár volt, de már elenyészett. Hasznos birtokosai: gr. Almásy András, ns Almásy család, Gyürky Pál, Dessewffy Jób és Titus, a pásztói apátság, b. Podmaniczky Lajos tömege, Plathy József és Sándor, Oláh Gábor, Almásy Gedeon, Malatinszky János, Géczy Antalnő assz., Marssó József, Gosztonyi Imre, Gosztonyi Antalnő assz., Zay Imre, Keviczky Ferencz. Különösen Alsó-Hutát birják Dessewffy Jób és Titus; Felső-Hutát gr. Almásy András; Legfelső-Hutát a tiribesi Almásy család.

Haszprunka, (Hasbrun), tót falu, Pozsony vmegyében, N. Lévárdhoz keletre 1½ órányira: 1427 kath., 1 evang., 60 zsidó lak., kath. paroch. templommal. Határja homokos, de sok kendert, rozst terem; fenyves erdeje derék s benne sok vad tanyázik. Lakosai kender-, s len-magból olajat ütnek, szekér-kenőcsöt főznek; patakja öt malmot forgat. F. u. h. Pálffy. Ut. p. Malaczka.

Határ, puszta, Nyitra vmegyében, N. Herestény fiókja: 137 kath. lak.

Határ, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában: 268 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal.

Háth, puszta, Bihar vmegyében, lásd Komádi.

Hathalom, puszta, Veszprém vmegyében, Nagy-Dém és Tamási közt.

Hati, puszta, Győr vmegyében, Gyömöréhez ½ órányira: 19 kath., 16 evang. lak., erdővel. F. u. gr. Eszterházy.

Hatkocz, tót falu, Abauj vmegyében, a szomolnoki országutban: 320 kath., 4 zsidó lak. F. u. Semsey Lajos, cs. k. aranykulcsos. Ut. p. Meczenzéf.

Hátmeg, (Zahatka), orosz falu, Beregh vmegyében, ut. p. Munkácshoz keletre 2 mfldnyire: 8 r. kath., 106 g. kath., 10 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Hegyes, erdős, sovány határ. F. u. gr. Schönborn.

Hatne, tót falu, Trencsén vmegyében, a vágh-beszterczei uradalomban. Ut. p. Zsolna.

Digitized by Google

Hatrangyos, puszta, Heves vmegyében, Pélihez ½ óra: 21 kath. lak.

Hatvan, magyar mv., Heves v.-megyében, Pesthez 6 mfldnyire, Pest vmegye szélén: 2245 kath., 4 ref., 10 evang., 9 görög, 4 zsidó lak. Van egy szép kath. paroch. temploma, mellyhez prépostság is kapcsoltatott, derék kastélya és vendégfogadója, postahivatala, sóháza, vámhidja, és jövedelmes malma a Zagyva vizén. Róna határa fekete homokos és igen termékeny; rétjei kétszer kaszálhatók; kövér legelőjén szép nemesitett birkanyájak legelnek, valaminthogy a lótenyésztés is virágzóban van; szőlőhegye közönséges bort terem, de dinnyéje híres. — Hajdani kis vára nem megvetendő erősség volt, s mind a török, mind a mi részünkről több izben ostromoltatott s bevétetett; végre 1678-ban Hacusler és Mercz generálisok elfoglalván, végképen széjjel hányatták. — Nevezetes még Hatvan az 1524-ben itt tartatott lármás gyülésről, mellyben a Rendek Báthorit hivatalából kimozditván, helyette Verbőczy Istvánt választották nádornak. F. u. h. Grasalkovichnő, s feje egy uradalomnak; azonban a városban bír a prépost is.

Hatvan, puszta, Székes-Fejér vmegyében, Kálozhoz 1½ óra: 230 kath., 66 ref., 2 evang., 3 zsidó lak. A kálozi urad. tartozik.

Hatvan, puszta, Székes-Fejér vmegyében, a Szentgyörgyi puszta mellett: 47 kath. lak., közel Alcsúthoz.

Püspök-Hatvan, tót-magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, a Galga völgyben, egyenes téren, Váczhoz keletre 2 órányira. Határa 4683 hold, ebből 50½ telek után urbéri szántó 1209, rét 404, ezenkivül az uraságtól birnak a lakosok 428¾ h. szántóföldet, az uradalom bír 300 h. szántóföldet, 2335 hold rendes vágásokra osztott erdőt, melly a lakosokkal közösen legelőnek használtatik. Hegyesebb helyein a föld meszes, egyebütt fekete sárgás agyag, melly igen jó dohányt, jó bort, rozsot, zabot, burgonyát terem. A Galga vizén kivül van itt egy téglával kirakott kasamáta-forma hely, mellyből igen jóizü viz folyik, de e helynek eredete nem tudatik. Lakja 1253 r. kath. paroch. templommal. Birja a váczi püspök.

Hatvan, magyar falu, Somogy vmegyében: 22 kath., 548 ref. lak., ref. anyaekklézsiával; rőna, lapályos határral. F. u. gr. Batthyáni Iván és Gál nemesek. Ut. p. Szigetvár.

Haurana-Dolina, puszta, Szepes vármegyében, Istvánfalva fil. 107 kath., 57 evang. lak.

Hausest, oláh falu, Krassó vmegyében, Bagyes hegy tövében, ut. p. Facsethez 2¼ órányira: 267 óhitü lak. s anyatemplommal. F. u. a kamara.

Havaj, orosz falu, Zemplén v.-megyében, Sztropkó fil. 9 romai, 323 g. kath., 4 zsidó lak., görög templommal: 426 h. szántóföldde, két malommal. Ut. p. Komarnyik.

Havka, puszta, Szepes vmegyében, II. Józseftől alapitatott német gyarmat, Lechniczhez 1¼ órányira: 166 kath. lak.

Hecse, (Hocsa), tót falu, Bars vmegyében: 246 kath. lak. Jó legelője. Erdő. Vizimalom. F. u. gr. Migazzi. Ut. p. Nyitra.

Hecse, puszta, Győr vmegyében, Szentiványhoz óranegyedre: 41 kath. lak. F. u. a szentmártoni főapát.

Sranya-Heda, puszta, Baranya vmegyében.

Hédervár, magyar mv., Győr vmegyében, a Szigetközben, Pozsony és Mosony vármegyék szélén, ut. p. Győrtől 2¼ mfldnyire. Lakja 925 kath., 3 evang., 1 n. e. óhitü, 12 zsidó. Kath. paroch. szentegyház. Földje termékeny, jó buzát, rozsot, káposztát te-

Digitized by Google

rom. Fő ékessége a várkastély; mellyet hajdan még Geiza herczeg ajándékozott több szigetközi falukkal együtt bizonyos Hederich Hamburg német eredetü családnak, mellyből eredt aztán a híres Héderváry nemzetség, melly a dunántuli vmegyékben és Szlavoniában roppant jószágokat birt; hazánknak pedig több nádorokat és fővezéreket adott. Ezen nemzetség utolsó férfi ivadékának Istvánnak egyetlenegy életben maradt leányát, Katalint, Lósi Viczay János vévén feleségül, 1685-ben a hédervári jószágokat is megkapta; és igy a hédervári uradalmat szinte a maig is virágzó Viczay grófi család birja. A kétemeletes négyszögü vár 3 toronynyal ékeskedik, hajdan bástyákkal és sánczokkal is körül volt véve, de ezek most kellemes angolkertre változtattak. Említést érdemlenek itt továbbá a mosonyi Duna mellett elnyuló igen szép fáczányos kert, a szomszédjában lévő gyönyörü erdő vad tilosokkal, ismét a nováki pusztán egy nagy urasági majorság nemesitett birkatenyésztéssel, schweiczi és tiroli tehenészettel.

Hedrahely, magyar falu, Somogy vmegyében, hegyes völgyes vidéken; határa azonban nagy részt egyenes, 5906 hold. Jó keverésü földje a buzát is megtermi. Van 1048 ref., 215 kath., 32 zsidó lakosa, 67 urbéri telke, ref. anyatemploma. Régi várának romjai most is láthatók. Főbirtokos: Festetics Antal; aztán Somogyi, Márffy, gr. Festetics László, Igmándy, Spissich, Farkas családok. Ut. p. Szigetvár.

Hedri, (Hedrikowce), tót falu, Sáros vármegyében, ut. p. Bertóthoz közel, a szepesi országutban: 157 kath., 3 evang. lak. Termékeny földekkel és rétekkel. F. u. a Hedri nemzetség.

Hegedűsfalva, tót falu, Zemplén vgyében, Leszkocz fil. 200 rom., 36 g. kath., 8 zsidó lak., 565 h. szántóföldd el. F. u. gr. Barkóczy, Szirmay. Ut. p. Komarnyik.

Hegy, magyar falu, Pozsony v.-megyében, Szerdahelyhez 3 fertálnyira: 104 kath., 57 ref., 19 zsidó lak. F. u. nemesek. Ut. p. Pozsony.

Hegy, magyar falu, Pozsony v.-megyében, Vizkelet mellett: 186 kath., 6 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Pozsony.

Hegy, puszta, Zala vmegyében, Kis-Buda mellett.

Hegy, puszta, Veszprém vmegyében, Németi és Sz. István közt.

Hegyallya, puszta, Nógrád v.-megyében, Becske fiókja, 17 kath. lak.

Hegyes, magyar falu, Bács vmegyében, saját postahivatallal és váltással Uj-Verbász és Tapolya közt. Lakja 4500 kath., 90 evang., 120 zsidó; kath. paroch. templom, synagóga. Határa első osztálybeli, 1100 □ ölével 18610 hold, mellyből 197 telek után, urbéri szántó 7653, rét 4767, legelő 5600, szőlő 200, uradalmi rét 20, nádas 100, tavak 90, utak 180 hold. Birja a kamara. 1849-ki jul. hónapban itt támadta meg b. Jelachich táborszernagy a Guyon vezérsége alatt álló magyar sereget; de véres ütközet után a Ferencz-csatornai vonalt is kénytelen volt elhagyni.

Hegyes, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez $1\frac{1}{2}$ mfld, dombos helyen: 197 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal, egy Hollód nevü patakkal. Urb. szántó 240 h., rét 80, legelő 20, majorsági szántó 60, rét 20, szőlő 5, erdő 100 hold. Birja Gálbory Sámuel.

Hegyes, rácz falu, Torontál v.-megyében ut. p. Kikindához nyugotra $1\frac{1}{2}$ órányira: 108 kath., 2594 n. e. óhitü lak., óh. anyatemplommal. $133\frac{6}{8}$ egész jobbágytelekkel. Határa igen termékeny; legelője, rétje szerfeletti bőséggel. Van itt az uraságnak nagy fontosságu gazdasága, szép épületjei, híres ménese, gulyája s a t. Az itt ké-

Digitized by Google

szitetni szokott sajt jóságáról nevezetes. F. u. Tajnay János.

Kis-Hegyes, puszta, Szabolcs vmegyében. F. u. Debreczen városa, gr. Gyulay.

Nagy-Hegyes, puszta, Szabolcs vmegyében. F. u. Debreczen városa, és gr. Gyulay.

Hegyesbor, puszta, Külső-Szolnok vgyében, Kardczaghoz délre: 4 ref. lak. F. u. Kardczag városa, Széky Zsigmond, Recsky Istvánné, Lipcsey Károly, Szatmáry Pál, Pankotay György örök., Papszász Ignácz, Veresmarthy örök., Dapsy Dánielné, Barkasy József, Deme, Szána.

Hegyesd, magyar falu, Zala v.-megyében, a hegyesdi csúcsos hegy alatt, az Éger vize mellett: 362 kath., 4 zsidó lak. Határa hegyes, völgyes, árkos, erdős és sovány. Nevezetes puszta váráról, melly egy rendkivüli csúcsos hegyre volt épitve, ugy hogy messziről ugy látszik, mintha tetején ember meg sem állhatna. Vizimalmok. F. u. h. Eszterházy. Ut p. Sümeg.

Alsó- és **Felső-Hegyesel**, az első Almamező, a másik Harangmező-nek iratik máskép; lásd e helységeket Bihar vmegyében.

Nán-Hegyesel, oláhul Hegyesel-Inánd, oláh falu, Bihar vmegyében, hegyes vidéken, Belényeshez 2 mfld: 505 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határán van 500 hold urbéri szántó és rét, s majorsági erdő 600 hold. A határszélen folyá Ró vize, melly gyakran kiönt, és egy más patak Dobrest felől jön. Birják: Zuber Imre, Pál és Sándor urak.

Hegyeshalom, (Strass-Sommerein), német falu, Mosony vmegyében, Óvárhoz nyugotra 1 mfldnyire: 591 kath., 827 ágostai lak., 23 nemes személylyél, kath. és ágostai anyaszentegyházakkal. Határa első osztálybeli, s 188/6 egész telek után van 69 vagyonos telkesgazdája, 594 hold első, 2717 hold második, 173 h. harmadik, s 22 h. negyedik osztálybeli szántóföldje, 462 embervágó első, 486 másod, 22 harmad-rendü rétje. Vannak káposztásai, a Lajta vizén 6 kerekü malma. Ide tartozik a marienaui gazdasági tekintetből nevezetes puszta, s az itteni rétöntözés nézést érdemel. F. u. Károly főherczeg örök.

Hegyfalu, magyar falu, Vas vmegyében, a Répcze mellett: 483 kath., 177 evang. lak. Gazdag határ. Kövér rétek. Lakosai sok ökröt hizlalnak. F. u. Horváth József k. kamarás, kinek itt szép kastélya van. Ut. p. Kőszeg.

Hegyfark, orosz falu, Ungh vmegyében, N. Lázhoz 3/4 órányira: 42 romai, 265 g. kath., 18 zsidó lak. F. u. Durcsák. Ut. p. Ungvár.

Hegyi, magyar-orosz-tót falu, Zemplén vármegyében, Deregnyőhöz 1/2 órányira: 260 romai, 105 g. kath., 5 evang., 198 ref., 35 zsidó lak. Kath. paroch. templom, 683 hold szántóföld. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Mihály.

Hegyfő, puszta, Gömör vmegyében, Hamvához tartozik.

Hegykő, németül Heiligenstein, magyar falu, Sopron vmegyében, a Fertő tava mellett, Sopronhoz 2 1/4 mfld: 700 kath. lak., s fiókszentegyházzal. Határa 3839 1/8 hold, mellyből urasági belsőség 16, szántóföld 615, templom, pap s mesteré 35 3/8 h., urasági rét 39 2/8, legelő 689 h., nádas 133, erdő 370 hold. Urbéri belsőség 39, szántóföld 819 2/8, rét 339, legelő 455, nádas 266 hold. Község szántóföldje 22, rétje 40 h. Templom, pap s mester rétje 17 hold. Termesztetik buza, rozs, árpa, zab, kukoricza, burgonya, bükköny, borsó, bab és lencse. Juhot a lakosok 300, az uraság 3000 darabot tartanak. Erdeje tölgy és cser. Birja gr. Széchenyi István.

Digitized by Google

Hegymagos, magyar falu, Szala vmegyében, Tapolczához közel 421 kath. lak. Földjei termékenyek. Rétje sok és jó. Bortermesztés. Vizimalmok. F. u. többen. Ut. p. Sümeg.

Hegymeg, magyar f., Borsod vmegyében Miskolcztól $1\,^{12}/_{16}$, Szendrőtől $^{13}/_{16}$ állomásnyira egy mély völgy közepében. Rosz fekvése miatt utczái az év csaknem minden részében járhatatlanok, vadviz fakadása csaknem minden udvaron látható. A helység közepén egy patak vonul végig, a házak az ezen patak felett két oldalrul emelkedő hegyek oldalába terülnek el, s olly csudálatos fekvése van az egész helységnek hogy akár befedni lehetne. Nevét is hihető onnan vette, hogy hegyek megett fekszik. Sovány s minden szorgalom mellett is terméketlen partos határának öszves kiterjedése 1152 hold és 24 □ öl, ebből szántóföld 535 h. 21 □ öl, kaszáló 247 h., szőlő 20 hold; ebből majorsági szántóföld 236 h., urbéri 299; legelő 50; majorsági rét 245, urbéri rét 2, erdő 300 hold. A föld minemüsége itt terméketlen nyirok s nehezen mivelhető, vadvizes, kivált a határ északi része a belevetett magot is alig tériti meg; az állattenyésztés lóra és szarvasmarhára nézve itt nem gyümölcsöző, juh és sertéstenyésztés virágzóbb, s a lakosok leginkább ezeket tenyésztetik; rétje átalában rosz s ugy ez mint földe partokon fekszik. A lakosok száma 296; vallásukra nézve r. katholikus 21, reformatus 219, anyaegyházzal, óhitü 26, zsidó 21. Birtokosai következők: gr. Vay Ábrahám, Jakabházy István, Károly, Ágoston János, Szabó Sámuel, József, György, Péter, Szarka János, Aranyas Bálint, Szobonya Károly, Kun János, Sámuel, Balassa Bálint, Téglássy Ferencz, Takács Sámuel, Barakonyi Ján., Györgydeák János, Török Soma, Lajos, Miklós, Szeghő János, Puky János, Vecsey Dániel, Kiss József, Kádas András, Berzi János, Pap János, Károly, Balla Mihály, Hegymegi Mihály, Lazsik Sámuel, Jóczik István, Osvárth Mihály, Básó József, Tolnay János.

Magyar-Hegymeg, magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Osgyán szomszédságában; 252 kath. lak., dombos, de meglehetős határral. F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Tót-Hegymeg, vagy Zahorán, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, A. Szkálnokhoz $^1/_4$ mfdnyire: 194 evang. lak. Erdeje nagy, de a lakosok belőle sok irtást tettek. F. u. többen. Ut. p. Rimaszombat.

Heinrichshof, puszta, Pozson vmegyében, Nagy-Lévárd fiókja, 20 kath. lak.

Hejcze, magyar f., Abauj vmegyében, Gönczhöz délre 1 mfdnyire: 756 r. kath., 10 g. kath., 2 evang., 378 ref., 18 zsidó lak. Kath. és ref. anyatemplom. Szép emeletes kastély. Nagy kiterjedésü szőlőhegye kemény bort terem, melly esztendők után érik meg tökéletesen; de akkor állandó s asztali bornak legtöbbnyire becsülik a megyében. F. u. a. kassai püspök. Ut. p. Visoly.

Hékéd, puszta, Csongrád vmegyében, Szenteshez tartozik.

Hékmány, puszta, Pozsony v.-megyében, Elő-Patonyhoz tartozik; kicsiny szőlőskertje ritkaság a Csallóközben, de savanyú bort is terem. Lakja 4 kath.

Helbény (Alsó és Felső), (Chlban); két egymás mellett lévő tót falu, Nyitra vmegyében, ut. p. N. Tapolcsánhoz $^3/_4$ ránnyira: az első 229 kath. 21 zsidó; — a második 115 kath., 10 zsidó lak; synagógával. F. u. több közbirtokosok.

Helczmanocz, orosz f., Szepes vmegyében, Remete és Gölnicz közt: 112 római, 1503 g. kath. lak.

Digitized by Google

Görög kath. parochia. Vasbányák. F. u. gr. Csáky. Ut. p. Löcse.

Helemba, magyar falu, Honth vmegyében, közel oda, hol az Ipoly a Dunába ömlik: 540 kath. lak. Kath. paroch. templom. Nagy tölgyes erdő. Szőlőhegy. F. u. az eszterg. káptalan. Ut. p. Vácz.

Helesfa, magyar falu, Baranya vmegyében, két szőlőhegy közt völgyben, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 1612 hold, mellyből urbéri szántó 691, rét 258, közös legelő 326, szőlő 199 hold; majorsági rét 56, szőlő 80 hold. Földje középszerű; de szőlőhegye különös jó asztali bort terem. Lakja 208 r. kath. Birja h. Eszterházy.

Király-Helmecz, magyar m. v. Zemplén vmegyében, ut. p. Unghvárhoz 5½ mfdnyire: 381 római, 120 g. kath., 673 ref., 12 zsidó lak. Róm. kath. és ref. anyatemplom. Szántóföldje 1475 hold, s mindenfelé gabonát, kukoriczát, káposztát, dohányt bőven terem; szép tölgyes erdeje, szőlőhegye, hires cseresznyéje, sok gyümölcse és egy kerek hegy tövében szép fekvése van. Hajdan Perényi egy várkastélyt épitett ide, de a melly 1548-ban lerontatott. Később a Rákócziak birták, s Lorantffy Susánnának kedves lakhelye vala. F. u. a praemonstratensisek lelesz prépostsága.

Korláth-Helmecz és Putka-Helmecz, magyar-orosz falu, Ungh vmegyében, ut. p. Unghvárhoz délre 1¾ mfdnyire: 100 római, 132 gr. kath., 418 ref., 30 zsidó lak. Ref. anyaeklézsia. Szőlőhegy. Erdő. F. u. többen.

Helmeczke, tót-orosz f., Zemplén vmegyében, Perecse fil. 275 római, 104 g. kath., 15 zsidó lak. 396 hold szántóföldel. F. u. gr. Vandernath. Ut. p. Nagy-Mihály.

Helmes, tót falu, Pozson most F. Nyitra vmegyében, a Gidra patakjánál, Cziferhez ½ óra: 359 kath., 7 zsidó lak. Szántóföldjei igen jók; rétjei kövérek; de bora nem sokat ér: a falunál vagyon egy domb, mellyről vezette Rákóczy Ferencz a reája nézve szerencsétlen pudmericzi ütközetet 1705-ben. F. u. gr. Pálffy Rudolf örökösei. Ut. p. Nagyszombat.

Helpa, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, a Garan mellett, Murányhoz északra 2 mfdnyire: 1868 kath. lak., s anyaszentegyházzal. Határa hegyes, kösziklás, sovány; éghajlata zordon; főgazdasága jó és tágas legelőjében és rétjében áll, mellyre nézve sok tehenet, ökröt, juhot tart, s hires sajtot csinál. Erdejéből léczet, deszkát készit. F. u. h. Coburg. Ut. p. Rosnyó.

Hencs, puszta, Győr vmegyében, Nyúlhoz ½ órányira, 22 kath. lakossal.

Hencse, magyar falu, Somogy vmegyében, térségen, ut. p. Kaposvár. Van 1243 hold határa, igen jó földje, 19 urbéri telke, 224 reform. 53 kath. lakosa, ref. temploma. Erdeje nincs. Birják: Márffy uraság, kinek itt gyönyörü laka és szép kertje van, Somogyi, Spissich, Sárközy Lajos, Guzsics Julianna assz.

Henczida, magyar falu, Bihar vmegyében, gazdag rónaságon, ut. postája Pocsaj. Lakja 1650 reform., 50 r. kath., 35 g. kath. Ref. anyatemplom. Több csinos uri lakok és kertek. Határa 10,000 hold, mellyből szántóföld 3440 h. (1500 urb. 1960 majors.), 3500 h. rét (550 h. urb., 2950 h. major.), 2220 h. legelő (810 h. urb., 1410 h. major.), 40 h. dézmás szőlő, 800 hold tölgyes erdő, mi e vidéken valódi ritkaság. Ebből 100 h. cserjés a lakosoké, a többi majorság. Fekete földe első osztálybeli, gyönyörü tiszta buzát, tengerit, árpát terem. Szarvasmarhát, sertést sokat és szépet tenyészt. Határán foly a Berettyó vize. Birják Beöthy Vincze, Zsigmond Kál-

Digitized by Google

mán urak, Miklósy Ferencz és Jezerniczky Lajos örökösei.

Henczkó, Henczkowce, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült v.-megyékben, ut. p. Rosnyóhoz északra 1½ mfdnyire: 43 kath., 366 evang. lak. Kath. és evang. szentegyház. Szénégetés. Bányászat. Fuvarozás. F. u. gr. Andrásy.

Henczlova, kis tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, ut. p. Rosnyóhoz északra 5 órányira: 252 lak, kicsiny sovany határral. F.u. gr. Andrásy.

Henczocz, tót f., Zemplén vmegyében, Varanó fil., 440 kath., 257 evang., 14 zsidó lak., 481 h. szántóföldel, jó rétekkel, erdővel. Ut. p. Vecse.

Hene, puszta, Szabolcs v., lásd Bogdány.

Henész, magyar-horvát falu, Somogy vmegyében, Nagy Atád mellett, 338 kath. lak. F. u. gr. Hunyady Ferencz. Ut. p. Babolcsa.

Henigh, (Hanigowce, Hönigsdorf), orosz falu, Sáros vmegyében, Héthárshoz északra ½ órányira; 13 római, 366 g. kath. 16 zsidó lak. Gör. kath. anyaszentegyház. Hegyes, sovány határ. Nagy erdő. Északra ¼ órányira fekszik a most romokban heverő Péch-Ujvár. Ut. p. Eperjes.

Henkeres, oláh falu, Bihar v.-megyében, Belényeshez 1¼ mfd., hegyes, völgyes vidéken, 576 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 533, rét 436, majorsági erdő 1400 hold. Van egy patakja. Birja a váradi görög püspök.

Balaton-Henye, magyar falu, Szala vmegyében, 188 kath., 58 evang., 472 ref, 24 zsidó lak., ref. anya-, kath. fiókszentegyházzal. Szántóföldje sok és bőtermő; rétjei kövérek; erdeje kevés; szőlőhegye savanyús, de kemény bort ád. E hegy ormozatján láthatni egy hosszúkás meredek sziklasort, melly **török halálának** neveztetik, s róla az a közvélemény, hogy innen egy egész ide szoritott török csapat ugratott le, melly véleményt holmi kiásott török szablyák, kisebb nyilak, némikép igazolni látszanak. Továbbá ide közel a kövcskáli határ összeütközésénél van egy szoros hely, vagy vaskapu, hol bizonyos ércz nemét magában tartó, fekete fényes törésü kemény kövek találtatnak. A magos henyei hegytetőn lévő tó bővelkedik kárászokkal. A helység keleti halmos, agyagos részén, sokszor különös sirokra bukkannak a lakosok. Ezek a határban fejtett szelevény, két ujnyi vastag, 1 öles hosszú, s fél öl széles kövekkel vannak megbélelve, s e kőnem itt hopogakőnek neveztetik. A bentaláltatott holtak karcsontjaikon pedig sokszor már majd egészen megemésztett karpereczeket, s mázzal vont ivó korsócskákat lelnek. Nevezetes e helység még jó fejér tüzkő-bányáiról, mellyekben ökölnyi darabokban is szedetnek ki a tüzkövek. F. u. többen. Ut. p. Sümeg.

Ördög-Henye, magyar falu, Zala vmegyében, gr. Festetics Tasziló keméndi urad. tartozik, ut. p. Szala-Egerszeg.

Pető-Henye, magyar falu, Zala vmegyében, a keméndi uradalomban, ut. p. Egerszeg 1 óra.

Hényel, puszta, Nógrád vmegyében, Buják mellett, egészen h. Eszterházy majorsága.

Héraháza, magyar falu, Vas vmegyében, a Sorok mellett, 89 kath. lak. F. u. Grueber József. Ut. p. Szombathely.

Herbátfa, magyar falu, Szala vmegyében, 203 kath. lak. F. u. gr. Festetics.

Herboltó, tót falu, Liptó vmegyében, 452 kath. lak., és egy kath. paroch. templom. Fekszik a Vágh bal partján, hol jó szántóföldekkel bir;

Digitized by Google

egyébiránt a többi határja hegyes, kősziklás. Erdeje vagyon. F. u. a kamara. Ut. p. Rosenberg.

Herczeg, puszta, Hont vármegyében, Nádas mellett.

Herczegfalva, ezelőtt Ujmajor puszta volt a neve, Székesfejér vmegyében, de 1811-ben Dréta Antal zirczi apát, József cs. k. főherczeg tanácsából jobbágytelkekre osztotta fel, s magyar és német lakosokkal megnépesitette. Most számlál 1355 kath., 4 ref., 10 evang. lak. A kath. szentegyházban cisterciták teszik a plébániai szolgálatot. Utczái szélesek, s fákkal vannak beültetve. A házak jó távolságra esnek egymástól, a tüz veszedelme miatt, s mindenik előtt egy kerteeskét láthatni, a honnan a helység kellemesen lepi meg az utazót. Határának nagy része homokos, de jó rozsot terem; legelője bőven van; a folyó homokos térségek fákkal ültettek be. F. u. a cistercita rend egyesült zirczi, pilisi, és pásztói apátsága. Ut. p. D.-Földvár.

Herczeg-Szőlős, magyar-rácz-német falu, Baranya vmegyében, 643 kath., 560 óhitü, 688 ref., 9 evang. lak., óhitü s ref. anya-, kath. fiók-egyházakkal. Fekszik a Budáról Eszékre vivő országutban. Postahivatal. Nagy vendégfogadó. Határa mindennel bővelkedik. Bora sok és jó. Van itt az uraságnak 2 roppant pinczéje, mellyekben az uradalmi kilenczed és tized rész dézma tartatik. F. u. Károly főherczeg örök.

Herczfalva, orosz f., Beregh vmegyében, közel Ungh vármegyéhez erdős hegyek közt: 40 g. kath. lak. F. u. gróf Schönborn. Ut. p. Szerednye.

Heréd, magyar falu, Nógrád v.-megye szélén, ut. post. Hatvanhoz 1 órányira. Határa 2691 hold $^{599}/_{1200}$öl, mellyből urbéri és szabad szántóföld 1090, közös legelő 856, uraságí szántó 267, rét 11, dézsmás szőlő 67 hold. Ezenkivül van a Sáp puszta, tisztán majorsági 350 h. szántó, 60 h. rétföldel és 160 h. lábas erdővel. Földje igen termékeny fekete agyag. Lakja 1051 r. kath., 58 evang., 10 héber. Határát két patak nedvesiti. Kath. paroch. templom. Birják: báró Podmaniczky Károlyné, b. Podmaniczky Lajos, gr. Ráday Gedeon, Majthényi Pál, Ignácz és Péter urak.

Héregh, magyar falu, Komárom most Esztergom vmegyében, Tatától $1^{6}/_{16}$, Esztergomtól $1^{8}/_{16}$; utolsó posta Nyerges-Ujfalutól $1^{8}/_{16}$ állomásra, a gerecsi hegy keleti tövében; szomszédai északról Tardos, keletről Esztergom vmegyében Bajna, délről Tarján, nyugotról Tolna; határkiterjedése 4 000 h. mellyből urbériség 42 szabályozatlan telek járandósága. A vidék hegyes, erdős. A magas Gerecse hegyről, melly az itteni hegyek felett legmagasabban nyúlik a levegőbe, zólyómi bérczektől a pozsonyi romban álló várig messze vidéket beláthatni; nevezetes itt a hegynek csaknem tetején egy igen bővizü forrás. Lakja 920 kath., 504 ref., 21 zsidó. Kath. és ref. anyaszentegyházok. A nép foglalatossága földmivelés s a tardosi márvány-bányákban való dolgozás. F. u. az esztergi érsek.

Régi római és görög pénzek is gyakran találtatnak e határban: igy több évekkel ezelőtt találtak egy Nagy-Sándor aranyat, melly most Sárközy József ur pénzgyüjteményében van. E pénz 3 aranyat nyom, jobb felől Minerva sisakos feje, bal felől Victoria áll, jobbjában koszorú, baljában 3 ágú szigonyt tartván, jobb szárnya mellett monogram, lábánál lófő, bal szárnya mellett „Ἀλεξανδροι“ körülirás látható.

Herencsén, magyar falu, Nógrád vgyében: 792 kath., 24 evang., 5 ref., 39 zsidó lak. Kath. paroch.

Digitized by Google

templom. Tágas határja sok javakkal megáldatott; de a hegyekről lerohanó sebes záporok miatt sokat szenved. F. u. gr. Teleki László örök., Gyürky Gábor maradéki, Vastay György. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Herend, népesitett puszta, Veszprém vmegyében, a pápai országutban, a Bakonyban: 618 kath., 21 ref., 4 zsidó lak., vizimalommal, szép erdővel, agyagos, köves határral, s egy porczelán-gyárral. F. u. gr. Zichy, a szentgáli község s mások. Itt van a Bakonyban egy romladozott vár, melly Essegvárnak neveztetik, s mellyet némellyek a romaiak Essetia minor telepjének tartanak, mások pedig azt mondják, hogy Hunyady Mátyás Himfy nevü udvarmestere (kitől Kisfaludiak is, tehát a Himfy szerelmeinek lelkes éneklője is származnak) egyik vejének, Essegvárinak lakása volt. Itt van Fischer Móriczuak igen jeles porczelán-gyára. Ut. p Veszprém.

Herend, magyar falu, Baranya vmegyében, ut. p. Pécshez 1½ óra, nagyobb részt térségen. A mellette elvonuló völgyben patak folydogál, melly több malmot forgat. Földje fejér kövecses agyag, néhol sárga homok, s terem rozsot, hajdinát, kukoriczát, nagyobb szorgalommal buzát is. Lakja 370 r. katholikus és 9 zsidó. Birja gr. Batthyáni Iván.

Herend, puszta, Zala vmegyében, Csicsó, Sz. Jakab és Budavár közt.

Herendjest, oláh falu, Krassó vmegyében, ut. p. Lugoshoz ½ órányira: 6 kath., 889 óhitü lak., s anyatemplommal. Birja Piacsek.

Herény, magyar falu, Vas vmegyében, a Gyöngyös mellett: 215 kath. lak., róna és termékeny határral. F. u. Gothárd, Thevely, s m. t. Ut. p. Szombathely.

Herény, puszta, Gömör vmegyében, Bereth határához tartozik.

Herestyén (Kis), Male-Chrasztany, tót falu, Bars vmegyében, Nyitra vármegye szélén: 181 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Verebély.

Herestyén (Nagy), tót falu, Bars vmegyében: 267 kath. lak. Kath. par. templom. Termékeny szántóföld. Jó rét. Vizimalmok. Többen birják. Ut. p. Verebély.

Heresznye, horvát falu, Somogy vmegyében, a Dráva partján: 422 kath., 8 zsidó lak. Jó rét és legelő. Vizimalmok. F. u. gr. Széchenyi Pál. Ut. p. Babolcsa.

Herhely, tót falu, Sáros vmegyében, Hankóczhoz ¼ órányira: 138 kath., 48 evang., 10 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Bártfa.

Herincse, (Horincsova), orosz falu, Máramarcs vmegyében, hegyes, bérczes és igen sovány vidéken, ut. p. Huszt 2½ mfld. Lakja 1285 g. kath., 160 zsidó. Görög kath. paroch. templom. Határa igen nagy, különösen erdeje rengeteg. Birják: Fogarasy, Gulácsy, Gönczy, Hunyady, Huszti ref. ekklézsia, Horváth, Jármy, Komlósy, Majos, Markorsány, Madarasy, Mikecz, b. Perényi, Rácz, Szőlősy, Török, Uray, Vetésy, Zohon.

Herkál, puszta, Komárom-, most Esztergom vgyében, keletre Uj-Szőny; délre Csem; nyugotra Ács; kis részben éjszakra a Duna által határoztatva; kiterjedése 3630 hold, ebből 900 h. szántóföld, 200 h. rét, 140 h. váltógazdasággal használtatik; 500 h. homok ültetvényerdő; 1890 h. legelő, s mind földesuri majorság. Ezen határ többnyire homokos, de kevés repczéttermő fekete földe is van. Az erdő elsőben nyár-, jegenye-, akácz-, nyir- és tölgyfákkal jó sikerrel ültettetett ki, 1813 óta pedig fenyőfa-tenyésztés is kezdetett. Vannak itt derék majorépü-

Digitized by Google

letek, s a száraz legelőkön általában nemesitett juhtenyésztés. F. u. gr. Zichy János örökösei.

Herlein, német f., Abauj vgyében, Ránk mellett: 86 kath., 15 evang. lak., kik ide II. József alatt költöztek. Nevezetes ásványos vizéről. Lásd Ránk helységét. F. u. a kamara. Ut. p. Kassa.

Herman és Kis-Szőlős, magyar falu, Vas vmegyében: 272 kath. lak. Szép kastély. F. u. Szegedy Károly. Ut. p. Szombathely.

Hermanszög, magyar falu, Szathmár vmegyében, rónaságon, a Szamos mellett, Szathmárhoz 3 órányira: 12 romai, 15 g. kath., 253 ref., 8 zsidó lak., ref. anyatemplommal. 8 telkes gazda bir 320 hold első osztálybeli szántóföldet, 33 h. irtásföldet. Birja gr. Barkóczy János, s a jánki urad. tartozik. Gyümölcsösei is szépek.

Hermány, (Hermanovcze), két részre osztott tót falu, Zemplén és Sáros vmegyében, a Simonka hegy tövében, ut. p. Eperjestől 3 órányira: 130 romai, 80 görög kath., 328 evang., 40 zsidó lakossal, kath. fiók-egyházzal. Határa hegyes völgyes annyira, hogy csupán egy kis darab rétje fekszik rónaságon; földje szerfelett sovány, és főleg zabot és burgonyát terem. A zempléni részen $15^6/_8$ telek után urbéri szántó van 450 h., rét 50 h., majorsági szántó 200 h., bikkes erdő 1500 hold. Patakja a hegyekről annyi köveket sodor le, hogy a falu utczáit is járhatlanná teszik, s a gazdák kertjeiken át járnak udvaraikba. E patakon van 3 szegény malom. Bujanovics Eduard urnak pedig hamuzsirfőző intézete van itt, sőt ezelőtt porczelánt is kezdtek égetni, de már ez megszünt. Említést érdemel a sárosi oldalon fekvő Oblyik hegye, melly tojásdad alakban egészen elszigetelve áll, teteje kősziklás, s délnyugoti részén feletto meredek, s az itt költeni szokott sólyommadarak ivadékait, a gyermekek ki szokták szedni, egyik kőszikláról a másikra magukat köteleken bocsátván. A felső kőszikián, melly 12 személynyi asztal nagyságu lapos, az utolsó urvacsora bevésve ábrázoltatik, de mikor és ki által vésetett be, senki sem tudja. A már említett patakban pisztrangokat is fognak. Birják a falut: Bujanovics Eduard, gr. Dessewffy Ferencz, és Reviczkyek.

Hermány, tót falu, Sáros vmegyében, ut. p. Bertóthoz éjszakra $^1/_4$ órányira: 639 kath., 1 evang. lak. Kath. paroch. templom. Termékeny jó határ. Erdő. F. u. Péchy László örökösi.

Hernád (Alsó és Felső), két részre osztott puszta, Pest-Pilis vmegyében, Dabashoz keletre, gr. Beleznay család birtokában.

Hernádfa, magyar falu, Baranya vgyében, rónaságon, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 518 hold, mellyből urbéri szántó 124, rét 64, közös legelő 65 hold; majorsági erdő 265 hold. Földje igen jó és csak esős években rosz. Lakja 73 r. kath. Birja gr. Batthyáni Gusztáv.

Hernécs, oláh falu, Máramaros vmegyében: 2 r. kath., 381 g. kath., 15 zsidó lak., anyatemplommal. F. u. a kincstár, gr. Vay, Pap, Rednik nemz. Ut. p. Sziget.

Hernyék, magyar falu, Zala vmegyében: 261 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. A. Lendva.

Herpály, puszta, Bihar vmegyében, B. Ujfalu tőszomszédságában: 146 többnyire ref. lak. Határa tagositva van, s 6000 holdat számlál. Némelly szikes térségeket kivéve, igen gazdag fekete szántóföldekből áll, mellyek még eddig trágya nélkül is sok buzát, kétszerest, árpát, tengerit, zabot teremnek. Szénája zsiros és bőséggel. Szőlőskertjei csekély bort adnak. Volt itt 1333-ban virágzó prépostsága a praemonstrati rendnek, a minthogy a szentegyház omladozott

Digitized by Google

falai maig is fenállnak. Van itt szinte a Fényes uraknak 2 csinos lakházuk. Határának kis részét a Berettyó szeli. E pusztával együtt vannak még Szent-Kozma és Andaháza puszták is, az első 8000, a második 5000 hold kiterjedéssel. Ezek közül Andaháza termékenyebb, a mennyiben Sz. Kozmán több szikes földek vannak; azonban mind a két puszta gazdag termékenységü; erdő, szőlő nincsen. Mind a három puszta 19,000 holdnyi s tagosítva levén, többet felénél birnak Marosy László, Lányi Imre és Fényes Lajos s Menyhért; a többi birtokosok betürendben: Aranyos, Baranyi, Borbély, Csanády Mártonné és István, Csepei, Domokos László, b. Döry Józsefné, Fényes Dániel árvái, Fényes István és János, Farkas, Guthy, Horty, Hetey, Hunyady, Lánczy, Mándy, Nemes, Miskolczy Károly, Oláh, Pongrácz, Szilágyi, Tardy Elek és Zsigmond, Uray Pál és Károlyné, Veres Józs., B. Ujfalu városa. Ut. p. Debreczen.

Hertelend, magyar falu, Baranya vmegyében, hegyek közt, ut p. Pécs. Határa 2139 hold, mellyből urbéri beltelek 78, szántó 1050, rét 326, legelő 91, szőlő 81, uraságí beltelek 12, szántó 91, rét 5, erdő 401 hold. Földje hegyes völgyes. Lakja 555 r. kath. Birja a pécsi seminarium.

Hertelend, német-horvát-magyar falu, Baranya vmegyében, hegy alatt, ut. p. Sz.-Lőrincz. Határa 1485 hold, mellyből urbéri szántó 345, rét 101, szőlő 77, közös legelő 68 hold, majorsági szántó 15, rét 5, szőlő 10, erdő 749 hold; haszonvehetlen vizmosások 94 hold. Földje nem igen jó. Lakja 112 r. k. Birja Majláth György.

Kis-Hertelend, magyar falu, Baranya vmegyében, hegyek közt, ut. p. Pécs. Határa 95 hold, mellyből urbéri szántó 22, rét 14, gyeplegelő 11, erdei legelő 29, szőlő 18. Birja a pécsi seminarium.

Hertnek, tót falu, Sáros vmegyében, ut. p. Bártfához délre 1 mfldnyire, az eperjesi postautban: 750 kath., 5 evang., 1 ref., 15 zsidó lak. Gyönyörű fenyves erdő. Zsindelykészités. F. u. gr. Forgács, s feje egy uradalomnak.

Hervaltó, tót falu, Sáros vmegyében, Richvaldhoz ½ órányira: 456 kath., 1 evang., 10 zsidó lak. Hegyes, sovány határ. Nagy erdő. F. u. b. Splényi örök. Ut. p. Bártfa.

Herzest, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában: 340 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, 3⅜ urbéri telekkel.

Hete, magyar falu, Beregh vmegyében: 6 r. kath., 359 ref., 5 zsidó lak. Ref. templom. Fejércséhez közel esik s határa is ahoz hasonló. F. u. Pap, Somosy, Hetey, Nagy, Bako, s m. Ut. p. Beregszász.

Hetény, magyar falu, Komárom vmegyében, Komáromtól 1 mfldnyire, l. pályos rónaságon: 27 kath., 1192 ref. lak. Ref. anyaegyház és iskola. Róna határa 5050 holdból áll, melly a Duna, Vágh, Nyitra és Zsitva folyamok áradásaitól igen sokat szenved, ugy hogy 3509 holdat könnyen ávizjárta földnek lehet mondani. Földe homokos, de jó termő. Lakosai szorgalmasok, s földmivelésen kivül marhával is kereskednek. F. u. az esztterg. érsek, és a guttai urad. tartozik.

Hetény, puszta, Torontál vmegyében, Kécsa szomszédságában: 20 házzal, 148 kath., 6 óhitü magyar lakosokkal, dohánytermesztéssel. F. u. pap nemesek.

Hetény, orosz falu, Ugocsa v.-megyében, a Tisza mellett: 302 gör. kath., 12 zsidó lak., fil. templommal. A Tisza itt sok szigetet képez, s ezekben a föld olly termékeny, hogy minden esztendőben megtermi bőséggel a tengerit. Ezen helység feje volt hajdan a Hetén földjének, mellyet Toxus fe-

Digitized by Google

jedelem ajándékozott Heten jelen kun vezérnek. Fő birtokosa az igen régi s most is virágzó Pogány nemzetség, továbbá Fogarassy örökösök, gr. Teleki, b. Perényi, Szintay, Kürthy, Egri, Dienes, Kálos, Morvai, Bényei örökösök. Ut. p. Nagy-Szőllős.

Alsó- és Felső-Hetény, 2 puszta, Somogy vmegyében: 53 kath. lakossal.

Hosszú-Hetény, magyar falu, Baranya vmegyében, a Mecsek hegylánez Zengő nevü csúcsa alatt, Pécshez 1½ órányira, felette kies és regényes völgyben. Határa 11,171 hold, mellyből beltelek 298⅝ h, szántóföld 3111⅛ h., rét 324⅛ h., tiszta legelő 674⅝ h., szőlőhegy 656⅛ h., erdő 5633⅜ h., kihagyott szántóföld 433⅝ h., rét 34 h., majorsági szántóföld 5⅝ hold. Földje részint sárga, részint vörös agyag, kavicscsal vegyest, kevés de sulyos gabonát, kukoriczát, burgonyát terem; bora kitünő jóságu. Lakja 2047 r. kath., paroch. templommal. Az erdő mélyében találtatik egy Doragony nevü gazdag forrás, melly 17 malomra szolgáltat vizet; egy másik forrás (Csurgókut) kövesitő tulajdonnal bir. Vörös márványkövek bőséggel ásatnak. A magas Zengő hegy tetején egy régi vár omladéka látható. Említést érdemel a felső szőlőhegyen egy óriás nagyságu gesztenyefa, mellynek átmérője 11, körzete 33 láb, koronáját a vihar letörte, kedvező időben 8-10 mérő gesztenyét is megad. Végre megemlitjük a Sátánkő sziklatornyot, melly 9 öl magas, s két nyilása van, mellyek üregében 8 ember kényelmesen fér. A helység birtokosa a pécsi püspök.

Lovász-Hetény, német falu, Baranya vmegyében: 540 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Sok buza és burgonya. Szőlőhegy. F. u. a pesti egyetem. Ut. p. Pécsvárad.

Hetes, magyar falu, Somogy v.-megyében: 358 kath., 644 ref., 8 zsidó lak., ref. és kath. paroch. szentegyházakkal. Legelője, rétje jó; földjei hő termékenységüek. Itt minden esztendőben jutalomdijakkal összekötött lóverseny és állatmutatás tartatik. F. u. b. Pongrácz Alajos, és Jankovich István özvegye. Ut. p. Öreg-Lak.

Hetés, magyar falu. Zala vmegyében: 614 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Egerszeg.

Hetfehely, német falu, Baranya vármegyében, igen erdős hegyes vidéken, ut. p. Pécs. Határa 2407 hold, mellyből urbéri beltelek 60, szántó 469, rét 115, legelő 161, szőlő 92, urasági beltelek 4, szántó 47, rét 30, erdő 1427 hold. Lakja 423 r. kath. Birja a pécsi káptalan.

Héth, magyar falu, Gömör vmegyében, alulról Putnok mezőváros, felülről Pogonyi pusztával határos. A Sajó vize kiáradásakor csaknem az egész helységet halomba dönti. Van a reformatusoknak a helység alsó végén, utczáján végig nézö templomjok; van a helység felső és közepe táján kiapadhatatlan két tó, melly a helység lakosai onnét ki nem apasztása szorgalmasságuk jelképe. Lakosok száma 289-re megy. Van 6 majorsági telek, 3 zsellér és 6 lakó, 80 hold legelő; erdő semmi. Földe igen bőven termi a jó s szép tisztabuzát, gabonát; rétje sok és jó takarmányt ad; nagy menynyiségben termesztik a kukoriczát; mint mondják a héthi sertés még soha nem volt makkon, csak otthon hizlaltatik. A lakosok télen által a halcsíkkali kereskedést üzik. Birják e helységet: Héthi, Lőkös, Ujvári, Kovács, Dienes és Forgon családok. Ut. p. Putnok.

Héthárs, (Lipjani, Siebenlinden), tót mv., Sáros vmegyében, a Tarcza mellett, ut. p. Eperjeshez éjszak-nyugotra 3½ mfld: 1121 kath.,

Digitized by Google

65 zsidó lak. Kath. paroch. templomában a Tárcza és a Dessewffy nemzetségnek több emlékjelei látszanak. Földje jó rozsot terem; legelője, erdeje bőven; lisztés fürész-malmai vannak. F. u. Dessewffy nemzetség, de magát megváltotta.

Hetmény, magyar falu, Nyitra vmegyében, a Vágh jobb partján, Séllyéhez közel: 80 kath. lak. — Határa róna és termékeny; réte, legelője bőven. — Nevezetes itt a birka- és lótenyésztés. F. u. gr. Hunyady. Ut. p. Érsekujvár.

Hetmény (Kis), puszta, Nyitra vmegyében, Tornocz fiókja, 22 kath. lak. gr. Hunyadi birja.

Hetye, magyar falu, Vas vmegyében, 321 kath. 186 evang., 18 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. F. u. a Gothárd nemzetség, s m. t. Ut. p. Kis-Czel.

Hetye, magyar hely, Sopron v.-megyében, Sajtós-Kál mellett, ut. p. Sopron.

Hetyefő, magyar falu, Szala v.-megyében, 108 kath. lak. F. u. a türjei prépost. Ut. p. Sümeg.

Hettyén, magyar falu, Beregh vmegyében, Kaszonyhoz $1\frac{1}{2}$ órányira: 5 r. kath., 16 g. kath., 398 ref., 14 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. F. u. Bárczy, Bay, Lónyay s m. Ut. p. Beregszász.

Heufeld, német falu, Torontál vmegyében, Haczfeldhez nyugotra 1 mfdnyire: 930 kath., 2 ref., 34 óhitü, 12 zsidó lak., kath. paroch. templommal. $69\frac{6}{8}$ egész jobbágytelekkel, gazdag első osztálybeli határral. F. u. Zichy Ferraris örök. Ut. p. Csatád.

Heugraben, Virovnicza, német falu, Vas vmegyében, 315 kath. lak. Sovány, hegyes határ. F. u. h. Batthyáni. Ut. p. Szombathely.

Heves, magyar m. v. Heves v.-megyében, Egertől délre $5\frac{1}{2}$ mfdnyire: 3777 kath., 185 ref., 45 evang., 6 n. e. óhitü, 208 zsidó lak. Kath. paroch. templommal. Róna határa fekete homokos és igen termékeny, legelője elég, rétjei jók, sok és igen hires dinnyét termeszt. F. u. b. Orczy László, és György ör., gr. Eszterházy János, gr. Szapáry József, Radics, Németh, Bernáth, Szepesy örökösök, Dobóczky, Frajzaijzen. Ut. p. Kápolna.

Héviz, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, Héviz-Györk és Tara közt, ut. p. Bag. Határa $4343\frac{6}{8}$ hold, mellyből szántóföld $1752\frac{4}{8}$ h., rét 478 h. legelő 300 h., szőlő 240 h., erdő 700 h., uradalmi szántóföld $613\frac{2}{3}$, rét és nádas 200 hold. Fekete agyag földje minden gabonát jól terem. Urbéri egész telek $57\frac{3}{4}$. Lakja 1640 kath., 10 evang., 18 zsidó. Kath. paroch. templom. Van e helységben több nevezetes meleg forrásos folyó, u. m. Sósi patak, Galga vize, melly több mocsáros helyekből áll. Szent-András hegyen egy régi kolostor maradványa látszik. Birja h. Eszterházy Pál.

Hezeres, oláh falu, Krassó v.-megyében, ut. p. Lugoshoz 1 órányira: 9 kath., 395 óhitü lak., s anyatemplommal, sok uras. gyümölcsösökkel, legelővel. F. u. a kamara.

Hiadel, tót falu, Zólyom vmegyében, hegyek közt keskeny völgyben, ut. p. Beszterczebánya. Határa 1955 hold, mellyből 168 h. szántó és rét, 1787 hold erdő. Majorsági birtok szántó nincs. Lakja 610 kath., kik jobbára favágó napszámosok. Van patakja, savanyuviz forrása, Hradiste dombon egy régi vár nyomdoka, s elhagyatott bányaüreg. A magas Prassiva hegynek egy része ide tartozik, melly különnemü füveiről ismeretes. Birja a kamara.

Hibbe, (Geib), tót m. v., Liptó vmegyében, a Szepesi országútban, közel a Kriván hegycsúcshoz. Szám-

Digitized by Google

lál 229 kath., 1789 evang., 17 zsidó lak. — Kath. és evang. anyaszentegyházak; erdeje szép és nagy; földje sovány, köves; lakosai bányászságból, faeszközök készitéséből, mesterségekből, s vászon-csinálásból élőskődnek. F. u. a kamara. Ut. p. Vichodna.

Kis-Hid, és **Ránodfa**, 2 puszta, Baranya vmegyében, Szent-Dienes fiókjai; 21 kath., 2 ref. lak. F. u. b. Eszterházy.

Hidas, német-magyar-rácz falu, Baranya vmegyében, s a helység is e nemzetek szerint 3 részre osztatik, 60 kath., 1173 német evang., 513 ref., 118 óhitü, 9 zsidó lak. Van két evang. fiókegyháza, 2 evang. oskolája, 1 ref. és 1 óhitü anya-, és 1 kath. fiókegyháza. Nevét vette a sok hidról, mellyek itt a Mecsekről lejövő patakokon épültek. Termékeny határa bort, buzát, s 2000 mázsánál több dohányt terem. A helység mellett láthatni, egy hegyen lévő régi várnak omladékait, melly hajdan a templariusoké volt. 1823-ban egy pincze-ásás alkalmával egy iszonyú nagy Egyszarvú (Einhorn) állatnak fejére találtakitt, mellynek közepéből egy öl hosszú szarv nyult ki. F. u. Kajdácsi, Kardos, Nunkovics, Perczel, Sauska nemzetségek. Ut. p. Bonyhád.

Hidas-Németi, lásd Németi, Abauj v.

Hidastelek, vagy Hollód, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez $3\frac{1}{4}$ mfd., dombos helyen, 5 ref., 375 g. kath. lak., anyatemplommal. Urb. szántó 290, rét 100, legelő 60, majorsági szántó 250, rét 200, erdő 200 hold. Földe agyagos és fekete lapály, melly mindent megterem. Folyóvize a Hollód. Birja a váradi görög püspök.

Hideghét, (Gnadendorf), m. f., Pozson vmegyében, a pesti országutban, Pozsonhoz $1\frac{1}{2}$ órányira: 168 kath., 6 zsidó lak., középszerü szántóföldekkel. Rétje kevés; legelője elég. F. u. b. Jeszenák, Balassa, Bittera, s m. t.

Hidegkút, magyar falu, Nográd vmegyében, 348 kath. lak. F. u. gr. Keglevics, s m. t. Ut. p. Rimaszombat.

Hidegkút, (Dubravka) tót falu, Pozson vmegyében, Pozsonhoz 1 órányi távolságra, a Kobelhegy alatt. Kath. paroch. templom. 582 kath. lak. Itt sok kővé vált tengeri csigák találtatnak.

Hidegkút, német falu, Pest-Pilis vmegyében, Budával szomszédos, 1016 kath. lak., paroch. templommal. Hegyes völgyes határa főleg rozsot és bort terem; erdeje is van. Birja Steinbach Ferencz, és Szunyogh nemzetség.

Hidegkút, oláh falu, Szathmár vmegyében, ut. p. N. Bányához délre: 4 római, 628 g. kath. lak., s anyatemplommal. Fekszik dombon kies vidéken, de földje sovány; tölgyes, nyires erdeje szép. F. u. b. Bánffy László örök.

Hidegkút, német falu, Tolna vmegyében, a Kapos mellett, 10 kath., 621 evang., 8 zsidó lak., ágostai anyaekklézsiával, dohány és bortermesztéssel. F. u. gr. Apponyi József. Ut. p. Szekszárd.

Hidegkút, (Kaltenbrunn), német m. v., Vas vmegyében, a Lapincs mellett, Stájerország szélén, 493 kath., 1058 evang. lak., s oskola tanitóval. Kath. paroch. szentegyház. Harminczadhivatal. Szőlőhegy. Sok gyümölcs és dohány. Derék erdő. F. u. h. Batthyáni Fülöp. Ut. p. Fürstenfeld.

Hidegkút, vindus m. v., Vas vmegyében, 270 kath., 1 evang. lak., kath. paroch. szentegyházzal. Róna termékeny határ. Kövér rétek. F. u. gr. Nádasdy Leopold. Ut. p. Radkersburg.

Digitized by Google

Hidegkút, puszta, Sáros vmegyében, Kapi fil. 28 kath. lak.

Hidegkút, lásd Guttenbrunn.

Hidegkút, puszta, Zala vmegyében, Bazsó mellett, Tátika vár omladékával.

Kis-Hidegkút, puszta, Veszprém vármegyében, 274 kath. lak. Nagy-Hidegkut mellett.

Nagy-Hidegkút, német falu, Zala vármegye szélén Veszprém vmegyében, 464 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Földje kevés és sovány; határa többnyire erdőbül áll. A helység nyugoti részén láthatni egy elpusztult szentegyházat, s mellette egy igen jó vizü forrást. F. u. gr. Eszterházy József, Mihály, és Károly. Ut. p. Veszprém.

Hidegpatak, orosz falu, Máramaros vármegyében, Gallicia határszélén: 1705 g. kath., 181 zsidó lak., egy anya-, két leánytemplommal. Határa sovány, és tüzifában szükséget lát; savanyu és érczes vizek bőven találtatnak. Van kristályköve is. F. u. gr. Teleki, b. Sztojka, b. Perényi, Uray, Várady, Szathmáry, és több nemesek. Ut. p. Huszt.

Hidegség, németül Klein-Andree, magyarosodott horvát f., Sopron vmegyében, a Fertő mellett, Sopronhoz $1^1/_2$ mfd., 438 kath. lak., s paroch. templommal. Határa $24^5/_8$ h. belsőség, és $1855^6/_8$ h. külsőség. Ebből urasági belsőség 2, szántóföld 837, rét $46^6/_8$, legelő 260, szőlőhegy $127^3/_8$ hold. Urbéri belsőség $22^5/_8$, szántóföld 234, rét $102^7/_8$, legelő 166; a helységé 27 h. szántó, $10^6/_8$ h. rét. Templom, pap és mester bir 29 h. szántóföldet, $15^1/_8$ h. rétet. Az urbéri földek meglehetősek, de az urasági roszak. Szőlőhegye azonban kitünő jó bort terem. Birja gr. Széchenyi István.

Hidgya, puszta, Tolna vmegyében, ut. p. Tolnához 1 órányira.

Hidor, német falu, Baranya vármegyében, 269 kath. 7 zsidó lak. Kath. fiókegyház. Hires fejér bortermesztés. F. u. gr. Batthyáni János.

Hidvég, magyar falu, Zemplén vmegyében, Onodhoz közel a Hernád mellett: 12 kath., 1258 ref., 6 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Ezelőtt a Hernád jobb partján feküdt, most pedig a bal parton fekszik, csak a templom maradván a jobb parton. Szántóföldje 1524 hold, s bő termékenységü; szénája nem igen sok; erdeje csekély. F. u. gr. Erdődy, Almásy. Ut. p. Szikszó.

Hidvég, magyar falu, Baranya vmegyében, 45 kath., 257 ref., 5 zsidó lak., ref. anyaekklézsiával, termékeny határral, tölgyes erdővel. A vaiszlói urad. tartozik. Ut. p. Pécs.

Hidvégh, magyar falu, Honth vmegyében, az Ipoly jobb partján: 960 kath. lak. Fekete homokos határja szép gabonát, sok kukoriczát, dohányt terem. Szőlőhegye s erdeje is van. F. u. az eszterg. érsek. Ut. p. Ipoly-Ságh.

Hidvég, puszta, Heves vmegyében, Kömlő mellett, s Magyarád pusztával együtt 8000 hold, melly gazdag fekete szántó-földekből és gyönyörü rétekből áll. Birja a szathmári püspök, s a tisza-nánai urad. tartozik.

Hidvég, puszta, Pozson vmegyében, Alistál fiókja: 6 kath., 5 ref. lak.

Hidvég, magyar falu, Zala vmegyében: 128 kath. lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Alsó-Lendva.

Hidvég, puszta, Tolna vmegyében, Kajdacs mellett.

Hidvég, puszta, Pozsony vmegyében, a Csallóközben, Felistál és Alistál közt.

Balaton-Hidvég, magy. falu, Zala vármegyében, a Zala vizének a Balatonba való folyásánál: 152 kath.

Digitized by Google

lak. F. u. gr. Széchenyi. Ut. p. Nagy-Kanizsa.

Falu-Hidvég, magyar falu, Somogy vármegyében, Város-Hidvég mellett: 184 kath., 213 ref. lak. F. u. h. Batthyáni.

Rába-Hidvég, magyar mv., Vas vmegyében, a Rába jobb partján: 870 kath., 2 ref., 79 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Nagy és termékeny határ. Mind rétje, mind legelője elég; a honnan a birka- és marhatenyésztés szépen virágzik. F. u. Bertha, Varga, Tóth, Geiger s mások. Ut. p. Körmend.

Város-Hidvég, magyar mv., Somogy vmegyében, Mező-Komáromtól a Sió választja el: 340 kath., 1410 ref., 16 zsidó lak., ref. anyaekklézsiával, sok mesteremberrel. F. u. h. Batthyáni. Ut. p. Sió-Fok.

Hihalom, magyar falu, Nógrád vmegyében, részint rónaságon, részint domboldalban, ut. p. Hatvantól éjszakra 1½ mfld. Határa 2356¾ hold, mellyből urbéri föld 870 hold, uraságí szántó 1014¾ h., rét 105 h., dézmás szőlő 40; erdő, melly közös legelő 300 h., hegyoldal 26¾ h., soronkivüli rét 27 hold. Földje ⅔ igen termékeny fekete agyag, ⅓ veres agyag, melly zabnál egyebet nem terem. Népessége 789 kath., 13 evang., 9 héber. A falu alatt folyik egy gyakran kiáradó patak. Ámbár a helység hegyaljában fekszik, mégis csak egy kutjában van jó iható viz, s azért ezt negyedórai távolságból kéntelen hordani. Van kath. fiók-temploma, s derék urad. tisztilaka. Birja h. Eszterházy Pál.

Hild, puszta, Pest-Solt vmegyében, Hajós, Nádudvar, Rém és Dzida puszták közt. Határa 12,000 hold, mellynek nagyobb része homokos legelő. Birja a kalocsai érsek.

Hillye, puszta, Pest-Solt vmegyében, Miske mellett, a kalocsai érsek birtoka.

Hilyó, (Hilow), magas hegyek közt fekvő tót falu, Abauj vmegyében: 592 kath., 6 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Van egy régi kastélya, vasbányája és hámora, fürészmalma s szép fenyves erdeje. F. u. b. Mesko. Ut. p. Kassa.

Him, (Hym, Hima), magyar-orosz falu, Abauj vmegyében, ut. p. Kassához 5 órányira: 300 r. kath., 115 g. kath., 8 zsidó lak. Kath. és görög sz.egyházak. Derék erdő. F. u. többen.

Himeshása, magyar falu, Baranya vármegyében: 1048 kath. lak., paroch. templommal. A pécsi püspök birja. Ut. p. Mohács.

Himód, magyar falu, Sopron v.-megyében, Sopronhoz keletre 5 mfld: 1013 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. Róna határa 3000 holdra terjed, mellyből 900 h. szántóföld, 600 h. rét, 1500 hold erdő, melly legelőül is használtatik. Földje középszerű, s terem rozsot, burgonyát, árpát, zabot, kukoriczát és dohányt. Gyümölcse elég; erdeje igen szép s főleg tölgy-, éger- és szilfákból áll. Birja a győri püspök.

Hinczocz, tót falu, Szepes v.-megyében, Velbach fil. 232 kath. lak.; gr. Csákyak hotkóczi urad. tartozik. Ut. p. Lőcse.

Hind (Nagy és Kis), két egymás mellett lévő magyar falu, Nyitra v.-megyében, a Zsitva vize mellett: az első 284 kath. lak., kath. paroch. templommal; a második 451 kath., 80 zsidó lak. — Határuk róna s bő termékenységü; széna, nád elég. F. u. többen. Ut. p. Verebély.

Hird, magyar falu, Baranya v.-megyében, Pécshez keletre 1 órányira, részint dombon, részint völgyben. Van 603 r. kath. lakosa, 30 egész telke, termékeny agyagföldje. Birja a kir. alapitvány.

Digitized by Google

Hirics, magyar falu, Baranya vmegyében, a Dráva mellett: 15 kath., 200 ref. lak. Ref. anyaekklézsia. Buza, kukoricza, kender- és lentermesztés. Makkos erdő. Halászat. F. u. a pécsi káptalan. Ut. p. Siklós.

Hirip, magyar falu, Szathmár vmegyében, Szathmárhoz 5 negyedórányira, rónaságon: 613 lak., u. m. 15 r. kath., 330 ref., 283 g. kath., kik mindnyájan magyarul is beszélnek. Ref. és g. kath. anyaegyház. Határa 4706 hold, mellyből 3357 hold 1045 □ öl szántóföld és rét, 1348 h. 55 □ öl erdő, legelő csak az ugarforduló. Földe e vidéken a legjobbak közé tartozik; gyönyörű lisztes tiszta buzát, tengerit és rozsot terem, kevesbé kolompért. Telkesgazda van 24, zsellér 24, lakó 11. Határán végig folyik a Nagy-Balhán, továbbá határszélben esnek a száraz Balhán és a Homorod patak. Esős időben mind a két Balhán folyik. Birja Szuhányi László, kinek itt csinos lakhelye és szeszgyára van; továbbá Szuhányi Ferencz és Ignácz, Kállay Erzsébet özv. Peley Zsigmondnő, Sántha Mária özv. Kruspér Sándornő, és a Zanathy örökösök.

Hirm, magyarul Félszerfalu, német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz éjszakra 2 mfld, a Vulka mellett: 350 kath. lak. Van 376 h. szántóföldje, 55 hold rétje, 4 h. kertje. Földje középszerű. Birja h. Eszterházy.

Hityiás, oláh falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz keletre 3¼ mfld, a Temes partján: 1363 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 6574 hold, mellyből majorsági birtok 510 hold szántó, 112 h. rét, 437 h. legelő, 3400 hold épületi fákkal bővelkedő erdő; urbéri szántó 1206 h., rét 525 h., 199 h. legelő, 173 belső telek, és 73 h. szorgalomföld. Földe második osztálybeli s buza-, tengeritermesztésre legalkalmasabb. Lakosai szerszámfával kereskednek. Birja a kir. alapitvány.

Hladovka, tót falu, Árva vmegyében: 725 kath., 7 zsidó lak., kath. paroch. templom. 29 sessio. Vizimalom. Nagy gyolcs- és vászonkereskedés. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Hlinik, tót falu, Liptó vmegyében: 6 kath., 97 evang. lak. Uraságí lakházak. F. u. Csemniczky, Lehóczky.

Hlinik, tót falu, Trencsén vmegyében, Bicséhez ½ óra, a Vágh mellett: 484 kath., 251 zsidó lak.; és egy synagógával. Határja termékeny. F. u. többen. Ut. p. Zsolna.

Hlivicse, orosz falu, Ungh v.-megyében, ut. p. Szobránczhoz éjszakra 1½ órányira: 5 romai, 304 g. kath., 13 zsidó lak., hegyes sovány határral, derék erdővel, fürészmalommal, s gör. kath. paroch. templommal. F. u. gr. Sztáray Albert örök.

Hlboke (Alsó), tót falu, Trencsén vmegyében, Bicsével átellenben, a Vágh parton: 123 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Zsolna.

Hlboke (Felső), tót falu, Trencsén vmegyében: 200 kath. lak., Alsó-Hricsó fiókja. F. u. h. Eszterházy.

Hlboke (Hornyo), hegyek közt elszórt nagy tót falu, Trencsén vmegyében, 2674 kath., 22 zsidó lak., kath. paroch. templommal. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Hlózsa, tót falu, Trencsén v.-megyében, Bellushoz egy fertály: 440 kath., 15 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Hluboka, tót falu, Nyitra v.-megyében, Szénásfalu mellett: 63 kath., 1160 evang., 23 zsidó lak. Evang. anyaszentegyház. Van fiatal topolya-fenyő-erdeje; gr. Aponyinak igen szép nemesitett juhnyája; homokos de jól mivelt földei; malma. F. u. gr. Aponyi, s más korláthkői urad. birtokosai. Ut. p. Nagy-Szombat.

Digitized by Google

Hluboka, orosz-tót falu, Ungh vmegyében, ut. p. Szerednyéhez nyugotra ¾ órányira: 273 rom., 280 g. kath., 15 zsidó lak. F. u. többen, de Petrovay legtöbbet bír.

Hnilcsek, tót falu, Szepes v.-megyében, Wagendrüsselhez közel: 338 kath., 5 evang. lak. Hegyes sovány határ. F. u. a Márjássy nemzetség.

Hnilecz, tót falu, Szepes vmegyében, a Gölnicz vizénél, Gömör vmegye szélén: 187 kath., 31 evang. lak. Kath. paroch. templom. Vashámorok. Szép erdő. F. u. a kamara. Ut. p. Lőcse.

Hobgart, német falu, Szepes vmegyében, a Poprád mellett, ut. p. Lubló 1 óra, hegyoldalban. Földje középszerű, terem árpa, zab, burgonya, len, kender, káposzta, répa. Telek 24. Majorsági nincs az erdőt kivéve. Lakos 1083 mind r. kath., plebániával és templommal. A nyelv német, azonban különös dialectus, melly valamennyi szepesi némettől elüt, s majdnem érthetetlen. Lakosai részint fuvarból, részint marhakereskedésből élnek. Birja a falut Raisz György, Lublóvár ura.

Hochárt, német falu, Vas vmegyében, Pinkafeldhez ½ óra: 192 kath. lak. Fenyves. F. u. gr. Batthyáni Miklós. Ut. p. Kőszeg.

Hochstetno, (Hochstetten), tót falu, Pozsony vmegyében, a Morva mellett, ut. p. Stomfához 2 órányira: 1590 kath., 15 zsidó lak., kath. paroch. templommal. Róna homokos határa jól miveltetik; rétjei kétszer kaszálhatók; erdeje derék; a földesuraságnak nagy majorsága van itt. F. u. gr. Pálffy Leopold, de bir benne még egynehány curialista is.

Hocsa, tót falu, Zemplén vmegyében, Sztropkó fil. 515 kath., 20 zsidó lak., 769 h. szántóföldel, vizimalommal. F. u. gr. Keglevich örök. Ut. p. Komarnyik.

Hodász, magyar falu, Szathmár vmegyében, ut. p. Nyir-Báthorhoz éjszakra 2 órányira: 61 romai, 583 g. kath., 645 ref., 195 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemplomokkal. Határa homokos; erdeje igen szép; szőleje kevés. F. u. gr. és b. Vay, Ábrányi, Ibrányi, Irinyi, s m. t.

Hegyhát-Hodász, magyar falu, Vas vmegyében: 59 kath., 130 evang., 14 ref. lak., bortermosztéssel. F. u. gr. Festetics Tasziló.

Ó-Hodász, horvát falu, Vas v.-megyében; 179 kath. lak. A rohonczi urad. tartozik.

Uj-Hodász, német m. v., Vas vmegyében, 518 kath., 210 ágostai lak. Határa sovány; fa, legelő elég; bort termeszt és sok méhet tart. A rohonczi urad. tartozik. Ut. p. Kőszeg.

Hodermark, Szász-Vásár, orosz falu, Szepes vmegyében, Bélához keletre ½ órányira: 37 római, 893 görög kath. lak. Gör. kath. paroch. templom. Sok erdő és zsindelykészités. F. u. többen. Ut. p. Késmárk.

Hodi, tót falu, Pozson vmegyében, Galantha mellett: 224 kath., 3 evang., 20 zsidó lak., s egy kastélyal. Ut. p. Szered.

Hodics, puszta, Torontál vmegyében, a tisza-szentmiklósi uradalomban: dohány-termesztéssel. F. u. a nádor József ő cs. kir. herczegsége örök.

Hodony, oláh falu, Temes vármegyében, Temesvárhoz 2¼ mfd, 168 r. kath. német, 918 n. e. óhitü, 15 zsidó lak. Van itt jó anyagú óhitü egyház 2 lelkészszel, kath. és óhitü tanoda, szép kinézésü vendégfogadó, jeles urilak szép kerttel, egy nagyszerü igen szép idomu 5 kerekü hollandi szélmalom. Völgyes határa gazdag termékenységü, s főleg tiszta buza és kukoricza vetteték; rétjei igen jó szénát adnak; egynyiretü juh nagy

Digitized by Google

mennyiségben tenyésztetik. Kiterjed a határ 4465 holdra, 1400 □ ölre, mellyből 2504 h. szántó, 640 h. rét, 270 h. legelő, 95 h. 800 □ öl házhely. 43 h. szőlő, 211 h. kivágás. Urbériség 3763 h. 800 □ öl, 702 h. 600 □ öl pedig majorsági. A római sánczok határszélén mennek el. Birja: Manasszi György.

Hodos, magyar falu, Vas vmegyében, az ugynevezett Őrségen, 5 kath., 237 evang., 44 ref. lak. Evang. anyaekklézsia, és oskola. Az ide való kath. parochia a kerczaival köttetett össze, minthogy temploma elpusztult. Határa sovány és erdős. F. u. gr. Batthyáni Károly és több földesurak. Ut. p. Lövő.

Hodos, magyar falu, Pozson v.-megyében, Szerdahelytől nyugotra ½ mfd. Lakja 379 kath., 485 ref. 26 zsidó. Ref. anyatemplom, és ekklézsia. Legelője, rétje elég, melly kevés de jó szénát terem. F. u. több nemesek. Ut. p. Somorja.

Hodos, oláh falu, Krassó vmegyében, ut. p. Lugoshoz 1¼ mfdnyire: 6 kath., 692 óhitü lak. s anyatemplommal. Birja Kiss család.

Hodos, puszta, Somogy vmegyében, ut. p. Kaposvár, 130 hold jó földdel, Spissich és Guzics uraké.

Hodos, oláh falu, Arad vmegyében, lásd Bodrogh.

Hodos, oláh falu, Arad vmegyében, Kujedhez szomszédos: 6 kath. 750 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal.

Hodos, puszta, Somogy vmegyében, Kadarkutnál.

Hodos, puszta, Veszprém vmegyében, Enyénghez tartozik.

Jákó-Hodos, magyar falu, Bihar vmegyében, lapályos rónaságon, a Berettyó mellett, Váradhoz 2½ mfd., 958 ref lak., s anyatemplommal. Határa 5000 hold, mellyből szántó 1140 h., rét 952, legelő 1650, csere erdő 158, nádas rét 900, haszonvehetlen mocsár 200 hold. Ebből urbéres szántó 540, rét 412, legelő 1650. Földe igen termékeny volna, hanem a Berettyó árja felette rongálja; szénája sok de sásas; a Berettyóban sok halat és hires nagyságu rákokat halász; s ugyan ezen jövedelmes vizimalom áll. Birják: Porubszky István, Ercsey Zsigmond, Barthos Gábor, Szilágyi Gábor, Jármy László, Lévay Imre és Farkas, özv. Nagy Péternő Szilágyi Teréz asszony.

Nagy- és Kis-Hodos, 2 magyar falu, Szathmár vármegyében, a Hodos vizétől, melly itt keresztülfolyigy nevezteteven. Nagy-Hodoson lakik 21 római, 72 g. kath. 211 ref., 19 zsidó. Kis-Hodoson 15 római, 5 g. kath., 222 ref. lak. Mind a két helységben van egy ref. anyatemplom. Nagy-Hodosnak földje három nyomásbeli, de laposas, vadvizes, sovány, makkos erdeje, malma, s a Hodos vizében sok hala és rákja van; Kis-Hodosnak földje két nyomásbeli, fával s kövér sertésekkel bövölködik. Mind a két határt a Hodos és Tár árvizei járják. Kis-Hodos a kamaráé s a tiszaujlaki provisoratushoz tartozik. Nagy-Hodost többen birják. Ut. p. Tisza-Ujlak.

Oláh-Hodos, oláhul Hodis, oláh falu, Bihar vmegyében, Csekéhez 1 mfld, hegyes vidéken: 306 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Hodisel nevü patakkal. Birja a váradi deák káptalan.

Oláh-Hodos, oláh falu, Szathmár vármegyében, Béltekhez keletre 1½ órányira; 6 romai, 415 g. kath., 7 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal, sovány földekkel, szőlővel és kevés erdővel. F. u. gr. Károlyi s mindenkor a bélteki urad. tartozott. Ut. p. Szathmár.

Hodosel, puszta, Bihar vmegyében, Csontaháza mellett, hegyes vi-

Digitized by Google

déken, a váradi deák püspök béli uradalmában: 600 n. e. óhitü lak., 400 hold szántó, 200 h. kaszáló földekkel, szép erdővel.

Hodoska, puszta, Veszprém v.-megyében, Pápa és Agyaglik közt.

Hodsák, német mv., Bács vmegyében, Zomborhoz délre 4 mfld, 3000 kath. lak., paroch. templommal, melly igen szép épület. A helység mellett folyik el a Mosztonga mocsár, s ugyan itt láthatók némelly régi sánczok. Sok és híres kendert termeszt, és selyembogarat tenyészt. Első osztálybeli határa 1100 □ ölével 11,449 hold, mellyből $152^{2}/_{8}$ telek után urb. szántó 5006, rét 3579, legelő 2322, szőlő 200, tavak 86, ut 256 hold. Majorsági föld nincs. Birja a kamara.

Hogyis, oláhul Ozsest, oláh falu, Bihar vmegyében, M. Csékéhez 1 mfld, egy hosszu hegysor alatt: 229 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Van itt urb. szántó 230, rét 60, legelő 65, majorsági szántó 100 h., rét 10, erdő 260, legelő 245 hold. Földe a hegyeken sárga agyagos, a völgyben termékeny fekete agyag; sok szilvát termeszt, sok sertést, de a métely miatt kevés marhát tarthat. Vize a Hollód patak, s van egy kénszagu hideg forrása. Birja Dobray Gábor.

Holcsikocz, tót falu, Zemplén vmegyében, N. Domasa fil. 175 rom., 30 g. kath., 7 zsidó lak., 429 h. szántóföldde. F. u. b. Vécsey. Ut. p. Nagy-Mihály.

Holczschlag, német falu, Vas vmegyében: 34 kath., 399 evang. lak., és oskolával. Kavicsos, sovány határ. Szép erdő. F. u. gr. Batthyáni József, Emanuel és Ferencz. Ut. p. Kőszeg.

Holdmézes, oláh falu, Arad vmegyében, a Fejér-Körös mellékén, Deznához délre 2 órányira: 10 kath., 628 óhitü lak., anyatemplommal, hegyes, erdős határral. A Kornély nemzetség innen veszi előnevét. Ut. p. Arad.

Holdosplan, puszta, Liptó v.-megyében, Sztankovanhoz $^{1}/_{2}$ órányira: 25 kath. lak.

Holics, egy szép vegyes tót-ném. mv., Nyitra vgyében, s feje egy cs. k. uradalomnak, közel a Morva vizéhez, N. Szombathoz 6, Pozsonyhoz 10 m.-földnyire. Hajdan erős várral dicsekedett, ugy hogy a Bocskay-háborúban bár többször ostromoltatott; mindazáltal Révay Péter várkapitány mindannyiszor megoltalmazta. Azonban Bethlen Gábortól elfoglaltatván, fegyver és tüz által nagyon megrongáltatott. Innen ragadta el Bakics Péter detrekői várába Forgách Susánnát Révay Ferencz feleségét, minekutána a várat éjjel meglepte. — A régi időkben az ide tartozó uradalommal együtt a hatalmas Stibor vajda birta; később Révayaké lett; azután gr. Czoboré; ettől megvette I. Ferencz német császár, kinek halála óta mindig az uralkodó császár és király birtokában volt és van. — Utczái a városnak szélesek; házai csinosak; piacza, mellyen tartatnak héti- és országos vásárok, tágas. — A cs. k. mulatókastélyhoz egy kétszeres hársfasor, 2 hid, s ezen kivül 1—2 sánez-árkon keresztülhuzott felvonó-hid viszen. A külsőben ezen sáncz-árkok közül a legszebb zöld pázsitot, a másodikban pedig kertet láthatni, mellyben legjobb izü gyümölcsös, burgundiai szőlőtőkék s baraczkfák díszlenek. A 3 emeletes kastélyban van egy chinai tánczoló- s ebédlő-terem, császár-módra kiékesitett szobák, egy pompás kápolna 3 karzattal együtt, több földalatti menetel. — 1805-ben az auszterliczi ütközet után itt jöttek össze Európának akkori legnagyobb fejedelmei s hadvezérei. Mindjárt a fő épület mellett terül el a fáczányos kert, mellyet a felséges vendégek vadászat kedvéért gyakran meglátogatnak. — Említést érdemel a konyhakertben lévő kész-

Digitized by Google

tor-tó (Biber, Castor) vagy hod-tó; hol ritkaság kedveért ezen állatokból egynehány darab mindig tartatik.

Nevezetes épületek még itt: a kath. paroch. templom, az evang. szentegyház, a synagóga, a cs. k. harminczad és postaházak, a régi elhagyatott kapuczinusok klastroma; a kőedénygyár; az 5 emeletes gabona-tárház; a gazdasági tisztek házai; — s végre a fél mfldnyi hosszaságu, csupa kövekből épitett pompás töltés, melly a Morva vizén, szigetein, lapályain Morvaországba Göding városába viszen.

Lakosai Holicsaak 4515 lélek, u. m. 3091 kath., 423 evang., 1001 zsidó, kik földmivelésből, kereskedésből s mesterségekből táplálják magokat, s igen vagyonosak.

Határa ámbár homokos több helyeken, mégis jó mivelt s termékeny; rétjei kövérek; erdeje szép, de nem sok; legelője bővebb. — Millyen virágában van a spanyol nemes juhok tenyésztése, s millyen tömérdek befolyással volt ez a juhok nemesbitésére nem csak magyar hazánkban, hanem az egész monarchiában: az közönségesen tudva van; söt a szaporitásra alkalmatos anyajuhok s kosok eladása által most is hasznot árasztani meg nem szünik. — A juhokon kivül nézésre méltó még a tehenészet, hol különféle faju, de válogatott szépségü tehenek tartatnak.

Holicska, puszta, Szepes vmegyében, Hnilecz fil., bányász és szénégető lak.

Hollád, magyar falu, Somogy vmegyében, közel a Balatonhoz: 423 kath. lak., jó rétekkel és földekkel, erdővel. F. u. az esztergomi káptalan. Ut. p. Marczali.

Hollód, lásd Hidastelek.

Hollóháza, tót falu, Abauj v.-megyében, Füzérhez 1 órányira: 492 kath., 5 zsidó lak. Nagy erdő. F. u. gr. Kúrelyi István. Ut. p. Kassa.

Hollókő, magyar falu, Nógrád vmegyében: 308 kath. lak. F. u. gr. Forgács. A régi hollókői vár, melly egy 3 oldalról megmászhatatlan hegy tetején épült, a bátkai puszta határába esik, s most csak rom. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Egyházas-Hollós, magyar falu, Vas vmegyében, közel a Rábához: 164 kath., 123 ref. lak., kath. paroch. szentegyházzal, jó réttel és legelővel. F. u. többen. Ut. p. Körmend.

Hidas-Hollós, magyar falu, Vas vmegyében, a Rába mellett: 210 kath., 3 evang., 234 ref. lak. F. u. h. Batthyáni. Ut. p. Körmend.

Nemes-Hollós, magyar falu, Vas vmegyében: 252 kath., 16 evang., 14 ref. lak. F. u. Tóth, Egerváry. Ut. p. Körmend.

Rempe-Hollós, magyar falu, Vas vmegyében: 184 kath., 30 evang., 28 ref. lak. F. u. Darázs, s m. Ut. p. Körmend.

Holt, oláh falu, Arad vmegyében, a Fejér-Körös mellett, 350 n. e. óhitü lak. Ut. p. Arad.

Holubina, orosz falu, Bereg vmegyében, ut. p. Munkácshoz 3 m.-földnyire, a gallicziai országutban: 524 gör. kath., 30 zsidó lak. Paroch. templom. Savanyuviz-forrás. Rétje jó; legelője, erdeje elég. F. u. gr. Schönborn.

Nasz-Holyatin, orosz falu, Máramaros vgyében, lásd Majdanka.

Ó-Holyatin, orosz falu, Máramaros vmegyében: 622 g. kath., 43 zsidó lak., anyatemplommal. Kövecses dombjai hegyi kristálykövet, mocsáros völgyei több helyeken érczes vizeket adnak. Régi hagyomány mellett nevezetessé teszi ezen helységet a már fiu ágon kihalt híres Dolhay nemzetségnek itten ideigvaló tartózkodása a rabló kuruczok miatt, a kik kincsére vágyva

Digitized by Google

Dolhai kastélyát fel is dulták vala. F. u. Dobsa, Fráter, Majos stb. Ut. post. Huszt.

Uj-Holyatin, orosz falu, Máramaros vmegyében, a gallicziai határszéltől fél órányi távolságra, hegyek közt: 735 g. kath., 36 zsidó lak., s anyatemplommal. F. u. gr. Telcki, Pogány, Kallos, Butykay, a kamara s több nemesek. Ut. p. Huszt.

Homok, magyar falu, Szathmár vmegyében, ut. p. Szathmárhoz északra 2 órányira, 24 római, 64 g. kath. 230 ref., 6 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Három nyomásbeli határra mindent bőven terem. Tölgyes erdeje van: az Eger és Sár vizek körülveszik, de veteményében kárt nem tesznek. A Homoki és Mikolai határ össze-jövetelénél van egy ásványos víze, s fördője is, melly köszvényben különösen ajánltatik. F. u. Kovács, Boros Sándor és József. stb.

Homok, németül Amhagen, magyar falu, Sopron vmegyében, a Fertő partján, Sopronhoz $1\frac{3}{4}$ mfd. 450 kath. lak. Van itt urasági belsőség 2, urbéri $33\frac{6}{8}$; urasági szántóföld 298, urbéri 398; urasági rét $2\frac{7}{8}$, urbéri 127; fertőtava-melléki legelőben urasági 409, urbéri 263 hold. Szőleje az uraságnak $5\frac{3}{8}$; a templom, pap és mester szántóföldje $13\frac{4}{8}$ hold. Földje középszerü. Birja gr. Széchenyi István.

Homok, magyar falu, Somogy vmegyében, a Kapos mellett, 322 kath., 7 zsidó lak., kath. főkszentegyházzal, kövér rétekkel. F. u. a piáristák. Ut. p. Szigetvár.

Homok, orosz falu, Beregh v.-megyében, ut. p. Beregszászhoz $1\frac{1}{4}$ órányira: 4 r. kath., 8 ref., 176 gör. kath., 6 zsidó lak. Fája, szénája elég, földe is termékeny. F. u. a Lónyay nemzetség.

Homok, magyar-orosz f., Ungh vmegyében, ut. p. Unghvárhoz délre egy mfdnyire: 142 római, 107 g. kath., 156 ref., 18 zsidó lak. F. u. Tahy, Kállay, Homoky, s m.

Homok, puszta, Csongrád vmegyében, Al-Győ fil., 745 kath., 5 ref. lakossal.

Homok, puszta, Heves vmegyében, lásd Tisza-Földvár.

Homok-Szent-Lőrincz, puszta, Pest vmegyében, lásd Szalk-Szent-Mártont.

Homolytáj, Nagy-Köröshöz tartozik.

Homonna, tót-orosz m. v. Zemplén vmegyében, egy gyönyörü vidéken, a Laborcza mellett, Ujhelyhez 9 mfdnyire: 1813 római, 293 g. kath., 14 evang., 666 zsidó lak., római és g. kath. paroch. templommal, synagogával, s sóhivatallal, mellék-postával, igen népes heti és országos vásárokkal. Diszére szolgálnak továbbá a városnak a gr. Csáky és a gr. Vandernath kastélyai, igen pompás angol kertekkel. — Homonna feje volt egy több mint 100 helységből álló uradalomnak, mellyet a most említett uraságok birnak, s össze van kötve a barkoi és jeszenői uradalmakkal. Hajdan herczeg Keriatovich birta. Ez a nemzetség kihalván, 1360-ban a Drugethek kapták meg, s vele összecsatolták a barkoi és jeszenői ősi jószágaikat. Ki épitette azonban ezek közül hajdani várát, nem tudhatni.

Alsó-Homorod, német falu, Szathmár vmegyében, dombok közt, Szathmárhoz délkeletre $3\frac{1}{2}$ mfd., 540 r. kath., 65 telkes gazda, 22 zsellér, 6 lakóval. Paroch. szentegyház. Határa tagosztályozva levén, van urbéri szántóföldje 1170 h., rét 390 h., legelő 100 h., szőlőhegy 150 hold; majorsági szántóföld 160 hold, rét 80, igen szép erdő 1500 hold. A föld vörös agyag, sok helyt salétromos, legjobban megtermi a zabot; a mezeigazdaság a nép nagy szorgalma mel-

Digitized by Google

lett is csak középszerüen üzet. A zsellérek és lakók vászonszövésből élnek. Birja gr. Károlyi Lajos.

Felső-Homorod, oláh falu, Szathmár vmegyében, Szathmárhoz délkeletre 4 mfd., 305 g. kath. lak. Van 148 h. szántóföldje, 48 h. rétje, 50 h. legelője, s 1700 hold bikkes cserjés erdeje, melly egyedül majorsági birtok, s a falu végén van egy hamuzsirégető intézete. Dombos földei soványak, főkép zabot teremnek; tengerit kevés föld termi meg. A falu két dombon feküdvén, közepén folyik a Homorod vize. Birja gróf Károlyi Lajos.

Közép-Homorod, oláh falu, Szathmár vmegyében, A. Homorodhoz közel dombos helyen, 400 g. kath. lak., s anyatemplommal. Urbériség $8^3/_8$ telek után van 240 h. szántó, 70 h. rét, bokros legelő 90 h., szőlő 40 h., urasági erdő 2300 hold, melly igen szép bikk és cserfákból áll. Földe vörös agyag és sovány; van patakja. Birja gr. Károlyi Lajos.

Homorog, (Magyar-Homorog), magyar falu, Bihar vmegyében a Sárréten a leglapályosabb helyen, Váradhoz, melly utolsó postája 3 mfd. Népessége 793 lélek, u. m. 720 reform., 21 r. kath., 52 n. e. óhitü. Ref. anyaegyház. Határa csupa majorsági föld, s ide tartozik még Petlend és Nagy-Nyésta puszta is. Homorog 1116 hold földből csak 80 holdat szánt, a többi legelő, kevés kaszálló, legnagyobb része álló viz. Petlend 600 holdas, mellyben 100 szántó, a többi kaszálló és vizállás. Nagy-Nyésta 1000 holdból állván fele szántó, fele kaszálló föld. Földje mocsáros, de hátasán terem buzát, árpát, tengerit, zabot, mellyet közönségesen mindig elseper a viz. Állattenyésztése ollyan, hogy csupán sertésnek való, mert esős, árvizes években, mind a szarvasmarha, mind a juh elmételyesedik. Folyóvize egy Ér, melly a Sebes-Körösből szakadván ki, áradáskor az egész határon keresztülkasul folyik. — Birtokosok mind a három helyen: a nemes Tarsoly család, leányágon Rettegi urak, Fejér Sándorné, Buday Anna, Szabó, Kiss, Balogh.

Homorog, Oláh-Homorog, oláh falu, Bihar vmegyében, Váradhoz 4 mfd., ut. postája Szalonta. Van 1200 n. e. óhitü, 18 ref., 7 kath. 8 zsidó lak., óhitü anyatemploma. Határa 5031 hold, mellyből szántó 2313 h., kaszálló 1318 h., legelő 1400 h. Az urbéres föld tesz 1431 h., a földesuri majorság 2200 h., a legelő közös. Földjei rónán feküsznek, fekete ilványosak, buzát, zabot, árpát, tengerit középszerüen teremnek. Folyóvize v. tava nincs. Birtokosa: Klobusiczky János, kinek itt szép lakháza és kertje van.

Homorszögh, puszta, Külső-Szolnok vmegyében, Besenszögh mellett: 13 kath., 162 ref. lak. F. u. a Szathmári káptalan. Határa főkép rétekből áll, s itt ökröket szoktak hizlalni. Ut. p. Szolnok.

Homosdia, oláh falu, Krassó vmegyében, Kossovához $^1/_2$ órányira: 201 óhitü lak., s anyatemplommal.

Homrogd, magyar-orosz falu, Abauj vmegyében, közel Borsod vármegyéhez: 205 r. kath., 382 g. kath. 36 ref., 26 zsidó lak. Görög kath. szentegyház. Ékesitik a Lánczy és Marjássy urak szép lakházai. Bortermesztés. Erdő. Ut. p. Szikszó.

Honczisor, oláh falu, Arad v.-megyében, közel Zaránd vmegyéhez, zordon hegyes vidéken: 13 kath., 596 óhitü lak., s anyatemplommal. Ut. p. Arad.

Honoris, oláh falu, Krassó vármegyében, ut. p. Lugoshoz 1 órányira: 4 kath., 718 óhitü lak. anyatemplommal. Birja Kiss család.

Honth, magyar falu, Honth v.-

Digitized by Google

megyében, ut. p. Ipoly-Sághoz ½ mfd. Az Ipoly vize mellett: 703 kath. lakossal. Homokos határja mindennel megáldatott: van bora, buzája, dohánya, sok gyümölcse, szép makkos erdeje, vizimalma, vendégfogadója.— Régi várának nyomát is alig láthatni. F. u. az eszterg. érsek.

Hoporty, magyar falu, Zemplén vmegyében, Csanálos mellett: 40 kath., 33 evang., 214 ref., 14 zsidó lak. Ref. templom. Szőlőhegy. 708 hold szántóföld. Erdő. F. u. Szepesy, Thuránczky stb. Ut. p. Szikszó.

Hor, tót falu, Zemplén vmegyében, a Tapoly mellett, ut. p. N.-Mihályhoz 2 mfdnyire: 304 római, 94 g. kath., 70 evang., 140 ref., 7 zsidó lak., 720 hold jó szántóföldekkel. F. u. gr. Vandernath.

Horelicza, tót falu, Trencsén vmegyében, ut. p. Csácsához ½ óra, a szileziai országutban, magas hegyek közt. Táplál 1100 kath., 5 zsidó lak. F. u. h. Eszterházy.

Horenicz, tót falu, Trencsén vmegyében, a Vágh jobb partján, 168 kath. lak., s jó határral. F. u. gr. Erdődy. Ut. p. Trencsén.

Horgos, magyar falu, Csongrád vmegyében, Szegedhez nyugot-délre két és fél órányira: 2495 kath., 8 zsidó lak., kath. paroch. templommal, s ékes urasági épületekkel, postahivatallal és váltással Szeged és Kis-Kanizsa közt. Határa egy részben gazdag termékenységü korhany föld, nagyobb részben homokos, de azért mind szántásvetésre, mind különösen szarvasmarha- és juhtenyésztésre felette alkalmatos. A Tisza rétségeiben sok nádat vághat. Urbéri telke 100-ra felmegy. F. u. a Kárász nemzetség.

Horhi, magyar-tót falu, Honth vmegyében, ut. p. Lévához ¾ mfd. 100 kath., 161 evang., 82 ref. lak. Jó rétekkel, és vizimalommal. F. u. többen.

Horhi, puszta, Tolna vmegyében, Felső-Nyékhez tartozik.

Horka, magyar falu, Gömör v.-megyében, Pelsőcz és Lekényével szomszédos. Van benne a reformátusoknak templomjuk. A lakosok száma 693, mind reform. kevés r. katholikus. Mindnyájan eredeti magyarok. Van 10⅜ urbéri és 22⅛ majorsági telek, 500 hold erdő. Sovány szántóföldje a tisztabuzát csak nagy szorgalmas munka után termi meg. Rétje jó, ollykor a Sajó kiáradásakor kárt szenved; határában melegforrások találtatnak. Birják: Hevessi, Hámos, Czekus urak, úgy a nemes Székely, Farkas, Bakó, Ambrus, Barna és Gál nemzetségek. Ut. p. Tornalja.

Horka, tót falu, Szepes vmegyében, Lőcséhez nyugotra egy posta állásnyira, a liptói országutban: 61 kath. lak. Van itt Budaházy uraságnak egy udvara, s egy k. postahivatal.

Horlyó, orosz falu, Ungh vmegyében, ut. p. Szerednyéhez északra egy mfdnyire, erdős, hegyes vidéken: 7 római, 755 g. kath., 23 zsidó lak. Görög kath. paroch. templom. Kalló és lisztmalom. Szőlőhegy. Bikkes erdő. F. u. gr. Klobusiczky, Horváth, Pongrácz. s m.

Hornavesz, (Windischdorf), német falu, Bars vmegyében, Körmöcz város határán: 282 kathol., 30 evang. lak.

Hornya, orosz-tót falu, Ungh vármegyében, a szobránczi fördők szomszédságában: 114 római, 338 g. kath., 5 zsidó lak. F. u. gr. Buttler János örök., és Pongrácz.

Hornyán, tót falu, Trencsén-, most A.-Nyitra vmegyében, 335 kath., 4 zsidó lak., fiók kath. templom. A báni urad. tartozik. Ut. p. Nyitra Zsámbokrét.

Horocz, tót falu, Trencsén vmegyében, a Vágh jobb partján, hol ezen rév vagyon. Táplál 408 kath, 6 zsidó

Digitized by Google

lak. Ékesíti az uraság csinos kastélya. F. u. Madocsányi. Ut. p. Trencsén 5 óra.

Horogvég, puszta, Somogy v.-megyében, ut. p. Kaposvár, 101 hold termékeny réttel; Márffy és Farkas urak birják.

Horpács, magyar falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 3½ m.-föld: 600 kath., 15 zsidó lak., paroch. templommal, jeles kastélylyal és kerttel. Határa róna s főleg buzát, még pedig szépet terem. A majorsági föld mennyisége nem közöltetett. A lakosok birnak 800 h. szántóföldet, 432 hold erdőt, melly egyszersmind legelő. Birja gr. Széchenyi Lajos.

Horpács, magyar falu, Nógrád vmegyében, egy mély völgyben: 361 kath., 21 evang., 10 zsidó lak. Földjei jók. F. u. Vörös, Somoskői, Porubszky, Kovács s m. t. Ut. p. Rétság.

Horsó, puszta, Borsod vmegyében, Csernely és Járdánháza közt, 76 h. szántóföldde, 102 h. réttel, 850 h. erdővel. Birják Sturman örökösök, Nedeczky és Laszháry család.

Hortin, magyar falu, Heves vmegyében, ut. p. Hatvanhoz 1 órányira, a gyöngyösi országutban: 1756 kath., 2 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa róna és igen termékeny; marhát, juhot sokat tart. F. u. gr. Batthyáni József, Miklós és Vinczéné, Kendelényi Ferencz.

Kis-Hort, puszta, Szabolcs v.-megyében, Ujvároshoz éjszakra: 5 kath., 16 ref., 11 zsidó lak. F. u. gr. Fáy.

Nagy-Hort, puszta, Szabolcs vmegyében, az előbbeni puszta mellett: 16 kath., 12 ref., 7 zsidó lak. F. u. a Semsey nemzetség.

Hortobágy, puszta, Szabolcs vmegyében, Debreczenhez nyugotra 4 mfldnyire: 28 kath., 41 ref. lak., nagy vendégfogadóval a pesti utban. Határa roppant kiterjedésü, s nagyobb részt legelőnek használtatik. F. u. Debreczen városa.

Kis-Hortobágy, magányos lakhely, Szabolcs vmegyében, vámmal és korcsmával. F. u. a Semsey nemzetség. Lakik itt 25 romai, 69 kath., 8 ref.

Horvátfalva, német falu, Vas vmegyében, a sz. gothárdi uradalomban: 571 kath. lak., szőlőhegygyel, középszerű földekkel. Ut. p. Rába-Sz. Mihály.

Horváthi, orosz-magyar falu, Abauj-Torna vmegyében, Tornához délre ½ órányira: 101 romai, 294 g. kath., 73 ref. lak. Görög k. anyaszentegyház. Termékeny határát a Bodva nedvesíti; rétjei kétszer kaszálhatók; erdeje elég. F. u. gr. Keglevich. Ut. p. Rozsnyó.

Horváthi (Alsó és Felső), 2 népes puszta, Zala vgyében: 156 kath. lak. Dióskál főkja, ut. p. Kanizsa.

Horváthi, (Horvaticse), magyar falu, Honth vmegyében, Szalatnától délre ½ mfldnyire: 260 kath., 8 ev. lak. Szőlőhegy. Jó legelő és föld. Erdő. F. u. többen. Ut. p. Szántó.

Erdő-Horváthi, magyar falu, Abauj vmegyében, Zemplén vmegye szélén: 390 r. kath., 200 g. kath., 654 ref., 100 zsidó lak. Kath. és ref. anyaszentegyház. Szőlőhegye híres bort terem, különösen a Melegmálé, Agáros, Szunyogh, Kalap és Véghegyek. Ezen bort a kristálytiszta s felette állandó szín teszi nevezetessé. Továbbá az ittenî hegyekben igen szép carniol és chrysolit találtatik. F. u. h. Breczenheim. Ut. p. Visoly.

Horvátkút, magyar népesitett puszta, Somogy vmegyében, Gomba mellett: 358 kath., 6 zsidó lak., kath. kápolnával. Fejér bora szinte olly híres mint a gombai. F. u. többen. Ut. p. Marczali.

Hostina, tót falu, Trencsén v.-

Digitized by Google

megyében, Puchó fiókja: 52 kath., 361 evang. lak.

Hosszuaszó, oláh falu, Bihar vmegyében, egy völgyben, Váradhoz $2\frac{1}{2}$ mfldnyire: 960 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 2855 hold, mellyből szántóföld 1250 h., rét 1095 h., erdő 50 h., irtás 460 h., legelő semmi. Majorság itt csak az erdő és irtások. Földe agyagos, nem igen termékeny; lakosai szép szarvasmarhát tenyésztenek. Van egy kis patak folyója. Birja a váradi deák püspök.

Hosszufalu, magy. falu, Nyitra vmegyében, a Vágh bal partján, Sellyével átellenben: 962 kath. lak., kath. paroch. templommal. Bővelkedik buzával, zabbal, kukoriczával s a t., dohányt és kölest is termeszt. F. u. a pesti universitás. Ut. p. Érsek-Ujvár.

Hosszúfalu, (Longovilla, Dluha), tót falu, Pozsony-, most F. Nyitra vmegyében, N. Szombathoz nyugotra 2 órányira: 575 kath., 16 zsidó lak. Kath. paroch. templommal, szép erdővel, jó rétekkel, termékeny szántóföldekkel, halastóval, vizimalommal. F. u. gr. Pálffy Ferencz.

Hosszúfalu, magyar falu, Somogy vmegyében: 86 kath., 403 ref. lak., ref. fiók-ekklézsiával és oskolatanitóval. Sok erdő. Szén- és fa-kereskedés. F. u. gr. Hunyady Ferencz. Ut. p. Babolcsa.

Hosszúfalu, magyar falu, Vas vmegyében: 583 kath., 7 evang, 10 zsidó lak. Szép lótenyésztés. F. u. gr. Erdődy Kajetán. Ut. p. Devecser.

Hosszúfalu, magyar falu, Zala vmegyében: 184 kath., 4 zsidó lak. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. A. Lendva.

Hosszúfalu, magyar falu, Zala vmegyében: 182 kath., 8 evang. lak. F. u. Bajáky. Ut. p. Egerszeg.

Hosszúhegy, puszta, Székes-Fejér vmegyében, Iszka-Sz. Györgyhöz $\frac{3}{4}$ óra: 6 kath. lak. F. u. Bajzáth.

Hosszu-Láz, német falu, Zemplén vmegyében, ut. p. Ujhelyhez $\frac{1}{2}$ órányira, hegyes vidéken: 196 rom., 30 g. kath., 10 evang., 28 ref. lak.

Hosszuliget, oláhul Grujlung, oláh falu, Bihar vmegyében, hegyek közt, dombtetőn: 219 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Sárga és fejér agyagos határán van 180 h. szántó, 100 h. rét, mind urbériség, és 665 h. majorsági erdő, melly különben legelőnek is használtatik. Birja a váradi deák püspök. Ut. p. Várad 3 mfld.

Hosszúmező, orosz-magyar falu, Ungh vmegyében, Kis-Rát fil., 71 romai, 255 g. kath., 8 zsidó lak. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Hosszúmező, magyar-orosz koronaváros, Máramaros vgyében, a Tisza bal partján, ut. p. Szigethez éjszak-nyugotra $1\frac{1}{4}$ mfldnyire: 210 r. kath., 522 ref., 438 g. kath. lak., g. kath. és ref. anyatemplomokkal. Határa termékeny; szénája sok; erdeje derék.

Cziroka-Hosszúmező, nagy tót falu, Zemplén vmegyében, ut. p. Homonnához keletre 2 órányira: 1451 kath., 7 evang., 32 zsidó lak. Kath. paroch. templom. 1330 h. szántóföld. Hegyes, erdős határ. Két malom a Cziroka patakján. F. u. Szirmay.

Izbugya-Hosszumező, tót falu, Zemplén vmegyében, Papina fil. 250 romai, 32 g. kath., 10 zsidó lak., 361 h. szántófölddel. F. u. Szirmay, Kazinczy. Ut. p. Homonna (fiók).

Kolcs-Hosszumező, tót falu, Zemplén vmegyében, A. Körtvélyes fil. 731 kath, 8 evang., 28 zsidó lak. 788 h. szántófölddel. F. u. többen. Ut. p. Vecse.

Varanó-Hosszúmező, (Vranovszke Dluhe), tót falu, Varanóhoz 5 perczre, ut. p. Eperjeshez pedig $4\frac{1}{2}$ mfld távolságra, egy hegy déli oldalán, a Sárosból Ungba vezető országutban, a Tapoly és Ondava völ-

Digitized by Google

gyét választó szegletes ponton. Földjének 1/4 dombon, 3/4 része lapályon fekszik, s ez igen termékeny, ámbár néha mind a Tapoly, mind az Ondava árjai által rongáltatik. Határa 1600 hold, mellyből 12 telek után szántóföld 270 h., és 100 h. rét, közlegelő 200 h., a többi majorság. Lakja 170 r. kath., 90 g. kath., 260 evang., 30 zsidó. Birják gr. Barkóczy János, gr. Forgács család, Vladár Kristóf, Eperjesi Gábor, és az Oláh család.

Hosszuréth (Krasznahorka-), (Ronnawszka, Dluhaluka), magyar-tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Torna vmegye szélén, ut. p. Rosnyóhoz 1 órányira: 754 kath. lak. Határának egy része hegyes, de különben termékeny; sikon fekvő rétjei igen jók; meszet éget, és fuvarozik. F. u. gr. Andrásy György.

Hosszuréth (Murány-), tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Jolsvához 3 órányira: 499 kath., 685 evang. lak., kik zsindelyt deszkát készítnek s ezeket az alföldre hordják; gyolcsot szőnek; s vasbányákban dolgoznak. Kath. és evang. anyaszentegyház; hegyes sovány határ. F. u. h. Coburg. Ut. p. Rosnyó.

Hosszurét, (Dluha-Luka), tót-orosz falu, Sáros vmegyében, a bártfai fördőtől egy hegy-gerincz választja el: 599 római, 200 g. kath. 9 zsidó lak. Savanyúvíz-források. F. u. gróf Erdődy.

Hosszurét, (v. Dlucha-Luka), tót falu, Liptó vmegyében, 187 kath., 25 evang. lak. 2 kastélya a Klebricz és Jób csal. tartozik; az elsőben nevezetes pénzgyüjtemény vala, de egy éjjel a zsiványoktól kiraboltatott.

Hosszurév, puszta, Borsod v.-megyében, Vadna és Dubicsány közt, a Sajó hidjánál levő vendégfogadóval. Galgóczhoz tartozik.

Hosszú-Szer, falu, lásd A p á t h i, Abauj vmegyében.

Hosszúszó, tót-magyar falu, Gömör vmegyében, Pelsőcz, Ardó és Kecső helységekkel határos. Van benne az evangelikusoknak templomjok, mellyben az isteni szolgálat még eddig tót nyelven tartatik. A lakosok ugyan, csaknem mindnyájan magyarúl is beszélnek; a lelkek száma 535-re megy: evang. 508, reform. 9, róm. kath. 18. Van 11 5/8 urbéri telke, szántóföldje 276 köblös, rétje 70 kaszás, erdeje 700 hold. Folyóvize nincs, kútjaiból, bár az egész helység lapos helyen s völgyben fekszik, szárazság idején sokszor egészen kiapad a viz. Szántóföldje vadvizes, őszibúza helyett inkább tavaszit és jó zabot termesztenek; a marhatenyésztést igen kedvellik; juhaik s kecskéiknek köves hegyei egészséges legelőt adnak. A lakosok többnyire szénégetéssel és annak fuvarozásával keresik élelmöket. Birják ezen helységet: Kerepessi, Gotthard és Szeleczki urak. Ut. p. Tornalja.

Hosszúszó, oláh falu, Temes vmegyében, a Maros bal partján, Lippához 1 3/9 mfd., 1459 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Hegyes völgyes határa sovány, s áll 3507 holdból 1495 □ ölből, melly közt 7 h. 1200 öl majorsági szántóföld, 362 h. 269 □ öl kaszálló, 8 h. legelő, 68 h. 1085 □ öl szorgalomföld, 17 h. szilvás, 9 h. Maros sziget, 1078 hold erdő; urb. szántó 804 h., rét 172 h., legelő 157 h., 203 h. házhely, 24 h. szorgalomföld, 169 h. 780 □ öl szilvások, 169 h. haszonvehetlen, 218 h. szabad földek. Birják gr. Latour Tódor hadügyminister örökösei.

Hosszúszó, tót falu, Gömör és kis Honth. egyesült vmegyékben, Pelsőczhöz délre 1 mfd. a borsodi országutban: 22 kath., 442 evang. lak. Határa mészhegyekből, völgyekből áll, s elég sovány. F. u. többen.

Hosszúviz vagy Hidas, pusz-

Digitized by Google

ta, Somogy vmegyében, 140 kath. lak. F. u. gr. Hunyadi.

Hosztavicza, Papina fil. orosz falu, Zemplén vmegyében, 40 róm., 560 g. kath., 14 zsidó lak. Görög anyaszentegyház. Kastély. Malom. Erdő, sok nagy vadakkal. 1133 hold szántóföld. F. u. Rholl. Ut. p. Homonna (fiók).

Hosztót, magyar falu, Szala v.-megyében, 283 kath., 4 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Sümeg.

Hoticsa, vindustót falu, Szala vmegyében, 314 kath. lak. F. u. hg. Eszterházy. Ut. p. A. Lendva.

Hotinka, oláh falu, Máramaros vmegyében, 325 g. kath. lak. F. u. több nemesek. Ut. p. Sziget.

Hotkócz, tót falu, Szepes vármegyében, egy szép termékeny vidéken, Szepesváraljához délre $^1/_4$ mfdnyire: 115 kath., 13 evang. lak. Ékesíti az uraság csinos izlésü kastélya, s nézésre méltó pompás kertje. F. u. gr. Csáky; s feje egy uradalomnak. Ut. p. Lőcse.

Hottó, magyar falu, Szala vmegyében, 196 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Egerszeg.

Hotyka, magyar falu, Zemplén vmegyében, Sáros-Patakhoz $^3/_4$, ut. post. Ujhelyhez 1 órányira, hegyes völgyes vidéken. Határa 2701 hold, mellyből szántóföld 1000 hold, erdő 1445 h., szőlő 15 h., kaszálló 150 hold. És ez mind majorság; urbériség nincs. Földje kemény agyag; terem kétszerest, rozsot, árpát és zabot; legelője az erdőben levén, csekély sikerü. Lakja 471 lélek, kik többnyire reformatusok, ámbár zsidók is vagynak számosan. A helységet közbirtokosok birják.

Hovárdos, Hamicz, horvát f., 194 kath. lak., sovány határral. F. u. gr. Erdődy, ut p. Szombathely.

Hozelecz, tót falu, Szepes v.-megyében, Ganoczhoz közel: 51 kath., 170 evang. lak., kik gyolcsot készitenek. Vizimalom. Kastély. F. u. Szirmay, Marjássy s m. Ut. p. Horka.

Högyész, német m. v. Tolna v.-megyében, egy igen kies, erdőkkel, szőlőkkel körülvétetett környéken s völgyben, 1984 kath., 9 evang., 630 zsidó lak. Ékesiti a dombon épült kath. paroch. szentegyház, az uraság számos épületjei és majorjai, de legfőbb diszére szolgál mégis a roppant kiterjedésü, csinos izléssel készült angolkert, mellynek szinte közepében láthatni az uraság négyszögletes, sok drágasággal megrakott pompás kastélyát. Elhaligatván e kertnek a magas jegenyék s balzsam illatú hársfák közt csavargó utjait, mindennemü külföldi drága csemetékbeni, virágokbani gazdagságát: csupán az egy, kézzel összehordott, dombocskára épült, s fenyők közé rejtett Tanumot említem, mellyet egy ember-nagyságu, egészen alabastromból faragott Venus szobra ékesit.

Van itt továbbá egy nagy synagóga, vendégfogadó, kávéház, gyógyszertár. Szántóföldje nem sok de termékeny, s a lakosok főkép dohánytermesztésre használják. Szőlőhegye tágas; erdeje szép; országos és kivált pénteken tartott hetivására a gabonára nézve nevezetes.

Urbéritelek van 38. A högyészi lakosok eldődeit gr. Mercy telepitette ide 1722-dik s következő években a régi franconiai kerületből. F. u. gróf Apponyi György s a város feje egy uradalomnak. Ut. p. Szekszárd.

Högyész, magyar falu, Vas v.-megyében, a Marczal mellett, 271 kath. 735 evang., 5 ref., 38 zsidó lak. Kath. és ágostai paroch. szentegyházak. Legelője, rétje, szántóföldje bőven. F. u. Békásy, Gömbös, és más családok. Ut. p. Kis-Czel.

Hőke, oláh falu, Bihar vmegyében, Micskéhez $^1/_2$ órányira, hegyes

Digitized by Google

völgyes vidéken, 130 n. c. óhitü, 9 zsidó lak., óhitü anyatemplommal. Határa 81 hold, mellyből 11 h. szántó, 10 h. rét, 20 h. szölö, 40 h. legelö; erdeje nincsen. Majorsági birtok csak 4 hold szölö. Van egy patakja, melly rétjeit elönti. Birtokosok: Sárosy Tamás, Szártóry Károly, Draveczky Lajos, Kon László, Elek Mihály, Vásárhelyi Mihálynö, Kalotay Vincze, és Papp Károlynö.

Hölvény, (Hulwinki), magyar falu, Bars vmegyében, 87 kath., 5 evang., 167 ref. lak. F. u. az eszterg. érsek. Ut. p. Léva.

Kis- és Nagy-Hörcsök, két puszta, Székesfejér vmegyében, Kálozhoz 1 órányira, 306 kath., 61 ref., 2 evang., 9 zsidó lak., nevezetes birkatenyésztéssel. A kálozdi urad. tartozik. Ut. p. Sár-Keresztur.

Hörnyék, magyar falu, Baranya vmegyében, hegyek közt, ut. p. Pécs. Határa 1043 hold, mellyből urbéri beltelek 22, szántó 468, rét 195, legelö 30, szölö 55, urasági beltelek 4, erdö 269 hold. Lakja 341 r. kath. Birja h. Eszterházy.

Hövej, magyar falu, Sopron v.-megyében, ut. postája Kapuvár 1 mfd., 635 r. kath. lak. Róna határa 1740 hold; ebből 1100 hold urbéri szántóföld, rét és legelö; 340 h. urasági erdö; a többi rész urasági szerzödés mellett mint irtásföld s rét biratik. Földje rozsot, árpát, kukoriczát, burgonyát és dohányt terem. Erdeje tölgy, szil, köris, eger, nyár. Birja a csornai prépost.

Hrabicsov, puszta, Bars vmegyében, F. Hámor fiókja, 306 kath. lakossal.

Hrabko, tót falu, Sáros vármegyében, Sz.-Kereszt fil., 508 kath., 1 evang., 25 zsidó lak. Perényi Miklós 1333-ban itt egy Templáriusok zárdáját alapitott. F. u. többen. Ut. p. Bertót.

Hrabó, puszta, Ungh vmegyében, Solymos fil. 12 kath. lak.

Hrabocz, tót f., Sáros vmegyében, a Tapoly völgyében, Bártfához keletre 1½ mfd. 395 kath., 2 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Vizimalom. Sok és jó rét. Termékeny föld.

Alsó-Hrabócz, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, az Ondava mellett: 376 római, 240 g. kath., 16 evang., 86 zsidó lak., kath. és görög templommal. 656 h. szántófölddel. F. u. többen. Ut. p. Vecse.

Izbugya-Hrabócz, tót falu, Zemplén vmegyében, Papina fil. 335 kath., 55 zsidó lak., 664 h. szántóföldel. F. u. többen. Ut. p. Homonna.

Orosz-Hrabocz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Szinna fil. 503 g. kath., 17 zsidó lak., g. kath. paroch. templommal, 515 hold szántófölddel, hegyes határral. F. u. b. Vécsey. Ut. p. Homonna (fiók.)

Orosz-Hrabocz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Turány fil. 8 római, 148 g. kath., 15 zsidó lak. 353 h. szántófölddel.

Hrabonicza (Alsó), orosz falu, Beregh vmegyében, ut. p. Munkácshoz 1½ mfdnyire: 256 g. kath., 4 evang., 13 zsidó lak. Papiros- és lisztmalom. Erdö elég. F. u. gróf Schönborn.

Hrabonicza (Felsö), orosz f., Beregh vmegyében, Pudpukorcz fil. 74 g. kath. lak. F. u. gróf Schönborn.

Hrabovcsik, orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradalomban, Radoma fil. 5 romai, 564 görög kath., 8 zsidó lak. Görög anyaszentegyház. Ut. p. Bártfa.

Hrabove, tót falu, Trencsén v.-megyében, Predmir mellett, egy szép termékeny síkságon. Számlál 332 kath.,

Digitized by Google

9 zsidó lak. Van egy uraságí kastélya. F. u. Hrabovszky család.

Hrabovka, tót falu, Trencsén vmegyében, Szucsa fiókja: 305 kath., 17 evang., 2 zsidó lak. F. u. Szina, Hrabovszky, Lamecska család.

Hrabovka, tót falu, Trencsén vmegyében, Puchóhoz délre ½ óra: 136 kath. lak. F. u. gr. Erdődy György.

Hrabszke, orosz falu, Sáros vmegyében, a Kárpát alatt, Galliczia szélén: 22 romai, 550 g. kath., 29 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Szép fenyves erdő. Savanyuviz-források. Zsindelykészités. Sovány, hideg föld. F. u. a Bideskuty nemzetség. Ut. p. Bártfa.

Hrachovistye, tót falu, Nyitra vmegyében, Csejtéhez ½ óra: 635 kath., 63 evang., 11 zsidó lak. F. u. Skultéti, s más nemesek.

Hrad, puszta, Nyitra vmegyében, Koross fiókja: 20 kath. lak.

Hradecz, tót falu, Nyitra vmegyében, Bajmocz fiókja: 186 kath. lak. F. u. a nyitrai káptalan. Ut. p. Privigye.

Hradek vagy **Liptó-Ujvár**, tót mv., Liptó vármegyében, a Vágh jobb partján, a szepesi országutban: 334 kath., 80 evang. lak. — Feje egy nagy kamarai uradalomnak. — Nevezetes kath. paroch. temploma; a kameralis praefectusi hivatal; egy nagy vendégfogadó; több számos derék uraságí épületek; népes országos vásárok; sóhivatal, hová a só Galliczíából hozatik; három osztályból álló kath. normalis oskola, melly a hajdani erdőszséget tanító intézet helyébe állittatott. Ezzel az oskolával össze van köttetve egy leánynevelő ház is, a hol a növendékek mindenféle házi mívekre taníttatnak, s nemcsak a tanitónét a kamara fizeti, hanem a megkivántatók, t. i. selyem, czérna, s a t. is a kamara költségén szereztetnek meg benne. Az 1813-iki felső parancsolatnál fogva eltörlött fegyvergyár azelőtt 24,000 darab puskacsövet készitett, még pedig olly jó minemüségűt, hogy 3000 darab közt 25 darab alig találtatott kivetendő. Fürészmalmai igen jó állapotban vannak, s a lehotaival és kokavaival együtt, összvesen esztendőnként 35—40,000 darab derék fát és törzsöket metszenek el, s ezekből több mint 300,000 fenyőszál és deszka készül. Az 54,000 holdra terjedő erdő felette szép, és 100 vágásokra van osztva; belőle minden esztendőben általjában véve 30,000 darab szálfa jegyeztetik ki szálhajóknak, a szálfák Hradeken válogattatnak ki, s ott készülnek meg a szálhajók is, 13 darabot vévén egy szálhajóra; — a fák a hegyekről a patakok s azokon készitett rekeszek segitségével hozatnak Hradekre. Egyébiránt a hradeki vizi épületek, mint p. o. hidak, töltések, rekeszek, zsilipek, mesteri remek készületöknél fogva valóban nézésre méltók. — Végre említést érdemel még a régi liptóujvári várnak omladéka, mintegy fél órányira a várostól. Ut. p. Okolicsna.

Hradek, tót falu, Nyitra vmegyében, a Vágh bal partján: 606 kath., 63 evang., 7 zsidó lak. Van kath. par. temploma, szép erdeje, papirosmalma, és egy réve a Vághon. F. u. többen. Ut. p. Galgócz.

Hradekváralja, puszta, Liptó vmegyében, ½ óra Hradek városától: 143 kath., 46 evang. lak. F. u. a kamara.

Hradist, tót falu, Nyitra vmegyében, Jablonczához ½ óra: 1088 kath., 5 evang., 20 zsidó lak. Kath. paroch. templommal, erdővel s vizimalommal. F. u. a gr. Erdődyné jókői uradalma. Ut. p. Nagy-Szombat.

Hradistya, tót falu, Nógrád vmegyében: 16 kath., 592 evang. szorgalmatos lakosokkal, kik sok faeszközöket készitenek. F. u. Szentiványi. Ut. p. Loroncz.

Digitized by Google

Hradistye (Kolos-), tót falu, Nyitra vmegyében, Kolosfaluval összeolvadva: 336 kath. lak. F. u. a religyiói kincstár. Ut. p. Nyitra.

Hradistye, tót falu, Nyitra v.-megyében, Szkacsán fiókja: 388 kath. lak. F. u. a nyitrai káptalan. Ut p. Nyitra-Zsámbokrét.

Hradiszkó, orosz falu, Sáros vmegyében, Ternyéhez egy óránnyira: 47 romai; 384 görög kath., 14 zsidó lak. Gör. paroch. templom. Sok rét és erdő. F. u. többen. Ut. p. Eperjes.

Hradiszkó, (Kuntschebchen), tót falu, Szepes vmegyében, Lőcséhez éjszak-nyugotra egy mfldnyire: 122 kath., 37 evang. lak. F. u. Lőcse.

Hradna, tót falu, Trencsén v.-megyében, Szulyov fiókja: 52 kath., 179 evang., és 5 zsidó lak., 2 csinos kastélylyal. F. u. Ákay s Ordódy család. Ut. p. Trencsén.

Hreczén, puszta, Honth vmegyében, A. Palojta fiókja: 8 kath. lak.

Hribocz, orosz falu, Beregh v.-megyében, szinte hegyes vidéken: 235 g. kath., 4 zsidó lak. Görög paroch. templom. F. u. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Hrinyova, puszta, Zólyom v.-megyében, Miklósfalva fiókja: 176 kath. lakossal.

Hrisocz, tót falu, Szepes vmegyében, Kluknó fil. 292 kath. lak. F. u. gr. Csáky.

Hrissó (Alsó), tót falu, Trencsén vmegyében, a Vágh bal partján. Lakja 628 kath. Van kath. paroch. temploma, és egy nagy vendégfogadója a Szilériába vivő országutban. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Hrissó (Felső), tót falu, Trencsén vmegyében, a Vágh bal partján, a Szilériába vivő országutban: 488 kath. lak. F. u. h. Eszterházy.

Hrncsárki, puszta, Nógrád v.-megyében, 11 kath., 15 evang. lak.

Hrochot, tót falu, Zólyom vmegyében, erdős hegyek közt, Pojniktól délre 1 mfld: 43 kath., 781 evang. lak., kik robotot nem szolgáltak, hanem e helyett más szolgálatra, mint p. o. levélhordásra használtattak. Ezek egyszersmind híres lövészek. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Nagy-Szalatna.

Hrubó, tót falu, Zemplén vmegyében, ut. p. Homonnához éjszakra $2\frac{1}{2}$ mfldnyire: 307 kath., 10 zsidó lak. Kath. paroch. templom. 438 hold szántóföld. Hegyes, erdős határ.

Hrussin, tót falu, Árva vmegyében: 939 kath., 7 zsidó lak., kik vászon- és fa-eszközök készitéséből, s fuvarozásból élnek. Kath. paroch. templom. $95\frac{7}{8}$ sessio. F. u. az árvai uradalom.

Hrussó, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, a Kis- és Nagy-Balog vizek összefolyásánál: 6 kath., 616 evang. lak., evang. anyaszentegyházzal. Határa hegyes, köves; szántóföldjei domboldalban csüggnek inkább, mint fekszenek, s azért soványak; lakosai posztót szőnek, különféle faeszközöket csinálnak, viaszszal kereskednek. F. u. h. Coburg s m. Ut. p. Rimaszombat.

Hrussó, tót falu, Honth vármegyében: 620 kath. lak. Kath. paroch. templom. Határja igen nagy, hegyes, erdős. Bora jó. F. u. Baloghyak, és a pesti kir. egyetem. Ut. post. Balassa-Gyarmat.

Hrusso, tót falu, Nyitra vármegyében, Vágh-Ujhelyhez 3 fertály. Számlál 32 kath., 361 evang., 1 zsidó lak. F. u. Benyovszky, Bertalanfy, s m. t.

Hruszov, puszta, Pozsony vmegyében, B. Sz. Miklós fiókja: 48 kath. lakossal.

Hubina, tót falu, Nyitra vmegyében, közel a Vágh bal partjához: 472 kath., 58 zsidó lak. — Sok gyü-

Digitized by Google

mölcs és erdő. F. u. a temetvényi uradalom. Ut. p. Galgócz.

Hubó, magyar falu, Gömör v.-megyében, ut. p. Tornallyához közel egy szük völgyben fekszik. Van a reformatusoknak templomjuk. A lakosok száma 458ra megy. Van 27⅜ majorsági telek, 98 kapás szabad szőlő, 700 hold erdő. Rétje igen kevés; hegyes de könnyü munkájú szántóföldje bőven termi a szép tiszta buzát s bármi egyebet; a marhatenyésztést kedvelik. Birja Hubai, Szuhai, Kasza család.

Hugad, puszta, Győr vmegyében, a Tóközben, a Rábcsa mellett, 5 kath., 10 evang. lak. Fiatal erdő. Homokos határ. F. u. a Neuhold nemzetség.

Húgomér vagy **Rakó**, puszta, Somogy vmegyében, 100 kath. lak. Fekszik a Kapos csatornája mellett, egy kies, termékeny vidéken. Van híres forrásvize, vizimalma, erdeje, birkatenyésztése. Üveghutája megszünt. F. u. Gál István. Ut. p. Kaposvár.

Hugyag, magyar falu, Nógrád vmegyében, az Ipoly partján: 932 kath. lak. Homokos földjein jó rozsot és sok dinnyét termeszt s avval kereskedik. F. u. az eszterg. érsek. Ut. p. Szakál.

Hugyaj, magyar falu, Szabolcs vmegyében, ut. p. Kállóhoz délre ½ mfldnyire: 90 romai, 780 g. kath., 170 evang., 20 ref., 30 zsidó lak., g. kathol. templommal, igen termékeny fekete homokos határral, 24⅝ első osztálybeli egész telekkel, nemesitett birkatenyésztéssel. F. u. a gr. Dessewffy nemzetség.

Hukliva, orosz falu, Beregh vmegyében, A. Vereczkéhez keletre 1¼ mfldnyire, a Polonyina havasok alatt: 727 g. kath., 5 zsidó lak. Paroch. templom. A mondott havasokon sok juhot, tehenet legeltet; fenyves erdeje szép; földe nagyon sovány; vizimalma van F. u. gr. Schönborn.

Húll, tót-magyar falu, Bars v.-megyében, közel a Zsitvához: 720 kath. lak. Buzája sikeres; juha sok; bora, fája elég. F. u. Motesiczky s a t. Ut. p. Érsekujvár.

Humenecz, puszta, Pozsony vmegyében, Ujfalu Laksár fiókja: 306 kath. lak.

Hunkocz, orosz falu, Ungh v.-megyében, ut. p. Szobránczhoz nyugot-éjszakra egy órányira: 14 romai, 369 g. kath., 3 evang., 25 zsidó lak. Görög kath. paroch. templom. Hegyes határ. Szép erdő. Fürészmalom. F. u. gr. Sztáray, Fekete, Pribék.

Hunkocz, orosz falu, Sáros v.-megyében, a makoviczi uradalomban, Duplin fil., 6 romai, 245 görög kath., 7 zsidó lak. Ut. p. Bártfa.

Hunsdorf, (Hunisvilla), nagy német falu, Szepes vármegyében, a Poprád jobb partján, ut. p. Késmárkhoz délre ½ órányira: 546 kath., 674 evang., 928 zsidó lak. Kath. és evang. parochia. Synagóga. Lakosai földmivelésből, lentermesztésből, gyolcscsinálásból, kereskedésből élösködnek. F. u. Okolicsányi, Teöke, Szepesházy, Szirmay, Matyasovszky. A helység régiségét mutatja egy torony, melly kúpalakban meredeken és csúcsokon van felépitve, s hegyiben kereszt helyett vastyukot láthatni. Mi összeköttetése volt hajdan a hunsdorfi tyuknak a lomniczi kakassal, meghatározni nem lehet. Hunsdorf nevét vette a hunusoktól, kik itt 441-ben a romaiakkal megütköztek, s Macrin és Tetricus romai hadvezérek el is estek. Ennélfogva a parasztok gyakran ásnak a szántóföldeken olly fegyvercket, millyenekkel a hunok éltek. Nem régen pedig egy pincze ásása alkalmával egész ember-csontvázakat, romai pénzeket, hamvedreket, s azokban könyüvegeket épségben találtak.

Digitized by Google

Huóra vagy **Hóra**, tót falu, Liptó vmegyében, 43 kath., 33 evang. lak., a Kárpát hegyei alatt. Nagy erdő. Az itten levő hórai pusztában van egy savanyúviz, mellynek kifolyásánál ércz mészföld találtatik, s veres festékre használják. Ha megégetik, akkor setétveres gránát szint kap. F. u. Horánszky. Ut. p. Okolicsna.

Huorka, tót falu, Trencsén v.-megyében, a Vágh jobb partján 96 kath. lak. F. u. többen.

Huorka, tót falu, Nyitra vmegyében, Trencsén vmegye szélén: 460 kath., 3 evang., 9 zsidó lak. F. u. a temetvényi uradalom. Ut. p. Galgócz.

Huorki, tót falu, Trencsén vármegyében, 230 kath., 10 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Trensén.

Huszák, tót-orosz falu, Ungh vmegyében, ut. p. Unghvárhoz $1\frac{1}{4}$ mfdnyire: 124 római, 110 g. kath., 6 zsidó lak. Vasbányák. F. u. a kamara.

Huszna, orosz falu, Ungh vármegyében, közel a gallicziai, unghi, és bereghi határok összejövetelénél: 206 g. kath., 8 zsidó lak., s igen jó legelővel az ugy nevezett havas pusztákon. F. u. a kamara. Ut. p. Unghvár.

Huszt, orosz-magyar m. v., Máramaros vmegyében, egy kellemes vidéken, a Nagyág vizének a Tiszába való ömlésénél: 640 r. kath. 370 ref. 1953 g. kath., 8 evang., 132 zsidó lak., római és görög kath., reform. anyaszentegyházakkal. A gyors Nagyágot, itt inkább Sokágnak lehetne nevezni, szélső ágán a kamarának vámos hidja van, több ágain gázolva, a városhoz legközelebb fekvőn pedig, ha a viz árad, csigás kompon, egyébkor itt is gázolva lehet általmenni. Általjában Husztnak majd minden utczáját viz, s különféle nevü, és eredetü futja át. Igy a többek közt, egy Kotszögnek nevezett, szabad, s különös földesurak birtokához tartozó részt, Husztól a Huszt vize választja el. Régi omladozott vára egy magas, kupformáju kősziklás hegyre épült, s viszontagságai a történetirásból eléggé esmeretesek. Ide, a sürü bokrokkal benőtt hegynek csigás alaku utján, egy hosszas bolthajtásu kapun juthatni. Udvara a hely mivoltához képest elég tágas s ezen helyet talán a jelen időben is olly fontos erősségnek lehetne mondani, mint hajdan volt. — A várhegy aljának déli oldalán, a főmélt. kamara szőlő-ültetéssel tett probát, s első években igen jó sikerrel, de később csupa egres termett, mellyből világos, hogy a máramarosi éghajlat a szőlőnek soha nem leend barátja, mellynélfogva az ide való tőkék is eladatni rendeltettek. Határa a városnak termékeny, rétjei igen jó szénát adnak. F. u. a k. korona, s feje egy uradalomnak. Van saját postahivatala.

Husztköz, Nánkova, orosz falu, Máramaros vmegyében, igen hegyes vidéken, 620 g. kath., 20 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. Van 68 telkes, 60 zsellér gazdája, szép erdeje, sovány földje. Birják: gr. Toldy, Uray, Ujhelyi, Pogány, Szaplonczay, Vasady, Somosy, Morvay, Eötvös, Fogarasi, Rétki, Eszenyi, Bajó. Ut. p. Huszt.

Husztót, magyar falu, Baranya vmegyében, hegyek közt, ut. p. Pécs. Határa 1207 hold, mellyből urbéri beltelek 7, szántó 280, rét 101, legelő 115, szőlő 19, urasági erdő 683 hold. Földje sovány. Lakja 208 róm. kath. Birja a pécsi seminarium.

Alsó-, Felső- és Legfelső Huta, 3 telepitvény, Heves vármegyében, a Hasznosi erdőben. Lásd Hasznos.

Jero-Huta, puszta, Szepes v.-megyében Hnilcsek filiája.

Közép-, Ó- és Uj-Huta, 3 tót falu, Abauj vmegyében, Regécz-

Digitized by Google

hez 1 órányira: 603 r. kath., 101 g. kath. lak., kik az idevaló üveghutákban keresik élelmöket. F. u. hg Breczenheim. Ut. p. Tállya.

O- Uj- és Répás-Huta, Borsod vmegyében, lásd Hámor.

O-Huta, oláh falu, Szathmár v.-megyében, Erdőszadához nyugotra egy mfdnyire: 303 g. kath. lak. s anyatemplommal, s egy régi üveg hutának helyével. Földje sovány; bikkes, tölgyes erdeje van. F. u. gróf Károlyi.

Ó-Huta, (Radványi), Uj-Huta, vagy máskép Prédahegy, 2 tót f., Abauj vmegyében, Radványhoz 1½ órányira: 387 r. kath., 19 g. kath., 8 zsidó lak. F. u. gr. Károlyi.

Ó-Huta, oláh falu, Szathmár v.-megyében, lásd Pap-Bikó.

Ó-Huta, puszta, Bars vmegyében, Ujbánya fiókja: 218 kath. lak.

Uj-Huta, Szelisztye pusztáján épült német-oláh helység és üveghuta, Szathmár vmegyében, 155 római, 80 g. kath. 4 ref., 6 zsidó lak. Földje rétje nincs, hanem rengeteg bikkes tölgyes erdővel bir, s hutájában igen jó üveg készittetik. de a metszö-intézet Misztotfaluban van. F. u. gr. Károlyi nemzetség. Lásd Szelistye.

Hutka; orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradalomban, Zboró fil. 2 római, 258 g. kath. lak.

Hutka (Alsó), magyar-tót falu, Abauj vmegyében, a Tarcza mellett, 171 kath., 14 evang., 150 ref. lak. Ref. szentegyház. F. u. a sz. István seminárium. Ut. p. Kassa.

Hutka (Felsö), tót falu, Abauj vmegyében, 204 r. kath., 50 g. kath, 20 evang., 5 ref., 4 zsidó lak. F. u. a Bárczay nemzetség. Ut. p. Kassa.

Hutta, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Murányhoz északra 1½ órányira: 622 kath. lak., sovány határa zabot, burgonyát, kevés rozsot terem; erdeje derék; vendégfogadója, és a helység felett egy 250 lépésnyi hosszú barlangja van. F. u. h. Coburg.

Hutta, tót falu, Abauj vmegyében, 271 kath. lak. Fekszik nagy erdőségek közt. F. u. gr. Forgács. Ut.p. Kassa.

Hutta, tót falu, Ungh vmegyében, ut. p. Unghvárhoz északra 1¼ mfdnyire: 332 római, 17 g. kath., 8 zsidó lak. F. u. a kamara.

Hutta, puszta, Thurócz vmegyében, Jeszeno fiókja: 11 kath. lak.

Hutta, (Sztebnik), tót falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradalomban, Zborohoz 3 órányira, a gallicziai határszélen: 303 kath. lak.; üveghutával, s nagy erdőséggel. Ut. p. Bártfa.

Divény-Hutta, nem rég telepitett tót falu, Nógrád vmegyében az Osztrovszka hegyek alatt, Zolyom v.-gye szélén: 454 kath. lak. Van itt egy igen szép fejér üveget készitö huta, és 3 savanyúviz forrás, mellyből a vöröses szinü legjobbnak tartatik. F.u. gr. Zichy senior.

Hutti, tót falu, Liptó vmegyében, Árva vmegye szélén, 1283 kath., 7 evang. lak. Kath. paroch. templom. Határja roppant, de sovány; zabot, lent, kolompért terem; erdeje szép; lakosai közt sok üveges és ablakos vagyon; vásznat készitenek; lenmag-olajt sajtolnak, s azzal kereskednek. F. u. a kamara. Ut. p. Rosenberg.

Huttne, tót falu, Trencsén vmegyében, 363 kath., 20 zsidó lak. A vágh-beszterczei urad. tartozik.

Hvozmicza, tót falu, Trencsén vmegyében, közel a Vágh jobb partjához: 140 kath., 8 zsidó lak. Jó határ; legelője, fája bőven; fürészmalom. A vágh-beszterczei urad. tartozik.

Digitized by Google

I.

Ibafa, magyar-német-horvát falu, Baranya vmegyében, dombos vidéken, ut. p. Sz.-Lőrincz. Határa 3109 hold, mellyből urb. szántó 607, rét 174, szőlő 105, közös legelő 593 hold; majorsági szántó 350, rét 34, szőlő 13, erdő 853 hold. Földje silány. Lakja 166 r. kath., paroch. templommal, 2 csinos uri lakkal. Birja Jeszenszky János.

Iborfa, magyar falu, Zala vmegyében 42 kath., 20 evang. lak.

Ibrány, magyar falu, Szabólcs vmegyében, a Tisza partjától 1, Tokajtól 2 mfd., 455 kath., 1338 ref., 61 zsidó, 31 g. kath. lak., kath. és ref. anyaegyházzal. Határa 6000 h., mellyből szántóföld sziget és erdő 3000 h., a többi nádas, tó és mocsár. Urbéri szántóföld 524, szerződési 420, majorsági 300 hold; urb. kaszálló 360, szerződési 300, majorsági 390 hold. Tölgyfa erdő a Tiszapartján 650 hold. Földje terem buzát, rozsot, tengerit, zabot, árpát, burgonyát, de különösen dohányt, mellyből pénzelnek. Nevezetes a helység nyugoti oldalán az ugynevezett Feketehalom, mellyben sok embercsont találtatik; az északi oldalon pedig vízzel állandóul körülvett szigetben egy várkastélyrom szemlélhető; még 30 évvel ezelőtt az Ibrányi család egyik tagja lakta, de jelenleg puszta falai állanak. A ref. templom szinte igen régi épület, sok latin felirattal, mellyek bemeszeltettek (!). Birja a helységet Ibrányi Ferencz, Lajos és Zsigmond, kik közül Ferencznek lakháza van itt, de helyben nem lakik. Az Ibrányi nemzetség a Vayakkal egy eredetü, mint ezt Vajánál láthatni.

Ibrony, magyar falu, Szabolcs vmegyében, ut. p. Kállóhoz északra 2 mfdnyire: 37 r., 16 g. kath., 600 ref., 31 zsidó lak., ref. anyatemplommal, $3^7/_8$ első osztálybeli egész telekkel. Dohányt termesst. F. u. Benkő, Dürebos, Jármy, Krislon, stb.

Kis-Ida, tót falu, Abauj vmegyében, a szomolnoki országutban: 368 kath., 2 ref. lak. Serház. Derék erdő. F. u. a szepesi káptalan.

Nagy-Ida, magyar m. v. Abauj vmegyében, Kassához dél nyugotra 2 órányira: 1158 kath., 10 evang., 345 ref., 185 zsidó lak. Kath. és ref. anyatemplom. Diszesiti ezen helységet a gr. Csáky Antal kastélyja s gyönyörü angol kertje, pompás tavakkal, üvegházakkal, vadaskerttel. Határának nagyobb része sikon fekszik s igen termékeny; erdeje, rétje, legelője jó; nádja elég a Kanyapta mocsárban; országos vásárai erősen látogattatnak, különösen a sertésre nézve hiresek. 1557-ben Perényi Ferencz igen vitézül megoltalmazta az ide való várat Puchaim császári vezér ellen, a számos czigányokat is fegyverfogásra kényszeritvén; de végre ezt a puskapor hiánya miatt 20 napi ostrom után csakugyan feladá. 1650-ben pedig az izraeliták tartának itt nevezetes zsinatot, mellyre Európának minden tartományából jelentek meg, de sikeretlenül megint eloszlottak. — F. u. nagyobb részt gr. Csáky Antal és báró Perényi, továbbá Knézsik, Jabreczky, Püspöki, stb.

Idrány, magyar falu, Abauj v.-megyében, F. Novajjal összefüggésben: 38 kath., 148 ref., 58 zsidó lak. Bortermesztés. F. u. a jászói prépost.

Idvornak, bolgár-magyar hely, Torontál vmegyében, Jankahidhoz északra 1 mfdnyire: 44 házzal, 380 kath. lakossal, buja termékenységü földekkel, s rétekkel. F. u. Petrovics József. Ut. p. N.-Becskerek.

Igal, magyar m. v. Somogy vmegyében, 1366 kath., 20 ref., 33 zsidó lak., kath. paroch. templommal, kato-

Digitized by Google

na tiszti lakásokkal. Erdeje, szőlőhegye, s termékeny szántóföldje van. F. u. gr. Batthyáni Kázmér zártömege. Ut. p. Kaposvár.

Igal, puszta, Veszprém vmegyében, Hánta és Lehérd közt..

Igar, puszta, Székes-Fejér vmegyében, Keresztes mellett, 40 kath. lak., gazdag buza-termő határral. F. u. gr. Károlyi György.

Igar, magyar falu, Székes-Fejér vmegyében, Simontornya mellett, 109 kath., 924 ref., 14 zsidó lak., ref. anyaekklézsiával. Virágzó marha- és birkatenyésztés. Sok nád. F. u. a Vörös nemzetség. Ut. p. Sár-Bogárd.

Igar, puszta, Veszprém vármegyében.

Igar, magyar falu, K.-Szolnok vmegyében, lapályos rónaságon, Debreczenhez 5, Füredhez 2 mfd. 1458 ref., 31 r. kath., 113 zsidó lak., ref. anyatemplommal, kath. fil. szentegyházzal. Határa 7600 hold, mellyből szántóföld 2600 h., legelő 650 h., vizállásos hely 850 h., szőlőkert 317 h., erdő 253 h., kaszálló 1917 hold. Ebből urbériség 570 hold. Földe fekete homok, melly minden veteményt egyformán jól megterem; marha- és juhtenyésztése szép, mert sok szénája van. A helység déli oldalán van egy tó, melly 863 holdat foglal el, s a Tiszából kap táplálékot. Birják: Papszász Ignácz, Vörösmarty István, és László, Varga Józsefné, Barkasy Benedek, Szána Pál, Lipcsey Károly, Deme Sámuelné, Dapsy József, Okolicsányi Gusztáv és György, Széki Péter, Borbély László, Kovács István, Pál és György, Nagy Pál és Szabó József.

Iglincz, orosz falu, Ungh vmegyében, Szerednyéhez keletre 1 mfdnyire, Beregh vmegye szélén: 5 r., 415 g. kath., 13 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Jó bort termő szőlőhegy. Erdő. F. u. gr. Károlyi, Kárner, Péchy, s m.

Iglincz, Hlinyanecz, orosz falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz 1 mfdnyire: 356 g. kath., 5 zsidó lak. Földe sovány; tölgyes, bikkes erdeje; vizimalma, kevés legelője van. F. u. gr. Schönborn.

Igló, (Neudorf), Szepes vmegyében, a 16 szepesi városok közt fő és legnagyobb város, egy széles gyönyörű völgyben, felséges kilátással a távolesö Kárpát hegyeire, a Hernád bal partján, Lőcséhez délre 1½ mfdnyire: 3685 kath., 2486 evang. német lakosokkal. A város szépen és rendesen épült. Jeles épületjei a roppant kath. paroch. templom, rézzel fedett toronynyal, az új szép evang. szentegyház, az igazgatósági, városi és plébánia házak. A Palzmann kertje ritka virágai s növényházai miatt nézésre méltó. Van itt egy sóház, sok épülettel, két jó kőbánya, jeles fejércserépedénygyár, mész és téglaégető kemenczék, egy papiros és több liszt-, fürész- kalló-malmok, kórház, vendégfogadó, nevezetes evang. sirkert, fördő egy regényes vidéken, számos vas- és réz-hámor, mellyekben sok réz, s a megyében legjobb vas készittetik. Határa a városnak felette nagy, különösen rengeteg erdővel bir; a lentermesztés, gyolcsszövés, és az erdőkben a méhtenyésztés jeles sikerrel üzetik. A lakosok mulatság kedveért gyakran meglátogatják az innen ¾ órányira fekvő Sanssouci nevü ligetecskét, mellyet hajdan a Csáky grófok pompás mulatóhelynek varázsoltak; de jelenleg csak egy pyramis emlékeztet régi dicsőségére.

Kis-Igmánd, pusztai helység, Komárom most Esztergom vmegyében, Komáromtól 15/16, ut. p. Uj-Szőnytől 12/16 állomásra, sik vidéken, a Komáromból Veszprémbe menő országútban; északról Csém, Mocsa; keletről Mocsa, Tömörd; délről s nyugotról N.-Igmánd környékezvén; ha-

Digitized by Google

tárkiterjedése az 1841-ki felmérés szerint 2884 hold, melly 48 h. belső telket s 50 b. szőlőt kivéve, s némelly használhatlanokon kivül, mind szántóföld és rét, s általában majorsági s jó termékenységü föld. Említést érdemel Ghyczy Ignácz úr jól rendezett majorsága s jelcs gyümölcskerte. 148 r. kath., 476 ref., 29 zsidó lak. Kath. és ref. anyatemplommal. F. u. Boday, Ghyczy stb.

Nagy-Igmánd, derék magyar falu, Komárom most Esztergom vmegyében, Komáromhoz $1^{2}/_{16}$, Tatához $1^{3}/_{16}$, Uj-Szönyhöz, melly u. p. $1^{4}/_{16}$ állomásnyira; határa a helységtől inkább keletre terjed, északról K.-Igmánd, Mocsának egy része; keletről Kocs és a Sz.-Mihályi puszta; délről Csep, Tárkány és a csanaki puszta; nyugotról a csémi puszta határozzák. Földe általában középszerü fekete föld, kivéve a sz. Mihály felül eső homokos részt, egyébkint általában halmos. Maga a helység 3 tó közt laposan fekszik; e tavak Malomtó vagy Öregtó, Majortó, Disznótó; ezen kivül Csep felé esnek még 3 tavak, Katonató, Kerektó, és Csepiéri tó, ez utolsó lecsapoltatván kaszáltatik; a többiben az egész urodalomban követett egy általános rend szerint gyakoroltatik a halászat. Van itt sok ponty, csuka, kevés csik. A helységen keresztülmegy a mészárosok utja, mellyen az Öregtó érén nagy megyei kőhid van; továbbá itt megy át a Komáromból Kisbéren keresztül Veszprémbe vezető országút. Kender, káposzta, itt jól miveltetik, s az Öregtó szélén terem a legnagyobb fejü káposzta. Van két kis szőlőhegye is, az egyik az Öreg-, a másik az Ördöghegy, mindenik csak savanyú kerti borral fizet. A sok vizes rétségben szép kaszálók s nádasok vannak. Legelője pedig különösen jó. Ugyanazért itt a baromtenyésztés is jó karban áll, különösen lovakat jókat és gyorsakat tartanak és nevelnek. A határhoz tartozik még a csicsói puszta, melly a jobbágyok által haszonbérreltetvén, legelőül használtatik. Van itt 651 kath., 12 evang., 1632 ref., 11 zsidó lak. Kath. és ref. anyatemplommal. A nép szorgalmas, háza körül látszik vagyonosság. Foglalatossága főkép a mezei gazdaság, fuvarozás, s köztök igen ügyes kocsisok találtatnak. F. u. gr. Eszterházy Miklós, s a gesztesi urad. tartozik.

Ignesty, oláh falu, Arad vmegyében, Nyágrához közel, sovány hérczes vidéken, 198 óhitü lak.

Ignicz, Zayaczovo, orosz falu, Beregh vármegyében, Ungh vmegye szélén, Munkácshoz 2 mfd. 17 r., 725 g. kath., 12 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Határa róna s jó kukoriczát terem; erdeje szép; rétje, legelője bőven. F. u. gr. Schönborn, Bornemisza, gr. Majláth, Jó, Kende, s. m.

Igrám, tót falu, Pozson vmegyében, Cziferhez délkeletre $^{1}/_{2}$ mfd. Lakja 458 kath., 1 evang., 6 zsidó. Van derék uraságí tiszti lakása, termékeny földje, rétje, malma. F. u. gróf Pálffy Ferencz.

Igricze, magyar falu, Zala vmegyében, igen erdős és hegyes vidéken, 283 kath. lak. F. u. Rumy Ferencz. Ut. p. Szalahér.

Igriczi, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $1^{12}/_{16}$ állomásra; határát a Miskolczról Csáthnak vezető országút metszi keresztül; vidéke homok halmokkal terítve rónaság; szomszédja északról Papi, napkeletről P. Bikki puszta és T. Tarjány, nyugotról Csáth mezőváros, északnapnyugotról az emődi határ Lakosai nagyobb részint nemesek, kik egyszersmind közbirtokosok is. Területi tére, minthogy még mérnökileg felmérve nincs, hozzávetőleg 3000 holdat meg nem halad; ebből belső te-

Digitized by Google

lek 200, szántóföld 2000, kaszáló 300, legelő 500, erdő 150, szőlő 50 hold; a határ szabálytalan szántóföldjei a javitást, szorgalmat nagyon megkivánják, a mennyiben csaknem általában homokos, kavicsos s rétegesek; szorgalmatos földmivelés által azonban buzát, rozsot, árpát, zabot, tengerit, krumplit, főzelékeket bőven terem. A nőnem kivált nyáron által leginkább paprika-termesztéssel foglalkozik, mellyből több megyékbe elhordva kereskedést űz. Szarvasmarhát szekereikbe nevelnek; lovakat, fejőstehéneket, sertéseket tartanak; juhot azonban, a mennyiben száraz legelőjök engedi, bővebb mennyiségben tenyésztenek; ludat, pujkát s más apró marhát a nők sokat nevelnek. Az egész határt uri joggal apróbb nagyobb részekben földesurak, nemes birtokosok használják. Lakosok száma 1300, kik mind magyar nyelven beszélnek. Vallást illetőleg reformatus 1230, kiknek anyaegyházuk van; zsidó 70. Kitünő épületjei nincsenek, egyedül a ref. egyház czélszerü idomzatu tornyával emelkedik ki az egyszerü lakok csoportozataiból; iskolája népes, tanuló gyermekekkel megtelve jó karban van. Lakosai mindnyájan irni, olvasni és számolni tudnak. Jelenlegi birtokosai: Szentimrey, Visoly, Pásztor, Nagy, Seres, Kis, Gombos, Kazay, Kovács, Csiszár, Szilvásy, Gere és Szabó családok.

Iharkut, puszta, Veszprém v.-megyében, az ugodi határból szakíttatott ki, kevés földje van; a többi mind Bakonyság. Az ugodi uradalomhoz tartozik.

Iharos, magyar falu, Somogy vmegyében: 496 kath., 152 ágostai lak., kath. paroch. szentegyházzal, termékeny szántóföldekkel, erdővel. F. u. Inkey Antal örökösei. Ut. p. Iharos-Berény.

Ihászi, puszta, Veszprém vmegyében, Marczaltó és Pápa közt.

Ihlics, puszta, Trencsén vmegyében, Kosztolna-Miticz fil., 20 kath. lakossal.

Ihrács, tót falu, Bars vmegyében, Zólyom vgye szélén: 400 kath. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Körmöcz.

Ihristye, tót falu, Trencsén v.-megyében, Puchótól éjszak-nyugotra 1 órányira: 19 kath., 165 evang. lak. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Ikervár, magyar mv., Vas vmegyében, a Rába mellett, ut. p. Szombathelyhez 3 mfldnyire: 884 kath., 5 evang. lak., kath. paroch. szentegyházzal. Ékesíti e várost az uraság gyönyörü kastélya és ritka szépségü kertje. A Rában tul ismét van egy természetes kert, szép jegenye- s nyárfacsoportokkal, halastavakkal, méhesházzal, fáczányossal, gyümölcsössel, s egy roppant kiterjedésü kaszálóval. Határja a városnak róna és igen termékeny; szarvasmarha- s juhtenyésztése virágzó; az uraság szép tehenészetet tartott; volt egy nagy répaczukorgyára. F. u. gr. Batthyáni Lajos zártömege, s a város feje egy uradalomnak.

Iklad, német falu, Pest-Pilis v.-megyében, egy jó fekvésü szőlőhegy aljában, s alatta mindjárt a Galga vize folyik. Ut. p. Bagh. Határa a hozzá tartozó Hernád pusztával együtt 2700 hold, mellyből 1108 hold szántóföld, 70 h. beltelek, 370 h. rét, 180 h. vágás, és 781 hold lábas erdő, végre 191 hold szőlőhegy. Ebből urbériség 408 h. szántó, 20 h. beltelek, 120 h. rét, 151 h. szőlő; uraságí szántó 700 h., 50 hold beltelek, 250 h. rét, 40 h. szőlő, 961 h. erdő és vágás, mellyek a lakosokkal közösen legelőül használtatnak. Földje fekete, néhol fejér agyag, megtermi a tiszta buzát, rozsot, árpát, zabot, kukoriczát, lencsét, borsót, burgo-

Digitized by Google

nyát. Szőlőhegye kitünően miveltetik. Népessége 594 lak., kik csaknem mind ágostaiak, Steyerhonból származottak, helybeli anyaegyházzal. Van csinos urasági lakháza. Birja gr. Ráday Gedeon.

Ikland, puszta, Bars vmegyében, Cseke filial., 7 kath. lak.

Ikland, puszta, Veszprém vmegyében, Vásárhelyhez ½ óra.

Ikló, puszta, Somogy vmegyében, az Inkey család iharos-berényi uradalm. tartozik, N. Kanizsához 2 mfld, 129⅜ h. szántóföld, 12 h. rét, 176⅜ h. erdei legelő.

Iklod, magyar falu, Zala vmegyében: 163 kath. lak. F. u. gr. Szapáry. Ut. p. A. Lendva.

Iklód, puszta, Szabolcs vármegyében, nagy részt ugyanazok birják kik Petneházát.

Iklód, puszta, Bihar vmegyében, Váradhoz közel, a váradi deák káptalan birtokában, sok és termékeny szántóföldel.

Iklód, magyar falu, Szathmár vmegyében, Kántor-Jánosi mellett, homokos, de meglehetős határral, kevés erdővel. F. u. az Iklódy nemzetség s m. t. Ut. p. Nyir-Bátor.

Ikloda, oláh falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz délre 1¼ mfld, a Pogonis jobb partján, rónaságon. Lakja 793 n. e. óhitü, anyaegyházzal. Határja 2028 h. 1460 □ öl, mellyből 611 hold szántóföld, 339 h. rét, 125 h. 400 □ öl legelő, 26 h. szorgalomföld, 138 h. belső telek. Urbériség: 1296 hold; majorság: 798 h. 1464 □ öl, mellyből 150 h. szántó, 263 h. rét, 385 h. 1464 □ öl legelő. Földe porhanyós fekete agyag és első osztálybeli. Szénája sok és igen jó. Birja a kir. alapitvány.

Ikrény, puszta, Győr vmegyében: 397 kath. lak., nagy urasági majorsággal. F. u. gr. Lamberg.

Iktár, oláh falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz keletre 4 órányira, a lugosi országutban: 850 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. A Bethlen régi család innen veszi előnevét, de kastélyuknak már nyoma is alig látható. Földje termékeny; réljei kövérek. Van 24⅜ egész urb. telke. Birja a kamara.

Ilmy, magyar falu, Nógrád v.-megyében: 349 kath., 4 evang., 6 zsidó lak. F. u. Szentiványi, Darvas, Csikány. Ut. p. Losoncz.

Ilk, magyar falu, Szathmár vmegyében, ut. p. V.-Naményhoz délre 1¼ mfldnyire: 35 rom., 53 g. kath., 485 ref., 24 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa homokos, dombos és völgyes, de bőven adja a rozs kereszteket, úgy a tengerit, burgonyát, s lapos földje, mivel trágyáztatik, buzát, árpát, kendert, kölest. Kaszállója kevés; ligetes erdeje meglehetős. F. u. nagyobb részben gr. Károlyi, továbbá Lónyay, Eötvös, Eördögh, Kendeffy, Toldy s m.

Iklócz, (Giwkuwci), orosz falu, Beregh vármegyében, Hribóczhoz ½ órányira: 42 g. kathol. lak. F. u. gr. Schönborn.

Illadia, oláh falu, Krassó vmegyében, ut. p. Oraviczához 1½ órányira: 8 kath., 1553 óhitü lak., s anyatemplommal.

Illava, tót mv., Trencsén vmegyében, a Vágh bal partján, gyönyörü vidéken: 1071 kath., 139 zsidó lak. Kath. paroch. temploma hajdan a trinitáriusoké volt. Van egy régi várkastélya, ser- és pálinkaföző-háza, vendégfogadója, ispotálya, s egy synagógája. Lakosi szorgalmatos mesteremberek; köztök sok varga, s egynehány posztós is van. Határa nagy részt róna, dombos, és igen termékeny. Feje egy uradalomnak, mellyet hajdan Bakacs, azután Magyar Balázs, Kinisi Pál, Osztrosics, a fiskus, gr.

Digitized by Google

Breuner, most pedig gr. Königsegg család bir. Ut. p. Trencsén.

Illávka, tót falu, Trencsén v.-megyében, Illavához 1 fertály: 204 kath. lak. F. u. gr. Königsegg.

Illésfalva, tót falu, Zólyom v.-megyében, a Garan bal partján, Beszterczétől délre ½ órányira: 42 kath., 153 evang. lak. Földje elég termékeny; legelője jó; erdeje derék. F. u. többen.

Illésháza, magy. falu, Pozsony vmegyében, a kis Duna mellett, N. Magyarhoz ¾ órányira: 475 kath. lak., kathol. paroch. templommal. Legelője bőven; rétje sok; jó szénája; nagy erdeje; révje van a kis Dunán. A szarvai urad. tartozik. Ut. p. Pozsony.

Illia, (Sz. Egyed), tót falu, Honth vmegyében, Sz. Antal mellett: 398 kath., 3 evang. lak. Nagy erdő. F. u. h. Coburg. Ut. p. Selmecz.

Illocska, rácz-horvát falu, Baranya vgyében: 307 kath., 320 óhitü, 9 zsidó lak., óhitü anyatemplommal. Rétje sok és jó. A dárdai urad. tartozik.

Illove, tót falu, Trencsén vmegyében, ut. p. Zsolnához délre 1½ órányira, egy patak mellett. Van 170 kath., 3 evang., 2 zsidó lak. F. u. h. Eszterházy.

Illye, oláhul Csömegy, oláh falu, Bihar vármegyében, rónaságon, ut. p. Kötegyán. Lakja 900 n. e. óhitü, kiknek helyben anyatemplomuk. Határa 1838 hold, mellyből szántó 166, kaszálló 175, legelő 80, erdő 480, mocsár 240, majorság erdőn kivül 350 hold. Földe vadvizes, szikes, kétszerest, tengerit, zabot terem. Határát a Gyepes folyó környékezi, és sok posványa van. Birja a báró Szepessy család.

Illyésfalva, (Sperndorf), tót falu, Szepes vmegyében, Smizsánhoz éjszakra ¾ órányira: 441 kath., 119 evang. lak. Kastély. Tehenészet. Sörház. F. u. gr. Csáky Imre.

Alsó-Ilmicz, (Unter-Ilmicz), német falu, Mosony vármegyében, a Fertő tava partján: 1116 kath. lak., paroch. szentegyházzal, szoda-gyárral. Határa negyedik osztálybeli, s 54½ egész telek után van 116 telkesgazdája, 67 hold második, 209 hold harmadik, 1669½ hold negyedik osztálybeli szántóföldje, 408½ embervágó rétje. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Mosony.

Felső-Ilmicz, (Ober-Ilmicz), német falu, Mosony vmegyében, az előbbeni helység szomszédságában: 346 kath. lak., 6½ harmadrendü egész telekkel, 41 telkesgazdával, 84½ hold harmadik, 104 hold negyedik osztályb. szántóföldekkel. Halászat. Szíksóseprés. Vizivadászat. F. u. a szombathelyi káptalan.

Iloba, oláh-német falu, Szathmár vármegyében, N. Bányához nyugotra egy postaállásnyira. Számlál a Handallal együtt 38 r., 415 g. kath. lakost. Van g. kath. anyatemploma, postahivatala, jövedelmes bányái, mellyek főképen rezet adnak; veres érczes vize, melly a vasat rézzé változtatja, patakjaiban sok kővé vált fája, roppant bikkes bércze és gyeptőzege, vagy turfája. F. u. nagyobb részt gr. Károlyi, gr. Teleki, Becsky örökösök.

Iloncza, orosz falu, Beregh v.-megyében, ut. p. Nyiresfalvához 1½ mfld: 4 r., 1004 g. kath., 8 ref., 25 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Vasbányák. Nagy és szép erdő. Sovány föld. F. u. Ilosvay, Lónyay, Somosy nemzetségbeliek.

Ilosva, (Irsáva), orosz falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz délre 3 mfldnyire: 18 r., 617 g. kath., 34 ref., 18 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Van itt egy büdösköves ásványos forrás, vizimalom, egy régi vár omladéka Budolo hegyén. Szántóföldei egyik nyomáson termékenyek; rétjei jók; erdeje szép, és sok makkot, gubacsot szolgáltat. F. u. az Ilosvay nemz.

Digitized by Google

Iltyó, oláh falu, Arad vmegyében, a Maros mellett, Erdélyország szélén, hegyen dombon szétszórva, 18 kath., 711 n. e. óhitü lak., s fatemplommal. Ut. postája Soborsin 1 mfd. Határa 2962 hold, mellyből szántóföld 564 h., rét 278 h., legelő 120 h., erdő 2000 hold. Majorsági birtok az erdő, továbbá 60 h. szántó, 110 h. rét, és 120 h. legelő. Földje jó volna, de leginkább csak kukoricza termesztetik. Birja b. Lopresti Josepha.

Imár, puszta, Veszprém vármegyében, Salamon és N. Ganna közt.

Imár, puszta, Zala vmegyében, Pula és Dörögd közt.

Imely, magyar falu, Komárom vmegyében Nyitra vize mellett, Komáromhoz éjszakra 2 mfdnyire, 1086 kath., 4 evang., 192 ref., 11 zsidó lak. kath. anya-, ref. fiókegyházzal. Határa 5133 hold, mellyből 4250 holdat árviz jár. Földe részint homokos, részint lapályos, fekete agyag. Az egész határt jobbágyság birja, majorság itt nincs. F. u. az eszt. érsek.

Imola, helység, Gömör vmegyében, Ragálytól keletre magányosan egy szük völgyben fekszik. Van benne a reformatusoknak templomjok. A lakosok száma 412-re megy, ezek közül férfi 195, asszony 217; mindnyájan reformatusok s eredeti magyarok. Van benne $3^3/_8$ urbéri, $10^3/_8$ majorsági telek, 6 lakó, 1401 hold erdő; szántóföldje jó mivelés után megtermi a tiszta buzát is; rétje a falu közepén végig folyó pataktól gyakran beöntetik. A szarvasmarha- és juhtenyésztést kedvelik; van elegendő s jó legelője. Birják a kül birtokosokon kivül: Ragályi, Czékus, Új, Palis, Osvárt, Oroszlányi, Ambrus családok.

Imrefalva, tót falu, Szepes vmegyében, Gömör vmegye szélén: 187 kath. lak., szép erdővel. F. u. gr. Csáky.

Imregh, magyar-orosz f., Zemplén vmegyében, a Latorcza mellett, Zemplénhez 1 órányira: 161 r., 311 g. kath., 276 ref., 59 zsidó lak. Minorita szentegyház és zárda, s ugyan ezen szerzetesek teszik a plebániai szolgálatot is. Van szőlőhegye, 518 hold szántóföldje, jó rétje. F. u. nagyobbára b. Barkóczy nemzetség, kinek itt kastélya van. Ut. p. Velejte.

Imretelek, magyar hely, Torontál vmegyében, 29 házzal, 156 kath. lak. Dohánytermesztés. F. u. a Marczibányi család. Ut. p. Uj-Kanizsa.

Imsád, orosz falu, Máramaros vmegyében, 526 g. kath., 12 zsidó lak., anyatemplommal. Határa sovány és kicsiny. Ezen helységhez nem messze állott Jaszenóvácz nevü falu, melly a felette állé hegynek leszakadása által végső pusztulásra jutván, a benne volt régi templom helyét mostanság csak egy fakereszt mutogatja az utazónak. F. u. Darvay, Csaplonczay maradékok, Horváth, Váradi, Tóth, és több nemesek. Ut. p. Huszt.

Inakod, puszta, Somogy vmegyében, Mikénél. F. u. h. Eszterházy.

Inám, magyar falu, Heuth vmegyében, közel az Ipolyhoz: 660 kath. lak. és egy borral, fával, gabonával bövölködő határral. Dohányt is termeszt. F. u. az esztergomi káptalan. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Inám, puszta, Somogy vmegyében, 14 kath. lak.

Ináncs, magyar falu, Abauj v.-megyében, Forróhoz egy órányira: 573 r., 31 g. kath. 39 ref., 5 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Gazdag róna határ. F. u. gr. Keglevich János.

Ináncs, puszta, Hont vmegyében, Balog helységhez kapcsolva.

Inánd, oláh falu, Bihar vármegyében, rónaságon, Váradhoz $2^1/_2$ mfdnyire, 310 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Urbéri birtok 570 hold, a legelő közös, a majorsági földet meg

Digitized by Google

nem sodhattam. Földje fekete porhanyós gazdag föld. A cséffai határtól egy patak választja el. Birja gr. Csáky Károly özvegye.

Alsó- és Felső-Inárcs, máskép Csikos, Pest-Pilis m. népes puszta, melly nevét a felső Inárcson keresztül húzódó s csikkal bővölködő turjános tótól vette, Ócsához egy postaállásnyira a kecskeméti országutban: 250 kath., 15 evang., 20 ref. lak. Alsó-Inárcson van postahivatal, és vendégfogadó. F. u. gr. Keglevics Gizela. Felső-Inárcsot birják gr. Beleznay és Farkas családok.

Inczéd, horvát falu, Vas vmegyében, a Stajerországutban, 545 kath., 8 ágostai lak. Kath. paroch. szentegyház. Szőlőhegy. Jó rét és erdő. F. u. gr. Batthyáni Gusztáv. Ut. p. Kőszeg.

Inke, magyar falu, Somogy v.-megyében, 315 kath., 120 ágostai, 743 ref., 6 zsidó lak., kath. kápolnával, ref. anyaszentegyházzal. Tágas határa homokos; erdeje elég; bort is termeszt. F. u. Szegedy Károly. Ut. p. Iharos-Berény.

Innocenthal, puszta, Bars v.-megyében, Skiczov fil. 126 kath. lak. Üveghuta.

Inócz, orosz falu, Zemplén v.-megyében, Ungh vmegye szélén, N. Bereznához 2 órányira: 251 g. kath. lak., 317 h. szántóföldde, sovány hegyes határral. Ut. p. Ungvár.

Inoka, magyar falu, Heves v.-megyében, Szolnokhoz délre 4 mfdnyire a Tisza közelében, 950 lak., kik csaknem mind reformatusok, anyatemplomuval. Határa 5209 hold, mellyből szántóföld 2646 h., rét 860 h., szőlő 154 h., lapos vizjárta legelő 890 h., gyeplegelő 520 h., kenderföld 30 h., kaszáló 109 h. Urbériség $8^{13}/_{16}$ telek után 282 h. szántó, a hivatalnokoké 32 h., a többi szántóföld majorság. Földe szikes, mikor sok eső jár, megterem mindent. Árvizes években marhákat nem igen lehet tartani. A Tisza közel folyik a helységhez, mikor az árviz kiönt, a helységnek 3 oldalát mossa, a kertekbe is bejön, és csak egy felől lehet szárazon a helységbe menni, a hol is a temető és falu közt egy kis dombon egy régi toronynak egyik sarka $1^1/_2$ öl magas és 4 láb széles, most is fenáll, s mellette más épület alapköve szinte látható. Birja gr. Teleki Domokos, Tihanyi Ferencz, és Kubinyi árvák, kiknek gyámuk Kubinyi Ferencz ur.

Inota, magyar falu, Székes-Fejér vmegyében, Csórhoz egy órányira, szőlőhegyekkel s erdőkkel körülvétetett kies vidéken, 258 kath. 587 ref., 4 evang. 7 zsidó lak., ref. anya-, kath. fiókszentegyházzal. F. u. a palotai Zichy grófok.

Puszta-Inota, puszta, Veszprém vmegyében, bortermesztéssel. Közbirtokosoké.

Inta, puszta, Vas vármegyében, Dömölk és Sitke közt. Herczeg Batthyáni Filepnek innen veszi egyik uradalma nevét.

Ipacsfa, magyar falu, Baranya vmegyében, az Okor vize mellett, 8 kath., 458 ref. lak., ref. anyaegyházzal. Sok legelő. Erdő. F. u. a siklósi uradalom. Ut. p. Siklós.

Ipolofa, puszta, Somogy vmegyében, gr. Széchenyi Pálé.

Almásy-Nagy-Iratos, puszta, Arad vmegyében, Csanád vmegye szélén, Aradhoz 2 órányira. Kiterjedése 5212 hold 1100 □ ölével, mellyekből 1232 h. kaszáló, 3120 hold szántóföld, 860 hold pedig legelő. Az egész puszta róna és igen gazdag termékenységü; rétje legelője zsiros levén, a marhahizlalás nagyban divatozik. Haszonbérlők tartják, de van itt egy kis 30 holdnyi erdő mellett egy dohány-kertész község is megtelepitve. 480 r. kath. magyarból álló. Birja

Digitized by Google

a pusztát Almásy Pál, volt hevesi alispán.

Forray-Nagy-Iratos, puszta, Arad vmegyében, Csanád vmegye szélén, Aradhoz 2 mfdnyire. Az egész róna határ igen gazdag föld, s kevés szik van benne. Ebből bir a rátelepitett kertész község 1500 hold szántóföldet, 464 hold legelőt; majorságilag kezeltetik 2750 hold szántóföld, és 750 hold gyep. A dohány-kertész község számlál 688 lelket, kik mindnyájan magyarok és római katholikusok. Birja a pusztát báró Forray Iván.

Kis-Iratos, puszta, Csanád v.-megyében, Arad vmegye szélén: 259 lakossal, nevezetes ló-marha- és juhtenyésztéssel. F. u. Szalpek uraság, kinek itt szép lakhelye van.

Iregh, magyar m. v. Tolna vmegyében, egy róna termékeny vidéken, 1295 kath., 54 ágostai, 1090 ref., 8 zsidó lak., kath. és ref. paroch. szentegyházakkal, 107 egész telekkel. Van itt egy roppant 3 szögletü kastély, szép kerttel és nagy istálókkal, telivérü ménes, nemesitett birkanyájak. Tágas határa sikeres buzát terem, szarvasmarha s lótenyésztése virágzó: erdeje derék. F. u. a Viczay grófi család Az iregh hez tartozó békai pusztán szemlélhetni egy veres barátok kolostorának romjait, egy a kolostor alatt levő 12 fiókos pinczével, melly deák és török betükkel van bémázolva.

Irhócz, orosz falu, Máramaros vmegyében, a Taraczk mellett: 9 r. 1048 g. kath., 64 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Irinyi, magyar falu, Szathmár vmegyében, Dengeleghez ¼ órányira: 66 r., 200 g. kath., 411 ref., 18 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa fekete, s kövér búzatermő; rétjei jók; erdeje kettő. F. u. a régi jeles Irinyi nemzetség.

Irota, orosz falu, Borsod vmegyében, Abauj megye szélén Szendrőtől $^{12}/_{16}$ állomásra. Szomszédai Szakácsi, Abód, Rakacsa borsodmegyei, Gadna és F. Vadas abauji helységek. Határkiterjedése 2567 hold, ebből 49 belsőség, 632 szántóföld, 128 rét, 1737 h. erdő, 21 h. használatlan, urbériség 8 negyedik osztályu telek. Vidéke kivált délnek és nyugotnak hegyes és erdős; északi hegyeiből ered egy patak, melly a falun keresztülfolyván Szikszó alatt a Borsonyossal egyesül. Lakház van 72, lakos 411, u. m. 36, r. kath., 358 g. kath., 5 ref., 4 evang., 8 zsidó; a görög katholikusoknak helyben van anyaegyházuk. Birtokos gr. Vay Ábrahám.

Kis-Irsa, Pest-Pilis m. puszta, 20 evang. lak. Irsához tartozik.

Irsa, Pest-Pilis m. tót-magyar f., Alberti mellett: a szolnoki ország- és vas-utban: 500 kath., 895 evang., 12 ref., 10 óhitü, 450 zsidó lak. Kath. és evang. anyaszentegyház. Synagóga. Sok bolt és korcsma. Határa részint fekete, részint sárga homok, átaljában jó gabona termő; téres legelőjén sok juhot tart; bora is van. F. u. nagy részben az Irsai nemzetség, továbbá Szabó, s m. t. Van saját postája.

Irsa, puszta, Zala vmegyében, Lövőhöz ½ óra.

Isakocz, vindus-tót falu, Zala vármegyében, 400 kath. lak. F. u. Gyika.

Isal, puszta, Veszprém vmegyében, Somogyié, Pápához ¾ óra.

Isebor, puszta, Zala vmegyében, Zala-Apáti és Buberek közt.

Iske, magyar falu, Ungh vármegyében, a Laborcza mellett, N. Kaposhoz nyugotra 1½ mfdnyire: 24 r., 47 g. kath., 424 ref., 8 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház; jó rét és föld; tava, s erdeje is van. Birják Horváth és Bánóczy örökösök. Ut. p. Ungvár.

Ismethe, Znatin, magyar-orosz falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz

Digitized by Google

délre 2 mfd. 8 r. 340 g. kath., 513 ref., 8 zsidó lak. Ref. anya-, g. fiókszentegyházzal. Földei rónán feküsznek s termékenyek, de rétjei soványak. F. u. gr. Schönborn.

Isófölde, puszta, Zala vármegyében, Barabás mellett.

Isópallaga, oláhul Hatór, oláh falu, Bihar vmegyében, 3 dombon keresztül szórva, ut. posta Élesd 1 mfd., 710 n. e. óhitű lak., kik meszet készítnek, s avval kereskednek. Határa 6478 hold, mellyből az erdő 4852 hold, a többi szántóföld, rét és gyümölcsös. Majorság az erdőn kivül 200 hold. Hegyes földe agyagos; szilvája igen sok. Három patakja közül kettő a falun foly keresztül. Birja Beöthy Zsigmond. Van itt óhitű anyatemplom.

Ispánk, magyar falu, Vas vmegyében, 142 ref. lak. F. u. gr. Batthyáni Zsigmond. A csákányi urad. tartozik.

Ispánmező, Spano-Pole, tót falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Ratkóhoz egy mfdnyire: 11 kath., 799 evang. lak., kik sok vas gereblyét, és fa eszközöket csinálnak. Hegyes határa rozsot, buzát, árpát, középszerüen, de jó minemüségben terem. F. u. h. Coburg s m.

Istenmezeje, magyar f., Heves vmegyében, közel Gömör vármegyéhez, Pétervásárhoz északra 1¼ mfd, 661 kath., 4 ref., 9 zsidó lak. Határa felette hegyes; földeit a vizmosások rongálják; erdeje sok. F. u. Csernus, Brezovay, Beöthy, Radics, Szalatnay. Ut. p. Eger.

Istvánd, (Szala), magyar falu, Zala vmegyében, 318 kath., 331 evang. lak., evangelikus anyaszentegyházzal. F. u. gr. Festetics Tasziló, s az ollári urad. tartozik.

Lesencze-Istvánd, magyar falu, Zala vmegyében, 816 kath., 7 ref. lak., tágas szőlőhegygyel. F. u. közbirtokosok. Ut. p. Sümeg.

Valiczka-Istvánd, puszta, Zala vmegyében, Valiczka szomszédságában.

Istvándi, magyar falu, Szathmár vmegyében, a Túr mellett, közel Csekéhez: 19 r. 7 g. kath., 321 ref., 12 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határának dombosabb része homokos, a többi fekete lapály, mellyet a Túr vize gyakran elönt; tölgyes, szilfás, gyertyános erdeje derék; a Túrban sok halat, rákot foghat; jövedelmes vizi malma is van. Főbirtokos Kende Zsigmond, továbbá a Kölcsey, és Jármy nemzetségbeliek. Ut. p. Tisza-Ujlak.

Istvándi, magyar m. v. Somogy vmegyében, 93 kath., 927 ref., 5 zsidó lak. Ref. paroch. szentegyház. Postahivatal. Vizimalmok az Okor vizén. Nagy határa homokos; pogácsa-almája hires; bora nem állandó. F. u. hercz. Eszterházy.

Istvánfalu, (Stephanovcze), tót falu, Pozson vmegyében, Vöröskőtől keletre 1½ órányira: 297 kath. lak., kath. paroch. templommal, erdővel, kövecses határral. F. u. gr. Pálffy Rudolf örökösei.

Istvánfalva, (Steffelsdorf), vindus falu, Vas vmegyében, Szentgothárdhoz délre 1 óra, 497 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Soványacska határ. Fiatal erdő. A szentgothárdi urad. tartozik. Ut. p. Rába-Keresztur.

Istvánfalva, tót falu, Szepes vmegyében, Imrefalva szomszédságában: 190 kath. lak. Kath. paroch. templom. Fürész- és lisztmalmok.

Istvánfalva, vagy Hajdusicza, tót-magyar falu, Torontál vmegyében, az Iláncsai mocsár mellékén, a német bánáti végezered vidéke határszélén: 524 kath., 398 evang., 16 ref., 8 óhitü lak., kik contractualisták. Evang. anyatemplom. F. u. Damaszkin Antal. Ut. p. Margita.

Digitized by Google

Istvánháza, puszta, Szolnok vmegyében, Czibakházához közel, 6700 hold határral, melly gazdag szántó- és kaszálló földekből áll. Birja a Földváry nemzetség osztatlan állapotban, s jelenleg 12,000 pforintért haszonbérbe van adva.

Istvánmegye, magyar falu, Bács vmegyében, Bajával összefüggésben, Pest vmegye szélén: 1252 kath. lak., kik többnyire a bajai gabonás házakban s hajókon dolgoznak. Sok korcsma. F. u. a kalocsai érsek.

Istvánvágás, tót falu, Sáros vmegyében, ut. post. Berthót. Többen birják.

Iszka, orosz falu, Máramaros v.-megyében: 604 g. kath., 32 zsidó lak., anyatemplommal. Határa sovány; hegyeiben kristálykő találtatik. F. u. gr. Teleki, b. Perényi, Uray, Várady, Szathmáry stb. Ut. p. Huszt.

Iszkász (Alsó), magyar falu, Veszprém vmegyében: 244 kath., 4 zsidó lak. F. u. Martonfalvayak s m.

Iszkász (Felső), magyar falu, Veszprém vmegyében: 303 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. F. u. a kegyes alapitvány.

Iszkász (Közép-), magyar falu, Veszprém vmegyében: 514 kath., 48 zsidó lak. F. u. többen. Mind a 3 falu síkságon fekszik, nyires erdőkkel. Ut. p. Deveoser.

Isztáncz, orosz falu, Zemplén vmegyében, Tőke-Terebeshez délre 1½ mfld: 19 r., 520 g. kath., 7 zsidó lak., g. kath. paroch. templommal, 507 hold szántófölddel. F. u. gr. Erdődy.

Isztebne, tót falu, Árva vmegyében, az Árva jobb partján: 80 kath., 590 evang., 25 zsidó lak. Evang. anyatemplom. F. u. Kubinyi, Ambrózy s a t. Ut. p. Rosenberg.

Isztebnik, tót falu, Trencsén vmegyében: 203 kath., 5 zsidó lak. F. u. a nyitrai püspök.

Isztimér, német mv., Székes-Fejér vmegyében: 1155 kath., 2 ref., 2 evang., 20 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal. Földje szép buzát, szőlőhegye pedig igen jó bort terem; erdeje is derék. F. u. gr. Zichy István. Ut. p. Fejérvár.

Kis-Isztimér, puszta, Székes-Fejér vmegyében: 39 kath. lak.

Magyar-Ittebe, magyar falu, Torontál vmegyében, ut. p. Becskerekhez kelcire 4½ mfldnyire, a Bege partján: 44 kath., 2360 ref., 6 óhitü, 10 zsidó lak., ref. anyatemplommal, 68⅛ egész telekkel. Határa minden trágya nélkül gazdagon terem. F. u. Ittebei Kiss Ernesztin örökösei.

Rácz-Ittebe, rácz falu, Torontál vgyében, Magyar-Ittebe szomszédságában: 40 kath., 14 ref., 3072 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határában gyönyörü fácányosok vannak; 172 egész telket számlál. F. u. Ittebei Kiss Ernesztin örök.

Ityiv-si-Kohán oláhul, lásd magyarul Lüki-Kohány.

Ivachnófalva, tót falu, Liptó vmegyében, a Vágh bal partján: 308 kath., 3 evang. lak. Termeszt rozsot, buzát, kolompért, hüvelyes vetemenyeket. Kastély. F. u. Rády család. Ut. p. Rosenberg.

Iváczkó, oláh falu, Szathmár vmegyében, Hiriphez közel: 225 g. kathol. lak., anyatemplommal, soványacska földekkel, tölgyes erdővel. F. u. Szuhányi János. Ut. p. Szathmár.

Ivád, magyar falu, Heves vmegyében, Pétervására mellett: 399 kath., 7 zsidó lak. F. u. az Ivády nemzetség. Ut. p. Eger.

Iváknófalva, (Ivancsina), tót falu, Thurócz vmegyében, a Thurócz vize mellett: 32 kath., 252 evang. lak. Evang. anyatemplom. Határa róna és termékeny; rétjei igen jók. F. u. b. Prónay, Nyáry család.

Digitized by Google

Batthyáni-Iván, német-rácz falu, Baranya vmegyében: 178 kath., 52 n. e. óhitü, 12 zsidó lak., fáczánkerttel, szép erdővel. F. u. gr. Batthyáni Iván. Ut. p. Siklós.

Dárda-Iván, rácz-német falu, Baranya vmegyében: 132 kath., 337 óhitü, 72 evang., 5 zsidó lak., óhitü anyaegyházzal. Határa róna és termékeny. A dárdai urad. tartozik.

Iváncz, magyar falu, Vas vmegyében, közel a Rábához, Körmöndhez 2 óra: 447 kath., 5 evang., 10 ref. lak. Kath. paroch. szentegyház. Szép uraságí kastély és kert. Határa, melyhez a himfai és tótfalusi puszták is tartoznak, soványacska. Legelője igen sok; rétje elég; erdeje nagy szorgalommal ápoltatik s felette gyönyörü. Feje egy uradalomnak, mellyet a Sigray gróf család bir.

Ivánez, vindus-tót falu, Zala vmegyében: 270 kath. lak. F. u. hg. Eszterházy. Ut. p. A. Leadva.

Ivánczháza, puszta, Veszprém vmegyében, Pápához 1 óra, a zirczi apátságé.

Ivánda, rácz falu, Torontál v.-megyében, Gyülvészhez $^1/_2$ órányira: 1178 óhitü lak., s anyatemplommal, $64^7/_8$ egész telekkel. F. u. Ivándai Karácson István. Ut. p. Temesvár.

Ivánfalva, puszta, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Zádorfalvához tartozik: 11 kath. lak.

Ivánfölde, puszta, Zala vmegyében, Kapornak mellett.

Ivánka, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól 3, ut. p. M. Kövesdtől 1 állomásra, vizenyős róna vidéken: Határai: Szőke és Kétutköz puszták, Poroszló, Négyes, Sz. István, Eger, Lövő helységek. Tagositott határa 2853 $^{38}/_{100}$ holdat foglal, mellyből beltelek 80, szántóföld $774^{38}/_{100}$, rét $623^{97}/_{100}$, legelő $1273^{43}/_{100}$, mocsár s nádas $101^1/_{100}$ hold. Ebből 15 urbéri telek után szántóföld 485, rét 200, legelő 246 hold. A többi majorság. A határ fele vadszik, fele fekete föld, melly kétszerest legjobban terem. A kaszállókat az árviz járja. 658 lakosai csaknem mind r. katholikusok helybeli anyaegyházzal; fuvarozással is foglalatoskodnak. A helységet az Eger vizéből, Kányafolyásból, Ostoros patakból és Hór vizéből alakult állandó és mindig folyó nagy tó körözi, melly Poroszlótól $^1/_4$ órára a Tiszába szakad. Ékesíti a helységet b. Orczy István földesurának pompás kastélya, kettős nagy angolkerttel, mellynek nyugoti részén sánczokkal körülvett földvár látható.

Ivánka, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $1^{10}/_{16}$, ut. p. S. Kazinczitól $^5/_{16}$ állomásra, feletto emelkedő erdős hegy oldalában. Határa 802 hold, mellyből 241 hold szántó, 160 h. rét és legelő, 85 h. szőlő, 316 h. erdő. Felszabadult urbéri telek 6 h. Mind szántóföldje, mind rétje igen termékeny; tölgyes erdejében sok sertést tart; szőlőhegye pedig jó bort ad. Lakja 219 reformatus, helybeli anyaegyházzal. Birtokosok: Radványszky Albert s Molnár Károlyné.

Ivánka, (Iványi), tót falu, Pozsony vgyében, fekszik Pozsonyhoz $1^1/_2$ órányira, Cséklészhez 1 fertály óra járásra, a kis Duna bal partján, kies erdőktől, kertektől, mezőségtől körülvétetve: 484 kath., 10 evang. lak., kath. paroch. templommal, egy nagy kastélylyal és kerttel. Nézésre méltó az idevaló plébánusnak gyümölcsös kertje, melly több százféle nemes fajtáju almaa, körtvély, baraczkfákkal dicsekedhetik, s honnan több ezer oltó-ágakat hordanak el mindenfelé a környékbe. F. u. h. Grasalkovich örökösök.

Ivánka, tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitra jobb partján, Nyitrától délre $1^1/_2$ órányira: 892 kath., 80 zsidó lak., kath. paroch. templom-

Digitized by Google

mal. Földje termékeny; van erdeje, szőlőhegye s jó rétjei. F. u. többen.

Ivánka (Nagy- és Kis-), puszta, Székes-Fejér vmegyében, Adonyhoz 1 mfld, 341 kath., 260 ref., 2 evang., 6 zsidó lak. Sok rét és legelő. F. u. többen.

Ivánka, puszta, Borsod vmegyében, Szendrőhöz tartozik.

Ivanocz, tót falu, Trencsén v.-megyében, a Vágh jobb partján, a Trencsénhez vivő országutban, a mondott várostól délre 2 mfldnyire. Határja egy a legjobbak közül való a megyében. Vannak jó szántóföldjei, legelője, rétje, erdeje. Lakja a Mlacsoviczi irtásokkal együtt 302 kath., 458 evang., 60 zsidó. F. u. több közbirtokosok.

Ivanocz, vindus falu, Vas vmegyében: 44 kath., 197 evang. lak. F. u. gr. Festetics Tasziló és Inkey Imre kamarás.

Iványi, magyar mv., Sopron v.-megyében, Sopronhoz délre $4\frac{3}{4}$, Kőszeghez keletre 4 mfldnyire: 1430 r. kath., 20 zsidó lak., paroch. szentegyházzal. Róna határa 14,500 hold, mellyből szántóföld 4600, rét és legelő 642, erdő 9258 hold. Földje középszerű s terem buzát, rozsot, árpát, zabot, bükkönyt, lencsét, repczét, dohányt, nemkülönben burgonyát és kukoriczát. Erdeje legnagyobb a helységek közt e megyében, s főleg tölgy- és nyárfákból áll, 60 éves forgásra felosztva. Birja gr. Széchenyi Pál, kinek itt szép kastélya van.

Iványi, magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vgyékben, Rima-Szécshez $\frac{1}{2}$ órányira: 28 kath., 271 ref. lak. F. u. h. Coburg.

Iványi (Nagy-), magyar falu, Külső-Szolnok vármegyében, Debreczenhez $4\frac{3}{4}$ mfld, 1987 kath., 3 ref. lak., tágas róna határral, nagy marhatenyésztéssel, s kath. paroch. templommal. F. u. az egri káptalan.

Iványi, puszta, Heves vmegyében, Ballához fél óra: 66 kath. lak. Szép rét. Erdő. F. u. Gyürky Pál, Halasy Károly, Horváth, Herkály, Sütő örök. Ut. p. Gyöngyös.

Iványi, (Iwanuwci), orosz falu, Beregh vmegyében, Munkácshoz éjszak-nyugotra $1\frac{1}{4}$ mfldnyire: 5 rom., 561 g. kath., 9 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Földje csekély; szőlőhegye jó; szénája elég; de legnagyobb nevezetessége, felette dicsértetett vasas ásványos vizében s fördő-intézetében áll. F. u. gr. Schönborn.

Iványi, magyar falu, Baranya vmegyében: 28 kath., 459 ref. lak., ref. anyaekklézsiával. Tágas legelőjén sok marhát tart. Erdeje derék. F. u. a Petrovszky nemzetség kihaltával, a királyi kamara.

Iváskó, oláhul Nyekopoj, oláh falu, Szathmár vmegyében, Szathmárhoz 2 órányira, dombon, 230 g. kath. lak., s anyatemplommal. Határa 1721 hold, mellyből 361 h. szántó, 300 h. rét, 860 h. tölgyes erdő, 200 h. szőlő. Ebből majorság a szőlő, erdő, és 60 hold szántó és rét. Földe fejér agyag s a szárazságot szereti, terem buzát, zabot és kevés tengerit. Vize a Honorod, melly gyakran kiönt. Birja Szuhányi Ignácz.

Iváskófalva, (Vaskovicza), orosz falu, Beregh vármegyében, N. Ábránkához $\frac{1}{2}$ órányira: 130 g. kath., 4 zsidó lak. Határja hegyes, sovány. F. u. gr. Schönborn.

Iza, orosz falu, Máramaros vmegyében, ut. p. Huszthoz: 1198 g. kath. lak., s anyaszentegyházzal. F. u. a korona. Egészen rónaságon fekszik, s jó földe van.

Izbék, német-rácz falu, Pest-Pilis vármegyében, Sz. Endre mellett egy völgyben: 424 kath., 3 evang., 5 ref., 228 óhitü lak., kik főkép bortermesztésből élnek. A sz. endrei ráczok Ar-

Digitized by Google

senius patriarcha alatt Törökországból kiköltözvén, itt telepedtek meg elöször.

Izbugya, tót falu, Vinnához nyugotra 1 órányira a Cservenicz vize mellett, melly két részre osztja olly formán, hogy egyik része Ungh, másik Zemplén vármegyéhez tartozik. Számlál 421 r., 98 g. kath., 5 evang., 8 ref., 65 zsidó lak. Kövér rétek a Laborcza mentiben. F. u. gr. Sztáray, Viczmándy, b. Lusinszky, Boronkay, s m. Ut. p. Nagy-Mihály.

Izgár, oláh falu, Krassó vmegyében, Lugoshoz 3¼ órányira: 639 óhi ü lak., s anyatemplommal.

Izmény, német falu, Tolna v.-megyében, 9 kath., 1000 ágostai lak. Evang. anyaszentegyház. Lakosai tehetös gazdák, s számos malmaikban repczéből, tök- s kender-magból, dióból, mákból olajat sutolván, evvel nevezetes kereskedést üznek. F. u. gr. Apponyi. Ut. p. Szekszárd. Ide tartozik Kis-Izmény puszta is.

Izsa, magyar falu, Komárom v.-megyében, a Duna mellett egyenes téren, Komáromhoz ½ mfdnyire. Határa, melly a Duna áradásainak igen ki van téve, 5870 hold; földe fekete homokos, s középszerü termékenységü. Van 1310 kath. 146 ref. lakosa, kath. anya-, ref. fiókegyházzal. F. u. az eszterg. fökáptalannal egyesitett szent tamási prépostság.

Izsák, magyar m. v. Pest-Solt vmegyében, rónaságon, saját postahivatallal és váltással Szabadszállás és Vadkert közt. Határa 24,282 hold és 953 □ öl. Ebből majorsági birtok a bab földdel 10,039 h. 1289 □ öl, urbéri, postai, városi, vendégfogadói, egyházi és iskolai föld 3215 h. 1283 h., szölöskertek 449 h. 452 □ öl, belsöség 423 h. 438 □ öl, selyemerdö 17 h. 298 □ öl, nagyobb szikesek a földek közt 13 h. 828 □ öl, a Kolontó tava 2262 h. 124 □ öl, jó legelö 4087 h. 643 □ öl, homokos legelö 1169 h. 75 □ öl, buczkás legelö 657 h. 338 □ öl, szikes legelö 147 h. 72 □ öl, Kis János rétsége 588 h. 1052 □ öl, nádas 11 h. 1012 □ öl, sivány homok 1067 h. 225 □ öl, utak és töltések 84 h. 925 □ öl, csatorna 12 h. 642 □ öl, kaszálható szigetek a Kolontóban 35 hold 348 □ öl. Egész urb. telek 66⅝. A határ egy része fekete jó föld, nagyobb része homok; a fekete tiszta buzát, a homokos igen jó rozsot és tavaszit terem, ha a szél a magot ki nem hordja. Szarvasmarha és juh nagy menynyiségben tenyésztetik. Közel a városhoz fekszik a Kolontó tava, melly jó izü halról és igen szép vékony és tartós nádjáról nevezetes. A Kis-János rétje csekély használatu zsombikos mocsárság. A Csiraszék álló tó szikes vizzel birván, a gyapjut szép tisztára kimossa. Népessége 3553 lélek, kikből 1821 r. kath., 1444 reform., 27 ágostai, 260 zsidó. Az ágostaiakat kivéve, mindenik felekezetnek helyben van imaháza és lelkésze. Van itt jeles, cseréppel fedett városház és vendégfogadó Országosvásárt 3 tart, u. m. mart. 24-kén, jul. 2-kán, s oct. 1. napján, azon megjegyzéssel hogy mindig azon napokon esö hét elején hétfön egy napon tartatik mind a barom-, mind a kirakóvásár. Hetivásárok pedig minden kedden és pénteken tartatnak. A város birtokosai: Uzovics János, Reviczky Imre, gr. Majláth Károlynö szül. Reviczky Judit, Reviczky Menyhért, Szily Ádám, özv. Sütö Istvánné, Csemniczky Lajos, és György; Csernus József, Pál és György örök., özv. Fekete Györgynö, Gaál Ignáczné, Nagy János és Strecska Sándor urak.

Izsák, puszta, Pest-Solt vármegyében, Dusnok és Sükösddel határos. Kiterjedése 1500 hold, melly csupa legelö, s a kalocsai érsek birja.

Digitized by Google

Izsákfalva, magyar falu, Vas vmegyében: 424 kath., 58 evang. lak., hortermesztéssel. F. u. gr. Somogyi és több közbirtokosok. Ut. p. Kis-Czel.

Izsap, magyar falu, Komárom v.-megyében, Komáromhoz 4 mfldnyire fekszik rónaságon, Győr vmegye határszélén, Csiliz vizére megy lábbal, mellyen a pozsonymegyei vizek egy része foly le a Dunába. Hogy e Csiliz vize a Csallóközt el ne öntse, az egész komárommegyei részen nagy töltés huzatott, s a Csiliz torkolatán nagy zugó készittetett, melly azonban Győr megyével közös erővel épittetett és tartatik fel. Határja 1879 5/8 holdra terjed, mellyből 23 1/8 hold belső telek, 699 2/8 h. szántóföld, 341 3/8 h. rét, 24 2/8 erdő, 36 h. mocsár, 255 5/8 h. legelő. Szántóföldje és rétje a legjobb minemüségü; a buza, árpa, zab, tengeri, burgonya és lenvetés bőven fizeti meg a magot. Szarvasmarha leginkább tenyésztetik, de ügyetlenül, valamint a mezei gazdaságot is hanyagul üzi az izsapi földmives. A határ nyugoti szélét környező Csiliz folyóban jó halászat van. 103 kath., 242 ref. lak., ref. fiók-egyházzal. F. u. gr. Zichy István, Ábrahám, Kiss, Czina, Győry, László, Füsy, Bozóky, Tamásy, Nagy, nemes családok. Hajdan a komáromi vár urad. tartozott.

Izsaszeg, magyarosodni kezdő tót falu, Pest-Pilis vmegyében, kevessé laposban, délről hegy alatt fekszik, Pesthez keletre 3 mfld, s ut. p. Kerepes. Határa 5620 hold, mellyből 2860 hold szántó, 500 h. rét, 460 h. legelő, 200 h. szőlő, 1600 hold erdő. A határ keleti és nyugoti része homokos, déli része agyagos; terem rozsot, zabot, kevés kukoriczát, jó dohányt. Egyébiránt szántóföldjei hegyes és oldalas részekből állván, a záporok által nagyon rongáltatnak. A falu alatt folyik a soha ki nem száradó Rákos vize. A helység a gödöllői uradalomhoz tartozik s van még itt az uraságnak 2 pusztája, u. m. Nyiregyháza erdőből álló és Tápio-Szt.-György, uradalmi birka-majorral. Egyik egyik puszta 2000 holdra terjedhet. Népessége a helységnek 1467 r. kath., 2 ref., 9 zsidó. Van itt kath. paroch. templom, 1 pálinkafőző-ház, vendégfogadó, és 4 vizimalom. Az ugynevezett Katona-Parlagi hegyen számtalan dombocskák léteznek, mellyekben csupa csontok találtatnak, jeléül, hogy itt a régi korban is nagy ütközet történt. De nevezetesb ennél azon nagy ütközet, melly itt 1849-ben épen nagypénteken történt az osztrák főtábor, és a Görgey, Klapka, Damjanics, s Aulich vezérsége alatt álló magyar seregek közt. Ugyanis hg. Windischgrätz osztrák tábornagy minden hadtesteit egyesitvén, 60,000 emberrel a cserháti erdős dombokat és hegyeket erősen megrakta, s kulcsául igen erős állásának Izsaszeget választá. A magyarok két izben rohanták meg e csaknem bevehetlen álláspontot, de mindannyiszor visszaveretlek, miglen Aulich hadtestétől segittetve harmadszor szuronynyal foglalták el az izsaszegi tetőket; minek következtében az osztrákok Pest felé vonultak vissza, mindegyik rész mintegy 700 halottat hagyván a csatamezőn.

Izsép, (Zipow), tót falu, Sáros vmegyében, Bajor fiókja: 156 kath., 85 evang., 2 zsidó lak. Erdő. Meglehetős föld. F. u. többen. Ut. p. Eperjes.

Izsép, horvát falu, Baranya v.-megyében: 1421 kath., 12 óhitü, 3 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyháza a helységtől fél órányira fekszik. Gazdag határ. Nagy marhatartás és halászat. F. u. Károly főherczeg örök. Ut. p. Herczeg-Szőllős.

Magyar-Izsép, magyar-orosz falu, Zemplén vmegyében, Isztánczhoz 1/4 órányira: 374 r., 690 g. kath., 456 ref., 63 zsidó lak. Gör. kath. és

Digitized by Google

ref. anya, és r. kath. fiók-szentegyház. Van 1480 hold szántóföldje, erdeje, kevés rétje. F. u. többen. Ut. p. Velejte.

Tót-Izsép, tót falu, Zemplén vmegyében, a Tapoly vize éjszaki oldalán, kevessé dombos helyen. Határja 2290 hold, mellyből 54 h. belsőség, 828 h. szántó, 247 h. rét, 560 hold erdő és füzes, 396 hold termékетlen térség. Ebből 14⅛ urbéri telek, 13 zsellér után 330 h. szántó, 130 hold rét; a többi majoraság. Földje nem a legjobb ugyan, de a földesuraság kitünően mivelteti, s szép birkákat is tenyésztet. Lakja 65 romai, 80 görög kath., 220 evang., 4 zsidó, Van itt jeles, gőzre készitett szesz- és ser-gyár, egy igen nevezetes csűr, tisztilak, kath. fiók-templom, vizimalom. Birja Bujanovics Eduerd, s illetőleg neje gr. Haller Julianna halála után gyermekei. Ut. p. Eperjes.

Izsépfalva, (Izsipovicze), tót falu, Liptó vmegyében: 15 kath., 169 evang. lak. Több urasági lakházak. F. u. Dobák, Csemniczky s a t.

Izvor, orosz falu, Beregh vmegyében, Ploszkóhoz 1 órányira: 185 g. kath., 4 zsidó lak. Sovány határja zabot, s néha kukoriczát terem. Erdő. F. u. gr. Schönborn.

J.

Jaba, puszta, Somogy vmegyében, Endrődhöz 1 óra: 85 kath., 10 ref. lak.

Jabalcsa, horvát falu, Krassó vmegyében, Székashoz 3 órányira: 479 kath., 16 óhitü lak. F. u. a kamara.

Jabloncza, magyar falu, Abauj-Torna vmegyében, a Torna vize mellett, ut. p. Rozsnyótól délre 2 mfldnyire: 91 kath., 503 ref., 5 zsidó lak. Kath. és ref. anyatemplom. Szőlőhegye tágas; gyümölcse igen sok; erdeje szép; rétjei is jók. F. u. h. Eszterházy s mások.

Jabloncza, (Jablonicz), népes tót mv., Nyitra vármegyében, feje a korlátkői uradalomnak, melly 2 mvárosból és 4 helységből áll. Fekszik a Miava vize mellett, N. Szombathoz 2½ mfldnyire, az innen Morvaországba vivő országutban. Táplál 1519 kath., 181 evang., 57 zsidó vagyonos lakosokat; kik a kendertermesztést s mesterségeket erősen üzik. Ékességére szolgál a kath. parock. templom, a gr. Apponyi József csinos kastélya és kertje, s a két vendégfogadó. Határát a Fejér hegye hasítja keresztül, s ez nagyobb részt fejér homokos, de azért jól mivelt és meglehetős termékeny; topolyafenyőből álló erdeje derék. — F. u. a korlátkői uradalom, mellyet hajdan a Korlát nemzetség, most pedig a Lapsánczky családnak leányágon származó örökösei birnak. 1702-ben a Rákóczyak megverték itt Ricsán cs. k. generálist.

Jablonka, tót falu, Árva vmegyében: 3617 kath., 2 evang., 20 zsidó lak., kik elszórt házakban laknak. Kath. paroch. templom. Harminczadhivatal. 2 vizimalom, 1 fürészmalom. Vendégfogadó. Sessiója: 165⅛. F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Jablonka (Alsó), orosz falu, Zemplén vmegyében, Papnia fiókja: 28 r., 436 g. kath., 3 zsidó lak., 645 h. szántóföldel. F. u. gr. Vandernath. Ut. p. N. Mihály.

Jablonka (Felső), orosz falu, Zemplén vmegyében: 6 rom., 670 g. kath., 10 zsidó lak. Görög anyaszentegyház. 726 hold szántóföld. F. u. Szirmay. Ut. p. N. Mihály.

Jablonove, tót falu, Trencsén vmegyében, Predmirhez ½ óra: 248 kath., 17 evang., 10 zsidó lak. F. u. többen.

Tót-Jablonya, tót falu, Zemplén vmegyében, Papina fiókja, 851 r.,

Digitized by Google

50 g. kath., 26 zsidó lak., 761 hold szántóföldel. F. u. Malatinszky. Ut. p. Nagy-Mihály.

Jabrikova, tót falu, Zólyom vmegyében, a tajovai völgyben, hegyoldalban szétszórva 279 kath. 30 evang. lak., kik jobbára kir. hutákban dolgoznak. A falu mellett folyik Szpolocsna patak. Ut. p. Beszterczebánya. Birja Radvánszky család.

Jabuka, oláh-szerb falu, Temes vmegyében, Verseczhez délkeletre 1¾ órányira, 1200 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Van 53 urb. telke, hires bort termő szőlőhegye. Birja Nemeshegyi család.

Jacsó, puszta, Nyitra vmegyében, N. Herestény filial., 5 kath. lak.

Jácz (Kis), (Jaczovce), tót falu, Nyitra vmegyében, 142 kath., 7 zsidó lak. F. u. gr. Erdődi Józsefné.

Jácz (Nagy), tót falu, Nyitra v.-megyében, 510 kath., 188 zsidó lak., kath. paroch. templommal, synagogával. Bikkes erdejök derék. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Tapolcsán.

Jácz (Nemes), (Zemanszke Jaczovce), tót falu, Nyitra vmegyében, 119 kath., 1 evang., 8 zsidó lak. Ut. p. N.-Tapolcsán.

Jád, magyar falu, Somogy vmegyében 100 kath., 721 ref., 4 zsidó lak., ref. anyaekklézsiával. Erdeje, szőlőhegye van. F. u. h. Esztcrházy. Ut. p. Lak.

Jágónak, magyar-német falu, Baranya vmegyében, a dombóvári herczegi uradalomban, ut. p. Kaposvár. Határa 1833 hold, mellyből urb. belsőség 149 h., szántó 740 h., rét 315 h., gyeplegelő 50 h., szőlő 66 h., uradalmi beltelek 3, erdő 510 hold, melly közös legelőnek használtatik. Lakja 459 magyar kath., 242 német ágostai.

Jahodnik, tót falu, Thurócz vmegyében, sz. Mártonhoz 1 fertálynyira az országutban, közel a Thurócz vizéhez. Számlál 50 kath., 327 evang., 20 zsidó lak. Határa termékeny; rétjei kövérek; legelője elég és hasznos; a Thurócz vizén több fürész- és liszt-malmokkal bir. Nevezetes továbbá savanyuviz-forrása, mellynek alkotó részei: savanyuforrási szesz, kevéssé felolvadt vas anyag, elemésztő föld, só sat. F. u. a Révay fam.

Ják, magyar m. v. Vas vmegyében, Szombathelyhez 2 órányira, 1316 kath., 23 zsidó lak. Régi apáti temploma, melly most plébániális szentegyház, már messzire látható. Közönséges vélemény, hogy ez apátság a 12-ik vagy 13-ik században alapittatott, még pedig a benedekiek részére; de 1532-ben a törökök Kőszegről visszaverettetvén, elpusztíttották, s akkor a hozzá tartozó Péczől is tőle elszakadt. Most mint jövedelmes apátságot az Erdődy grófi nemzetség ajándékozza el.

Jakabfa, magyar falu, Zala v.-megyében, 273 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Baksa.

Jakabfa, puszta, Zala vmegyében, Oroszton és Bárand közt.

Jakabfalu, német falu, Baranya vmegyében, 318 kath., 21 zsidó lak., fiókegyházzal, erdővel. F. u. gr. Batthyáni János. Ut. p. Lapáncsa.

Jakabfalva (Magyar), Jakubowce, tót falu, Sáros vármegyében, Szeben fiókja, 345 r., 48 g. kath., 85 evang., 4 zsidó lak. Kastély. Jó határ. Derék erdő.

Jakabfalva, (Jakubovani), tót falu, Liptó vmegyében, 16 kath., 163 evang. lak. F. u. Pongrácz, Potúrnyay.

Jakabfalva, (Jakubove), tót falu, Pozson vmegyében, ut. p. Malaczkától nyugotra 1½ óra: 913 kath., 21 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Sik homokos határ. Jó legelő. Itt az uraság egy, kétszáz holdnyi, mocsárt kiszárittatván, most helyette kövér rétet kaszál; valamint fiatal erdeje is;

Digitized by Google

melly egy ártalmas homokos térségre ültettetett, az egész vidéknek ékességére szolgál. F. u. h. Pálffy.

Jakabháza, (Jakobshof), német falu, Vas vmegyében, 238 kath. lak. Jó kis határ. Kövér rétek. Erdő. F. u. gr. Festetics Tasziló, Rosty, s. m.

Jakabszállás, puszta, Székes-Fejér vmegyében, Sárosd mellett, 149 kath., 39 ref. lak. Határa 2670 holdra terjed, melly róna, s inkább homokos, de termékeny. Az egész 12 táblára osztatik, mindenik tábla 222½ holdat foglalván magában. Közepén vannak a csinos uraságí épületek; innon mennek ki az utak mindenik táblára, s ezek, valamint a táblák határai fákkal vannak beültetve. A juhok nemesitése igen előment; a szarvasmarhák, lovak, télen nyáron istállóu tartatnak, minthogy a takarmány-növények termesztése összeköttetett a váltógazdálkodással. F. u. gr. Eszterházy János örökösei.

Jakabszállás, puszta, szabad Jász- és Kun kerületekben, s ¼ Fülöpszállás, ¾ Szabadszállás, ¼ Majsa városok birják.

Jakabvágás, tót falu, Sáros vmegyében, ut. p. Berthóthoz 1 óra.

Jakabvolya, tót falu, Sáros vmegyében, a Tarcza mellett, Roskovány fiókja, 272 kath., 11 evang., 5 zsidó lak. Kastély. Jó rét. Hegyes határ. Erdő. F. u. Tahy, Dessewffy nemz.

Jákfa, magyar falu, Vas vmegyében, 268 kath., 109 evang. lak. tágas és termékeny határral. F. u. közbirtokosok. Ut. p. Szombathely.

Jákfalva, tót-magyar f., Borsod vmegyében, Miskolctól 2, ut. p. Putnoktól 13/16 állomásra, erdős hegyes vidéken. Határa 1841 hold, mellyből 35 h. belsőség, 425 h. szántóföld, 161 h. rét, 1211 h. erdő, 19 h. müveletlen. Urbériség 6¼ egész telek. Lakja 60 r. kath., 12 g. kath. 31 ref., 110 evang., kiknek leányegyházuk S. Kazához tartozik. Birják számos nemesek.

Jákó, magyar falu, Somogy v.-megyében, egyenes síkságon, ut. p. Kaposvárhoz nyugotra 2 mfd. Lakja 305 r. kath., 206 reformatus, 10 zsidó. Jó keverékü homokos földje különös szép rozsot, elég kukoriczát, hajdinát terem. Magas fekvése miatt semmi folyóvizet be nem vesz. Van 14 egész urb. telke; a többi majorsági föld, s birják Csépán, Molnár, Tallián, Bárány, Farkas, Madarász.

Jákó, magyar-német falu, Veszprém vmegyében, 1370 kath. lak. s paroch. szentegyházzal, a Bitván malommal; hegyes, völgyes határral, nagy erdővel. F. u. gr. Somogyi. Ut. p. Pápa.

Jákó, magyar falu, Szabolcs v.-megyében, Madához nyugotra egy órányira: 140 r., 42 g. kath., 450 ref., 60 zsidó lak., ref. anyatemplommal, 6⅛ első osztálybeli egész telekkel. F. u. Asztay, Bukowinszky, Böszörményi, Csernyiczky, Doby, Dömötör, Falvay, Fejér, File, Gabányi, Galvácsy, Jeney, Kántor, Kaszonyi, Kelemen, Kigyósy, Kovács, Ibrányi, Lencsés, Lénárd, Nagy, Nyeviczkey, Pap, Sebők, Sutka, Szabó, Szanics, Ut. p. Nyir-Báthor.

Jákóhalma, magyar falu, a Jászságban, a Tarna mellett, ut. post. Jász-Berény. Lakja 2690 katholikus, egy halmon épült derék paroch. templommal. Róna határa igen termékeny fekete homok, s kiterjed 7759 holdra; ezenkivül a szent László pusztából bir 5189 holdat. A földbirtokosok száma 226. Van szőlőskertje és kis erdőcskéje is.

Jákó-Hodos, lásd Hodos, Bihar vmegyében.

Jakoris, (Jakowjani), orosz falu, Sáros vmegyében, Szebenhez északra egy órányira: 47 r., 254 gör.

Digitized by Google

kath. lak. Földje hegyes, sovány; de erdeje, legelője elég. F. u. Péchy nemz.

Jakubján, orosz falu, Szepes vmegyében, rónán és hegyoldalban fekszik a Jakubjánka patak két partján, melly itt igen ragadó és sebes. Szántóföldjei többnyire hegyeken vannak és soványak; uraságí birtok az erdőn kivül más nincs. Lakja 150 római, 2650 görög kath., helybeli plebániával. Innen Lőcse felé hegyeken keresztül vezet egy ut, mellyen a földesur gyönyörü kastélyt épittetett. A helységtől $^1/_2$ órányira van egy uraságí vasgyár. Birja Probstner András és Adolf. Ut. p. Késmárk.

Jakusócz, orosz falu, Zemplén vmegyében, 150 g. kath., 4 zsidó lak., 256 h. szántóföldel. F. u. Dessewffy. Ut. p. N. Mihály.

Jalna, tót falu, Bars vmegyében, Zolyom vmegye szélén: 258 kath. lak. Kath. paroch. templom. F. u. a kamara. Ut. p. Selmecz.

Jalocz, (Jalovecz), tót falu, Liptó vmegyében, 44 kath., 275 evang. lak. F. u. Bán fam. Ut. p. Okolicsna.

Jalova, orosz falu, Zemplén v.-megyében, Szinna fiókja: 179 gör. kath. lak., 203 hold szántóföldel. F. u. Révész. Ut. p. Homonna.

Jalova, orosz falu, Beregh vármegyében, Pudpulocz fiókja: 74 gör. kath., 2 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Jalovecz, tót falu, Nyitra v.-megyében, Chrénocz filial. 183 kath. lak. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. p. Privigye.

Jalovecz, puszta, Árva vármegyében, 12 kath. lak.

Jalsó, tót falu, Nyitra vmegyében, a galgóczi uradalomban.

Jalsovik, puszta, Nógrád vmegyében, Gács fil. 5 kath., 21 evang. lakossal.

Jám, oláh falu, Krassó.vmegyében, a Karas vagy Krassó vize mellett, Temes vmegye szélén, ut. p. Oraviczához $2^1/_2$ órányira; 6 kath., 1136 óhitü lak., s anyatemplommal. Birja gr. Bissingen.

Jamnik, tót falu, Szepes vmegyében, Odorin fiókja, 417 kath., 5 evang. lak. Kastély. F. u. Jóhny. Ut. p. Lőcse.

Jamrik, tót falu, Liptó vármegyében, 396 evang. lak. Juhtartás, derék erdő. F. u. Poturnyay. Ut. p. Okolicsna.

Ján, puszta, Zala vármegyében, Hermánfa puszta és Zalatnak közt.

Jáncsesd, oláh falu, Bihar v.-megyében, egy nagy dombtetőn 2 völgy közt, ut. posta Várad $3^1/_2$ mfd., 486 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Fejér agyagos határán van 250 hold szántó, 120 h. rét és 716 h. erdő, s ezen kivül nincs itt semmi majorság. Birja a váradi deák püspök.

Jancsok, puszta, Bars vármegyében, F. Hámor fil. 55 kath. lak.

Jánd, magyar falu, Beregh v.-megyében, a Szamosnak a Tiszába való ömlésénél: 10 r., 16 gör. kath., 685 ref., 12 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Fában, szénában, gyümölcsben, halban bövelkedik. F. u. többen. Ut. p. Beregszász.

Jánk, magyar m. v. Szathmár v.-megyében, a Szamos és Tur vizek közt, Szathmárhoz $2^3/_8$ mfdnyire, 320 r. kath., 164 ref., 278 g. kath., 9 zsidó lak., római és görög kath. anyatemplommal; a reformatusok Majtishoz tartozván. Van itt egy csinos uraságí kastély és kert, s egy szeszgyár, melly készit 73,314 itcze 20 foku pálinkát, s e mellett táplál 60 darab ökröt, s 500 darab sertést. Határa $4306^2/_3$ hold, mellyből urbériség 24 telek után 576 h. szántó, 192 h. rét, 192 h. tiszta legelő, város rétje 20 h., urb. irtás $11^2/_3$ h. Majorsági szántóföld 1515 hold, rét 440 h., erdő 1200 h., régi

Digitized by Google

gyümölcsös 160 hold, melly jelenleg rendeztetik minden faju válogatott gyümölcsoltványokkal. A föld minősége fekete és homokos agyag, buja termésü, buza és tengeri a legfőbb termesztménye, azonban minden gabonát gazdagon terem, és hüvelyes veteményeket is, ha az árviz nem bántja. Az urasági gazdálkodás kitünő, mit a lakosok is kezdenek követni, s a sertés és szarvasmarha, de lovak is nagy mennyiségben tartatnak, hanem a birkatenyésztéssel a vizenyős föld miatt fel kellett hagyni. A határt keresztülhasítja a Szamosnak egy szakadéka, melly Gögö nevet visel, s Gécztől Simának, Csegöldön keresztülhasítja a jánki határt, a majtisi erdőt, és N. Szekeres helységet keresztülvágja. Vannak itt mocsáros helyek is. A város feje gr. Barkóczy János jánki uradalmának, melly áll Jánk mv., Hermánszeg, Ricse egész falukból, s 25 helységben elszórt részjószágokból.

Jánka, puszta, Veszprém vgyében, Ülöfához közel, ut. p. Devecser.

Jankafalva, igen szép puszta, Bihar vármegyében, az Érmelléken, Diószeg szomszédságában: 150 ref. lak., több csinos urilakkal. E pusztának határa 3000 holdnyi terjedésü s mindennel megáldatott. Van híres bort termő és roppant szőlőhegye, gazdag fekete szántóföldjei; az Ér mentiben kövér kaszálló és nádas rétjei; s a szőlőhegy háta megett erdeje. Birják: Szilágyi Gábor, Vincze Miklós, Jármy László, özv. Nagy Lajosné, Lévay, Dömsödy, Laky, Ercsey, Szeremley, Derecskey, Olasz, Vecsey, Patay, Ibrányi, Sebes, Bay stb. Kiss Péterféle örökösök.

Jankahid, oláh falu, Torontál vmegyében, ut. p. Becskerekhez kelet-éjszakra 1¼ mfldnyire: 32 kath., 6 evang., 1358 n. e. óhitü, 8 zsidó lak., óhitü anyatemplommal, 36⅜ egész telekkel. F. u. Lázár Zsigmond.

Jankócz, tót falu, Zemplén v.-megyében, Sztropkóhoz kelet-délre 3 órányira: 220 kath. lak. Paroch. templom. 430 hold szántóföld. Vizimalom. F. u. gr. Csáky. Ut. p. N. Mihály.

Jankovácz, magyar mv., Bács vmegyében, Pest vármegye szélén: 5712 r. kath., 4 egyesült óhitü, 3 n. e. óhitü, 4 evang., 5 ref., 255 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Vendégfogadó. Synagóga. Határja igen nagy, de jobbára homokos. Gulyát, ménest, és sok juhot tart. Szőlőskertjei csekély borral fizetnek. Fában szükséget érez. Széksót gyüjt. A báró Orczy családtól megvette valami Mayer nevü bécsi bankár. Határja 4-dik osztálybeli, s kiterjed 41,838 holdra 1100 □ ölével. Ebből 284⅝ egész urb. telek után van szántóföld 11,042 hold, rét 6841 h., jó legelő 3563 h., buczkás legelő 2381 h., szőlő 590 h., majorsági föld 10,000 hold, erdőkkel beültetett homoktérség 6874 h., mocsár 373 h., utak 114 hold.

Janó, tót-orosz falu, Sáros v.-megyében, Radács fiókja: 40 r., 79 g. kath., 108 evang., 4 zsidó lak. 10¾ jobbágytelek. F. u. az alapitványi kincstár. Ut. p. Eperjes.

Janócz, tót falu, Szepes vmegyében, a Lőcséről Liptóba vivő posztautban, Horkához ¼ mfld: 178 kath. lak. F. u. a szepesi káptalan.

Jánocska, tót falu, Sáros v.-megyében, Böki szomszédságában: 235 r., 20 g. kath. lak. F. u. Bujanovics.

Janofalva, tót falu, Nyitra v.-megyében, Bars vmegye szélén: 337 kath., 36 zsidó lak. F. u. a Bosányi örökösök. Ut. p. Privigye.

Janók, magyar falu, Abauj v.-megyében, Torna vmegye szélén: 787 r., 14 g. kath., 7 evang., 37 ref., 53 zsidó lak. Kath. par. templom. Földe termékeny; nádja a kanyaptában elég; erdeje szép. F. u. Szentimrey, Péchy s m. t. Ut. p. Meczenzéf.

Jánosd, magyar falu, Abauj v.-

Digitized by Google

megyében, Szikszóhoz 1½ órányira: 30 r., 58 g. kath., 115 ref., 19 zsidó lak. Termékeny határ. Szőlőhegy. F. u. Lánczy, Kandó, Fáy, Básthy.

Jánosda, oláh falu, Bihar vmegyében, Szalontától, melly ut. postája, 1½ óra. A helységnek hosszát végét egy nagy völgy kigyózza át, különben a határ róna. Népessége 1288 n. e. óhitü, 27 r. kath., 9 ref., 4 zsidó. Óhitü anyatemplom. Határja 7810 hold, mellyből szántó 5044, rét 490, irtatlan 1000 h., legelő 1276 hold. Urbériség 1118, majorság 5416 hold; a legelő közös. Földje vadvizes és sovány, a zabot és tengerit középszerüen termi, de árpát vagy buzát nem, mert az csupa vadócz és üszög; szénát is igen roszat terem, ugy hogy a jószág csak teng leng rajta. Van itt egy közlakos telkén valami igen nagy épület maradványa, honnan köveket hordanak a lakosok, s hihetőleg kolostor lehetett. Birtokosa ¾ részben a váradi deák püspök, ¼ részben Blaskovics Bertalan.

Jánosfa, magyar falu, Sopron vmegyében, a Répcze mellékén, Sopronhoz 5½ mfld: 220 kath., 100 evang. lak. Róna határa bő termékenységü, van 50 h. belsőtelke, 620 h. szántóföldje, 213 h. rétje, 59 hold legelője. A luczerna-, lóhere- és bükkönytermesztés divatban van. Birják Adorján János, Spisich Antal, Seregély László, Pál János, Sághy Dániel, Töttösy József, b. Perényi László, Tóth, Talabér családok, stb. Urbériség itt nincs.

Jánosfa, magyar falu, Vas v.-megyében: 80 kath. lak. F. u. gr. Batthyáni Zsigmond, s a csákányi urad. tartozik.

Jánosfalva, magyar-oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez 1 mfld, rónás helyen: 349 g. kath., 137 ref. lak., s e. óhitü anyatemplommal. Urb. szántó 430 h., rét 110, legelő 64, majorsági szántó 80, erdő 96 hold. Földje sárga és fekete agyag, s közép termékeny; sok szilva. Vize a Fekete-Körös. Birja a váradi görög püspök.

Jánosföld, német falu, Torontál vmegyében, Párdányhoz nem messze: 1348 kath., 10 zsidó lak., kath. paroch. templommal. Lakosai contractualisták, s vagyonos emberek. F. u. gr. Buttler János örökös. Ut. p. N. Becskerek.

Jánosháza, magyar mv., Vas vmegyében, a veszprémi országutban: 1867 kath., 7 evang., 127 zsidó lak. Kath. paroch. szentegyház. Synagóga. Nagy határa termékeny; legelője bőséges. Lakosai jó lovakat tenyésztenek, dohányt termesztenek, szelid szárnyasokkal Bécsbe, Gréczbe kereskedést folytatnak. Feje egy uradalomnak, mellyet gróf Erdődy Kajetán bir. Ut. p. Sümeg.

Jánosháza, magyar falu, Pozsony vmegyében, a kis Dunán tul, N. Födémeshez 3 fertálynyira. Lakja 130 kath. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. p. Cseklész.

Jánosháza, (Janosovec), tót falu, Liptó vmegyében: 7 kath., 116 evang. lak. F. u. Kiszely s m. t. Ut. p. Berthelenfalva.

Jánosháza, puszta, Szabolcs vmegyében, birják Niczky Lászlóné, Horthy, Erdődy s Tatár.

Jánosháza, puszta, Arad v.-megyében, Gyula-Varsándhoz tartozik.

Jánoshida, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, az egyesült Zagyva és Tarna folyó mentiben, ut. p. Tápió-Szele. — Határai A. Sz. György, Jászberény és Alatyán hevesmegyei helység. Kiterjedése 6336 hold, mellyből szántóföld 1806 h., rét 1330 h., legelő 2815 h., beltelek 108 h., kenderföldek 50 h., utak s folyók 227 hold. Ebből első osztálybeli urbéri telek 70, helység földje 35 h., majorsági szántó 70 h., parochialis 21, uradalmi kaszálló 490 hold. A helység s az egész határ rónaságon, sőt lapályban fek-

Digitized by Google

szik, s erős töltések oltalmazzák az árvizek ellen. Földje fekete s felette csipákos és ritka; esős időben igen ragadós, szárazságban pedig kemény és hasadékos, ugy annyira, hogy szárazságban meg sem lehet szántani; leginkább megtermi a tiszta buzát és kétszerest, nedves években a kukoriczát. Népessége 2513 lélek, kik, 13 hébert kivéve, mindnyájan r. katholikusok. A helységet birja a praemonstrati szerzethez tartozó jánoshidi prépostság, melly a csornaival össze van kötve; van itt a szerzetnek 11 szobából és nagy teremből álló szép lakháza, s a Zagyva és Tarna egyesült folyó partján derék kertje; derék paroch. toronynyal és órával ékesitett szentegyház, 2 rendbeli iskola, egyik a helységé, másik a földesuraságé, az egyesült Zagyván kivül Telek nevü folyó ér, és Kereksós nevü nádastó. A jánoshidi uradalomhoz tartozik még **Mizse** egész puszta mintegy 4000 holddal, és **Alatyán** helységnek $^3/_4$ része.

Jánosi, magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Rimaszombathoz kelet-délre 1 órányira: 240 kath., 1036 ref. lak. Ref. anya-, kath. leány-szentegyház. Határja róna s gazdag termékenységü; dohányt, dinnyét sokat termeszt. Fő birtokos Szathmári Király, kinek itt derék lakháza van.

Jánosi, német falu, Baranya v.-megyében, ut. p. Pécs. Lakja 440 r. kath. paroch. templommal. Erdeje igen nagy, s lakosai favágásból és mészégetésből táplálják magukat. Birja gr. Batthyáni Iván.

Jánosi, (Makkos), magyar-orosz falu, Beregh vmegyében, Beregszászhoz 1 mfldnyire: 5 r., 258 g. kath., 208 ref., 7 zsidó lak. Gör. kath. és ref. szentegyház. Buzája, fája, nádja, szénája elég. Malma van. F. u. gr. Schönborn.

Jánosi, puszta, Veszprém vmegyében, Csögle és Egeralja közt.

Jánosi, magyar falu, Beregh vmegyében, a munkácsi uradalomban.

Csenger-Jánosi, puszta, Szathmár vgyében, Csenger mellett.

Kántor-Jánosi, magyar falu, Szathmár vmegyében, Nyir-Báthorhoz éjszakra 2 mfldnyire: 86 r., 204 gör. kath., 926 ref., 31 zsidó lak., reform. anyatemplommal. Földje fekete homok, jó buzát, rozsot terem; nyiri erdeje, szőleje szép. F. u. gr. Vay Ábrahám, Ibrányi, Komoróczy, Császy, Bakay s mások.

Jánosocz, vindus falu, Vas v.-megyében, a lendvai uradalomban: 38 kath. lak.

Janova, oláh falu, Temes vmegyében, Gyarmatához keletre 1 óra: 1600 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Határja igen termékeny, s $90^5/_8$ egész telket számlál. Birja Csekonics János.

Jánya, vagy **Nyánya**, puszta, Tolna vgyében, Szekszárdhoz 1 óra.

Jányok (Alsó és Felső), két egymáshoz közel fekvő magyar falu, Pozsony vmegyében, N. Magyarhoz $^1/_2$ órányira; az első 184 kath., 11 zsidó; a második 189 kath., 6 zsidó lak. F. u. gr. Eszterházy Vinczéné. Ut. p. Pozsony.

Jár, puszta, Veszprém vmegyében, közel Döbrönczhöz.

Jaraba, bányatelep, Zólyom v.-megyében, lásd **Mitó**.

Járdánháza, magyar falu, Borsod vmegyében, hegyektől szaggatott téres vidéken, Miskolcztól $3^4/_{16}$, ut. p. Putnoktól $1^6/_{16}$ állomásra, erdős hegyektől környezett térségen; éjszakról Arló, keletről Csernely, délről Mocsolyás puszta, s általa közvetve Balatony, délnyugotról Nádasd helységek szomszédságában. A határ mintegy 30 évvel ezelőtt arányositatván felméretett, 2006 holdat foglal, melly-

Digitized by Google

ből 937 h. szántóföld, 215 h. rét, 54 h. belsőség, 700 h. erdő, 100 h. ut, mocsár sat. használaton kivüli föld s legelő. Urbériség a határban sohasem volt. A föld különben harmadik osztálybeli, nagy részt homokkal vegyes, sok helyt nyirkos, többnyire pedig kisebb nagyobb partokon fekszik, de jó mivelés mellett illendően terem; megtermi a tiszta buzát, rozsot, árpát, mit azonban ritkán vetnek, tenkelyt, zabot, kukoriczát, burgonyát, különösen igen jó kendert, mellynek termesztésére külön kenderföldek vannak. Nyomás van három, ugar rendesen fekete tartatik. A hegyek jóféle fekete kőszénnel telvék, de kőszénbánya egy sem miveltetik; a határ éjszaki szélén jó épületkő-bányák vannak, mellyekből a követ a szomszéd helységekbe is hordják. Van a helységben 74 lakóház, több gazdasági épület. 536 lakos, u. m. 261 fi, 275 nő, nemes összesen 400, u. m. 182 fi, 218 nő; czigány szegverők, muzsikusok, téglavetők 26-an, u. m. 16 fi, 10 nő, kikkel együtt házatlan zsellér van 17 család; van továbbá 5 zsidó, u. m. 3 fi, 2 nő, a többi lakos birtokos, mindnyájan r. katholikusok, s Boldogasszony fogantatására szentelt templommal ellátott leányegyházuk Arlóhoz tartozik. A nép eredeti palócz, de pallérozódván, a régi palócz kiejtést naponként inkább elhagyja. Kézmüves van 4 molnár 1 legénynyel, vizi és száraz malomban, 2 kovács, 1 kerékgyártó, 2 csizmadia. Keresztülmegy a helységen a Gömörmegyéből Hevesmegyébe vivő legrövidebb országut, melly azonban csinálatlan levén, gyakran járhatatlan. Birtokos s itt lakó családok: Csomós, Berencsy, Nemes, Vályi, Nagy, Jászberényi családok.

Régibb oklevelek szerint hajdan e helység a szomszéd mocsolyás puszta feküdt, s a XIII. század körül több régi oklevelekben olvasható: „Járdánháza alias Mocsolyás.“ Mikor építtetett mostani helyére s mi okon, arról adataink nincsenek. A helységgel szemközt álló, most már szántás alatt levő dombon némelly romok találtatnak, a közvélemény szerint itt még igen régi időkben valamelly kis zárdának s templomnak kellett lenni, s buja növényzet jelöli ma is a különben sovány földön a helyet, hol az épületek alapzatai állottak; e helytől mintegy 20 ölnyire földbehorpadás van, hol pincze volt, s az ezelőtt 35 évekkel még berogyva látható pinczegödörben, az akkori öregek még benne jártak. E hely fölött emelkedő csúcsos hegy ma is paphegynek neveztetik.

A Nádasd felé vivő országut mellett van egy emelkedett hely, régen erdő, most szántóföld, mit Királyszálásának hivnak; a rege szerint 1-ső Mátyásnak e vidék kedves vadászó helye levén, vadászat közben kisérőivel itt szokott tanyázni.

Délnek Balatony felé cső partból cserép urnák, s araszt hosszuságu gömbölyü, bunkós, hajtóforma, részint lapos, sárga réz-szegek ásatnak ki; illyenből egy urnát s szeget a helység házánál most is mutogatnak. Más völgyön pedig, hol ezelőtt 70—80 évvel szőlő miveltetett, kővé vált diók találtatnak. E dióknál a belek közép hártyája nincs kővé válva, a belek pedig olly kemények, hogy aczéllal tüzet adnak. Mind ezek mutatják, hogy itt valamelly régi telepnek kellett lenni.

Járek, Bács m. német falu, Temerinhöz egy fertálynyira: 20 kath., 1123. evang., 11 ref., 5 zsidó lak. Evang. anyatemplom. Lakosai tehetősek, szép buzát és sok kolompért termesztenek. F. u. a gr. Széchén család. Az 184$^{8}/_{9}$-ki forradalomban Temerinnel együtt a ráczok által meggyujtatott és kiraboltatott. Első osztálybeli határa 2647 hold 1100 □ ölével. Eb-

Digitized by Google

ből 36 urb. telek után van 1160 hold szántóföld, 916 h. rét, 549 h. legelő, 22 h. utak.

Jaremabina, orosz-német falu, Szepes vmegyében, völgyben, ut. p. Lublyó. Határa 50 urb. telek, melly árpát, zabot, burgonyát, lent, káposztát, répát terem. Allodium az erdőn kivül más nincs. Van 1400 görög, 50 római kath. lakosa, g. kath. plebániája. A lakosok többnyire drótosok. Birják Mihajlovics és Grob családok.

Jargo, puszta, Zolyom vmegyében, a Feketeviz mellett: 107 kath. lakossal.

Járkos, oláh falu, Arad vmegyében, Buttyinhoz nyugotra 1½ órányira: 3 kath., 140 óhitü lak.

Járkostó, Arad vármegyében, lásd Bokszeg.

Járni, magyar falu, Szathmár vmegyében, Máté-Szalkához északra fél mfdnyire: 21 r., 69 g. kath. 596 ref., 52 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa homokos, de meglehetős termékeny; rétje, erdeje kevés, valamint szőleje is. F. u. Kulin, Kömives, Tatay, és igen számos nemesség. Ut. p. Nyir-Báthor.

Horvát-Járndorf, horvát f., Mosony vmegyében, a pozsonyi országutban, 514 kath. lak. s paroch. szentegyházzal. Erdeje kicsiny. 66⁶/₈ másodrendü telke után, 49 telkesgazda bir 881³/₈ hold második, 656²/₈ hold harmadik, 404²/₈ hold negyedik osztálybeli szántóföldet; 75 embervágó másod, 295⁵/₈ harmadrendü rétet. Lakosai főkép lovakat tartanak s a szekerezést erősen üzik, egy a méhtenyésztést 20 kasban. F. u. h. Esztorházy. Ut. p. Köpcsény.

Német-Járndorf, német falu, Mosony vmegyében, 297 kath., 395 evang. lak., kath. anya-, ágostai fiók szentegyházzal, egy kis erdővel. Határa első osztálybeli s 76³/₈ egész telek után van 31 vagyonos telkes gazdája, 869⁴/₈ hold első, 883 hold második, 61 hold harmadik, 103 hold negyedik osztálybeli szántóföldje, 100 embervágó másod, 113⁴/₈ embervágó harmadik rendü rétje. Van a Lajthán 6 kerekü malma, 38 gyümölcsöskertje. Szőlőt Austriában a prellenkirchenai határban birnak a lakosok, s ettől oda adóznak. Ut. p. Köpcsény.

Jásd, német-magyar falu, Veszprém vmegyében, 1064 kath., 15 zsidó lak., kath. paroch. szentegyházzal. Sok burgonya és roz. Kevés rét. Erdeje nagyon elpusztult. Vizimalmai vannak. F. u. gr. Zichy István. Ut. p. Palota.

Jász-Apáthi, magyar m. v. a Jászságban, 7673 lak., igen tágas határral, mellyhez még Szent-Iván, Kócsér és Kara puszták tartoznak. Lásd bővebben Apáthi.

Jász-Berény, magyar város és főhelye a Jász-Kun megyének, a Zagyva két partján, a Tápio és Tarna vizektől pedig körülövedzve, igen szép rónaságon, Pesttől, Vácztól, Egertől 7 mfdnyi távolságra, saját postahivatallal. Határa a hozzátartozó pusztákkal igen nagy, mert 47,604 holdra terjed, mellyet 2950 polgár bir. Földje Szeli felé homokos; egyebütt gazdag fekete föld; van 2 szőlőskertje, kövér rétjei, Hajta nevü erdeje és tava, melly náddal és szárnyasokkal szolgál. Népessége 3131 házban, 18343 lakos, kik 999 reformatust, 107 n. e. óhitüt és 108 ágostait kivéve, mindnyájan r. katholikusok, egy roppant paroch. szentegyházzal, egy a történetben is nevezetes szent Ferencz szerzeti kolostorral és templommal, hol régen vár volt, s némellyek Attila várának hiszik. Van itt még ref. anyaekklézsia, kath. gymnasium, takarék-pénztár, rabdolgoztató-intézet szürposztó- és pokrócz-gyárral, gyógyszertár, nagy vendégfogadó, jeles kerületi megyeház; a városháznál Lehel kürtjét mu-

Digitized by Google

togatják. Találtatik 658 kézműves, kik közt 215 szűcs.

Jász-Kisér, lásd Kisér.

Jász-Ladány, lásd Ladány.

Jaszenicza, tót falu, Árva v.-megyében, 1005 kath., 34 zsidó lak. Nagy uraságí ser- és pálinkafőző ház. Gyolcs-készítés és kereskedés. Sessioja: 61 1/8. F. u. az árvai urad.

Jaszenova, tót falu, Árva v.-megyében, a rosenbergi utban: 1 kath., 484 evang., 16 zsidó lak., 44 sessio. Lakosai sok vásznat, és hires sajtot készitenek. Itt született Benczur. F.u. az árvai urad. s Csaplovics. Ut. p. Rosenberg.

Jaszenovszka, puszta, Árva vmegyében, Erdődkához 2 óra, 276 kath. lak.

Jászfalu, tót helység, Komárom vmegyében, északról nagyobb, délről kisebb dombok teknőjében fekszik, Csúzhoz északra 1/2 mfdnyire. Itt jő össze az Esztergomból és Komáromból Verebélyre, onnan a bányavárosokra menő országút. Egész határa tesz 4764 4/8 holdat, mellyből 2906 h. urbériség, 652 h. majorság, 733 4/8 h. erdő, 156 h. szőlő. Földe hegyes ugyan, de jó fekete földe leginkább buzát és rozsot terem. Némelly tagositott birtokosok földeik szélén, dicséretesen igyekeznek megkezdeni a gyümölcstenyésztést. 773 kath., 5 ref., 57 zsidó lak. Kath. anyatemplommal. Házai alacsony szegények; utczája felette sáros, mellyet csaknem járhatlanná tesz egy azon keresztül folyó mocsáros ér; a falu szélén derék vendégfogadó áll. F. u. gr. Batthyány Károly, gr. Beckers Alfred, Csúzy, Halasy, Jármy, Petrics, Jáross, Rozsos, Kovács.

Jászlócz, tót falu, Pozson most Nyitra vmegyében, a Blava vize mellett, Nyitra megye szélén 482 kath., 4 zsidó lak. Földe dombos és meglehetős, szük rét és legelő, vizimalom a Blava vizén. F. u. gr. Erdődy Józsefné. Ut. p. Nagy-Szombat.

Jászó, (Jósz), magyar mv. Abauj vmegyében, Kassához nyugotra 5 órányira, a szomolnoki országutban, egy kies völgyben, a Bodva vize mellett. Lakja 1592 kath. Hajdan bányaváros volt, mint czimeréből (két keresztben álló kalapács) láthatni: most a praemonstrati szerzet gazdag prépostsága s hiteles levéltára ékesíti. A prépostsági két tornyos szentegyház, mind épitési módjára, mind ékességre nézve egy a legjelesbek közül. Belső falai egészen fejér márványozottak; két oltára, az oltárok mellett álló szent képek, a szónok-szék, márványból készültek; a menyegzetet pompás festések ékesítik. A szentegyháztól jobbra esik a prépositi-lakás, balra zárda (klastrom), mellyben laknak a szerzet többi tagjai; kik egyébiránt mint kanonokok (Canonici regulares) tekintetnek, s Eximius czimmel tiszteltetnek. Fő alapitói ezen prépostságnak Kálmán s II. Béla voltak, s a hiteles levéltár most is egy a legnevezetesebbek közül való, ámbár IV. Béla alatt a tatároktól semmivé tétetett. Az ideváló hegyeken igen sok vörös és fejér, feketo és fejér, kék és fejér csikos márvány töretik, s helyben asztalnak, szobornak, oltárnak, sirkőnek dolgozzák fel; továbbá találtatik itt számos mesterember, a vásárok pedig különösen sertésre nézve nagy fontosságuak. F. u. a jászói prépostság, s feje egy uradalomnak. Ut. p. Meczenzéf.

Hodics és Jászova, magyar helyek, Torontál vmegyében, a tisza szent-miklósi urodalomban: 164 házzal, 1364 kath. lak., kik dohánytermesztők. F. u. a nádor József ő cs. k. főherczegsége örök.

Alsó- és Felső-Jásztelek, puszta, Nógrád vmegyében, Rétság fil. 109 kath. lak.

Digitized by Google

Jasztraba, tót falu, Bars vmegyében, Zolyom vmegye szélén: 427 kath. lak. Kath. paroch. templom. Sovány, köves határ. F. u. a beszterczei püspök. Ut. p. Selmecz.

Jasztrabnye, tót falu, Trencsén vmegyében, a Trencsénbe vivő országutban. Számlál 407 kath., 13 zsidó lak. Filial. kath. templom. Erdeje nagy. Nevezetes savanyuviz forrásáról, mellyben igen sok ásványi szesz találtatik, továbbá vas, szikső-föld, és szikső. Hasznára nézve egyenlő a chocholnaival, csakhogy a jasztrabnyei a savanyúságtól eredt betegségekben foganatosabb. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Játó (Alsó), puszta, Nyitra vmegyében, 206 kath. lak., kath. paroch. templommal; nagy gazdasággal, juhtenyésztéssel, kövér rétekkel, vadaskerttel. F. u. gr. Eszterházy Mihály.

Játó (Felső), puszta Nyitra vmegyében, Alsó-Játó filial., 203 kath. lak. Szinte igen szép és termékeny puszta, saját postahivatallal és váltással Szered és Érsekujvár közt.

Jatto, puszta, Nyitra vmegyében, N.-Surány filial., 115 kath. lak.

Javorina, (Urgarten), tót falu, Szepes vmegyében, igen hegyes vidéken, közel Gallicziához; 158 kath., 2 evang., 8 zsidó lak. Vashámor. F. u. b. Palocsay Horváth.

Javorina, puszta, Árva vmegyében, 6 kath. lak.

Javornik-Cserne, vagy Makov, tót falu, Trencsén vmegyében, hegyek közt szanaszét a megyének majd legmagasabb vidékén fekszik Morvaország szélén. Ut. post. Zsolna. Határa felette sovány, csak zabot és burgonyát terem. Itt ered a Kiszucza folyó, mellyen faszerszámokat szoktak leszállitani talpakon. Lakja 2600 r. kath., kik igen szegények, s mint drótosok Német-, Magyar-, Oroszországokba szétjárnak. Kath. paroch. templom. Herczeg Eszterházy bicsei uradalmához tartozik.

Kis-Jécsa, német falu, Torontál vmegyében, szép róna vidéken, ut. p. Csatád. Lakja 1332 r. kath., kik igen szorgalmasok és tehetősek; csupán lovakat és teheneket tartanak. Gazdag termékenységü határán főleg tiszta buza és zab termesztetik. Van itt 2815 h. szántóföld, 285 h. legelő, 104 h. beltelek, 162 hold utak, 106 hold uradalmi föld, 86 egész, 11 fél és $^1/_4$ telkes gazda. Birja a zágrábi püspök.

Nagy-Jécsa, német falu, Torontál vmegyében, szép rónaságon, ut. p. Csatád. Határa 5591 hold, mellyből 3810 h. szántóföld, 1043 h. felszántott kaszálló, 518 h. legelő, 220 h. belsőség, mellyből 70 hold szőlővel van beültetve; és ez mind urbéri birtok; uradalmi föld egy darabban van 300 hold. Gazdag fekete földje főleg tiszta buzát és zabot terem. Lakosai szép lovakat tenyésztenek. Lakja 2323 német r. kath., helybeli anyatemplommal, uradalmi tisztlakkal. Birja a kir. kincstár.

Jederov, puszta, Liptó vmegyében, Sztankovánhoz 3 fertálynyira: 58 kath. lak.

Jedlinka, orosz falu, Sáros v.-megyében, a makoviczi uradalomban, Duplin fiókja: 4 rom., 308 g. kath., 2 zsidó lak.

Jedlova (Alsó), orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradalomban, Duplin fiókja: 5 r., 163 g. kath., 8 zsidó lak.

Jedlova (Felső), orosz falu, Sáros vmegyében, a makoviczi uradalomban, Duplin fiókja: 11 r., 223 g. kath., 15 zsidó lak. Gör. anyaszentegyház.

Jéke, magyar falu, Szabolcs v.-megyében, 1 mfd. a Tiszától, homokos térségen, ut. p. Vásáros-Namény. Határa 1500 hold, mellyből azonban alig használhat 500 hold homokdom-

Digitized by Google

bot, a többi viz alá van temetve, melly azonban, 2000 ölnyi vizeresztő csatorna már készen levén, hihetőleg termékeny földdé fog átalakulni. Van 212 többnyire reform. lakosa, anyatemplommal, s egy kath. kápolnával. Termesztetik főleg rozs, burgonya, dinnye, kevés kukoricza. Urbériség $^6/_8$ telek. Birják báró Horváth János, Liptay Eduard, Szőgyényi Lőrincz és Gábor, Tömösváry, Batta, s több nemesek.

Jékelfalva, (Jaklowce), tót falu, Szepes vmegyében, Gölniczhez északra egy órányira: 982 kath. lak. Kath. paroch. templom. Több olvasztóház és hámor a Gölnicz vizénél. Vasbányák. Vendégfogadó. Első birtokosa ezen falunak, melly 1284-ben állott össze, bizonyos Hekkul nevü vala Gölniczbányából, ősatyja a Jékelfalusy nemzetségnek, melly most is birja. Ut. p. Lőcse.

Jelence, puszta, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Susán és Pongyelok közt: 48 kath., 14 evang. lak. Makkos erdő. Szántóföldek. Savanyúviz-forrás.

Jelenecz, (Alsó és Felső), 2 egymás mellett lévő tót falu, Zólyom v., a rozenbergi országutban hegyek közt. Az első számlál 298 kath., a második 167 kath. lakost. F. u. a kamara.

Jelsova, puszta, Árva vármegyében, Knyáza filial. 38 kath., 22 evang., 9 zsidó lak. F. u. az árvai urad. Abaffy, Trukoczy, Skrabák.

Jelsőcz, magyar falu, Nógrád vmegyében, keskeny völgyben, a bányavárosi országutban, cser és tölgyfás erdőktől körülvéve, ut. post. Losoncztól 1 órányira. Határa 1311 h., mellyből 70 hold belsőség, 647 hold szántó, 150 h. rét, 444 h. erdő. Ebből majorsági szántóföld 375 h., belsőség 6, erdő 444 hold. Földje dombos, agyagos, néhol kavicsos és vadvizes; legjobban termi a rozsot, zabot, burgonyát, veres lóherét; rétjei kétszer kaszálhatók. Népessége 65 házban 497 kath., 3 evang., kik fuvarozással sokat foglalkodnak. A vilkei urad. tartozik. Egész urb. telek 22.

Jene, magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Harmacz szomszédságában: 17 kath., 201 ref. lak., kik közt sok nemes találtatik. F. u. többen.

Jenke, magyar-orosz falu, Ungh vmegyében, Ungvárhoz észak-nyugotra $1^1/_2$ órányira: 203 r., 220 gör. kath., 184 ref., 114 zsidó lak., kath. paroch., és ref. anyatemplommal, synagógával, s termékeny határral. F. u. Pongrácz Ferencz, Pribék, s m.

Jenke, szép puszta, Borsod v.-megyében, Szirma, Alsó- és Felső-Zsolcza helységek közt, Miskolcztól $^3/_4$ órányira, a Sajó és Bársonyos partján, 695 hold területtel, melly birtokosai közt háromfelé oszlik, u. m. a vallás-alapitványi sajó-ládi birtokhoz tartozik 96 h. szántóföld, 224 h. kaszálló, 190 h. erdő; Plathy Imrénő bir 65 h. rétet; végre a munkácsi püspök 30 h. szántóföldet, 60 h. kaszállót és 30 hold erdőt.

Jenő, puszta, K.-Szolnok vmegyében, közel Czibakházához, 7700 hold határral, melly részint gazdag gabonatermő föld, részint laposas és mocsáros térség. Birja a Földváry nemzetség osztatlan állapotban, s jelenleg haszonbérbe van kiadva 9650 pengő forintért.

Jenő, német-magyar falu, Baranya vmegyében, a religyloi kincstár mágócsi uradalmában, ut. p. Kaposvár. Határa 3209 hold, mellyből urb. beltelek 113 h., szántó 790, rét 239, gyeplegelő 117 h., szőlő 159 h., uradalmi beltelek $2^1/_8$ h., szántó $68^6/_8$, rét 58, szőlő $10^3/_8$, erdő 1088 hold, mellyből 561 h. közös legelőül hasz-

Digitized by Google

náltatik. Lakja 689 német; 100 magyar, kath. fiók templommal.

Jenő, csinos német falu, Pest-Pilis vmegyében, Budához nyugotra 2¼ mfd., 700 kath. lak., paroch. templommal. Szép urasági kastély. Határa hires buzát terem; tölgy és cserfás erdeje van; bort termeszt. Birja a telki apát.

Jenő-Boros, lásd Berosjenő, Arad és Pest vmegyékben.

Diós-Jenő, népes magyar falu, Nógrád vmegyében, Honth vmegye szélén: 390 kath., 21 evang., 653 ref., 11 zsidó lak. Ref. anya-, kath. filial. templom. Határa a természetnek minden ajándékival gazdagon megáldatott. Van jó szántóföldje, és rétje, sok szőleje, hires nagy szemű gesztenyéje, roppant erdeje, mellyben őzekre és szarvasokra szép vadászatok esnek; egy 90 öl hosszuságu, 25—30 öl szélességü tava, melly bövölködik pontyival, czompóval, s más halakkal, végre ásványos forrása, de a melly 24 órai tartás után mind izét, mind szinét elveszti. A helység felett elnyuló jenői hegylánczon gránátok is találtatnak. F. u. hg Eszterházy. Ut. p. Vácz.

Kis-Jenő, kicsiny, oláh-magyar m. v. Arad vmegyében, Aradhoz északra 6 mfdnyire a váradi postautban. Van 211 r. kath. 38 reform., 12 evang, 1300 n. e. óhitü lak., kath. és óhitü anyatemploma, sok szép uradalmi épülete, postahivatala, egy nagyszerü szeszgyára, melly évenként 3000 akó pálinkát éget, szinte nagy sörháza, mellyben 1700 göncze sört főzetik. Róna határa 7892 hold, mellyből belső telek 228 h., szántóföld 3018 h., kaszálló 1789 h., legelő 2857 hold. Ebből majorsági szántóföld 1200 h., kaszálló 1000 h., legelő 661 h. Földje 2-ik osztálybeli, de rendes munka után mindent jól megterem. Vize a Fejér-Körös. Országos vásárt kettőt tart, u. m. Vizkereszt és Sz.-Mihály napokon; de kedden tartott hetivásárai élénkebbek. A város feje egy szép és roppant uradalomnak, mellyet István főherczeg volt nádor bir.

Kis-Jenő, oláh-magyar falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös kies völgyében, ut. posta Várad. Lakja 360 ref., 651 n. e. óhitü, s mind a két felekezetnek helyben van papja. Határában van 31 egész urb. telek, s majorsági szántó 160, kaszálló 40, ezenkivül 200 h. szőlő és 1200 h. erdő, melly hegyen fekszik. Földe agyagos és rozsot, zabot, tengerit terem. Sok gyümölcs kivált szilva. A Sebes-Körösön kivül van itt két patak, a falu közt 2 tó, és a Holt-Körös. Birja a váradi deák káptalan.

Kis-Jenő, puszta, Székes-Fejér vmegyében, Ladány mellett: 263 kath., 25 ref. lak., sok réttel. F. u. Fiáth, Szücs, stb.

Kis-Jenő, magyar papnemesi falu, Veszprém vmegyében, a somlói hegy alatt, 672 kath., 18 zsidó lak. Szük fövényes határ. Malmok a Tornán. Erdő. A somlói hegy nyugoti része ide tartozik, s édesb és lágyabb bort terem itt, mint a többi oldalokon. A győri püspök papnemesei birják, kik a Vecse székhez tartoznak.

Jernye, (Jaromnica), tót falu, Sáros vmegyében, Eperjeshez nyugot-északra 2 mfd. 623 kath., 11 evang., 15 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Szép kastély és kert. Vizimalom. Termékeny határ. F. u. a Szinyei Merse nemz.

Jeruník, oláh falu, Krassó v.-megyében, Facsethez 1½ órányira: 5 kath., 378 óhitü lak., s anyatemplommal. Birja a kamara.

Jerszegh, oláh falu, Krassó v.-megyében, a Boganis vize mellett, Lugoshoz 4 órányira: 6 kath., 807 óh. lak., s anyatemplommal. Birja a kir. kegy. alapitvány.

Digitized by Google

Jessen (Kis), tót falu, Thurócz vmegyében, Sz. Mártonhoz keletre ½ mfldnyire. Táplál 12 kath., 310 evang. lakost.

Jessen (Nagy), tót falu, Thurócz vmegyében, az elébbeni helység mellett: 41 kath., 265 evang., 10 zsidó lak., evang. anyatemplommal. Legelője jó; almás és szilvás kertjei, valamint méhtenyésztése is említést érdemel. F. u. többen. Ut. p. Thurócz-Zsámbokrét.

Jeszena, tót falu, Zólyom vmegyében, a Garan fő völgyétől éjszakra huzódó keskeny völgyben, ut. p. Beszterczebánya. Van itt 22½ urb. telek. Allodiuma az erdőnél egyéb nincs, melly 5032 hold. Sovány földje zabot, burgonyát, kis részben rozsot terem. Lakja 989 r. kath. helybeli templommal és iskolával. Van egy Jeszena nevü patakja, savanyuviz-forrása, s több vasbányája és gyára. Végre szándékban van Liptó vmegyébe át egy földalatti utat (tunnelt) áttörni, mellyen keresztül a bányákhoz megkivántató fát fuvarozandják. Birja a k. kamara.

Jeszenicz (Kis), tót falu, Trencsén vmegyében, közel a Vágh jobb partjához: 248 kath, 12 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Jeszenicz (Nagy), tót falu, Trencsén vmegyében, Kistől csak egy patak választja. Számlál 228 kath., 2 ev., 5 zsidó lak. F. u. többen.

Jeszenő, tót falu, Thurócz v.-megyében, Nyitra vmegye szélén: 247 kath., 90 evang. lak. Kath. paroch. templom; sovány, hegyes határ; sok erdő; jó legelő. F. u. Jeszenszky család.

Jeszenő, orosz falu, Ungh v.-megyében: 31 rom., 458 g. kath., 28 zsidó lak., gör. paroch. templommal. F. u. gr. Sztáray s m. Ut. p. Szobráncz.

Jeszenő, tót falu, Zemplén v.-megyében, Homonnához ½ órányira: 420 r. kath., 28 zsidó lak.. 1810 hold szántófölddel, nagy erdővel, s egy régi puszta várral. F. u. g. Vandernath.

Jeszenócz, tót falu, Zemplén vmegyében, Zsalobina fiókja: 132 r., 20 g. kath., 10 zsidó lak., 366 hold szántófölddel. F. u. Barkóczy.

Jeszenove, tót falu, Trencsén vmegyében, Rajeczhez 1 fertály: 365 kath., 3 zsidó lak. F. u. a lietavai uradalom. Ut. p. Zsolna.

Jeszkófalva (Kolos-), tót f., Nyitra vmegyében, Koloshoz ½ órányira: 301 kath, 13 zsidó lak. F. u. a religyioi kincstár. Ut. p. Nyitra.

Jeszkofalva, (Jeszko Veisza), tót falu, Nyitra vmegyében, Divék fil., 128 kath. lak. F. u. b. Splényi, Rudnay, Divéki örökösök. Ut. p. Privigye.

Jeszte, magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vmegyékben, Rima-Szombathoz délre 2½ mfldnyire: 185 kath. lak. Dombos határa meglehetős. F. u. az egri káptalan.

Jesztreb, orosz-tót falu, Ungh vmegyében, Nagy-Mihályhoz délre 2 órányira: 128 r., 262 g. kath., 5 zsidó lak. Termékeny róna határ. Tölgyes erdő. F. u. gr. Sztáray Albertnő.

Jesztreb, orosz falu, Sáros v.-megyében, Palocsához dél-keletre ¾ mfld: 74 r., 723 gör. kath., 25 zsidó lak. Gör. paroch. templom. Szép fenyves. F. u. a Dessewffy nemzetség. Ut. p. Eperjes.

Magyar-Jesztreb, magyar-orosz falu, Zemplén vmegyében, Zemplénhez éjszakra 1 mfldnyire: 147 r, 239 g. kath., 3 evang., 172 ref., 28 zsidó lak., ref. szentegyházzal, s rom. kath. kápolnával. Van szőlőhegye, 1047 hold szántóföldje. F. u. Rhédey, Bernáth s m. Ut. p. Velejte.

Tót-Jesztreb, tót falu, Zemplén vmegyében, a Tapoly vize déli oldalán, ut. p. Eperjes. Van itt 15⅝ urbéri telek, 16 zsellér, mintegy 200 hold majorsági föld, 400 hold bikkes erdő, és 100 hold müveletlen térség.

Digitized by Google

Földje 1/3 részben a Tapoly völgyében jó; a dombokon ellenben kopár, sovány. Lakja 70 romai, 190 görög kathol., 60 evang., 70 zsidó, r. kath. fiók-templommal. Birják gr. Forgách család és Vladár Tamás.

Jezernicze, tót falu, Thurócz vmegyében, a Thurócz vize mellett: 58 kath., 93 evang. lak., s termékeny sík szántóföldekkel. F. u. a Jezerniczky család. Ut. p. Zsámbokrét.

Jezeró, német falu, Vas vmegyében, a németujvári uradalomban: 220 kath. lak. Ut. p. Fürstenfeld.

Jezerszkó, tót falu, Szepes vmegyében, Hanusfalva fiókja: 355 kath. lak. F. u. b. Palocsay Horváth. Ut. p. Lőcse.

Jeszvin, oláh falu, Temes v.-megyében, a lugosi országutban, Temesvárhoz 2 3/4 mfld, 1300 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Határa igen termékeny, s 71 7/8 egész urb. telket foglal magában. Birja a kamara.

Jóbaháza, magyar falu, Sopron vmegyében, ut. p. Kapuvárhoz keletre 1 1/2 mfld: 560 r. kath., 420 evang., 40 zsidó lak., kathol. fiók-egyházzal. Róna határa 1816 hold 703 □ öl, mellyből belsőség 99 h. 503 □ öl, a többi nagyobbára szántóföld, mintegy 300 h. rétnek és legelőnek használtatik; a határ 1843-ban tagosíttatott, s a gyepek feltörettek. Földje részint agyag, részint fekete, melly minden gabonanemet jól megterem, különösen az agyagban a luczerna szépen díszlik; ugar nincs divatban, s a mezei gazdaság jó karban van. Birják: Döry Ádám, Bolla család, Tóth Mihály, Tóth Teréz, Saáry Lászlóné, kiknek helyben csinos lakházaik vannak; és több kisebb birtoku nemesek.

Jobbágyi, magyar falu, Nógrád vmegyében, a Zagyva mentében, melly a határt kétfelé hasítja, s a tulsó oldal, melly a határnak majd 2/3-át teszi, Kis-Jobbágyinak neveztetik. Tagosított határa 4142 hold, mellyből belsőség 102 h., szántóföld 1796 h., rét 527 h.: szőlő 335 h., erdő 111 h., legelő 172 h., utak, haszonvehetlen 99 hold. Urbéri illetőség 41 3/4 egész telek és 86 zsellér után, az egyházi és községi földekkel együtt 1669 hold, urasági birtok 2473 hold, mellyben dézsmás szőlő 265, majorsági szőlő 70 hold. Földje róna és első osztálybeli, melly mindent igen jól terem, különösen híres az itteni rozs; rétjei a Zagyva mentiben gazdagok; szőlőhegye erős tartós, finom bort terem, 4/5 vörös, 1/5 fejér szinűt. A vörös igen híres; mandolája sok terem; erdeje főleg gyertyánfákból áll; legelője a juhoknak felette egészséges; épületi s faragni való köve bőséggel; a Zagyvában apró halak halásztatnak, s ugyan e vizen van az uraságnak 4 kerekü malma, melly 560 kila rozs vámot hoz be; a lakosok sok lovat tartanak, s Pestre, Debreczenbe stb. fuvaroznak. Népessége 950 l., kik többnyire r. katholikusok, helybeli anyatemplommal. Van itt a Zagyván, mellybe a Szurdok patak szakad, 12 öles fahid, takarékmagtár, több uri lakok és épületek. Birják a helységet 40 részre osztva b. Révay család 15/40 és 12/24, Baloghy József 8/40, gr. Czebrián Ferencz 6/40 és 12/24 r., Fáy család 3/40 és 8/24, özv. Scultéty Istvánné 2/40 és 10/24, özv. Taródy Bertalanné 1/40 részt. Ezenkivül Kaszap család bir 51 holdat, melly a többitől elkülönözve van. Ut. post. Hatvan.

Jobbágyi, (Jabling), magyar-német falu, Vas vmegyében, Vörösvár és Sz. Mihály közt: 895 kath., 105 evang. lak., kik igen szorgalmatosak, s hegyeikben találtatott kékes agyagból igen kapós korsókat s más edényeket csinálnak, mellyeket aztán messze földre elviaznek. E korsók Petersdorfer név alatt ismeretesek. Ha-

Digitized by Google

tára szük és sovány. F. u. gr. Erdödy György s nemesek. Ut. p. Kőszeg.

Jobbágyi (Kis-), puszta, Heves vmegyében, Szurdok-Püspöki és Apcz város közt, keletről magas hegyektől kerítve, Jobbágyitól a Zagyva választ-ván el; lásd Jobbágyi. Határa 1533 hold, mellyből szántó 175 h., legelő 65 h., szőlő 150 h., belső telek 12, haszonvehetlen 25 h., erdő 1106 hold; rétje nincsen. Ezekből urbériség 75 h. szántó, legelő 15, szőlő 112 h., haszonvehetlen 25 hold. Földje fekete és homokos agyag, igen jól megtermi főleg a rozsot; szőlőhegye kitünő jeles bort szolgáltat. Birja báró Révay György.

Jobovicza, orosz falu, Bereg vmegyében, Szászkóhoz $^1/_4$ órányira: 228 gör. kath., 3 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Jóka (Nagy és Kis), két egymás mellett fekvő magyar falu, Pozsony v.-megyében, a kis Duna bal partjához 1 fertálynyira. Van itt 1730 kath., 46 evang., 322 ref., 243 zsidó lak. 2 kastély és kert, több nemesi lakház, kath. és ref. anyaszentegyházak; synagóga. Gyümölcse sok, mert ugyszólván az egész falu egy gyümölcsös kertben fekszik. Nagy erdeje számtalan vadat rejteget. Szántóföldje, ámbár több helyen homokos, mégis jó gabonát, káposztát, dinnyét terem. F. u. a Farkas, Udvarnoky család, s más igen sok nemesek. Ut. p. Pozsony.

Jóka-Ujhely, magy. falu, Pozsony vmegyében: 293 kath. lak. F. u. gr. Eszterházy Vinczéné. Ut. post. Pozsony.

Jókő, (Dobra Vod., Gutenstein), tót mv., Nyitra vmegyében, kösziklás hegyek közt egy mély völgyben, N.-Szombathoz 2, Nyitrához 5 mfldnyire. Számlál 1445 kath., 15 zsidó lak., kik földmivelésből, cserépedény-csinálásból s mesterségekből élnek. Határa hegyes; földjei homokosak; erdeje nagy s tele vadakkal. $^1/_2$ órányira a várostól meglehetős ópségben láthatni egy régi hegyen lévő várat, mellyet a köznép templariusok lakhelyének tart, most pedig egy uraságí tömlöcztartó több hajdukkal lakik benne; minthogy az itteni erős fogházak végett a gr. Erdődyné minden uradalmaiból levő rabok itt tartatnak. A várhegy éjszaki oldalában van egy meglehetős nagyságu üreg, hol hajdan egy remete több esztendeig élősködött. Az oltárt, a tűzhelyet, s egy hosszu padot, mind kősziklába vágva most is meg lehet különböztetni. Végre említést érdemel itten a Bláva vizének eredete, t. i. azon kősziklának alján, mellyen a k. paroch. templom épült, több források fakadnak fel, és egy közülök emberkar vastagságnyira, s mindnyájan egy tóban gyülnek öszve. Vize ezen tónak sohasem fagy be, a legnagyobb melegben hideg, s olly nyomása van, hogy kifolyásától nem messze már malmot hajthat. F. u. Erdődy Józsefné; — e város feje egy uradalomnak.

Jólész, magyar falu, Gömör és Kis-Honth egyesült vgyékben, Rozsnyóhoz délre $^3/_4$ órányira: 246 kath., 149 evangel. lak. Földje, rétje síkon fekszik s termékeny; erdeje nincs. F. u. gr. Andrásy.

Jolsva, (Eltsch, Alnovia, Gallsova), szabadalmas tót mv., Gömör és Kis-Honth egyesült vgyékben, Rozsnyóhoz nyugotra 2 mfldnyire: 1060 kath., 3015 evang. lak., kath. és evang. szentegyházakkal s oskolákkal. A h. Coburg régi kastélya csaknem egészen márványból épült. Határának nagyobb része hegyes; szántóföldjei középszerüek s nem elegendők; rétjei a völgyekben jók, de a Jolsva partjain fekvők gyakran elöntetnek; erdeje mindig kevesbedik, s már nagy részt a hegyek oldalait erdők helyett csak bokrosok fedik; gyümölcsös kertjei nagyon szépek, s a legválogatottabb

Digitized by Google

fájokkal dicsekedhetnek, különösen cseresznyéjök egész erdővel van s híres jóságu. Egyébiránt kézmivességből és kereskedésből több ember él itt, mint földmivelésből. Nevezetesen kézmivesek csak 600-on felül vannak, s ezek közt számos timár (ezek híres bőrt készitnek), fazekas, harangmives, posztó- és guba-csináló találtatik. F. u. h. Coburg.

Kis-Jón, puszta, Székes-Fejér vmegyében, Isztimérhez tartozik, 6 kath. lak.

Jóod, oláh falu, Máramaros v.-megyében: 24 r., 1610 g. kath., 30 ref., 130 zsidó lak., két g. kath. parochiával, synagógával. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Jormensdorf, (Gyirmótfalva), német falu, Vas vmegyében: 144 kath., 185 ágostai lak. Feje egy uradalomnak, mellyet gr. Batthyáni Ferencz bir, s melly annyira bővelkedik nyulakban, hogy volt esztendő, mellyben az urbéri vadászaton 900 lövetett. Ut. post. Kőszeg.

Josecz, vindus falu, Zala vmegyében, az alsó-lendvai uradalomban.

Josephova, rácz-magyar falu, Torontál vmegyében, a kikindai szabad kerületben, Török-Kanizsához közel a Tisza mellett: 180 kath., 2 ref., 1092 n. c. óhitü, 20 zsidó lak., óhitü anyatemplommal, 64 egész telekkel. F. u. a kamara.

Jósvafő, magyar falu, Abauj-Torna vmegyében, erdős és hegyes környéken, Agtelekhez $^3/_4$ órányira: 60 kath., 802 ref., 30 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal. Szőleje, erdeje sok; vashámora is van. Birják gr. Andrásy, Arday, Bekény, Császár, Deli, Diószeghy, Dobozy, Draskóczy, Hubay, Józsa, Mészáros, Molnár, Szeghő, Szontagh, Szentimrey, Sebő, Péchy, Tarczaly, Urbán, Valkay.

Jósza, orosz-tót falu, Ungh v.-megyében, N. Mihályhoz keletre 2 mfldnyire: 102 r., 346 gör. kath., 6 evang. 18 zsidó lak. Gör. kath. par. templom. Határa részint hegyes, részint róna; erdeje szép; fürészmalma van. F. u. gr. Waldstein, gr. Sztáray, Draveczky.

Jószás, oláh falu, Arad vgyében, Zaránd vmegye szélén, Deznához 2 órányira: 4 kath., 480 óhitü lak., anyatemplommal, bérczes, erdős határral.

Jószáshely, oláh falu, Arad vmegyében, közel Jószáshoz: 4 kath., 403 óhitü lak., s anyatemplommal.

Gyula-Jovánczа, magy. falu, Tolna vgyében: 2153 kath., 7 evang., 5 ref., 9 zsidó lak., paroch. szentegyházzal, gazdag határral, téres szőlőhegygyel, gyönyörü erdővel. Közel ide Tur pusztán szentegyház romjai szemlélhetők. Vörösegyházán még 1752-ig állott is egy épségben, s ebből épült a jovánczai templom. F. u. h. Eszterházy.

Józseffalva, kis német falu, Zemplén vármegyében, közel Sáros-Patakhoz, rónaságon: 243 kath. lak. Határa 639 hold, mellyből belsőség 44 h., szántóföld 315 h., kaszáló 274 hold, majorsági kert 6 hold; legelője nincs, hanem marháit közösen legelteti Sáros-Patakkal. Van egy kis Bodrog nevü tava 7 hold kiterjedéssel. Birja h. Breczenheim.

Józsefháza, oláh-német-magy. falu, ut. p. Aranyos-Megyeshez éjszakra egy kis órányira: 325 r., 468 g. kath., 144 ref., 23 zsidó lak., r. és g. kath., s ref. anyatemplommal. Földje térséges és kövecses; szép tölgyes makkos erdeje, s jó bort termő szőlőhegye van. F. u. legnagyobb részben gr. Károlyi ház, de birnak benne még gr. Teleki, b. Vécsey Miklós, Szirmay, s egynehány nemesek.

Józsefháza, magyar hely, Torontál vgyében, 36 házzal, 284 kath., 24 óhitü lak., kik dohány-kertészek.

Digitized by Google

F. u. a Hertelendy család. Ut. postája Beodra.

Jugeri, puszta, Külső-Szolnok vmegyében, a czibakházi uradalomban. Területe 2800 hold. Birja a Földváry nemzetség, osztálan állapotban.

Jurgov, tót falu, Szepes vmegyében, a Bialka mellett, Galliczia szélén: 653 kath., 5 zsidó lak. Hegyes, erdős határ. Paroch. templom. F. u. báró Palocsay Horváth. Ut. post. Késmárk.

Juszkó-Volya, tót falu, Zemplén vmegyében, csupa hegyek közt, ut. post. Eperjes. Határa 2000 hold, mellynek nagyobb része erdő. Van itt $7\frac{1}{8}$ urb. telek és 15 zsellér, s mintegy 1 teleknyi majorság után 280 hold szántó és vagy 150 hold irtás. Sovány földje főleg zabot és burgonyát terem. Lakja 25 romai, 260 görög kath., 14 zsidó lak., g. kath. fiók-templom. Van egy kavicsot hordó patakja, s Zamutó felé egy merő gömbölyü kövekből álló hegye, mellyet emberi kezekkel gondolná az ember összehordottnak, ha ez igen nagy, s a többi hegyekkel összeköttetésben nem volna. Bányái is voltak régente. Birja gr. Forgách család és gr. Barkóczy János.

Juta, magyar falu, Somogy v.-megyében: 604 kath., 4 ref. lak., kath. fiók-szentegyházzal. Határa első osztálybeli. F. u. gr. Batthyáni Kázmér zártömege. Ut. p. Öreg-Lak.

Jutas, puszta, Veszprém vmegyében, Veszprém és Márkó közt.

Juth, magyar falu, Somogy v.-megyében, a Sió mellett: 21 kathol., 513 ref., 7 zsidó lak., ref. anyaekklézsiával, igen termékeny szántóföldekkel, kövér rétekkel. F. u. gr. Széchenyi Lajos. Ut. p. Sió-Fok.

Jutom, puszta, Somogy vmegyében, 9 kath. lak.

K.

Kaán, német falu, Baranya vármegyében, ut. p. Pécs, 260 kath. lakossal. Határa 2272 hold, mellyből urbéri beltelek $46\frac{5}{8}$, szántóföld $401\frac{5}{8}$, rét $99\frac{3}{8}$, legelő 44, szőlő $50\frac{6}{8}$, uraságí beltelek 4, erdő 1626 hold. Birja Majláth György.

Kab, puszta, Veszprém vmegyében, N.-Vásonyhoz 1 óra.

Kaba, magyar mezőváros, Bihar vmegyében, Debreczenhez $3\frac{1}{2}$ mfdnyire, s ez utolsó postája is. Népessége 6106 lakos, kik közt 6047 reform., 14 r. kath., 6 ágostai, 39 zsidó. Ref. anyatemplom. Határa $19,493\frac{12}{16}$ hold, mellyből belső telek $278\frac{3}{16}$, szántóföld $7112\frac{6}{16}$, kaszáló $5953\frac{4}{16}$, szőlőskert $210\frac{10}{16}$, legelő $5368\frac{5}{16}$, sásas $490\frac{14}{16}$, haszonvehetlen 80 h. Majorság itt nincs, mert a város ezelőtt hajdui szabadsággal élt, s azért a lakosok szabad adás vevés mellett birván földjeiket, csak bizonyos summát fizetnek h. Esztérházy Pálnak. Azonban a jegyző, ekklézsia, s a város maga bir külön földeket, névszerint az utolsó 521 h. szántóföldet, és 398 h. kaszállót. Földje a város határának róna és fekete agyag, melly kiszáradásra nagyon hajlandó, s azért csak rendes esős időben ad gazdag termést. Kaszállója inkább szántással lenne használható, miután rajta a gyepszéna az elmohosodás miatt szük termést ad, a mesterséges takarmánynövények azonban szépen diszlenének. Szarvasmarhát lovat sokat tartanak, de biz ezek a hamar kiszáradó legelő végett soványak. Vásártartásra nincs szabadalma. Ide tartozik Kis-Kaba puszta. A kabaiak igen szenvedélyes és ügyes méhtenyésztők, ugy hogy tőlök a rosnyaiak mázsánként 2 v. 3 fttal is drágábban megveszik a mézet; s tavaszszal a méh-kasokat 5—6

Digitized by Google

mfdnyi távolságu erdőkbe szokták hordani.

Kaba, (Kis-Kaba), puszta, Kaba város mellett, rónaságon. Kiterjedése 3219 hold, mellyből major épület 16, szántó 1450 h., kaszálló 510 h., gyeplegelő 620 h., sásas vizenyős hely 580 h., fiatal erdő 25 h., utak 18 hold. Földje ennek is mint Kaba városának fekete, s csak esős időben ad gazdag termést; szárazabb években hamar kiszárad.

Kis-Kaba, puszta, a Nagy-Kunságban, Turkevi birja.

Kabalapatak, Máramaros v. oláh falu, közel Szigethez: 854 gör. kath., 161 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal, synagógával. F. u. többen.

Kabaláspatak, oláh falu, Bihar vmegyében, Telegdhez északra 1 mfd., 230 n. c. óhitü lak., anyatemplommal, hegyes erdős határral, 75. urbéri telekkel. Birja a Ferdényi család.

Kabold, (Kobersdorf), német m. v. Sopron vmegyében, Ausztria szélén, Sopronhoz keletre 3 mfd., 414 kath., 359 evang., 939 zsidó lak., mind a három felekezetnek helyben van papja és imaháza. Határa hegyes völgyes és termékellen. A majorsági birtok nem közöltetett; a lakosok birnak 490 h. szántóföldet, 147 h. rétet, 250 hold erdőt. Határát 2 patak nedvesiti, s ugyan itt van 2 savanyuviz forrás, egyik ben a városban, másik egy kies völgyben, s a lakosok ezekből isznak rendesen, mert az édes kutak büdöskövesek. Végre a városban még lakható állapotban láthatni egy váracskát, mellyet 1606-ban gr. Kéry János, és Czobor Orsolya, épittettek. Ez a Kéry ivadék fogatta meg Zrinyit és Frangepánt 1670-ben, midőn nála menedéket kerestek. A város birtokosa h. Eszterházy.

Kács, magyar falu, Borsod vármegyében, a bükki hegyek között, a róla nevezett kácsi völgy kezdeténél, Miskolcztól $1\,^{10}/_{16}$, u. post. Harsánytól $^{10}/_{16}$ állomásra. Szomszédai északról Kis-Győr, keletről Geszth és Sály, délről Tibold-Darócz, Cserépváralja, nyugotról Cserép falu, és Zsércz helységek. 2718 holdnyi határából belső telek 38, szántóföld 75, rét 75, kenderföld 10 hold, és ez mind urbéri föld, nyolczad dézmás szőlő 80, majorsági erdő 2440 hold, melly azonban legelőül az urbéresekkel közösen használtatik. A föld köves, sovány, és csak trágyázással használható. A szarvasmarha-tenyésztés azonban meglehetős lábon áll. Mindazáltal a lakosok inkább favágásból és mészégetésből, mint csekély mezei gazdaságukból élnek, nőik pedig különösen szövéssel, fonással, és főkép vászonfehéritéssel foglalkoznak. Lakosok összes száma 594, kik 5 reformatust s 21 zsidót kivéve, r. katholikusok, nem-különbség szerint 309 fi, 285 nőnemü. Telkes jobbágy van 8, házas zsellér 42. A r. kath. leányegyház, a sz. háromság tiszteletére szentelt templomával, Tibold-Daróczhoz tartozik. A helység felső részén a völgy torkolatánál ered több lágy-meleg forrás, mellyeknél csinos fördőház emelkedik. E viz köszvény és csuzos nyavalyák ellen igen hasznos. Azonban a különben elég csinnal s kényelemmel épült fördőháznál a jobb gond és felügyelet hiányzik. E meleg forrásokból eredt patak soha be nem fagy, hanem már magában a kácsi határban 3, azonkivül pedig 11 malmot hajt. A helység közepén áll a róm. kath. templom; itt hajdan 1292-ik év táján a Tibold család kegyurasága alatt, sz. benedeki szerzetesek apátsága volt. Katona történetirónk 1317-ről a kácsi apátot együtt emliti a diós-győri és dédesi priorokkal, sőt 1332-ben a kácsi apát a papi tized sorozatában is előfordul. Később ezen apátság laka

Digitized by Google

az augustinusoknak szolgált lakásul; ma már azonban a zárda nyoma is elenyészett, hanem az apátság címe fenmaradt. A fenálló kis templom a hajdani zárda-templom volt, s ennek aljában bevésve találtak egy követ illyen felirással: „Hoc molimen Dux Eurs Deo suo“; ebből gyanítható, hogy e templomot még Eörs vezér épitette. Ide a sz. háromság tiszteletére évenkint nagy bucsujárások esnek, ugy hogy az összetódult idegen népség száma gyakran 10,000-ret is meghalad. E templommal átellenben levő ugynevezett várhegyen látható egy régi várrom, mellynek épitését sokan még Árpádnak tulajdonitják. Ugyancsak Árpád ajándékozta e helyet Eurs vezérnek, kitől származott le a Tibold család; ettől jönnek a Borsyak s Ebeczkyek; ezeknek maradéki aztán a Fáy, Majthényi, Klobusiczky, Okolicsányi, Péchy, Almásy, Kállay, Blaskovich nemzetségek, kik mind ez ideig birtokában vannak a Tibold jószágoknak. Van Kácsnak jó kőbányája, mészégetése és sok fája. Birtokosai jelenleg: Kállay Péternő, gr. Péchy Szilárd, Fáy Barnabásnő, Majthényi László, Almásy József, Szalay Antal, Okolicsányi Ferencz, Fáy Antal, Gyurcsányi Gábor.

1566. Micsoda végrendeletet tett itteni részbirtokáról Hangácsi Regy Kelemen, Bessenyőnél adjuk elő.

1701. Pély puszta leirásánál kitetszik, hogy bizonyos itteni részbirtokba a Szepessy család igtattatott.

Kacsánd, tót-orosz falu, Zemplén vmegyében, Málcza fil., 57 rom., 150 gör. kath., 4 evang., 75 ref., 13 zsidó lak., 196 hold szántófölddel. F. u. többen. Ut. p. N.-Mihály.

Kacse, (Medzi-Brodzye, Krendzyelovka, Zavodzye), négyből álló egy helység, Szepes vmegyében, 4 helyen szétszórva többnyire hegyen fekszik a Poprád vize felett, ut. p. Lubló. Lakja 364 rom., 280 g. kath. A nyelv tót-lengyel. Földje zabon és burgonyán kivül mit sem terem. Van $8^3/_8$ urbéri telke, de a földesuraságnak erdőn s csekély kerteken kivül majorsága nincsen. Birja Hellner család.

Kácsfalu, szerb-magyar-német falu, Baranya vmegyében, ut. p. Laskafaluhoz $^1/_2$, Eszékhez 2 mfld: 1300 n. e. óhitü, 300 magy. és német evang., 200 kath., 15 zsidó lak. Van itt óhitü anya-, evang. fiók-imaház és iskola, gazdag, lapályos határ. A dárdai urad. tartozik.

Kacsorlak, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Hahót: 479 kath. lakossal.

Kacsota, magyar falu, Baranya vármegyében, síkságon, a szigetvári postaut mellett, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 2058 hold, mellyből urbéri szántó 774 h., rét 387 h., közös legelő 117 h., majorsági szántó 30, rét 300 h., erdő 480 hold. Termékeny határa mindennemü gabonát jól terem. Lakja 400 kath., 278 ref., 2 zsidó. A ref. leánygyülekezet Nagy-Váty anyához tartozik. Birja h. Eszterházy.

Kaczola, puszta, Borsod vmegyében, Sajó-Kazához tartozik, mintegy 1000 hold területtel.

Kaczvink, tót falu, Szepes v.-megyében, Ófaluhoz $^3/_4$ órányira: 1001 kath., 4 zsidó lak. Kath. par. templom. Marha- és juh-tenyésztés. Gyolcscsinálás. Vizimalom. F. u. b. Palocsay. Ut. p. Lubló.

Kádár, oláh falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz délre 3 mfld, Krassó vmegye szélén, dombos helyen, a Bogonis vize mellett. Lakja 500 n. e. óhitü, anyaegyházzal. Határa 3802 hold 1040 □ öl, mellyből uradalmi szántóföld 600 h., rét 150 h., cserés legelő 360 h., szőlő 5 h., erdő 1082 h., ligetes 67 h. 850 □ öl, irtás alá való 165 h. 410 □ öl, utak, árkok stb. 165 h. 410 □ öl. Urbéri szántó

Digitized by Google

793 h. 1400 □ öl, legelő 136 h., temető 3 h., rét 311 h. 560 □ öl, szorgalomföld 37 h. 1020 □ öl. Földe sürü agyag, szárazságban repedező; terem mégis buzát, zabot és kukoriczát. Birja báró Duka István ur.

Kadarkut, magy. falu, Somogy vmegyében, egyenes de gödrös térségen, ut. p. Kaposvárhoz nyugotdélre $2^1/_2$ órányira: 1216 ref., 212 r. kath., 95 zsidó lak. Mindenik keresztény felekezetnek nagy temploma van itt. Határa 5730 hold, s nagyobb része mind őszi, mind tavaszi gabonát jól terem, egy része azonban homokos és tavas. Birják Somsich József cs. kir. kamarás, kinek itt szép kastélya és mulató-kertje díszlik; továbbá Nagy Mátyás, b. Majtényi, Spissich, Farkas, Márffy, Sárközy, Kronekker, Guzsics Juliana.

Kádárta, magyar falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Veszprém $^1/_2$ óra: 750 reform., 80 kath. lak., ref. anyatemplommal. Földje a rozsot, kétszerest jól megtermi; erdeje és vizimalma van. Birja a veszprémi káptalan.

Kágya (Kis-), puszta, Bihar v.-megyében, Székelyhid, Csokaj és N.-Kágya közt: 280 ref. lak. E pusztának kiterjedése mintegy 1800 hold, mellynek fele szőlőhegy és erdő, fele szántóföld, kaszálló és nádló rét. Bora az Érmelléken a legjobbak közé tartozik; szántóföldje fekete homokos gazdag föld, melly mindent megteremne ugyan, de főleg tengeri, rozs, lencse, dinnye, s más tavaszi veteményt termesztetnek. Szénája, nádja sok és szép terem; s az Ér vizében nagy viz idején halak is bőséggel találtatnak. Birják Fényes Károly, József, Lajos, s több Fényes nemzetségbeliek, Darvay, Csanády, Sárközy, Klobusiczky, Reviczky, Muraközy, Magyari, Török, Oláh stb.

Kágya (Nagy-), puszta, Bihar vmegyében, Kis-Kágya, Csokaly, Kóly. Szent-Imre közt, ut. p. Székelyhid. E puszta is mint Kis-Kágya a természetnek minden ajándékaival bőven meg van áldva. Van 1000 holdnyi híres bort termő szőlőhegye, 500 h. erdeje; lapályban fekvő szántóföldei gyönyörű tiszta buzát, tengerit, zabot teremnek 900 holdon; az Ér vize mentiben fekvő kaszálló és nádló rétjei jó szénát és szép nádat adnak, s mintegy annyi tért foglalhatnak el mint a szántóföldek. A szőlőhegy tövében ékeskedik özv. Lónyai Józsefnőnek, szül. gr. Batthyáni Karolina asszonyságnak, izlésteljes kastélya és kertje, szilárd gazdasági épületekkel, válogatott nemesvérü ménessel, finom birkatenyésztéssel, okszerü szőlőmiveléssel stb. Az emlitett asszonyságon kivül birnak még itt gr. Nemes, Tisza Lajos, gr. Bethlen, gr. Kendeffy, Barcsay, Bükk, Lónyai család, b. Vay, Irinyi, Kállay, Halasy, Becsky, Szemere, Császár. Van itt egyébiránt 315 lakos, kik kevés kivétellel reformatus magyarok s Kólyra járnak templomba.

Kajal, magyar falu, Pozsony v.-megyében, Galanthához keletre 1 órányira. Lakja 986 kath., 165 evang., 26 reform., 28 zsidó Kath. paroch. templom. Sok rét és legelő; nagy juhtenyésztés. F. u. többen. Ut. p. Szered.

Kajámföldе, magyar falu, Zala vmegyében: 350 kath. lak. Többen birják, s ut. p. Sümeg.

Kajár, magyar falu, Győr vmegyében, szép dombos vidéken: 700 kath., 658 evang., 50 ref., 12 zsidó lak., kath. paroch. templommal. Bora sok; erdeje van. Birja a szentmártoni főapát, s ut. p. Téth.

Kajár (Balatonfő-), magy. falu, Veszprém vmegyében, a Balatonhoz fél órányira, ut. p. Lepsény. Lakja 1600 ref., 200 kath., 150 zsidó. Ref. anyatemplom. Határa első osztálybeli; szőlőhegye kedves izü asztali bort terem. Birja gr. Zichy Domokos, a tu-

Digitized by Google

dományi alapitvány, Nagy Ferencz, Kenesey, s más több nemes családok.

Kajata, tót falu, Sáros vármegyében, Szinnyéhez ½ órányira: 421 kath., 41 evang., 4 zsidó lak., kik németek voltak, de elötosodtak. 26⅛ telek; 156 hold urasági szántóföld; 48 hold urasági rét; 440 h. erdő. F. u. az alapitv. kincstár. Ut. p. Eperjes.

Kajatha, magyar falu, Abauj vmegyében, Füzérhez 1 órányira: 16 r. kath., 340 ref., 5 zsidó lak. Ref. szentegyház. Közel a helységhez egy hegytetőn tavat láthatni. F. u. gr. Károlyi István. Ut. p. Kassa.

Kajd (Kis-), magyar falu, Vas vmegyében, a Gyöngyös mellett: 80 kathol. lakossal. Ut. p. Szombathely. Birja Szegedy Károly.

Kajd (Nagy-), magyar falu, Vas vmegyében, az előbbeni helység mellett: 260 kath. lak., jó buzatermő róna határral. Birják többen.

Kajdacs, magyar falu, Tolna vmegyében, a Sárviz csatornája mellett, ut. p. Szekszárd. Lakja 816 ref., 458 kath., 20 ágostai, 34 zsidó, kath. és ref. anyatemplomokkal. Határa buzát, rozsot, zabot és dohányt terem. Nevezetes e helység arról, hogy Perényi Pétert, ki a magyar koronát Sárospatakra akará vinni, Szerecsen Lajos több lovassal együtt éjszaka megtámadván, e nagy fontosságu országékességet tőle elvette, és Soliman kezébe játszotta. Birják a falut közbirtokosok. Kis-Kajdács puszta ide tartozik.

Kajdanó, orosz-magyar falu, Beregh vmegyében, az ungvári országutban, ut. p. Munkácshoz 1½ m.-fldnyire: 489 g. kath., 205 ref., 11 zsidó lak. Gör. és ref. szentegyház. Termékeny róna határ. F. u. gr. Schönborn.

Kajmád, puszta, Fejér vgyében, a bodajki uradalomhoz tartozik.

Kajna (Tóth-), tót falu, Zemplén vmegyében, Dobra fil. 356 kath., 50 zsidó lak. 477 hold szántóföld. F. u. Bideskuthy. Ut. p. N.-Mihály.

Kajna (Orosz-), orosz falu, Zemplén vgyében, Hrubóhoz 1 órányira: 168 gör. kath. lak., 376 hold szántófölddel. F. u. gr. Barkóczy. Ut. p. Komarnyik.

Kajsza, tót falu, Nyitra vmegyében, a Nyitra folyó jobb partján, Nyitrától éjszakra 1 órányira: 212 kath., 10 zsidó lak. F. u. a nyitrai püsp.

Kajtor, szép és termékeny puszta, Fejér vármegyében, Aba mellett, 150 lak. Többen birják.

Kak, magyar falu, Szathmár v.-megyében, a Szamos tekerületében, Szathmárhoz ¼ mfldnyire, 350 lak., kik reformatusok és g. katholikusok. Határa 600 hold, mellyből 450 h. szántó, 150 h. rét, s gyümölcsöse is szép. A föld feliszapolt lankaság, s olly buja kövér, hogy csak tengerit és burgonyát lehet gazdag sikerrel termeszteni. Rétjei is szinte illy gazdagok, s itt gyönyörű hizott gőbölyöket láthatni. Birják: Gáspár Dániel, Péterffy Albert, Markos Imre, Téglásy József. A határból 380 h. urbériség.

Kak, magyar falu, Zemplén v.-megyében, a Hernád mellett, H. Némethihez egy fertálnyira: 180 kath., 21 evang., 236 ref., 41 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Szántóföldje 1055 hold s mindent jól megterem; rétje elég; a Hernádon tul Sisát nevü pusztája s erdeje van. F. u. többen. Ut. p. Szikszó.

Kak, puszta, Somogy vmegyében, N.-Bajom mellett, curialis birtoka több földesuraknak: 350 kath. lak.

Kakacseny, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez 1½ mfld: 138 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, 80 h. urb. szántó, 50 h. réttel, 179 h. majorsági erdővel. Birja a váradi görög püspök.

Kakad, lásd Kokad.

Digitized by Google

Kakasd vagy **Kokasd**, német falu, Tolna vmegyében, ut. p. Szekszárdhoz nyugotra 1 órányira: 1050 lak., kik igen szorgalmas vagyonos emberek, s csaknem mind r. katholikusok, paroch. templommal. E helység első volt Magyarországban, melly az országgyülés által engedett szabadsággal élni akarván, magát előbbi földesuraitól, gr. Festetics Ernő, és Bezerédy István uraktól örökösen megváltotta.

Kakasfalu, (Kakasowcze), tót falu, Sáros vmegyében, a Delna patakja mellett, Sóvárhoz kelet-délre 1 mfld: 345 r., 61 g. kath., 67 evang. lak. Kath. paroch. templom. Savanyuviz-forrás. Itt kezdődik azon csatorna, mellyen a fát Sóvárra ereszlik. F. u. a kamara. Ut. p. Eperjes.

Kakasfalva, (Kokosova), tót falu, Nyitra vmegyében: 130 kath., 9 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Nagy-Tapolcsán.

Kakat, puszta, Külső-Szolnok vmegyében, ut. p. Bánhalma szomszédságában s Kenderes mellett: 500 lak. Határa ennek is mint Bánhalmának első osztálybeli gazdag fekete föld, melly burgonyán kivül mindent jól terem, különösen sok és erős dohányt. A pusztát a roffi Borbély nemzetség birja, de ennek tagjaitól számosan haszonbérlenek itt, s jeles gazdaságot, s birka- és marhatenyésztést folytatnak 6500 hold határán.

Kakics, magyar falu, Baranya vmegyében, mocsáros erdős vidéken, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 3319⅝ hold, mellyből majorsági rét 19 h., erdő 1886⅜, berek 445⅜ hold, urbéri szántó 613, rét 204⅜, közös legelő az uraséggal 113⅛ hold. Földje a vizenyős éveket kivéve igen termékeny. Lakosai sok sertést tenyésztenek és faeszközöket csinálnak. Van 403 reform. lakosa és anyatemploma. Birja gr. Batthyáni Iván.

Kákonya, puszta, Somogy v.-megyében, a csurgói uradalomban.

Kákonyszállása, puszta, Pest-Solt vmegyében, 29 kath. lak. Szent-István és Csanád közt.

Kákova, oláh falu, Krassó v.-megyében, 32 kath., 1568 óhitü lak., s anyatemplommal, postatisztséggel és váltással Kudricz és Oravicza között a verseczi országutban.

Kakucs, magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, ut. p. Ócsához délre ¾ mfld: 640 kath., 3 evang., 2 ref. lak., kik közt magyarul tudó tótok is találtatnak. Van itt az uraságnak egy szép épülete s magháza, egy mellette lévő szőlőskerttel s kies erdővel. A gödöllői urad. tartozik.

Kakucs, puszta, Arad vmegyében, Kétegyházzal szomszédos; 6500 holdból álló. Földje róna, s a legszebb buzát termő. Ezelőtt az Edlsbacher családé volt, most gr. Almásy Alajos birja.

Kakucs (Magyar-), magyar-oláh falu, Bihar vgyében, a Sebes-Körös gyönyörü völgyében: 300 ref., 138 n. e. óhitü lak., két anyaegyházzal, 12½ egész urbéri telekkel. Határa e vidéken a legtermékenyebbek közé tartozik. Közös birtokáról lásd Szászfalva. Birják többen.

Kakucs (Oláh-), oláh falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös kies völgyében: 186 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, Élesdhez keletre ¾ órányira. Határa kicsiny de meglehetős. Urbéri telek 5/7. Közös birtokát lásd Szászfalva. Birja a Servánszky család.

Kál, magyar falu, Heves vmegyében, a Pestről Miskolczra vivő országutban, Egerhez délre 3 mfldnyire: 2274 kath., 15 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Nagy vendégfogadó. Sík határa fekete földből áll, s igen termékeny; rétje, legelője bőséges. F. u. a debrői uradalom.

Kál (Alsó- és Felső-), l. Dióskál.

Digitized by Google

Kalácsa, oláh falu, Bihar vármegyében, Váradhoz 4 mfd., dombos helyen, 718 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 3183 hold, mellyből az erdő 1783 hold, a többi szántóföld és rét, mit a lakosok vegyesen használnak. Majorság csak 50 hold szántó és az erdő. Földe agyagos és javitást kiván, szarvasmarhája jó; a lakosok pénzen vett dohánnyal és paprikával kereskednek. Birja a váradi deák püspök s a béli urad. tartozik.

Kalácsa, oláh falu, Temes v.-megyében, Arad és Temesvár közt, ut. postája Orczifalva. Lakja 44 kath., 1239 n. e. óhitü lélek, derék anyacgyházzal és két lelkészszel. Tájéka dombos, kies, nagy völgyekkel, mellyeken keresztül a vingai határban levő forrásokból eredő vizekből kis patakok képződnek. Földe jó fekete, porhanyós, első osztálybeli, leginkább tiszta buzát termő. Czigara-juh nagy mennyiségben tenyésztetik. Határa kiterjedése 4291 hold, mellyből 2899 h. szántó, 804 rét, 264 legelő, 97 házhely, 120 szorgalmiföld. Urbériség: 2776; majorság 1515 hold. A római sáncz e határon is keresztülvonul. Birják b. Szina György és János urak; s a tiszttartóság székhelye helyben van.

Kalai, Nógrád m. puszta, 19 kath. lakossal.

Kalanda, Nógrád m. magyar f., 440 kath., 16 evang. lak. Határja hegyes, és róna; erdeje van; a falun kivül levő kath. fil. templom egy felette régi épület. F. u. nagyobb részint a Battik család.

Kalász, Nyitra m. vegyes tót-magyar falu, ut. p. Verebélyen felül a Zsitva mellett: 449 kath., 5 zsidó lak. F. u. többen.

Kalász, Pest-Pilis m. rácz-német falu, Budához északra 1½ mfd. 415 kath., 4 ref., 764 óhitü, 5 zsidó lak. Kath. és óhitü anyatemplomok. Erdeje nagy s benne legelője bőséges; szőlőhegye sok; réte; szántóföldje kevés. F. u. a Vattay örökösök.

Kalász, Nyitra m. puszta, Verebély filial. 13 kath. lak.

Kalaznó, német falu, Tolna v.-megyében, 850 ágostai, 8 kath., 20 zsidó lakossal, ágostai anyatemplommal. Van szőlőhegye, patakmalmai, dohány-termesztése. Birja gr. Apponyi, s ut. p. Nagy-Dorog.

Kalch, német falu, Vas vármegyében, a stájer határszélen, a dobrai uradalomban, 283 kath. lak.

Kalchgruben, német falu Sopron vmegyében, Sopronhoz nyugotra 3 mfd., dombon, 51 kathol., 140 evang. lak. Urbéri szántóföld van 338 h., rét 57 hold. Patakja van. Földje rossz. Birja h. Eszterházy Pál.

Káld, magyar falu, Vas vármegyében, a Kemenesalján, ut. p. Kis-Czel. Lakja 1023 kath., 214 evang., 30 zsidó lakos. Kath. paroch. templom. Bora, buzája, fája, legelője elég. Birja a sárvári uradalom és több közbirtokos.

Kalenó, Zemplén v. orosz falu, Galliczia szélén: 389 g. kath., 9 zsidó lak., 408 h. szántóföldel. F. u. Szirmay. Ut. p. Komarnyik.

Kálikert, Szabolcs v. puszta; 2 római, 3 g. kath., 3 ref. lak. F. u. gr. Vay Ábrahám.

Kalina, Krassó v. oláh-horvát falu, Székashoz 2 órányira: 102 kath., 657 óhitü lak., óhitü anyatemplommal. F. u. a kamara.

Kalinfalva (Alsó), Máramaros v. orosz falu, a Taracsk mellett: 692 g. kathol., 64 zsidó lak., anyatemplommal.

Kalinfalva (Felső), Máramaros v. oláh falu, 7 római, 1037 gör. kathol., 34 zsidó lakossal, s anyatemplommal. F. u. a Jurka nemzetség, s m. Ut. post. Sziget.

Digitized by Google

Kálinics, Máramaros v. orosz uj-telep, lásd Ökörmező.

Kalinka, Zólyom m. tót falu, Végleshuta mellett: 79 kathol., 151 evang. lak. Sovány hegyes határ. Birja a kamara. Ut. p. Nagy-Szalatna. Van itt egy igen nevezetes kir. kénkőbánya, melly Schweiczer Gábor főkamaragróf parancsolatjára nyittatott meg. A kénkő érczek apró darabokra zuzatván olvasztó kemenczében olvasztatnak meg. Az olvasztott kén, ismét tüz által megtisztitatik, a midőn a kénkő tisztán vörös szinben folyik; azon részből pedig, melly meg nem sürüdik, kénkővirág lesz. Tizenkét hónap alatt tiszta kén 2220 mázsa állithatik elő, mellynek ára, mázsánként 7 fr. 20 kr.; 16280 p. forint.

Kalist, Zólyom m. tót falu, Urvölgyétől északra sürü erdők közt. 139 kath. lak. F. u. a kamara.

Mindszent-Kálla, magyar f., Zala vmegyében, egy völgyben, ut. post. Veszprém, 450 kath. 10 zsidó lak. Szántóföldje jó gabonát terem; erdeje, szőleje van. A szántóföldek végén áll egy igen nagy puszta templom omladéka. Birja a veszprémi püspök.

Kallenberg, Szepes v. német falu, a Dunajecz partján, mellyet II. József telepitett ide., Ófaluhoz $^1/_2$ órányira: 102 kath. lak. Ut. p. Lubló.

Kálló, falu, Borsod vmegyében Miskolcztól $1\,^8/_{16}$, Szendrőtől $^{15}/_{16}$ állomásra, részint hegyoldalba, részint rónaságon van épitve. Lakosok magyarosodó tótok, s nincs köztük egyén, ki már magyarul ne tudna. Határának egész kiterjedése 976 hold, ebből szántóföld 495, rét 379, szőlő 16, legelő 40, erdő 40 hold. Urbériség 5 telek után 165, rét 90; majorsági szántóföld 289, rét 335 hold. A föld minemüsége nagyon jó s első osztályu, mert bár van partos része is a határnak, de nagyobb része lapos, és jó mivelés mellett sokat terem; leginkább pedig megtermi a rozsot, zabot, a tisztabuza és árpa szinte jó termést nyujtanak. Az állattenyésztés itt a szarvasmarhára nézve meglehetős lábon áll, kivált ökröket nagyon szépeket nevelnek, más állatok tenyésztésére nem sok figyelmet fordítanak. Ezen helység határa szélén folyik le a Szuha vize. Lakosok száma 423 lélek, r. kath. 76, reform. 28, óhitü 247, evang. 37, zsidó 35; telkes polgár 10, zsellér 25, lakó 12, nemes 5. A helység birtokosai: Balogh Judith, Barczikay Páliné, Czékus Lajos, Gondol Pál, Gőcze Ferencz, Kerekes András, Kisházy Istvánné, Lenkey György, Oroszlányi Tamás, Osvárth Péter, Szakál Sámuel, Sztankovics János, Szerencsi Józsefné, Vadnay Ferencz, Zatrogh Dániel.

Kálló, Nógrád m. magyar falu, 1425 kath., 12 evang. lak. Határja nagy és mindennel bővelkedik. Van egy kath. paroch. templom. F. u. b. Podmaniczky, gr. Teleki és több családok. Ut. p. Hatvan.

Kálló (Kis), Szabolcs v. magyar falu, N.-Kálló közelében: 192 római 281 g. kath., 5 ref., 12 zsidó lak., g. kath. fil. templommal, 3 második oszt. egész telekkel. F. u. a Kállay nemzetség.

Kálló (Nagy), Szabolcs v. népes magyar m. v., Debreczenhez északra 4 mfdnyire: 5499 lakossal, kik közt 683 római, 664 g. kath., 8 evang., 3451 ref., 693 zsidó. Római és görög kath. s ref. anyaszentegyházak. Synagoga. Itt a megyeház is, mellyben Szabolcs megye gyüléseit szokta volt tartani. Az épület régi és kicsiny, s nem felel meg a nagy és fényes megye szükségének. Határa nagy és termékeny; van 24 első oszt. egész telke; mesteremberei számosak; postahivataláról és dohányáról nevezetes. F. u. az igen régi s most is virágzó

Digitized by Google

Kállay nemzetség. Eredetét vette a Pannoniát vérrel foglaló Bolok Simian magyar nemből. Legelsőknek említtetnek: Ubul, kinek még II. András király 1220 eszt. ajándékozta Nunkupul és Tuth pusztákat Szabolcs vmegyében azért, hogy mikor Kálmán herczeg az oroszok ellen harczolt, Egyed, az Ubul testvére, ő mellette vitézül elesett. Később e nemzetség sok főispánokat, zászlósakat s vitézeket adott a hazának. A kállai vár hajdan meglehetős erősség volt. Salétromfőzésről szinte nevezetes e város.

Kallós, magyar falu, Zala vmegyében, a kapornaki apátsági uradalomban, 350 kath. lak.

Kálmáncsa, szép egyenes fekvésü magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Istvándtól északra ¾ órányira, 701 ref. 156 r. kath., 6 evang., 7 zsidó lakossal. A reformatio elején itt volt ezen a vidéken a reformatusoknak első iskolája, s most is van anyatemplommal együtt. Régi várának romjai mailag láthatók. Határa 8350 hold, mellyből 4500 hold gyönyörü tölgyes erdő. Földje mindent jól terem; szénája sok és jó. Birja gr. Széchenyi Lajos, kinek itt nagyszerü szesz- és sörgyára van.

Kálmánd, Szathmár v. német falu, ut. post. N.-Károlyhoz északra ½ mfdnyire: 640 római, 24 g. kath., 12 ref. lak., derék kath. anyatemplommal, s nevezetes lótenyésztéssel. Határa gazdag fekete föld; az ecsedi lápban sok szénát gyüjthet, halat, csikot, nádat szerezhet; szőleje lapos helyen fekszik; erdeje mind az uraságnak, mind a lakosoknak van. F. u. gróf Károlyi.

Kálna, Zemplén v. orosz falu, Szinna fil. 4 római, 360 g. kath., 23 zsidó lak., görög templommal, 955 h. szántófölddel, erdővel. F. u. gr. Vandernath. Ut. p. N.-Mihály.

Kálna (Kis), Bars m. magyar f., a Garan mellett; 50 kathol. 205 ref. lak. Ref. anyatemplom. Határa első osztálybeli s mindent jól megterem. Díszesiti özv. Pély Nagy asszonyság lakháza. Ut. p. Léva.

Kálna (Nagy), Bars m. magyar falu, a lévai országutban: 342 kath., 251 ref. lak. Ref. és kath. filial templomok. F. u. gr. Hunyady. Ut. post. Léva.

Kálnás, Sáros v. tót falu, Karácsonmező fil. 252 kath., 112 evang., 29 zsidó lak. Kót kastély. Rétjei a Tapoly mentiben kövérek. F. u. a Kálnásy nemzetség.

Kálnicz, Trencsén m. tót falu, Beczkóhoz ½ óra: 228 kath., 443 evang., 22 zsidó lak. Két részre osztatik u. m. Beczkó-, és Rozson-Kálniczra, az elsőt a beczkói uradalom, a másikat többen birják. Ut. post. Trencsén.

Kálnik, Beregh v. orosz falu, ut. p. Munkácshoz észak-nyugotra 2 mfd. 688 g. kath., 17 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Földei igen középszerüek; bora jó; fája elég. F. u. többen.

Kálno, (Kalinovo), Nógrád m. tót falu, az Ipoly mellett: 102 kath., 708 evang., 6 zsidó lak. Derék uri lakházak. Határja nagy s meglehetős termékeny. A Szlana patakjában jóféle csukát, és menyhalat fogdos. F. u. az Ettre örökösök. Ut. p. Zelene.

Kálnok, (Gahling), német falu, Moson vármegyében, a Szigetközben, 653 kath. lak., és paroch. templommal. Fekete földü róna határa igen termékeny, s a lakosok 50⅔ telek után birnak 1435 hold szántóföldet, 183 hold rétet. A móhtenyésztés itt az egész megyében legjobban virágzik. Erdeje szép. Három dunamalma van. Az óvári urad. tartozik, s ut. p. Moson.

Kalocsa, magyar érseki város, Pest-Solt vmegyében, a Vajas vize mellett, nem messze a Dunától, lapályos, vizenyős rónaságon, Pesthez

Digitized by Google

délre 15 mfdnyi távolságra, saját postával. Ékességére szolgálnak a helybeli kath. érsek kastélya, a székesegyház, a piaristák zárdája és Collegiuma, 9 kanonoki ház, Seminarium. Van itt továbbá egy k. kath. gymnasium a piaristák alatt, fő nemzeti iskola, ser- és olajgyár. Népessége a szállásokkal együtt 11,281 r. katholikus, 2 görög, 107 héber; ezek közt 357 czéhbeli mesterember. Határa roppant kiterjedésü, mert 59476 holdat számit 1200 □ ölével. Ebből szántóföld 29145, kaszálló 18486, szölő 1775, tavak és mocsárok 7500, legelő 4670, erdő 600 hold. Ebből ~~ismét~~ polgári szántóföld 5280, kaszálló 2640 hold; majorsági uradalmi 23865 hold szántóföld, 15846 hold kaszálló. A föld kevéssé szikes és mocsáros, de általában gazdag fekete föld, hanem a Duna árja gyakran rongálja. Az örjegi mocsár e határba is behat. Tart a város 4 országos vásárt, u. m. Mátyás napján, urnapkor, N.-Boldogasszony napján, és sz. András napján; és heti vásárokat szerdán és szombaton. A kalocsai érseki megyének, melly a bácsival egyesült, Kalocsa a főszékhelye. Kiterjed ez egész Bács vmegyére, a Csajkások kerületére, továbbá Solt- és Csongrád vmegyék némelly részeire. Van benne 10 valóságos kanonokság, 3 fő, 10 alesperestség, 100 plebánia, 5 szerzetesház. Az érsek suffraganeus püspökei pedig ezek: a csanádi, diakóvári és szeremi, erdélyi, nagyváradi, szegniai és modrusi, zágrábi.

Kalocsa, Máramaros v. orosz falu, melly egy domb által 3 részre osztatik: 1784 g. kath., 80 zsidó lak., egy anya- s egy leánytemplommal, csinos papi lakhelylyel. Vannak szép havasai és legelői, gyönyörü erdőséggel, mellyekben sok vadak, császármadarak, és vad pávák bőven találtatnak, Savanyuvize mind italra, mind fördésre használható. Ennek határában, Német-Mokrára vezető ut mellett van amaz álló viz, mellynek mélysége mindeddig ismeretlen, s mellyet valamelly rettentő földingás, egy Havas részének lezuhantával régibb időben okozhatott. F. u. b. Sztojka, Darvay, Szaplonczay maradékok és több nemesek. Ut. p. Huszt.

Kalocsno, tót falu, A.-Nyitra, ezelőtt Bars vmegyében, Oszlánhoz 1 mfld: 550 kath. lak., kik sok faeszközöket csinálnak, s igen jó meszet égetnek. F. u. többen.

Kálóczfa, magyar falu, Zala vmegyében, az alsó-lendvai uradalomban: 400 kath. lak.

Kálóczfa, magyar falu, Zala vmegyében: 60 kath. lak. Ut. postája Egerszeg.

Kálosa (Alsó-), magyar falu, Gömör vmegyében, a Dapsi puszta és Mihályfalva helység szomszédságában a Vály völgyén fekszik. Ékesíti ezen helységet Draskóczi Sámuel ur kastélya s nagy kiterjedésü kerte, ugy a Hevessi uraknak uri lakhelyük, ezek, s ugy a reformatusok temploma dombon van épülve. Számlál ezen helység 480 lelket, kik közül 460 reform., 5 r. kath., 15 evang., s mindnyájan magyar ajkuak. Van az egész helységben $13^4/_8$ urbéri, $12^8/_8$ allodialis házhely, 10 urbéri s 6 majorsági zsellér. Könnyü munkáju szántóföldje dombokból áll, mind a mellett buzát, gabonát s egyebeket igen jól megterem; rétje elegendő szénát ád s jót, ha a Vály völgyéről a helység rétjén lefolyó patak el nem önti. Az egész helységet Draskóczi és Hevessiek birják. Ut. p. Tornalja.

Kálosa (Felső-), magyar falu, Gömör vmegyében, felülről Mihályfalvával, alulról Alsó-Kálosával határos, völgyben fekszik. A lakosok száma 108-ra megy, mindnyájan ma-

Digitized by Google

gyarok s reformatusok. Van benne 5 urbéri és 4⅜ majorsági telek, 2 zsellér, legelője 82 holdat tesz, az egész helység tagositott. Szántóföldje, mind a mellett hogy hegyes, könnyü munkáju, megterem mindent. F. u. Draskóczi Sámuel. Ut. p. Tornalja.

Kalota, lásd Esküllő.

Kálóz, magyar mv., Fejér vmegyében, a Sárviz csatornája mellett, ut. p. Sár-Keresztur. Lakja 1250 kath., 1230 ref., 60 zsidó, kath. és ref. anyatemplomokkal. Van derék urasági kastélya, angolkertje, több urad. tisztilaka, vendégfogadója. Róna határa fekete és sárga homok, s mindent jól terem; szőlőskertjei is vannak. A város feje egy uradalomnak, mellyhez terjedelmes majorságok tartoznak, nevezetes birkatenyésztéssel. Illyen uradalmi majorságok: Belmajor, Külmajor, Ödön, Kis-Hörcsök, Nagy-Hörcsök puszták. Birják az uradalmat gr. Zichy Ödön örökösei.

Kálozd, puszta, Fejér vármegyében, Válhoz ¾ óra.

Kalsa, Abauj v. orosz-tót-magyar falu, Zemplén vgye szélén: 70 r. kath., 160 g. kath., 4 evang., 45 ref., 4 zsidó lak. Ref. szentegyház. Legelője szük; erdeje, földje elég. F. u. gr. Vandernath, Ócsváry, Bideskuthy, Reviczky.

Kalugyer, oláh falu, Bihar v.-megyében, a váradi deák püspök vaskóhi uradalmában, magas hegyek közé szoritott völgyben: 655 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 5066 hold, mellyből szántó 1577, erdő és legelő 3489 hold. Majorsági földek itt nincsenek. Van itt egy hamuzsirfőző huta, melly 60 egyént foglalatoskodtat, s a Vaskóhnál emlitett Izbuka nevü dagadó forrás is e helység határára esik. Ez Husvét előtt egész Pünkösdig egy vagy 2 óranegyedben, nagy zúgások közt egyszer egyszer rohan ki; felette hideg és tiszta viz, s némellyek fördésre használják.

Kalusa, orosz falu, Ungh vmegyében, Vinnához keletre egy órányira: 7 rom., 315 g. kath., 19 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Lakosai részint föld-, részint szőlőmivelésből élnek. Erdeje sok. F. u. gr. Waldstein. Ut. p. Szobráncz.

Kalyava, tót falu, Szepes vmegyében, Kluknó fil., 201 kath. lak. F. u. gr. Csáky. Ut. p. Lőcse.

Kám, magyar falu, Vas vármegyében, ut. p. Szombathelytől keletdélre 2½ mfld: 513 kath., 16 zsidó lak., paroch. templommal. Birják Bezerédy, Szegedy Ferencz és Scotti.

Kamaháza, magyar falu, Zala vmegyében, az alsó-lendvai uradalomban: 96 kath. lak.

Kamánfalva, tót falu, A.-Nyitra vmegyében, ut. p. Nagy-Tapolcsán: 280 kath. lak.

Kamánháza, puszta, Zala v.-megyében, Pördefölde mellett.

Kamarás (Kis-), puszta, Csanád vmegyében, Mezőhegyeshez csatoltatott, lásd Mezőhegyes.

Kamarás (Nagy-), kir. kincstári puszta, Arad vmegyében. Kétegyházához délre 1½ mfld. E puszta több osztályokra van szakítva, s rajta 2 népes dohánykertész-község is telepittetett meg. Egyik Nagy-Kamarás név alatt 1177 r. kath. magyart számlál, s bir 3005 hold földet 365 □ ölet. A másik kertészség Almásnak hivatik: 730 r. kath. magy. lak., s 2986⁴/₁₀ holdnyi birtokkal. A föld mindenütt fekete, homokkal vegyes, és igen termékeny.

Kamat, puszta, Békés vmegyében, nádas vizenyős rétekkel, Békéshez közel.

Kamenecz (Alsó-), tót falu, Bars, most A.-Nyitra vmegyében, ½ órányira a Nyitra vizétől: 401 kath., 19 evang. lak.

Kamenecz (Felső-), tót falu, Bars, most A.-Nyitra vmegyében: 249

Digitized by Google

kath., 22 evang. lak. Kathol. paroch. templom. Határa mind a két helységnek meglehetős; erdejök, legelőjök sok. Patakja 4 liszt-, és 1 papirosmalmot forgat. F. u. Kosztolányi, Simonyi s m. t. Ut. p. Oszlán.

Kamenecz, puszta, Liptó v.-megyében, Teplához egy fertály: 21 kath. lak.

Kamenicsán, tót falu, Trencsén vmegyében, a Vágh jobb partján: 345 kath., 33 zsidó lak. Határja termékeny; kevés, de jó rét és legelő. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Kamjonka, orosz falu, Szepes vmegyében, hegyes vidéken, ut. p. Késmárk, egy völgyben. Lakja 2200 görög, 144 romai kath., g. kath. anyatemplommal. Földje középszerű, terem árpát, zabot, burgonyát, lent, káposztát, répát. Van 74½ egész urbéri telke, de majorsága az erdőn kivül nincs. Birják Gorjup, és Szemző családok.

Kamocsa, magyar falu, Komárom vmegyében, fekszik lapályos síkságon a Vágh bal partján, Guttához éjszakra fél, Érsekujvártól nyugotra 2 mfldnyire. Mi a helység határát illeti, tagosztály, vagy más hiteles felmérés még itt nem levén, ezt holdakban megmondani nem lehet egyébkint, hanem hogy Kamocsa határa 38 és ½ régi telket tesz, mellyből urbéri föld 31 és ½ telek, a curialistáké pedig 7 telek. Földesuri majorság nincs. A fenemlitett határnak ~~ismét~~ ¼ része szántóföld, ¼-de legelő, ¾-de pedig kaszálló. Szőleje nincs; több lapályos völgyeit fűzfákkal ülteti be, mellyekből minden harmadik, vagy negyedik évi águlemetélés által tüzifát elegendőt szerez. A föld minősége agyagos homok, s czért leginkább gyökeres és kerti növények termesztetnek, minthogy a föld arra legalkalmasabb, s kevés is lévén, gazdasági szempontból legjövedelmezőbb. Termesztetik pedig különösen veres hagyma, sárga répa, petrezselyem, káposzta, dinnye s a t. Az állattenyésztés, valamint a mezei gazdálkodás is meglehetősen díszlik, hanem a Vágh folyók gyakori kiöntései miatt sokat szenved. Népessége 1340 lélek, kik közül reformált vallásu 1203, r. kath. 1, zsidó 56. Nemes 274, polgár 1010, ~~zsidó 56~~. A nyelv egyedül magyar. Telkes jobbágy van 206, zsellér 7, lakó 6, kereskedő zsidó 11. Reformatusok anyaegyházán s iskoláján kivül emlitést érdemel még itt egy olajütő, mellyen keserves izzadással emberi erő tesz szert valamelly kis olajra. Jelenleg földesuraságok: gr. Hunyady József, ki szinte felét birja a helységnek; Balogh Ferencz, Halasy Eduárd, Lieszkovszky, Ghyczy, Petrics, Rozsos curialis nemes családok; Pethes, Kosa, Pollák.

Kámon, magyar falu, Vas v.-megyében, Szombathely mellett: 160 kath. lak., s róna buzatermő határral. Birják Reisig, Udvardy, Darázs, Sághy, Lelovics családok.

Kamond (Kis- és Nagy-) magyar faluk, a Marczal vize mellett, Veszprém vármegyében, az első 180 kath., 170 evang., a második 330 kath., 15 zsidó lak. Határuk róna és termékeny; az elsőt birják nemesek, a másodikat gr. Erdődy Kajetán. Ut. p. Devecser.

Kamonya, népes puszta, Zemplén vmegyében, Butka fil., 43 kath., 14 zsidó lak. Ut. p. Nagy-Mihály.

Kanak, rácz falu, Torontál v.-megyében, a Berzava csatornája mellett, Bókához 1¼ mfldnyire: 120 kath., 6 evang., 828 óhitü lak., anyatemplommal, 53 egész telekkel. A helységet sok puszta körözi, mellyek közül Krivobura puszta roppant kiterjedésü rétjei s legelője miatt nevezetes. F. u. b. Bedekovich, Pet-

Digitized by Google

rovich s más feudalis nemesei a zágrábi püspöknek. Ut. p. Margita.

Kánas, népes puszta, Sáros v.-megyében, N.-Sáros fil., 83 kath. lak. F. u. gr. Wolkenstein örök.

Kancsós, vindus falu, Vas v.-megyében: 218 evang. lak., híres bortermesztéssel. Többen birják. Ut. p. Radkersburg.

Kanisa (Török-), rácz-magyar mv., Torontál vgyében, a Tisza mellett, Szegedhez délre $2\frac{1}{2}$ mfldnyire: 450 kath., 2 evang., 1520 n. e. óhitü, 10 zsidó lak., óhitü és kath. anyatemplommal, kastélylyal, postatisztséggel, a Tiszán révvel, mellyen Magyar-Kanisára mennek által, $89\frac{3}{8}$ egész telekkel. F. u. Szerviczky család.

Nagy-Kanizsa, ném. Grosz-Kanischa, horv. Velika-Kanisa, magyar mv., rendezett tanáccsal, Zala vármegyében, Pesthez 30 mfldnyire a Fiuméba vivő országutban; posta helyben. Két részre osztatik, u. m. Nagy- és Kis-Kanizsára, s a két várost egy széles mocsár választja el. Népessége 9836 lélek, kik kevés óhitüeken, protestansokon, s 1500 izraelitákon kivül mindnyájan r. katholikusok. Van itt r. kath. és óhitü parochia, synagóga, kathol. kisebb gymnasium a piaristák alatt, kir. tanitó-képző-intézet, jó izraelita tanoda, több szivargyár és igen számos kézmüves. E város felette élénk, mert Pest és Horvátország, ismét Bécs és Slavonia, s Bosnyákországok közt feküdvén, kereskedése nagy fontosságu; sertés-, gabona-, marhavásárai felette híresek, s a törökországi sertések, ökrök mind itt mennek keresztül; ezenkivül majd csaknem egész Somogy innen veszi a gyári és gyarmati árukat. Van k. sóháza is. A város feje egy uradalomnak, melly Batthyáni Filep herczegé, s helyben van majorja $220\frac{5}{8}$ hold szántóföldel, $586\frac{6}{8}$ h. kaszállóval, $374\frac{4}{8}$ hold magánylag használt legelővel, a többi legelő közös levén a várossal, és a sánczi urasági majorral is. — Első épitője Kanizsának a Kanisay család volt; később Nádasdy kézre jutott, kitől Maximilian megcserélvén, ide várat épittetett, s annyira megerősitette, hogy abban az időben egész nyugoti Magyarországnak fő védbástyája vala. Azonban a törökök egyszer elfoglalván 90 évig birták, s csak 1690-ben vehette vissza Batthyáni Boldizsár capitulatio mellett. Mostan az 1702-ben lerontott várnak csak a posványok közt lehet maradványait látni.

Kanisa (Ó- vagy Magyar-), Bács vmegyében, jól épült vegyes magyar-szerb mv., a Tisza jobb partján, Szegedtől délre $3\frac{1}{2}$ mfldnyire. Számlál 9137, u. m. 7724 magyar kath., 1297 óhitü, 4 evang., 112 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Synagóga. Városháza. A helységtől $\frac{1}{2}$ órányira van a Tisza révje, mellyen Torontálba járnak át. Határa, mellyet a telecskai dombok hasitnak keresztül, szálásokra van felosztva. Földe fekete, s szép buzát, kukoriczát, sok kölest és dohányt terem. Marhatartása virágzó. A Tisza mentében; és a Körös-ér körül sok posványai vannak. Határa roppant, mert 1600 □ ölével 32,080 holdra megy, szabad koronai kerületi hold pedig 2200 □ ölet tevén, illyen holdakban van polgári szántóföld 2828, rét és beltelek 11,032, legelő 5300, szőlő 278, uradalmi föld 306, nádas 2800, tavak, vizek 396, utak 391 hold. E város a koronai tiszamelléki szabad kerülethez tartozik.

Kánó, magyar falu, Gömör v.-megye félre eső szélén völgyben, Borsod vgyei Telekes helység szomszédságában fekszik. Van benne a reformatusoknak templomjuk; a lakosok száma 321-re megy, eredet-szülte magyarok. Van $17\frac{1}{6}$ urbéri, $5\frac{4}{8}$ majorsági telek, 2010 hold erdő; szán-

Digitized by Google

tófölde mindent megterem; rétje elegendő takarmányt ad, jó s bő legelője miatt alkalmas hely szarvasmarha- és juhtenyésztésre; a helységen végig egy patak folyt, gyakran kiönt, s miatta a helység gyakorta sáros. Helyben lakó Almási családon kivül birják Jankovics, Hevessi, Hámos urak, és egy részit a pataki collegium. Ut. p. Putnok.

Kánora, orosz falu, Beregh v.-megyében, fekszik F.-Vereczkéhez $^1/_2$ mfdnyire: 417 g. kath. 4 zsidó lak. Földe felette köves, sovány; erdeje, legelője elég. F. u. gr. Schönborn.

Kány, orosz falu, Abauj vmegyében, Jánokhoz $1^1/_2$ órányira: 14 r. kath., 450 g. kath., 43 ref., 27 zsidó lak. Görög kath. anyatemplom. F.u. többen.

Kánya, magyar falu, Tolna v.-megyében, Somogy vmegye szélén, ut. p. Siófok. Van 800 kath. lakosa, anyatemploma. Határa termékeny de szük; szőleje is kevés. Birja gr. Viczay család.

Kányaháza, oláh falu, Szathmár vmegyében, az Avasságon: 1136 g. kath., 14 zsidó lak., s anyatemplommal. Szétszórva épült, több dombok oldalában. A Túr vize itt folyik el. Határa hegyes, völgyes és sovány; szép szőlőhegye és erdeje van. F. u. többen, u. m. Teleky, Károlyi, Kornis grófok s a t. Ut. post. Aranyosmegyes.

Kanyanka, Nyitra m. tót falu, Lazán fil 306 kath. lak. F.u. a bajmóczi prépost. Ut. p. Privigye.

Kanyár, Szabolcs v. magyar f., a Tisza mellett, Zemplén vármegye szélén: 27 római, 1 g. kath., 345 ref., 9 zsidó lak., ref. anyatemplommal, mocsáros határral. Hala, nádja, szénája bőséggel. Van öt 2-ik osztálybeli egész telke. F. u. a lelcszi Convent. Ut. p. Berkesz.

Kánye, puszta, Bihar vmegyében, Sarkad mellett, igen gazdag határral. Birja gr. Almásy Alajos, és a sarkad-kereszturi közbirtokosok.

Kanyóvár, magyar falu, Zala vmegyében, 280 kath. lak. Ut. p. A. Lendva. Egy régi vár és sánczolások nyoma most is látható.

Káp (Alsó és Felső), Nyitra m. két egymás mellett lévő tót falu, a Gábor hegye alatt. — Az első 143 kath., 11 zsidó; a második 43 kath., 4 zsidó lak. F. u. többen. Ut. post. Galgócz.

Kaparás, Nyitra m. puszta, Szelőcze filial. 25 kath. lak.

Kapasz, puszta, Hont vmegyében, Ipoly-Keszi mellett.

Kapberek, erdős puszta, Komárom most Esztergom vmegyében, Tatától $1^6/_{16}$; Komáromtól $2^{14}/_{16}$, nesztmélyi utolsó postájától $2^3/_{16}$ állomásnyira. Határa keletről sz. Tamás, délről Zsemlye, nyugotról Sikvölgy, kis részben Körtvélyes, északról Körtvélyes; kiterjedése 1425 h. körül. Az erdőség közepén derék vadászlak; völgyei téresek; hegyei szelid emelkedésüek. Nyugotról a körtvélyesi határszélen a Hosszuhegy és Nyergeshegy közti hegysarkon sürü erdők közt meredek hegyen látszanak a régi Vithánvár omladékai, mellynek fenálló falai annak erősségét most is mutatják, a vár egyébiránt csak kisszerü lehetett, de erős, s tőle Kömlődnek, Tatának, Komáromnak szép kilátás nyilik. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Kapi, Kapussani, Sáros v. tót f., Eperjeshez kelet-északra $1^1/_4$ mfd. 950 kath., 2 evang., 6 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Két kastély. Vendégfogadó. Termékeny határát a Székcső keresztül folyja; erdeje derék. A helység mellett egy magas meredek hegyen állott a Kapivár. Épült 1310-ben; 1685-ben Tököly elfoglalta, de tőle Schulcz cs. vezér visszavette; 1611-ben Keczer András felgyujtván elpusz-

Digitized by Google

titotta, s most romban hever. F. u. a Kapi nemz.

Kapi, magyar falu, Győr vmegyében, a Tóközben, a Rábcza mellett, ut. p. Győr. Van 300 evang., 30 kath. lak., evang. fiók-egyháza és iskolája. Szántóföldje kevés de termékeny; rétje, legelője bőven; gabonával kereskedik.

Kapfsó, Sáros v. orosz falu, a makoviczi uradal., Duplin fil. 32 római, 309 g. kath., 2 evang., 9 zsidó lak. Nagy erdő, tehenészet. Ut. post. Orlik.

Kapitányszállás, puszta, Bihar vármegyében, Sarkad mellett. Földje jó különösen marha-legelőnek. Birja gr. Almásy Alajos és a sarkadkeresztúri közbirtokosok.

Kápláth, (Koplotovecz), Nyitra m. tót falu, ut. p. Galgóczhoz $^3/_4$ órányira, a Vágh mellett. Számlál 442 kath. lak. Földe termékeny, van vizimalma, erdeje, bora, és sok gyümölcse. Meleg-forrásai csak kenderáztatásra használhatók. F. u. Kochanovszky, Frideczky, gr. Erdődyné. s m. t.

Kaplyon vagy Kaplony, Szathmár v. magyar-német falu, N.-Károlyhoz észak-keletre $^1/_2$ mfdnyire: 650 római, 89 g. kath., 334 ref. lak., ref. anyaekklésiával. Van itt egy sz. Ferencziek zárdája és szentegyháza, mellyet gr. Károlyi Sándor alapitott a régi kolostor helyén. A templomnak délre eső kápolnája alatt van egy sirbolt, melly a gr. Károlyi nemzetség temetkező helye. Határa mindent bőven terem, s észak felől Kraszna vizéből alakuló tavai vannak. F. u. gr. Károlyi, Bagossy nemzetségek s több apró birtokosok.

Kapocsány, oláh falu, Bihar vmegyében, egy hosszu hegysor tövében, M. Csekéhez $1^1/_4$ mfd., 230 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Van itt urbéri szántó 220, rét 60, legelő 90, majorsági 60, rét 30, szőlő 6 h. Sok szilva és jó bor. Csupán szarvasmarhát tenyészt. Van Hollód nevü vize, s azon egy malom. Birja Géczynő asszonyság.

Kapolcs, magyar falu, Zala v.-megyében, a Bakony szomszédságában, a budai országutban, ut. post. Veszprémtől 3 óra, az Eger vize mellett. Lakja 800 evang., 563 kath., 174 reform., 120 zsidó, evang. anya-, kath. és ref. fiók-templomokkal, synagógával. Földjei csak közép termékenyek; szőlőhegye savanyu bort terem, s e mellett kifakadáskor a fagy a tőkét gyakran elrontja. Nevezetes az itt találtató hófejérségü fövény, melly üveghutákban és porczelán-gyárakban nagyon használható; továbbá egy különös forrás a helységnek Apáthi felől eső részén, a fürészmalom udvarában. Ez négyszögre körülkerittetvén, egy kis tavat képez, s már 12 lépésre lisztörlő kerekeket hajt meglehetős sebességgel. Színe kék, zöld, fekete s olly borzasztó, hogy bele tekinteni is irtódzás. Említést érdemel még egy kősziklás és erdős hegyoldalban levő kis barlang, melly a lakosok által pokolliknak neveztetik. Az Eger vize itt 9 líszt- és 3 fürészmalmot hajt. Kapolcs régi időkben, Attila-Kapolcsnak neveztetett, s nevezetes illy nevü regényes váráról, mellynek romjai az ugynevezett Királykövön látszanak. Többen birják.

Kápolna, oláh falu, Bihar vármegyében, Váradhoz $4^1/_2$ mfd., felemelkedett dombon, a Fekete-Körös jobb partján, 683 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 700 h. szántó, 200 h. rét, 300 h. erdő, 20 hold legelő, Körös medre és kövecses térek 80 h. Az erdőn kivül semmi majorság. Földe a Körös bal partján termékeny, de a jobb parton dombos sovány. Vize a Fekete-Körösön kivül

Digitized by Google

ennek elhagyott árka **Bálta** nevü. Birja a váradi deák püspök.

Kápolna, (Kapelle), tót falu, Pozson, most F. Nyitra v., Czifertől délre fél órányira az országutban. Számlál 237 kath. lak. Kath. paroch. templom. F. u. gr. Pálffy Ferencz.

Kápolna, Abauj v. puszta, Füzérhez $1\frac{1}{2}$ órányira: 39 kath. lakossal.

Kápolna, Heves v. magyar f., Kálhoz északra $\frac{1}{2}$ órányira, a Tarna mellett: 1314 kath. vagyonos lakosokkal. Kath. paroch. templom. Postahivatal és váltás, Eger s Gyöngyös közt. — Gazdag sik, s róna határ; az itt letelepedett németek egészen elmagyarosodtak. F. u. az egri érsek. E helységnél történt 1849 februar végén azon két napi ütközet, mellyben h. Windischgrätz cs. k. osztrák tábornagy 50 ezer emberrel a Dembinszky vezérlete alatt álló magyarokat megtámadván, azokat Mező-Kövesd és Tisza-Füred felé visszanyomta.

Kápolna, Abauj-Torna v. magyar falu, Varbóczhoz közel: 142 ref. lak.

Kápolna, puszta, Fejér vmegyében, a moori uradalomban, a vértesi hegyek közt, 200 lakossal.

Kápolna, igen szép és termékeny puszta, Tolna vmegyében, Medina mellett, s ut. p. Tolnához nyugotra $1\frac{1}{2}$ órányira. Van 160 lakosa, sok szántóföldje, jó rétje és legelője, szőleje. Birja Kápolnay család.

Kerkás-Kápolna, magyar falu, Vas vmegyében, ut. p. Lövő, 148 reform., 40 kath. lak. Közbirtokosoké.

Kápolna, puszta, Zala vmegyében, Balaton-Magyarod mellett.

Kápolna, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Baksa, 300 kath. lak. Birja h. Eszterházy.

Kápolna, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól, melly ut. postája, $^{13}/_{16}$ állomásra, hegy alatt. Határa 2127 hold, mellyből 491 hold szántó, 131 hold kaszáló, 448 hold legelő, 323 h. szőlő, 731 hold erdő. Van $16^{3}/_{4}$ urbéri telek. A föld lapos, s néhol emelkedett sikon fekete nyirok, tiszta buzát, rozsot, zabot, kukoriczát, burgonyát bőven terem. Szőlőhegye jó bort ad. Az erdő szinte inkább egyenes mint dombos, s tölgy- és cserfákból állván, makkot, gubacsot bőven terem. Lakja 617 lélek, kik 10 zsidón kivül reformatusok, anyatemplommal. A helységen keresztül folyik a **Nyögő** patak, melly Szentpéteren tul a Sajóba szakad. Birtokosa: a korona.

Kápolna, magyar falu, Vas vmegyében, az íntai uradalomban, 150 kath., 70 evang. lak. Ut. post. Kis-Czel.

Kápolnás, oláh falu, Krassó vmegyében, Facsethez 2 óra, 1400 n. e. óhitü lak., paroch. templommal. Van sok erdeje, szilvása, szőleje. Az uradalmi legelő mintegy 2000 holdra terjed. Birja gr. Zichy.

Kápolnás, puszta, N.-Kunságban, Madaras által biratik.

Kápolnásfalu, magyar falu, Vas vmegyében, a Sorok mellékén, ut. p. Szombathely, 120 kath., 80 ref. lak. jó buzát termő róna határral. Birja gr. Hugonnai Gusztáv.

Kápolnás-Nyék, lásd Nyék.

Kápolnás-Tamási, lásd Tamási.

Kápolnás-Visnye, lásd Visnye.

Kapoly, magyar falu, Somogy vmegyében, 758 ref., 203 kath. lak., ref. és kath. anyatemplommal. Hegyes völgyes határa termékeny; erdeje és szőlőhegye van. Birja a tihanyi apátság, s más nemesek.

Puszta-Kapoly, puszta, Somogy vmegyében, Kapoly helységétől délre.

Digitized by Google

Kaponya, magyar falu, Zemplén vmegyében, Bottyánhoz ½ órányira: 169 római, 42 g. kath., 4 evang., 53 ref., 76 zsidó lak. Szántóföldje 275 hold. F. u. Szerdahelyi, Durcsák. Ut. p. Ujhely.

Kapornak, magyar falu, Vas vmegyében, ut. post. Lövő, 88 evang. 20 ref. 14 kath. lak. Többen birják.

Kapornak (Kis), magyar falu, Zala vmegyében, közel N.-Kapornakhoz, 87 kath. lak.

Kapornak (Nagy), magyar m. v. Zala vmegyében, erdőkkel és szőlőhegyekkel körülkeritve, ut. post. Egerszeg. Lakja 988 kath., paroch. templommal. Földjei csak közép termékenységüek. Apátsága 1216-ban alapitatott a sz. benedekiek számára, s hiteles levéltára is volt; jelenleg ismét jövedelmes apátság, s ő felsége világi papoknak szokta adományozni.

Kapos (Kis), Ungh v. magyar m. v., Unghvárhoz nyugotra 2½ mfdnyire: 179 római, 20 g. kath., 218 ref., 4 zsidó lak. Kath. paroch. templom. F. u. a jászói prépostság.

Kapos (Nagy), Ungh v. magyar m. v., Kis-Kapos szomszédságában: 231 római, 30 g. kath., 814 ref., 34 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház, sok urasági épülettel, számos nemes lakossal. Határa róna, s igen termékeny, szénája bőséggel; körülötte több apró tavak találtatnak, mellyek közt legnagyobb az Ortói. Makkos erdeje derék. F. u. a jászói prépostság.

Kapos-Mérő, lásd Mérő, Somogy vmegyében.

Kaposvár, magyar város és főhelye Somogy vmegyének, Pesthez 24 mfdnyire, saját postahivatallal a Kapos vize mellett. Lakja 3780 lélek, kik jobbára r. katholikusok, paroch. templommal. Ékességére szolgál az uj vármegyeháza, s több uradalmi és magán derék épületek. Van egy posztógyára, mellyet egy részvényes társaság állitott fel, s czélja a megyei raboknak dolgot adni. Kath. gymnasiuma jelenleg megszüntetett. Határa első osztálybeli. Szőlőhegye roppant kiterjedésü s jó asztali bort terem. A város feje h. Eszterházy Pál egyik uradalmának.

Káposztafalva, (Kabsdorf), Szepes v. tót m. v., ut. post. Horkához egy órányira: 1025 kath., 29 evang. lak. Kath. paroch. templom. Szegények háza. Sok urasági épület. Fürész- és liszt-malmok. Vashámorok; és nagy erdő. Találnak itt meglehetős nagyságu Karniolt. A toronyban igen szép hangu harang csügg, melly hajdan a Lapis refugii hegyen állott Karthausi kolostorban függött. Közel a helységhez egy erdős vidéken emelkedik fel a Lapis refugii nevü hegy. Nevét onnan vette, mivel IV. Béla alatt a tatárok pusztitása elül a szepességi németek ide vették fel magukat; itt laktak mintegy 3 esztendeig; a hegyet kőfallal körülvették, sőt egy templomot is épitettek, melly utóbb a Karthausi szerzetesek birtokába jött. A templomnak már ma csak omladékai látszanak, s körülötte iszonyu magasságu fenyőfák emelkednek fel. Ezen hegy gyomrában van még három nevezetes barlang is. F. u. gr. Csáky.

Kapriora, oláh falu, Krassó vmegyében, Facsethez 2½ órányira, közel a Maroshoz sziklás hegyek között: 5 kath., 745 óhitü lak., anyatemplommal, köves sovány határral, bortermesztéssel, sok gyümölcscsel. Birja Vodianer család.

Kapronca, puszta, Nógrád m. A. Esztergal filial. 11 kath. lak.

Kapronca, (Deutsch Litte), német falu, Bars m. Körmöcz mellett: 1045 kath. lak. Kath. paroch. templom. Nagy erdő. Sovány köves határ. F. u. a beszterczei püspök.

Kapronca, (Pokriwnicza), tót falu, Sáros vmegyében, Kurimá-

Digitized by Google

hoz délre 1 3/4 mfd. 566 kath., 5 evang., 54 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Vizimalom. Jó rozs-termő föld. F. u. többen. Ut. p. Eperjes.

Kaprucza, oláh falu, Arad v.-megyében, a Maros mellett, az Erdélybe vivő posta- és országutban, Aradhoz 6 1/4 mfd., 736 n. e. óhitü lak., paroch. fatemplommal, s iskolával. Van itt vendégfogadó, postahivatal, két patakmalom. Hegyes völgyes határa 2000 hold, mellyből 580 hold szántóföld, 300 h. rét, 12 h. urasági szőlő, a többi urasági bükkes és tölgyes erdő. Földje főleg kukoriczát terem; szilvája, almája sok. Birja özv. Kaszonyinő asszonyság.

Káptalanfalva, magyar falu, Zala vmegyében, 850 kath. lak., paroch. templommal. Tágas határa termékeny; makkos erdeje szép. Birják gr. Eszterházy Józsefnő, Mihály és Károly. Ut. p. Devecser.

Káptalan-Kiss, lásd Kiss.

Kapuvár, magyar m. v. Sopron vmegyében, rónaságon, Sopronhoz keletre 5 mfdnyire, 6 evang., 50 zsidó, 4000 r. kath. lak., derék paroch. egyházzal és plebániával. Van itt jeles uradalmi tisztilak, postahivatal, serfőzőház, mellyben igen jó izü sör főzetik. Lakosai közül 84 kézmüves, 4 kereskedő, 10 lakó, 669 zsellér, kik különben hajdutelkes gazdák, de mivel csak 18 gyalog napot szolgáltak, zselléreknek neveztettek. Mindnyájan kiváltságosok. Gr. Nádasdy idejében a várban rendes katonai szolgálatot tettek, s azért kapták földjeiket s kiváltságaikat, s a vámtól egyelőtt országszerte mentesek voltak. Határa 6000 hold, mellynek fele szántóföld, fele rét és legelő; fele urbériség, fele majorság. Földe agyag, melly megterem minden termesztményt; főkép azonban gabona és dohány termesztetik; az állattenyésztés s a mezei-gazdaság az uraságnál kitünő karban van. Négy országos-vására jan. 10., mart. 25., jul. 25., nov. 1. s minden csötörtökön hetivásár. Folyóvize a kis Rába, melly régen a várt két ágával bekeritette. E vár hajdan a nevezetesb erősségek közé tartozott; a török ellen 1559: 30 t.czikk szerint megerősittetni rendeltetett. 1656. a bádeni fejedelem ostrommal bevévén, a törököktől roppant hadikészületek foglaltattak el. 1708. Rákóczy seregei bevévén, leromboltatott, s régi erősségének nyoma sincs. Említést érdemel, hogy 1749 mart. elején a halászok a Hanságban levő királytóból egy 8 éves vadgyermeket hálóval fogtak ki, ki is az uradalmi lakba viletvén, mart. 17-kén Hany Istvánnak kereszteltetett, s már beszélni és némi munkát tenni is kezdett, midőn vigyázatlanságból megszökött, a Rába folyóba ugorván. Birja Kapuvárt h. Eszterházy Pál.

Kara, puszta, Pest vmegyében, Tápio-Szeli határával van összetagositva. Lásd Szeli.

Kara, puszta, a Jászsághoz tartozik, s 1/2 Fénszaru, 1/2 A. Sz. György birja. Határa nagyobb részt homokos és tanyák vannak rajta. Fekszik Pestmegyei Törtel helysége mellett.

Kára, német falu, Somogy vmegyében, közel Török-Koppányhoz, ut. p. Siófok. Lakja 198 kath. Határa hegyes, agyagos és nehéz mivelésü; borf termeszt. Birja a Zichy nemes család.

Karáb, puszta, Pozson vgyében, Alistál filial. 17 kath. lak.

Karáczadfa, magyar falu, Baranya vmegyében, ut. p. Pécs, 84 kath. lak. Határa 620 2/8 hold, mellyből urbéri beltelek 16 1/8, szántóföld 337 3/8, rét 65, legelő 91 6/8, szőlő 11, uradalmi erdő 96 hold. Birja Majláth György.

Karácsfa, (Hagensdorf), német falu, Vas vmegyében, ut. p. Kör-

Digitized by Google

mend. Lakja 480 kath., kik szép lovakat nevelnek. Kath. par. templom. Birja gr. Erdődy.

Karácsfalva, orosz falu, Bereg-Ugocsa vmegyében, közel ut. p. Tisza-Ujhelyhez: 16 romai, 284 g. kath., 3 ref., 6 zsidó lak.; róna, de kicsiny határral. F. u. Ujhelyi, Sztojka, Szaplonczay s m.

Karácsond, magyar falu, Heves vmegyében, Gyöngyöshöz 1½ mfldnyire: 1698 kath. lak. Kath. par. templom. Sík, termékeny határ; nagy juhtenyésztéssel, erdővel. F. u. Taródy Bertalannő, b. Baldachy, Ocskay, b. Orczy Lőrincz örök., Gosztonyi, Orczy János, Okolicsányi, s több családok.

Karácsond, puszta, Abauj v.-megyében, F.-Gagy fil., 11 kath. lak.

Karácsonfa, magyar falu, Zala vmegyében, az egerszegi uradalomban: 200 kath. lak.

Karácsonfalva, orosz falu, Máramaros vgyében, Szigethez 1¼ mfldnyire: 11 r., 639 g. kath., 5 ref., 219 zsidó lak., g. kath. templommal, synagógával. F. u. a Pogány nemz.

Karácsonmező, (Kracinewcze), tót falu, Sáros vmegyében, Hanusfalvához éjszakra 1¼ mfld: 237 kath., 201 evang., 1 ref., 85 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Jó határ. Erdő. F. u. Semsey örök. Ut. p. Eperjes.

Karácsonszállás, puszta, Fejér vmegyében, roppant de homokos határral. Az előszállási uradalomhoz tartozik.

Karád, magyar falu, Zemplén vmegyében, a Tisza mellett, S.-Patakhoz 2 mfld: 1571 ref., 17 zsidó lak. Ref. anyaszentegyházzal. Ezen helységet mocsárok, lápok, nádas tavak veszik körül, s mind a többi helységektől elszigetelik, mind a földmivelést akadályoztatják. Ut. p. Ujhely.

Karád, magyar mv., Somogy v.-megyében, kies vidéken, ut. p. Szemes. Lakja 2400 kath., paroch. templommal. Tágas, dombos határán sok buzát és szénát termeszt; szőlőhegye, erdeje van. Birja a veszprémi püspök.

Karakó, magyar falu, Vas v.-megyében, Veszprém vmegye szélén, Jánosházához ½ óra: 460 kath. lak., paroch. templommal. Birja a kegyes alapitvány, s ut. p. Devecser

Karakó, oláh falu, Arad vmegyében: 197 óhitü lakossal, s hegyes határral.

Karakó-Szörcsök, lásd: Szörcsök.

Karáncs, magyar falu, Baranya vmegyében, ut. p. Herczegszőlős ¼ mfld: 1500 ref., 343 kath. lak., ref. anya-, kath. fiók-templommal. Határa gazdag termékenységü; fejér bora igen becses. A dárdai urad. tartozik.

Karancsallya, magyar falu, Nógrád vmegyében, a Karancs hegy tövében: 496 kath. lak., és meredek kerek parton álló kath. fil. templommal. Földje jó mivelés után termékeny. F. u. Jankovics Antal. Ut. p. Szakál.

Karancs-Keszi, magyar falu, Nógrád vmegyében, a Dobrava patakja mellett: 1130 kath., 35 evang. lak., egy kath. anyatemplommal. Határa nagy és termékeny; rétje, erdeje elég; szőleje sok és jó bort ad. F. u. Gyürky István özvegye, Haan, Hegyesi, Básthy, Jakabfalvy, Horváth, Bakó s m. t. Ut. p. Szakál.

Karancs-Ság, magyar falu, Nógrád vmegyében: 1113 kath., 49 evang., 6 zsidó lak., s egy meredek hegyen épült kath. anyatemplommal. Határa tágas és jó; erdeje nevendék; szőleje, földje, rétje elég és termékeny. F. u. Kubinyi Gáspár, kinek itt ékes lakháza és kertje van. Hajdan a szerencsétlen Ságh Felicián birta. Ut. p. Szakál.

Káránd (Kis-), puszta, Bihar vmegyében, N.-Káránd mellett: 180 h. szántóföldd el, 20 h. réttel, 591 h.

Digitized by Google

erdővel. Ezeket haszonbérben tartja 25 n. e. óhitü család a váradi deák püspöktől.

Káránd (Nagy-), puszta, Bihar vmegyében, hegyes erdős vidéken, M. Csekéhez 1 óra, 175 h. szántóföldel, 25 h. réttel, 1268 h. erdővel. Ezeket mintegy 167 n. e. óhitü oláh haszonbérben tartja a váradi deák püspöktől.

Káránd (Toplicza-), oláh falu, Bihar vmegyében, hegyes vidéken, a váradi deák püspök uradalmában: 389 n. e. óhitü lak. s anyatemplommal. Van itt 538 h. szántóföld s rét mind urbériség, és 2678 hold majorsági erdő. Fekvése szép; földe meglehetős; erdeje a lapályon gyönyörü tölgyfákkal ékeskedik, mellyekből zsindely, donga készül. Közel a faluhoz van egy meleg forrás, mellynek vize vasas, szabadon levén, fördésre nem alkalmaztatik, hanem lent és kendert áztatnak benne. Sok és szép gyümölcsöt találni itt.

Karap, puszta, Pozsony vmegyében, Bögellő és Hidvég közt.

Kárász, magyar falu, Szabolcs vmegyében, ut. p. Berkeszhez keletre 1¼ órányira: 400 romai, 620 gör. kath., 400 reform., 183 zsidó lak., ref. és g. kath. anya-, r. kath. fiók-templommal, melly Gemzséhez tartozik. E r. kath. templom igen régi épület, s a hajdaninak csak sanctuariuma; közvélemény szerint ez is, mint a kisvárdai templom, sz. László király idejében épült. Határa 955 t hold, s tagositva van. Ebből a lakosok birnak 22 és ⅝ telek után 1234 holdat és 78 hold dézsmás szőlőt; mind a három hitfelekezet papja egy egy, a tanitók fél fél telket. Az erdő tesz 2000 holdat. A helység felett van egy magyar kalap formáju földhányás, Gara Miklós nádori székhelye, mellyen hajdan törvényt szolgáltatott. Nevezetes továbbá a határban két hányt halom, az ugynevezett test- és vérhalom, melly alatt a Zápolya János Zsigmond által a Solimán Szigetnél történt halála hirére Tokaj ostromától elbocsátott, de rablásaik miatt levágatott tatárok feküsznek. A helység keleti oldalán fekszik egy nagy tó, mellyből a kárászi határra 170, a gyulaházi határra 340 hold esik, mellynek lecsapolása azonban munkába vétetett. Birják: Ferenczy Antal, Némethy József, Komjáthy Pál, Ladányi, Kálmánczhelyi, Asztalos, Mikó és több nemes családok.

Kárász, magyar falu, Baranya vmegyében, Bonyhádhoz 2, Pécshez éjszakra 3 órányira: 464 kath. lak. és paroch. templommal. Határa 1911⅝ hold, mellyből urbéri beltelek 20⅜, szántóföld 638, rét 93, szőlő 116, uradalmi beltelek 3⅞, szántóföld 25⅞, rét 2⅜, erdő, molly egyuttal közlegelő, 1012 hold. Földe jó mivelés mellett mindent megterem. A gyümölcstermesztés terjesztésére s nemesitésére a köznép közt igen sokat tett a helybeli Jankó János plebánus ur, ki különben is müvelt férfiu levén, hivatala körét s fontosságát teljesen felfogta s betölti. A helység birtokosa a pécsi püspökség.

Karaszló (Alsó-), orosz falu, Bereg-Ugocsa vmegyében, az Ilosva vize mellett: 1212 g. kath. lak., s anyatemplommal. Földe elég termékeny; rétjei jók. F. u. gr. Károlyi, Morvay, Pogány, s m. Ut. p. Nyiresfalva.

Karaszló (Felső-), két helységre osztott orosz falu, Bereg-Ugocsa vmegyében, az egyik oroszul H r e b l y a, a másik R o s z t ó k a. Hreblyán lakik 405 g. kath., Rosztókán 314 g. kath. lakos. F. u. nagyobb részben gr. Károlyi, s még Morvay, Ilosvay s m. Ut. p. Nyiresfalva.

Karaszó, oláh falu, Bihar v.-megyében, egyenes téren, ut. p. Várad

Digitized by Google

4½ mfld. Lakja 792 n. e. óhitü, anyatemplommal. Van 1506 h. szántóföldje és rétje, mellyek összevissza használtatnak, 40 h. gyeplegelő, 944 h. legelőnek használt erdő, és 2831 h. szép makkos erdő, melly az uraság által folyvást tilalomban tartatik. Földei dombosak, kemény agyagosak; sertést és szarvasmarhát eleget tenyészt. Birja a váradi deák káptalan, mellynek az erdőn kivül csak 15 hold majorsága van.

Karasztos, (Rachsolten), horvát falu, Vas vmegyében: 230 kath., 18 evang. lak., agyagos földekkel, kövér rétekkel. Közbirtokosoké. Ut. p. Kőszeg.

Karátföldе, magyar falu, Vas vmegyében, gr. Festetics Tassiló vasvári uradalmában: 400 kathol. lak., bortermesztéssel. Ut. p. Vasvár.

Karavukova, német falu, Bács vmegyében, a Mosztonga mocsárjai mellett, Bácshoz éjszakra 1½ mfld: 1844 kath., 6 óhitü, 3 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Tehetős lakosai sok és jó kendert, kolompért, buzát s a t. termesztenek. Marhájuk, boruk, nádjuk elég. Halat nemcsak a mocsárban, hanem az innen egy mfldre eső Dunában is fognak, még pedig nagy bőséggel. Földjük részint lapályos, részint fekete agyag. F. u. a kamara. Határa 15,404 hold 1100 □ ölével; ebből urbéri szántó 1488, rét 992, jó legelő 800, lapályos legelő 1043, szőlő 190, uradalmi makkos erdő 2497, lágyfa-erdő 758, nádas 6479, mocsár 1214; utak 123 hold.

Kárbonár, oláh falu, Bihar v.-megyében, az Erdélytől elválasztó havasok tövében, Belényeshez 2 mfld: 617 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 324, rét 178, legelő 208, majorsági erdő 1490 hold, mellyben őzek, vaddisznók is tanyáznak. Van egy patakja. Birja a váradi görög püspök.

Karcsa (Amadé-), magyar falu, Pozsony vmegyében: 116 kath. lak. Fekszik a Csalóközben, ut. p. Somorjához keletre 2 mfld.

Karcsa (Damazér-), magy. falu, Pozsony vmegyében: 18 kath. lak.

Karcsa (Egyház-), magyar falu, Pozsony vmegyében: 53 kath., 5 zsidó lak. Kath. paroch. templom.

Karcsa (Erdőhát-), magyar falu, Pozsony vmegyében: 117 kath. lak.

Karcsa (Etre-), magyar falu, Pozsony vmegyében: 290 kath., 10 zsidó lakossal.

Karcsa (Geöncző-), magy. falu, Pozsony vmegyében: 72 kath. lak.

Karcsa (Királyfia-), magyar falu, Pozsony vármegyében: 213 kath., 5 zsidó lak.

Karcsa (Kulcsár-), magyar falu, Pozsony vmegyében: 145 kathol., 4 zsidó lak.

Karcsa (Morócz-), magyar falu, Pozsony vmegyében: 152 kathol., 6 zsidó lak.

Karcsa (Pinka-), magyar falu, Pozsony vmegyében: 159 kath. lak.

Karcsa (Sólymos-), magyar falu, Pozsony vmegyében: 112 kath. lak.

Karcsa (Sipos-), magyar falu, Pozsony vmegyében: 99 kathol. lak. Mind a 12 Karcsa egy tagban igen kevés messzeségre fekszik egymástól. Szerdahelyhez 1, ut. p. Somorjához 2 órányira. Határjokat számos vizerek, lapályok futják keresztül, mellyekben sok, de nem igen jó szénát csinálnak; azért fő élelmök a marhatartás. Egyébiránt szántóföldeik meglehetős termékenységüek, csak hogy sok helyt pőrjések. Tüzelni tűzfát, jegenyét használnak. Birtokosai több nemesek, kik között nevezetesebbek: Bartal, Kulcsár, Somogyi, Kondé, gr. Amade, Bacsák sat. Morocz-, és Pinke-Karcsa a vajkai székhez tartozik.

Karcsa, magyar falu, Zemplén vármegyében, S.-Patakhoz keletre 2

Digitized by Google

mfldnyire: 78 kath., 319 ref., 13 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház, 277 hold szántóföldel, mocsáros határral, s egy régi góth templom omladékival. F. u. a gr. és b. Sennyeiek.

Karcsava, orosz-tót falu, Ungh vmegyében, Ungvárhoz éjszakra 1¼ mfld: 116 rom., 172 g. kath., 11 ref., 15 zsidó lak., s részint hegyes, részint róna határral. F. u. b. Horváth János.

Kardó, oláh falu, Bihar vmegyében kisebb dombok közt, Váradhoz 1½ mfldnyire: 566 g. kathol. lak. s anyatemplommal. Határa 3427 hold, mellyből 715 h. szántó, 330 h. kaszálló, 385 h. legelő, 1997 hold erdő. Földe sárga és vörös agyagos, nehéz mivelésü. Birtokosa a váradi deák püspök, kinek itt csak az erdő majorsága.

Kardosrét, máskép Kis-Esztergár, Veszprém vmegyében, N.-Esztergár falu határában telep, az Ányos családé.

Kardos-Vaszka, tót falu, Trencsén vmegyében, Domanis mellett: 143 kathol. lak. F. u. a Kardos család.

Kardszag, vagy Kardszag-Ujszállás, főhelye a Nagy-Kunságnak, a Jász-Kun megyében, Debreczenhez nyugotra 6 mfldnyire a pesti országutban, saját postahivatallal. Van 12,344 magyar lakosa, kik közt 11,293 ref., 1030 rom. kath., 1 ágostai, 20 n. e. óhitü; r. kath., ref. és n. e. óhitü paroch. templomokkal, jó karban levő ref. iskolával. A reformatusok itt 2 lelkészt tartanak. Nagy határa egészen róna, keletre igen lapályos, s azért főleg legelőnek használtatik; másutt gazdag fekete föld, melly sikeres tiszta buzát, árpát, zabot, kétszerest, kukoriczát terem. Jelenleg a hajdani Nagy-Kunság egy járást képez, mellynek területe 15,425,000 □ öl, vagyis 19 □ mfld.

Karkócz, (Tarkocz, Tarkovicza), tót falu, Nyitra vmegyében, a nagy-szombati országutban, ezen várostól 1½ órányira. Lakja 895 kath., 38 zsidó. Földe jó; bort termeszt. F. u. többen.

Karló, német falu, Sopron v.-megyében, Sopronhoz dél-nyugotra 3¼ mfld, Ausztria szélén: 280 kath. lak. Van 364 hold sovány szántóföldje, 98 h. rétje, 42 h. kertje, 711 h. községi, s 1500 hold uradalmi fenyves erdeje. Birja h. Eszterházy, s a helység áll 12⅜ urb. telekből.

Karlova, rácz falu, Torontál vmegyében, a kikindai sz. kerületben, ut. p. Beodrához közel: 48 kath., 2 ref., 2668 n. e. óhitü, 16 zsidó lak., óhitü anyatemplommal, 106 egész telekkel. F. u. a kamara.

Karmacs, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Szalabér. Van 950 kath., 20 zsidó lak, paroch. temploma. Határa igen köves. Birják többen. E helység 3 határból olvadt össze, u. m. Dániel, Kis- és Nagy-Karmacsból.

Karma, tót falu, Zemplén vmegyében, Göröginye fil., 347 r. kath., 9 zsidó lak., 901 h. szántóföldel. F. u. gr. Csáky. Ut. p. Nagy-Mihály.

Károly (Nagy-), népes és csinos mv., Szathmár vmegyében, Debreczenhez éjszak-keletre 8 mfldnyire, egy termékeny rónaságon. Népessége 11,284 lélek, többnyire magyarok, kevesebb németek, zsidók, oláhok, oroszok. Vallásukra nézve 4792 rom., 2000 g. kath., 248 evang., 2258 ref., 1786 zsidó. Van r. kath. plebánia, piarista collegium, ref. és evang. anyaekklézsia, két gör. kath. templom, mellyek közül egyik az oláhoké, másik a magyaroké és oroszoké; egy synagóga, postahivatal, sóház, normalis oskola, kir. gymnasium az ájtatos atyák felügyelése alatt, könyvnyomda, s igen számos czéhbeli mesteremberek és kereskedők. A

Digitized by Google

város heti és országos vásárai különösen gabonára, szarvas-marhára, lóra és sertésre nézve nevezetesek. A szilva- és rozs-pálinka kereskedés nagy fontosságu. Diszesebb épületei a grófi kastély, melly várnak nevezetik (mivel a régi vár helyén áll) s most ujabb izlés szerint épült; a megyeház, mellyben ezelőtt Szathmár megye üléseit szokta tartani; a piaristák temploma, melly egyszersmind plebánialis; az uraságnak számos szép épületei, istálói, mellyekben igen jeles angolvérü mag- és ménlovakat láthatni. Az uraságí angolkert szinte nézésre méltó. A magános házak többnyire alacsonyak, s ezekből az 1836-ki nyáron több száz ház leégett, több izben kiütvén a tűz, de ezen veszélynek ma már kevés nyoma látszik. Határa egyenes és fekete föld, melly mindenféle gabonát bőven terem; kaszálói a legjobb nemü szénát termik. Tölgyes erdeje épen a város tövében van, széles utakkal szakaszonkint megkülönböztetve; ennek közepén két különös nagy kiterjedésü gyümölcskert. Az erdőből a szőlőkbe ültetett fasorok közt lehet menni, melly kövér földön levén, sok és egészséges nyári bort terem. Emlitett erdején kivül 3 darab erdeje van még, és egy fáczányosa. A városból több helyeken fasorok közt visznek az utak a szomszéd helységek felé. Földes ura Károlyi György gróf. E nemzetség még az Árpád alatt vitézkedő Kupolon, vagy Kaplony magyar nemből származik; szinte ezen törzsből származván le a Bagossy, Vetéssy még virágzó, s a fiágban nem rég kihalt Csomaközy nemzetségek is.

Károlyfalva, falu, Zemplén vmegyében, hegyek közt, ut. p. Ujhelyhez ½ órányira, 480 kath. lakossal, kik magyar és német nyelven beszélnek. Határa 385 hold, uradalmi föld 75, urbéri szántóföld 15¼ telek után 244 hold, rét 61 h.; legelő a pataki határban vagyon, ugy szinte szőlők is; erdeje nincsen. Breczenheim hg. sárospataki uradalmához tartozik.

Károlyfalva, (Karlova), tót f., Thurócz m. a Blatnicza patakja mellett; 7 kath. 105 evang. lak. F. u. többen. Ut. p. Th.-Zsámbokrét.

Károlyfalva (Carldorf), tót f., Pozson m. Dévén filialisa: 175 kath., 2 zsidó lak., s a Pálffy majorságával.

Károlyháza, puszta, Veszprém vmegyében, Devecser vidékén.

Károlyháza, puszta, Pozson most F.-Nyitra m., Czifer filial: 16 kath. lak., gróf Zichy Károly majorja.

Karom, puszta, Komárom vmegyében, fekszik az öreg Duna partján, Romka és Fűs határok által környeztetve. Áll 925 holdból, melly közt 800 hold erdő, 125 hold pedig kaszálló és legelő. Az erdő nagy részt nyár- és jegenye fűzfákból áll, s a Csalóköz egy része innen szokta tüzi fáját vásárlani. Az egész puszta majorság, a szentmártoni főapátság birtokához tartozik.

Karos, magyar falu, Zemplén vmegyében, Karcsához ½ órányira: 38 római, 36 g. kath., 220 ref., 12 zsidó lak. Ref. anyatemplom. 132 hold szántóföld. Erdeje, legelője, szénája elég. F. u. a Sennyeiek és mások többen. Ut. p. Ujhely.

Karos, magyar falu, Zala vmegyében, a kis-komáromi uradalomban, 670 kath. lak., sok réttel.

Kartal (Kis), igen szép és gazdag termékenységü puszta, Pest-Pilis vmegyében, rónaságon, Nagy-Kartal mellett. Birja b. Podmaniczky András. Buzája aczélos és sikeres.

Kartal (Nagy), magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, Aszódhoz ¾, ut. p. Baghoz ½ órányira, termékeny róna térségen. Lakja 1092 katholikus, kik közt 46 telkes gazda. Egészen róna határa 5439 hold, mellyből szántóföld 2604 hold, rét 286 h., uradalmi

Digitized by Google

erdő 2361 hold. Urbéri szántó és rét 1650, uradalmi szántó és rét 1186 h. Fekete földje buja termésü; buzája hires; zabot, árpát, kukoriczát is sokat terem. A gödöllői uradalomhoz tartozik.

Karva, Esztergom most Komárom vmegyében, curiális magyar falu, a Duna bal partján, Esztergomtól nyugotra 2½ mfdnyire: 385 kath. 15 zsidó lak. Diszesitik a földes urasági szép lakházai s gyönyörü gyümölcsös kertjei. Földe homokos, de a juhtenyésztésre kedvező. Bora és malmai vannak. F. u. Somogyi, Koller, Nedeczky, Hunyady, Lippay, Huszár, Czuzy, Reviczky, Biró, Bakay, Hajos, Kerekes, s m. t.

Kas, puszta, Pest-Solt vmegyében, Sükösd és Fájszal határos, 300 hold területtel, melly szántóföld és kaszálló. Birja a kalocsai érsek.

Kaskantyú, puszta, Pest-Solt vmegyében, a kis-kőrösi uradalom birtokosai birják. Elosztatik 4 részre mellyek e következők: Legalsó Kaskantyú 1945 hold; Közép-Kaskantyú 1845 hold; Szélső-Kaskantyú 1845 hold; Felső-Kaskantyú 1800 hold területtel. Felső-Kaskantyút kivéve, mindeniknek van egy kis homok erdeje, de szőleje egyiknek sincs. Az egész határ homokos, ⅓ szántó, ⅓ legelő, a többi kaszálló, erdő, vagy épen futó homok, sőt F.-Kaskantyún 100 holdnyi mocsár.

Kásmárk (Alsó), magyar falu, Abauj vmegyében, a Száraz-völgyben: 46 r. kath., 30 g. kath., 53 evang., 156 ref., 3 zsidó lak. Ékesiti a Péchy uraság szép lakháza. Ut. post. Szikszó.

Kásmárk (Felső), magyar falu, Abauj vmegyében, 123 r. kath., 10 g. kath., 5 evang., 238 ref., 24 zsidó lak. Jó bor. Erdő. F. u. többen. Ut. p. Szikszó.

Kásó, orosz-tót falu, Zemplén vmegyében, Zemplénhez 1¼ órányira: 113 római, 404 g. kath., 14 zsidó lak. Szőlőhegy. Ut. p. Velejte.

Kassa, németül Caschau, egy a legszebb legrégibb, s legmüveltebb királyi városaink közül, Abauj-Torna vmegyében, Pesthez 32, Debreczenhez 18 mfd távolságra, majd minden oldalról szőlőhegyekkel körülkeritett gyönyörü kies völgyben fekszik, a Hernád vize partján. Maga a hajdan nagyon megerősitett város kicsiny, de széles rendes utczái, csinos sőt pompás épületei miatt, méltán legszebb városaink közt foglal helyet. Ezenkivül 3 külvárost számlál, mellyeket a belvárostól széles gyeptér (glacis) választ el. A külvárosok házai alacsonyok, s jelest épen nem lehet róluk mondani. A belváros főutczáján látható a sz. Erzsébet roppant és pompás szentegyháza, melly most püspöki székes templom. Ez csupa négyszegü faragott kövekből régi goth izlésre épült, s mint hazánk egyik nevezetes régiségét, Henselmann Imre ur külön müvében iratban bőven megismerteté. Nevezetesb épületek még: a sz. Mihály temploma, melly Kassán legrégibb épületnek tartatik; a dominikanusok, a sz. Orsolya szüzek templomai és kolostorai; a seminariumi, academiai szentegyházak, melly utolsót az academia épületével együtt hajdan a jesuiták birtak; az evang. ujabb izlésre épült szentegyház, s a félreeső ref. templom; a püspöki palota; a kétemeletes nagy kiterjedésü kamara-ház, mellyben a posta, harminczad s beváltó pénztár hivatalok vannak letelepitve; a vármegyeház; a tanácsház; a felsőkaszárnya; vége gr. Andrássy, Szirmay, Barkóczy, Csáky, Péchy, Sos stb. nemzetségek lakházai. Népessége a legujabb katonai összeirás szerint 13,034 lélek, kik közt 4738 tót, 2904 magyar, 2592 német ajkú, 729 izrae-

Digitized by Google

lita, 113 orosz, 100 czigány, 2838 pedig részint belföldi, részint külföldi idegen. Vallásukra nézve reform. 898, evang. 1039, izraelita 729, gör. kath. 113, a többi római katholikus. Foglalatosságuk kis részben föld és szőlőmüvelés, nagyobb részben kézmüi és gyári ipar, és kereskedés. Szántóföldjei termékenyek, különösen rétjei nagyon jók; szőlőhegye savanyus, de állandó asztali bort ad; a városi vágásokra osztott erdő igen tágas és szép. Egyébiránt Kassa, saját határán kivül, földesuri joggal birja még Forró mezővárosát, és 18 más helységet; s csak az uradalmi erdőség 29,000 holdra felrug. A kézmüvesek száma 539, kik közt sok a csizmadia, s ezek becses kordovány csizmáikkal Debreczenbe is lejárnak. Van itt 2 kőedény-, 1 vasszög-, egy jó hirben álló bőrgyár, répaczukorgyár, eczet- rosolis- liqueur- kártya, több burnótgyár, papiros- s puskapormalom, egy kisebb s egy nagyobb posztógyár, s egy könyvnyomda. Van itt tovább egy kath. királyi nagyobb gymnasium a praemonstrati szerzet alatt 8 osztálylyal, egy kir. academia, mellyekben vegyesen magyar és német nyelveken adatnak elő a különböző tudományok, de a tót nyelv is rendesen tanittatik; királyi nemes Convictus, papnövelde, 2 kisdedóvoda, nemzeti és rajz-iskola, 3 könyv- és müárus. Mulatságul szolgálnak a városi játékszin, a város közepén levő téres sétahely, melly három soru magas nyár és gesztenye-fákkal ültetett be; a város kies környéke, mellynek közelében fürdők, hámorok, gyárak, stb. bőséggel találtatnak. — De kereskedési forgalma szinte nagy fontosságu, mert északi Magyarország fővárosául Kassát méltán tekinthetni, s a Magyarország és Galiczia közti kereskedésnek középpontja. Fő kereskedési czikkek a bor, gabona, dohány, gubacs, posztó és gyolcs, bőr, kalap s más kézmüi áruk, piskolcz, vas s más ércznemüek, papiros, asztalos-enyv, stb. Öt országos-vására csekély, de hetivásárai felette népesek. Diszesitik végre Kassát az itt székelő fő egyházi, polgári és katonai kormányszékek. Igy Kassa székhelye egy római kath. püspöknek, s káptalannak. E püspökség 1804-ben állitatott, s megyéje, melly kiterjed Abauj, Sáros és Zemplén vmegyékre, a hajdani egri püspökség területéből szakittatott ki. Van benne 1 jövedelmes apátság, 3 jövedelmes prépostság, 1 káptalan 6 kanonokkal, 3 fő, 17 alesperestség, 11 szerzetesház, 191 plebánia. Továbbá Magyarország az uj rendezés szerint 5 kerületre osztatván, ezekből egy kassai kerületnek czimeztetik, s e kerület áll: Abauj-Torna, Gömör és Kis-Hont, Szepes, Sáros, Zemplén, Ung, Bereg-Ugocsa, és Máramaros vmgyékből. Mellynélfogva Kassa székhelye a kassai kerület főispánjának, s a mellé rendelt katonai főparancsnoknak, s az ezekhez tartozó különféle hivataloknak, az egyesitett Abauj-Torna megyék főnökének, és több kincstári hivataloknak. — E város hajdan 2 faluból állott, u. m. Alsó- és Felső-Kassából; de a Sajó melletti szerencsétlen ütközet után IV. Béla az alsó-kassai lakosoknál kitünő fogadtatást nyervén: Alsó-Kassát városnak tette, s különféle szabadságokkal megajándékozta. Később (1270) V. István Felső-Kassát is ide csatolván, az egyesült helységet királyi városi rangra emelé, s ennek előbbeni birtokosait, u. m. Lodomerit, Theodorit, Gallit, Csány és Göncz falukkal ajándékozá meg. Kassának ekkori lakosai szászok voltak, s a bányamüvelés levén fő foglalatosságuk: a többi szepesi szászokkal együtt kamaragróf által kormányoztattak. Ezenkivül laktak itt gazdag kereskedő zsi-

Digitized by Google

dók is, de ezeket idővel I. Lajos kiüzette. IV. László 1290-ben a várost kőfalakkal, sánczokkal vétette körül, mellyeket II. Ferdinand megnagyobbitott, I. Leopold pedig hozzá erős fellegvárat épittete. I. Károly Kassát Amade Pál nádornak, Göncz birtokosának adá el, mivel a lakosok Trencséni Mátéval tartottak: de ezek uj földesurokat megölvén, az öt gyermekkel hátramaradt özvegy minden jogairól lemonda, sőt 2 fiai a kassaiakkal egyetértvén a rozgonyi ütközetben Károly ellen harczoltak, s ott el is estek. E győzedelmes ütközet után melly az elhatalmasadott Trencsényi Mátét végképen tönkre tevé, Kassa is visszatért törvényes urához, s ez szabadságaikat ujolag megerősitette. Erzsébet I. Károly hitvese kezdte el épiltetni a maig fenálló roppant szent Erzsébet templomát, s ugyanez ajándékozta a városnak Forró helységét, és Szántón némelly szőlőket. I. Lajos 1346-ban vérhatalommal ruházza föl. Ugyanez 1361-ben Kassát árurakhelynek (Stappelplatz) rendeli az orosz és lengyel portékákra nézve, s egyszersmind vásárok tartására szabadságot enged. Corvin Mátyás megengedi, hogy a kassaiak a budai pénzmérték szerint pénzt verethessenek, s az itt vert pénzek oldalain egyfelől C. betüt, más felöl franczia liliomot lehete szemlélni. 1430. nagy döghalál uralkodik. 1461-ben az ujvári vár széljelhányatására Kassa kölcsönzött löszerszámokat; 1528. pedig katonákat küldött Szepes vára oltalmára. 1556-ban majd az egész Kassa elég, s a dominikanus és sz. ferenczi szerzetesek kiköltöznek. 1568-ban a szepesi városok kamarai kormányszéke Kassára tétetik. 1619-ben Bethlen Gábor itt országgyülést tart, s ugyan itt ment végbe 1626-ban Brandenburgi Katalinnali pompás összekelése. 1653. III. Ferdinand tulajdon palotáját a jesuitáknak adja, kik már 1650 olta az ifjuság nevelését magukra vállalták. 1659-ben Kisdi Benedek egri püspök academiát állit, s ezt I. Leopold 1660-ban arany pecsét s levéllel erősiti meg. 1674-ben aug. 22-kén iszonyu gyuladás ütötte ki magát, melly alkalommal 300 ember veszté életét. 1676-ban földrengés. 1682-ben Tököli országgyülést tart. Az 1848-ki magyar forradalomban kétszer volt Kassa közelében ütközet a császári osztrák és magyar seregek közt, de mind a kétszer az utóbbiak szétveretlek.

Kassa, német falu, Baranya v.-megyében, részint dombon, részint domb-oldalban, ut. p. Pécs. Népessége 703 lakos, kik csaknem mind katholikusok, kimerithetlen szorgalmu emberek, s azért vagyonosok, szarvas-marhát, jó lovakat, birkákat tenyésztenek. Egész urbéri telek 49⅛. Van malma is, termékeny határa, és fiókszentegyháza. Birja gr. Batthyáni Iván.

Kassa, lásd Kossa, Trencsén v.

Kasséd, horvát falu, Baranya vmegyében, a dárdai uradalomban, 700 kath. lak., lapályos termékeny határral. Ut. p. Siklós.

Kaszaháza, magyar falu, Zala vmegyében, 100 kath. lak. Ut. post. Egerszeg.

Kaszapereg, igen szép és gazdag puszta, Csanád vmegyében, ut. post. Tót-Komlós. Egészen róna határa 14,937 hold, melly igen termékeny fekete szántóföldből, kövér rétekből és hizékony legelőből áll. Birja a Kállay nemzetség osztatlan állapotban.

Kaszaritka, puszta, Szabolcs vmegyében, lásd Gégény.

Kászmán, puszta, Bihar vmegyében, Váncsod határával egybeolvadva.

Kászony (Mező), (Koszinó) Beregh vm. magyar m. v. Munkácshoz

Digitized by Google

dél-nyugotra 4 mfld: 127 r. kathol., 21 g. kath., 2 evang., 871 ref., 110 zsidó lak. Kath. és ref. anyaszentegyház. Három nyomásbeli határa feketc, s mindenféle gabonát gazdagon terem; szőlőhegye sok; legelője, erdeje elég. F. u. Dolinay, Rácz, Lónyay s többen. Ut. p. Beregszász.

Káta (Boldog-), puszta, Pest-Pilis vmegyében, Tó-Almás, Lőrincz-Káta, Jász-Szentgyörgy, Szentmárton-Káta és Tamás-Káta közt, 90 kath., magyar lakossal. B. Prónay Albert részén van egy epreskert selyembogár-tenyésztéssel, és dohánytermesztés. Határa jó gabonatermő. Birják: b. Prónay, Sötér örökösök, u. m. Reviczky, Rakovszky, Laczkovics, Ziska családok.

Káta (Egres-), Pest-Pilis vm puszta, N.-Kátához éjszak-keletre: 125 kath., 7 evang., 42 ref. lak. F. u. gr. Keglevics Gábor.

Káta (Nagy-), Pest-Pilis vmegy. magyar mv., Pesthez 6, ut. p. Jászberényhez 2 mfld: 3497 kath., 8 ev., 1 óhitü lak. Kath. paroch. templom. Kastély. Vendégfogadó. Tágas utczáit cperfák diszesitik; szántóföldei feketék s gazdagon termők; de legelője sivatag homokbuczkás; szőlőskerte, s erdeje is van; marhavására felette nevezetes. F. u. gr. Keglevics Gábor.

Káta (Sz. Lőrincz-), Pest-Pilis v. magyar falu, a Jászság szélén, Tó-Almáshoz ½ mfld: 1190 kath., 18 ev., 12 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Földei mindent bőven teremnek; rétjei a Zagyva mentiben igen jók; erdeje, szőlőskerte is van. F. u. b. Bedekovich, Laczkovics, Sötér, Dévay, Zsiska, Nagy, Szlávy stb. családok. Ut. post. Jászberény.

Káta (Szent-Márton-), magyar falu, Pest-Pilis vmegyében, Pesthez 5½, ut. p. Jászberényhez 2 mfldnyire. A helység szép róna helyen fekszik, melly egymás ellenében emelkedő két tornyos egyházával, és a határ déli részeiben elterjedt tölgy- és homok erdejével, éjszak felől igen kies panorámát képez. Határa kiterjed 8639 holdra. Földje és rétje igen termékeny, kivevén homokos részét, melly közel 1000 holdig lábas tölgy- és puhafa-erdővel megfogatott. Déli részén keresztülfolyik a Tápió. Van 56¼ urbéri telke; ezt birja 134 gazda. Ház-szám 314. Népessége 2192, kik közt 1375 ref., 753 kath., 64 héber, 40 evang., kath. és ref. parochiákkal, templomokkal és iskolákkal. A föld gazdag termékenységü; gabonája, gyümölcse, szénája, legelője jó; bort szőlőkertekben mivel; van 2 darab szép erdeje, mellyben jó vadászat esik. A nép egészséges szép faj, és szorgalmas; szerencsés marhakereskedést üz, és általában vagyonos. Birtokosok: b. Prónay Albert, gr. Keglevich Gábor és Batta nemzetségek.

Káta (Sz.-Tamás), Pest-Pilis v. puszta, Tó-Almás és Sz.-Márton-Káta közt: 65 kath. lak. F. u. gr. Keglevics Gábor, b. Bedekovics, Rakovszky, Laczkovics, Zsiska, Nagy nemzetség.

Katádfa, magyar falu, Baranya vmegyében, posványos és erdős helyen, ut. p. Szent-Lőrincz. Határa 750 h. erdő, 120 h. szántó, 175 h. rét, 18 hold közös legelő. Majorsági birtok csak az erdő. Lakja 395 reform., kik sok faeszközöket csinálnak, s azokkal kereskednek. Van ref. temploma. A mosgói urad. tartozik.

Katafa, magyar falu, Vas v.-megyében: 180 kathol., 50 ref., 38 evang. lak., erdővel, szőlőhegygyel. Birja gr. Festetics Tasziló. Ut. post. Vasvár.

Katalin (Puszta-), kis német népes puszta, Nógrád vmegyében, a vácz-balassagyarmati nagy országut mellett, ut. p. Váczhoz éjszakra 1 órányira, völgyben, 103 r. kathol. lak. Határa 581 hold, mellyből 10⅝ h.

Digitized by Google

beltelek, $6^3/_{12}$ h. szántóföld, $66^4/_{12}$ h. rét, 463 h. erdő, 35 hold szőlő. Földje burgonyára legalkalmasabb. Birja a váczi püspök.

Katalinfalva, Torontál vm. német falu, Szent-Györgyhöz $^1/_2$ órányira: 1624 r. kath. lak., igen szép kath. anyatemplommal s a Kiss család sirboltjával. F. u. Kiss Antal örök. Ut. p. N.-Becskerek.

Katymár, Bács m. dalmát-német falu, a Kigyós ere mellett, Bajához dél-keletre 3 órányira: 3523 kath., 18 óhitü, 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határának jó nagy része homokos. Legelője, bora, marhája, kivált juha sok. Fában szükséget szenved. F. u. a Latinovics nemzetség. Roppant határa 1100 □ ölével 19,210 holdra terjed, mellyből 176 urbéri $6^4/_8$ szabad telek után szántó 6267, rét 4854, legelő 3927, szőlő 341, urasági szántó és rétföld 3117, lágyfaerdő 160, nádas 100, mocsár 155, utak 289 hold.

Katlocz, Pozsony-, most F.-Nyitra v. tót falu, a Blava vizénél: 816 kath., 16 zsidó lak. Kath. paroch. templommal, középszerü partos szántóföldekkel s borltermesztéssel. F. u. gr. Erdődy Józsefné. Ut. p. Nagy-Szombat.

Kátó, kis puszta, Kis-Kunságban, Laczházához tartozik.

Kátoly, horvát falu, Baranya vmegyében: 683 kath. lak., kik éléuk sertéskereskedést üznek. Kath. fióktemplom. Ut. p. Pécs, s birja a pécsi püspök.

Katonautcza, Pozsony vm. Szered városával összefügg, s lakosai ahoz vannak számlálva. F. u. gr. Eszterházy Károly.

Katov, Nyitra m. tót falu, közel ut. p. Holicshoz, a Morva mellett: 535 kath., 40 evang., 1 zsidó lak. Nemesitett juhtenyésztés; halászat a Morvában. F. u. ő cs. k. felsége.

Kattuny, Szepes v. tót falu, Baldocshoz közel: 132 kath. lak. F. u. a szepesi káptalan.

Kava, puszta, Komárom vmegyében, határa jelenleg a vizvári puszta határával egybe van olvadva. 1548. Amade Mihály a Csuzyakat bizonyos Hethemes nevü halastó végett perbe idézi. 1754. Ocskay Julianna, Balogh Pál hitvese Hunyady János gondnoka s többek ellen zálogpert indit.

Káva, Pest-Pilis v. magyar-tót falu, Benyéhez $^1/_2$ órányira: 237 kath., 106 evang., 8 ref., 6 zsidó lak. Evang. templom. Fekszik egy szép völgyben, s van termékeny szántóföldje, jó bora, erdeje, egészséges legelője. F. u. Puky, s más több Fáy nemzetségbeliek. Ut. p. Czegléd.

Kavalhát, puszta, Komárom v.-megyében, lásd Bálvány-Szakálas. Kiterjedése 128 hold.

Kavallo (Kis-), (Kavalovecz), Nyitra m. tót falu, Radosocz mellett: 334 kath., 5 zsidó lak. F. u. a berencsi uradalom.

Kavallo (Nagy-), Nyitra m. tót falu, $^1/_2$ órányira a Miava vizétől: 684 kath., 14 zsidó lak., hegyes dombos határral; kender- és lentermesztéssel. Kath. paroch. templom. F. u. ő cs. k. felsége. Ut. p. Holics.

Kavarán, Krassó v. oláh falu, Szakulhoz $^1/_2$ órányire, a temesvári és mehádiai postautban: 1 kath., 641 óhitü lak., s anyatemplommal, erdőkkel, szilvásokkal. Birja Házy család.

Kávás, magyar falu, Zala v.-megyében, ut. p. Egerszeg, 300 kath. lakossal.

Kávásd, oláh falu, Bihar vmegyében, Váradhoz 4 mfldnyire: 663 n. e. óhitü, 12 r. kath., 25 zsidó lak., óhitü anyatemplommal. Határa jó volna, de szorgalom nincs, egyébiránt kiterjedése hosszában 1000, szélességben 200 folyó öl. Birja a Nadányi család.

Digitized by Google

Kaveczán, Sáros v. tót falu, Kassához 1 mfld, nagy erdőségek közt: 690 kathol. lak., paroch. templommal. Mészégetés. F. u. Kassa.

Kavna, Arad v. oláh falu, B.-Jenő fil., 8 kath., 456 óhitü lak., anyatemplommál.

Kaza, falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $1\frac{12}{16}$, Szendrőtől $1\frac{2}{16}$ állomásnyira a Miskolcztól Gömör v.-megyébe vezető országut-vonal éjszak-keleti oldalán, épen a Sajó vize partján hármas dombon s meglehetős sik térségen. Lakosai tisztán magyarok s szorgalmas földmivelők. A vadnai és galgóczi hajdan híres rabló várak helyei ezen helység határával szomszédosok levén, a helységből ezen hegyek tökéletesen láthatók. A határ 6498 hold 915 □ öl; ebből belső telek 115 h. és 270 □ öl, szántóföld 1372 h. 423 □ öl, kenderföld 34 h. 340 □ öl, rét 764 h. és 12 □ öl, erdő 3020 h. és 270 □ öl, szőlő 446 h. és 800 □ öl, legelő 746 hold. Urbéri szántóföld 546 h. és 597 □ öl, urbéri beltelek $23\frac{1}{4}$ házhely után 21 h. és 1065 □ öl, rét 243 h. 569 □ öl; a legelő a földesurasággal közös. Ezen helységhez tartozik az ugynevezett Kaczola puszta, melly mintegy 1000 hold földet foglal magába réttel, szántóförldel és erdővel együtt, birják Radványszki Albert és Molnár Károlyné. Kaza helysége szántóföldei nagy részben hegyek tetején és hegyek oldalán levén elterülve, minemüségre nézve nem a legjobbak, leginkább fehéres nyirokból áll; legjobban megtermik a rozsot, zabot, azonban szorgalmatos lakosai nagy figyelmet fordítván sovány földjük mivelésére, buzát, kukoriczát, árpát nagy mennyiségben termesztenek. Az állattenyésztés itt kevéssé halad elő, sertéseket mindazáltal igen jó fajúkat tartanak. A lakosok száma következőleg áll: r. kath. van 458, ref. 659, evang. 286, óhitü 27, zsidó 65, összesen 1495. Ebből telkes jobbágy 44, zsellér 83, lakó 168, férfi 302, nő 364, fiú 187, leány 364, nemes 28, mesterember 32. Van ref. és evang. anyaegyház, a r. kath. leányegyház Galgóczhoz tartozik. A helység határán foly végig a Sajó vize, melly minden évben határa nagy részét elönti, malmát már egészen használhatatlanná tette s medrét annyira kiszélesztette, hogy most már a helység 60 öles hidat kénytelen fentartani. A helységen végig fut egy patak Patsány név alatt, melly esős időben szinte sok károkat tesz. A külön határt képező Kaczola pusztáni épületekben lakik 3 férfi, 3 nő, 1 fiú, 3 leány. Van Kaza helysége felett éjszak-keletre egy hegy oldalából csergedező forráska, ennek vize tapasztalat után köszvény ellen nagyon használ. Sajó-Kaza a régibb okiratokban ugy jelenik meg, mint város, de kitetszik ez a reformatusok $7\frac{2}{4}$ mázsás harangjuk köriratából is, melly igy hangzik: „Haec campana confecta est in oppidum Kaza parocho existente, Joanne Kardos cura Joanne Thuri sumptibus communitatis.“ A harang közepén ez olvasható: „Universae oppidi supra dicti anno 1639.“ Hogy a reformatio Kazán korán kezdődött, mutatja az egyház jegyzőkönyve, hol is beirva találtatik, hogy már 1596-ban Tolnay Vincze, Szentpéteri Peneke György, Szikszói Ungváry Andr. miskolczi papok ezen egyházat meglátogatták. Sajó-Galgócz, hol a híres cseh rabló Valgatha vára romai most is láthatók, ezen egyházhoz tartozott, mint leányegyház, mutatja egy az egyház birtokában levő kehelyen olvasható körirás, melly is magyarul van következő szavakkal: „Sz. Márton ur ajánl. a s.-galgóczi r. sz. ekkl. számára 1741.“ A sajó-kazai ref. templomnak keleti része még azon időben látszik épültnek, midőn a vidéket a csehek

Digitized by Google

lakták, a többi része, mint szinte a torony is későbbi munka. Nevezetes erre a templomra nézve az, hogy mintegy 60 év óta a két protestáns felek egyenlően s közösen használják. Földesurai ezen helységnek Radvánszky Albert, Molnár Károlyné, Dobozy Antal, Vadnay László, Szakál Sámuel, Sándorné, Héthy Lajos, Herke István, Lajos, Kollát András, Imre, Deák István, Terge Istvánné, Bukó Istvánné, Zarrag Dániel, Putnoky Károly, Czékus Lajos, Kerepessy István, Horváth László, Désy Samu, Vályi Károly.

Kaza, puszta, Bihar vmegyében, Debreczenhez 2 mfdnyire, 2340 hold róna határral. Birja gr. Zichy Ferencz.

Kazár, magyar falu, Nógrád m. 526 kath., 12 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határja szorgalmat kiván. F. u. gr. Berényi Miklós. Ut. post. Szakál.

Kazincz, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $1^6/_{16}$, Putnoktól, melly kettő között saját postaváltással bír, 1 állomásra, a Gömörbe vivő főországutban, közel a Sajóhoz téres sik vidéken; keletről Mucsony, délről Dusnok s a harnóczi puszta, melly elválasztja sz. Pétertől s Berentétől, továbbá Alacska, nyugotra Bánhorváth, Barcza, Ivánka, északra Barczika s Kálló szomszédságában. Határkiterjedése 5151 hold, mellyből 1297 h. szántóföld, 347 h. rét, 281 h. legelő, 360 h. szőlő, 2863 h. erdő. A szántóföldből s rétből urbéri birtok 1044, majorsági 600 hold. A föld első osztálybeli, könnyű mivcletü fekete agyagos föld, leginkább buzát, rozsot, árpát terem, s a lakosság szükségit illendőleg kielégíti. Bor bőven. Az állattenyésztés közönségesen üzetik. Általában azonban a mezőgazdaságot, régi modor mellett is, szép sükerünek mondhatni. Lakosok száma 1038 lélek, kik közül 82 r. kath., 8 g. kath., 34 evang., 813 ref., 101 zsidó, nemi különbség szerint 522 fi, 516 nő. A reformatusoknak helyben van anyaegyházuk, mellyhez Alsó-Barcsika is tartozik. A zsidóknak van sinagógájok, a r. kath. fiók egyház pedig sz. Péterhez tartozik. Ujonnan felszabadult telkes gazda van 60, házas zsellér 71, lakó 12; több korcsma s 3 vendégfogadó. A helységen, mély árkot ásva folyik keresztül a Haricza patak, melly a helység alatt délkeletnek folyó Sajóba szakad. Közel a falu felett délnyugotnak látszanak egy régi földvár maradványai. Birtokosok: b. Kemény Dénes, Radvánszky, Kubinyi, Mariássy sat.

Kazincz (Puszta-), puszta, Borsod vmegyében, hegyes erdőség a szendrői határ déli részén.

Kázmér (Kis), orosz falu, Abauj vmegyében, Zemplén vmegye szélén: 5 r. kath., 186 g. kath., 15 evang., 11 ref., 14 zsidó lak.

Kázmér (Nagy), tót-magyar-orosz falu, Zemplén vármegyében, Abauj vmegye szélén, Ujhelyhez északra 2 órányira: 218 római, 150 g. kath., 107 evang., 83 ref., 45 zsidó lak. Van itt r. kath. plebánia s egy elpusztult szentegyház; evang. templom, derék kastély és szép kert; 796 h. szántóföld. F. u. gr. Török.

Kázmér (Orosz-), orosz falu, Zemplén vmegyében, Dobra fil. 29 romai, 231 g. kath., 10 zsidó lak. 414 h. szántóföld. F. u. gr. Barkóczy, Forgács. Ut. p. N.-Mihály.

Kazuk, puszta, Baranya vmegyében, Vörösmart mellett, a béllyei urad. tartozik.

Kazsok, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Kaposvárhoz északra 2 órányira; 500 ref., 40 kath. lakossal, reform. paroch. templommal, igen jó határral. Birja a Gál család, névszerint Gál György és Martinné szül. Gál.

Digitized by Google

Kazsú, Zemplén v., m.-orosz f., Tőke-Terebeshez délre egy mfdnyire: 138 római, 205 g. kath., 3 evang., 165 ref., 28 zsidó lak., 503 h. szántóföldel. F. u. többen. Ut. p. Velejte.

Kebele, magyar falu, Zala vmegyében, az alsó-lendvai uradalomban, 500 kath. lakossal. Itt sok varganya terem.

Kebesd, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez 1½ mfd., 4 ref., 2 zsidó, 540 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urbéri szántó 588½, rét 288, legelő 202, majorsági erdő 1424 hold. Földe meglehetős. Birja a váradi görög püspök.

Keblov, tót falu, Trencsén m. a Vágh jobb partján: 88 katholikus, 9 zsidó lak. F. u. többen. Ut. post. Zsolna.

Kécs, puszta, Komárom vármegyében, alsó Gellér szomszédságában 12 magyar lakossal. Határa 950⅞ holdra terjed, mellyből 12⅝ h. belső telek, 330⅞ h. szántóföld, 374⅛ h. kaszáló, 232⅛ h. nádas mocsáros terület. Fekete agyagos földe s rétje első osztálybeli; jó sikerrel termesztetik buza, árpa, zab, here, repcze. Van itt 7 holdból álló fiatal szép gyümölcskert is. F. u. gr. Zichy István. Hajdan a komáromi vár uradalmához tartozott.

Kécsa, oláh-szerb-horvát falu, Torontál vmegyében, lapályos rónaságon, Haczfeldhez 1, ut. p. Csatádhoz 2½ órányira, 2131 n. e. óhitü, 320 kath., 32 zsidó lak. Az óhitüek ⅘ része oláh, ⅕ szerb ajkú, a katholikusok horvátok. Ezenkivül e határhoz tartozó Tamásfalva és Hetény pusztákon laknak több száz lélekből álló magyar katholikus dohánykertészek. A határ kiterjedését 14,000 holdra tehetni 1600 □ ölével. Ebből 55 egész, 67 fél, 40 fertályos és 6 nyolczados telkes gazda bir 2400 h. szántóföldet, 1065 hold kaszállót, 345 hold legelőt, és industrialis föld czim alatt 42 hold 1230 □ öl szőlőt. Az allodialis birtok pedig tesz 7150 holdat. Kécsa határa még csak 1836 előtt nagy részben mocsár és rétség volt; de csatornák által kiszárittatván, most a leggazdagabb föld, melly buzát, kukoriczát, repczét, dohányt uzsorával fizet. Van itt óhitü anyatemplom, és több urasági épület. 1795-ben a zágrábi püspökség Horvátországban levő Viduschevacz, Zlankovecz, Szlava-Thopuszko, Szent-Péter, és több feudalista helységeit a kormánynak a Végvidék kikerekitése végett átengedvén: e helyett kapta Torontál vármegyében Billét, Perjámos, Varjas helységeket, és Pakrácz pusztát; feudalis helyeknek Bókát, Neuzinét, Kécsát, Klárit, Udvarnokot, Kanakot mint falukat és Grinda-alui és Avram pusztákat. Ennélfogva Kécsát a zágrábi püspök praedialis nemesei birják, u. m. Busán, Bedekovich, Delimanics, Mixics, Kaurics, Uzbasics, és Bunyevácz családok, kik földesuri joggal élnek mindenben, s csupán a billéti püspöki uradalomnak bizonyos szent-Mártoni járandóságot fizetnek.

Ó-Kécske, magyar falu, Pest-Solt vmegyében, a Tisza jobb partjától 1000 öl távolságra, ut. p. Abony. Lakja 1927 reformatus, 5 katholikus, 18 zsidó. Határa tagositva van, s 10651 hold, mellyben erdő nincs, mind rónán fekvő szántóföld, stb. Ebből urbériség 60½ telek után 1573 h. szántóföld, 726 hold kaszálló, 978 hold legelő, 628 hold nádas, 566 h. szőlőskert. Majorsági birtok 5454 hold. Földje részint sárga, részint fekete homokos, vagy szikes, általában közép termékenységü; de az árvizektől sokat szenved. Ugyanis a Tisza határát közel egy mértföldnyi távolságra

Digitized by Google

fól karikában övedzi körül. Ebben halászata gazdag, s fognak itt sok kecsegét is. Szőlőskertjei gyenge bort, ellenben olly sok gyümölcsöt teremnek, hogy Külső-Szolnok vmegye egy részét Ó-Kécske tartja ki gyümölcscsel. A falu az abonyi uradalomhoz tartozván: az ottani földes urak birják. Lásd Abony.

Uj-Kécske, magyar népesitett puszta, Pest-Solt vmegyében, közel a Tiszához és Ó-Kécskéhez, ut. p. Abony. Lakja 2000 r. katholikus, kik 1741-ben telepittettek ide, s az egész majorsági puszta birtok leven, urbériség itt semmi sincs, hanem a lakosok haszonbérlésből, halászatból, szőlőmivelésből, marhatartásból (s némellyek marhalopásból) tápláljak magukat. Van itt kath. paroch. templom és 4 olajgyár. Birja az abonyi közbirtokosság. Ut. p. Abony.

Kecskéd, csinos német falu, Komárom most Esztergom vmegyében, Tatától $^{15}/_{16}$, ut. p. Neszmélytől $1^{15}/_{16}$ állomásnyira; határai északról Környe, nyugotról Kömlőd, délről Dad, Bokod, Hereki, keletről Oroszlán. A határ 3600 holdat foglal, nagyobb része dombos, de sik térei is vannak, s maga a helység is délről kevés emelkedésü sikon fekszik. Vannak több tavai, legnagyobb a falu feletti Szabó Pál tava. Rétsége kevés, földe középszerü. Lakosai németek, szorgalmatosak, sok gyümölcsöt termesztenek, lovaik szépek. A falu utczái rendesek, egy fő- és kereszt-utcza, s a házak végei két sorjával gyümölcsfákkal vannak kiültetve. Van itt két malom. A helységet néhai gr. Eszterházy József országbirája alapitotta és e honban szedett népekkel szállította meg, kik nagyobb részt németek, de kevés magyarok is vannak közöttük, s amazok is értenek többnyire magyarul. A jobbágytelkek száma urbéri tábla szerint $23^{9}/_{32}$; telkes gazda 65, urbéri házas zsellér 34, házatlan 5, nemes család 1; népessége összesen 697 l., kik 4 ágost. s 1 reformátuson kivül mind r. katholikusok. Anyaegyházuk 1750 óta áll fenntemplomuk sz. Anna tiszteletére; ide tartoznak Majh, Oroszlán, Mindsz. s sz. Györgyvár is. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Kecskemét, (Egopolis), Pest-Solt v. m. legnagyobb m. v. egész országban, Pesthez délkeletre 12 posta mfd. a Szegedi országutban egy nagy kiterjedésü homokos pusztaság közepén. Népessége a közigazgatási táblás összeirás szerint 44,110 lél., kik közt 43413 magyar, 84 szerb, 613 izraelita. Vallásra nézve a magyarok $^{2}/_{3}$da kath., $^{1}/_{3}$da reformatus és még 750 ágostai. Utczái nagyobb részt rendetlenek ugyan, de vannak benne számos jeles privát és középületek. Nevezetesebbek ezek közt: a kath. paroch. templom, a kegyes oskolabéli atyák és franciskanusok kolostorai, és templomai; a ref., evang., óhitü szentegyházak; synagóga, tanácsház, árvaház, postahivatal, kaszárnya, és ló-iskola. Van itt egy jó kath. polgári oskola, gymnasium a kegyes oskolabeli atyák felügyelése alatt; kik itt novitiatust is birnak; egy virágzó ref. lyceum. Ez eredetét hihetőleg akkor vette, midőn a hires tolnai collegium (1600-ban) több tolnai lakosokkal Kecskemétre költözött, s azolta különféle viszontagságokon menvén keresztül: jelenleg 3 tanár tanitja a theologiát, philosophiát, történetirást, statistikát, politikát, a mathesist, physikát, görög-deák-magyar literaturát, és 1836 olta a hazai törvényeket. A humanistákat, syntaxistákat, s gramatistákat ismét egy egy különös tanár oktatja. — Határa magának a városnak is roppant kiterjedésü, de még ehhez számos pusztákat bir részint zálog, részint haszonbérlés utján, a honnan lakosi tehetős és va-

Digitized by Google

gyonos polgárok. Élnek pedig főképen juh-, szarvasmarha-, ló-, sertéstenyésztésből, szőlőskertek miveléséből, mellyek igen becses és erős vörös bort, s igen sok gyümölcsöt teremnek; szappancsinálásból, s más kézi mesterségekből, s végre kereskedésből. Nevezetesen Pestre hordanak kenyeret, gyümölcsöt, szalonnát, zsiradékot, hizott sertéseket, szappant, gyapjut, szarvasmarhát, nyers bőröket, bort. Továbbá szarvasmarhával, lóval, sertéssel mindenfelé szélesen elágadzó kereskedést folytatnak, s a kecskeméti baromvásár az elsők közé tartozik hazánkban. Van itt egy könyvnyomda, eczet- s rosolisgyár, s igen sok száraz s szélmalom, és kereskedési bolt. A városnak több fő nemzetségekből lévő földesurai lennének, kik közt első helyet foglal h. Coburg, de már 1848 előtt legnagyobb részben megvette magát, valamint Szentkirály és Borbásszállás pusztákat is csaknem egészen, továbbá Monostor, Ágasegyháza, Bugacz pusztáknak kisebb, nagyobb részét; Kis-Alpár pusztát Szikrával együtt zálogban birja, de ez utóbbi csak az elsőnek része a Tisza mellett s homokos térségből áll. Végre a kecskeméti járás határán kivül is több jószágokat bir.

Kecskés, Szabolcs vm. népes puszta: 15 r., 78 g. kath., 5 ref., 8 zsidó lak. F. u. Gencsy Ferencz cs. k. tábornok, ki itt nemesitett juhokat tart. Ut. p. Debreczen.

Kecskés, magyar falu, Vas v.-megyében, Kenyeri mellett: 450 kath. lak. Birja gr. Cziráky Antal.

Kecskés, Szabolcs vm. puszta, Csegéhez tartozik: 16 reformatus lakossal.

Kecskócs, Sáros v. orosz falu, a makoviczi urad., Duplin fil., 5 rom., 486 g. kath., 8 zsidó lak. Gör. anyaszentegyház.

Kecső, magyar falu, Gömör v.-megyében, hegyek közt igen szük völgyben fekszik, Aggtelek és Hosszuszuszó helységekkel határos. Az evangelikus oskolával átellenben a helységen keresztülfolyó patakcsán van épülve malma, melly esős időben jövedelmes. Van ama jóságáról híres kapát s ásót készitő hámorja is. A lakosok száma 334-re megy; ezek közül evang. férfi 90, asszony 80; rom. kath. férfi 82, asszony 65, reform. 17. Mindnyájan eredeti magyarok. Van benne 4 urbéri telek, lakó 12, irtásokban $10^{6}/_{8}$ telek a lakosoknál; erdő és legelő 2345 hold. Szántóföldje zabon s burgonyán kivül csak nagy szorgalom után terem meg egyebet; rétje igen kevés, mind a mellett a lakosoknak bő és jó legelőjök van, szarvasmarhát és juhot bőven tartanak. Szén, mész, s ezek fuvarozása által könnyitenek élelmük keresésén.

Kécz, magyar-oláh falu, Bihar vmegyében, az Érmelléken, ut. post. Piskolt. Van 428 ref., 510 g. kath., 10 r. kath., 8 zsidó lak., ref. és gör. kath. anyatemploma, $19^{5}/_{8}$ urbéri telke, szeszgyára, jó földje és szőleje. Birja gr. Károlyi György.

Keczeghe, Gömör-Kis-Honth v. tót falu, Rahóhoz $^{1}/_{2}$ órányira: 24 kath., 237 evang. lak. A rahói urak birják.

Keczel, magyar falu, Pest-Solt vmegyében, lapályos homokos térségen, ut. p. Vadkerthez 1 órányira, 3663 lak., kik 17 zsidót kivéve, mind r. katholikusok. E helységet gr. Patachich Gábor kalocsai érsek telepitette 1734-ki sz. György hava 22-kén kiadott szerződésnél fogva, melly szerződést később visszavévén, 1745-ik apr. 9-kén más szerződéssel cserélte fel. Ebben Bánegyház, Dömötör és Csöngöd pusztákat örökösen a keczeli határhoz kapcsolta, s magának semmi majorsági földet fen nem hagyott. E pusztákkal a keczeli

Digitized by Google

határ tesz mintegy 26,000 holdat, mellyből 1000 h. beltelek, 9000 h. szántó, 3000 h. rét, 100 h. kenderföld, 200 h. kukoriczaföld, 360 h. helység szántóföldje, 260 h. kaszállója, 700 h. öreg szőlő, 800 h. uj szőlő, 50 h. nyiresi szőlő, 50 h. fejérhomok szőlő, 40 h. helység erdeje, 40 h. helység csukástói erdeje, 800 h. szarkási erdő, 400 h. rafai-széki erdő, 48 h. urasági tölgyes erdő a falu mellett, 1 h. dömötöri korcsmaföld, 9151 hold közlegelő. Határa egészen homokos, de mégis $^1/_6$ első, $^1/_6$ második, $^4/_6$ pedig negyedik osztályu, mivel ezen föld az erős szelektől, hol pedig a föld árjától rongáltatik, s leginkább rozsot terem. A marha- és birkatenyésztés jó karban áll. Van itt kath. paroch. templom, régi módra épült plebánia, mellynek közepén csak egy szoba van emeletben torony formára; uradalmi borház és lakhely, megyei ház, urad. pálinkafőző. Birja a kalocsai káptalan.

Keczel, puszta, Somogy vmegyében, nem messze Kaposvártól.

Keczer-Kosztolán, Sáros v. tót mv., Ránkhoz 1 mfld: 39 kath., 268 evang., 9 zsidó lak. Jó rét és legelő. Erdő. F. u. a kamara.

Keczer-Lipócz, l. Lipócz.

Keczer-Lyuba, Abauj vm. puszta, Buzitha fil., 11 kath. lak.

Kecziöl, magyar falu, Sopron vmegyében, a Rába mellett, Vas v.-megye szélén, Kapuvárhoz délre 2 mfld. Lakja 685, u. m. 678 kath., 3 evang., 4 zsidó. Határa 4000 hold, mellyből 1661 h. szántóföld, 400 h. rét, és 1939 hold legelő és erdő. Ebből urbériség $34^4/_8$ telek után 661 h szántó, 276 h. rét, $197^1/_2$ hold legelő, s ugyanannyi erdő. Földje jó termő öntésföld, benne leginkább buza termesztetik, az uraság pedig komlót is szép mennyiségben állit elő. Vize az öreg Rába, melly Sopron vármegyét Vastól választja el. Nevezetesb épületei: a r. kath. egyház és az uradalmi tisztlak. Birja h. Eszterházy Pál.

Kehida, magyar falu, Zala v.-megyében, a Zala folyó mellett, kies környéken, ut. p. Egerszeghez nyugotra 2 órányira: 523 kath., 20 zsidó lak., paroch. templommal. Földje, rétje elég és termékeny. Bort termeszt. Birják a Deák nemzetség és a k. kegyes alapitv. Lakhelye Deák Ferencznek.

Kék, magyar falu, Szabolcs v.-megyében, a Tisza mocsárjai mellett, ut. p. Berkeszhez 1 órányira. Határa mintegy 4000 hold, mellyből száraz lehet 2000 hold, a többit a Tisza árja borítja, de ez is leginkább kaszállással és nádvágással használtatik. Földje homok, de ha trágyázzák, terem buzát, rozsot, zabot, krumplit, kukoriczát, lent, kendert, káposztát, dohányt nagyon bőven. Láp-szénája és nádja igen sok, ugyszinte hala, mivel a Tisza árja rétjeibe kiviszi a halakat. Lápjain sok égerfa terem. Nevezetességei közé tartoznak a vándorló lápok, mellyeket a szél egyik határról a másikra visz, s megesik gyakran, hogy egyik helység a lápokról lekaszálja a füvet, fel is gyüjti, de hirtelen szél kerekedvén más helység határára vándorolnak a lápok, s az hordja be a szénát. Népessége 728 lélek, kik kevés romai és g. kath. és zsidót kivéve, mind reformatusok, helybeli anyatemplommal. Belső birtokosok: Szombathy István és Pál, Csuta István, Szalanczy István, Gönczy János és többek e néven; Mezey István, Szabó István; külső birtokosok: gr. Vay Ábrahám; Jármy Dienes, Pap örökösök, Mikecz, Fejér és Bodó örök. Azonban $4^6/_8$ urb. telek után a közlakosok is birnak 188 hold földet és rétet.

Kék, (Kety), Abauj vm. orosz falu, 22 r. kath., 130 g. kath., 7 ev.,

Digitized by Google

10 ref., 4 zsidó lak. Gör. kath. templom. Ut. p. Forró.

Kékcse, Szabolcs v. magyar f., K. Várdához nyugotra ½ órányira: 131 romai, 12 g. kath., 390 ref., 4 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Nádja, fája bőséggel. Dohányt termeszt. Van 3⅜ 2-ik osztálybeli egész telke. F. u. b. Vay.

Kéked (Alsó), (Nizni Kiked), Abauj v. tót-magyar falu, Kassához dél-keletre 2 mfldnyire, igen kies vidéken: 309 r. kath., 5 evang., 18 ref., 6 zsidó lak. Van itt egy bástyával megerősitett kastély és nagy gyümölcsös kert, gyönyörű, vadakkal bővelkedő erdő, ásványos forrás és fördő intézet. Földje termékeny, rétjei jók. F. u. a Zombory nemzetség.

Kéked (Felső), (Wissni Kiked), Abauj v. tót-magyar falu, 187 r. kath., 40 g. kath., 56 ref., 10 zsidó lak. F. u. Zombory, Soós, Fehér, Jakabfalvy, Melczer, Bónis. Ut. p. Kassa.

Kékes, oláh falu, Temes vmegyében, Lippához délre 5 órányira: 657 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 1864 hold, mellyből urb. belsőség 42 h., legelő 120 h., rét 212 h., szántóföld 182 h., szorgalomföld 45 h.; majorsági szántó és legelő 517 h., 100 hold rét, 556 h. erdő, 90 h. vizmosás és haszonvehetlen. Földe hegyes, de középszerüen megtermi a buzát, zabot és kukoriczát. Legelőjük szilvafákkal van beültetve. Birja Nikolics Dániel ur.

Kékes (Magyar-), Szathmár v. oláh falu, F. Bánya mellett: 352 g. kath. lak., s fil. templommal. Ezen két helység (Oláh- és Magyar-Kékes) az itt folyó Kékes vizétől veszi nevezetét. Földeik részint hegyesek, részint laposok, s jó mivelést kivánnak; erdejök van; a lakosok hajdan magyarok voltak.

Kékes (Oláh-), Szathmár v. oláh falu, 514 g. kath. lak., s paroch. templommal. F. u. Wankay, Uray, Szilágyi, Mihályi, Mátay.

Kékesd, magyar falu, Baranya vmegyében, a pécsváradi uradalomban, ut. p. Pécsvárad. Van 500 kath. lak., termékeny dombos határa, szőlőhegye.

Kékkő, (Madrikamen), Nógrád m. tót mv. Fekszik meredek nagy hegyek közt, egy mély völgyben, Bal.-Gyarmattól éjszakra 3 mfldnyire: 1572 kath., 20 evang. lak., kik hegyen völgyön elszórt házakban laknak. Kath. paroch. templom. Földje kevés és sovány; bora nem jó; gyümölcse sok, a minthogy ebből és mesterségekből élnek leginkább; gesztenyés erdeje feletle szép. A helység felett egy kék szinü kősziklás hegyen láthatni régi várát, melly hajdan nagyobb kiterjedésü, s erősebb volt mint jelenleg. Most csak egy része szolgál lakóhelyül elég rendesen felkészitve. Kapuja előtt mély sáncz van, melly azt egészen körülkeríti, s csak egy kőhidon lehet bemenni. A sánczban pinczék vannak a kősziklába bevágva, s ugyan itt több rejtekhelyek találtatnak. Egy pinczében forráskut is van, mellynek vize hideg ugyan, de kellemetlen izü; azonban jelenleg a tovább eső hegyekről vezetletik be friss forrásviz csatornák segedelmével. A palotát nem kevéssé ékesitik a Balassa nemzetség mindkét nemből való jeles tagjainak függő képei. Birja b. Balassa Sándor.

Kékkő, Nyitra m. puszta, Üzbégh fil., 33 kath., 5 zsidó lak.

Kékkut, magyar falu, Zala v.-megyében, nem messze Tihanytól, ut. p. Veszprém. Van 300 kath., 10 ev., 5 zsidó lak., jó gabonatermő földje, sok szénája; erdeje is van. De fő nevezetessége savanyuviz-forrásában áll, melly kövel rakatott ki s a falutól keletre esik. Nem kifolyó, de könnyen azzá lehetne tenni. Vize könnyü italu, erős orrtekerő, közelíti a füredit,

Digitized by Google

csakhogy szine kevessé kékes. A kut fala világosabb sárga iszappal van bevonva mint a füredié. Birja a kegyes szerzet.

Kéklő, puszta, Szabolcs vmegyében, lásd Bogdány.

Kelcse, tót falu, Zemplén vármegyében, N.-Domasa fil. 431 római, 63 g. kath., 11 zsidó lak. Szép kastély és kert. Savanyuviz. Erdő. 866 h. szántóföld. F. u. Jékelfalusy. Ut. p. N.-Mihály.

Kelebia, Bács m. népes puszta, Szabadka határjában: 900 kath. lak.

Kelecsén, (Klacsán), Nyitra m. tót falu, Galgóczhoz $1\frac{1}{2}$ órányira: 376 kath., 41 evang., 10 zsidó lak. — Van szőlőhegye, erdeje, jó rétei. F. u. gr. Erdődy Józsefné.

Kelecsény, lásd Szirma-Beseny ő, Borsod vmegyében.

Kelecsény, Nyitra m. puszta, Ürménez fil. 48 kath. lak.

Kelecsény, Nógrád m. puszta, Nándor filial. 19 kath., 6 evang., 2 ref., 3 zsidó lak.

Kelecsény, orosz falu, Máramaros vmegyében, 475 g. kath., 30 zsidó lak., anyatemplommal. Szántóföldei meglehetősek, de erdeje nincsen. Közel a helységhez különös erejü érczes vizek találtatnak. F. u. Szentpály, Hatfaludi, Frater, Szunyogh s több nemesek. Ut. p. Huszt.

Kelecsény, (Kleczenon), orosz falu, Abauj vmegyében, Kassához keletre $2\frac{1}{4}$ órányira, a zemplényi postautban: 25 r. kath., 211 g. kath. lak. Görög kath. anyaszentegyház. Vendégfogadó. Szép erdő. F. u. gróf Szirmay.

Kelecsény, magyar-orosz falu, Ungh vmegyében, Dobo-Ruszkához egy órányira: 102 római, 93 g. kath., 8 evang., 156 ref. 15 zsidó lak. F. u. gr. Barkóczy.

Kelecsény, orosz-magyar falu, Zemplén vmegyében, M. Izséphez közel: 60 római, 245 g. kath. 7 evang., 56 ref., 25 zsidó lak., 483 h. szántóföldel. F. u. többen. Ut. p. Velejte.

Fekete-Kelecsény, tót falu, Bars m., Ar. Maróthoz $\frac{3}{4}$ mfd. 341 kath. lak. F. u. gr. Migazzi. Ut. post. Verebély.

Felső-Kelecsény, magyar f., Borsod vmegyében, Gömör megye szélén, ut. p. Sajó-Kazincztól $\frac{13}{16}$ állomásra. Alatta folyik el a Ragály völgyéről jövő ér. Határa 1665 hold, mellyből 45 h. belsőség, 682 h. szántóföld, 272 h. rét, 26 h. szőlő, 617 hold erdő, 23 h. használatlan. Urbéri telek $6\frac{1}{4}$. Lakja 70 házban 394 lakos, kik többnyire reformatusok, anyatemplommal. Birtokosok többen.

Fülek-Kelecsény, magyar f. Nógrád m., 220 kath. 16 evang. lak. F. u. Ajtics Horváti, Csillom, s mt. Ut. p. Losoncz.

Garan-Kelecsény, Bars m. tót falu, Léva és Bars közt: 549 kath., 4 evang. lak. s kövér rétekkel és szántóföldekkel. F. u. h. Eszterházy. Ut. post. Léva.

Puszta-Kelecsény, puszta, Borsod vmegyében, Rahacza határához tartozik.

Tót-Kelecsény, tót falu, Nógrád m. 32 kath., 191 evang. lak., és egy uraságí kőépülettel. A Madách fam. öröksége volna, de most gróf Zichy Károly örökösei birják. Ut. post. Szakál.

Kelecsényi, (Klacseni), tót f., Liptó m., 330 kath., 17 evang. lak. Nagy de sovány határ; szép erdő. F. u. Fejérpataky.

Keléd, magyar falu, Vas vmegyében, Zala v. szélén, 230 kath. lakossal. Birja Horváth József ör. Ut post. Kis-Czel.

Kelemenfalva, (Klimovicza), Beregh vmegyében, orosz falu, Hátmeg fil., 72 g. kath. lak. F. u. gróf Schönborn. Ut. p. Munkács.

Digitized by Google

Kelemenfalva, (Klemenova), Thurócz m. tót falu, közel a Thurócz vizéhez, a Jeszenicza patakja mellett: 40 kath., 126 evang. lak. Határja középszerű; legelője rétje jó; erdeje elég; vizimalom; savanyuviz-forrás. F. u. többen. Ut. p. Rudno.

Kelemenfalva, (Kalameny), Liptó m. tót falu, Lucskihoz egy fertály, 241 kath. 17 evang. lak. Földje sovány; erdeje szép; legelője, s juha sok. F. u. Madocsányi, s.m. t. Ut. post. Rosenberg.

Kelemér, magyar falu, Gömör vmegyében, Poszoba és Naprágy helységgel határos. Van benne a reformatusoknak templomjok. A lakosok száma 606-ra megy, kik közül: 100 kath., 506 ref. Mind eredeti magyar. Van benne urbéri telek $8\frac{1}{8}$, majorsági jobbágy 5, majorsági telek 16, zsellér 36, lakó 5; erdő 1695 hold; majorsági szőllő 92, dézmás, 517 kapás. Szántóföldje bőven terem mindent, rétje jó s elegendő takarmányt ád; szarvasmarha-tenyésztésre alkalmas, jó legelője van. Van a helység végitől elfolyó patakcsán egy malma, melly esős időben jól jövedelmez. Birják ezen helységet: Diószeghi, Hámos, Vadnai és a Putnoki urak. Ut. post. Putnok.

Kelemes, tót falu, Sáros vmegyében, Eperjeshez keletre $\frac{1}{2}$ mfd. 631 római, 64 g. kath., 3 evang., 70 zsidó lak. Több kastély és gazdasági épület. Termékeny föld és rét. F. u. Péchy és Melczer nemz., melly utóbbik előnevét is innen veszi.

Kelenye, (Klenanki), magyar f., Honth m. 343 kath., 12 evang. lak. Szőlőhegy. Tölgyes erdő. Sok gyümölcs, főkép cseresnye. F. u. többen. Határában levő Pólyahegyről igen szép kilátás történik. Ut. p. Ipoly-Ság.

Kéles, puszta, Bács vmegyében, Jankovácz fil. 50 kath. magyar lak. Határa 1200 □ ölével 4135 hold, melly egészen majorsági birtoka a kalocsai érsekségnek. Róna határa jobbára homokos.

Keleviz, magyar falu, Somogy vmegyében, 300 kath. lak. Ut. post. Nemes-Vid.

Kelmák, oláh falu, Temes vármegyében, a Maros bal partján, Lippához $2\frac{1}{4}$ mfd., 782 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Hegyes völgyes határa sovány, s van 3204 h. 205 □ öl földje, mellyből majorsági szántóföld 152 h. 954 □ öl, 18 h. kaszáló, 363 h. 1251 □ öl legelő, 9 hold házhely, 21 h. szorgalomföld, 12 h. szilvás, 2 h. szőlő, 2 h. nádas, 950 h. erdő, 12 h. szabadföld; urb. szántó 648 hold, 288 h. rét, 119 h. legelő, 155 h. házhely, 34 h. szorgalomföld, 264 h. haszonvehetlen. A Maros partján van régi vára düledéke, melly nagy részt már a Maros medrébe beszakadt, de még most is látható a kemény kőfalban egy vaskapcsokkal erősitett mély üreg, melly vészteljes fogház lehetett. Az épitési anyagok összeillesztése módfelett kemény. — Birja gr. Latour Tódor hadügyminister örök.

Kélnik (Alsó), tót falu, Thurócz m., Sz.-Mártonhoz keletre $\frac{1}{2}$ mfdnyire: 9 kath., 70 evang. lak. Ut. post. Th.-Zsámbokrét.

Kélnik (Felső), Thurócz m. tót falu, 21 kath. 130 evang. lak., mind a két helyen sok alma, szilva terem. F. u. többen.

Kelnik, lásd Kölnik Krassó vmegyében.

Kemecse, puszta, Veszprém vmegyében.

Kemecse, magyar falu, Szabolcs vmegyében, Nyiregyházához északra 2 órányira: 298 római, 72 g. kath., 2 evang., 1456 ref., 95 zsidó lak., róm. kath. és ref. anyatemplommal, synagógával, $20\frac{4}{8}$ első oszt. egész telekkel. Nádja, szénája bőség-

Digitized by Google

gel. Sok dohányt termeszt. F. u. Bagossy, Bányai, Bodó, Borbély, Fejér, Garay, Gönczy, Hajdu, Hagymássy, Hegedüs, Horváth, Jakab, Irínyi, Kelemen, Kiss, Kriston, Körössy, Olasz, Ormos, Nagy, Szita, Szücs, Turányi, Zsiday, Korda, Zoltán.

Kémej, puszta, Borsod vármegyében, Jenke, Alsó és F.-Zsolcza közt, a Bársonyos parton, 200 holdnyi határral. Sajó-Ládhoz tartozik.

Kemencze (Alsó), Dolni Kamenic, Abauj vmegyében, tót-magyar falu, Ránkhoz délre 1 órányira: 65 r. kath., 41 g. kath., 130 evang., 120 ref., 12 zsidó lak. Ref. szentegyház. Kastély. F. u. gr. Forgács. Ut. post. Szinye.

Kemencze (Felső), Horni Kamenic, Abauj vármegyében, tót falu, 60 r. kath., 14 g. kath., 150 evang., 20 ref., 35 zsidó lak. Evang. szentegyház. F. u. gr. Forgács.

Kemencze (Kis), Zemplén vármegyében, tót falu, Petecsé fil. 510 r. kath., 4 ref., 8 zsidó lak. 288 hold szántófölddel. F. u. gr. Csáky. Ut. p. N.-Mihály.

Kemencze (Nagy), Zemplén vmegyében, tót-orosz falu, Cziróka-Hosszumező fil. 654 római, 196 gör. kath., 3 ref. lak. 1397 hold szántófölddel, két malommal a Cziróka vizén, erdővel. Van papiros-malma is. F. u. gr. Csáky. Ut. p. Nagy-Mihály.

Kemencze (Ó), Ungh vmegyében, orosz falu, Ungvárhoz északra 1½ órányira: 25 római, 306 g. kath., 6 zsidó lak. Kallémalom. F. u. a kamara.

Kemencze (Uj), Ungh vármegyében, orosz falu, N.-Bereznához 2 mfdnyire: 335 gör. kath., 10 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. F. u. a kamara.

Kemencze, (Kamenicza), Hont vm. népes magyar falu, egy meredek hegy tövében, Ipolysághoz 1 mfd. 1131 kath. lak. Kath paroch. templom. Vendégfogadó. Több urasági épületek, boltok, és malmok. A megyei gyülések ezelőtt itt tartattak, de leégvén a vármegyeház teteje, annak falai most rómokul pusztulnak; s az Areopagus helyén baglyak tanyáznak, — földszint pedig nehány őrült gyógyítatik. Rétje kevés; legelője a hegyeken bőséggel; vörös bora, gyümölcse, dinnyéje, dohánya és gabonája sok; rengeteg makkos erdejében őzet, szarvast táplál. F. u. az esztergomi érsek.

Kéménd, német-magyar-horvát falu, Baranya vmegyében, a pécsváradi uradalomban, ut. post. Szederkény. Lakja 930 kath. Van két kath. temploma, igen termékeny szántóföldje, jó rétjei, erdeje, szőlőhegye, vizimalma.

Kéménd, magyar falu, Zala vmegyében, Szalabér és Egerszeg közt, mindeniktől egyforma távolságra, 380 kath. lak., régi omladékban heverő várral. Az oltári uradalomhoz tartozik.

Kéménd, Esztergom, most Komárom vmegyében, régi magyar falu, a Garan jobb partján, Esztergomtól északra 2 mfd. a lévai és nyitrai országutban: 961 kath. lak. s egy jól dotált plébániával. Határja egészen róna s első osztálybeli: van jó fekete földje, rétje, legelője bora, fája. Hajdan a Hunt Pazman fam. öröksége volt, de 1392-ben Ugrinus gróf az esztergomi érseknek kénytelenitetett általengedni, mivel testvérjei nagy pusztitást követének el az érseki jószágokban. Az itten volt postahivatal eltöröltetett, de ujra felállitatott. F. u. az esztergomi érsek. A lakosok birnak 1449½ hold első, 724 h. második osztályu szántóföldet, 464½ hold rétet, 983½ kapa szőlőt.

Kemény (Kis és Nagy), puszták, Bihar vmegyében, az Erdőháton, kö-

Digitized by Google

zel Tamásdához, szép tölgyes erdővel. Birja Névery báró.

Keményfa, magyar falu, Zála vmegyében, ut. post. Baksa, 120 kath. lak.

Keményfok, puszta, Bihar vmegyében, Tamásda és Kötegyán közt a Gyepes mellett, a Thurzó nemzetség birtokában. Erdeje szép; földe jó, de az árvizek kárositják. A Gyepesen nagy hid van itt.

Kémes, magyar falu, Baranya vmegyében, a siklósi uradalomban, 350 ref. lak., anyatemplommal. Róna határa igen termékeny; tölgyes erdeje derék. Ut. post. Siklós.

Kemesnál, magyar falu, Vas vmegyében, a körmendi uradalomban, 100 kath. lak.

Horvát-Kémle, (Croatisch-Kimling), horvát falu, Moson vmegyében, a mosoni Duna jobb partján, Magyar-Kémlével átellenben, 860 kath. lak., paroch. templommal. Van $30^{4}/_{8}$ egész urbéri telke, s ezután 1109 hold szántóföldje, 8 hold rétje, 6 dunamalma. A lakosok főleg lovakat tartanak. Birja a szarvai uradalom, melly Poson vmegyében fekszik. Ut. p. Moson 1 óra.

Magyar-Kémle, horvát-német falu, Moson vmegyében, az elébbeni faluval átellenben, a mosoni Duna bal partján, 650 kath. lak., paroch. templommal. Lakosai birnak 28 telek után 713 hold szántóföldet, 184 hold rétet. Ezenkivül van sok káposztása, dunamalmai, meglehetős erdeje. A magyar-óvári urad. tartozik, s ut. p. Moson.

Kemse, magyar falu, Baranya vmegyében, 300 ref. lak., kik a piskói anyaekklézsiához tartoznak. Határa lapályos s a Dráva öntözi; szilvás-kertje, erdeje sok. Birja a pécsi káptalan. Ut. p. Szent-Lőrincz.

Kende, tót falu, Sáros vmegyében, a Tarcza mellett, Eperjeshez délre 1 mfdnyire: 642 kath., 4 evang., 69 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Földje is, de rétje különösen jó; erdeje van. F. u. többen.

Kenderes, magyar falu, Külső-Szolnok vmegyében, rónaságon, ut. postája Bánhalma 1 mfd., 1698 római kath., 1710 ref., 95 zsidó lak, ref. és kath. anyatemplomokkal. Határa 11001 hold, mellyből $7227^{11}/_{100}$ hold szántóföld, 3600 h. rét, $173^{87}/_{100}$ h. szőlő. Urbéri belső és külső telek $3435^{62}/_{100}$ h., majorsági szinte csupán használható föld és rét $3791^{18}/_{100}$ h. Földe általánosan gazdag fekete, a kakati puszta széliben legelője kis helyen szikes; terem leginkább tiszta buzát, rozsot, árpát, zabot, kukoricát, repczét, bükkönyt, kölest; sőt a majorsági földeken dohány is és luczerna nagy mennyiségben. Szinte a majorsági birtokon temérdek selyembirka, sertés és szarvasmarha tenyésztetik. Folyóvize nincs, hanem a kakat folyóból tavaszonként kitóduló árvize minden évben elönt a legelőből 300 holdat. Továbbá itt van a Szejkő laposa, melly zsombikos és vizenyős, hasonlóan 300 h. terjedésben. Birtokosai $^{1}/_{2}$ részben a k. örökös kegyes alapitvány, $^{1}/_{4}$ részben gr. Károlyi Lajos, $^{1}/_{4}$ ifj. Halasy József.

Kendereske, orosz falu, Beregh vármegyében, Munkácshoz $^{1}/_{2}$ mfd. 16 r. kath., 98 g. kath., 7 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn.

Kendervölgy, puszta, Honth m. Szakálas filial. 30 kath. 7 evang. lakossal.

Kendi, puszta, Abauj vmegyében, Léh fil.

Kenese, puszta, Somogy vmegyében, Kadarkutnál.

Kenese, magyar falu, Veszprém vgyében, a Balaton felvége mellett, egy szőlőhegyek közó szoritott völgyben. Utczái tömöttek és rendetlenek. Van 1300 reform., 250 kath., 20 zsidó la-

Digitized by Google

kosa, ref. anyatemplommal. Szőlőhegye roppant, de erdeje kevés vagy semmi, mert gondatlanság miatt elpusztult. Halászata a Balatonban felette jövedelmes. A tópart-oldalban most is láthatni némelly kivágott füstös üregeket, mellyek hajdan a lakosoknak menedékül szolgáltak, most pedig a halászok eszközeiket tartják benne. A balatonbeli híres porzót, mellyet a széllel hullámzó viz hajt ki, itt szedik. Birja a tudományi alapitvány, s ut. p. Veszprém.

Kenész, puszta, Somogy vmegyében, Kadarkut mellett, 150 hold termékeny határral, Spissich és Sárközy urakó.

Kenéz, magyar falu, Vas vmegyében, ut. p. Szombathely: 300 kath. lak. Birja a szombathelyi káptalan.

Kenéz (Cserepes-), Szabolcs v. magyar falu, Beregh vmegye szélén, a Tisza közelében: 32 romai, 56 g. kath., 273 ref., 37 zsidó lak., reform. anyatemplommal, erdővel, 3-ik osztálybeli határral. F. u. Bakó, Balaskó, Balogh, Jakab, Dicső, Jászter, Izsák, Kala, Katona, s t. m. Ut. p. Vásárosnamény.

Kenéz (Ér-), Szabolcs v. magyar falu, Debreczenhez keletre 3 mfldnyire, Bihar vmegyétől körülvétetve: 32 romai, 800 g. kath., 14 ref., 6 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. Lakosai oláhok volnának, de magyarul jobban, s inkább igy beszélnek. Van 14 első oszt. egész telke s erdeje. F. u. a Szlávy nemzetség, de bir benne Ábrányi is.

Kenéz (Takta-), Szabolcs v. magyar falu, a Taktaközben: 80 romai, 4 g. kath., 440 ref., 5 zsidó lak., ref. anyatemplommal, $6\frac{2}{8}$ 2-ik oszt. egész telekkel. Határa különösen szénával dús, ha azt a Tisza árjai miatt betakaríthatja. F. u. Drevenyák. Ut. post. Tokaj.

Kenézi, puszta, Bihar vmegyében, Bereg-Böszörmény mellett, rónaságon. Határa 2021 hold, mellyből 455 h. szántó, $809\frac{3}{8}$ h. kaszálló, 756 $\frac{5}{8}$ h. haszonvehetlen s leginkább szikes földek; de ezeken kivül gazdag puszta. Birja gr. Csáky Antal.

Kenyeri, magyar falu, Vas v.-megyében, ut. p. Kis-Czeltől éjszakra 2 óra: 400 kath., 43 evang., 13 zsidó lak., paroch. templommal. Tágas határa lapályos és termékeny. Birja gr. Cziráky Antal.

Kenyeri, puszta, Veszprém v.-megyében, Sz. László mellett.

Kenyeri, puszta, gr. Károlyi István holdmező-vásárhelyi uradalmában.

Kengyel, igen gazdag puszta, Külső-Szolnok vármegyében, Török-Szent-Miklós mellett, 17,000 hold határral, dohánytermesztéssel, gulyákkal, ménesekkel és birkanyájakkal. Birja az Almásy nemzetség osztatlanul. Repcze és dohány itt is sok termesztetik; csak burgonya, az sehogy sem akar itt díszleni. Pásztor, csősz s cselédek s felügyelők és haszonbérlők népessége 896 lélek. Legujabban a család tagjai közt felosztatott.

Kenyézlő, magyar falu, Szabolcs vmegyében, tul a Tiszán a zemplénmegyei oldalon, a Tisza jobb partján, Sárospataktól délre 1 mfldnyire. Fekvése dombos, földje felette termékeny homok. Határa 2925 hold, mellyből szántóföld 2130 hold, kaszálló 645 hold, erdő 150 hold. A Tisza és Bodrog árvizének nagyon ki van téve, ugy hogy közönségesen minden évben kaszállói és sok szántóföldjei elöntetnek. A lakosok $15\frac{3}{4}$ telek és 40 zsellér illetőség után birnak 784 hold szántóföldet, 195 hold rétet. Birkát, sertést sokat tenyészt. A Tiszából itt szakad ki a malomér, melly Sárospataknál ömlik a Bodrogba. Áradások alkalmával e szakadékon S.-Patakra fenyőszálakat szok-

Digitized by Google

tak a kenyézlőiek szállitani. Van még egy 50 hold területü állandó tava is. Birtokosok: Fazekas Ferencz, József és Lajos testvérek, s mindegyiknek derék lakháza van helyben.

Kenyhecz, Abauj v. magyartót falu, Kassához délre 2 mfldnyire, a pesti országutban: 424 r. kath., 42 g. kathol, 19 reform., 87 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Termékeny róna határ. F. u. Szalay, Kornis, Dobay, Antony.

Kepeth, oláh falu, Temes v.-megyében, dombos helyen, Buziáshoz 1 órányira: 800 lak., kik közt 720 oláh n. e., 30 magyar, 50 tót ajku r. kath. Óhitü anyaegyház. Határa 2159 hold; mellyből urbéri szántó, rét és legelő 1475 hold; s a többi majorsági legelő és 400 h. erdő. Dombos része sovány; völgyes s egyenes térei termékenyek. Birja a kir. a'apitvány.

Kér, német falu, Tolna vmegyében, 950 kath. lak., paroch. templommal. Lakosai sikeres buzát és sok burgonyát termesztenek. Birja a pesti k. egyetem, s ut. p. Duna-Földvár.

Kér, puszta, Somogy vmegyében, a veszprémi püspök karádi uradalmában.

Kér, Szathmár v. magyar falu, 4 r. kath., 324 ref., 13 zsidó lak. Lásd Kér-Semlyént.

Kér (Nagy- és Kis-), Abauj v. 2 magyar falu, Bodókő-Váraljához egy órányira: 789 r. kath., 86 g. kath., 31 evang., 209 reform., 64 zsidó lak. Kath. és ref. szentegyház. Termékeny határ. F. u. többen.

Kér (Kis-), Bács m. csinos német falu, Verbászhoz délre egy mfld, az ujvidéki postautban: 16 kath., 1501 evang., 28 zsidó lak. Evang. anyatemplom. Határa fekete rónaság, s gazdag termékenységü; azért is lakosai 1848 előtt vagyonosak voltak. Termesztenek igen híres sikeres buzát, sok kendert, kolompért, zabot sat. Szénájok bőven lévén, szálas lovakat, és sok teheneket tartanak, s vajjal is kereskednek. F. u. a kamara. Határa 1100 □ ölével 7018 hold, mellyből 86 urb. telek után 2915 h. szántó, 2193 h. rét, 1499 h. legelő, 11 h. mocsár, 100 hold utak.

Kér (Ó- vagy Nagy-), Bács m. szerb-magyar falu, Kis-Kérhez egy fertálynyira: 1030 magyar kath., 1834 óhitü, 29 evang., 20 zsidó lak. Kath. és óhitü templomok. Postahivatal. Vendégfogadó. Határa ollyan gazdag mint a kis-kéri, s lakosai is tehetősek, csakhogy ezek lovak helyett több juhot és marhát tartanak. F. u. a kamara. Határa szinte 1100 □ ölével 14,115 hold, mellyből 160⅘ urb. telek és 10 szabad telek után 5405 h. szántó, 4100 h. rét, 3985 h. legelő, 153 h. mocsár, 472 h. utak.

Kis- és Nagy-Kér, Nyitra m. két egymás mellett lévő magyar helység, a Nyitra bal partján, Nyitrától délre 3 órányira. Az első számlál 354 kath., a második 1158 zsidó lak. Van kath. paroch. templom. Határuk első osztálybeli, bővelkedik sikeres buzával, árpával, kölessel, kukoriczával, sat.; létjei kétszer kaszálhatók, s nagy kiterjedésüek; szarvasmarhát sokat tartanak. F. u. az esztergomi érsek.

Kér (Kis-), Hont m. magyar-tót falu, Lévához délre ⅜ mfld: 100 kath., 161 evang., 82 ref. lak. Kastély. Gazdag határ. F. u. gr. Majláth.

Kér (Kis-), Nógrád vm. puszta, 51 kath., 6 evang. lak.

Ipoly-Kis-Kér, Nógrád vm. népes puszta, 91 kath., 69 evang., 5 zsidó lak.

Ipoly-Nagy-Kér, Nógrád vm. népes puszta, 147 kathol., 37 evang. lak. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Kér (Kis-), oláhul Fel-Tyer, oláh falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös völgyében, fele a falunak dom-

Digitized by Google

bon, fele völgyben fekszik; ut. post. Várad 1 mfld. Lakja 445 n. e. óhitü, anyatemplommal. Van 4⅝ egész urbéri telke, erdeje, agyagos földe. Birja a váradi deák káptalan.

Kér (Nagy-), oláhul T y e r, oláh falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös völgyében, magas dombon, ut. p. Várad 1 mfld. Lakja 456 n. e. óhitü anyatemplommal. Van 22 egész urbéri telke, igen szép erdeje, agyagos földe, melly a zabot leginkább szereti. Birja a váradi deák káptalan.

Kér (Tót-), magyar falu, Tolna vmegyében, 280 evang. lak., kik tótokból magyarosodtak el, s a tabi anyaekklézsiához tartoznak. Többen birják. Ut. p. Sió-Fok.

Kér (Új-), magyar falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 4 mfld, a sárvári országutban: 600 kath. lak., s paroch. szentegyházzal. Róna határa 1857 hold, mellyből szántóföld 1382 h., rét 163 h., erdő 312 h., melly egyszersmind legelő. Termesztetik buza, rozs, árpa, zab, kukoricza, burgonya, hajdina, lóher, luczerna, bükköny. Erdeje tölgy. Birja gr. Széchenyi Pál.

Kér-Mácsa, puszta, Pest-Pilis vmegyében, Mácsa mellett, 246 hold igen termékeny fekete szántófölddel, 89½ h. réttel, és 429 h. erdei legelővel. A gödöllői uradalomhoz tartozik.

Kér-Nemes, lásd Nemeskér.

Kér-Semlyén, Szathmár vm. kettős magyar falu, a Szamos két partján, t. i. Kér a bal, Semlyén a jobb parton esik, s ezelőtt Szabolcs megyéhez tartoztak, de az 182⅝-ki országgyülési czikkely erejénél fogva cserében Szathmár megyéhez adattak. Kérben lakik: 4 romai kath., 324 ref., 13 zsidó; Semlyénben: 15 kath., 237 ref., 10 zsidó, egy ref. templommal; oskolatanitó mind a két helyben külön van. Határuk a Szamos körül homokos, egyébütt fekete nyirok, s igen termékeny; rét, legelő bőséggel levén, szép szarvasmarhát és erős lovat tenyésztenek. F. u. a Kállay nemzets.

Kércs, puszta, Borsod vmegyében, lásd Hangács.

Kércs, Szabolcs v. magyar falu, Baktához közel: 47 romai, 92 g. kath., 217 ref., 32 zsidó lak., ref. anyatemplommal, erdővel, 1⅞ első osztályb. egész telekkel. Járny Imre itt nemesitett juhokat tenyésztet. F. u. Járny, Bozóky, Budaházy, Ormos. Ut. post. Nyir-Bátor.

Kércs (Fulló-), Abauj v. magyar falu, ¾ órányira Fájhoz: 138 r. kath., 60 g. kath., 24 evang., 327 ref., 26 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Termékeny jó határ. F. u. többen.

Kércs (Hernád-), Abauj v. magyar falu, a Hernád bal partján, felséges vidéken: 398 r., 11 g. kath., 14 evang., 16 ref., 5 zsidó lak. Kathol. paroch. templom. F. u. gr. Fáy István. Ut. p. Forró.

Kercseliget, magyar falu, Somogy vmegyében, közel a Kaposhoz, ut p. Kaposvár. Lakja 821 lélek kik többnyire r. katholikusok, paroch. templommal. Dombos határa igen jó. vannak vizimalmai és szőlőhegye; Birja gr. Niczky György.

Kercza, magyar falu, Vas v.-megyében, ut. p. Lövő. Van 230 ref., 20 kath., 16 evang. lak., kath. és ref. paroch. temploma. Birja gr. Batthyáni család.

Kerecsend, Heves v. magyar falu, Egerhez délre 2 órányira a gyöngyösi országutban: 1420 kathol. vagyonos lak. Kath. paroch. templom. Földe trágya nélkül is termékeny; szőleje s jó rétje van. F. u. az egri érsek.

Kerecseny, magyar falu, Zala vmegyében: 586 kath., 20 zsidó lak. Ut. p. Hahót.

Kerecsény (Tisza-), Beregh v. magyar falu, a Tisza jobb partján:

Digitized by Google

61 r. k., 2 g. kath., 915 ref., 31 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Határa jó gabonát terem; réljei jók; legelője s mindkétféle fája van; gyümölcse és hala sok. F. u. Uszkay, Ördög s m. Ut. p. Beregszász.

Kereczke, Máramaros v. orosz falu, Beregh vm. szélén: 928 g. kath., 9 zsidó lak. s anyaszentegyházzal. F. u. gr. Teleky, b. Sztojka, s m. Ut. p. Huszt.

Keregnye, helyesebben Kereknye, Ungh v. orosz falu, Ungvárhoz délre 1 mfldnyire: 18 romai, 618 g. kath., 32 ref., 14 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Jó határ. Erdő. Itt lovasság szokott tanyázni. F. u. a kamara.

Kerek, oláh falu, Arad vmegyében, Pankota és Sz. Anna városok közt fekszik rónaságon: 30 kath., 1734 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 6884 hold, mellyből szántóföld 4383 $^{2}/_{4}$ h., legelö 2500 $^{2}/_{4}$ hold. Ebből majorsági szántóföld 1738 $^{2}/_{4}$ h., legelö 1178 hold. Földje első osztálybeli, s mindent gazdagon terem. Határán a Szelistye nevü mocsár huzódik keresztül. Birja b. Ditrich József.

Kerék-Berek, Abauj v. puszta, Kenyhecz fil., 9 kath. lak.

Kerekegyháza, puszta, Bihar vmegyében. Lásd Gyapoly.

Kerekegyháza, Békés vm. puszta. F. u. a Harukkern örökösei, s rajta a lakosok tanyái vannak.

Kerekegyháza, puszta, a Kis-Kunságban, Kecskemét határa mellett az izsáki postautban, Szabadszállás és Fülöpszállás polgárai birtoka egyenlő részben. Határa róna, s bár homokos, de jó termékenységü.

Kerekerdő, puszta, Fejér v.-megyében, Válhoz $^{3}/_{4}$ óra.

Kerekerdő, Nyitra m. puszta, Séllye fil., 10 kath. lak.

Kerekgede, Gömör v. magyar falu, Serkéhez 1 órányira: 361 kath. lak. F. u. többen.

Kerekhegy, Máramaros vm. orosz-német falu, a técsői határon: 96 romai, 125 g. kath. lak., s nevezetes sóbányákkal, r. kath. fil. szentegyházzal. Ut. p. Sziget.

Kereki, puszta, Komárom- most Esztergom vmegyében, hegyes, völgyes, nagyobb részt erdőségből álló határ; környezik délről Pusztavám, nyugotról Bokod, hol az összejövő határoknál a gyönyörü rétség ide is kiterjed; éjszakról Oroszlány és Puszta-Mindszent, keletről Puszta-Szentgyörgyvár és Gerencsér. A hegyekről több patakai csergedeznek, u. m. a Vékony ér, kereki ér sat., mellyek mind a határt átszelő Szép vizbe folynak. Magasabb részei: a Kopaszhegy, Delhegy; völgyei közt említjük a Szerencsés völgyet, Sóos völgyet; de legnagyobb nevezetesség, mi itt említést érdemel, a puszta déli közepén tul emelkedett hegyen romban álló szentkereszti templom. A fenálló hátulsó falak, a kiszedett négyszegü kövek mutatják e templom hajdani nagyszerüségét. A romok egy része a vidéki lakosoktól elhordatván, a megmaradt, ámbár most csak csekély rész őrzése a régiséget tisztelő birtokos által különös csőszre bizatott. Előfordul e hely Bokodnál említett 1231-ki oklevélben. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Kereki, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Szemes 1 óra: 403 kath., 200 ref., 15 zsidó lak., kath. és ref. fiók-templommal, melly utóbbi a köröshegyi anyához tartozik. Dombos határa első osztálybeli; van szép tölgyes erdeje, szőlőhegye. Közbirtokosoké.

Kereki, puszta, Pest-Solt v.-gyében, Kalocsa mellett, 280 holddal. Birja a kalocsai érsek.

Kereki, puszta, Zala vmegyében, Köves-Kálla mellett.

Digitized by Google

Kis-Kereki, magyar falu, Bihar vmegyében, az Ér vize mellett, ut. p. Székelyhid ½ mfld. Lakja 1000 ref., anyatemplommal. Van igen jó szántóföldje, szőlőhegye, sok szénája s nádja, és 23⅜ urbéri telke. Birja gr. Stubenberg, s a székelyhidi urad. tartozik.

Nagy-Kereki, magyar falu, Bihar vmegyében, szép rónaságon, Váradhoz 2 mfld, 1300 lak., kik kevés kath. és zsidót kivéve, mindnyájan reformatusok, helybeli anyatemplommal. Határa 4000 hold, mellyből szántó 2500, rét 899, legelő 601 hold. Ebből urbéri szántó és kaszállók 242 h., majorsági 2758 hold. Ezenkivül az Ádámi puszta is ide tartozik. Fekete porhanyós földe gazdag termékenységü; szénája sikeres. Határát a Kis-Körös nedvesíti. Van itt egy régi vár, mellyet még Bocskay István épittetett, most megujitva Csanády Sándor ur lakháza. Birják: Csanády Sándor és József, Papszász Lajos, Hodosy Miklós, Erdődy László örök., Veér Dániel örök., Veér Sándor, Szilágyi Gábor, Forster János, Dobozy család.

Nemes-Kereki, Békés vm. puszta, egy omladozott templommal, s nádas rétes határral. Berényhez tartozik.

Kerékrét, Nógrád m. puszta, 17 kath. lak.

Kerekrét, (Okruhle), Sáros v.-megyében, tót falu, Radoma fil. 279 római, 38 g. kath., 8 evang., 9 zsidó lak. Ut. p. Bártfa.

Kerekszenttamás, puszta, Somogy vmegyében, Szaraszlóhoz tartozik, s gr. Széchenyi Pálé.

Kerekszenttamás, puszta, Fejér vmegyében.

Kerektódomb, puszta, Pest-Solt vmegyében, az abonyi uradalomban, 6000 hold kiterjedéssel. Határa homokos, gyepes földből áll, s közép termékenységü. Birja egészen Ürményi Ferencz.

Kerekudvar, Heves vmegyéhez tartozó, de már a Jászságban fekvő népes puszta; Jászberényhez egy órányira: 73 kath. lak. F. u. Gelyién, Tormásy, Splényi, Pauker, Kós, Bauer, Oláh, Szőke, Fövényes, Ottlik Gábor, Fáy, Stegner, stb. családok.

Kerény, Pozson megyei puszta, Szenczhez 1½ óra, 8 kath. 4 evangelikus lak.

Kerepecz, Gömör várm. puszta, Méhes és Kövecses közt, 20 kath., 27 ref. lak. Vendégfogadóval, erdővel, s jó földekkel.

Puszta-Kerepecz, Beregh vmegyében, népes puszta, Munkácshoz délre 1½ órányira: 9 r. kath., 40 g. kath., 7 zsidó lak. Van itt egy igen jeles timsógyár, mellyet gróf Schönborn és a Dercsényi báró és ns család hitbizottmánya (fidei commissum) közösen birnak, s e pusztán is főbirtokos ugyan a Dercsényi család.

Kerepes, Pest m. tót-magyar falu, Pesthez egy postaállásnyira a kassai országutban: 708 kath., 7 evang., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom, Postahivatal; Vendégfogadó; határa hegyes és homokos; tölgyes erdeje szép; dohányt termeszt; de rétje kevés. A gödöllői uradalomhoz tartozik, mellynek itt 332 hold majorsági szántóföldje van, de rétje nincs, s legelője is az erdőkben.

Kereplye, Zemplén vmegyében, orosz falu, Parnó fil. 52 római, 432 g. kath., 14 zsidó lak, 418 hold szántófölddel, erdővel. F. u. b. Fischer, Szemere, s m. Ut. p. Vecse.

Kereskény (Kis), Hont m. (Male Krskány), Lévához ½ mfd. 250 kath., 87 evang. lak. F. u. Zmeskál, Bakay, s m. t.

Kereskény (Nagy), Hont megyei tót-magyar falu, 260 kath. 50

Digitized by Google

evang. 2 ref. lak. Kath. paroch. templom. Kövér rét és legelő. Bor, fa, gabona elég. F. u. Majláth és Zsarnoczay.

Kerész, Ungh vmegyében, magyar-orosz falu, 36 római, 69 gör. kath., 88 ref., 6 zsidó lak. Fekszik Mokcsa szomszédságában. Földje termékeny; erdejében egy régi vár maradványai láthatók. F. u. többen. Ut.p. Ungvár.

Keresztény, magyar falu, Sopron vmegyében, Kőszeghez keletre 3 mfd., 200 k. lak. Határa róna és termékeny; van 1170 hold szántóföldje, 26 h. rétje, 30 4h. erdeje és legelője. E helységet Maria Therezia ama híres jogtudós Kollár Ádámnak, a bécsi cs. kir. könyvtár felvigyázójának ajándékozá; s most is egy rokona Kollár Ferencz ur birja.

Keresztes, Pos., most F. Nyitra v. puszta. N. Szombat fil.; 25 kath. lak.

Keresztes, magyar falu, Fejér vgyében, ut. p. Fejérvárhoz északra 1 mfd., 1890 ref., 120 kath., 20 ev. lak., ref. anya-templommal. Határa első osztálybeli s mindennel megáldatott; van szép szőlőhegye, Borbáli pusztán derék eredeje, két vizimalma. Birja gr. Károlyi György, s a csurgói urad. tartozik.

Keresztes, (Kreutzstätten), német f. Temes vgyében, ut. p. Aradhoz délre $1\frac{1}{2}$ mfd., 640 kath. lak., s anyatemplommal. Határa termékeny, s van 35 egész. urb. telke. Birják Ulmann Móricz, Tóth, Thuróczy családbeliek.

Keresztes (Komlós-), Chmelow, Sáros v. tót f., Pósfalu fil. 91 római, 10 g. kath., 142 evang., 17 zsidó lak. Evang. templom. Termékeny határ. Erdő. A Fejérváry nemzetség innen veszi előnevét.

Keresztes (Magyar-), (Groszdorf), német falu, Vas vgyében, a pornói uradalomban, 374 kath. lak. ut. p. Szombathely.

Keresztes (Német-), német falu Vas vgyében, az előbbeni helység mellett, mellytől csak a Pinka vize választja el, 382 lakossal. Szőlőhegye jó bort terem; erdeje van. A pornói urad. tartozik.

Keresztes (Mező-), magyar f., Bihar vgyében, róna lapályos vidéken, a pesti országutban, Váradhoz 2 mfd., 10 r. kath., 2700 ref. lak., derék anyatemplommal, vendégfogadóval, olajütővel. Határa 9675 hold, mellyből szántó 5760 h., rét 1880 h., legelő 1460 h., erdő 100 h., belsőtelek 250 h., kenderföld 125 h., káposztás 100 h. Ezekből majorság 2640 h. szántó, 580 h. kaszáló, 100 h. erdő; a többi urbériség. A föld minősége mocsáros, szikes, lapályos, fekete föld, a buzát, zabot, tengerit legjobban termi, de szoktak vetni árpát, kölest, burgonyát és kendert is. Folyóere a Kutas, melly a Sebes-Körösből szakad ki. Birja a váradi deák püspök.

Keresztes (Mező-), magy. mezőváros, Borsod vgyében, Miskolcztól 2, utolsó postája Kövesdtől $\frac{9}{16}$ állomásra, rónaságon, a pest-miskolczi országutban. Egész határkiterjedése 17,709 hold, ebből 172 h. belső telek, 7296 h. szántóföld, 5401 h. legelő; 335 h. szőlő, 2432 h. rét, 2073 h. közutak, gödrök, vizállás, sat használatlan föld. Erdeje a városnak nincs. A nevezett mennyiségből, belső telkeken s használaton kivüli földeken kivül 8276 h. földesuri majorság, 7188 h. urbéri föld. A föld harmadik osztályu. A határ alsó része sürü fekete nyirok, egyebütt szinte néhol homokos, másutt agyagos fekete föld; rozsot, árpát legbővebben terem. A tágas legelőn szarvasmarha, apró faj ló, és magyar juh, nagy mennyiségben tenyésztetik. Gazdaságát a nép

Digitized by Google

meglehetős szorgalommal és kedvvel üzi. Azonban a hó-olvadások s nagyobb eső-szakadások alkalmával a cserépi hegyekből rohanó vizek sok kárt tesznek, különösen a határ alsó részit nagyon elöntik, s szabályozásukra még eddig semmi sem történt. Népessége a városnak 3889 lélek. Nemszerint 2398 férfi, 1491 nő; vallás szerint 111. r. kath., 3689 ref., 89 zsidó. Nyelvökre nézve mind magyarok. Telkes gazda van 497, zsellér 247, lakó 43. Összesen 77 mester, 9 legény, 20 inas. Czéhök csak a csizmadiáknak van, mellyben van 36 mester, a többiek, a miskolczi czéhez tartozó 2 szijgyártót, s az egri czéhben levő 1 molnárt kivéve, mind kontárok. Kereskedő van a városban 1. Van itt egy nemesi magtár, mellynek tőkéje 285 köböl gabona, és 205 köböl árpa volt, s külön adózók magtára alapja 169 köböl gabona és 129 köböl árpa, 1843-ban Szemere Bertalan lelkes kormánya alatt keletkezvén, azóta 1000 köblön felül növekedve a kebelbeli szegénységen a szük idők sulyát könnyiteni már meglehetősen képes. Helyben évenkint 4 vásár esik: 1-ső Pál nap előtt 3 nappal, 2-ik Sz. Háromság vasárnap előtti pénteken, 3-ik. Sz. Mihály nap előtt 3 nappal, 4-ik Karácson előtti hétfőn. Heti vásár még eddig nem volt, hanem eziránt szabadalmat most keres a közönség. A kácsi és sályi hegyekből eredő két patak egyesülve, Szarda név alatt foly el a város tövén, mellyen vámos hid van. A határ északkeleti felső szélén nagy és kis Csincse nevü két patak kigyózza át a hajdan Moam telke nevet viselt, most Csincse gyepének hivott városi nagy legelőt. Földesura Keresztesnek a korona.

Régi időben Keresztes a diós-győri várhoz és urodalomhoz tartozván, Török-Nyáryak által biratott, kik itt azon időben többféle inscriptiokat csináltak.

1628. Nyáry Pál bizonyos házát Csorvásy Jánosra és örököseire irja által.

1633. Gr. Nyáry István, Varga Gáspár részére tesz inscriptiot.

1639-ben pedig Hallerkői gr. Haller Sámuel, Hunyady Ferencznek és örököseinek ir át egy elhagyott telket.

1651. Nyáry Sigmond és Miklós irják át házukat Rimay Istvánra.

1652. Nyáry Iván Sigmond irja át Bóka György telkét Mészáros Mátyásra és Bükk Jánosra.

1654. Nyáry Miklós egy telket Csizmazia Györgyre ir át.

1655. Nyáry Sigmond, Nagy Gáspár telkit átirja Csontos Annára. Ugyanazon évben Nyáry Miklós egy telkit Kun Istvánnak és örököseinek örökbe vallja.

1656. Nyáry Sigmond egy telket Pap Györgyre ir át.

1700-ig e hely még mint falu fordul elő, mint az a Nagy-Mihály helységénél előadott határperből bővebben kitetszik.

1702. Kochlács Leopold Vilhelm 8500 ftnyi kölcsön összeg iránt már mint szabadalmas város lakosai iránt folytat a keresztesiek ellen pert.

Nevezetessé teszi Keresztest 1596. év octob. 26-án a törökön nyert győzelem. Ugyanis elfoglalván Mehemet Egert, minden módon azon igyekezett, hogy a keresztény seregeket minél előbb elszéleszthesse, azért is Giaffert 30,000 katonával együtt, a magyar sereg véletlen megtámadására küldi, melly sereg oct. 21-dike körül Miskolczhoz közel tanyázott. Ezt Maximilián észrevevén nemcsak Schwarczenberget inti meg táborának megerősitésére, s illő őrizettel ellátására, hanem Roszwurm és Péchy hadfőnököket másnap azaz oct. 22-én 600 lovasokkal azonnal segitségére küldi, meghagyván nékik, hogy alkalmas táborhelyről gondoskodván, ott várják be

Digitized by Google

az ellenséget. Ezen közben Giaffer közelget, kit mihelyt a magyar kiküldött elősereg meglátott volna, néhány lovast a többieknek segitségül hivása végett hátra küldvén, a többiek a törököket előhaladásokban késleltették. Gondolatnál gyorsabban ott termettek a magyarok Pálffy, a németek Schwarczenberg, az erdélyiek pedig Király vezérlése alatt. Estve vetett véget az ütközetnek, s a törökök közül mintegy 1400 fő, s a lovasság nagyobb része csatasikon maradt, midőn a győzedelmes magyarok között nem több mint 50 holt, s ugyanannyi sebesítetett találtatott. Másnap, midőn a 6000 emberrel előre küldött Galga szinte a mieink által nagy veszteséggel visszaüzetett volna, maga Mehemet jött 150,000 embertől kisérve, mindenféle hadi szerekkel felkészülve, de a Csicse mocsára előhaladásának ellentállván, attól 3000 főre menő veszteséggel ő is csufosan visszaüzetett. Nem különben lett sorsa Mehemetnek, midőn később sz. Demeter napkor, a veszteséget vissza akarván torolni, ugyanitt seregeinket ujra megtámadta. E három ütközetben elesett a magyarok közül 6000 lovas és csaknem annyi gyalog, ezek közt főbb magyarok: Vidffy, Bory, Forgács Sebestyén, Zeleméri István, Pálffy Péter, Telegdy János, Hathalmi Miklós, Eszterházy István és Strittei Miklós. A török vesztesége sok jelesebb egyéneivel együtt 20,000 főre ment.

Keresztéte, Abauj vmegyében, magyar falu, 129 kath., 8 zsidó lak. F. u. többen.

Keresztfalva, (Krizova Ves), Szepes vmegyében, tót falu, Bélával általellenben, mellytől a Poprád választja el: 462 kath., 60 evang. lak. Lazacz-halászat, gyolcs-szövés. F. u. Marjássy. Ut. p. Késmárk.

Keresztpatak, Abauj vármegyében, puszta. Léh fil.

Keresztszeg, helyesebben kellene nevezni **Körösszeg**, oláh falu, Bihar vmegyében, szép rónaságon, Váradhoz, melly utolsó postája 2 mfd., 1275 n. e. óhitü, 10 ref. lak., óhitü anyatemplommal, 30 egész urbéri telekkel, 98 földesgazdával. Határa 5100 hold, mellyből 1300 hold szántó, kaszálló 1000 h., erdő 600 h., legelő 2200 hold. Az urbériség 750 h. szántó, 270 h. kaszálló, 678 hold legelő. Uri majorság 3402 hold, mellynek $^2/_3$-át a sz. Istvánhegyi prépostság, $^1/_3$-át gr. Csáky Petronella assz. birja. Földje fekete s első osztálybeli, melly minden gabonanemet gazdagon terem, sok káposztát, kendert. Szarvasmarhát szépet tenyészt. A helység határán keresztülfut a Sebes-Körös. Van itt egy régi vártorony, épen a bereg-börszörményi erdő alatt, melly körül a sáncz helyei most is láthatók. A vártorony 6 szegletre épült, s e vár már 1400-ban az akkori impetrator Csáky Miklós és György idejében „arx antiquissima"-nak neveztetett, s olly erős alkotásu, hogy aljának fala 2 öl széles, s olly kövekből épittetett, hogy több századok viharaival daczolva, szép sima, meg nem romlott állapotban vannak minden vakolás nélkül. Ugyanitt volt egy zárda is azon szerzeté, mellyet latinul Ordo-Praedicatorum-nak neveztek. Végre nevezetes Körösszeg még arról, miszerint IV. László't, ki a kun szép nőket igen szerette, a kunok itt ölték meg.

Keresztyene, (Nagy és Kis), Bars most A.-Nyitra vm. tót faluk, a Nyitra mellett: 616 kath. lak., s kath. paroch. templommal. Határjok termékeny; rétjei különösen jók. F. u. a pesti-seminarium, a nyitrai káptalan, mások többen. Ut. p. Oszlán.

Keresztúr, Pozson m. tót fa-

Digitized by Google

lu, a Dudvágh mellett, N.-Szombathoz 1½ órányira. Van egy kath. paroch. temploma, szép erdeje, mellyben sok vad találtatik, és 639 kath., 11 zsidó lak. 1490-ban itt fogadták el a magyar Rendek ujonan választott királyokat II. Ulászlót. F. u. gróf Eszterházy József.

Keresztúr, magyar-oláh falu, Bihar vmegyében, az Érmellékben, ut. postája Margita ½ mfd., 270 ref., 205 g. kath., 10 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemplommal. Dombos völgyes határa jó mivelés mellett mindent megterem, de leginkább rozs és tengeri vettetik; szőlőhegye s erdeje van. Birja Ravaszdy István. Van itt 9⅜ urbéri telek.

Keresztúr, magyar falu, Sopron vmegyében, ut. postája Kapuvár 2 mfd. Lakja 380 r. kath., 570 evang., 40 zsidó. Kath. paroch. templom. Róna határa közép termékenységü s kiterjed 3000 holdra; erdő, szőlő nincs. Urbériség: 28 telek. Birják a csornai prépost, s más több közbirtokosok.

Keresztúr, Nógrád m. puszta, 19 kath. lak.

Keresztúr, (Hastein), Bars m. tót falu, 738 kath. lak. Nagy erdő, sovány föld. F. u. gr. Keglevics.

Keresztúr, Nyitra m. puszta, Megyer filial, 34 kath. lak.

Keresztúr, Bács m. orosz falu, Kulához délre 1½ órányira; 92 kath. 2818 egyesült göröghitü, 9 evang. 2 zsidó lak. Görög egyes. templom és plébánia. Feketc kövér földjei sikon feküsznek. Lakosai tehetős gazdák. F. u. a kamara. Első osztálybeli róna határa 1100 □ ölével 15,898 hold, mellyből 208 urbéri és 6⅜ szabad telek után van 6864 h. szántó, 4934 h. rét, 2500 h. jó, 1250 hold posványos legelő, 200 h. mocsár, 150 hold utak.

Keresztúr, máskép **Kollátszeg**, magyar-horvát falu, Zala v.-megyében, a Mura mellett, mocsáros vidéken, 800 kath. lak., egy kies dombra épült paroch. templommal. Birja a kamara és a helybeli apátság, melly a plebániával van összekötve. Ut. post. N.-Kanizsa.

Keresztúr, puszta, Zala vmegyében, Rezi faluhoz közel.

Keresztúr, puszta, Veszprém vmegyében, Szent-László mellett.

Keresztúr, (Alsó és Felső), magyar faluk, Vas vmegyében, ott hol Vas, Veszprém, Zala határai összejönnek, 560 kath., 43 evang., 14 zsidó lak. Többen birják, s ut. post. Devecser.

Balaton-Keresztúr, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Marczali. Van 720 kath. lakosa, fiók-temploma, első osztálybeli határa, erdeje. Birja gr. Festetics Tasziló.

Bodrog-Keresztúr, magyar mezőváros, Zemplén vármegyében, a Bodrog mellett, és a Dereszla nevü domboldalban, ut. post. Tokajtól ½ órányira. Határa 4622 hold, mellyből szántóföld 806 h., kaszálló 1519 hold, legelő 200 h., szőlőhegy 1200 hold, erdő 897 hold. A szántóföldben csak 5 hold urbériség van, mind a földesurak használják. Földje agyagos és nyirkos, s jó buzát és gabonát terem; erdeje igen szép egyenes tölgyfákat növeszt; szőlőhegyei tokaji név alatt ismeretes bort teremnek; állattenyésztését az árvizek hátráltatják. Lakja 1873 lélek, kik közt 780 római, 40 görög kath., 652 reform., 35 evang., 366 zsidó, 48 mesterember, 6 kereskedő. Vizei a Bodrogon kivül a halastói forráskut, a messzelátó forrásviz, tul a Bodrog vizén a Bogdányi tó, mellyben régi szász fegyverek, kerekes puskák, és görbe kardok találtatnak. Igen mély sáros tó volt, de most már a Bodrog árjai által beiszapoltatott. Van itt római és görög kath. templom, reform. anya-

Digitized by Google

szentegyház, synagóga, több nemes udvar, vendégfogadó. Országos vásárt 4-et tart, mellyek még Pestről is meglátogattatnak. Névszerint Mátyás, Pünkösd csonka hét, Bertalan, és Katalin napjain. Hetivásárok nincsenek. Földesura volt a csőd alá jutott gróf Wolkenstein család. Hajdani szabadságait II. Rudolftól nyerte, vérhatalommal is birt. A 16 és 17-ik században könyvnyomtató műhelye volt. 1608-ban a bécsi békekötés következtében Bocskay foglalta el. 1647. III. Ferdinand Rákóczy Györgynek adta. — II Katalin orosz czárnő idejétől fogva egész 1800-ig egy orosz katonacsapat tanyázott itt, s az udvar számára a borokat ez vásárlotta össze.

Dráva-Keresztúr, horvát f., Somogy vmegyében, a Dráva mellett, 300 kath. lak., lapályos határral. Sok marhát tenyészt. Birja a pécsi káptalan. Ut. p Szigetvár.

Kapos-Keresztúr, magyar falu, Somogy vmegyében, 598 kath. lak., erdővel, szőlőhegygyel. Birja Gál István. Ut. p. Kaposvár.

Kis-Keresztúr, német falu, hegyes völgyes vidéken, Somogy v.-megyében, 130 kath. lak. Birja Siskovics. Ut. p. Kaposvár.

Magyar-Keresztúr, Torontál vmegyében, magyar népes puszta, a bébai uradalomban: 87 házzal, 744 kath., 14 óhitü lak. Dohánytermesztéssel. F. u. gr. Batthyáni család.

Német-Keresztúr, (Deutsch-Kreuz), német m. v. Sopron vmegyében, Sopronhoz 1¼ mfdnyire, 1442 kath., 796 zsidó lak., paroch. templommal és synagógával. Határa átaljában jó, s leginkább buzát, rozsot terem. A majorsági föld nem tudatik; urbéri szántóföld van 1777 hold, rét 159 h., szőlőhegy 1929 h., erdő 226 hold. Van itt egy patak, s egy savanyuvizforrás, melly az egész vidéket, különösen Sopron városát kellemes itallal látja el. A helységtől ¼ órányira van egy nagyszerü vár, négy szegletre épitve, s minden szegleten tornyokkal ékesitve. Hajdan gr. Nádasdy családé volt; most a várossal egyetemben h. Eszterházy Pál tulajdona.

Petri-Keresztúr, magyar f., Zala vmegyében, 180 kath. lak. Ut.p. Egerszeg.

Rába-Keresztúr, (Heiligenkreuz), német falu, Vas vmegyében, közel a stájer szélekhez, saját postahivatallal és váltással Fürstenfeld stájerországi, és Rába Sz.-Mihály vasmegyei helységek közt. Van 650 kath., 240 evang. lakosa, kath. paroch. temploma, nagy vendégfogadója, termékeny róna határa. Birja h. Batthyáni Fülep.

Rácz-Keresztúr, Torontál vmegyében, szerb falu, Szegedhez délre 2 órányira: 50 kath., 1476 gör. n. e. óhitü, 6 zsidó lak, óhitü anyatemplommal, s 66 egész telekkel. Határának nagy része mocsáros és sokat szenved a Tisza árjaitól. F. u. a kamara, s a kikindai sz. kerülethez tartozik.

Rácz-Keresztúr, magyar-tót falu, Fejér vármegyében, 800 kath., 100 ref., 20 evang., 8 zsidó lak., kath. paroch. templommal, termékeny róna határral. Közbirtokosoké. Ut. p. Martonvásár.

Rákos-Keresztúr, Pest-Pilis vmegyében, tót-magyar-német falu, Pesthez keletre egy jó mérföld. 663 kath., 870 evang., 7 ref. lak., kik közt igen vagyonosok találtatnak. Evang. anya-, kath. filial-szentegyház. — Diszire szolgál a b. Podmaniczky János ékes kastélya, egy általellenben fekvő 20 holdnyi kiterjedésü kerttel, mellyet a keresztülfolyó Rákos vize, szép halastava, s árnyékos fa sorai felette kellemetes mulató helynek varázsolnak. Határa völgyes, dombos, s a természetnek sok javaival áldatott

Digitized by Google

meg. Szántóföldei részint homokosak, részint feketék s sikeres buzát teremnek; bora annyira becses, hogy a pestiek kőbányai helyett veszik meg; legelője egészséges lévén, az urasági nemesitett juhtenyésztés szépen divatozik; erdeje, vendégfogadója, s a Rákoson több jövedelmes malma van. — A helységben legtöbbet bir báró Podmaniczky János, a hátra lévő részt báró Podmaniczky Lajos, báró Wenkheimnő.

Sajó-Keresztúr, magyar f., Borsod vmegyében, Miskolcztól $^{8}/_{16}$ állomásra, sik földön. Kiterjedése 3486 hold, ebből szántóföld 1386, rét 479, legelő 600, erdő 250, szőlő 771 hold. Majorsági szántóföld 911, rét 194, erdő 250, szőlő 771 h., legelő közös; urbéri föld van 475, kaszálló 285 h. A föld fekete, agyagos, nyirkos; terem buzát, rozsot, zabot, kukoriczát, krumplit; az állattenyésztés silány, de a mezeigazdaság türhető. A lakosok száma 468 lélek, ebből r. katholikus 8, óhitü 2, ref. 457, anyaegyházzal, zsidó 1. Nyelv szerint mind magyarok; nemre nézve férfi 279, nő 288. Foglalatosságra van: lelkész 1, kántor 1, jegyző 1, biró 1, haszonbérlő 1, cseléd 20, nemes 29, adózó 98; mesterember: 1 kerékgyártó, 1 kovács. A határt keresztülfolyja a Sajó vize, van még egy patak Bábony név alatt; a határban van egy puszta-templom maradványa, mellynek telején már rét van. Birtokosa: gr. Szirmay István, a szirma-bessonyői uradalomhoz tartozik.

1543. Pelsőczi Bebek Ferencz és örökösei nyernek itt s Kisfaludon igtatást.

1568. Gálházy Miklós s örökösi Derencsényi János magszakadása czimén egy nemes telekbe igtattatnak.

1572. Gyulay János, Gálházy Miklós megszakadása czimén nyer egy nemes telket.

1611. Gyulay Mihály egy Jákó Pál házhelye nevü elhagyott jobbágytelket Tegzes Jánosnak zálogosít.

1613. Basó Sára, Zokoly Péter özvegye, birtokrészét Seniey Péternek és Csáztay Magdolna nejének zálogositja el.

1617. Ugyancsak Basó Sára egy jobbágy-telket szőlővel együtt Végh Andrásnak ad zálogba.

1744. Debreczenyi János perét lásd Sz.-Péternél.

1754. Bukovics Susánna, özvegy Pallavicininő, indit pert a Szirmay grófok, Csákyak s egyebek ellen, Sajó-Keresztur, Nyárád, Arló, Kelecsény, Egres és Kisfalud helységekben levő részbirtoka iránt.

1761. Bizonyos nemes telekre nézve peralkura lépnek Palatics József és Dőry Ferencz.

1768. E helység $^{2}/_{3}$-da Szendrői Török Jánosé, $^{1}/_{3}$-da Almásy kir. tanácsosé volt, a jobbágyok mind szabad költözésü szerződésesek. A tiszai és sajói halászatot az uradalomtól a komáromi halászok haszonbérelték.

Sár-Keresztúr, magyar falu, Fejér vmegyében, Fejérvárhoz délre 2 mfd., saját postahivatallal és váltással Fejérvár és Sár-Bogárd közt. Lakja 1400 ref., 600 kath., 120 zsidó, kath. és ref. anyatemplomokkal. Határa egészen róna, s bár homokos, de termékeny. Birja $^{1}/_{2}$ a fejérvári püspök, $^{1}/_{2}$ gr. Zichy család.

Sarkad-Keresztúr, magyaroláh falu, Bihar vmegyében, lapályos térségen, ut. postája Sarkad. Lakja 854 ref., 310 n. e. óhitü, 47 kath. Ref. és óhitü anyatemplomok. Határa mintegy 2000 hold, mellyből urbériség 364, majorság 1636; erdő, szőlő nincs. Földe részben szikes, részben gazdag termékenységü. Birják: Lakatos Benedek, Hrabovszky Albert özv. Csotka Lajos, Lakatos Imre, Draskóczy árvák és több curialisták.

Digitized by Google

Szécs-Keresztúr, Zemplén vmegyében, orosz-tót falu, N.-Azarhoz ¾ mfdnyire: 350 római, 517 g. kath., 11 zsidó lak., gör. kath. paroch. róm. kath. fil. templommal. Szép izlésü urasági kastély és kert. Erdő. F. u. b. Lusinszky. Ut. p. Velejte.

Tisza-Keresztúr, Bereg-Ugocsa vmegyében, magyar falu, közel a Tiszához: 14 római, 47 g. kath., 468 ref., 10 zsidó lak, ref. anyatemplommal. Földe jó és termékeny; rétjei kétszer kaszálhatók, erdeje kevés. F. u. Ujhelyi, s m. t. Ut. post. Tisza-Ujlak.

Tót-Keresztúr, horvát-magy. falu, Somogy vmegyében, gr. Batthyáni Kázmér mosgói uradalmában, 320 kath., 50 ref. lak., hegyes határral. Ut. p. Szigetvár.

Tót-Keresztúr, magyar-vindus falu, Vas vmegyében, ut. p. Lövő. Van 813 evang., 30 kath. lakosa, evang. anyatemploma. A kath. fiókegyházban tartatott ezelőtt egy nagy ágyu és összelövöldözött vaskapu. Szőlőhegye jó bort terem; de különben határa sivatag, köves. Birják Niczky, Horváth, Muray, Medgyesi, Csányi és Rosty családok.

Keresztut, Szabolcs vmegyében, magyar falu, máskép Kótajnak is neveztetik, Nyiregyházához északra egy mfdnyire: 750 római, 675 gör. kath., 2 evang., 570 ref., 114 zsidó lak., római és g. kath. anyatemplom. Határa nagy kiterjedésü s részint fekete, részint sárga homokos; általjában termékeny. F. u. Ibrányi, báró Bánffy, Vay, s Kelcz.

Keretye, magyar falu, Zala v.-megyében: 120 kath., 10 zsidó lak. Ut. p. A. Lendva.

Kermes, Liptó m. tót falu, 42 kath., 96 evang., 4 zsidó lak. F. u. Köröskényi, Detrich.

Kernecsa, puszta, Temes v.-megyében, Nagy-Zsám szomszédságában. Határa 976 hold, mellyből szántó 600 h., kaszálló 300 h., luczernaföld 50 h., majorsági épületek és kertek 26 hold. A föld fekete agyag, kevés homokkal keverve, minden veteményt igen jó haszonnal terem. Birja Karácsonyi Guido, s a nagy-zsámi uradalomhoz tartozik.

Kernecz, vindus falu, Vas v.-megyében, 103 evang., 4 kath. lak.

Kernyája, Bács m. német falu, Zomborhoz keletre 5 fertálynyira: 2736 kath., 11 óhitü, 6 ref., 24 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa mindenféle gabonát jól megterem. Szőlőskertjei vannak. F. u. a kamara. Határa 1300 □ ölével 11,674 holdra terjed, mellyből 5246 h. urbéri szántóföld (142 urb. és 2¼ szabad telek után), 3423 h. rét és beltelek, 2070 h. legelő, 253 h. szőlő, 460 h. uradalmi szántó és rét, 27 h. mocsár, 195 hold utak.

Kernyecsa, Krassó vm. oláh falu, Székashoz ¾ órányira: 4 kath., 792 óhitü lak., anyatemplommal, kevés bortermesztéssel. Birja Jagodics család.

Kerpenyet, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskóhi uradalmában, erdős, hegyes vidéken, egy domboldal mellett, 535 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 1391 hold, mellyből szántó 390, rét 411 h, erdő, melly egyuttal legelő, 590 hold. Majorsági birtok itt nincsen. Agyagos földe középszerü, rétjei vad szénát teremnek. Folyóvizei a Fekete-Körös, és Kristyorel nevü patak.

Kerpest (Nagy-), oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez 2 mfld, 420 n. e. óhitü, 10 kath. lak., óhitü anyatemplommal, derék uri lakkal. Határának ½ dombos, ½ lapály; van 11⅞ urbéri állomány, 64 hold majorsági szántó és rét, s 700 hold erdő. Földe a domboknon sovány agyag, la-

Digitized by Google

pályon fekete föld, s inkább kaszállónak való. Vize a Ró patak. Birja Verner László.

Kérsziget vagy Gabonás, lásd Gabonás.

Kerta, magyar falu, Veszprém vmegyében, a somlyói hegyhez 1 óra: 350 kath., 290 evang., 12 zsidó lak., evang. anya-, kath. fiók-templommal, jó földdel és réttel, erdővel. Birja gr. Zichy István, s út. p. Devecser.

Kertes, németül Baumgarten, horvát falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz $1\frac{1}{4}$ mfld, a németujhelyi országutban: 650 kath. lak., s paroch. templommal. Van 757 hold szántóföldje, 51 h. rétje, 50 h. szőlőhegye, 62 h. kertje, 200 h. erdeje. Termeszt buzát, rozsot, árpát, zabot, babot, lencsét és burgonyát. Urbéri telek $30\frac{1}{8}$. Erdeje többnyire fenyves, vegyítve bükk- és cserfával. Birja h. Eszterházy.

Kertes, Arad v. oláh falu, Buttyin fil., erdős hegyes vidéken: 384 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal.

Kertes, (Gaas), német mv., Vas vmegyében, ut. p. Szombathely. Fekszik a Pinka mellett, 560 kath. lak., paroch. templommal. Határa meglehetős; rétjei jók; bort termeszt és erdeje van. Itt népes bucsujárások szoktak történni. Birja gr. Erdődy.

Kerülős, (Tyerelus), oláh falu, Arad vmegyében, lapályos erdős vidéken, ut. p. Kis-Jenő 2 mfld. Van 100 magyar kath., 1700 görög egy. lak., temploma, több gazdasági épülete, pálinka-gyára. Róna határa az árpán kivül mindent jól terem, s kiterjed 7000 holdra, mellyből belső telek 270 h., szántóföld 1800 h., kaszálló 1200 h., legelő 1730 h., erdő 2000 hold. Ezekből majorsági szántó 800 h., rét 700 h., legelő 730 h., erdő 2000 hold. Folyóvizei a Fejér-Körös és Tőz. Birja Nemeskéri Kiss Sándor.

Keselymező, Máramaros vm. orosz falu, a Nagyág mellett: 2 rom., 1127 g. kath., 54 zsidó lak., g. kath. anyatemplommal. F. u. többen. Ut. p. Huszt.

Keserű (Ér-), magyar falu, Bihar vmegyében, rónaságon az Ér vize mellett, ut. p. Székelyhid $\frac{1}{2}$ mfld. Népessége 2300 lélek, kik 200 rom. kath., és 50 zsidót kivéve, reformatusok, s mind ezeknek, mind a katholikusoknak helyben van anyatemplomuk. Határa 8000 hold, mellyből 5000 h. szántó, 1500 h. kaszálló, 1000 h. legelő, 100 h. erdő, 110 h. kerti szőlő; mocsár, vizállás 300 hold, sőt két ennyi is lehet. Ebből urbériség 1500 hold, a többi majorság. Földe gazdag fekete homokos agyag, melly tiszta buzától kezdve mindent megterem; dohányt is termeszt, és sok sertést tenyészt. Az Ér vize csavargós és tavas; egy domb csucsán hajdani klastrom helye püspökdomb név alatt ma is kiismerhető, és egy szigetbe szorított kastély-maradvány. Birják a Fráter nemzetségbelick 40-en.

Keserűtelek, Pest-Solt vm., 268 kath. lak. Kalocsához tartozik.

Keskend, német falu, Baranya vmegyében, a béllyei uradalomban, ut. p. Laskafalu. Lakja 300 kath., kik többnyire favágók és szénégetők. Kath. fiók-templom. Roppant erdejében nagy vadak is tanyáznak.

Késmárk, kir. város, Szepes vmegyében, a Poprád vize partján, egy kellemes rónaságon, három gyalog órányi távolságra az óriási ős Kárpátok bérczeitől, saját postahivatallal, Pesthez $32\frac{1}{2}$ mfldnyi távolságra. A városnak hosszú, tiszta és szép utczái vannak, a lerontott város kőfalai helyén szép veteményes és gyümölcsös kertek láthatók. Nevezetesb épületei: a városháza díszes rézzel fedett toronynyal; a volt Tököly vár, melly jelenleg a kórházon és börtönön kivül, faraktárul szolgál; a várbeli ká-

Digitized by Google

polna, mint régi diszének utólsó emléke, minden idegentől meglátogattatik; a goth modorban épült r. kath. nagyobb templom, mellyben a roppant nagyságu feszület és keresztelő-kő történeti ritkaságok; a kisebb kath. templom, melly hajdan paulinusoké vala; az evang. $1\frac{1}{2}$ század előtt fából épült templomuk; az ev. lyceum épülete egy jeles, 12000 kötetnyi könyvtárral; a cs. k. sóraktár, sóhivatal a harminczaddal összekötve. Házak száma 579. Népesség 4391 lélek, kik közt 1782 r. kath., 2571 evangelikus, 3 ref., 6 egy. görög, 29 zsidó, 244 személy, 304 polgár, 50 választott polgár, 273 kézmüves, 40 kereskedő, köztök 1 könyvárus, 2 gyógyszerész. Nyelvet illetőleg főkép németek, aztán magyarok és tótok. Van itt egy r. kath., és két ágostai lelkész; egy virágzó evang. lyceum, mellyben magyarul tanitanak; kath. középtanoda; szegény intézet 6342 f. 18 kr. v. cz. tőkével; kórház 4535 f. alaptőkével; agg-kóroda 8655 f. 50 kr. tőkével; Tichy- féle alapitvány, mellynek kamatjai a helybeli katholikus tanulók közt osztatnak el ösztöndij-képen, 2678 falu 38 kr. váltó czed. tőkével; Smith alapitvány 1560 v. fr. tőkével, kamatjából iskolai könyvek vásároltatván; Schwartner Márton (ki itt született) alapitványa 1500 v. fból álló, mellynek kamatja évenkint egy férjhezmenendő jó erkölcsü hajadonnak adatik ki. — Kereskedése vászonnal és hegyaljai borokkal nagy fontosságu; de gyár csak kettő van, u. m. egy bőrgyár, és egy nagy terjedelmü sergyár, melly hires és különös jóságu sert főz. A Poprád vize a Dunajecz folyóba, ez pedig a Visztulába folyván; ennél fogva a Poprád nagy fontosságu viz szabályozása végett több évek előtt egy királyi biztosság müködött. — A város határa 10,877$\frac{1}{48}$ hold 1200 □ ölével. Ebből háztelek 44 h., majorok és kertek 263 h., rét és szántóföld 5772$\frac{1}{48}$ hold, a város közbirtoka az erdővel együtt 3406 hold, polgárok erdeje 1000 hold, egyházak tulajdona 35 h., terméketlen tér 35 hold. Hetivásárai egész Szepesben legélénkebbek. Földesuri joggal bir Késmárk két és fél falut. Késmárk eredete bizonytalan, de IV. Béla 1269. már több szabadsággal ruházta fel. I. Lajos 1380. királyi városnak tette, s idővel főhelyet foglalt el a Szepesi 24 város közt, a minthogy Ulászló parancsolatjára 1440 a Szepesi gróf, lakását Lőcséről ide tette át. 1423. frigyet kötöttek itt Zsigmond magyar és Ulászló lengyel királyok. 1443 és 1464 a husziták felduláták. 1530. Zápolya János, később Laszky Hyeronym gazdag lengyel mágnás, majd Tököly magyar család birta. 1655-ben ujolag a királyi városok sorába vétetett. I. Ferdinand és Zápolya János közt háboru folyván, Lőcse és Késmárk is egymás ellen valódi háborut folytattak, s köztök több véres ütközet történt. Oka e háborgásnak az vala, hogy mind a két város magának akará tulajdonitni azon jogot, hogy az idegen kereskedők portékái náluk rakassanak le először.

Keszeg, Nógrád m. tót f., 520 kath., 5 evang. lak., kik földjeiket igen szorgalmatosan mivelik, szőllőjök is elég. F. u. Huszár, s. m. t. Ut. p. Vácz.

Keszegfalva, magyar f., Komárom vgyében, határos Guttával, Bálvány-Szakálas s Vizvár pusztákkal, a Vágh-Duna mellett, Komáromhoz északra $1\frac{1}{2}$ mfdnyire. Határa a szőlősi pusztával egybe van olvadva, s a Vágh-Duna által keresztül metszetik, az innensö vagyis a csallóközi rész 1611 hold, mellyből 803 hold szántóföld, 808 hold pedig kaszáló és legelő; vannak több szigetei is, mellyek náddal és vesszővel szolgálnak. A

Digitized by Google

Vágh-Dunán tulesö rész 2500 hold kiterjedésü, melly nagyobbára jó szénát termö rétség, erdöség, gyümölcsös és nádas posványos kerület; a Vágh-Nyitra kiöntéseitöl sokat szenved. Folyói a Vágh-Duna erei, a Dodvágh, a Császta, melly Poson vármegyéből Vásárnttól jö s nagy és mély erével Ekecs, Apácza-Szakálas, Aszod, Gutta, Bálvány-Szakálas, Keresztfalva határain keresztülfolyva a keszegfalvi holt Vághba foly egyik ágával, másikkal a Vágh-Dunába szakad. Jelenleg ugyan a töltések által végképen elfojtatott. Ez érnek árka is épen olyan, mintha hajdan mesterséges csatorna lett volna. Fekete agyagos öntéses földje igen termékeny: dohány is több mint 30 holdban termesztetik az idevaló zsellérek által. Népessége 311 lélek, kik közt kath. 246, ref. 7, zsidó 9; a Vágh-Dunán tul a szigetben lakók száma 50; van itt továbbá 33 nemes családfö. A r. katholikusok saját templommal és pappal birnak. F. u. Kürthy, Csuzy, Balogh, Missics, Simonyi, Lipovniczky, Sárkány, Malovecz nemes családok.

Keszi, Békés v. puszta, Gyulához nem messze.

Keszi (Kis-), magyar f., Komárom vgyében, a Duna mellett, Nagy-Keszi és Érsek-Léllel határoztatván Komáromtól nyugotra 2 mfdnyire. Határa 1061 holdra terjed, mellyből 600 hold szántóföld, 461 hold pedig nagyobbrészint kaszáló, legelö, kákás, nádas és mocsáros laposság; fákat a tagositott birtokokba ültetnek. Földe, melly egészen curiális birtok, jó öntés föld, mindent böven megterem, ha a Pozson megyéből jövö vizek el nem boritják. Szarvasmarha- és lótenyésztése jó karban van. A lakosok száma 250; ebből 172 református, 71 katholikus, zsidó 7. Nemes családfö 13. Folyó vize az öreg Duna, itt van az ugynevezett Keszi fok mély ere, melyen a felsö vizek kifolytak; most nagy töltés tartja, s a fokból uj mellékcsatorna fog a készülöben lévö nagy zugóhoz vezetni, mellyen a pozsonmegyei vizek egy része eresztetik ki. Birtokosok: a szent-mártoni föapátság, Zámory, Csorba, Vigyázó, Baranyai, Mihálykó családok.

Keszi (Nagy-), magyar f., Komárom vgyében, Érsekléllel határos, de a Dunára ki nem terjed, mert délről kis Keszivel szomszéd, Komáromtól 2 mfdnyi távolságra. Határa 3190 holdra terjed, mellynek $^1/_3$-da szántóföld, $^2/_3$-da legelö, kaszáló, nádas és mocsáros helyek. Az egész határból 1680 h. urbéri; a többi curialis és allodialis birtok. Földe igen jó, kivévén a mocsáros laposokat, mellyek Pozson várm. a Milléren folynak ide, s még kifolyások a többiek által gátoltatván, itt száradnak ki, különben a járás most készíteti a zsilipet az öreg Duna partján a Kis-Keszi fokon alul, mellyen idöről idöre ezen vizek itt ki fognak folyni. Népessége 423 lélek, u. m. református 263, r. kath. 142, zsidó 17, ágostai 1. Van itt $7\,^{16}/_{32}$ rész urb. telek, mellyet 14 gazda és 6 zsellér mivel; 49 nemes családfö. Nevezetesebb épülete a ref. templom és Zámory Károly úr csinos lakháza. F. u. Zámory, Illés, Reinprecht, Lehoczky, Vigyázó nemes családok és a szentmártoni föapátság.

Keszi, (Garan-), Kosihi, Bars m. tót f. Lévától északra 1 mfd. 510 kath. lak. Határjában láthatni azon kápolnát, melly a lévai ütközetben elesett gr. Koháry István örök emlékére állitatott. F. u. h. Eszterházy.

Keszi (Ipoly-), Hont m. magyar f., 389 kath., 25 evang. lak., s igen termékeny szántóföldekkel. F. u. többen. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Készi (Kis-), Hont m. magyar fl az Ipoly jobb partján, 434 kath. lak. és egy goth. izlésü régi templommal.

Digitized by Google

Róna határja gazdag termékenységü. F. u. az esztergomi káptalan. Ut. p. Ipoly-Ság.

Készi (Kis-), magyar f., Fejér vgyében, 500 ref., 53 kath., 8 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Szántóföldje és rétje jó; bort is termeszt. Birja gr. Nádasdy Lip. Ut. p. Fejérvár.

Sajó-Keszi, magyar f. Gömör vgyében, egy szük völgyben fekszik, nyugot felé Kövecses helységgel határos. Van benne reformatus templom; lelkek száma 305, kik mind reformatusok s eredet-szülte magyarok. Van benne $3\frac{6}{8}$ urbéri telek, 3 majorsági telkes gazda, $6\frac{4}{8}$ majorsági telek, 19 zsellér, majorsági szőllő 35, dézmás, 33 kapás; 150 hold erdő. Szántóföldje mindent megterem, — rétje nem a legroszabb takarmányt ad; van jó és bő legelője; a marhatenyésztésnek a lakosok kedvellői. Birják ezen helységet: Abaffi, Mumhárt, Pogonyi és Dancs urak. Ut. p. Putnok.

Tisza-Keszi, magyar f. Borsod vgyében, Miskolcztól $2\frac{8}{16}$ állomásra rónaságon; napkeleti határának közepét ketté vágja a Tisza folyama, mellynek partja ez oldalon füzes erdőkkel van övedzve. A helységnek rétjei s legelői nagyobb részt a Tisza ezen napkeleti részén nyulnak el. A négyszeget képező határt északról Tisza-Tarján s Mező-Csáth város, napkeletről Polgár mezőváros s a sz. Margitai puszta, délről Ároktő helysége, valamint nyugotról is Ároktő és Csáth város határai környezik. A határ összes kiterjedése hozzávetőleg 10,000 holdat tesz, mellyből szántóföld 3500, rét 2500, legelő 3340, szőlő 80, füzes erdő 80, s a faluterülete 190, használaton kivüli 310 hold; rétje és legelője a Tisza gyakori áradásai miatt gyakrabban használhatatlanok. Szántóföldei mind földesúri hatóság alatt vannak, mellyeknek $\frac{2}{3}$ része szikes, $\frac{1}{3}$ része pedig fekete és homokos földek, a kövérités és kifeszitett szorgalom által azonban buzát, rozsot, árpát, zabot, krumplit, kukoriczát, főzelékét bőven megteremnek. Szőleje homok-halmokon fekszik, bora gyenge, de tápláló. Az állattenyésztés egy nagyobb részét teszi a birtokosok jövedelmének, több selyemszőrü birkanyáj, több magyarfaju szarvasmarhaguják, közönséges magyarlovakkal gazdag ménes és sertésnyájak legelnek száraz években árviztől ment gazdag határain s legelőin, árvizes időkben azonban haszonbérlett pusztákon legeltetnek. A lakosok mind magyarok, s tiszta magyar nyelven beszélnek, kiknek összes száma 1856; ezek közt férfi 935, nő 921 számmal vagynak. Vallási tekintetbe nevezetesen reformatus 1657, anyaegyházzal; r. katholikus 169, evangelikus 4, izraelita 26, uj magyar 41. A lakosok kézimunkások és halászok. Telkes jobbágy nincs, majorsági földön lakó zsellér 236, házatlan 109, mesterember 18. A Tisza folyamán deszkákkal, fákkal, zsindellyel, gerendákkal és faszerszámokkal kereskedő 4; boltos izraelita 1; a lakosok olvasni, irni általában tudnak. A Tisza a határt keresztülmetszi, s áradásaival sok kárt okoz; több kompos malmok forognak a Tisza hátán, s birtokosaiknak jó jövedelmet hajtanak; napkeletről a Tiszából kiszakadó Sejpes nevü mély ér választja el a sz. Margitai puszta határától a Tiszakeszi határt. A Tisza árjától táplált nádtermő tavak a Tálló, és a vadmadarakkal bővölködő Karattsa tava. Reformatus temploma, oskolája ugy pap lakja meglehetős csinossággal épitvék. A Tálló tó felett meglehetősen emelkedett dombon állott hajdan Százd falu, mellynek templom s épületromait az ekék ma is felszaggatják. A helység birtokosai: Gencsy, Bük, Komjáthy, gr. Csáky, Dobozy, Karácsondy, Tornaljay, Vadnay, Acs,

Digitized by Google

Nagy, Szabó, Garas, Kecskeméthy, Csiszár, Losonczy, Makrányi, Tóth, Veres családok, és Oros nemzetség, s több más apró birtokosok.

1575. Pribék Éva bizonyos birtokrészt Csiga Györgynek zálogosit.

1577. Ugyanazon részt Csiga György Szoklosy Istvánnak alzálogositja.

Készihócz, Hont m. magyar-tót falu, 520 kath., 238 evang. lak. Földjei középszerük; bora, legelője, fája elég. F. u. a Dacsó örökösök. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Keszincz, oláh falu. Temes vgyében, Aradhoz $3^1/_4$ mfd., ut. postája Guttenbrunn $^1/_4$ mfd. Lakja 2110 n. e. óhitü, s 5 zsidó. Anyatemplom. Van itt 3 egész, 30 fél, 182 negyed, 73 nyolczad telek, 324 hold legelő, 786 h. szőlő, és 618 h. 1400 □ öl szilvás. Majorsági szántó 296 h., erdő 4400 hold. Agyagos földe második osztálybeli; bora, szilvája, ha az idő kedvez, szerfeletti bőséggel. Birja a kir. kincstár; ezelőtt Lovász Josepha jószága volt.

Kesznyé**ten**, Zemplén v. magyar falu, Zempléunek legalsó déli csúcsán, hol a Sajó a Tiszába vegyül: 15 kath., 1440 ref., 20 zsidó lak. Ref. anya sz. egyház. Róna, fekete agyagos határa gabonát, buzát, kukoriczát terem, szinte dohányt is; erdeje csekély; szántóföldje 651 hold. Halászata sok hasznot hajtó. F. u. gróf Erdődy, Almásy. Ut. p. Tokaj.

Kesző, vár, Sopron vgyében; lásd Szany.

Egyházas-Kesző, magy. f., Vas vgyében, Sopron vgye széléhez közel, a Rába és Marczal vizek közt, 800 kath. lak. paroch. templommal, termékeny lapályos határral. Birja a győri püspök, s ut. p. Pápa.

Vár-Kesző, magyar falu, Vas vgyében, a Rába mellett, melly Sopron megyétől választja; 300 kath. lak. Régi vára tul a Rábán, már Sopron vgyében fekszik, s feje egy uradalomnak, mellyet a győri püspök bir.

Keszőlczés, Poson m. magy. falu, Vajka mellett, a minthogy a Vajkai praedialis székhez tartozik. — Fő gazdagsága a Duna szigetjeiben áll, hol sok legelőt, elég rétet, fát, vadat, találsz; malmai is vannak. Lakja 290 kath., 16 zsidó. Ut. p. Somorja.

Keszteg, lásd Esküllő.

Keszthely, magyar város, Zala vgyében, a Balaton mellett, igen regényes, és egészséges vidéken, ut. p. Hahót. Lakja 6500 kath., 24 evang., 500 zsidó. A lakosok főleg szőlőmüvelésből, kézmüvekből és kereskedésből élnek. Van itt jeles urasági kastély és kert, derék uradalmi épületekkel és példány-gazdászattal, ásványos fördővel a Hóviz pataknál, s a Balatonban jövedelmes halászattal. A kereskedési közlekedést a balatoni gőzhajó is élénkiti. De legfőbb nevezetessége Keszthelynek a Georgicon, vagyis gazdaképző - intézet, melly legujabban, valamint a magyaróvári, ugy ez is czélszerü átalakitásnak néz elébe. Ez intézet, melly a halhatlan Festetics György gróf által állitatott, sok jeles gazdát adott már a hazának. A kath. gymnasiumban a praemonstrati szerzetesek tanitanak; a gazdagon dotált kath. plebánus pedig egyszersmind hahóti apát szokott lenni. A város feje gr. Festetics Tasziló egyik uradalmának.

Kesztő**lcz**, Esztergom m., tót falu, a Pilisi hegyláncz alatt, hol az legnagyobb magasságát eléri: 1140 kath. lak. Kath. paroch. templom. Roppant erdő, mellyben meszet égetnek. Sok gyümölcs. Sovány homokos szántóföldek és rétek. F. u. az esztergomi káptalan. Van itt egy omladékban heverő régi paulinus kolostor.

Keszű, magyar falu, Baranya vgyében, regényes völgyben, ut. p. Pécs. Határa 1284 hold, mellyből

Digitized by Google

szántóföld 696, rét 410, legelő 50, szőlő 58, erdő 70 hold; majorsági rét 120 h., erdő 70 hold. Földe sárga agyag és homok, főleg rozsot terem. Lakja 576 kath., paroch. templommal. Birja a pécsi seminarium.

Kétegyháza, Békés v. oláh-magyar-német falu, Arad vármegye szélén, Gyulához délre $1\frac{1}{2}$ mfldnyire: 803 kath., 4036 n. e. óhitü, 4 ref. lak, n. e. óhitü templommal, szép uraságí kastélylyal, s egy gyönyörü, nézésre mélto kerttel. Határa gazdag termékenységü; a juh-, marha-, ló- és sertéstenyésztés nagy divatban van. F. u. gr. Almásy család.

Ketergény, Ungh v. magyar falu, Kis-Ráth fil., 13 romai, 8 gör. kath., 69 ref., 20 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Ungvár.

Kétfél, oláh-német falu, Temes vmegyében, Aradhoz dél-nyugotra 2 mfldnyire: 419 r. kath., 1017 n. e. óhitü lak., nagy óhitü egyházzal, 2 óhitü lelkészszel, vendégfogadóval, tisztilakkal. Dombos völgyes határa igen kies, fekete porhanyós s első osztálybeli földdel. Kiterjed 9064 holdra, mellyből 6689 hold 400 □ öl szántóföld, 1266 h. rét, 569 h. legelő, 265 h. házhely, 32 h. szorgalmi föld, 242 h. 1200 □ öl kivágások. Urbériség 5052, majorság 4012 hold. Völgyeit Szikszó nevü patak futja át. Fő foglalatossága a tiszta buza-termesztés és czigarajuh-tenyésztés. A majorsági földeken nem rég 2 kertész község telepíttetett meg, u. m. Kis-Szent-Péter, és Kis-Telep nevü, mellyek összesen $2073\frac{3}{4}$ hold földet évenként 5904 pengő forint haszonbér mellett 20 évre birnak; e mellett tartozik minden ház 4 holdat dohánynyal beültetni, s annak felét az uradalomnak átadni. E szerint mind a két község évenként 492 holdat szokott dohánynyal beültetni. Birja Kétfél a királyi kincstár, mellynek Turegyháza pusztája is itt fekszik, nagy kiterjedésü gazdasági épületekkel.

Kéthalom, Külső-Szolnok vm. népes puszta, Déva-Ványa mellett: 132 kath., 33 ref. lak.

Kethely, kis magyar helység, Komárom-, most Esztergom vmegyében, a vértesi erdők nyugot-déli szélében, Kisbértől $\frac{5}{15}$, Tatától $1\frac{14}{16}$, Komáromtól $2\frac{5}{16}$, Moortól Fejér megyében, melly utolsó postája, $1\frac{4}{16}$ állomásnyira. A helységtől inkább nyugotnak terjedő határát ugyan e részben puszta Bottyán és Ette, éjszakról Császár, keletről a Moorhoz tartozó dobosi puszta; délről Sárkány és Kisbér környezik. Van egy tava, egykerekü malommal. Földe dombos, nagyobb részt homok. Ette felé jobbacska; rétei Ette és Bottyán felé jók. A Hidegkut ere a dobosi határ felül ered, s az egész határt végig futja, vize igen jó italu, s ámbár árnyéktalan helyeken jár, legnagyobb forróságban is igen hideg. Van a Császárról átnyuló dobsai hegyen meglehetősen mivelt szőlőhegye. Sertéstenyésztése a nép szorgalma közt fő figyelmet érdemel. A kethelyickről, császáriak és ászáriakról megjegyzendő, hogy ők egyéb megyei lakosoktól egészen különválva, viseletükben, szokásaik s életmódukban, sőt szókiejtésükben is inkább a veszprémmegyeicket követik. Az ordószélben látszik egy földvár régi nyoma, s e hely most is várhegynek nevezletik. A határ az 1847-dik évben szabályoztatott urbéri tábla szerint számlál 37 jobbágytelket. Telkes van 54, urbéri házas zsellér 45. Lakosainak száma 810 lélek, ebből 449 r. kath., 200 ágostai, 156 ref., 5 zsidó. Különös említést érdemel, hogy itt mind a 3 felekezetnek van leány-gyülekezete, de anya-gyülekezete egy sincs. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Digitized by Google

Kethely, németül **Manersdorf**, német falu, Sopron vmegyében, Kőszeghez $^1/_2$ mfld, a soproni postautban: 680 r. kath. lak., s szentegyházzal. Határa 1376$^4/_8$ holdnyi, mellyből 423 h. szántóföld, 138 h. rét, 799 h. erdő, 18 h. szőlő. Urbéri telek 22$^7/_8$. Földje középszerű; buzát inkább terem, mint rozsot. Birja h. Eszterházy.

Kéthely, magyar mv., Somogy vmegyében, közel a Balatonhoz, ut p. Marczali. Lakja 1850 kathol., 23 zsidó. Kath. paroch. templom. Róna határa sok gabonát terem; erdeje szép; a baglasi hegyen jó vörös bort termeszt; gyümölcse, hala bőséggel. Birja gr. Hunyady József, s feje egy szépen kezelt uradalomnak.

Kéthely, (Neumarkt), német falu, Vas vmegyében, a szalónaki uradalomban: 650 kath. lak., paroch. templommal, hegyes, sovány határral.

Kéthely, magyar falu, Vas v.-megyében, a szent-gothárdi uradalomban: 360 kath. lak., paroch. templommal, melly egy hegyen fekszik, rónán fekvő termékeny szántóföldekkel. Ut. p. Rába-Keresztur.

Kéty, német falu, Tolna vmegyében, ut. p. Szekszárdhoz 2$^1/_2$ mfld, 980 ágostai, 203 kath., 30 zsidó lak., ágostai anya-, kath. fiók-templommal. Lakosai gabona-, dohány-, és bortermesztésből táplálják magukat. Birják Benc, Fonyó, Eperjesy, Horváth, Noszlopy, Szvastics, Szalay, Szép és Zichy nemes családok.

Kéty, Esztergom-, most Komárom vm. magyar falu, Bars vmegye szélén, egy posványos ér mellett: 213 kath., 459 ref. lak. Ref. anyatemplom. Dombos határa bővelkedik borral, gyümölcscsel, fával, jó réttel. F. u. a primás. A lakosok birnak 1176 hold másod, 588 h. harmad osztályu szántóföldet, 79 h. rétet, 272$^3/_8$ kapa szőlőt. Ut. p. Kéménd.

Kétnyár, puszta, Somogy v.-megyében, Udvarhelynél, gr. Festetics Tasziló birja.

Kéttornyúlak, magyar falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Pápa. Lakja 400 ref., 160 kath., 18 zsidó, ref. anyatemplommal, róna termékeny határral. Malom a Tapolczán. Birják gr. Somogyi, Trsztyánszky, Vigyázó, Ory s m.

Kettős, Szabolcs v. népes puszta, Csegéhez tartozik: 105 kath., 4 evang., 82 ref. lak, nagy gazdasággal és juhtenyésztéssel. F. u. b. Vay.

Kétutköz, puszta, Borsod v.-megyében, Ivánka mellett.

Kétutköze, Heves v. puszta, Poroszló mellett: 22 kath, 5 ref. lak.

Kevermes, Csanád vm. népes puszta, Arad vmegye szélén, Tornyához éjszakra 2$^1/_2$ órányira: 1388 magyar kath., 10 n. e. óhitü lak. Igen szép és nagy puszta, nevezetes marhatenyésztéssel és hizlalással, ménessel, dohányföldekkel. Birta néhai Tököly Péter csanádi volt főispán, kinek itt jeles kastélya, angolkertje, s nézésre méltó istállói voltak.

Kevicz, Thurócz m. tót falu, a Szomolicza patakja mellett: 60 kath., 60 evang. lak. F. u. többen. Ut. p. Rudnó.

Kéza, puszta, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök váradi uradalmában.

Khogl, német falu, Vas vmegyében, Ausztria szélén, a kőszegi uradalomban: 250 kath. lak., paroch. templommal, erdővel, sovány agyagos határral.

Kicsind, Esztergom-, most Komárom vm. magyar falu, a Garam bal partján, Esztergomhoz 1 mfld: 410 kath. lak. Földje hegyes és sovány, de bora jó. F. u. az esztergomi seminarium. A lakosok birnak 471 hold harmadik osztályu szántóföldet, 170 h. rétet, és 557$^1/_2$ kapa szőlőt.

Digitized by Google

Kicsorna, Bereg vm. orosz falu, fekszik Galliczia határszélén: 149 g. kath, 5 zsidó lak. Legelője, rétje, erdeje elég; földe csak zabot terem. F. u. gr. Schönborn.

Kiczlád, német falu, Vas vmegyében, a szalónaki uradalomban, Stájerország szélén: 200 kath., 120 evang. lak., kath. paroch. templommal, hegyes, sovány határral.

Kide, puszta, Szathmár vmegyében, Endréd mellett.

Kiete, (Kigaticze), Gömör vm. tót falu, Ratkóhoz 2 órányira: 14 kath., 212 evang. lak., evang. szentegyházzal. Faedények készitése; gabona-kereskedés. F. u. hg. Koburg. Ut. p. Rimaszombat.

Kigyik, oláhul Kizsik, oláh falu, Bihar vármegyében, Telegdhez délre 1½ mfld: 300 n. e. óhitü lak., fa anyatemplommal. Hegyes völgyes határa 2000 h., mellyből szántó 900, rét 200, erdő 500, legelő 400 hold. Ebből majorság az erdővel együtt 1200 hold. Földe sovány agyag; szilvája bőséggel. Birják b. Radivojevich István, gr. Kornis Károly, Thuolt József, b. Dőry Ferencz, Sulyok.

Kigyós, magyar falu, Bereg v.-megyében, ut. p. Beregszász ½ óra. Lakja 400 ref., 10 zsidó, ref. anyatemplommal. Határa 1702⅛ hold, mellyből 14 urbéri telek után birnak a lakosok 778⅛ hold szántó és kaszálló földet. A határ déli részén fekszik az uradalom erdeje; az éjszaki határt pedig teszi a Szernye mocsár, melly összesen 27,000 holdnyi, és Kigyós helysége s több más helységek határain terül el. Földe fekete agyagos, és igen termékeny; árviz csupán a náddal benőtt Szernye mocsárt járja. Birja a gr. Károlyi család.

Kigyós (Ó-), Békés vm. népes puszta, 72 kath., 81 n. e. óhitü, 12 ref. lak.

Kigyós (Uj-), Békés vm. szép népes puszta, Gyulához délre 2 órányira: 1033 kath., 19 ref. magyar lakossal, kik többnyire urasági cselédek és dohány-kertészek; csinos kath. paroch. templommal, díszes urasági épületekkel, kerttel, s igen jeles és fontos gazdasággal. F. u. gr. Wenkheim Ferencz, ki nyáron maga is itt szokott lakni.

Kigyós, puszta, Veszprém v.-megyében, Puszta-Miske mellett.

Kijow, Sáros vm. orosz falu, Héthárshoz éjszakra 1 mfld: 23 rom., 625 g. kath., 33 zsidó lak. Gör. paroch. templom. Két kastély. Sok legelő a hegyeken. Erdő. Liszt- és fürészmalom. F. u. a Dessewffy nemz. Ut. p. Eperjes.

Kikinda (Nagy-), Torontál v. csinos mv., s főhelye a kikindai szab. kerületnek, melly hajdan katonai igazgatás alatt volt, de jelenleg is magának külön tanácsa s szép szabadalmai vannak; különben kamarai javadalom. Fekszik N.-Becskerekhez éjszakra 8, Szegedhez 7 mfldnyire: 2908 kath., 24 ref., 74 evang., 11,800 n. e. óhitü, 196 zsidó lak., kik nyelvökre nézve szerbek, németek s magyarok. Van kath. és n. e. óhitü temploma, szép városháza, postahivatala, gyógyszertára, vendégfogadója, epreskertje. Határa roppant kiterjedésü s igen termékeny; kevés erdeje, sok szőlőskertje van; szarvasmarhát, juhot nagy mennyiségben tart s 406 egész telket számlál. A kikindai szabad kerülethez még e következő népes helységek tartoznak: Mokrin, Franyova, Melencze mvárosok, Kumánd, Basahid, Karlova, Josephova, Taras, Rácz-Keresztur faluk s számos puszták. A kerület pallosjoggal élt.

Kilics, Nyitra m. puszta, Séllye fil., 7 kath. lak.

Kilimán, magyar falu, Zala vmegyében: 250 kath. lak. Ut. p. Hahót.

Digitized by Google

Kiliti, Fozson vm. magyar falu, a Szigetközben, a mosonyi Duna bal partján, Magyar-Óvárhoz 5 fertálnyira. Számlál 916 kath. lak. Kathol. paroch. templom. Szántóföldje termékeny; rétje jó; erdeje nagy és szép; gyümölcse bőven. A szarvai uradalomhoz tartozik.

Kiliti, magyar falu, Somogy v.-megyében, a Sió vize mellett, közel a Balatonhoz és ut. p. Siófokhoz. Lakja 938 ref., 612 kath., 10 zsidó, kath. és ref. anyatemplomokkal. Nagy határa első osztálybeli; gabonája, bora, fája, szénája elég. Birja a veszprémi kápt.

Kimp, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában, sziklás hegyek közé szorított völgyben: 600 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 3058 hold, mellyből szántó 988, erdő és kaszálló 2070 hold. Mind urbériség. Földjei hegyeken, sziklákon feküdvén, soványak; hegyeiből nagy mennyiségü vasércz ásatik.

Alsó-Kimpány, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában: 426 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, $5\frac{4}{8}$ urbéri telekkel.

Felső-Kimpány, oláh falu, Bihar vmegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában: 205 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, $3\frac{2}{8}$ urbéri telekkel.

Papmező-Kimpány, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez 2 mfld, hegyes vidéken: 505 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Van itt 384 h. urb. szántó, 128 h. rét, 120 h. legelő; majorság 200 h. az erdőt is beleértve. Földe sovány agyag. Vize a Ró patak. Birja gr. Porcia Otto.

Kincses, Ungh v. puszta, Kereknye fil., 13 g. kath. lak.

Kincses, Zemplén vm. puszta, Parnó fil., 50 kath., 6 evang. lak.

Kinczelova, tót falu, Zólyom vmegyében, ut. p. Beszterczebánya, felemelt sikságon: 110 evang., 29 kath. lak. Földe homokos agyag, melly mindent megterem. Van Szelecz nevü patakja, 6 urb. telke; de majorsága nincs. Birja Beszterczebánya városa.

Kis-Kinyiz, Abauj v. magyar falu, a Hernád völgyében: 132 kath., 12 evang., 262 ref., 35 zsidó lak. Ref. szentegyház. Első osztálybeli határ. F. u. többen.

Nagy-Kinyiz, Abauj v. magyar falu, szinte a Hernád mellett: 169 r. kath., 236 ref., 24 zsidó lak. Ref. szentegyház. Hid a Hernádon. Hegyes völgyes határa nehéz mivelésü, de elég termékeny, különösen rétje igen jó. F. u. többen.

Kió, Zemplén vm. puszta, A.-Körtvélyes fil., 62 lak. F. u. Szirmay.

Királd, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $2\frac{8}{16}$, ut. p. Putnoktól $\frac{7}{16}$ állomásra hegyek közt, téres völgyben. Határa 1239 hold, mellyből 14 h. beltelek, 306 h. szántó, 113 h. rét, 86 h. szőlő, 500 h. erdő, 220 hold legelő s müveletlen föld. Urbériség $8\frac{1}{4}$ telek után 205 h. szántó és 96 h. rét. A szántóföldek magasabb része szinte szőlővel van beültetve. Lakosok száma 119 r. kathol., fióktemplommal. A hegyekben kőszén találtatik, s a kőszén-bánya haszonbérben gr. Nádasdy Tamás által a belléri vasgyár részére miveltetik. Birja az egri papnövelde.

Király, Gömör v. magyar falu, ut. p. Tornalja szomszédságában: 94 kath., 201 ref. lak. Határa első osztálybeli, igen termékeny. A Sajó nyugoti partján van egy ásványos tava, melly malmot hajt. F. u. többen.

Királyerdő, roppant puszta, Bihar vmegyében, Dobrest mellett. Határa 15,000 hold, mellyből 13,000 h. magas hegyes bikkes erdőség, 2000 hold irtás, melly haszonbérbe adatik a tulajdonos kir. kincstár által. Szá-

Digitized by Google

mos patakjai, kösziklás barlangjai vannak, szép öreg bikkes erdő, mellynek senki hasznát nem veszi s többnyire kóborgók tanyája. Vizei a V i d a pataka pisztrangokkal, s a R ó pataka.

Királyfalu, (Kralocz), Hont m. tót falu, Kormos mellett: 1 kath., 263 evang. lak. s evang. templommal. F. u. h. Coburg.

Királyfalva, (Königsaden), Pozsony m. tót falu, a Pozsonyból Szeredre vivő országutban, Szenczhez $^1/_2$ órányira, igen kies vidéken: 674 kath., 1 evang., 14 zsidó lak. Fő ékességére szolgál a helységnek a gr. Pálffy Ferencz nagy mulató kastélya, mellyhez egy gyönyörű kert is tartozik, sok különös ritka növényekkel, fákkal, sétáló helyekkel, üvegházakkal, halastóval, mesterséges viz-rohanással s a t. Határa 2 nyomásu s igen termékeny; rétjei szépek; közel Királyfalvához van az uraság majorsága, nevezetes tehenészettel, s sajtcsinálással, és fáczános kerttel. F. u. gr. Pálffy Ferencz, s feje egy uradalomnak.

Királfalva (Modor-), (Königsdorf), tót falu, Modortól éjszakra 1 fertálynyira. Van 337 kath., 822 ev., 11 zsidó lak., jó szőlőhegye, erdeje, kőbányája, kövecses szántóföldje. F. u. Modor városa.

Királyfalva (Vágh-), Nyitra m. magyar falu, Séllyéhez $^1/_4$ órányira, a Vágh jobb partján, Pozsony vmegye szélén: 974 kath. lak. Határa róna, jó buzatermő; sok zabot, kölest, kukoriczát termeszt. F. u. a pesti egyetem. Ut. p. Érsekujvár.

Királyfalva, (Königsdorf), német falu, Vas vmegyében, a Lapincs mellett, Stájerország szélén: 586 kath., 520 evang. lak., kath. paroch. templommal. Róna termékeny határát az árvizek járják. Birja h. Batthyáni, s ut. p. Rába-Keresztur.

Királyfalva, tót falu, Zólyom vmegyében, rónán, a Garan mellett, Radván tőszomszédságában, ut. post. Beszterczebánya. Földe terményes termékeny, minden gabonanemet megterem, még a kukoriczát is. Van $5^3/_4$ urb. telke, és terjedelmes földesuri majorsága. Lakja 158 kath., 214 ev. Nevezetes épülete a toborzók laktanyája és Tihanyi kastélya, mind a kettő a 16-ik század elejéről. Van itt 7 puskaporgyár, mellyekben 24 ember foglalatoskodik, s évenkint 200–250 mázsa löport készit, melly a bányákban alkalmaztatik. Birják a kir. kincstár, Tihanyi és Radvánszky család.

Királyfalva (Uj-), Zólyom. m. tót falu, Dobranyivától keletre 5 fertálynyira: 39 kath., 42 evang. lak. F. u. h. Eszterházy.

Királyfia, Pozsony m. magyar falu, Somorjához 1 fertálynyira: 66 kath., 14 ref. lak. F. u. b. Jeszenák, Bátló, s mások.

Királyfia, Honth vm. puszta, Egegh fil., 9 kath., 6 evang. lak.

Királyföldje, puszta, Veszprém vmegyében, közel Pápához.

Királyháza, Bereg-Ugocsa v. orosz-magyar falu, tágas völgyben egy sziklás hegy alatt a Tisza mellett: 138 romai, 560 g. kath. lak., r. és g. kath. anyatemplommal. Dombosabb határa elég termékeny, de a Tisza mellett fekvő földeit a vizár rongálja. Egy magas sziklás hegyen állott itt a régi, most elpusztult Nyaláb vára. Ez már 1423-ban a Perényi nemzetségé volt, s jelenleg is nevet ad egy uradalomnak, mellyet e jeles nemzetség bir. Ut. p. N.-Szőlős.

Királyhegyes, puszta, Csanád vmegyében, ut. p. Tót-Komlós, a k. kincstáré.

Király-Helmecz, lásd Helmecz.

Királyi, oláh falu, Bihar vgyében, közel a Berettyó vizéhez, fölemelkedett síkságon, Margitához, melly

Digitized by Google

utolsó postája 1 mfdnyire, 410 lakossal, kik közt 389 n. e. óhitü, 10 g. kath.; 6 ref., 5 zsidó. Óhitü anyatemplom. 28⅛ egész urbéri telek. Földje vöröses agyag, de trágya után mindent jól megterem; erdeje van, de szőleje nincs. Szénája elég és jó. Birtokosai: a Baranyi család után Miskolczy Károly, Bernáth Gedeon, Dessewffy urak.

Királyi, (Kralove), Nyitra m., magyar falu, Mocsonok mellett: 791 kath., 3 zsidó lak., termékeny jó határral. F. U. a nyitrai püspök. Ut. p. Nyitra.

Királyi, magyar falu, Gömör vgyében, ut. p., Tornallya s Méhi helységek közt rónaságon Putnok felé vivő országút mellett fekszik. A helység közepén van néhai Szentmiklósi R. nagy kastélya és a reform. templ. A lakosok száma 245-re megy; ezek közül ref. 219, evang. 26, mindnyájan magyarok. Van 6⅛ urbéri telek, 22⅛ majorsági, 6 zsellér, 10 lakó; 146 hold erdő, s legelő. Szántóföldje mindent megterem; rétje bőven adja a jó takarmányt. Határában van közel a Sajó vizéhez az ugynevezett meleg vizitó, melly soha be nem fagy, nyáron által kender-áztatásra használtatik, van rajta egy malom. Birják ezen helységet Szentmiklósi csődtömege, Hevessi, Draskóczi, Szontagh és Lóczi család.

Királykút, puszta, Borsod vármegyében, Szendrőhöz tartozik, 49 lakossal, szeszgyárral. Birja Pallavicini őrgróf.

Királynép, (Kralowce,) Abauj m., tót-orosz falu, Sáros vgyo szélén: 241 r. kath. 114 g.k. 82 evang., 11 ref. 12 zsidó lak. Görög kath. szentegyház. Határának egy részét a Tarcza gyakran elönti. F. u. gr. Barkóczy. Ut. p. Kassa.

Királyrét, Poson m. Felbás filial., 10 kath. lak. Termékeny szép puszta, sok kaszállóval. A gr. Pálffy család majoratusi urad. tartozik.

Királyrév, magyar falu, Poson vgyében, 650 kath. lak., róna termékeny határral, szép erdővel. A sellyei urad. tartozik, sut. p. Szered.

Királyság (Nagy-), puszta, Csongrád vgyében, Szentes mellett. E puszta, Szentes várossal létrejött örök váltsági szerződés szerint egy részben a közös legelőből kihasitott földtérből, más részben a hegyesi allodialis birtoknak amazzali összesitéséből, és 3 egyenlő részre történt felosztásából kerekedett; ehhez járulván gr. Károlyi Lajos urnak a szentesi határban volt bökényi birtoka helyett, ugyancsak a királysági közlegelőből cserében adott földtér. E szerint Nagy-Királyság birtoka gróf Károlyi Lajosnak teszen $5326^{1017}/_{1100}$ holdat, melly minthogy nincsen egy tagban, részletesen adatik elő, u. m. a felső vagy száraz rész 2000 $^{28}/_{1100}$ hold, az alsó vagy vizes rész $2340^{780}/_{1100}$ hold, a csere-bökényi rész $986^{209}/_{1100}$ hold. E birtokból mind eddig kevés kezeltetik majorságilag; többnyire haszonbérben tartják a szentesi s más vidéki gazdák. Földje ennek is gazdag fekete korhany, melly a legszebb tiszta buzát termi. Nagy-Királyság puszta név alatt még gr. Károlyi György is bir, de ennek terjedelmét nem tudom.

Királyság (Kis-), puszta, az előbbeni puszta mellett, gróf Károlyi István birtoka.

Királytelek, Szabolcs v. népes puszta, Nyiregyházához északra 2 órányira, a tokaji postautban: 410 romai, 15 g. kath, 30 evang., 12 ref. magyar-tót lak., postahivatallal és váltással Nyiregyháza és Tokaj közt. F. u. gr. Dessewffy.

Királyudvar, lásd Königshof.

Kiripolcz, Poson m. tót f., ut. p. Malaczka mellett: 621 kath., 14

Digitized by Google

zsidó lak. Határja homokos: az uraság itt ménest tart. F. u. h. Pálffy.

Kirva, Esztergom m., német f., melly 1785. szállitatott meg. 516 kath. lak. Kath. paroch. templom. Mind bora, mind földje nagyon középszerű. F. u. a religioi kincstár. Van 28 urbéri telke. Ut. p. Dorog.

Kirva (Kis-), Máramaros vgyei orosz falu, a Taraczk mellett; 301 g. kath., 21 zsidó lak. F. u. a kincstár, sm.

Kirva (Nagy-), Máramaros v., orosz f. a Taraczk mellett, Kis-Kirvával átellenben: 408 g. kath., 29 zsidó lak. F. u. a k. kincstár s m. t. Ut. p. Sziget.

Kirva, Bereg- Ugocsa v., orosz falu, a Tisza partján, magas hegyek tövében, Máramaros vmegye szélén: 214 g. kath., 7 zsidó lak., s fil. templommal. A nyalábi uradalomhoz tartozik. Ut. p. N. Szőlős.

Kirve, vagy **Kirva**, Máramaros v., orosz falu, 698 g. kath., 25 zsidó lak., leány-templommal. F. u. többen.

Kirvave, Máramaros v., orosz ujtelep, lásd Ricska.

Kisa, Poson m. puszta, Jóka filial 7 kath., 1 ref. lak.

Kis-Asszonyd, lásd Asszonyd Somogy vgyében.

Kisasszonyfa, magyar falu, Baranya vgyében, rónaságon, ut. p. Sz. Lőrincz. Határa 1279 hold, mellyből urbéri szántó 417 h., rét 208½ h., elkülönzött legelő 265 h., posványos erdő 50 h., majorsági szántó 88¾, rét 100 h., legelő 40 h., szőlő 30⅛, melly a lakosok által használtatik. Földje vizenyős; sok sertést tart. Lakja 120 kath. lak., derék paroch. templommal. Birja gr. Batthyáni Iván.

Kisbér, magyar falu, Vas vgyében, ut. p. Szalabér, 530 kath., 12 zsidó lak. Bora, buzája, fája elég. Birja Horváth Eduard.

Kisbér, magyar m. v., Komárom, most Esztergom vgyében, Veszprém vgye szélén, Győrtől 2⁹/₁₆, Komáromtól 2⁶/₁₆, Tatától 2 állomásra, Fiók-postát maga az uradalom tart, Győrből hozatván a leveleket. Határa 8877 hold, 583 □ öl. Ebből urbéri birtok 45⁴⁰/₆₄ telek után 56 h. 119 □ öl beltelek, 1322 h. 449 □ öl szántó, 303 h. 997 □ öl rétföld, 222 h. 194 □ öl természeti rét, 56 h. 486 □ öl zsellér beltelek, 87 h. 288 □ öl szántó, 163 h. 14 □ öl urbéri szőlő, 66 h. 63 □ öl lakosok kezén levő irtás. Templom-, iskola-, községföld 230 h. 389 □ öl. Földes uri belsőség 149 h. 38 □ öl, szántóföld 275 h. 56 □ öl, rét 47 h. 36 □ öl, erdő 692 hold 2 öl, szőlő 7 hold. Utak, s müveletlen 198 hold 146 □ öl. Fajzásuk a lakosoknak az uradalmi erdőből jár, s ez legelőnek közösen használtatik. Határa emelkedett halmos, homokos, de fekete földjei is vannak. Termesztetik buza, rozs, árpa, zab, kukoricza, és igen sok burgonya. A lakosok már a luczernát kezdik termeszteni, az uradalom által pedig vonósok számára zöld tengeri termesztetik, s ezek egész nyáron istállón tartatnak. Folyó itt nincs, kivéve a Bakonyból jövő ereket, mellyek a határt több helyt átvágják, több tavakat képezvén; ezenkivül szép forrásvizei vannak. Van 3 lisztmalma 2 – 2 kerékre, s egy deszkametsző malom. Népessége a városnak 2085 lélek, kik közt 1840 kath., 20 ágostai, 210 ref., 15 zsidó, kath. paroch. templommal. A reformatusok az ászári anyaegyházhoz tartoznak. Fő ékessége a városnak gróf Batthyáni Kazmér emeletes kastélya, mellyet jeles angolkert vesz körül; s a város feje egy uradalomnak, mellyhez tartoznak még Tarcs, alsó és felső Vasdinnye, Bottyán, Nagybér, Lóhert puszták; Veszprém vgyében Hánta, Ta-

Digitized by Google

más i faluk, és Nádasd puszta. Ugyancsak Kisbéren van 1 gyógyszertár, vendégfogadó, jeles schweiczi tehenészet, s évenkint 70 — 80 darab sőre hizlaltatik. Ezenkivül az uradalom tart 10,000 darab nemesitett birkát, és szép makkos erdei levén, több száz darab sertést javit.

Kisfalu, Abauj v., magyar falu, Hejczéhez $^3/_4$ órányira: 184 r. kath., 21 g. kath., 6 evang., 42 ref., 54 zsidó lak. Synagóga. Ut. p. Visoly.

Kisfalu, (Mala-Vieska), Thurocz m., tót falu, a Zsarnovicza patak mellett. Számlál 88 kath., 265 evang. lak. Földje rétjc jó; erdeje is van. F. u. többen. Ut. p. Rudnó.

Kisfalu, Gömör v., magyar f., 128 kath., 302 ref. lak. Ref. anyaszentegyház. Termékeny határ. Erdő. F. u. többen.

Kisfalu, (Maloweska), Sáros v. tót f., Sz. István fil. Szentegyház, s 456 kath. lak. Népes bucsujárások. Erdő. Jó legelő. F. u. Kassa városa.

Kisfalu, Abauj-Torna v. puszta, Sziliczéhez délre: 14 kath. lak. Juhtenyésztés. F. u. többen.

Kisfalu, (Mala-Wieszka), tót falu, Nógrád vgyében, A. Sztregovától $^1/_4$ órányira, a Sztregova vize partján, laposon fekszik, de hegyes környéken, ut. p. Szakál. Határa 490 h., u. m. 20 h. beltelek, 274 szántó, 100 h. rét, 62 h. erdő, 34 h. haszonvehetlen. Ebből majorsági beltelek 2, szántó föld 10 h., erdő 62 h., haszonvehetlen 34 hold; a többi urbériség. Az erdő közös legelő. Földje veres agyag, néhol vadvizes, kavicsos, árkos; legjobban termi a rozsot, zabot, burgonyát, veres lóherét, de a buzát s árpát is megtermi. Rétjei kétszer kaszálhatók. Juhokra legtöbb gond fordittatik. Lakja 173 evang., 8 kath., 5 zsidó, kik magyarul is tudnak. A sztregovai patak egy malmot hajt. Birja a Madách család.

Kisfalud, Poson m. magyar f. Egyház-Gellétől keletre 1 órányira: 289 kath., 13 zsidó lak., termékeny földdel, jó legelővel. F. u. Nagy, s más nemesek. Ut. p. Somorja.

Kisfalud, magyar falu, Sopron vmegyében, a Rábaközben, ut. postája Kapuvár $1^1/_4$ mérföld. Lakja 828 r. kath., 432 evang., 40 zsidó. Róna határa 3333 $^{32}/_{100}$ holdat, az irtáskertek $197^{90}/_{100}$ s igy összesen 3531 $^{22}/_{100}$ holdat teszen. Ebből a lakosok legelője $120^{75}/_{100}$ hold; a többi föld $3276^{53}/_{100}$ hold. Az irtások részint gyümölcsösnek, részint szántóföldnek használtatnak; erdő, szőlő nincsen. Az urbériség is, melly $20^5/_8$ telek, tagositva van. Földe fekete agyag, s minden gabonanemet, luczernát és lóherét terem. Juh mintegy 2000 darab tartatik. Birtokosai: Barthodeiszky, Róth, Fiáth, s több családok.

Kisfalud, puszta, Fejér vmegyében, Fejérvárhoz 1 órányira, igen szép és termékeny róna határral, 150 lakóval. Birja gr. Lamberg.

Kisfalud, Nógrád m. puszta, 85 kath. lak.

Kisfalud, (Veiszka), Bars m. tót falu, 368 kath. 10 evang. Kastély. Középszerü föld. Erdő. Vizimalom. F. u. Zerdahelyi, s a t.

Kisfalud, puszta, Szabolcs vmegyében, birja a Törös nemzetség.

Kisfalud, Beregh vmegyében, orosz falu, az Ilosva vize mellett, a mármarosi postautban: 5 r. kath. 514 g. kath., 12 ref., 40 zsidó lak. Gör. kath. paroch. Vámhid. Földe elég termékeny, különösen rétjei nagyon jók; erdeje is van. F. u. Ilosvay, Ajtay, Morvay nemz. Ut. p. Nyiresfalva.

Kisfalud, Gömör vmegyében, puszta, N.-Kalósa és Oldalfalva közt: 32 ref. lak., s korcsmával. F. u. a Plechtrich nemzetség.

Kisfalud, német-szerb falu, Baranya vmegyében, a Karasicza mel-

Digitized by Google

lett, a bellyei uradalomban, ut. post. Baranyavár. Lakja 643 kath. 630 n.e. óhitü, anyatemplommal. Rétjei igen jók; bort termeszt.

Kisfalud, (Klein-Dörfl), magyar falu, Vas vmegyében, a szentgothárdi uradalomban, 175 kath. lak.

Kisfalud, magyar falu, Vas vmegyében, ut. p. Szombathely, 160 kath., 40 evang. lak. Többeké.

Kisfalud, magyar falu, Zala vmegyében, egy hegyoldalban, Szent-Bénkállához óranegyedre, ut. p. Veszprém, 383 kath. lak. Határa szük, de termékeny; rétjei jók; bort termeszt. Ezen a helységen innen esik egy völgy, melly káli völgynek neveztetik. Birja a veszprémi káptalan.

Kisfalud, magyar falu, Zala vmegyében, 150 kath. lak. Ut. post. Egerszeg.

Kisfalud (Bodrog-), magyar falu, Zemplén vmegyében, dombos helyen, a Bodrog mellett, közel B.-Kereszturhoz, ut. p. Tokaj. Határa a Szegi pusztával együtt 5533 hold, mellyből szántóföld 753½ hold, rét 756½, szőlőhegyek 865, legelő 550, erdő 2383, urasági szilvás 19, a helység és puszta fekvése 200, liba- és bornyú-mezö 25 hold. Ebből majorsági szántóföld 385½, urbéri 199, lakosok kezén levő irtás 169 hold. Földje agyagos és mindent jól megterem javitás után; szőlőhegyei felette nemes bort teremnek, s tokajihoz soroztatnak; erdeje gyönyörü; szónája sok, de sásas. A várhegy tetején Szeghi vár romjai most is láthatók. Lakja 157 házban 503 római, 300 görög kath., 120 reformatus, 20 evang., 80 zsidó. Hajdan a jesuiták birták, de jelenleg Kisfaludot egészen, s a Szeghi pusztát nagy részben birja a kegyes alapitvány, mellynek itt van 385 posoni mérő szántóföldje, 411 kaszás rétje, 5 hold 164 □ öl szőleje, és erdeje mind Kisfaludon, mind Szegi pusztán. Ezenkivül a Szegi pusztán birnak még vagy 70-en, főleg Mudrányi Ferencz, András, Szentimrey, Kazinczy András, gr. Szirmay Sándor stb.

Kisfalud, két hasonnevü puszta, Borsod vmegyében, egyik Palkonya és Szederkény közt a Tisza partján; másik Ecseg és Sajó-Keresztur közt a Sajó partján.

Kisfalud, puszta, Borsod vármegyében, a Bikkhegy keleti részén, sik vidéken, Szent-Péter és Alacska közt, 1200 hold területtel, szép majorsággal, 66 lakossal. Birják a Pilta testvérek.

Nemes-Kisfalud, magyar f., Somogy vmegyében, ut. post. Nemes-Vid. Lakja 460 reform., 83 kath., 30 zsidó, ref. anyatemplommal, termékeny határral, mellyet több nemesek birnak.

Zseliz-Kisfalud, magyar f., Somogy vmegyében, ut. p. Kaposvárhoz délre 1¼ órányira, 800 ref., 68 kath. lak., ref. anyatemplommal. Legelője térséges; szőlőhegye és jó homokköve van. Láthatni itt egy régi vár vagy kolostor romjait is. Birja h. Eszterházy.

Jász-Kisér, magyar város, a Jász-Kun megyében, az apáti járásban, ut. p. Jászberény. Van 5316 lakosa, kik közt 4503 ref., 797 róm. kath., 4 ágostai, 12 n. e. óhitü. Kath. és ref. anyatemplommal. Róna határa igen jó, szép tiszta buzát, s minden gabonát nagy haszonnal terem; van szőlőskertje, a Tisza mellékén nádas rétje, kis erdőcskéje. Sok és erős dohányt termeszt.

Kisháza, oláhul Kecse, oláh falu, Bihar vmegyében, laposas rónaságon, ut. postája N.-Várad 4½ mfd. Határa 2478 hold. Ebből laposan fekvő termékeny szántóföld 539, rét 318, mellyek a Fekete-Körös árjai által gyakran rongáltatnak; dombosabb és soványabb szántóföld 160 h.,

Digitized by Google

legelő tisztás 100 h., erdő 1291 hold; mellyben ázonban a legeltetés september elejétől Sz. György napig tilalmas, mert akkor benne a földesuraság sertései makkoltatnak. Majorságföld csak 70 hold van. Népessége 100 r. kath. és ref., 1216 n. e. óhitü, fa paroch. templommal, uradsági kőházzal és nagy magtárral. Vize a Karaszói patak, és egy Holt-Körös, Kristyor nevezetü, melly a Fekete-Körös áradását veszi fel. Birja a váradi deák káptalan.

Kis-Koh, oláh falu, Bihar v.-megyében, Belényeshez $2\frac{1}{2}$ mfld, felette hegyes erdős vidéken: 313 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó sovány köves föld 65, jó rét 108, legelő 123, majorsági erdő 1167 hold. Itt a híres Válja-Szákó, vagy Reichenstein ezüstbánya. Birja a váradi görög püspök.

Kislak, magyar falu, Somogy vmegyében, a kaposvári uradalomban: 350 kath. lak.

Kislaka, oláh falu, Bihar v.-megyében, hegyes vidéken, a váradi deák püspök béli uradalmában: 657 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Van 600 hold szántóföldje és rétje, mellyből csak 15 h. majorsági, és 1200 h. majorsági erdeje, melly makkos. Földe a tiszta buzát is megtermi, de keveset ad. Szilvája sok.

Kismarton, németül Eisenstadt, német város, Sopron vmegyében, szőlőkkel, erdőkkel koszoruzott hegy tövében, igen szép vidéken, Bécstől 6, Sopronttól $2\frac{1}{2}$, a Fertő tavától $1\frac{1}{2}$ mfldnyi távolságra. Áll a tulajdonképeni királyi városból, és a hg. Eszterházy Pál birtokához tartozó várból és váraljából. Népessége a kir. városnak 3000 r. kathol. Nevezetesb épületei a kath. paroch. templom, a ferencziek kolostora egy kis szentegyházzal együtt, mellynek sírboltja temetkezési helyül szolgál az Eszterházy hgi családnak; s egy üvegből készült szekrényben most is látható Eszterházy Pál nejének Orsolyának holt teteme. Van itt még városház, polgári kóroda, szegények háza. Minden polgári házhoz réteken, földeken, szőlőkön kivül egy kis darab erdő is tartozik. A hg. Eszterházy birtokához tartozó Váraljába (Eisenstadt am Berg) a város felső kapuján menni ki, s áll a tulajdonképeni Váraljából és a Zsidóvárosból, s lakja 1900 r. kath., 900 zsidó, 15 ágostai. Itt említést érdemlenek: a várpiacz, mellyen a várossal közösen tartatnak a vásárok, szép ugrókuttal; a nagy cancellaria épület, melly hajdan apácza-zárda volt, s most benne székel az összes herczegi uradalmak kormányzó hivatala; a herczegi igen szép istálló, oszlop-rendekkel, márványjászolokkal, két ugrókuttal; a herczegi őrház és kaszárnya; az irgalmas barátok kolostora és kórháza; synagóga, könyvnyomda, stb. De a mi Kismartont külföldön is ismeretessé teszi, ezek: a herczegi pompás várkastély, a felséges angolkert, a kálvária és a herczegi vadaskert. A várkastélyt még Eszterházy Pál herczeg épittette 1683-ban, hg. Eszterházy Miklós pedig 1805-ben egészen uj alakba vétette. Ez egy roppant négyszegü épület egészen rézfedélre, 4 magasb és 2 kisebb toronynyal, a kert felől kettős oszlopsorral. Szobái királyi pompával készültek. A ritka szépségü angolkert a kastélytól kezdve egy lassan emelkedő dombon és hegyen terül el, mellynek tetejéről igéző kilátás esik a környékbeli vidékre. Roppant növényházaiban 70,000 darab legdrágább növénynemek ápoltatnak, s e tekintetben a kismartoni kert minden osztrák birodalmi kertet felülmulván, csak a franczia malmaisonival vetekedik. A kálvária

Digitized by Google

szépség tekintetéből a selmeczivel és eperjesivel versenyez. Végre a herczegi vadaskert a Pozsonyba vivő országut mellett terül el, s egészen fallal kerítve 2300 hold kiterjedésü, s ezenkivül az egész erdőkkel fedett Lajta hegye a vadásztilloshoz tartozik; mellynélfogva itt a szarvasok, őzek, dámvadak csordánként legelnek. — Kismarton a 12-ik században mint falu az ó-budai káptalan birtokában volt; ettől vette meg III. Béla király, s ennek Imre fia 1202-ben Korláth Benedek vajdának ajándékozta, Korláth Benedek pedig Tota nejének hitbérül adá. II. András Korláthot számüzvén, mind őt, mind nejét jószágaiktól megfosztotta, de Totának ezt ismét visszaadá. A 14-ik században Kanisai család birta, majd 1447-ben Albert osztrák herczeg, ki a lakosok szabadságait megerősité. 1464-ben Corvin Mátyás III. Fridriknél zálogban levő magyar koronáért Kismartont több várakkal együtt, mint Fraknó, Kőszeg, Kabold, Szarvkő, zálogba veté; ez pedig Ausztriában virágzó szent György vitézeinek ajándékozta, kiktől Mátyás cserében visszavevén, miután Fridriket az országból kiüzte, fiának Jánosnak adá. Zápolya István Beatrixnak s az országnak 17,000 aranyat adván, Kismarton birtokába jött; majd I. Maximilian minden atyjától reá maradt jószágokat visszafoglalá, s ezeket II. Ulászló önként nála hagyván, egész 1622-ig Kismarton elszakitva állott Magyarországtól, és csak ekkor igéré meg II. Ferdinand a soproni országgyülésen, hogy minden magyarországi várakat visszaadand. Melly igéret betöltetvén, később a vár a várostól elszakittatott; s a várat hg. Eszterházy nyeré el, a város pedig 1648. oct. 28-kán királyi városok sorába vétetett fel. 1683-ban a törököktől, 1619-ben a Bethlen seregeitől igen sokat szenvedett; 1713-ban pedig majd az egész város dögvészben halt el.

Kismező, puszta, Borsod v.-megyében, Csokva, Nekesény, Visnyó és Lénárt-Darócz közt, nyilt vidéken, 482 hold területtel, mellyből 246 h. szántó, 166 h. kaszálló, 70 h. legelő. Van kis majorja, korcsmája. Birja az egri papnövelde.

Kisoda, oláh falu, Temes vmegyében, Temesvárhoz délre ½ mfld rónaságon: 1463 n. c. óhitü lak., kik az egész Bánságban első fürjfogók. Határa 3075 hold, mellyből urb. szántó 1422 h., rét 469 h., legelő 209 h., házhely 244 h., majorsági szántó 300 h., rét és legelő 265 h., szabad földek 166 h. Földe fekete agyag s első osztálybeli; főleg tiszta buzát és kukoriczát terem. Birja a kir. kincstár.

Kissócz, Szepes vm. tót falu, Svabocz fil., 238 kath. lak. Savanyuviz. F. u. Glosz, Görgei, Stavácz, Marsalkó, s m. Ut. p. Horka.

Kis-Szállás, puszta, szabad Jász és Kun kerületekben, ½ Félegyháza, ½ Alsó-Sz.-György birja. Ennek részén van a közel 100 ölet elfoglaló Fejértó.

Kis-Szállás, Bács vm. népes puszta, Mélykuthoz 1¾ óra: 647 kath., 6 ref. magyar lak. Roppant határa 21,112 hold 1200 □ ölével, melly azonban igen homokos. A b. Orczy család öröksége volna, de most Meyer bécsi bankár birja.

Kistelek, magyar falu, Baranya vmegyében, rónaságon, ut. p. Sz.-Lőrincz. Határa 1304 hold, mellyből urbéri szántó 348 h., rét 174, elkülönzött legelő 93⅜ h., majorsági szántó 379 h., rét 100 h., legelő 206 ⅜ hold. Földe elég termékeny. Van egy csinos uradalmi laka. Birja Czindery László.

Kistelek, Csongrád v. magyar falu, a Szegedről Pestre vivő postautban, Szegedhez 2 állomásnyira:

Digitized by Google

3254 kath., 4 zsidó lak., kath. paroch. templommal, vendégfogadóval. Postahivatal és váltás Szatymáz és P. Péteri között. Határa homokos. Urbéri telek 100. F. u. Szeged városa.

Kisujszállás, Ungh v. népes puszta, Szerednyéhez 1 mfldnyire: 35 romai, 12 g. kath., 15 zsidó lak.

Kisujszállás, magyar város, a Jász-Kun megyében, a nagykunsági járásban, a pest-debreczeni országutban, Pesthez 16, Debreczenhez 8 mfld távolságra. Van 9159 lak., kik közt 9108 ref., 11 kath., 40 n. e. óh., nagy és derék ref. anyatemplommal, jó vendégfogadóval. Róna határa gazdag fekete föld, melly minden gabonát uzsorával térit vissza. Az ugynevezett Takács görög-dinnyéje híres; Kardszag felől a Kara János mocsár terül el. Van itt 202 kézmüves, 840 polgár, 1593 ház. A nök sok baromfit tenyésztenek, s evvel Pestre kereskednek.

Kiszács, Bács m. német-szerb falu, Ujvidéktől éjszakra 2 órányira: 13 kath., 623 óhitü, 1575 evang. lak. Van egy evang. anyatemplom, és lapályos fekete földe. F. u. gr. Brunszvik család. Első osztálybeli határa 1100 □ ölével 6691 hold, mellyből urbéri birtok 96⅜ urb. és 3²⁄₈ szabad telek után 3211 h. szántó, 2330 h. rét és beltelek, 960 h. legelő, 49 h. mocsár, 141 h. utak. Majorsági földek itt nincsenek.

Kiszetó, oláh falu, Temes v.-megyében, a lugosi postautban, Temesvárhoz 5 mfldnyire keletre: 1350 n. e. óhitü, 15 kath. lak., óhitü anyatemplommal, egy szép fahiddal a Bega csatornáján. Termékeny határa 2-dik osztálybeli, s 26⅛ egész telket számlál. Birja a kamara.

Kiszindia, Arad v. oláh falu, Buttyinhoz délre 1 órányira: 10 kath., 1364 óhitü lak., anyatemplommal. Határa igen nagy, de bérozes, sovány; erdeje roppant; patakjaiban pisztrangot fog; van szürkallója is.

Kiszte, Zemplén v. orosz-magyar falu, Baranes fil., 69 romai, 571 g. kath., 104 ref., 6 zsidó lak. Kath. kápolna. Ref. szentegyház. 586 hold szántóföld. Szőlőhegy. Erdő.

Kizdia, oláh-montenegrinus f., Temes vmegyében, hegyes völgyes vidéken, 1500 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Van nagy erdeje, sok szilvása, 57⅝ harmadik oszt. urbéri telke. Birja b. Sina György és Simon. Ut. p. Temesvár.

Klacsán, Trencsén m. tót falu, Rajeczhez ½ óra: 164 kath., 6 zsidó lak. Határa jó rozsot, lent terem. F. u. többen. Ut. p Zsolna.

Klacsán, Bars m. tót falu, Zólyom vmegye szélén: 213 kath. lak., és sovány köves határral. F. u. a beszterczei püspök. Ut. p. Selmecz.

Klacsanó, Beregh v. orosz-magyar falu, Munkácshoz nyugotra 1 mfld, 97 r. kath., 368 g. kath., 55 zsidó lak. Határa leginkább kukoriczát terem, s a völgyekben néhol mocsáros; erdeje, szőlőhegye van; réteinek nagy része bokros. F. u. többen.

Kladova, Krassó v. oláh falu, Lugoshoz 3 órányira: 741 óhitü lak., anyatemplommal, szőlőhegygyel, szilvásokkal, 1000 holdnál több urasági legelővel. F. u. a kamara.

Kladova, Arad vm. oláh falu, Radnához közel: 120 kath., 1614 óh. lak., óhitü anyatemplommal, szép erdővel, bor- és gyümölcstermesztéssel. A falu nagy hegyek közt mély völgyben fekszik. Egyikén ezen hegyeknek most is látszanak régi várának romai, honnét felséges kilátás van a Maros vidékére, s a temesi bánátra. F. u. a kamara.

Kladzán, Zemplén v. tót falu, az Ondava mellett, A. Körtvélyes fil., 39 r. kath., 231 evang., 6 zsidó lak. Evang. templom. 540 h. szántóföld.

Digitized by Google

F. u. Szulovszky, Szirmay, Szentléleky, Kiszely s m. Ut. p. Vecse.

Klak, Bars m. tót falu, 239 kath. lak. Kath. paroch. templom. Üveghuta. F. u. a kamara. Ut. p. Selmecz.

Klak, Bars m. népes puszta, Ujlehota fil., 76 kath. nemes lak. Ut. p. Körmöcz.

Klárafalva, Torontál v. magyar népes puszta, a Maros mellékén: 30 házzal; 234 lak., dohánytermesztéssel. F. u. b. Gerliczy. Ut. p. Szeged.

Klári, vagy Péterd, szerboláh-horvát falu, Torontál vmegyében, szép rónaságon, Haczfeldhez 1, ut. p. Csatádhoz 2½ órányira, Nyély helységgel együtt 2253 n. e. óhitü szerb és oláh, és 500 horvát kathol. lak., óhitü anyaegyházzal. Határa gazdag fekete föld, s van itt 5590 hold majorsági, 2112 h. urbéri szántóföld, 678 h. kaszálló, 1000 h. uradalmi rét, 159 h. szölö, 584 hold közlegelö. Fö termékek buza és kétszeres. Az Ó-Bege csatornája a határon foly keresztül. Birják a zágrábi püspök papnemesei.

Klastrom, Abauj vm. puszta, Göncz-Ruszka fil., 3 kath. lak.

Klastrom, német falu, Sopron vmegyében, Köszeghez ½ mfld, kies völgyben egy patak mellett, 564 kath. lak., a cisterciták szép lakházával és templomával. 22 egész telek van határában, melly buzát, rozsot, árpát, zabot, bükkönyt, kevés bort, kendert, káposztát, répát és burgonyát terem. Erdeje cser, nyir és tölgy s 500 holdnyi. Birja az Ausztriában székelö lilienfeldi cistercita apát, s egy szerzetes állandóul itt gazdálkodik és lelkészkedik.

Klastromalja, (Pud-Manaster), Beregh v. orosz falu, a Munkácscsal átellenben fekvö Oroszvég falujával összefüggésben: 5 r., 189 g. kath., 7 zsidó lak. Az itt közel felemelkedö hegyen van Basilita barátmonostor s szentegyház, mellyben feküsznek h. Keriatovich Theodor és Demeter hamvai. F. u. a csorneki Basiliták.

Klastromfalva, (Handerovicza), Beregh v. orosz falu, Munkácshoz keletre 1½ mfldnyire: 7 r., 144 g. kath., 8 zsidó lak. Hegyes sovány határ. F. u. gr. Schönborn.

Klaszita, Hont m. tót falu, magas kösziklás hegyek közt: 11 kath., 99 evang. lak. F. u. Gudics. Ut. post. Selmecz.

Klek, Torontál v. német falu, 1 jó mfldnyire Becskerekhez: 1048 kath., 4 evang., 26 óhitü, 2 zsidó lak., 27⅛ egész jobbágytelekkel; itt végzödik az ásott Béga csatorna, melly itt a Béga folyó eredeti medrébe vegyül. F. u. Lázár Zsigmond.

Klemberg, Sáros vm. orosz falu, Szedlicze fil., 45 romai, 500 g. kath. lak., paroch. templommal. Hegyes, erdös, sovány határ. F. u. Roll. Van itt egy jeles Gall göz-égetési készitvényekkel dolgozó pálinkaház. Ut. p. Eperjes.

Klempa, (Kliegenbach), horvát falu, Sopron vmegyében, a bécsi országutban: 620 kath. lak., paroch. templommal. Van erdeje, szölöhegye, középszerü szántóföldje. Birja Sopron város.

Klenócz, Gömör-Kis-Honth v. tót falu, Rimaszombathoz éjszakra 3 mfldnyire, egy magas hegyektöl keritett völgyben: 65 kath., 2651 evang. lak. Evang. anyaszentegyház. Határa egész a breznói erdöig kiterjed, s rajta a lakosoknak számos szállásaik vannak. Tiszta buzát csak a falu közelében vetnek, de más gabonanemeket böséggel, valamint mákot és fözeléket is; a juh- s marhatartást szinte szorgalmatosan üzik; de erdejük nem igen sok. Némellyek durva fehér posztót csinálnak. Megjegyzésre méltó, hogy az itteni evang. predikátor fize-

Digitized by Google

tése helyett a kir. dézsmát kapja. F. u. a Kubinyi nemzetség.

Klenova, Zemplén vm. orosz falu, Szinna fil., 9 romai, 723 g. kath., 21 zsidó lak. Gör. paroch. templom. 1093 hold szántóföld. Erdő. Vizimalom. F. u. gr. Barkóczy. Ut. p. Szobráncz.

Klesztyina, Trencsén m. tót falu, 301 kath. lak. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry.

Klicsén, vagy Klacsán, Thurócz m. tót falu, a Vágh jobb partján: 26 kath., 330 evang., 8 zsidó lak. Fürészmalmok; kálló; lentermesztés; nagy erdő; fakereskedés. Lakosai sok marhát tartanak. F. u. a Révay nemz.

Klicsova, oláh falu, Krassó vmegyében, ut. p. Lugos: 880 n. e. óhitü lak., és óhitü paroch. templommal. Határa $4104^{1000}/_{1600}$ hold, mellyből urbéri beltelek 287, szántóföld 645, rét 294, legelő 118, szorgalomföld $12^{3}/_{4}$ hold, uradalmi erdő 1734, szántóföld 295, rét 56, legelő 435 hold. Földe hegyes völgyes, s nem igen termékeny. Birja a kamara.

Klin ad Namesto, tót falu, Árva v., 810 kath., 6 evang., 6 zsidó lak. $49^{5}/_{8}$ sessio. F. u. az árvai uradalom, de a Klinovszky nemes család használja a földeket, s ez fizeti mind az uraságnak az árendát, mind a contributiót.

Klobusicz, Trencsén m. tót falu, Dubnicz és Illava közt, a Vágh bal partján: 408 kath., 3 evang., 48 zsidó lak. Tulajdonképen két részből áll, s az egyik részt külön előjárósággal gr. Kinigsegg; a másik részt pedig több nemes család birja. Ut. p. Trencsén.

Kloczkófalva, Beregh vm. orosz falu, a Viznicze patak mellett: 98 g. kathol., 4 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn.

Klokócs, Zólyom m. tót falu, Nógrád szélén: 268 kath., 84 evang. lak., s felette sovány határral. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. N.-Szalatna.

Klokocsa, tót falu, Ung vmegyében, Vinna fil., 340 lak. Ut. p. N.-Mihály.

Klokodics, Krassó v. horvát falu, Székashoz 2 órányira: 1367 kath. lak. Sok erdővel. F. u. a kamara.

Klopodia, oláh-magyar-német falu, Temes vmegyében, ut. p. Moravicza 2 mfld. Lakja 600 n. e. óhitü, s 600 r. kath., és ref. és ágostai; a kath. magyarok, az ágost. és ref. németek, de magyarul is beszélnek, sőt az oláhok közül is többen. Van itt óh. anyaegyház két pappal, óhitü és ref. iskola. Határa, melly $^{1}/_{3}$ részben róna, $^{2}/_{3}$ hegyes völgyes, kiterjed 7332 holdra és 145 □ ölre. Ebből 2 egész, 15 fél, 270 negyed telek, s 10 zsellér után van urbériség 297 h. belsőség, 306 h. legelő, 1848 h. szántó, 882 h. kaszálló; szorgalmi czím alatt holdjától fizetendő 30 pkr. mellett a lakosok kezén van 150 hold szőlő, 411 h. szilvás, dézmás szőlő 37 hold; utak, vizmosások, papi, iskolai földek stb. 336 h. 411 öl; majorsági szántó és rét föld 1921 h., mészárszéki s korcsmai illetőség 24 h., erdő 1119 h. 1334 □ öl. Földe urbérileg 2-ik osztálybeli, termékenységét illetőleg jó középszerü, s a tiszta buza legsikeresebben termesztetik; zab, kukoricza már nagyon az időjárástól függ, mert a sok eső, s a szárazság egyformán reményt dönt; árpa, köles is vettetik. Természetes legelője és szénája édesos természetü, mi okból a marha sok sót kiván, különben a széna kevés táplálékkal bir, s vetett takarmányfüvek csak most jönnek divatba. Állattenyésztése ez okokból középszerü, s juhokat csak magyar fajból tart. Birják a helységet Beniczky Miklós, Nyéky Albert, és Onossy Antonia asszonyság.

Klucsárka, Beregh v. orosz

Digitized by Google

falu, Munkácshoz dél-nyugotra ½ mfld, 13 romai, 449 g. kath., 10 zsidó lak. Földe jó kukoriczát terem; szűk legelője van. F. u. gr. Schönborn.

Klucsó, Trencsén m. tót falu, a Vágh jobb partján. Lakja 294 kath., 1 evang., 11 zsidó. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Klukno, Szepes v. tót mv., 1024 kath. lak. Paroch. templommal. Kastélylyal, vasbányákkal és hámorokkal. F. u. gr. Csáky Károlynő. Ut. p. Lőcse.

Klusso, Sáros v. tót falu, Bártfához délre ½ mfld: 665 kathol., 6 zsidó lak. Jó határ. Erdő.

Knéz, oláh-német falu, Temes vármegyében, Temesvárhoz éjszaknyugotra 3 mfld, Torontál vmegye szélén: 470 r. kath., 39 zsidó, 2763 n. e. óhitü lak. Van itt egy roppant óhitü egyház 3 lelkészszel, r. kath. anyatemplom. Dombos, völgyes határa első osztálybeli, s főleg tiszta buzát és kukoriczát terem. Szénája kevés, mert rétjeiket felszántják a lakosok. Czigara és sztogos juhok nagy mennyiségben tenyésztetnek. A helység mellett elfolyó Szikszó patakban csukát és pontyot halász. A legelőn keresztülvezető ut mellett egy dombon valami régi vár romai és sánczai láthatók, melly vár a népmonda szerint Kinisy Pálé volt. Nyugoti határszélén pedig a Szikszó folyóig terül el a Czernabara tó, mellytől éjszak felé egy összeomlott templom most is látszik; valamint a romai sánczok a Knézi határt is keresztülfutja. Határa kiterjed 8613 holdra, mellyből 5302 h. szántóföld, 1547 h. kaszálló, 933 h. legelő, 401 h. házhely, 91 h. szőlő, 249 h. kivágás. Urbériség: 7577; majorság: 1036 hold. Van itt 23 szerződéses lakos is, kik zsellérek voltak ugyan, de e mellett még 529 hold szántó és legelő földet birnak 805 pft. haszonbér mellett az uradalomtól, t. i. a kir. kincstártól.

Knoll, Szepes v. puszta, Hnilecs fil. Lakosai bányászok.

Knyahinya, Ungh v. orosz f., N.-Berczna fil., 325 g. kath., 8 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Knyáza, tót falu, Árva vm., az Árva jobb partján: 558 kath., 16 ev. lak., kath. paroch. templom. Szép erdő. 28 sessio. F. u. az árvai urad. Ut. p. Rosenberg.

Knyezich, Bars vm. tót falu, Ar. Maróthoz ½ mfld: 559 kath. lak. Mind földe, mind rétje jó; erdeje is van. Ut. p. Verebély.

Kobilán, Nyitra m. puszta, Radosocz fil., 10 kath. lak. F. u. ő cs. k. felsége.

Kobilnik, Máramaros v. orosz uj-telep, lásd Kelecsény.

Kobulnicza, Zemplén v. orosz falu, Sáros vmegye szélén: 6 romai, 288 g. kath., 10 zsidó lak. 635 hold szántóföld. F. u. Szulovszky, Poturnyai. Ut. p. Eperjes.

Kochanócz, Trencsén m. tót falu, a Vágh jobb partján, Trencséntől délre 1 mfld. Számlál 69 kath., 238 evang., 7 zsidó lak. Kath. és evang. anyatemplom. Földe termékeny, erdeje nagy, bort is termeszt. F. u. Ambro család.

Kochnacs, Trencsén most A.-Nyitra v. puszta, Gradnához ½ óra: 42 kath. lak., uraságí majorsággal. A bani uradalomhoz tartozik.

Kocs, magyar falu, Vas vmegyében, a Marczal mellékén: 330 evang., 140 kath. lak., evang. iskolával. Közbirtokosoké, s ut. p. K.-Czel.

Kocs, régi nagy magyar falu, Komárom most Esztergom vmegyében, hajdani neve Kos lehetett, minthogy a falu pecsétén ma is kos czimer látható. Tatától $^{10}/_{16}$, Komáromtól $1^{6}/_{16}$ állomásnyira, ugyanennyire Neszmélytől, melly utolsó postája; 14,000 holdnyi szélesen kiterjedt határral,

Digitized by Google

mellyet északról Tata, keletről Tágyos, Kömlőd, Parnak; délről Szend, sz. Mihály, a n. igmándi határban Csicsó; nyugotról Tömörd környeznek; földe nagyobb részt csekély változású síkság; vannak mindazáltal néhol kisebb nagyobb emelkedésü halmai és dombjai; természeti tulajdonsága nagyobb részt jó középszerü, csak kisebb részben és itt is kevéssé homokos, de általában a nép szorgalmát sinli. Szőlőhegye van kettő, egyik a nagy, vagy Lencsehegy, másik a Badacsony, melly utóbbinak keletdéli aljában elterülő rétség között, magas emelkedésü dombon vannak a régi Tekevár maradványai. Van két kisebb tava, legelője, szántóföldje bőven, végre egy salétrom főzője. Az urbéri telkek száma tábla szerint 177¾. Telkes gazda 217, házas zsellér 136, házatlan 33, nemes 86. Itt valamint Dadon és Szenden számos nemes udvartelki haszonbérlők vannak. Az összes népesség 2770 lelket számlál; ebből róm. kath. 484, evang. 21, ref. 2255, zsidó 10. Róm. kath. anyaegyház. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Kocs, puszta, Külső-Szolnok v.-megyében, Csépához ¾ óra: 83 kath. lak. F. u. többen.

Kocs; puszta, Külső-Szolnok vmegyében, Tisza-Füred mellett, gazdag szántóföldekkel és rétekkel. Többen birják.

Kocsér, puszta, a Jász-Kun megyében, N.-Körös, Törtel, Sz.-Király szomszédságában. Minthogy nagyobb részt homokos, marhalegelésre használja Jász-Apáti városa, s kis részben kaszállásra. Van két fiatal erdeje is. Itt látható egy puszta templom, és egy Pálffyhalma nevü domb, hosszú árkolásokkal, honnan a lakosok itt régente ütközetet gyanitanak.

Kocsin, Nyitra m. tót falu, Verbóhoz ¾ órányira; 270 kath., 7 zsidó lak. Bortermesztés; híres cseresnye. F. u. többen. Ut. p. N.-Szombat.

Kocsisföld, puszta, Pozson most F.-Nyitra vmegyében, Rozindol filial 6 kath. lak.

Alsó-Kocskocz, Trencsén m. tót falu, 533 kath., 4 zsidó lak.

Felső-Kocskocz, Trencsén m. tót f., a Vágh mellett: 519 kath. 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Urai mind a kettőnek többen. Ut. post. Trencsén.

Kocsócs, Trencsén m. tót falu, a Beczkói uradalomban: 253 kath., 10 evang. 37 zsidó lakja.

Nemes-Kocsócs, Trencsén m. tót falu, az előbbeni helységgel egybe függ. Lakja 163 kath., 2 evang. F. u. nemesek.

Kocsoba, Arad vármegyében, oláh falu, Buttyin fil. 2 kath., 120 óhitü lak., hegyes, erdős határral.

Kocsola, magyar falu, Tolna vmegyében, 1600 kath., 20 zsidó lakossal, paroch. templommal. Határa első osztálybeli; van szőlőhegye, tágas és szép erdeje, vizimalmai és katonaházai. Birja h. Eszterházy, s ut. post. Kaposvár.

Kocsord, Szathmár vmegyében, magyar falu, Ecsedhez északra 1½ mfdnyire: 9 kath., 841 ref., 34 zsidó lak., ref. anyatemplommal. A Kraszna vize mellett posványos helyen, az ecsedi láp megszakadásában levén, sok hidakkal s töltésekkel tartatik. Szántóföldje részint fekete nyirok, részint homok, de termékeny; roppant lápjában sok szénát, nádat gyüjthet; halat, csikot foghat. F. u. gróf Degenfeld, Kende s m. t. Ut. p. N.-Károly.

Kocsova, Bereg vmegyében, német falu, Munkácshoz délre 1 mfd. 208 róm. kath., 13 gör. kath., 8 zsidó lak. Dombos határa jó mivelést kiván. F. u. gr. Schönborn.

Kocsuba, oláh falu, Bihar v.-megyében Belényeshez 2 mfd., 239

Digitized by Google

n. e. óhitü lak., anyatemplommal, patakkal. Urb. szántó 60, rét 40, legelő 80, majorsági erdő 1200 hold. Földe középszerü, agyagos és köves. Birja a váradi görög püspök.

Kocsuba, oláh falu, Bihar v.-megyében, lapályos földön, Váradhoz, melly utolsó postája, 4 mfd., 1451 n.e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határán van 850 h. föld és rét, mellyek laposan feküdvén igen termékenyek, s össze vissza használtatnak, 260 hold hátasabb és sováryabb szántóföld és 270 hold legelő, melly nagy részt erdő. Majorsági földe csak 8 hold. Folyóvize nincs, hanem 4 ere van, mellyek esőzéskor megtelnek, s a lapályos földeket rongálják. Birja a váradi deák püspök.

Koczur, Nyitra m. tót falu, Bajmocz filialisa, 129 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Privigye.

Koczkaszállás, (Kosinuw), Bereg vmegyében, orosz falu, Munkácshoz $1\frac{1}{2}$ mfdnyire: 154 g. kath., 5 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn.

Koczuricz, Nyitra m. tót falu, Pöstyénhez $\frac{3}{4}$ órányira; 81 kath., 6 zsidó lak. Termékeny föld és rét; vizimalom. F. u. többen. Ut. post. Galgócz.

Kohanócz, Zemplén vmegyében, tót falu, Homonna fil. 310 kath., 6 zsidó lak. 428 h. szántófölddel, jó réttel a Laborcza mentiben, erdővel. F. u. gr. Csáky.

Kohány, Sáros vmegyében, tót falu, Kapronca fil., 56 kath., 109 evang., 9 zsidó lak. F. u. többen.

Kohány, Zemplén vmegyében, orosz-tót falu, Gálszécs fil., 94 róm., 571 g. kath., 57 evang., 40 ref., 23 zsidó lak., 856 h. szántófölddel. F. u. többen.

Kohány, lásd Lüki-Kohány.

Kohány, puszta, Somogy vármegyében, közel N.-Korpádhoz, gr. Hunyadi Ferenczé.

Kohár, puszta. Zala vmegyében, Szegvár és Hosztót közt.

Kohldorf, Krassó vmegyében, oláh falu, a megye déli csúcsán: 8 kath., 592 óhitü lak., s anyatemplommal, igen hegyes, erdős, köves határral. F. u. a kamara. Utolsó post. Szászka.

Koissó, Szepes vmegyében, orosz falu, Göllniczhez keletre $1\frac{1}{2}$ órányira: 169 római, 758 gör. kath. lak. Gör. kath. parochia. Fürész- és lisztmalmok. Nagy erdők. Vasbányák. F. u. gr. Csáky.

Kój, lásd Kóly.

Kóka, Pest-Pilis vármegyében, magyar falu, Pesthez keletre $4\frac{3}{4}$ mfd: 2119 kath., 7 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Vendégfogadó. Határának $\frac{1}{3}$ része homokos, $\frac{2}{3}$-da dombos, agyagos, bora meglehetős, erdeje szép. F. u. legnagyobb részt gr. Károlyi István, de valami keveset birnak benne b. Prónay és Rakóvszky nemzets. is.

Kokad, oláhul, Kokot, magyar falu, Bihar vmegyében, Debreczentől $3\frac{1}{2}$, utolsó postájától N.-Létától $\frac{1}{2}$ mfd. Reform., és gör. kath. anyatemplomok. A falun kivül uraságí major szép gazdasági épületekkel. Népessége 1289 lélek, kik közt 1009 reform., 280 g. kath., kik oláhul és oroszul már csak törve beszélnek. $22\frac{6}{8}$ egész urbéri telek után van 98 földesgazda, 55 zsellér, 8 lakó. Határa egészen róna s 3775 holdra terjed, mellyből szántóföld 1600, kaszálló 425, legelő és erdő 1600, mocsár 50, nádas 100 hold; urbériség szántóföld 1300 h., kaszálló 325 h., majorsági szántóföld 300 h., kaszálló 100 hold, az erdő 1600 h., s ez közösen legelőnek használtatik. Földje dél felé fekete agyag és homok, s tisztabuzát, tengerit, zabot, árpát gazdagon terem, az északi rész homokos és dombos helyen feküdvén, itt burgonya, dinnye, és dohány nagy mértékben

Digitized by Google

termesztetik. Állattenyésztése a homoktorlásos legelő miatt csekély. Van a helység alatt egy kis folyam, melly mocsárokat és nádas tavakat képez, de 1847-ben az uraság árkokat huzatván, sok föld megnyeretett; továbbá van itt egy v á r f o k nevü domb, hol hajdan kolostor volt, de minő szerzeteseké? arra a monda sem emlékezik. Földesura gr. Zichy Ferencz, s a diószegi uradalomhoz tartozik.

Kokasd, puszta, Fejér vármegyében, Herczegfalvához $^3/_4$ óra, 196 lakossal.

Kokasd, lásd K a k a s d, Tolna vmegyében.

Kokot, oláhul; lásd magyarul K o k a d.

Kokava, Gömör-Kis-Honth v.-megyében, tót falu, Klenóczhoz 1 órányira: 806 kath. (ide számlálva az üveg- és papirosgyárakban, s a hamuzsir-főző-intézetekben levőket is) 1795 evang. lak. Kath. és evang. parochia. Határa tágas, s a szállások rajta elszórva vannak; van itt 2 üveghuta, papirosmalom s hamuzsir-főző-intézet; sok posztós, kik durva fehér posztót szőnek. F. u. gr. Haller örökösök. Ut. p. Rimaszombat.

Kokova, Liptó m. tót falu, a Kárpát hegyek alatt, 166 kath. 1184 evang. lak., evang. anya-, kath. filiál templomok. — Földje sovány; erdeje szép és nagy. Van vashámorja; fürészmalma; nevezetes juhtartása. Lakosai között sok fuvaros találtatik. F. u. a kamara. Ut. p. Vichodna.

Koksó, Abauj vmegyében, puszta, Koksó-Mindszenthez $^1/_2$ órányira. 5 kath. lak. F. u. Bárczay.

Kis-Kolacsin, Trencsén m. tót falu, 133 kath., 5 zsidó lak.

Nagy-Kolacsin, Trencsén m. tót falu, Dubnicza mellett: 294 kath., 14 zsidó lak. Határja hegyes völgyes; fája elég. A Dubniczai urad. tartozik.

Kolacskó, tót falu, Szepes v.-megyében, egy völgyben, nagy hegyektől környezve, 950 r. kath. lakossal és plebániával. Szántóföldjei hegyeken vannak és igen soványak; keresztülfolyik egy sebes és ragadó patak. Van itt 6 urbéri telek, számtalan curialis zsellér, sok közbirtokos és sok birtoktalan nemes, kik szegénységükről ismeretesek. Majorsági birtok 300 hold, s ugyanennyi erdő. Ut. post. Késmárk.

Kolárovicz, Trencsén m. tót falu, a hegyek közt elszórva. 2612 kath., 21 zsidó lak., kik zsindellel, fával nagy kereskedést üznek. Kath. parochi. templom. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Zsolna.

Kolbach, Sáros vmegyében, puszta, Siroka fil. 8 kath. lak.

Kolbach, Szepes vmegyében, tót falu, Szepesvárhoz közel: 369 kath. lak.

Kolbása, Zemplén vmegyében, magyar-orosz falu, Abauj vmegye szélén: 87 római, 229 gör. kath., 12 evang., 180 ref., 36 zsidó lak., gör. kath. és ref. szentegyházzal. Hegyes erdős határ; 1024 hold szántóföld. F. u. többen. Ut. p. Velejte.

Kolbász, puszta, a Nagy-Kunságban, Kunhegyes határában. Hajdan itt volt a nagy kunok főszéke.

Kolbócz, Zemplén vmegyében, orosz falu, Sztropkó fil. 2 római, 320 g. kath., 3 zsidó lak. 561 h. szántóföld. F. u. többen. Ut. p. Orlik.

Kolcs, Szathmár vmegyében, magyar-oláh falu, közel Kis-Kolcshoz; a Szamos árjainak kitétetve: 8 római, 250 g. kath., 295 ref., 15 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemplommal. Lapályos határa igen termékeny; gyümölcsöse, erdeje bőven. F. u. Bagossy, Darvay s m. t.

Kolcs (Kis), Szathmár vmegyében, magyar-oláh falu, Szathmárhoz keletre $1^3/_4$ mfdnyire: 355 ref., 125

Digitized by Google

g. kath. lak., ref. anyatemplommal. Sik határa, mellyen a Szamos folyik, buzát, tengerit, zabot bőven terem. F. u. gr. Teleki, b. Vesselényi, Darvay, s m. t.

Kolcsin, Kölcsény, Beregh vmegyében, orosz falu, Munkácshoz ¾ mfdnyire: 5 r. kath., 276 g. kath., 6 zsidó lak. Földei meglehetősek. F. u. gr. Schönborn.

Kolcsva, Szepes vármegyében, tót falu, Görgő fil. 362 kath., 2 evang. lak. F. u. az alapitványi kincstár.

Koldusfalva, (Bettlsdorf), német falu, Sopron vármegyében, a fraknói uradalomban, 925 evang. és kath. lakossal, evang. és kath. templommal. Ut. p. N.-Höflein.

Kolgyár, puszta, Zala vármegyében, közel Szentgyörgyvölgyhöz, ut. post. Baksa. Több nemeseké.

Kolibabócz, Ungh vmegyében, orosz falu, Ungvárhoz északra 2 órányira: 9 római, 150 gör. kath., 20 zsidó lak. Erdő. F. u. gr. Sztáray, Viczmándy.

Kolinkócz, Beregh vmegyében, puszta, Iványihoz ½ órányira. 19 r. kath. lak. F. u. a Jó nemzetség.

Kolinócz, Szepes vmegyében, tót falu, Olaszihoz keletre ½ órányira a Hernád mellett: 281 kath. lak.

Kollátszeg, lásd Keresztur, Zala vmegyében.

Kollest, oláh falu, Bihar vármegyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában, hegyektől körülvéve, völgyben, egy felemelkedett kősziklán, 550 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 1907 hold, mellyből szántó 447, erdő és legelő 1460. Mind urbériség. Sovány kősziklás föld. A falu közepén van egy nagy tó, mellynek eredetét s fenekét s belőle a viz hova mentét nem tudhatni; tiszta kősziklán van. Lakosai közül 60-an vasbányászattal foglalkoznak.

Kolluth, Bács m. német falu, ut. p. Bezdányon fölül 1 fertálynyira: 2445 kath. 40 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határja vizenyős és salétromos, de jól mivelt. Erdeje a Duna mentében kettő is van. Selyembogarat tenyészt. A Duna mellett vagyon az ugy nevezett régi Béka várnak omladéka. F. u. a kamara. Első osztálybeli határa 1190 □ ölével 10,180 h., mellyből urbéri birtok 98 urbéri és 2 szabad telek után 3206 h. szántó, 2318 hold rét és beltelek, 329 jó, 266 posványos legelő, 111 h. szőlő, 103 h. uradalmi makkos, 238 h. lágyfa erdő, 2028 hold nádas, 619 hold mocsár, 62 hold utak.

Kolon, Nyitra m. magyar falu, Ghymeshez ½ órányira: 733 kath., 27 zsidó lak., kath. paroch. templommal, több urasági lakházakkal. — Földe középszerü; erdeje; szőlőhegye elég; rétei jók; lakosi sok meszet égetnek, melly is jóságára az egész megyében legtöbbre becsültetik. F. u. a religioi kincstár, s m. t. Ut. p. Nyitra.

Kolon, német falu, Vas vármegyében, a monyorókeréki uradalomban, 332 kath. lak., bortermesztéssel, erdővel. Ut. p. Szombathely,

Kolon, puszta, Zala vmegyében, Balaton-Magyarod mellett.

Kolonicza, Zemplén vmegyében, orosz falu, Szinna fil. 4 római, 720 g. kath. 10 zsidó lak. Gör. paroch. templom. 926 h. szántóföld. Hegyes határ. F. u. gr. Schmidegg. Ut. p. N.-Mihály.

Kolonpos, puszta, Vas vmegyében, Molnári mellett.

Kolontár, magyar falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Devecserhez ½ óra, s a devecseri urad. tartozik. Határa részint hegyes, részint róna; tölgyes erdeje szép; malom a Torna vizén. Lakja 550 katholikus. Kis-Kolontár puszta, szinte ide tartozik.

Digitized by Google

Kolos, (Klizs), Nyitra vm. tót falu, Bars vmegye szélén: 411 kath., 2 evang., 21 zsidó lak., kath. paroch. templommal. Földe sovány; erdeje nagy. Hajdan apátsággal birt; de miután a Podmanin testvérek elfoglalták, s belőle zsiványfészket csináltak, az 1548-iki országgyülés elrontatta. F. u. a religioi kincstár, s feje egy uradalomnak. Ut. p. Nyitra.

Kolos-Néma, magyar falu, Komárom vmegyében, fekszik rónaságon az öreg Duna mellett, Kis- és Nagy-Keszi szomszédságában, Komáromhoz nyugotra 1 s ¼ mfldnyi távolságra. Nevét vette Kolos családtól s annak néma leányától, melly családnak lakháza a mostani templom és temető emeltebb helyén volt, mint az alapkövek most is mutatják. Határa 2511 holdra terjed, mellynek harmada rét és sziget, melly egyszersmind tüzifát szolgáltat a lakosoknak. A némai szigetet képezi a falu mellett elnyuló holt Duna. Az urbéri föld tesz 415 holdat, a többi majorsági birtok, földe első osztálybeli s mindent megterem. Az állattenyésztés is szorgalmasan üzetik; egyébiránt határában több nádas és mocsáros tavak találtatnak. Népessége 455 lélek, ebből reform. 302, ebből 65 nemes, 235 nemtelen, 153 r. kath. Urbéri telek van 11 és ½, zsellér 7. Nevezetesebb épületei: a reformatusok anyaegyháza, r. katholikusok kápolnája és Zámory György ur lakháza; végre a falun felől 300 ölre a kis Duna partján egy régi szentegyház alapkövei láthatók. F. u. Zámory, Vigyázó, Csorba, Somody családok és a szentmártoni apátság.

Kolovrát, Zomplén v. népes puszta, Peticse fil., 2 romai, 16 g. kath. lak.

Kolozsvár, (Glossing), német falu, Vas vmegyében, a német-ujvári uradalomban: 380 kath. lak. Zsankháza puszta ide tartozik.

Kolpach, Honth vm. tót falu, Selmeczhez ½ mfld: 390 kath. lak. Kath. paroch. templom. Sovány határ. Erdő. F. u. a selmeczi bányász kamara.

Kis- és Nagy-Kolta, 2 magyar falu, Vas vmegyében: 200 ev., 150 kath. lak., ágostai anyatemplommal, jó buzatermő határral. Többen birják, s ut. p. Szombathely.

Koltha, magyar-tót falu, Komárom vmegyében, Jászfalutól éjszakra ¼ mfldnyire, lapos völgyben. Van itt 1288 kath., 60 ágostai, 34 ref., 362 zsidó lak. 154 szavazható nemes, kath. anyaegyház, synagóga. Hegyes völgyes határa 5949 hold, mellyből 1000 h. erdő, 300 h. rét, 4463 majorsági, 183 h. urbéri birtok, mert itt csak 5 gazda van, s e közül is 3 zsidó. Földe agyagos de termékeny; leginkább megtermi a buzát és rozsot; a tavaszi gabonanemeket kevésbbé, azonban lencséje híres. Birják Kürthy, Szombathelyi, Jáross, Bangya, Madarassy, Dömjén, Sáry, Halász, Horváth, Mátéffy, Lévai, Soós sat. Ut. p. Perbete.

Kóly, magyar falu, Bihar vmegyében, Váradhoz 3½ mfld, hegytetőn, ut. p. Székelyhid. Lakja 758 lélek, kik keveset kivéve, reformatusok, helybeli anyatemplommal. Határa 3100 hold, mellyből csak 20 föld urbéri szántó, a többi dézmás és majorsági szőlők, majorsági szántóföldek és rétek; erdeje meglehetősen elpusztult. Határának több felében szőlőhegy, melly kitünő jósága mellett bort terem. Kaszálló és nádló rétei az Ér vize mentiben vannak, s elég jók. Földei a lapályban jobbak, de a dombokon levők sovány sárga agyagosak. A rétek közt van egy régi várnak maradványa, melly a mostani lakosoktól Zólyom várának neveztetik. Birtokosai a három ágon, u. m. Komáromy György, Sándor és József után származó számos közbirtokosok,

Digitized by Google

mint: Domokos, b. Dőry, Komáromy, Péchy, Fényes, Szunyogh, Sárközy, Sombory, Gulácsy, Décsey, Báthy, Barcza, Marsó, Halmágyi, Srétor, Thury, Becsky, Simonfy, Paksy stb.

Komádi, magyar falu, Bihar vmegyében, a Sárréten, Debreczentől 7 mfldnyi távolságra. Népessége 2700 lélek, kik mindnyájan reformatusok s helyben papjuk van. Földesgazda 47, zsellér 254, lakó 25, mesterember 23. A helységnek déli oldalától kezdve, Békés megyéig, három mfldet tartó nádas rét foglalt helyet, mellyet a Sebes-Körös folyama csinál és tart fel, mellynek áradásai miatt igen sok kárt szenved; más oldalról rák, hal, csík, vad madarak itt olly bő séggel vannak, hogy ezekkel a szegénység nem csekély kereskedést üzhet Váradra, Debreczenbe, stb. Határához még 5 puszta kebelesíttetett, mellyeknek külön határuk nincs, hanem ezek összesen 21,800 holdra terjednek, mellyből szántóföld 1479 h., kaszálló 5303 h., nádas rétség 15,000 Különözött legelője nincs, csak a szántóföldek közt levő kaszálló laposak s erek teszik a legelőt; valamint erdőt és szőlőt is hlába keresel itt. Az emlitett puszták e következők: Kis-Nyésta, Eszi, Háth, Kóth, Ossi. Urbériség, valamint majorság itt nincs, hanem a lakosok szerződés szerint birták még 1848 előtt h. Eszterházytól földeiket, kinek derecskei uradalmához tartozik Komádi is, s hajdan hajdui szabadságokat élvezett. Ingoványos földe igen középszerüen termi a buzát, zabot és árpát; ugy hogy csak marhatenyésztése segíti ki a szükségből, meg a sok rák, hal, nád, gyékény, stb. Kócsag, s téli időben vidra is elég fogatik. A réten élősködő (puskás, halász, rákász, tört használó) emberek pákászoknak neveztetnek. A nőnem pedig festett gyapjuból csinos pokróczokat, és kenderfonalból szép tarka szunyoghálókat készit.

Kománfalva, (Komanova), Nyitra m. tót falu, 293 kathol., 15 zsidó lak. Termékeny szép rétek és földek; jövedelmes malom a Nyitra vizén. F. u. Zerdahelyi. Ut. post. N.-Tapolcsány.

Alsó-és Felső-Komárnik, Sáros v. 2 egymáshoz igen közel fekvő orosz falu, a gallicziai és zempléni határszéleken, a makoviczi uradalomban: 69 romai, 440 g. kath., 18 zsidó lak. Alsó-Komarnyikon postahivatal van. Határuk sziklás, sovány; erdejük igen nagy; szarvasmarhát sokat tartanak.

Komárno, Nyitra m. tót falu, Csejthe mellett: 188 kath., 13 evang. lak. F. u. a csejthei uradalom. Ut. p. Galgócz.

Komarócz, Abauj v. magyar falu, Nagy-Idához 1 órányira, a Kanyapta mocsár mellett: 148 r. kath., 2 evang., 255 ref., 4 zsidó lak. F. u. a nagy-idai közbirtokosok. Ref. szentegyház.

Komarócz, Sáros v. tót falu, a Tapoly mellett, Bártfához keletre 1 mfld: 331 kath., 31 zsidó lak. Mind földe, mind rétje igen jó; erdeje, vizimalma, s két nemes udvara van. F. u. Bideskuthy.

Komarócz, Szepes v. tót falu, Svabocz fil., Horka mellett: 54 kath. lak. F. u. Hatbafny.

Komarócz, (Komarjáni), tót falu, Zemplén vmegyében, szép rendben épült házakkal, mellyek közt kőből épültek is láthatók: 90 romai, 160 g. kath., 60 evang., 15 zsidó lak., r. kath. fiók-templommal. Határa 1100 hold, mellyből 5 $^{6}/_{8}$ telek és 12 zsellér után van 190 h. szántóföld, 50 h. rét, majorsági szántó 200 h. és 100 h. rét; erdeje 400 hold, a többi cserjés legelő. Volt itt azelőtt vagy 40 kapás szőlő is. Földének $^{2}/_{3}$-da lapá-

Digitized by Google

lyon feküdvén, ha megtrágyáztatik jó buzát és tavaszit terem. A Tapoly vizén kivül van egy patakja, melly a helység utczáját iszapolja. Hajdan volt a Tapolyon 5 kerekü hires malma, most csak helye látszik. Kőbányája jó épületköveket szolgáltat. Birják néhai Závody Pál özvegye, most Podhajeczky Sándor neje, gr. Forgách család és Dienes István. Ut. p. Eperjeshez 4, Varanóhoz $^3/_4$ óra.

Orosz-Komarócz, Ungh v. orosz falu, Szereduyéhez nyugotra $^3/_4$ mfldnyire: 18 romai, 503 g. kath. lak. Gör. kath. parochia. Nagy erdő. F. u. többen.

Komarócz (Szobráncz-), Ungh vm. tót-orosz falu, 97 romai, 80 g. kath., 13 ref., 8 zsidó lak. Róna, termékeny határ. F. ú. Viczmándy, Szemere, Fekete s m. Ut. p. Szobráncz.

Komárom, németül Comorn, magyar királyi város, Komárom vmegyében, Budától nyugotra $6^4/_{16}$, Győrtől keletre 3, Uj-Szőnytől, melly ut. postája, $^4/_{16}$ állomásra. Fekszik a Duna bal partján, a Calóköz legvégső csucsában, hol t. i. a Vágduna az öreg Dunába ömlik, lapályos róna vidéken. Határa kiterjed 4107 holdra, mellyből a várerősités $520^8/_{12}$ holdat foglalt el. Erdeje a városnak ugyszólván semmi sincs, s a vizenyős helyekkel körülvett szigetek és félszigetek összesen 144 holdat, 455 □ ölet foglalnak el, és csak lágy fát és rőzsét teremnek, ritkásaik kaszállóul használtatván. Szántóföldje jó minőségü fekete föld, csakhogy felette kevés, miután a polgári kézen levő szántóföldek 661 hold 100 □ ölnél többre nem terjednek; ezenkivül a városi major és veteményes telkek 109 holdat 379 □ ölet foglalnak el. Legnagyobb figyelmet érdemel az öreg Dunának, melly itt győri Dunának neveztetik, kis és nagy ága által képeztetett, s épen a város aljában terülő szigete, melly a gőzhajói kikötőn, sétatéren, s rakodóhelyeken kivül 122 hold 1037 □ ölnyi területen, szép gyümölcsös és mulató kertekkel diczekszik. A legelő szinte vizenyős, s jobban használható része 500 hold körül terjed. Telekkönyv ezelőtt Komáromban nem volt. A város áll a várból, várerősségből, és a tulajdonképeni városból. A vár keleti részén van a városnak, épen azon sarkán, hol a Vág-Duna az öreg Dunába szakad, és igy három oldalon viztől vételik körül, a várostól faültetvényes sétahely által választatván el. A várerősség, az ugynevezett nádori vonalok, nyugoton az öreg Dunánál kezdve, éjszaknak egész keleten a Vágh-Dunáig körülveszik a várost, ugyhogy ez három felől vár és erősség által körülvéve áll közepett, s csak déli része levén nyiltan alsó részen az öreg Dunára, felsőn a győri kis Dunára. A vár ismét elosztatik ó és uj várra. Az ó-vár épen a vizek sarkánál, áll belülről négyszögre, körül földszint épült nagy laktanyákból, ugyanitt vannak sütőkemenczék és éléstár; kivülről az épületeket széles sánczok, kőbástyák, és tetejökön földbástyák védik. Az ó-vártól nyugotra csak egy széles sáncz által választatik el az uj-vár, hová nagy felvonó hid viszen által. A két vár közti sáncz mellett mindkét végről kapu van, egyik az öreg, másik a Vág-Dunára nyilván; háborus idők alkalmával mind a vág-dunai, mind az öreg dunai hid ide szokott lehozatni. Az uj vár az ó vár felől és a Vág-Dunára egy kis sarkán nyiltan áll, egyebütt felülről háromszöget képező emeletes épületekkel s laktanyákkal vételik körül, mellyeket kivülről hármas sánczok, föld- és kőbástyák övezuek. Az épület nyugoti közép szárnyában a vártemplom van, az udvar közepét pedig ferde négyszöglet, s egy fedél alatt az emeletes, csinos és kényel-

Digitized by Google

mes tisztilakok foglalják; mind ezen épületek tetői szükség esetében sarkaikon leereszthetnek. E vár város felé eső része két felnyitható hosszu sánczhidon át kaput nyit a városi főtér felé, hova fasoros sétaut vezet; a vár és város közt egyébkint is fákkal kiültetett sétatér fogván helyet. A belső hidfőtől bemenet balra a széles sánez fölött a vár nyugoti sarkán, a kőbástyában, épen az őrtorony alatt kőből kifaragva látható egy szűzalak, jobb kezében koszorut tartván, baljával ruháját fogja, s alatta négyszegü góth betükkel e felirás áll: Nec arte. Nec marte. A várhatár azonban szemközt a várral az öreg Dunán is áthat, s az ó-szőnyi határban a Dunaparton egész az uj-szőnyi hidfőig 540 holdat foglalván el, öt rendre osztott sánczai s bástyái közt egy osztályt magába fogadható lovas laktanya van, s ugyanitt a bástyák alatt kaszamáták is fogván helyet. Ez erősségnek folytatását teszik az uj-szőnyi határhoz tartozó monostori pusztabeli sánczok, mellyeket az utolsó magyar háboruban is sok vér áztatott. Végre a vár harmadik része az uj nádori vonal, melly miután a vár 1808 óta több izben erősittetett, terv szerint Komáromot kő- és földbástyákkal vonandja körül a Csalóköz felől, s már nagyobbára be is végeztetett. — Egy szóval Komárom az egész osztrák birodalomnak legfontosabb erőssége, s ez a legutóbbi magyar forradalomban is bebizonyult. Mi a várost illeti: ez a vár két izbeni megszállása és ostroma következtében, nagy pusztulást szenvedett, nagy része leégett vagy leromboltatott, annyira, hogy jelenleg alig ismerhetni azon Komáromra, melly 1848-ban állott. Utczái keskenyek és rendetlen menetelüek. Volt e városban 72 szabad nemes udvartelek, s ezen mintegy 400 ház. A polgári telken levő házak száma 1325. Népessége tett 1847-ben 20,660 lakost, melly szám jelenleg mintegy 13,000-re olvadt le. Vallásukra nézve $^2/_3$-da a népességnek mintegy 800 zsidót és 60 n. e. óhitüt is beszámitva r. kath., $^1/_3$-da pedig reformatus, 350 ágostait szinte ide is beszámitva. Nyelvét illetőleg igen kevés kivétellel mindnyájan magyarok. A nép eredetére nézve kúnfaj, s mind jellemben, mind szókiejtésben nagyon hasonlít a kúnokhoz. Kézmüves van 497; 491 legénynyel és 235 inassal. A kereskedés főtárgya a gabona, liszt és épületfa. A Vág-Duna segedelmével nagy mennyiségü deszkák, léczek, szálfák usztattatnak le Liptó és Árva vmegyéből. És e talpkereskedést nemcsak helyben üzik számos társulatok, hanem le egész a török szélekig több helyen tartanak falerakó és áruló helyeket. A dunai hajóvontatók száma, gőzhajózás óta csökkent. A boltos kereskedést főleg a zsidók folytatják. Hetivásárok tartatnak szerdán és szombaton; országos vásár pedig 4 izben esik, de nem nagy fontosságuak. A városnak a vidékkeli közlekedését eszközli az öreg Duna és a Vág-Duna, és 4 fő országut. A dunai forgalmat a számos kereskedési hajók és gőzösök élénkké teszik, s télire sok hajó és gőzös szokott az itteni kikötöben maradni. A vág-dunai forgalmat leginkább a negyedi, farkasdi hajók, és az épületfakereskedés eleveníti. A kis Duna 100 öl széles ágán álló fahid, az öreg Dunán pedig hajóhid visz keresztül Uj-Szőnyre, részint felfelé a bécsi, részint lefelé a budai fő országutakra. Van itt mindenik fentebb elősámlált vallásfelekezetnek helyben papja és imaháza; egy kir. kath. gymnasium, mellyben a benedekiek magyarul tanitanak; egy ref. gymnasium öt oktatóval; sz. Anna nevü polgári szegényház templommal együtt, 16,822 ft. 36 kr. tőkével váltóban; sz. József

Digitized by Google

kórház kis templommal, szegények házával, Sárközy Lajos alapitványán keletkezett; városi kórház; takarékpénztár; szabadalmas hajózást biztositó társaság; temetkezési társulat. — De lássuk már a város történetét röviden: A morvai herczeg, öregebb Szvatopluk eltünése után, annak három fiától, fegyverrel foglalta el Árpád nagy Morvaországnak azon részét, melly a Garan vizétől a zólyomi hegyekig egészen a mai morvai határokig terjede, e föld elfoglalását Lehelre bizván, az alatta volt baskiriai vagy urali magyarokkal együtt, ugyancsak melléje rendelvén Rételt, a kumai magyarok egyik vezérét az ő népével. Rétel az ő kumai magyarjaival a Vág alsóbb részeit, a Nyitra és Zsitva folyók vidékeit, a hajdani Csalóközt hóditotta meg, s birtokába jött e földnek. Ebből egy részt a Nyitra vize szomszédságában levő Zsitva mentiben Thege nevü kumai magyar vezérnek ajándékozott, azon földet t. i., hol most Ó- és Uj-Gyalla s Konkoly puszta fekszik; innen származik a Konkoly Thege család. Másik darab földet Illmár, vagy Illmér vezérnek adott a mai Ürmény vidékén, honnan ismét az Ürményi nemes család ered; a Duna vidékét maga tartván meg. Ezen Rétel fia volt Oluptulma, ki legelőször szállította meg Komárom táját kumai magyarokkal; de nem cumanusokkal, vagy kunokkal, kik hasonlókép a Kuma vizétől vették ugyan nevöket, hanem az előbb a baskiriai, vagy urali magyaroktól elszakadt magyarokkal, kik Kiovnál még Álmossal és Árpáddal egyesültek; mert a mostani kunok, kik azelőtt uzoknak is hivattak, és elszéledésök előtt tették a Turk nemzetség 8-ik szakaszát, elsőbb II. István alatt 1123-ban jöttek be, s a mostani Kis-Kunságon telepitettek meg, a későbbiek IV. Béla alatt 1239-ben a mai Nagy-Kunságba szállittatván; ismét IV. Béla 1238-ban kelt privilegiumban mondja: Cumanos cum Árpád ad Kiov consociatos, et modernam Hungariam cum iisdem intrantes circa Cumarum consedisse. Ugyancsak Oluptulma épittetett itten a Duna és Vág összefolyásánál egy várat, melly Kumáromnak neveztetett. És igy e nevet, vagy a Kuma vize emlékére, vagy a magukéra adták, kik különben is már kumai magyaroknak, az idegen iróktól pedig cumanusoknak hivattak. Mások ismét más származatot adnak a névnek, állitván, hogy még a magyarok kijövetele előtt egy scytha telepnek kellett lenni, mellynek törzsöke sajátlag Bactrianában lakott, és Chomárnak neveztetett, miként ezt előadja Plinius hist. nat. lib. VI. C. 18. Emlékezik erről Ptolemaeus is lib. c. 12. egy Chomara nevü várost említvén; sőt Pompon. Mela is említi a Comar nevü népet. 1037. felállitván sz. István a bakonybéli apátságot, ugyanazon évben a komáromi vásár és rév jövedelmeit annak adta. 1075. I. Geiza a garanmelléki apátságot alapitván a sz. benedekiek számára, annak a határban 3 ekeföldet (tria aratra) ajándékozott, ugyan annak engedvén át a halászati jogot. 1242., midőn IV. Béla alatt a tatárok hazánkat elpusztitották, szinte a komáromi vár is kezökre került; később a csehek dühöngvén honunkban Ottokár alatt, e vár is földig lerontatott, és csak akkor épült ujra, midőn 1272. Kun László Ottokárt tönkre tette. 1307 táján trencséni Csák Máté kezére került, mignem Robert Károly megerősödvén a trónon: annak birtokába jutott, s ezt Tamás esztergomi érseknek ajándékozta. 1320-ban Robert Károly, Tamás érseknek e várért más jószágokat adott Hont vármegyében. Ez időtől fogva a komáromi vár is azon szerkezetet nyerte, mellyel birtak a vegyes házakból való királyok alatt egyéb ma-

Digitized by Google

gyar váraink. Ugyan is a szomszéd falukban, a Csalóközben, valamint a Mátyus földén laktak a várjobbágyok, kik közép helyet fogván a serviens nemesek és adózó jobbágyok közt, igen csekély adót fizettek a várparancsnoknak, például nehány vizát s más halat; s a várföldet saját hasznukra hübérben mivelték; de had idején és egyébkor is a várat őrizték s katonáskodtak a kir. zászló alatt. 1527. a komáromi várat Zápolya János hivei foglalták el, és midőn a következett évben I. Ferdinánd megszállta, a várőrizet Komárom várost előbb felgyujtván, a német hadakra derekasan lövöldözött, és az ellentállással csak akkor hagyott fel, mikor látta, hogy a kemény ostrom miatt ledüledeznek a vár falai. Megadá tehát magát a várőrizet, mellynek Ferdinánd megkegyelmezvén, e várban Branstein Ernő parancsnokot hagyta, és egy Decius nevü olasz épitész által, mint Ursinus Velius irja, azon részt, melly még ma is áll és ó várnak neveztetik, csinosan felépittette. Soliman Bécsbe igyekezvén, a komáromi őrség a várat gyáván elhagyta, s ezt 1529. ujra Hardegg János vezér spanyol katonasággal vette vissza a törököktől. A most következett várparancsnokoktól függött aztán sorsa jobbadán a város lakosainak mindaddig, mig 1751-ben a királyi városok sorába nem iktattatott. A várparancsnokok teljesen uralkodtak a város népén, s hatalmukkal jól és roszul éltek, mint jó vagy rosz kedélyök hozta magával. Illyen várparancsnokok voltak Pálffy Miklós, a 17-ik század elején Molárd János és Kolonics Ferencz, közepén Walther, ki ágostai hitü levén, a komáromi várban evang. templomot épittetett, s midőn e szük vala, kieszközlé, hogy ezek a piaczon épitének maguknak diszes egyházat. Ekkép cselekedének a reformatusok is, kik 1550 körül templomot épitvén, később olly virágzó állapotra jutottak, hogy a 17-ik század felében az egész Komárom reformáltatott, kedvezvén nekik a Walter után lett várparancsnok gr. Souches türelmes gondolkozása. Ámde 1670. megváltoztak a körülmények, mert az akkori parancsnok Hoffkirchen Lajos Károly gróf a ref. templomot elvette, és papjaikat a városból kiüzte. Midőn 1809-ben kérdés tétetett volna az iránt, valljon a várerősség részére elfoglalt sz. ferenczi szerzetesek temploma tartozott-e valaha a várerősség birtokához, akkor a szerzetesek jegyzőkönyvében következő olvasható: Ezen város Luthert és Calvint követő eretnekek által annyira el volt öntve, hogy itt a kath. lelkész még csak nem is szivelteték; hanem a Győrből ide alamizsnát szedni jövő sz. ferenczi szerzeteseket is egy Huszár Mátyás nevü előkelő kath. nemes ember rejtegette tulajdon házában, kinek halála után fia Huszár István hasonló indulattal viseltetett a szerzetesek iránt, s őket gyakran éveken át is titokban tartotta magánál, félvén az eretnekeknek, kivált a calvinistáknak hatalmától, kiknek itt azon időben gyülekezetök és iskoláik voltak. Meghallván ennek okáért Hoffkirchen a várparancsnoka, hogy a szerzetesek titokban szolgáltatnak isteni tiszteletet, egész erővel felfegyverkezvén, miután a király jóváhagyását is kinyerte, a calvinisták lelkészeit Szondy Istvánt, és Csuzy Jakabot minden tanitókkal és tanulókkal együtt lakásaikból, a városból kiüzte, s helyökbe behozta a sz. ferenczi szerzeteseket 1670-ben, mellyet aztán I. Leopold is oklevelével, melly a szerzet levéltárában feltalálható, megerősitett. 1627. Széchenyi György érsek az evangelikusokkal épen ezt tette; és bár ezek az 1681. soproni diaeta 26. art. erejénél fogva templomukat vissza-

Digitized by Google

nyerték, a vakbuzgó Hoffkirchen 1683. ezt ismét a jesuiták rendelkezése alá bocsátá. Ezután nemcsak itt, hanem az egész vidéken borzalmas üldözést követtek el; mert Komáromban hitnyomozó törvényszéket állítva fel a protestans papoknak a bejövetelt megtiltották, és mivel az ekeli ref. lelkész Száky János ezen tilalom ellenére ide bejött, ezt német vasasokkal éjnek idején Ekelben ágyában megkötöztették, Komáromba hurczoltatták, és itt rövid vizsgálat után haját fejéről lenyirván, és reá forró ólmot töltvén, iszonyu kinok közt megölték. Kiköltöztek tehát Komáromból a legjelesebb protestansok, nem állhatván továbbra a jesuitai és katonai üldözést, melly a mult század elején olly pontra emelkedett, hogy egy Zámory nevü alkapitány surlódásba jövén a vármegyei tisztséggel, a megye házát felgyujtatta. Minek az a következése lön, hogy a megye gazdag levéltára elégett. De a gyakori földrengések is nagy csapásul szolgáltak e szegény városnak. Illy földrengések voltak 1763-ban jul. sept. oct. dec. hónapokban; 1764-ben jan., febr., mart., apr., máj., jun., jul., aug. és september hónapokban; 1765. febr. és apr. 6-kán; 1783. apr. 22., jun., jul., dec. ujonan földindulás. Ez idő után az ingások ereje Moorhoz ment át Fejérvmegyébe, s Komáromban csak kis mértékben mutatkozott. 1822. febr. 18-kán ismét nagy földrengés, és legutoljára 1832-ben febr. 21-kén tapasztaltatott. I. Mátyás királyunk előtt igen kedves volt Komárom vidéke, s ő ezt 1470 táján faluból királyi mezővárossá tette. Volt ez időben Mátyásnak a komáromi határban egy virágzó gyümölcsös kertje (pomarium), melly szépségeért arany kertnek neveztetvén, e nóv az egész Csalóközre rá ragadt. Ezenkivül volt itt királyi vadaskert is, az örsi határra kinyuló dombos vidéken, melly hely most is vadasdülőnek neveztetik. 1489. Mátyás Várköze falut a városnak adományozta. E földön volt hajdan a rómaiak Virginaceum nevü vára, mellynek némelly maradványai, a Vág-Dunán tul most is látszanak, a hely pedig Leány várnak neveztetik. II. Mátyás Komáromot Reifenberg János Tódornak, ki azon időben a komáromi várőrség kapitánya vala, adományozta visszaváltható czim alatt 17,000 forintért, kinek halála után örökösei tartották meg. Kolonics Ernőnek, Reifenberg utódának a várparancsnokságban, nem levén értéke a visszaváltásra, ezen javakat királyi jóváhagyás mellett gróf Eszterházy Miklós nádor váltotta vissza. De nem soká maradt ő is e birtokban, mert csakhamar egy részét bizonyos kedvezésből Kolonics Ernőnek ajándékozta; másik részét, u. m. 7 falut nemes Zichy Pálnak, ki akkor alezredes és győri várkapitány volt, a fenirt 17,000 ftban olly feltétel alatt zálogositá el, hogy ha a komáromi kapitányok közül ugyanezt valaki visszaváltani kivánná, ő és utódai azt azonnal visszabocsátani tartozzanak. III. Ferdinand azonban időközben eladta e birtokot Kolonics utódának Puchhaim Kristóf János várkapitánynak 54,118 forintért, ki ugyan kevés idő mulva meghalt, utódára Puchhaim Adolf Ernőre hagyván birtokát. Minthogy pedig fennevezett gr. Zichy Pál fia István 4 falut, u. m. Ujfalu, Neszmély, Almás és Szent-Pétert Komárom városával és szent Pál pusztával együtt Puchhaim Adolf Ernőnek, mint a komáromi vár parancsnokának ingyen átengedett, e tetteért I. Leopold a komáromi uradalom egyéb részeit, u. m. N. Megyer várost, Izsap, Ekecs, N.-Tany, Csicsó, Megyeres, Bogya, Szöny falukat, ugy szinte Komáromban levő kőházat, a kereskedési bol-

Digitized by Google

tokkal és hozzá ragasztott kerttel, ugar és major földeivel s egy szomszédságban levő nagyobb kerttel, ezenkivül Asszód vagy Királyfölde pusztát, vizahalászati joggal együtt, aztán Kech, Bök, alsó és felső Aranyos, Füzek, Főmonostor határokat szinte vizahalászati joggal, ugy szinte Harcsás, Béleslegh, sebes Tanya, felső Görbetanya, alsó Görbetanya helyeket Komárom vmegyében; továbbá Tök, Budakeszi és Ó-Buda, szent Endréd, Bogdán, Tótfalu, ezen kivül következő elhagyott falukat: Monostor, Torda, váczi Rév sz. Péter, és Várad Pilis vmegyében, nem különben minden más javadalmakat, mellyek az idők viszontagságai miatt idegenek birtokában vannak, de a fenneyezett komáromi várhoz tartoztak, ugyanazon gr. Zichy Istvánnak és örököseinek adott örök és visszavehetlen joggal 57,518 forintért, melly általadást 1659-ben adományos levéllel is megerősitette. — Később I. Leopold rendelménye következtében, melly 1699-ben kelt, a komáromi várhoz tartozott egész uradalom, és igy Neszmély, Almás, stb. is a Zichy grófi család birtokába került. — Mi Komárom várának az 184⁸/₉-ki magyar forradalombani történetét illeti: ezt hitelesen és híven közölni még most nem lehetvén: csak a fő eseteket fogom megérinteni röviden. 1848-ki decemberben herczeg Windischgrätz tábornagy, a császári osztrák főhadsereg vezére Magyarországba benyomulván, s a magyar seregek vezérét Görgeit folytonos hátrálásra kénszeritvén, Komárom vára 8000 magyar honvéddel megrakva, magára hagyatott, s a többi magyar sereggeli összeköttetéstől egészen elvágatott. Nem sokára megkezdődtek az ostromi készületek, s az ostrom 1849. mart. és april hónapokban olly erélyesen folytattatott, hogy a várőrség már teljes csüggedésben volt, midőn egyszerre Guyon magyar tábornok a császári előörsökön néhány huszárral átvágván magát, hiteles hirét hozta a magyarok részére dült apr. 19-ki véres nagy-sallói ütközetnek. Melly körülmény a várőrségbe uj lelket öntvén, sőt segitségül már Klapka hadteste Komáromnál meg is jelenvén, apr. 24-kén az osztrákok által elfoglalt szőnyi és monostori sánczok rohammal a magyaroktól visszavétettek, s a vár az ostrom alul felszabadittatott. Később Görgei egész hadimüködésének kulcsául és alapjául Komárom várát s ennek környékét választá. Igy a peredi és zsigárdi, majd a győri szerencsétlen csaták után egész erejét Komáromnál összpontositván, Ács és Szőny közt jul. 2-kán nagy ütközetre került a dolog a magyar összes sereg, és az osztrák és orosz szinte egyesült császári hadtestek közt, mellynek azonban semmi következése nem lön, miután iszonyu vesztességek daczára is mind két fél megtartá elébbeni állását. Görgei ez ütközetben fején, kardvágással keményen megsebesittetett. Jul. 12-kén ismét megkisérté Görgei a császári seregek áttörését, de terve ez uttal sem sikerülvén, más nap az orosz főhad ellen 30,000 emberrel Vácz felé vonult, Klapkát 20,000 emberrel a vár védelmére itt hagyván. Az osztrák fősereg Pest felé szinte levonulván, csak néhány ezer ember maradt Komárom vára bekeritésére. E bekeritő sereget azonban, mellyet Barco császári tábornok vezérlett, Klapka a Duna jobb partján aug. 3-kán megtámadá, s olly sikerrel, hogy ez nagy sietséggel kénytelenittetett a Duna bal partjára visszavonulni, melly alkalommal a császáriak több száz holtakon és sebesülteken kivül 2000 darab ökröt, és majdnem minden pogyászukat, ágyujokat, lőporukat elvesztették. E csata után Klapka Győrig előre nyomult, ott

Digitized by Google

ujonczokat szedett, s magát erőteljesen készité további munkálatokra; midőn a világosi események hire mindennek végett vetett, s a hatalmas komáromi vár is, magát egy sept. 29-kén, Puszta-Harkályon kelt s Haynau osztrák fővezér és Klapka közt kötött 9 pontu szerződés következtében feladván oct. 3-kán s következő napokon az egész várőrség fegyverét lerakta.

Homok-Komárom, német falu, Zala vmegyében, ut. p. Kanizsa 1 óra, 180 kath. lak., paroch. templommal. Erdeje fiatal; bort termeszt. Feje Batthyáni herczeg egyik uradalmának, mellyhez tartoznak: Lángviz, Füzvölgy, Szent-Miklós, Korpavár és Obronak. Róna határa termékeny s aránylag sok kaszállót és legelőt bir. Földesura h. Batthyáni, kinek majorságához tartozik 322⅝ hold szántóföld, 382 h. kaszálló, és 2000 hold részint közös, részint magán legelő, kis erdő.

Kis-Komárom, magyar m.v. Zala vmegyében, ut. p. Nagy-Kanizsa. Lakja 1600 kath., 30 zsidó, paroch. templommal. Róna határa róna sőt lapályos és igen termékeny; rétje bőséggel levén, sok és szép szarvasmarhát tenyészt. Birja a pesti közönséges papnövelde.

Lajos-Komárom, német-tót-magyar f., Veszprém várm., Mező-Komáromhoz közel, 350 kath., 138 ref., és 1084 ágostai lak., kiknek közel fele német, $^3/_{10}$-de tót, $^2/_{10}$ pedig magyar ajku. Evang. anyatemplom. Róna homokos határa jól müveltetik. Birja h. Batthyáni. Ut. p. Lepsény.

Mező-Komárom, magyar m. v. Veszprém vmegyében, a Sió vize mellett, ut. p. Lepsény. Lakja 780 kath., 773 reform., 10 zsidó, kath. és ref. anyatemplomokkal. Határa nagy, s ámbár sok helyt homokos, még is termékeny. Birja hg Batthyáni, s az enyingi urad. tartozik.

Komárváros, magyar falu, Zala vmegyében, a kis-komáromi uradalomban, 1280 kath. lak., kik szép marhát tenyésztenek.

Komját, (Kommeten), német falu, Vas vmegyében, a szalónaki uradalomban, 800 kath. 234 evang. lak., kath. paroch. templommal, szép erdővel, hegyes sovány határral.

Komjáth (Nagy- és Magyar-), Bereg-Ugocsa vmegyében, 2 orosz falu, 5 kath., 1238 gör. kath. lak., s anyatemplommal. Földei dombosak; rétjei a Borsova mellett feküsznek. F. u. gr. Károlyi, Megyery, Pák s m. Ut. p. N.-Szőlős.

Komjáthi, (Komnyatyicze), Nyitra m. tót m. v. a Nyitra vize mellett, Nyitrától délre 2½ órányira. Számlál 1861 kath., 1 evang., 20 zsidó lak. Kath. paroch. templommal. — Ékesiti az uraság csinos izlésü kastélya, és kerte. Határa igen szép buzát terem; rétei kövérek; több kerekü malma a Nyitrán sok jövedelmet hajt; erdeje nem elég. F. u. h. Grasalkovics; de most Motesiczky birja. Ut. p. Érsekujvár.

Komjáthi, Abauj-Torna vmegyében, magyar falu, a Bódva mellett, Tornához délnyugotra 1½ mfdnyire: 241 kath., 428 ref., 24 zsidó lak., ref. anyaszentegyházzal. Termékeny jó határ, erdő. Szőlőhegy. F. u. többen.

Komjátna, Liptó m. tót falu, Árva vármegye szélén, kősziklás hegyek közt: 449 kath. 9 evang. 6 zsidó lak. Nagy erdő; barlang, csepegő kövekkel. Kath. parochialis templom. F. u. Turánszky nemzetség.

Komló, magyar-német falu, Baranya vmegyében, ut. p. Pécs, 384 kath. lak. Földje meglehetős; erdeje van s határában köszén találtatik. Birja gr. Batthyáni Iván.

Digitized by Google

Komlós, puszta, Bihar vmegyében, Sarkad-Kereszturhoz tartozik.

Komlós, Abauj vármegyében, magyar falu, Füzérhez 3 fertálynyira: 160 róm. kath., 2 evang., 118 ref. lak. Ref. szentegyház. Határa hegyes és sovány. F. u. gr. Károlyi István.

Komlós, Bereg-Ugocsa vmegyében, oláh falu, 158 gör. kath., 17 zsidó lak., fil. templommal, hegyes, völgyes, sovány határral. A nyalábi uradalomhoz tartozik. Ut. post. N.-Szőlős.

Komlós, Beregh vmegyében, orosz-magyar falu, Munkácshoz délre 3 mfdnyire: 5 r. kath., 285 gör. kath., 96 ref., 13 zsidó lak. Ref. szentegyház. Határa jó termékenységü; erdeje, rétje, legelője elég. F. u. a Komlósy nemzetség.

Komlós, Sáros vmegyében, tót falu, Pósfalu fil. 222 kath., 108 evang., 14 zsidó lak. Nemes udvarok. Középszerü határ. Erdő. II. András egy, Jerusalem hegyéről nevezett szerzetes házat alapitott itt 1212-ben. F. u. Izdenczy.

Komlós, Sáros vmegyében, orosz falu, a makoviczi uradal., Zboró fil. 9 r. kath., 748 g. kath. 9 zsidó lak. Görög anyaszentegyház. Utolsó post. Bártfa.

Komlós, Torontál vmegyében, oláh-német m. v. a török-kanizsai s szegedi postautban: 1206 kath., 18 evang., 6 ref., 3220 óhitü lak., kath. és óhitü anyatemplomokkal, derék urasági épületekkel, postahivatallal és váltással Mokrin és Csatád közt; gyógyszertárral, vendégfogadóval, 183 3/8 egész telekkel. Lakosai sok szarvasmarhát és juhot tartanak. F. u. Nákó János.

Komlós (Tót-), Békés vármegyében, tót falu, Csongrád és Csanád vmegyék közt, Békéstől egészen elszakitva, Makóhoz 4 órányira: 48 kath., 6769 evang., 30 ref., 41 n. e. óhitü lak. Van itt evang. szentegyház 2 predikátorral; evang. népiskola 4 tanitóval; postahivatal, több csinos lakház. Határa igen termékeny, de a lakosok számához képest szük. Ezek 1746-ban jöttek ide Sz.-Andrásról. F. u. a Paksi örökösök. Lásd Sz.-András helységét.

Komlósd, magyar falu, Somogy vmegyében, a szigetvár-nagykanizsai postautban, ut. p. Babolcsa, 600 ref., 28 kath. lak., ref. anyatemplommal. Homokos határán sok legelője és erdeje van. Birja gr. Széchenyi Pál.

Komlóska, Abauj vmegyében, orosz falu, Erdő-Horváthihoz 1/2 órányira: 32 r. kath., 590 gör. kath., 5 ref., 16 zsidó lak. Görög kath. paroch. templom. Fördő-intézet. Nagy erdő. F. u. gr. Károlyi.

Komo, Zolyom m. tót falu, 291 kath. lak. F. u. a kamara.

Komoristye, Krassó vármegyében, oláh falu, Kákovához 1 órányira: 13 kath., 1374 óhitü lak., s anyatemplommal. Birja Deszpinics és Lazarovics család.

Komoró, Szabolcs vmegyében, magyar falu, a Tisza mellett, Zemplén vmegye szélén: 62 római, 15 gör. kath., 470 ref., 35 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Erdeje, nádja, legelője elég; dohányt és dinnyét termeszt; van 2 5/8 2-ik osztálybeli egész telke. F. u. b. Sennyei, Pózner, Vay, Áfra, Bogáthy, Fodor, Korcsma, Morvay, Ormos, Ruszka, Szathmáry, Szombaty, Tőke. Ut. p. Berkesz.

Komorócz (Palágy-), Ungh v.-megyében, magyar falu, Palágy mellett: 27 római, 34 g. kath., 234 ref., 34 zsidó lak. F. u. Kárner, gr. Buttler, s m. Ut. p. Ungvár.

Komorzán, Szathmár vármegyében, nagy oláh falu, az Avasságon szétszórva épülve: 1830 g. kath. lak., s anyatemplommal. Az oda jut-

Digitized by Google

hatás csak magas és szoros sziklasorok közt történhetik. Roppant erdős bérczeiken sok irtást tettek, s a közel levő Visk lakosaitól megtanulták a nők a lentermesztést és gyolcsszövést. F. u. gr. Károlyi, gr. Teleki, gr. Kornis, b. Vesselényi, b. Vécsey, b. Perényi s a t. Ut. p. Aranyosmegyes.

Kompolth, Heves v. magyar falu, a Tarna mellett, ut. p. Kápolna közelében. 1290 kath., 3 ref. lak., kik közt németek is találtatnak, de már elmagyarosodtak. Földe nagyon termékeny; szénája sok levén, a marha-, ló-, juhtenyésztés szépen virágzik. F. u. a debrői uradalom, melly Kompoltinak is neveztetik, s a h. Grasalkovich család örökségo volna, de most gr. Károlyi György birja.

Koncsán, Szepes v. tót falu, Görgő fil., 70 kath. lak. F. u. a Teőke nemzetség. Ut. p. Lőcse.

Konczháza, Ungh v. magyar falu, Ungvárhoz délre 1 mfldnyire: 231 romai, 46 g. kath, 34 ref., 10 zsidó lak. F. u. az ungvári káptalan.

Konda, puszta, Tolna vmegyében, a dombóvári uradalomban.

Kondó, magyar falu, Borsod vmegyében, a Bikk hegység éjszaki aljában kies völgyben, Miskolcztól $1^{5}/_{16}$, ut. p. Kazincztól $^{8}/_{16}$ állomásra. Környékezik keletre Kápolna, Lászlófalva, délre Radistyán, Parasznya, nyugotra Tardona, éjszakra Alacska s Berente helységek. Határkiterjedése 1668 hold (1200 öléve!), mellyből 375 h. szántóföld, 215 h. rét, 91 h. szőlő, 69 h. belső telek, 918 h. erdő. Felszabadult urbériség van $8^{5}/_{8}$ telek s ezután $241^{1}/_{2}$ szántóföld. Majorsági szántóföld $133^{1}/_{2}$ hold, mellyből 49 hold ismét a lakosok kezén haszonbérben van. A föld egy részben partos, másban pedig egyenes lapály, általában második osztályba sorolt fekete nyirok, tiszta buzát, rozsot, árpát, zabot bőven terem, a rétek igen jók. A szőlőhegy szép helyen fekszik, földe kavicsos nyirok, sok és jó bort terem. A gyümölcsből különösen szép hasznot huznak a lakosok. Az erdő sok makkot teremvén, a lakosok a sertéstartást szorgalmasan üzik s sok sertést hizlalnak. A szőlőhegyen van egy épületkő-bánya. A helységen keresztülfoly egy kis patak, melly a helység felett erdős kősziklák közt credvén, itt egy átmérőleg évenként 70 köből gabonát jövedelmező malmot hajt, Radistyánon alól pedig a Nyögő patakkal egyesülvén a Sajóba siet. A helység lakosainak száma 412 lélek, kik közt 12 romai kath., 5 zsidó, a többi reformatus s helyben van anyaegyházuk. Telkes gazda van 43, zsellér 26, lakó 4, kézmüves egy kontár kerékgyártó. Birtokosok: gr. Serényi János, Almásy Bódog, Kárász Miklós, Sütő János.

Kondorfa, magyar falu, Vas vmegyében, Szentgothárdhoz délre 2 órányira: 450 kath., 120 ref. lak., hegyes közép termékenységü határral.

Kondoros, Pozson m. puszta, N. Léghez $^{1}/_{2}$ óra: 8 kath. lak. F. u. Benyovszky Péter.

Kis-Kondoros, Békés vm. puszta, Endrődhöz tartozik.

Nagy-Kondoros, Békés vm. puszta, a szarvasi határhoz tartozik.

Alsó- és Felső-Konkoly, puszta, Komárom vmegyében, mind a kettő hasonlóul Konkoly-Thege örökség, s hasonló jogi viszonyai voltak Ó- és Uj-Gyallával.

Konop, oláh falu, Arad vmegyében, a Maros mentiben, az erdélyi országutban, ut. p. Odvos $^{1}/_{2}$ mfld. Van 967 n. e. óhitü lak., kis fatemploma, két lelkésze, derék uri lakháza, pálinkafőző-gyára, 5 patak-, 1 Maros-malma a lakosoknak, egy uraságí patak- s egy száraz malom, sok szilvás és gyümölcsös. Hegyes völgyes határa 14,000 hold, mellyből

Digitized by Google

24 7/8 urb. állomány, 360 hold majorsági iszapolt föld; s a többi majorsági bikkes, tölgyes erdőség, mellyből a község részére elkülönítve van 610 használható, 560 h. kopár legelő. Földe a Maros mentiben jó, s főleg kukoriczát terem; jùhot, kecskét tart. Van egy elhagyatott rézbánya-üregc, s az uraság pedig 4 helyen is ásatott köszenet, de rendes köszén-bánya mindeddig nincs. Birja Czigler Antal.

Konosov, (Koneshely), Bars m. német falu, Thurócz vmegye szélén: 1476 kath., 5 evang. lak. Kath. paroch. templom. Nagy erdő. Sovány határ. F. u. Körmöcz városa. Ut. p. Körmöcz.

Konszka, Liptó m. tót falu, 8 kath., 213 evang. lak. Földe főképen zabot terem; savanyuviz-forrása van. F. u. Andreanszky. Ut. p. Okolicsna.

Konszka, Trencsén m. tót falu, egy völgyben a rajeczi fördők felett. Számlál 705 kath., 7 zsidó lak. Kath. paroch. temploma elromlott; hanem a sztranskai templom szolgál helyette; földe vizenyős; legelője elég; valamint fája is. F. u. a lietavai uradalom. Ut. p. Zsolna.

Konszke, Thurócz m. tót falu, a Liptóba vivő országutban, közel a Vágh vizéhez: 3 kath., 130 evangel. lak. F. u. a Huszár család. Ut. p. Nolcsó.

Kóny, magyar falu, Győr vmegyében, a Tóközben, Sopron vmegye szélén: 1300 kath. lak., paroch. templommal. Sok rét, legelő és nád. Szép lovakat és sok szarvasmarhát tenyészt. Tava mérges növényeiről ismeretes. Birja a győri káptalan. Ut. p. Csorna.

Konyár, magyar falu, Bihar vármegyében, szikes térségen, Debreczenhez 3 mfldnyire, ut. p. Hosszu-Pályi. Lakja 2655 ref. és 15 zsidó Ref. anyatemplom. Határa 8042 hold, mellyből szántóföld 2997, kaszáló 1914, nádas 577, legelő 2554 hold 1100 □ ölével. Minthogy az egész határt örökös szerződés mellett birják a hajdan hajdu szabadsággal biró lakosok Eszterházy Pál herczegtől, ennélfogva itt semmi majorság nincs. Földének 1/4 fekete homok, 1/4 szikes, 2/4 része fekete agyag s gazdag termékenységü. Sok és szép szarvasmarhát tenyészt. Folyóvize a Kók-Kálló, s ezenkivül több szikes tavak vannak itt, mellyekből szíksó sepertetik. A konyári szikes fördőt köszvény ellen nagy foganattal használják; ez azonban már Fejértó puszta határában van.

Konyha, Máramaros vm. oláh falu, az Iza mellett: 25 romai, 878 g. kath., 86 zsidó lak., g. kath. templommal, synagogával. Határa termékeny, erdeje sok, sóskutja is van. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Konyha, (Kuchinja), Poson m. tót falu, a Baba tövében, ut. p. Malaczkához keletre 2 mfldnyire. Lakja 1363 kath., 122 zsidó. Kath. paroch. templom; synagóga. Fő kincse nagy erdejében áll, mellynek egy része erdei vagy topolya fenyőből áll. Vizimalmok. F. u. h. Pálffy.

Kónyi, magyar falu, Tolna v.-megyében, a Koppány jobb partján, igen kellemes és termékeny vidéken: 1625 kath. lak., paroch. templommal. Erdeje, szőlőhegye felette szép; földei is termékenyek. Birja h. Eszterházy, s ut. p. Kaposvár.

Kónyi, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Berzenczétől éjszakra 2 1/4 órányira: 539 ref., 58 kath. lak., ref. anyatemplommal. Határa róna és homokos, erdeje van. Birja Festetics Antal.

Kónyus, Ungh vm. orosz falu, ut. p. Szobránczhoz keletre 1 1/4 órányira: 12 romai, 320 g. kathol, 40 zsidó lak. Roppant erdő. Hegyes, sovány határ. Fürészmalom. A helységhez keletre 3/4 órányira most is lát-

Digitized by Google

hatni a kónyusi vár romait. F. u. gr. Sztáray, Nyeviczkey.

Kopács, magyar falu, Vas v.-megyében, ut. p. Szombathely: 140 kath., 40 evang. lak.

Kopács, magyar falu, Baranya vmegyében, közel a Dunához, ut. p. Eszék 1 óra. Lakja 1350 ref., 20 kath. Ref. anyatemplom. Határa nagy kiterjedésü de lapályos; szénája, nádja, halastava bőséggel. A bellyei urad. tartozik.

Kopacsel, oláh falu, Bihar v.-megyében, Váradhoz 1½ mfld, dombos és erdős vidéken, 413 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Határa 4662 hold, mellyből szántó 750 h., rét 150, erdő 2806 h., legelő 470 h. Urbéri föld 900, majors. 450 hold; ebből 91 h. búza tengeri alá jól terem, a többi bokros hely. Földe általában meglehetős, szilvája bőven. Van pataka, mellyből isznak. Birja gr. Frimont Béla, kinek itt derék udvarháza van.

Kopanicza, Bars m. tót falu, Hont vmegye szélén: 45 kath., 114 evang. lak., kik többnyire favágók és bányászok. F. u. a kamara. Ut. post. Selmecz.

Kopár, puszta, Somogy vgyében.

Kopcsa, vindus falu, Zala v.-megyében, az alsó-lendvai uradalomban: 383 kath. lak.

Kopcsán, Nyitra vm. tót falu, Holicstól délre ½ órányira, szinte a Morva vizénél: 1430 kath., 256 evang., 81 zsidó lak. Dohánytermesztés; sok kertek; szép erdők. De legfőbb nevezetessége a cs. k. ménesben áll, hol az udvar számára igen erős, tartós kocsilovak neveltetnek. A csődörök vagy ménlovak nagyobb részt tiszta angol, azután arabs, nápolyi, török származásuak. Filialisa ezen ménesnek Gödingben Morvaországban van (ez is császári családjószág), s a csikók is ott tartatnak. Említésre méltó továbbá a vadkácsa-tó, a Morva vize mellett, egy fűzfáktól benőtt környékben. Ebben olly számos kacsák tanyáznak, hogy gyakran egy nap 100-150 darab is megfogatik (hálóval). A feleslegest az urasági erdőszségi hivatal kótyavetyén szokta eladni. F. u. ő cs. k. felsége.

Kopecz, Trencsén m. tót falu, Nyitra vmegye szélén a hegyek közt. Lakja 264 kath., 7 zsidó. Fenyves erdeje, s jó legelője van. F. u. többen. Ut. p. Trencsén.

Kopháza, (Kolmhof), horvát falu, Sopron vmegyében, Sopron és Czenk közt: 1030 kath. lak., paroch. templommal. Földe kevés; erdeje szép; vizimalma van. Birja Sopron város.

Koplaló, gyarmat, Veszprém vmegyében, máskép **Farkasgyepü**, a városlődi határban.

Kopócs-Apáti, lásd **Apáti**.

Koppány, német falu, Veszprém vmegyében, a Bakonyban: 500 kath. lak., paroch. templommal. Sovány földeiket szorgalmas lakosai jól müvelik; bora savanyú; őszi baraczkja híres. A zirczi urad. tartozik.

Koppány (Szala-), magyar falu, Zala vmegyében, a Zala vize mellett: 1200 kathol., 30 zsidó lak., paroch. templommal, középszerű földekkel, jó rétekkel. Többen birják, s ut. post. Szalabér.

Török-Koppány, magy. mv., Somogy vmegyében, Tolna v. szélén, a Koppány vize mellett, igen szép vidéken, ut. p. Siófok. Lakja 1058 kath., 16 zsidó, kath. paroch. templommal. Gazdag agyagos határán több buzát mint rozsot termeszt; szőlőhegye és erdeje tágas. A mohácsi ütközet után e helységet a törökök bástyákkal, sánczokkal megerősitvén, innen sok rablást és dulást követtek el, miglen a 17-ik század végével egészen kiüzettek. Régi várának nyomai alig látha-

Digitized by Google

tók. Birják h. Eszterházy és a veszprémi püspök.

Kopras, Gömör v. tót falu, Jolsvához $1^1/_2$ órányira éjszak felé: 83 kath., 103 evang. lak. F. u. h. Koburg.

Kórbász, Honth vm. puszta, Egegh fil., 15 kath. lak.

Korbest, oláh falu, Arad vmegyében, Erdélyország szélén, ut. p. Sobórsin, hegyek között egy nagy völgyön elnyulva, 387 n. e. óhitü lak., s egy fatemplommal. Hegyes völgyes határa 1384 hold, mellyből szántóföld 177 h., rét 67 h., legelö 240 h., erdö 800 h., haszonvehetlen 100 hold. Majorsági birtok az erdön kivül 8 h. rét, 140 h. legelö, és 100 hold haszonvehetlen. Szilvása bövön. Birja Szálbek György.

Korbest, oláh falu, Bihar v.-megyében, M. Csékéhez 1 óra, erdös hegyekkel keritett szük völgyben: 583 n. e. óhitü lak., romladozott templommal, derék új urilakkal, mészbányával. Urb. szántó 462, rét 168, majorsági erdö 2299 hold. Földe vörös agyagos kövecses, de trágyázás után mindent megterem. Sok cseresznye, alma és szilva. Szép szarvasmarhát, s a hegyeken juhokat és kecskéket is tart. Patakja 4 malmot hajt. Birja Vatman József.

Korbesty, Arad v. oláh falu, Petrishez közel: 428 óhitü lak., s anyatemplommal, sok bérczes erdövel.

Kordik, Zólyom vm. tót falu, Thurócz vmegye szélén, nagy hegyek, erdök közt: 243 kath., 97 evang. lak. F. u. a kamara. Ut. p. Beszterczebánya.

Korejócz, Sáros v. orosz falu, a makoviczi uradalomban, Orlikhoz 1 óra: 194 g. kath. lak.

Babina-Koritne, Szepes v. puszta, Markusfalva fil., 34 kath. lak.

Koritno, Nyitra m. tót falu, a Dudvágh mellett: 693 kath., 160 ev. lak. F. u. a csejthei uradalom. Ut. p. Galgócz.

Korlát, Nógrád m. meredek hegyek közé szorult magyar falu: 129 kath., 17 evang. lak. F. u. Záborszky Antal. Ut. p. Rimaszombat.

Korlát, Bars vm. puszta, Sz. Benedek fil., 15 kath. lak.

Korláth, Abauj v. magyar falu, ut. p. Visolyhoz $^1/_2$ mfldnyire: 336 r., 73 g. kath., 5 evang., 442 ref., 150 zsidó lak. Kath. fil., ref. anyaszentegyház. Synagóga. Földe igen termékeny; bora jó; legelöje, fája kevés. F. u. többen.

Korláthása, Gömör v. puszta, 8 ref. lak.

Korlátkö, régi vár, Nyitra v.-megyében, mellyről egy uradalom veszi nevét, közel Nádashoz.

Kórmoss, Honth vm. tót falu, Zólyom vmegye szélén, a hegyek közt: 15 kath., 367 evang. lak., kik a korponai határban szölöt mivelnek. Kath. paroch. templom. Fenyves, bikkes erdö. F. u. h. Coburg. Ut. p. Selmecz.

Korna, (Krna), Nógrád m. tót falu, magas hegyek közt Gömör v.-megye szélén: 17 kath., 274 evang. lak., kik leginkább fa eszközök készitéséböl élnek. Roppant erdejében medve is találtatik. Határa sovány. F. u. Plathy Sámuel. Ut. p. Zelene.

Korniczel, oláh falu, Bihar v.-megyében, a báródsági nemes kerületben: 170 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Lásd N. Báród.

Kóród, Gömör vm. puszta, Lénártfalva és Csiz között: 28 lak. F. u. többen.

Tisza-Koród, Szathmár vm. magyar falu, Beregh vmegyétöl éjszakra a Tisza választja el: 16 rom. kathol., 838 reform., 18 zsidó lak., reformatus anyatemplommal. Földe részint sárga agyagos, részint homokos; a Tisza árjai járják; kaszállója bövebben van; almás, szilvás kertjei szépen jövedelmezök; a lakosok nyáron csajkásoknak szoktak állani, s cz-

Digitized by Google

zel sok pénzt keresnek. F. u. Kende, Ormós, Kölcsey s m. t. Ut. p. Tisza-Ujlak.

Kórógy, puszta, Bihar vármegyében, Zsáka és Bakonyszeg közt, 2000 holdnyi határral, mellynek nagyobb része kaszálló és legelő. Birja Berettyó-Ujfalu városa.

Korógy (Szamos-), Szathmár v.-megyében, magyar-oláh falu, közel a Szamoshoz és Szathmárhoz: 160 gör. kath., 210 ref. lak. s ref. anyatemplommal. Lapos határa szük, de termékeny; gyümölcsösei szépek. F. u. többen.

Koroj, oláh falu, Bihar vármegyében, hegyes vidéken, a váradi deák püspök béli uradalmában, 385 n. c. óhitü lak., s anyatemplommal. Van 160 h. szántó, 70 h. rétje mind urbéres, és 1300 h. majorsági erdeje, egy patakja, melly néha egészen kiszárad. Sárga agyag földe a tisztabuzát leginkább szereti; fazekas agyag is találtatik, de nem használják.

Koroknya, puszta, Somogy vmegyében, N.-Bajomhoz tartozik.

Koromla, puszta, Veszprém vármegyében, Csesznekhez keletre 1 óra.

Alsó-Korompa, (Unter Krupa, Dolna Krupina), Pozson most F.-Nyitra vmegyében, tót falu, N.-Szombattól nyugot-északra, 2 mfdnyire: 848 kath., 81 zsidó lak. Van kath. paroch. temploma, synagógája, szép szőlőhegye, vadakkal bővölködő erdeje, jó rétjei; nézésre méltó tehenészete, serfőzőháza, téglavető helye; de legfőbb nevezetesége mégis az uraságí kastély és az ennél még pompásabb angolkert, gyönyörü sétálóhelylyel; üvegházzal, s egy nagy halas és tekenős- béka- tóval. F. u. gróf Brunsvik nemzetség.

Felső-Korompa, (Horne-Krupina), Pozson most F.-Nyitra vármegyében, tót falu, 470 kath., 119 zsidó lak. Határja hasonló az alsó Korompaihoz. F. u. többen.

Koromsáp, puszta, Külső-Szolnok vármegyében, Nagy-Rév mellett.

Koronczó, magyar falu, Győr vmegyében, a soproni országutban, egy tó és patak mellett, 1096 kath., 32 zsidó lak., parech. templommal, vendégfogadóval. Legelője tágas, de homokos. Birja a győri káptalan, s m. Ut. p. Győr.

Korong, vindus falu, Vas vármegyében, a muraszombati uradalomban, a Mura vize mellett, termékeny róna határral, 461 kathol. lakossal.

Kórós, magyar falu, Baranya vmegyében, a siklósi uradalomban, 650 ref. lak., anyatemplommal, róna termékeny határral, makkos erdővel. Ut. p. Siklós.

Kóros, (Kruszoncze), Nyitra m. tót falu, a Nyitra völgyében: 657 kath., 41 zsidó lak., kath. paroch. templom, s egy nagy várkastéllyal, honnan a Nyitra gyönyörü völgyére felséges kilátás esik. F. u. gr. Berényi Ferencz. Ut. p. N.-Tapolcsán.

Korosócz, vindus falu, Vas vmegyében, a felső-lendvai uradalomban, 211 kath. lak.

Korotnok, Szepes vmegyében, tót falu, a Branyicskó hegy alatt, Sáros vmegye szélén, az eperjesi postautban: 146 kathol., 4 evang. lak. Postahivatal. Vendégfogadó. Kastély. F. u. a Korotnoky nemz.

Korotnok-Ardó, Abauj-Torna vmegyében, puszta, Josvafőhöz északra: 41 kath. lak. és szép erdővel s savanyu viz-forrással, mellyet Lófejnek neveznek. Többen birják.

Korpád, német falu, Baranya vmegyében, egy hegyen, ut. post. Szent-Lőrincz. Határa 3344⅝ hold, mellyből a lakosoknak adatott 328⅔ hold szántó, 54⅔ rét, 41⅜ h. szö-

Digitized by Google

lő. Majorsági szántó 1102⅛ h., rét 59, legelő 428 h., erdő 1189 hold, haszonvehetlen föld 142 hold. Földje nagyon hegyes, leginkább birkatenyésztésre alkalmas. Lakja 78 katholikus. Birja Majláth György.

Kis-Korpád, vagy Puszta-Korpád, magyar falu, Somogy vármegyében, ut. p. Kaposvárhoz nyugotra 2 órányira: 300 ref., 250 kath. lak. Kath. fióktemplom. A reformatusok a Kis-Asszonydi anyaekklézsiához tartoznak, de iskola helyben van. Határa dombos; erdeje van; szőleje nincs. Birja Sárközy, Siklósy, s m.

Nagy-Korpád, magyar falu, Somogy vmegyében, az elébbeni helységtől délre 1 órányira, 938 ref., 79 kath., 10 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa részint agyag, részint homok; erdeje van; szőleje nincs. Birja gr. Hunyadi Ferencz.

Korpavár, magyar falu, Zala vmegyében, a homok-komáromi uradalomban, 120 kath. lak.

Korpona, (Carpona, Karpfen, Krupina), Zólyom m. szabad. kir. v. Egy a legrégiebb városok közül egész hazánkban, ugy hogy IV. Béla 1244-ben csak a régi s tatár pusztitás alkalmával elvesztett szabadság-leveleit erősitette meg. Később több királyok is megajándékozták különböző kiváltságokkal. Nevezetesen 1270-ben V. István, 1272-ben IV. László; majd I. Lajos, Zsigmond, Erzsébeth, V. László, Corvin Mátyás. 1437-ben már kőfallal meg volt erősitve. 1440-ben régi várának omladékain uj vár épült. A török időkben, Zolyom, Árva, Liptó, Thurócz, Trencsén, Bars, Hont, Nógrád több izben járultak a város kőfalainak jó karban való tartására; minthogy Korpona ekkor védfala volt a bányavárosoknak, s menedékhelye számos gazdag nemes nemzetségeknek, mellyek közül: Duló, Szentiványi, Gerhárd, Bényei, Madách, Beniczky, Zsembery, Medveczky, Sindler, Péchy, Radvánszky, Balassa, Szmrcsányi, Trajtler, Bory, Zmeskál, Podmaniczky, Veres, Balogh, különösen feljegyeztettek; s ez időben a városi tanács nagyobb része nemesekből állott. 1605-ben Bocskay congressust tartván, a bécsi békesség pontjai itt tétettek fel először.

A mostani belső város négyszeget ábrázol, mellyhez 2 erős kapu vezet észak és délfelé. Piaczán lévő házai emeletesek, de régi épületek. Ékesitik a kath. paroch. templom, a kegyes osk. atyák és az evangelikusok szentegyházai, a kath. kis gymnasium, s a tanácsház. Fekvése szőlőhegyek, s gyümölcsös kertek közt igen gyönyörű, s mivel a zólyomi hegylánczaz északi szeleket fentartóztatja, éghajlata is jóval szelidebb, s melegebb, mint a megye többi vidékein. Szőlőhegye savanyu bort ád ugyan, de gyümölcsére nézve annyival híresebb. Népsége 3533 lélek, u. m. 1613 róm. kath., 1920 evang. kik még a 15-ik században németek valának, de jelenleg egészen eltótosodtak. Ut. post. Selmecz.

Korumlya, Ungh vmegyében, orosz falu, Ungvárhoz északra 2 órányira: 23 római, 354 g. kath. 29 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Hegyes határ. Nagy erdő. F. u. gróf Sztáray örök. Horváth, s. m.

Kosárháza, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban, 204 kath. lak.

Kosba, puszta, Tolna vmegyében, Tamásihoz tartozik. Van itt egy vadászkastély épen a régi Tamási vár tövében, s mintegy 15 zsellérház, mellyek szálláshelyül szolgálnak a vadászatokra összejövő herczegi vendégeknek. A vadászkastély Miklósvár néven ismeretes.

Kosd, Nógrád m. népes magyar falu, a Naszál hegy tövében 709 kath.,

Digitized by Google

9 evang, 639 ref. lak. Kath. és ref. anyatemplomok. Földje, rétje elég és termékeny; bora a Rádival együtt ezen a környéken legjobb. F.u. a váczi püspök. Ut. p. Vácz.

Kosgyán, oláh falu, Bihar v.-megyében, Belényeshez 2 mfd., hegyes, erdős vidéken, 410 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 480, rét 140, legelő 70; majorsági szántó 360, rét 180, szőlő 20, erdő 700 hold. Vize a Hollód. Birja Dobsa Sámuel.

Koskócz, Zemplén vmegyében, tót falu, Lyubisse fil. 425 római, 40 g. kath., 12 zsidó lak., 547 h. szántóföldel. F. u. gr. Csáky. Ut. post. N.-Mihály.

Kosolna, Pozson most F.-Nyitra vmegyében, tót falu, Szuha mellett. Lakja 559 kath., 11 zsidó, kik igen kapós fejér cserép edényeket csinálnak, s azt messze elhordják; róna termékeny határján termeszt sikeres rozsot, buzát, bort. F. u. gróf Pálffy Ferencz. Ut. p. N.-Szombat.

Kospallag, Hont m. magyar tót falu, melly csak 1756-ban telepitetett meg, erdős hegyek közt a Dunához $1\frac{1}{4}$ mfd. 468 kath. lak. Kath. paroch. templom. Nagy erdő. Az itt termesztett dohány hires, de füstölni némellyek erősnek tartják. F. u. a kamara. Ut. p. Vácz.

Koss, Nyitra m. tót falu, 634 kath. lak. Kath. paroch. templommal. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. p. Privigye.

Kossa, Trencsén m. tót m. v. Illavától $\frac{1}{2}$ órányira a Vágh bal partján. — Számlál 1006 kath., 36 zsidó lak., kik közt számos posztó-szövők vannak. Találtatik itt kath. paroch. templom; régi uraságí kastély. Kőhid a Vághon által, ser- és pálinka főzőház. sat. F. u. Motesiczky stb. Ut. p. Trencsén.

Kosarócz, Zemplén vmegyében, tót-orosz falu, Jankócz fil. 179 róm., 118 gör. kath., 12 zsidó lak., 545 h. szántóföldel. F. u. b. Vécsey.

Kossova, Krassó vmegyében, oláh falu, a Facsetről Erdélybe vivő postautban: 24 kath., 399 óhitü lak., s anyatemplommal, postatisztséggel, szép erdővel. F. u. a kamara.

Kossovicza, Krassó vmegyében, oláh falu, Erdély határszélén, zordon hegyes vidéken, Kossovához közel: 3 kath., 77 óhitü lak. F. u. Dézsánfalvi Gyika család.

Kossuth, Thurócz m. kis tót falu, a Jordán patakja mellett: 26 kath., 58 evang. lak., és jó határral. F. u. Kossuth család. Sz.-Mártontól északra $\frac{1}{2}$ órányira. Ut. p. Thurócz-Zsámbokrét.

Kossuth, Pozson m. magyar f., a Dudvágh mellett, Diószegtől délre $\frac{1}{2}$ órányira. Számlál 794 kath., 44 zsidó lak. Ékesitik ezen helyet a kath. paroch. templom, a birtokos uraságok csinos lakhelyei. Róna határja mindent bőven megterem: legelője elég levén, a juhtenyésztés nagy divatjában van. F. u. Fekete Ferencz, Jezerniczky, s m. t. Ut. p. Cseklész.

Kis-Kostély, oláh falu, Krassó vmegyében, ut. p. Lugostól 1 órányira, 306 n. e. óhitü, 8 kath. lakossal. Határa $384^{1520}/_{1600}$ hold, mellyből urb. beltelek 34, szántó 132, rét 70, legelő 26, uradalmi szántó 43, rét 3 hold. Földje igen termékeny, különösen szép tiszta buzát terem. Birja a kamara. E helységnél válik el a Temes vize, a folyó maga balra távozván, jobbra 2-ik József által ezen felirással: „Josephus II. aug. Imperator Rex Hungariae, has Cataractas ad replendum Begae Alveum Temesiis undisin emolumentum Reipublicae Navigationi servituras fieri fecit Anno Imperii 6-to AE 1786-o", épittetett költséges zsilip Temesvár felé bocsátja nagyobb

Digitized by Google

részét a viznek, a Béga csatorna táplálására.

Nagy-Kostély, oláh f., Krassó vmegyében, ut. post. Lugos. Határa 2387 $^{111}/_{1600}$ hold, mellyből 219 h. urbéri beltelek, 687 h. szántó, 286 h. rét, 123 h. legelő, 22^{2}/ hold szorgalmi föld, 78 $^{1}/_{8}$ hold uradalmi szántó, 59 $^{1}/_{4}$ rét, 641^{3}/ hold legelő. Határa első osztálybeli, s igen szép tisztabuzát terem. Birja a kamara. Lakja 1423 n. e. óhitü, paroch. templommal.

Kostye, Krassó vmegyében, oláh falu, ut. p. Kossovához 1 $^{1}/_{2}$ órányira: 3 kath., 352 óhitü lak., s anyatemplommal. F. u. a kamara.

Kis-Koszmály, (Kozmalovcze), Bars m. magyar falu, a Garan jobb partján, Uj Barshoz $^{1}/_{2}$ mfd. 313 kath. 186 ref. lak. Földjei jó buzát, rozsot teremnek, szölleje, s tölgyes erdeje van. F. u. gr. Migazzi. Ut. p. Léva.

Nagy-Koszmály, Bars m. tót falu, a Garan bal partján; 461 kath. lak. Róna határja szép rétekkel, és szántóföldekkel bir. F. u. gr. Migazzi. Ut. p. Léva.

Koszorin, Bars m. tót falu, Sz.-Kereszthez északra $^{1}/_{2}$ mfd. 380 kath. lak. Jó legelő. Terméketlen határ. F. u. a beszterczei püspök. Ut. p. Selmecz.

Kosztelicz, Trencsén m. tót falu, Vágh Beszterczéhez északra egy mfd. 142 kath., 12 zsidó lak. Chocholnaihoz hasonló savanyu viz-forrással. F. u. b. Balassa, gr. Szapáry. Ut. p. Zsolna.

Kosztiroch, Bars m. puszta, F.-Hámor fil. 323 kath. lak.

Kosztivjarszka, tót falu, Zólyom vármegyében, a beszterczei völgyben, rónán, a Beszterczo folyamtól áthasitva, ut. p. Besztercze-bánya. Földe agyagos homok, melly buzát kivéve, mindent megterem. Van $8^{1}/_{2}$ urb. telke, de majorság nincs. Lakja 290 kath., 60 ágostai, kik kir. hámorosok és földmüvelők. Van itt egy papirgyár, és egy vashámor. Birja a kir. kincstár és Beszterczebánya városa.

Kosztolán (Ghymes-), Nyitra m. vegyes tót-magyar falu, Ghymeshez északra egy órányira: 493 kath., 4 zsidó lak. Van szép erdeje; sok gyümölcse; gesztenyéje, liszt-, és fürészmalmai. F. u. gr. Forgách.

Kosztolán (Nagy), Nyitra m. tót m. város N.-Szombathoz 2 órányira: 1105 kath., 10 evang., 151 zsidó lak. Kath. paroch. templom, synagóga; régi kastély; vizimalom. Földe, réte termékeny; legelője szük; bora nem sokat ér. F. u. a csejthei uradalom.

Kosztolány (Fenyö-), Bars m. tót falu, K.-Tapolcsányhoz északra 2 mfd. Lakja (az irtásokat is ide számlálván) 871 kath. lak. Kath. paroch. templom. Erdeje roppant; legelője elég; de földjei soványak; üveghutája van. F. u. gr. Keglevics. Ut. p. Verebély.

Kosztolány (Nemes-), Bars most A. Nyitra vmegyében, tót falu, a Nyitra vize mellett: 413 kath. 89 evang. lak. Vannak itt több uri lakások, pálinka-házak, s a t. Földjei szép gabonát teremnek; rétjei jók; erdeje gyönyörü. F. u. a Kosztolányi nemzetség. Ut. p. Oszlán.

Kosztolistye, Thurócz várm. puszta, Neczpálhoz 1 óra. 2 kath., 40 evang. lak.

Kosztolna, (Drieloma), Trencsén m. tót falu, a Vágh jobb partján, Trencsénhez $^{3}/_{4}$ órányira: 166 kath., 10 zsidó lak. Van egy savanyuvizforrása, melly mindenben a chocholnaihoz hasonlit, vendégfogadója és serfőző-háza; az uraság számos teheneket is tart. F. u. a nyitrai püspök.

Kosztolna, Nyitra m. tót falu,

Digitized by Google

Vágh-Ujhelyhez nyugotra 1½ órányira, hegyek közt. Számlál 203 kath., 1794 evang., 19 zsidó lak. Evang. anyaszentegyház s ekklézsia; jó marhatartás; vizimalom. Sok erdő. F. u. a csejthei uradalom.

Kosztolnafalva, (Kosztolnyejsza), Nyitra m. tót falu, 308 kath. lak., kath. paroch. templommal. F. u. a Bosányi család. Ut. p. Privigye.

Kosztrina, Ungh v. orosz falu, 6 romai, 413 g. kath., 16 zsidó lak., g. kath. paroch. templommal. F. u. a kamara. Ut. p. Ungvár.

Kosztyán, Thurócz m. tót falu, a Thurócz vize mellett, ut. p. Zsámbokréthez 1 fertálynyira. Számlál 83 kath., 362 evang., 30 zsidó lak. Földe termékeny, rétje s legelője, és jó vizimalma van. F. u. többen.

Koszuhócz, Sáros vm. orosz falu, a makoviczi uradalomban, Komárnyikhoz 1½ óra: 175 g. kath. lak.

Kót, magyar falu, Zala vmegyében, az alsó-lendvai uradalomban: 120 kath. lak.

Kót, puszta, Bihar vmegyében, lásd Komádi.

Kotelnicsne, Szepes v. puszta, A. Labs fil., 10 kath. lak.

Kis-Kotessó, Trencsén m. tót falu, Bicséhez egy fertály: 165 kath., 20 evang. lak. F. u. többen. Ut. post. Zsolna.

Nagy-Kotessó, tót falu, Trencsén vmegyében, a Vág vize mellett: 500 kath. lak. Van itt az uradalomnak egy majorsága. Birja h. Eszterházy, s a bicsei urad. tartozik. Ut. p. Zsolna.

Nemes-Kotessó, Trencsén m. tót falu, 420 kath., 108 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Synagóga. F. u. többen.

Kotínicza, Beregh vm. orosz falu, fekszik szinte a gallicziai határszélen: 110 g. kath., 2 zsidó lak. és nagyon sovány határral. Erdő. F. u. gr. Schönborn. Ut. p. Munkács.

Kotman-Lehota, tótul Kotmanova, tót falu, Nógrád vmegyében, egy szűk és igen mély völgyben, ős erdők közt, Szinóbánya, Málnapataka, Miklósfalva, Dobrocs helységektől környezve, ut. p. Losoncz. Határa 3102 hold, mellyből belsőség 28, szántóföld 1156, rét 380, erdő 1524, árkos tér 14 hold. Majorság csupán az erdő; irtványi szántó 1016, rét 260 hold; a többi urbériség. Az irtványi földektől és rétektől szinte a dobrocsi evang. templom huzta a dézsmát. Lásd Dobrocs. Földje a völgyben agyagos, a hegyeken porhó de köves; termékei: rozs, árpa, zab, burgonya, borsó és pohánka. Erdeje bikk. Főleg a juh-, aztán szarvasmarha-tenyésztés gyakoroltatik. Lakja 633 ágostai, kik a dobrocsi anyaegyházhoz tartoznak. Patakja pisztranggal bővelkedik. A divényi urad. tartozik. E helység az L. betüben Lehota név alatt is előjön, de leirása a most közlöttek szerint igazitandó.

Kotormány, magyar falu, Vas vmegyében, ut. p. Lövő. Lakja 80 ref., 38 evang., 10 kath. Többeké.

Kis- és Nagy-Kotroczó, 2 puszta, Karancskeszi fiókjai. Ut. p. Szakál.

Kotszög, Máramaros v. Huszt városának egy része, mellytől Kotszögöt csak a Huszt vize választja. Szabad földét több földesurak birják.

Kotterbach (Alsó és Felső), Szepes v. elszórt tót falu, Wagendrüsselhez éjszakra 1 órányira: 381 kath., 50 evang. lak. Rézbányák és hámorok. F. u. a Márjássy, Jöny nemzetségek. Ut. p. Rosnyó.

Kotyháza, Nógrád m. puszta, 65 kath. lak. Krakó mellett.

Kotyiklet, oláh falu, Bihar vmegyében, két magas hegy közt, ut. p. Várad 2 mfld: 520 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, derék udvarházzal, s egy patakkal. Határa 3234 hold,

Digitized by Google

mellyből szántó 747, rét 550, legelő 390, erdő 1567 hold. Az erdőn kivül majorság 280 h. szántó, 250 h. rét. Hegyes völgyes határa trágya után mindent megterem; gyümölcse sok. Birja Sztaroveczky Károly.

Kovaczéna, magyar falu, Baranya vmegyében, ut. p. Pécs, 292 kath. lak. Határa 1518 hold, mellyből urbéri beltelek 14, szántóföld 545, rét 180, legelő 200, szőlő 104, uradalmi szántóföld 34, erdő 440 hold. Birja a pécsi seminarium.

Kovacseva, Zólyom vm. tót falu, Hajnik mellett: 87 kath., 96 ev. lak. Termékeny jó határ. F. u. a kamara.

Kovácsháza (Ó- és Uj-), Csanád v. népes puszta, roppant kiterjedésü és igen gazdag, ut. p. Batonyához és Mezőhegyeshez egy jó mfdnyire: 2131 magyar kath., 378 ref. lakossal. Az utóbbiaknak itt oskolamesterök s leánygyülekezetök van, melly Dombegyházához tartozik. F. u. gr. Fekete birta, de most ennek magvaszakadtán részint zálogban, részint haszonbérben számos urak birnak itt.

Kovácshida, magyar falu, Baranya vmegyében, az Okor vize mellett, a siklósi uradalomban: 648 ref. lak., anyatemplommal, lapályos árvizes határral, erdővel. Ut. p. Siklós.

Kovácsi, dohánykertész telepitvény, Temes vmegyében, Csernegyháza mellett: 122 r. kath. magyar lak., kik birnak 375 h. szántó, 32 h. kivágási földet, s dohánytermesztéssel foglalkoznak. Birja a kir. kincstár.

Kovácsi, Bars m. puszta, Mellék fil., 11 kath. lak.

Kovácsi, (Kaszarovecz), Bars m. tót falu, Sz. Benedekhez ½ mfld, 890 kath. lak., kik bort és gyümölcsöt termesztenek. F. u. az esztergomi káptalan. Ut. p. Léva.

Kovácsi, Pest-Pilis vm. német falu, Budához nyugot-éjszakra 2 mfld, 1115 kathol., 5 ref. lak. Kath. anyaszentegyház. Hegyek közt fekszik, de azért 3 nyomásu szántóföldje elég, s jó gabonatermő; rétje, erdeje kevés; lakosai sok burgonyát, gyümölcsöt és káposztát termesztenek. F. u. gr. Teleki jog után Tisza László.

Kovácsi, magyar falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Pápához 1 óra: 580 kath., 200 ref., 20 evang. lak., kath. paroch. templommal. Róna határa termékeny; rétje, legelője igen jó; két malom az Atya patakán. Birják a pápai uraság, gr. Somogyi, Barcza, s mások.

Kovácsi, puszta, Zala vmegyében, Szántó mellett.

Kovácsi, kis német falu, Tolna vmegyében, Tevel mellett, 220 kath. lakossal.

Kovácsi, Abauj-Torna v. puszta, Szent-Andráshoz tartozik: 37 kath. lak. s derék erdővel. Birja h. Eszterházy.

Fülek-Kovácsi, Nógrád m. magyar falu, 302 kath. lak. Rétjei az Ipoly mentében jók volnának, ha ez, és a Kölesér vize néha be nem iszapolnák. F. u. a Füleki uradalom. Ut. p. Zelene.

Hegyköz-Kovácsi, magyar falu, Bihar vmegyében, Váradhoz 1 mfld, Bihar mellett: 850 ref. lak., s anyatemplommal, több uri lakokkal. Határa 1600 hold, mellyből urbéri szántóföld 416, majorsági 220, urb. rét 192, majorsági 262, dézmás szőlő 386, uri 64, közlegelő 160 hold. Földe fekete agyag, s két fordulóban használtatvan főleg őszi buzát, kétszerest és rozsot terem; bora kitünő jóságu; tavaszit csak a szomszéd Nagy- és Kis-Mezőfalva, Latóbár, Benke, Vay pusztákon termesztenek. Vize a Kösmő patak. Birják: Ercsey Zsigmond, Laky Teréz, Szentgyörgyi Eleknő, Olasz Czeczilia Nadányi Albertnő, Ilosvay Polexina, Patay Istvánnő, Fényes Zsófia, Jármy Lász-

Digitized by Google

lóné örök., Olasz Menyhért, Szeremley Károly zárlott tömege, Pap József, Pesti István, Orbán Sándor.

Kis-Kovácsi, magyar falu, Somogy vmegyében, egyenes területen, ut. p. Kaposvárhoz nyugot-délre 2 órányira: 326 ref., 26 kath. lak., ref. templommal. Róna határa 2340 hold, mellyből 19¾ urbéri telek. Földe jó; legelőjén szép marhák tenyésztetnek. Birja h. Eszterházy.

Kis-Kovácsi, magyar falu, Veszprém vmegyében, ut. p. Palotától délre 1¼ óra: 400 ref., 30 kath. lak., ref. anyatemplommal. Szőlőhegye, erdeje, és termékeny földe van. Birja gr. Nádasdy Tamás.

Puszta-Kovácsi, puszta, Bihar vmegyében, Bakonszeg szomszédságában a Berettyó mellett, több csiros urilakkal. Határa 7000 hold, s igen gazdag szántóföldeket, s kaszálló réteket bír. Sok szarvasmarhát, uhot tenyészt. Birja a Nadányi család érfi ága, u. m. Nadányi Lajos, László, mre, Károly, Antalnő és Gergelynő, leány-ágon: Bessenyei András és György, Fényes Lajos, Szilágyi Miály, Sebes Ferencz és Gábornő, Horti István, Szarka és Ónody örökösök, lisáry Lajos, Székely Sándor, Laszóczy, Körtvélyesi, Dohi, Vincze, ácz, Bene.

Puszta-Kovácsi, magyar lu, Somogy vmegyében, ut. p. Lak. lakja 983 kath., 20 ref., 86 zsidó, ath. fiók-templommal. Határa nagy, bár homokos, de elég termékeny; edeje van. Többen birják.

Rába-Kovácsi, magyar falu, as vmegyében, a Rába mellékén, az ervári uradalomban: 513 kath., 10 zsidó lak. Mind földei, mind különösen rétjei igen jók. Ut. p. Szombathely.

Szécsény-Kovácsi, Nógrád n. magyar falu, 256 kath., 48 evang., 4 ref., 5 zsidó lak. s több szép uri lkházakkal. Földei a térségen termékenyek; erdeje nevendék. Az Ipoly ezen falut félhold formára bekeríti, s itten jóval mélyebb lévén mint egyébütt, halászatja is jövedelmesebb. F. u. Bibiti Horváth, Fáy, Tapolcsányi, Ambrózy, Radványi, s m. t. Ut. post. B.-Gyarmat.

Kovácsvágás, Abauj v. magyar falu, Radványhoz egy órányira: 76 r. kath., 34 g. kath., 1018 ref., 219 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Synagóga. Lakosai többnyire nemesek; borok, fájok elég. F. u. többen. Ut. p. Kassa.

Kovácsvágás, Abauj-Torna v. magyar falu, Kovácsinak is hivatik. Dernőhez keletre ½ órányira: 352 kath., 638 ref. lak. Határa nagyobb részt hegyes, köves és sovány; a Somhegyében vasbányákat mivel; tágas erdejében szenet éget. F. u. gr. Andrásy. Ut. p. Rosnyó.

Kóvár, (Kolári), Honth m. magyar falu, az Ipoly mellett, B. Gyarmathoz ¾ mfld: 247 kath., 92 evang. lak. Van termékeny szántóföldje, rétje, szőleje, erdeje, és vizimalma. F. u. Géczy, Kubinyi, Ebeczky, Dubraviczky.

Kovarcz, Nyitra m. tót falu, a Nyitra vize mellett, ut. p. Tapolcsántól délre egy órányira. Számlál 798 kath., 7 evang., 6 zsidó lak. Említésre méltók benne a kath. paroch. templom; kastély, mellyet 1640-ben Adamko zsiványkapitány kirablott; vizimalom; termékeny földek; kövér rétek. F. u. gr. Apponyi, és Motesiczky család.

Kovasócz, vindus falu, Vas vmegyében, a f. lendvai uradalomban, 155 kath. lak.

Kovaszincz, Arad v. oláh falu, Gyorok és Világos közt, regényes vidéken: 59 kathol., 3350 óhitü lak., anyatemplommal. Határa részint róna és igen termékeny, részint hegyes. Szőlőhegye a ménesihez hasonló bort

Digitized by Google

terem; erdeje és kőbányája van. F. u. a kamara. Ut. p. Arad.

Kovászó, Beregh vm. orosz-magyar falu, a Borsova mellett, Beregszászhoz $1\frac{1}{4}$ mfldnyire: 25 rom. kath., 92 ref., 454 g. katk., 10 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Vizimalom. F. u. Pogány, gr. Károlyi, Dessewffy.

Kozár, puszta, Vas vmegyében, Nagy-Gencs mellett.

Kis-Kozár, német-magyar falu, Baranya vmegyében, egy része dombon, más része völgyben fekszik, mellyet patak nedvesít, ut. p. Pécs. Van $17\frac{5}{8}$ egész telke; a föld meszes, kövecses, veres agyaggal keverve, s főleg rozsot terem. Lakja 436 lélek, kik közt 150 magyar, 286 német kath., 4 zsidó. Van egy patakmalma is. Az üszögi uradalomhoz tartozik.

Nagy-Kozár, horvát falu, Baranya vmegyében, völgyben, ut. p. Pécs. Lakja 770 r. kath., fiók-templommal. Van itt 42 urb. telek, 300 hold majorsági szántóföld. Termeszt buzát, rozsot, kukoriczát. Birják közbirtokosok.

Kozárd, magyarosodó tót falu, Nógrád vármegyében, hegyek alatti völgyben, Ecsegtől $\frac{1}{4}$, ut. p. Hatvantól $3\frac{1}{4}$ órányira: 472 kath., 16 evang., 4 héber lakossal. Határa 1000 hold, mellyből szántóföld urbéri 271, majorsági 271 hold, rét $54\frac{2}{3}$ hold, majorsági szőlő 41, dézsmás $67\frac{1}{2}$, a többi erdő. Földe agyagos, szomjas, köves, $\frac{1}{3}$ igen árkos, nehéz munkáju, középszerüen terem rozsot, árpát, kukoriczát, tenkelyt és zabot. A helység felső végén hegyekből eredő kis patak folyik, melly ollykor annyira kiárad, hogy házakat dönt, s a kevés de jó réteket kővel behordja. Van itt egy jegyző s éneklő, ki egyuttal iskolamester, 59 házas zsellér, 11 lakó, 2 mesterember. Birtokosok: h. Eszterházy, Szentkirályi Móricz, Dobóczky, özv. Taródy Bertalannő.

Kozelecz, Sáros v. puszta, Plavnicza fil., 57 romai, 48 g. kath., 2 ev., 8 zsidó lak. Szép fenyvesek. F. u. b. Palocsai Horváth.

Kozelnik, Zólyom m. tót falu, a selmeczi országutban: 49 kath., 198 evang. lak. F. u. többen.

Kozicska, Nógrád m. puszta, Sz. Ivány fil., 31 kath., 6 evang. lak.

Kozma, puszta, Somogy vmegyében, Kutasnál.

Kozma, Zemplén v. orosz-tót falu, Kolbása mellett: 225 romai, 265 g. kath., 50 ref., 12 zsidó lak., 979 h. szántóföldd el. F. u. Kácsándy, Reviczky, Bideskuthy s m.

Kozma, puszta, Bihar vmegyében, Félegyházával szomszédos, 800 hold igen termékeny szántóföldekkel és rétekkel. Birják Fráter Mihály és özv. Kelemen Jánosnő assz.

Kis-Kozma, német falu, Fejér vmegye szélén egy mély völgyben, Csákvárhoz $1\frac{1}{4}$ órányira: 400 kath. lak., kik többnyire favágásból keresik élelmöket. Kath. paroch. templom. Birja gr. Eszterházy Miklós.

Libicz-Kozma, magyar falu, Somogy vmegyében, közel Fajszhoz, ut. p. Lak: 320 kathol. lak. Birja gr. Hunyady.

Kozmadombja, magyar falu, Zala vmegyében, 200 ref., 20 kath. lak. Ut. p. Szala-Lövő.

Kozmadombja, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Egerszeg: 328 kath. lak.

Kozmafa, magyar falu, Vas vmegyében, a vasvári uradalomban: 120 kath. lak.

Kozsán, Sáros vm. orosz falu, Kurima fil., 33 romai, 235 g. kath., 11 zsidó lak. F. u. gr. Erdődy, gr. Szirmay. Ut. p. Bártfa.

Kő, magyar falu, Baranya vmegyében, a bellyei uradalomban, ut. p. Herczeg-Szőllős. Lakja 320 ref., anyatemplommal. Híres vörös bort termeszt.

Digitized by Google

Kőalja, puszta, Borsod vmegyében, Sikátor és Domaháza szomszédságában, $50^{2}/_{16}$ hold területtel, mellyből $29^{13}/_{16}$ h. szántó, $23^{5}/_{16}$ h. kaszálló. Birják Somosközy Ferencz, Bolyki, Beretky, Rácz, Császár nemes családok.

Kőalja, oláhul: Subtyátra, oláh falu, Bihar vmegyében, egy magas hegysor tetején, ut. postája Élesd. Lakja 332 n. e. óhitü, anyatemplommal. Határa 3120 h., u. m. 200 hold, szántó, 580 h. gyümölcsös kaszálló, 2330 hold erdő, melly egyuttal legelő. Az erdőn kivül más majorság nincs. Földe vadvizes és sovány. Van két patakja, mészhegye, mellyből mész égettetik. Ebben találtatik egy barlang 20 ölnyi hosszuságu, több ágakra oszló fiókokkal, mellyekbe azonban ember még nem hágott. Birja: Beöthy Zsigmond.

Kőbánya, Gömör vmegyében, puszta, Ispánmező és Félfalu között: 17 kath., 10 evang. lak. Van itt mészégetés. F. u. többen.

Kőbánya, németül: Steinbruch, német falu, Moson vmegyében, a Lajta hegyén, Ausztria szomszédságában, 450 kath. lak., kik az itteni hires kőbányákban dolgoznak, s azért földjeik nincsenek, csak káposztásaik. Van itt 3 vizimalom, s ide tartozik Königshof vár is. Birják a cisterciták, s ut. p. Parndorf.

Kőbánya, szőlőhegye Pestnek, melly igen becses fejér bort terem.

Köblény, német falu, Baranya vmegyében, ut. post. Pécs, 510 kath. lak., és paroch. templommal. Határa 1171 hold, mellyből urbéri beltelek 36, szántóföld 896, rét 29, legelő 60, szőlő 56, uradalmi erdő 94 hold. Birja b. Puchner család.

Köblér, Ungh vmegyében, orosz falu, 28 róm. kath., 617 g. kath., 5 ref., 19 zsidó lak. Gör. kath. paroch. templom. Hegyes határ. F. u. gr. Klobusiczky, b. Ghilányi, Petrovay, Csató, Karner, Horváth. Ut. post. Szerednye.

Köbölkut, magyar falu, Bihar vmegyében, hegyes völgyes vidéken, Székelyhidhoz, melly utolsó postája, 1 mfd. Lakja 1522 lélek, kik közt 1432 ref., 22 r. kath., 19 ágostai, 15 n. e. óhitü, 34 zsidó. Ref. anyatemplom. Több uri lak. Határa 6000 h., mellyből szántóföld 2400 h., rét 600 h., legelő 300 h., szőlő 1000 h., erdő 1500 h. Urbériség szántóföld 600 h., rét 300 h., szőlő 300 hold, 300 hold legelő közös; majorság: szántó 1800 h., rét 300, szőlő 700 h., erdő 1500 hold. Agyagos kemény földe bő trágya után megtermi a buzát, különben a zabot és rozsot leginkább. Bora jó. A határszélen Berettyó vize foly keresztül, mellyen a Tihanyi családnak jó készületü vizimalma van. Birtokosai: a Tihanyi család, Rhédey Ferencz, Szártóry Károly, Draveczky család, Osváth Ignácz, Sárossy József, Szunyogh Sándornő, Némethy Gábor, Kovács Ferencz, Kovács Pál, Ottlik Ferencz, Ottlik Lajosnő, Vásárhelyi József, Fekete Elek, Mihály, Komárominő assz. Bernáth Vincze, stb.

Köbölkut, Esztergom most Komárom vmegyében, magyar-német falu, Esztergomtól nyugotra $2^{1}/_{4}$ mfdnyire, egy posványos vizér mellett: 827 kath., 5 ref., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határja részint dombos, részint róna; bora, fája gabonája bőven. F. u. h. Pálfy. Postahivatal és váltás Perbete közt. A lakosok birnak $493^{1}/_{2}$ hold másod, $1057^{1}/_{2}$ h. harmadik osztályu szántóföldet, 705 h. rétet, 385 kapa szőlőt.

Köbölkut, puszta, Zala vármegyében, Gulács mellett.

Kis- és Nagy Köcsk, 2 magyar falu, Vas vmegyében, ut. post. Kis-Czel. Lakik az elsőben 304 kath., 123 evang., 10 zsidó; a másodikban

Digitized by Google

244 kath., 79 evang., 4 zsidó. Határa dombos; bort termeszt; erdeje van. Birják Gothárd, Sághy, Szita, s mások többen.

Ködszállás, puszta, Jász-Kun megyében, Kardszaghoz tartozik.

Kőforrás, Nógrád m. puszta, 45 kath. lak.

Kőhalom, németül: Steinberg, német m. v. Sopron vmegyében, Kőszeghez északra 1¼ mfd. hegyen völgyön, 1042 kath. 4 evang. lak., paroch. egyházzal. Van 492 hold szántóföldje, 322 hold rétje, 404 kapa szőleje, 3000 hold uraságí erdeje, melly tölgy, cser, gyalog fenyő, fenyő és nyír fákból áll. Urbériség 23⅜ telek. Folyóvize a Répcze. Tart 3 országosvásárt, u. m. Jubilate vasárnaputáni hetfőn; jul. 25 utáni hetfőn; olvasó vasárnap utáni hetfőn. Birja hg Eszterházy.

Kőhányás, puszta, Fejér vármegyében, Komárom, most Esztergom vmegye szélén, nagy erdővel, vendégfogadóval, 120 lakossal. Gróf Eszterházy Miklós birja, s Csákvártól 1½ órányira fekszik.

Kőkeháza, puszta, Veszprém vm., Nádasd mellett.

Kökény, horvát falu, Baranya vmegyében, részint völgyben, részint dombon fekszik szétszórva, ut. post. Pécs. Határa 1775 hold, mellyből szántóföld 1164, rét 365, legelő 140, szőlő 56, erdő 50 hold. Ebből ismét urbéri szántóföld 814, rét 365, legelő 140, szőlő 44; majorsági szántó 350, szőlő 12, erdő 50 hold. Földje sárga és fekete agyag, melly terem buzát, rozsot. Lakja 496 katholikus. Ván itt egy pompás kilátással biró uradalmi ház, és a szőlő alatt egy jeles urad. pincze több ágra oszolva, mellyben több 50, 100, 150 akós hordók állanak, főleg a hires szilvási borral telve. Birja a pécsi papnövelde, s a növendékek szünnapokon, gyakran meglátogatják e kies helyet.

Kökény, (Kokina), Sáros vármegyében, orosz falu, Kapihoz ¾ órányira: 24 róm., 152 gör. kath., 8 evang., 3 zsidó lak. F. u. a Kapy nemzetség.

Kökényes, Máramaros vármegyében, orosz falu, a Taraczk mellett: 7 római, 1065 gör. kath., 113 zsidó lak., g. kath. paroch. templommal, synagógával. F. u. a kir. kincstár s mások. Ut. p. Sziget.

Kökényes, magyar falu, Nógrád vmegyében, rónaságon, Pest vmegye szélén, ut. p. Hatvanhoz ¾ órányira. Tagositott határa 3995 hold, mellyből szántóföld 3179 hold, rét 746 hold, szőlő 70 hold; legelője felszántatott. Ebből urbéri, lelkészi kántori, községi szántóföld 827, rét 225 hold; majorsági szántó 2352, rét 521 dézsmás szőlő 70 hold. Fekete földje igen termékeny, s leginkább terem tiszta buzát, rozsot, kukuriczát, zabot, de árpát nem igen, az uraságok repczét és luczernát is szoktak termeszteni. Marhája tagositás óta kevesebb de jobb; a lakosok Pestre Debreczenbe erősen fuvaroznak. Birka nem tartatik. Határát egy patak futja keresztül. Lakja 655 r. kath., 50 evang., 9 zsidó. Birtokosok: gr. Benyovszky Zsigmond, b. Podmaniczky László, b. Podmaniczky Károlynő, és b. Podmaniczky Lajos csödtömege, b. Laffert Antal, Szirmay Ádám ör., Dessewffy Jób, kinek itt szép lakháza van, és Dessewffy Titus urak.

Mindszent-Kökényes, magyar falu, Zala vmegyében, ut. post. Egerszeg., 120 kath. lak.

Kökényesd, Bereg-Ugocsa vmegyében, orosz-magyar falu, ut. p. Halmihoz ½ órányira: 135 római, 492 g. kath., 35 ref., 21 zsidó lak., római és gör. kath. anyatemplommal. Határa róna és gazdag; rétjei jók,

Digitized by Google

tölgyes erdeje van. F. u. Szentpály, Pogány, Fogarassy, Butykay, Dobsa, Ráthonyi, Domahidy örökösök.

Kőkeszi, (Kamene, Keszike), Hont m. magyar falu, 220 kath., 3 evang. lak., kik földmivelésből és bortermesztésből élnek. Kath. paroch. templom. F. u. többen. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Kőkosár, puszta, és juhmajor Borsod vmegyében, Sajó-Vámos határában, a falutól 1 órányira.

Kőkut, Heves vmegyében, népes puszta, Sirokhoz tartozik: 110 kath. lak. Van szép legelője, rétje, földe. F. u. a Siroki urak.

Kőkut, Veszprém vmegy. Lepsény határnak egy része, özv. Rába assz. birja.

Kölcse, Szathmár vmegyében, magyar falu, sziget formája van, mivel a Túr vize, és az abból kiszakadó Eszteró körülfolyják. Fekszik Szathmárhoz 4 kis órányira, s főhelye a kölcsei uradalomnak: 98 római, 82 g. kath,, 237 evang., 526 ref., 18 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Az elmagyarosodó tót evangelikusok N.-Károlyhoz csatoltattak egyházilag. Tágas határának nagyobb része sárga agyag, kisebb része homokos, buzát, zabot, kétszerest, tengerit bőven terem; szénája sok, de vad és sásos; erdői szépek; vizimalma is van. F. u. a Kölcsey családhoz tartozók, Egri, Ormósok, Nagyidaiak, Jeneiek, stb. Régente Kulchnak neveztetett, és még a Magyarok bejövetele óta maig is virágzó Kulchey nemzetség birta. Származik ez az Onud vezértől, az Ete atyjától, kitől jön le a Kölcsey nemzetség. A Kende nemzetség is, melly a Kölcseyvel egy eredetü, ezen helységről czimeztetik.

Kölesd, magyar-német m. v. Tolna vmegyében, magas felemelkedett helyen a Sárviz mellett, ut. post. Nagy-Dorog. Lakja 1200 reform., 516 evang., (kik közt 346 német ajkú), 160 kath., 15 zsidó. Ref. anyatemplom. Az ágostaiaknak már 1719-ben anyagyülekezetük volt itt, de tagjai 1725-ben kiköltözvén, s helyökbe német gyarmat telepedvén, 1774-ig a kis tormási anyához tartozott; de 1789-ben mestert hivott, 1832-ben pedig papot hiván, az anyagyülekezetek közé felvétetett. Van a városnak nagy vendégfogadója, sok csinos uradalmi épületje, jó izü bort termő szőlőhegye, termékeny szántóföldje; hanem erdeje és nádja nincs, sőt a Sárviz szabályozásával malmaitól is elesett. Számlál 35 urb. telket. Birja gr. Apponyi Antal.

Kölcsér, puszta, Bihar vármegyében, Szalonta és Tulka közt, gazdag határral. Birja a váradi deák püspök.

Köleshalom, puszta, Külső-Szolnok vmegyében, Déva-Ványa mellett: 38 kath, 10 ref. lak.

Köleshát, puszta, Borsod vmegyében, Dorogma határában.

Kölesvölgye, vindus falu, Vas vmegyében, a felső-lendvai uradalomban, 90 evang., 70 kath. lak.

Kis-Kölked, magyar falu, Vas vmegyében, ut. post. Körmend 1 óra, 130 kath., 80 ref., 12 zsidó lak. Birja Szabó, Karcsay, s m.

Nagy-Kölked, magyar falu, Vas vmegyében, közel az előbbeni helységhez, 420 kath. lak., kik horvátokból magyarosodtak el. Kath. paroch. templom. Róna határa jó buzát terem; rétje, legelője, erdeje elég. Birják Zarka, Hetyei, Lukács és Péchy családbeliek.

Kölked, puszta, Somogy vmegyében, Öreg-Lak és Puszta-Kovácsi közt elosztva a postautban fekszik, 150 kath. lak.

Kölked, magyar falu, Baranya vmegyében, a Duna mellett, ut. post. Mohács. Róna határa mindent jól te-

Digitized by Google

rem, a Dunában jövedelmes halászatot üz. Birja a pécsi püspök.

Kölked, puszta, Baranya vmegyében, a pécsi püspöké, Kölked falu mellett.

Kölnik, Krassó vármegyében, oláh falu, a Berzava mellett, Dognácskához 2 órányira: 6 kath., 621 óhitü lak., s anyatemplommal. F. u. a kamara.

Kömlő, Heves vmegyében, magyar falu, Poroszlóhoz 2 órányira a Pestről Debreczenbe vivő országutban: 1820 kath. lak., s egy derék paroch. templommal, vendégfogadóval. Tágas, róna határa gazdag termékenységü; legelője, rétje bőven levén, a lakosok sok és szép marhát tartanak. F. u. a szathmári püspök. Ut. p. Kápolna.

Kömlőd, német falu, Tolna vmegyében, ut. p. Pakshoz 1 órára, a Duna mellett. Van 1300 kath. lakosa, paroch. temploma, szép buzát termő határa. Birja a pesti k. egyetem.

Kömlőd, (Kimling), pusztai f., Komárom most Esztergom vmegyében, Tatától $^{13}/_{16}$, Neszmélytől, melly Tatán által utolsó postája $1^{12}/_{16}$, Komáromtól $2^{1}/_{16}$ állomásra, kies vidékü völgyhajlaton. Határozzák keletről kis Tagyos, Környe; délről Dad; nyugotról Szák, Kocs; északról Kocs, e határban benfoglaltatván a tagosztály óta vele egyesitett Parnak puszta is. Kiterjedése 5073 h., mellyből 273 hold utakra és használatlan földekre s a t. kihagyatván, tagosztály alá esett 4800 h. mind majorsági, s ebből, miután többnyire a rétek s legelők is feltörettek, szántás alá jő 4400 h., szőlő 83 h. 590 □ öl, nádas 25 h. 199 □ öl, soronkivüli szabadosok földe 168 h. 866 □ öl, belső telek 124 h. 560 □ öl. A határ, kivált keleti részében dombos, földminősége feketés homok, s általában jó termő, különösen igen szép buzát s árpát terem, rozsot kevésbé; zab nagyban miveltetik; a burgonya is egy idő óta nagy divatba kezd jőni, s az évi termést 10,000 mérőre bátran tehetni. A tagositott birtokon a legelő többnyire feltöretvén, a takarmány-termesztés is napi renden van, legszokottabb a luczerna, lóhere, baltaczim és tehénrépa, s általában mondhatni, hogy itt a gazdaság szépen fejlik, ugy hogy a repcze termesztést is többen jó sikerrel gyakorolják, mire a föld tulajdonsága is, melly ázalékra, zöldségre, sőt fatenyésztésre is egy a legjobbak közül, igen kedvező, csak az kár, hogy a légvonal egy kevéssé kemény, miután a vidéknek északról semmi tartaléka nincs, s e miatt a késő tavaszi fagyok gyakoriak. Szőlőhegye délnek igen szép fekvésü s jó bort is teremne, de hanyagul miveltetik. Gyümölcstenyésztés nemcsak kertekben gyakoroltatik, de már kin a tagositott birtokon is találni gyümölcs-ültetéseket. Különösen említést érdemel Sárközy József úr 17 holdra terjedő kertje; de még szebb ennél a tagyosi határ felé levő majorja, mellyet mind vidékére, mind rendezésére nézve a legelsők közé tehetni a megyében. A marhák nyáron is többnyire istállóztatnak; egyébiránt vagy eredeti sveiczi, vagy keverékfajból valók, s gyarapodások az istállózás behozatala óta észrevehető. Nemesitett birkát csak Pázmándy Dienes és Sárközy József urak tartanak. Pázmándy úr meglehetős tüzzel gyakorlott nemes lótenyésztése azonban megszünt s csupán házi szükségre terjed. Népessége e pusztai helységnek 1030 h. ebből 216 r. kath, kik a dadi anyaegyházhoz tartoznak, 26 ágost. 686 ref. és 102 zsidó. A ref. anyaegyház 1740-től kezdődik, s templomuk 1784-ben épült; zsidóknak is helyben van synagógájok. Nemes család van 126. Házak száma 112 mellyek közt csinos úri lakok találtatnak.

Digitized by Google

Van egy gőzerőmives szeszgyár, melly annak idejében 36 mérő burgonyát éget naponta. A határban lévő nádasfó igen szép hosszú, vékony, egyenes és tartós nádat terem, melly a csalóközi vastag nádaknál háromszorta is tovább tart s messze el is hordatik; a tagyosi határszélben pedig szép forrásos helyek vannak; ugyanitt egy halasfó, melly bika-uszatásra használtatván, a gyapjut igen fejérre mossa. A falu felett van egy hun őrhalom, ezenkivül többfelé találtatnak itt különféle régiségek, emlékek, urnák s más edények. Nem hagyhatjuk végre említés nélkül Sárközy József ur mintegy 6000 darabra menő régi pénzgyüjteményét, mellyről fentebb a megye általános birásánál is emlékeztünk, chez járul még gyönyörü fegyver- s egyéb régiség-gyüjteménye. Birtokosok: Pázmándy, Sárközy, b. Saffaliczky, Badics, Pálffy, Szemerey, Jókuthy, Szabó sat. számos családok, mellyek részint a Pázmándy, részint a Szemerey már szinte leányágon biró családoktól ágaznak el.

Kömörő, Szathmár v. magyar falu, 4 kath., 400 ref., 18 zsidó lak., ref. anyatemplommal. Határa, mellyet a Túr gyakran elönt, szük; földe részint fekete, részint sárga agyagos; rétje kevés, de azért jó marhát nevel. A Túr vizében sok halat és rákot foghat. F. u. ugyanazok, kik Istvándit birják. Ut. p. Szathmár.

Kömpöcz, Pest-Solt v. puszta, Majsához keletre: 6 kath. lak.

Köncsög, Pest-Solt v. puszta, Kecskeméthez dél-nyugotra: 107 kath., 28 ref. lak. F. u. Sárközy, Dinyes, Enzsel, Szalay, Tasnády s m. t.

Königsfeld, Máramaros v. népes uj telep, Orosz-Mokrához közel: 192 romai, 6 g. kath., 7 evang. német lakossal.

Königshof, vagy Királyudvar, Kőbányához tartozó régi várkastély, Moson vmegyében, s főhelye a szent-kereszti cisterc. apátság uradalmának.

Königsgnade, Krassó v. német falu, Temes vmegyéhez közel: 547 kath. lak., s kath. paroch. templommal. F. u. a kamara.

Königsthal, Máramaros v. népes uj telep, A. Nyéresházához közel: 149 romai német, 36 g. kathol. orosz lak, és sóbányákkal. Mind ez illyen telepek lakosai többnyire kir. kincstári favágók és bányászok.

Könyök, Nyitra vm. tót falu, Nyitrához egy kis órányira, a pozsonyi országutban, kies vidéken. Számlál 175 kath., 7 zsidó lak. Földe dombos és lapályos; szőlőhegye, erdeje derék; rétei jók. Ékesíti a földesuraságnak Uzovich Jánosnak csinos kastélya, mellyhez nagy kiterjedésü gyümölcsös és mulató-kert tartozik.

Köpcsény, németül Kittsee, német-horvát mv., Mosony vmegyében, igen kies róna vidéken, Pozsonyhoz 1 órányira, saját postahivatallal, 1500 kath., 360 zsidó lak. Van itt kath. paroch. templom, synagóga, nagy vendégfogadó, uraságí várkastély sánczokkal körülvéve, fáczánkert, serfőzőház, jeles uradalmi birkatenyésztés és schweiczi tehenészet, több vizimalom. A lakosok birnak $106^{6}/_{8}$ telek után 438 h. másod, 1964 h. harmad, 600 hold negyedik osztályu szántóföldet, 344 h rétet, s főleg lovakat tartván, erősen fuvaroznak Bécsbe s Ausztriába. A város feje h. Eszterházy egyik uradalmának, mellyhez még Horvát-Jarndorf, Körtvélyes és Edlsthal faluk tartoznak. A Naszvady család is bir Köpcsényben egy udvartelket. E város hajdan királyi mezőváros volt.

Köpösd, Nyitra vm. tót falu, Semptéhez dél-nyugotra $1^{1}/_{2}$ órányira, egy kellemes környéken. Számlál 875 kath., 3 zsidó lak. Van benne:

Digitized by Google

kath. paroch. templom; több ékes uraságí lakások és kertek. Szántóföldje sok és termékeny; rétei szépek; azonban fában szükséget szenved. Fő birtokos b. Orczy György. Ut. p. Szered.

Kis-Köre, magyar falu, Heves vmegyében, rónaságon, ut. p. Kápolna. Lakja 1420 lélek, r. kath. paroch. szentegyházzal. Határa 7000 hold, mellyből szántóföld 960 h., a kaszálló ugyanannyi, a legelő 5080 hold, s ez mocsáros, miután határában a Tisza folyik. Földe gazdag termékenységü fekete, szikkel keverve. Marhatenyésztése virágzó. Majorsági birtok itt nincs. Birja a szathmári püsp.

Körmend, magyar mv., Vas vmegyében, Szombathelytől délre 3 mfld, saját postahivatallal. Fekszik a Rába vize mellett, s a várost 8 posta és kereskedő ut vágván keresztül, ezért kereskedése élénk. Lakja 1700 kath., 813 ref., 400 evang., 10 óhitü, 480 héber, kath. ref. és evang. anyatemplomokkal, synagogával. Van itt nagy sóház, 2 vendégfogadó, gyógyszertár, több boltok. Ékességére szolgál hg. Batthyáni Filep pompás várkastélya, a hozzá tartozó 95 hold terjedelmü igen szép angolkerttel, melly a herczeg szivességéből a közönségnek is nyitva áll. A város határa kies és termékeny, s kár hogy a Rába és Pinka kiöntései néha kárositják. Körmend feje hg. Batthyány Filep egyik uradalmának, melly többek közt szép erdőségekkel bir.

Körmend, puszta, Somogy vmegyében, közel Kadarkuthoz. Határa 1794 hold. Szép és jó földe mindent megterem; bikkes erdeje 600 holdat foglal el. Birja Nagy Mátyás ur.

Körmöcz, (Cremniczium, Kremnicz), Bars m. első bánya és igen régi királyi város, egy hegyektől körülvétetett mély és szük völgyben. Beszterczebányától 3, Selmecztől 5 mfldnyi távolságra. Mikor épitették először, az nem tudatik, de annyi bizonyos, hogy már Kálmán alatt királyi várossá lett, a mint ez az 1-sö Károly 1342-ben Visegrádon kiadott oklevelébőt látható; mostani szabadságát pedig 1-sö Károlynak az 1328-dik esztendőről köszönheti, ki a várost körülbelől 2 mfldnyi kiterjedésü földdel ajándékozá meg. Levéltárában, melly egyébiránt sokat szenvedett, 2 igen régi oklevelet találni, az egyikben Likava várából segéd seregek kérettetnek 1129-ben, a másik a II. Andrástól kiadott constitutiót, vagy arany Bullát foglalja magában 1222-ről.

A belső város a várral együtt csak 39 házat számlál, s kőfallal van bekerítve. Ezen házak közül 26-nak szabad bormérési joga van, de azért tartoznak a bányamivelletésben részt venni. A külső városokban 582 ház számláltatik. Nevezetesebb épületei: a vár, régi góth izlésü templomával együtt; a város pompás kath. paroch. szentegyháza, két rézzel fedett, s gazdagon megaranyozott tornyával; a Lippay esztergomi érsektől 1634-ben alapitott Franciskanus templom és monostor; a bányászok kórháza; az ev. szentegyház; a városháza; a bányatisztség házai; a pénzverőház; a primás kastélya. Továbbá említést érdemlenek még a piaczon lévő sz. háromság ékes oszlopa; ugyanitt az ugró kút; a nagy csatorna, melly egy hegy gerinczén általfolyván a város minden házait friss forrásvizzel bőven ellátja.

A városi magistrátuson kivül helyet ád a bányász-törvényszéknek, a pénzverő-, bányász-, igazgató-, erdőszségi királyi hivataloknak; egy kath. gymnasiumnak, mellyben a piaristák tanitanak; normalis oskolának; leánynevelő-intézetnek, 4 köz kórháznak.

Lakosai 5052, u. m. 4251 kath., 801 evang. mennek, s nyelvökre nagyobb részt németek, kevesebb tótok. Fő életmódjuk a bányászság, kézi

Digitized by Google

mesterségek, kereskedés, fuvarozás s a t. Készitenek itt közönségcs, és finomabb kalapokat, különféle böröket, asztalkendőket, abroszokat, és más gyapot szöveteket, bánya-köteleket, csipkét, húrokat. Van egy jó kőedény-gyára, a pesti k. egyetemnek jeles papirgyára, melly gép-papirt is készit. Ezenkivül a rézmüvesek, kolompárosok, lakatosok, harangöntők, késcsinálók felette számosak. Fő dísze azonban Körmöcznek gazdag arany- és ezüst-bányáiban áll, melylyek ezelőtt kivált nagyon jövedelmeztek; mert 1780 előtt, és után csak 12 esztendő alatt az itt veretett arany és ezüst pénzt 48 milliomra lehet becsülni, ide nem számlálván $11\frac{1}{2}$ marka aranyat, 1500 marka ezüstöt, melylyek hónaponként Bécsbe küldettek az odavaló aranymüvesek és dróthuzók számára. A jelenlegi bányanyereség egyre másra véve esztendőnként nem tesz többet 2 mázsa aranynál, s 14 mázsa ezüstnél; e mellett ásatik még kevés réz és vas, ón, piskolcz; továbbá vitriolt főznek mintegy 400 mázsát. — A bányákon kivül van itt egy olvasztóház (Scheidgadn), mellyben az arany különöztetik el az ezüsttől, s 18 érczzuzó és mosószin. Ezekben az ércz porrá töretvén, s vizzel felelegyíttetvén, csapinósan, s mozgatható állásban függő táblákra letöltetik, melly alkalommal az arany és ezüst mint nehezebb testek fenékre szálnak, a más részek pedig a táblákról lefolynak. A leszáltat kis teknőben ujra megmossák s megrázogatják, és ugy adatik azután az olvasztó színekbe. — Mind ezen érczczel bánó házak erőmüveit s gépelyeit egy vizcsatorna tartja mozgásban, melly Thurócz vármegyében roppant költséggel 2 mfldnyi távolságról vezettetett ide.

Körmöcz városa földesura a stubnai és turcseki uradalmaknak, mellynek roppant erdőségeit a bányász kamara használja, s esztendőnként 40,000 ölet szolgáltatnak.

Körmöcske, (Kremnicska), tót falu, Zólyom vmegyében, rónán, a selmeczi országutban, ut. p. Besztercebánya. Földe agyagos homok, mindenre alkalmas; van 16 urb. telke és földesuri majorsága. Lakja 218 ev., 49 kath. Határát a Garan vize hasitja. Birja a Rakóvszky család, kinek itt szép kastélya van, és a Radvánszky család.

Körmöcske (Ó), Bars m. tót falu, Sz. Kereszthez $\frac{1}{2}$ mfld: 308 kath., 3 evang. lak. Van jó legelője, makkos erdeje, káposztás-, gyümölcsös-, komlóskertje. F. u. a besztercei püspök.

Körmösd, puszta, Bihar vmegyében, Keresztszeg-Apáti mellett. Határa 5635 hold, hol 3 fordulóban van 1500 h. szántó, 3 tagban levő tanya és akolkertek területe 120 h., kaszálló és legelő 4015 hold. Fekete földe gazdag termékenységü; rétjei kövérek, de a mocsárok miatt juhok nem igen szaporodhatnak. Ellenben az uraság itteni gulyája egész Európában nevezetes; s innen Oroszországba is vitetnek bikák egy-egy 400 pft., anyatehenek 40—50 aranyakért. A tehenek többnyire hosszu fenálló fehér, vékony szarvuak, mellyeknek végeik idomzatosan feketék; fejük kurta és csaknem háromszegletes, nagy kiülő bogár fekete szemekkel; nyeldeklőjöknél kezdődő pötyögőjük térdekig leér; vastag lábaik igen fényes körmökkel, mély és kerekded hasuk, széles elejük, s szinte bámulásra méltó széles keresztcsontjaik, vizmértékes hátuk felette nagy erőre mutatnak, s nagyságra nézve jó középszerü ökrökhöz hasonlíthatók. Birtokosa a pusztának gr. Csáky Petronella assz., ki a gulyán kivül, híres mangalicza-sertésfajokat is tenyésztet.

Apácza-Körmösd, Pozsony

Digitized by Google

m. tót falu, Királyfalvához közel: 200 kath. lak. F. u. gr. Pálffy Ferencz.

Pap-Körmöcd, Pozsony m. tót falu, Királyfalvához közel: 258 kath. lak. F. u. gr. Pálffy Ferencz.

Környe, vegyes magyar-német falu, Komárom, most Esztergom v.-megyében, Tatától $^{12}/_{16}$, ut. p. Neszmélytől $1\,^{10}/_{16}$ állomásra; határa dombos és dél-keletnek homokos; keleti része nagyobb részt erdőség, de a Kapcsi hegy alatt a zsemlyei határig, továbbá a falu alatt és a síkvölgyi utban szép térségei is vannak. A határ a helységtől inkább keletnek terjed, s ez oldalon Zsemlye, Majk; délről Kecskéd, Kömlőd, nyugotról Kis- és Nagy-Tagyos, puszta Patár; éjszakról Bánhida és a síkvölgyi puszta határozzák; kiterjedése 6140 hold körül. A határ nyugoti részén keresztülfolyik a Dad felől Kecskéden átjövő Altalér a falu alatt nagy halastavat képezvén, mellynek felső végén derék töltés oltalmazza a falu felett kiterjedő rétséget; van itt jól épült kétkerekü fölülcsapó vizimalom. Van két szőlőhegye, egyik kisebb mindjárt a falu felett, másik a kömlődi határszélben. Az urbéri telkek száma tabella szerint $33^3/_8$-ra megy; telkes van 78, házas zsellér 48, házatlan nemes család 1, összes népessége 937 lélek, kik 84 ref., és 3 zsidót kivéve, r. katholikusok; anyaegyházuk 1741óta állván fen, hová kebeleztetnek a tagyosi puszták. F. u. gr. Eszterházy Miklós. Nagy kiterjedésü fundamentomok, számos régiségei, ugymint: áldozó oltárok, kőkoporsók s a t., mellyek itt időnként napfényre jönnek, mutatják, hogy itt hajdan nagy kiterjedésü romai városnak kellett lenni, miként hivatott azonban, annak sem a talált kevés számu felirásokban, sem a régi irokban nyomára nem akadhatni, némellyek azt Quiriniumnak szeretik állitani.

Kis- és Nagy-Környe, Békés v. népes puszták, Körös-Ladányhoz éjszakra $1\,^1/_2$ órányira feküsznek.

Körösm, Zemplén v. magyar falu, a Hernád és Sajó vizek összefolyásánál: 460 kath., 7 zsidó lak. Szántóföldje 901 hold, s igen termékeny. Van vendégfogadója, legelője, rétje, erdeje. F. u. az alapitv. kincstár. Ut. p. Miskolcz.

Körös, Gömör v. magyar falu, Rosnyóhoz dél-nyugotra $1\,^1/_2$ órányira: 60 kath., 174 evang., 200 ref. lak. Határa ámbár hegyes, de mégis termékeny. Szenet éget. F. u. a Mariássy nemzetség.

Kis-Kőrös, népes mv., Pest-Solt vmegyében, homokos rónaságon, ut. p. Vadkert 1 óra. Határa, ide nem értve a pusztákat, 12,507 hold és 142 □ öl, holdját 1200 □ ölével számitva. Ebből szántóföld 2579 h. 439 □ öl, kaszálló 1930 h. 206 □ öl, szőlőskert 746 h. 589 □ öl, legelő 4041 hold, futó homok 295 h. 1072 □ öl, mocsár és vizállás 1996 hold, beltelek 919 hold és 36 □ öl. Ebből ismét urbériség: 1963 h. szántó, 912 h. kaszálló; egyház és város szántóföldje 379 h., kaszállója 516 h., majorsági szántó 236 h. és ugyenannyi kaszálló. Hanem majorsági puszták többen tartoznak ide, mint: Tazlár, Kaskantyú, Czebe, Tabdi, Csengőd és Kis-Bócsa, mellyek összesen 42,510 holdra terjednek. Földe nagyon homokos, melly főleg csak rozsot és burgonyát, de tiszta buzát és tavaszit györen terem. A szarvasmarha- és birkatenyésztés jó karban áll. Terjedelmes szőlőiben kerti hort, de sok gyümölcsöt termeszt. Lakja 5560 ágostai, 257 rom. kath., 223 héber. Az ágostaiakat Vattay János telepitette ide a mult század első tizedében, Nyitra, Nógrád, Hont vmegyéből és Pestnek váczi járásából; s ezért ezek tót eredetüek, de ma már a legöregebbeket kivéve, mindnyájan

Digitized by Google

beszélnek magyarul. A katholikusok mind magyarok. Urbéri egész telek 70 találtatik, továbbá 233 mesterember és 959 zsellér. Van itt egy igen nagy ágostai templom, 4 osztályu derék iskolával, és egy kath. szentegyház; végre határában 4 mocsáros tó. Kis-Kőrösi birják a Vattay nemzetség leányágu örökösei, u. m. gr. Teleki Auguszta, gr. Teleki Zsófia, Kubinyi András, László árvái és Petronella; b. Podmaniczky Carolina és Kubinyi Borbála, Sós Ágoston, Sós János ör., id. Pázmándy Dienes, és ifj., Sós Jánosné, id. Okolicsányi János ör., Okolicsányi József, Beniczky Márton, Szabó János, Kis Ignácz, Vörös Pál, Meskó József, Rutkay Károly, Marsó András, Poós Ágoston, Tallián Gergelyné, Benedicti András.

Nagy-Kőrös, magyar város, Pest-Solt vmegyében, Pesthez keletre 10, Kecskeméthez 2 mfldnyire, homokos rónaságon, saját postahivatallal. A várost csaknem egészen jó vörös bort és sok gyümölcsöt termő szőlőskertek fogják körül. Roppant határa egészen róna, s hozzá még 9 puszta tartozik; sőt ezenkivül a város többet haszonbérel; a Tiszán tul pedig zálogban birja Bábocza pusztát. Földe fekete és sárga homokos, s általában minden gabonanemet jól terem. Népessége a Pestmegye által 1850-ben kiadott hivatalos táblázatban 21,006 lélekre tétetik, kik közt magyar 20,141, héber 840, göröghitü 25. Azonban a legujabb katonai összeírás csak 15,000 lakost talált mint irják, de hivatalosan közölve nincs. Ezek mintegy 1200 r. kath., 800 héber s nehány óhitüt kivéve mindnyájan reformatusok, egy ref. és kathol. paroch. templommal. Ref. lyceuma 4 tanárt számlál, s itt a népoktatás tudománya egy oktató által különösen oktattatik; evvel összeköttetésben áll egy kis példány gazda-intézet saját felügyelő vezetése alatt. Továbbá a 4 nyelvészeti osztályban a helybeli lyceum első nevendékei közül évenkint választott 3 nyilvános oktató tanit, a nemzeti iskolák 4 osztályaira ugyanannyi tanitó szinte a lyceum nevendékei közül választatván. Van itt ezenkivül 4 ref. leány, egy romai kathol. nemzeti és 1 izraelita iskola. Nevezetes épületei: az igen rógi és roppant ref. szentegyház, és a városon kivül 9000 □ ölet foglaló lovas kaszárnya. Kézmüves van 450, s ezek közt 152 csizmadia. A számos timárok különféle bőr és fontos talp készitményeiket Fejérvárra is elhordják. A körösi kofák, cseresznyeéréstől kezdve szüret végéig naponta több kocsikkal Pesten megjelenvén, közönséges gyümölcscsel, kovászos ugorkával, stb. árasztják el a piaczot. Körös határát városi polgárok és közbirtokosok birják.

Kőrösfő, Kerestveg, Sáros v. orosz falu, A. Sebeshez keletre ¾ mfld: 10 romai, 509 g. kath., 68 zsidó lak. Gör. kath. anyaszentegyház. Nagy erdő. F. u. gr. Haller. Ut. p. Eperjes.

Kőröshegy, magyar falu, Somogy vmegyében, közel a Balatonhöz, csaknem átellenben a regényes tihanyi félszigettel: 813 ref., 324 kath., 28 zsidó lak., egy kath., és egy igen régi ref. templommal. Van szép szőlőhegye, erdeje. Hogy ezen hely hajdan nevezetesebb hely lehetett, mutatják egy kolostor, és két szentegyház omladékai, és egy nagy temetőhely. Birja gr. Széchenyi Lajos. Ut. p. Szemes.

Alsó- és Felső-Körösköny, Nyitra m. két egymás mellett lévő tót falu, a Nyitra jobb partján, Nyitrától csak egy órányira délre. Az első számlál 791 kath., 37 zsidó lak., s van benne kath. paroch. templom; a második 783 kath., 14 zsidó lak. Ré-

Digitized by Google

tei jók; van erdeje és szőlőhegye. F. u. többen.

Körös-Ladány, l. Ladány.

Körös-Tarcsa, l. Tarcsa.

Körösmező (Alsó és Felső), Máramaros vmegyében, orosz-német falu, Galliczia határszélén magas hegyek és bérczek között: 506 római, 2264 gör. kath., 2 ref., 16 zsidó lak. Egy római és két g. kath. parochiával, harminczadhivatallal, sok kamarai épülettel és élésházzal. F. u. a kir. kincstár. Ut. p. Sziget.

Körösszeg, lásd Keresztszeg.

Körtvélyes, Pozson m. puszta, Vedrőd mellett: 69 kath., 6 zsidó lakossal.

Körtvélyes, Pozson m. puszta, F.-Szeli filial 32 kath. lak.

Körtvélyes, puszta, Pozson vmegyében, Csölösztő és Tejfalu közt.

Körtvélyes, (Hrussowcze), tót falu, Szepes vmegyében, Olaszihoz ¾ mfd. nyugotra: 637 kath. lak. Kath. paroch. templom. F. u. a Teőke nemzetség. Ut. p. Lőcse.

Körtvélyes, Abauj-Torna v.-megyében, magyar falu, Jablonczához északra ½ mfdnyire; 104 kath., 746 ref., 13 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Szőlőhegye nagy kiterjedésű; gyümölcse, kivált szilvája felesleges mennyiségben; erdeje, rétje elég; szántóföldje, ha jól mivéltetik, mindent megterem. F. u. hg Eszterházy. Ut. post. Rosnyó.

Körtvélyes (Alsó), Zemplén, vmegyében, tót-orosz falu, az Ondava mellett, ut. post. N.-Mihályhoz 2 órányira: 487 római, 204 g. kath., 7 evang., 32 zsidó lak. Kath. paroch. templom. 1036 hold szántóföld. Malom és erdő. F. u. Szirmay és Okolicsányi.

Körtvélyes (Felső), Zemplén vmegyében, tót-orosz falu, Homonnához északra 2 órányira: 299 római, 188 g. kath., 18 zsidó lak. Kath. paroch. templom. 802 h. szántóföld. F. u. gr. Csáky László örökösei.

Körtvélyes, Máramaros vmegyében, orosz falu, a Tisza völgyében: 5 római, 630 gör. kath. lak., s anyatemplommal. F. u. többen.

Körtvélyes, (Eltendorf), német falu, Vas vmegyében, a gréczi országutban, ut. post. Rába-Keresztur. Lakja 164 kath., 640 evang., anyaekklézsiával. Van jó szántóföldje, szőleje, erdeje, sok gyümölcse. Birja h. Batthyáni.

Körtvélyes, Szathmár vármegyében, magyar falu, ut. post. Piskolt és Mihályfalva közt, Bihar vmegyébe beszegülve: 9 római, 498 gör. kath., 1132 ref. 46 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemplommal. Határának egy része homok, más része a legjobb fekete föld, melly szép buzát, tengerit, árpát, dohányt terem; két növendék erdeje derék. F. u. a Güthy nemzetség, Szlávy, Tódor, Becsky, Irinyi, Nagy, s m.

Körtvélyes, (Hrussovan), Nyitra m. tót falu, a Nyitra vize mellett: 472 kath., 17 zsidó lak. Földei termékenyek, rétei különösen jók. F. u. többen. Ut. p. N.-Tapolcsán.

Körtvélyes, (Pama vagy Pammern), horvát falu, Moson vmegyében, Pozsonhoz 2 órányira, 780 kath. lak., paroch. templommal, 6 kerekű vizimalommal a Lajtán. Róna határa termékeny, s a lakosok 94% telek után birnak 2178 hold szántóföldet, 342 h. rétet; inkább lovakat mint ökröket tartanak. Földesura h. Eszterházy, de nemes udvarokat birnak itt a Zsitvay és Naszvady örökösök is. Ut. post. Köpcsény.

Körtvélyes, (Alsó és Felső), 2 puszta, Fejér vmegyében, Szent-Miklóshoz ½ órányira, termékeny róna határral, nagy juhtenyésztéssel.

Körtvélyes, (Felső és Alsó),

Digitized by Google

derék puszta, Komárom most Esztergom vmegyében, Tatától délre 2 mfd. Ez utóbbi helység erdőség, részei a Nyergeshegy, Menyasszony, Erősagy és Vizesbükk. Felső-Körtvélyesnek van majorsága, mellyben váltó-gazdaság és juhtenyésztés üzetik. Téresfekvésü szántóföldei, kevesebb erdősége határoztak ezen mintegy 3400 holdból álló egy taggá vált két pusztát, délről Kapberek, nyugotról Sikvölgy, Bánhida és a csákányi puszta. A váltógazdaság 8 dülős, mellyeknek veteményezési rendszere e következendő: 1 kapáló, közönséges kolompér, 2 árpa vörös-herével, 3 vörös here, 4 vörös-here, 5 buza, 6 bükkönyös zab takarmánynak, 7 rozs, 8 zab; a jármos ökrök istállón tartatnak zöld takarmányon, melly egy külön apróbb táblákra felosztott dülőben termesztetik és kukoriczából, őszi tavaszi rozsból és bükkönyből áll. Megjegyzést érdemel, hogy a fekvés magassága miatt a tengeri itt meg nem érik és a vegetatió a helység tövében fekvő vidékekhez képest közönségesen 8—12 nappal hátramarad; van itt még terjedelmes gyümölcsös kert is, leginkább nyári gyümölcs termesztésre intézve. F. u. gr. Eszterházy Miklós.

Kösse, Pozson m. puszta. Itt van a só lerakóhely. Nádszegh filial. 137 kath. lakossal.

Kőszeg, németül Güns, királyi város Vas vármegyében, Sopron vmegye szélén, a Gyöngyös vize mellett két hegy közt, igen kies vidéken, Sopronhoz délre 4 mfdnyire. Jelenleg Kőszeg csinos és iparkodó városaink jelesebbjei közé sorozható. Népessége 6823 lélek, kik közül polgár 520; vallásukra nézve $^2/_3$ részben r. katholikusok, $^1/_3$ részben ágostaiak; nyelvet illetőleg többnyire németek, jóval kevesebb magyarok. Házak száma 667, nevezetesb épületei az igen régi kath. paroch. templom, a jesuiták volt szentegyháza és collegiuma, melylyet most a sz. Benedek szerzetesei birnak; a város végén Eszterházy herczeg vára, melly egész uradalomnak ad nevet; az ágostaiak is birnak egy anyatemplomot, mellyben a magyarok számára minden negyedik vasárnap magyar isteni tisztelet tartatik. Határának kiterjedése az 1845-ki felmérés szerint 10,012 hold (1200 □ ölével) és $1165^2/_{12}$ □ öl, mellyből belső telek 104 h., $502^9/_{12}$ □ öl, kert 133 h. $338^8/_{12}$ □ öl, szántóföld 2460 h. $810^2/_{12}$ □ öl, szőlőhegy 824 hold $82^2/_{12}$ □ öl, végre erdő 5004 hold. Van itt egy kath. kir. gymnasium, mellyben most a sz. Benedek szerzetesek németül tanitják a tudományokat; 2 nőnevelő-intézet; hangász-egyesület; árvaház, melly az alapitók után Kelcz és Adelfi néven ismeretes, s hol 60 árva nyer ellátást; derék polg. kórház 40,552 f. $33^6/_8$ kr. alaptőkével az épületen kivül, s még más két kóroda. Lakosai a városnak a kézmü-ipart szorgalommal üzik. A mesteremberek száma 426, kik 1847-ben 439 legénynyel és 148 inassal dolgoztak. Találtatik ezek közt 90 posztós is, kik közül azonban csak 50 dolgozik maga kezére, a többiek bérben munkálkodnak amazoknál. Van itt még egy részvényeken alapuló nagy posztógyár, és egy kisebb kőedénygyár. A városnak Ausztria és Stájerország szomszédságábani fekvése, s azon körülmény, hogy 5 főországutvonal vágja keresztül, a kereskedést igen élénkké teszi, s a nagyobb kereskedők száma 46. Megemlitendő még a postahivatal és egy takarék-pénztár. Egyébiránt a lakosok a föld és szőlőmüvelést is nagy terjedelemben üzik, különösen jeles fejér bort, sok gyümölcsöt, ezek közt híres baraczkot, gesztenyét termesztenek. — Mikor kezdték Kőszeget épiteni, az bizony-

Digitized by Google

talan, de hogy a magyarok kijövetele után Henrik bán, s ennek fia János nádor szállották meg, az kitetszik I. Károlynak 1328-ban kiadott leveléből. 1336-ban ugyancsak Károly megparancsolá a lakosoknak, hogy a várost sánczokkal és árkokkal vegyék körül, s ezért 16 esztendőre minden adótól felszabaditá őket, melly kiváltságot I. Lajos is megerősitett 1343-ban, I. Ferdinánd pedig 1532-ben kitüntetett vitézségeért mind szárazon, mind vizen a vámtól feloldotta. Királyi város lett 1649-ben. — 1445. III. Fridrik megszállván elfoglalta, de Mátyás királytól roham által visszavételett, melly alkalommal a város sokat szenvedvén, a király öt évre minden adótól felmentette. De legnagyobb dicsőségére válik a városnak az 1532-ki vitézül kiállott török ostrom. Ugyanis a mondott évben Soliman, mint Zápolya pártfogója, Bécset, s evvel együtt Németországot is megakarván hódítani: 300 ezer emberrel, s ugyan annyi szász ágyuval Fejérvárról megindult, s Pápán és Sárváron keresztül jul. 3-kán Kőszeg falai alá érkezett. Ibrahim nagyvezér a várost mindjárt körülvétetvén, azt feladatni kérte: de a vitéz Jurissich Miklós magát oltalmazni utolsó csepp vérig elszánta. Mellynélfogva Ibrahim mind a várát, mind a várost lövetni kezdetvén, az ejtett réseekbe egyszerre ostromot parancsolt, hanem ez, ámbár több izben megujittatott, mindazáltal a vitéz magyaroktól mind annyiszor visszaveretett. Igy 25 nap alatt 19 véres rohamot állott ki a rettenthetlen Kőszeg. Utóbb is a török saját roppant veszteségén megrémülve, Kőszeg alól vérengező pusztitások közt eltakarodott. Az ostromlottak naplójából, melly a városi levéltárban szemlélhető, világos, hogy az egész városban és várban nem volt több 1000 férfinál, 1800 asszonynál, és 2300 gyermeknél. A férfiak közül 418-an estek el. 1621-ben Bethlen hadai ostromlák; 1705-ben pedig a kuruczok felgyujtván a külvárosokat, egyszersmind kirablották, a midőn 120 lakos veszett el. 1777-ben nov. 29-kén 200 ház égett le a herczegi várral s gr. Sigraynak 30000 kötetni könyvtárával. 1809-ben máj. 30 nov. 20-kig franczia seregek tanyáztak itt.

Kőszeg, (Kisak), Sáros vmegyében, tót falu, a Hernád mellett: 113 kath., 258 evang. lak. Erdeje roppant és szép. Az itteni kath. fil. egyházban van egy harang, melly igen szép hangjáért nevezetes. F. u. Kassa. Ut. p. Bóki.

Kőszeg-Remete, lásd Remete.

Köszörülő, Abauj vmegyében, puszta, Göncz fil. 5 kath., 20 zsidó lakossal.

Köszvényes, magyar falu, Zala vmegyében, 120 kath. lak. Ut. post. Szalabér.

Köszvényes, vagy Kuszüs, oláh falu, Bihar vármegyében, Belényeshez $1\frac{1}{2}$ mfd., 568 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Urb. szántó 532, rét 266, majorsági erdő 1831 hold. Földe a lapályban igen termékeny, a dombos rész sovány fejéragyag. Vize a Feketc-Körös. Birja a váradi görög püspök.

Kötegyán, magyar falu, Bihar vmegyében, Szalonta és Sarkad közt, lapályos rónaságon, 1665 ref. lak., s anyatemplommal. Posta helyben. Határa mintegy 7000 hold, mellynek nagyobb része erdő, továbbá mocsáros erek és vizállások, mellyek sem legelőnek, sem kaszállónak nem használhatók. Folyóvize az Ó-Gyepes és Uj-Gyepes, mellyek több erekben szaladják át a határt, s árvizzel elboritják. Urbéri birtok csak 487 hold, s az elkülönzött legelő 900 h. Főelelme a szarvasmarha- és sertéstenyésztés.

Digitized by Google

Birják gr. Rhédey Ádám, Ferencz, és b. Radák Istvánnő egyenlő részben.

Kőtelek, magyar falu, Heves vmegyében, a Tisza jobb partján, árvizes lapályos helyen, ut. postája Szolnok, vagy tul a Tiszán Bánhalma még közelebb. Lakosa 1200, kik kevés zsidót kivéve r. kath. derék anyatemplommal. Határa 11,000 h., mellyből 2000 h. szántó, 2000 h. kaszálló, 7000 h. pedig közlegelő; de a szántóföldek fele részét, a kaszállót és közlegelőt azonban a Tisza árja általában elönti és haszonvehetlenné teszi, mellynélfogva itt sok a tó és mocsár, s a Tisza ezenkivül két nádas szigetet kanyarít. Urbériség szántó kaszállóval együtt 2500 hold; majorsági szántó 500 hold. Földe nagy részben szikes, buzát, rozst, árpát, zabot terem, de tengerit nem akar. A szarvasmarhatenyésztés meglehetős, s valóban virágzó lehetne, ha a Tisza szabályoztatnék. Birják: b. Baldachi Antal, gr. Szapáry József, gr. Eszterházy Mihály, Almásy Ignácz, Halasy József maradékai, Frájzájzen István, Almásy István, Hellebront Gáspárnő, Sághi család.

Köteles, puszta, Bihar vmegyében, Debreczenhez 1 mfdnyire. Határa 6000 holdra terjedvén, nagyobbára gazdag szántóföldekből áll. Birják Szoboszló városa, és igen számos nemesek és hajdúk.

Kötöny, puszta, Pest-Solt vármegyében, határos Halas várossal, Pirtó, Tázlár, Bodoglár, és Harka pusztákkal. Kiterjedése 10,000 hold, mellynek harmada sivány homok. Többire nézve lásd Vadkert leirását.

Köttse, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. post. Szemes 1 óra, 400 kath., 673 ágostai, 150 ref., 100 zsidó lak., ágostai anyatemplommal. A reformatusok, a csepeli anyához tartoznak; synagóga. Ágostai német lakosai annyira elmagyarosodtak, hogy a vármegyétől magyar urbariumot kértek, mivel a németet nem értették. Földje mindent meglehetősen terem; szőlőhegye van. Többen birják.

Kővág, oláh-tót falu, Bihar v.-megyében, Váradhoz északkeletnek $2^3/_4$ órányira, hegyektől körülövedzett dombos de forrásos helyen, 126 tót r. kath., 300 görög kath. lak., s anyatemplommal. Határa 1381 hold, mellyből urb. szántó 446, rét 162, legelő 40, szőlő 40, bokros 26; majorsági szántó 90, rét 155, bokros 50, szőlő 106, erdő 266 hold. Földét illetőleg két rész sovány, egy rész feketc agyagos; egy részen a tavaszi inkább, más része pedig forrásossága miatt esőzések idején haszonvehetlen. Birja a gr. Csáky család.

Kővágó-Szőlős, magyar falu, Baranya vmegyében, a Mecsek hegysor déli oldalában, honnan a kilátás a dél felé terjedő síkságra, távolabb a harsányi, gyüdi és szlavoniai hegyekre, leirhatlan szép. Ut. post. Pécstől nyugotra 1 órányira. Határa $3586^6/_8$ hold, mellyből urbéri beltelek 74, szántóföld 956, rét 343, szőlőhegy 335, legelő 334, erdő 1476 hold. Földje vörös agyag és kövecses; terem rozsot és kukoriczát. Bora hires. Nyugot és északról a Mecsek ormaitól környezve, fris forrásokkal bővelkedik. Terjedelmes kőbányája igen kapós és jó malomköveket ad. Lakja 891 katholikus, paroch. templommal. Birja a pécsi káptalan.

Kövecses, magyar falu, Gömör vmegyében, felülről a Kerepeczi pusztával, alólról Recske helységgel határos, rónaságon fekszik, ut.post. Tornallyától a Putnok felé vivő országút két oldalán, reformatus templommal. A lakosok száma 160, kik közül róm. kath. 7, ref. 140, evang. 13; mindnyájan eredet szülte magyarok. Van $3^1/_8$ urbéri telek, majorsági jobbágy 4,

Digitized by Google

majorsági telek 19⅜, zsellér 14, lakó 3; erdő 128 hold. Szántóföldje mindent bőven terem; rétje sok és jó takarmányt ad, ollykor egy rész a Sajó vize által elöntetik; a lakosok a szarvasmarha-tenyésztést s hizlalást üzik. Birják Danes, Abaffi, Lukács urak.

Nagy-Kövéres, derék falu, Temes vmegyében, sikságon, Temesvárhoz délkeletre 2½ mfdnyire, 1940 lak., kik közt 1890 n. e. óhitü oláh, 50 magyar r. kath., 10 reform., óhitü anyatemplommal. Urbéri határa 3939 hold 1300 □ öl, mellyből urb. belsőség 328 h. 680 □ öl, legelő 331 h., szántóföld 1863 h. 80 □ öl, rét 890 h. 630 □ öl, szorgalomföld 527 hold. Majorsági kaszálló 359 h. 1300 □ öl, kivágások 648 h. 800 □ öl, házhelyek 51 h. 1560 □ öl, szabad helyek, utak, stb. 464 h. 500 □ öl. Földe agyagos és második osztálybeli, igen jól megtermi a buzát és kétszerest; rétjei kövérek; van egy Kövéres nevü pataka. Birja a kir. alapitvány s feje egy uradalomnak, a minthogy székhelye a tiszttartóságnak.

Kövesd, magyar falu, Zala v.-megyében, a Balaton partján, 638 ref., 100 kath. lak., csinos ref. anyaegyházzal, s kath. kápolnával. Fekszik egy felemelkedett, szép kilátásu egészséges helyen. Földje, rétje kevés; erdeje van. Többen birják, s ut. post. Veszprém.

Kövesd, (Gissing), magyar falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz, délre 2¾ mfd. a sárvári országutban, 1010 kath. lak., paroch. egyházzal, vendégfogadóval. 36 egész urb. telek után van 870 h. szántóföldje, 63⅝ h. rétje, 519 hold erdeje és legelője. Ezenkivül van itt az uraságnak sok majorsági földje, erdeje, és 150 hold dézmás szőlő. Földje termékeny; bora jó; erdeje többnyire tölgy. Birja gr. Széchenyi Lajos.

Kövesd, oláhul Kujesd, oláh falu, Bihar vmegyében, a Lakságon, Élesdhez 1 mfd., 210 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Határa 3916 hold, mellyből urb. szántó 249, rét 48, szőlő 3, uraságí szántó 30, rét 50, erdő 3500 hold. Földe könnyü agyag, melly mindent megteremne, de főleg tengeri és burgonya termesztetik, mivel erdők torkában levén, a kalászos gabonát a madaraktól bajosan lehet megőrzeni. Szilva s más szelid és vad gyümölcs nagy bőséggel; az állattenyésztés is juhon és lovon kivül jó karban. Gyepes vize sok pisztrangot és rákot, az erdő pedig nagy vadakat is szolgáltat. Van különös jó mészköve, malomköve. Birja gróf Batthyáni Arthur.

Kövesd, Nógrád m. tót-magyar falu, 395 kath., 86 evang., 4 zsidó lak., nagy és termékeny határral. F.u. Baloghyak, s. t. Ut. p. Rétság.

Kövesd, Hont m. magyar falu, közel a Garannak a Dunába való ömléséhez: 656 kath. lak. Kath. paroch. templom. Tágas szőlőhegyén sok veres bort termeszt. Makkos erdeje szép. F. u. az esztergomi érsek. Ut. p. Esztergom.

Kövesd, Beregh vmegyében, orosz falu, Falucskához ½ órányira: 502 g. kath., 103 zsidó lak. Gör. kath. fil. templom. Synagóga. Erdeje derék; földe, rétje középszerü. F. u. gr. Károlyi, Komlósy, Ilosvay, Vasady. Ut.p. Nyiresfalva.

Kövesd, német falu, Baranya vmegyében, közel Vilányhoz, ut. p. Siklós. Lakja 380 kath., fióktemplommal. Szőlőhegye a vilányihoz hasonló becses bort terem. Birja gróf Batthyáni Iván.

Kövesd, puszta, Baranya vmegyében, a Mecsekháton, ut. p. Pécs. Határa 3040 hold, mellyből beltelek 4, szántóföld 1030, rét 202, erdő 1204, legelő 604 hold, s mind ez majorsági

Digitized by Google

birtoka Majláth Györgynek. Lakik itt 134 lélek is, kik többnyire uraságí cselédek.

Kövesd (Kis), Zemplén vmegyében, magyar falu, Ujhelyhez délre 2 órányira, a Bodrogközben: 26 római, 7 gör. kath., 528 ref., 60 zsidó lak. Ref. anyatemplom. Szántóföldje 730 hold; szőlőhegye jó bort terem; erdeje, rétje kevés. F. u. b. Sennyei b. Fischer, b. Vécsey, Szirmai s. m.

Kövesd (Nagy), Zemplén vmegyében, magyar falu, 201 római, 131 g. kath, 615 ref., 41 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Szép szőlőhegy. Van itt egy sziklahegyre épült régi vár is, melly 1673-ban rontatott le, és 763 h. szántóföld. F. u. b. Fischer, kinek itt kastélya van, — és Szirmay.

Mező-Kövesd, szabadalmas m. v. Borsod vmegyében, Miskolcztól délre $2^{8}/_{16}$ állomásnyira, sik térségen a pest-miskolczi országutban, saját postával ellátva. Egész határkiterjedése 14,990 hold. Ebből 890 h. belső telek és kert. 7969 h. szántóföld, 1956 h. kaszáló, 385 h. szőlő, 3482 hold legelő, 308 h. kenderföld. Az egész határt régenten különös kiváltságos levél mellett, mellyben a város szabad királyi mezővárosnak neveztetik, később pedig 1784-ben a fels. királyi kincstárral kötött örökös szerződés szerint maga a közönség birja. Van pedig 209 egész telek, mellyből dominicalis föld nevezet alatt 19 egész telket a nemesek, a többi 190 egész telket az adózók használnak. Azonban a patronatusi, korcsmai, mészárszéki, vásári s bolti királyi haszonvételek jogát a k. kincstár gyakorolja. A határ felsőbb részén néhol dombos emelkedettebb, közben völgyes nyirkos földü térség; a közép és alsó részen róna, itt-ott szikes, másutt vizenyős, leginkább agyagos föld. A trágyázást általában megkivánja, s a nélkül silány termékenységü. Főterméke a kétszeres buza, s itt a tiszta buza is kevés évek mulva kétszeressé válik. Zab középszerüen, az árpa szüken fizet. Termesztetik ezenkivül kukoricza és burgonya is. Széna kevés terem, ez okból a marha-tenyésztés, bár különben szembetünő szorgalommal üzetik, csak középszerü fokon áll. Lakosok összes száma 6904, ebből 6819 róm. kath., 85 zsidó. Férfi 3208, nőnemü 3696, mind magyar ajku. Különféle hivatalt s tisztséget viselők száma, az oklevelesekkel együtt 23, kézmüves 47 mester, 9 legény, 18 inas. Kereskedő van 5. Telkes gazda 472, zsellér 411, lakó 51. Az összes lakosság közül 692 nemes, 6212 nem nemes. A r. kath. anyaegyház igen régi, s már 1332-ben fenállott, anyakönyvei azonban 1677-ben kezdődnek. Nevezetesebb épületek: egy r. kath. derék templom, sz. László király tiszteletére, egy kápolna, paplak, iskola, gyógyszertár, postahivatal; katona tisztilak, kaszárnya, diszes városház, dombos helyen az országut mellett szárnyakra épitett, kellemes kinézésü vendégfogadó, uradalmi pálinkaház, s az országut mentében több csinos zsindely-fedelü magán épületek. Takarékmagtára, mellynek alapja $228^{3}/_{4}$ köböl gabona, 18 köböl árpa, és 8 köböl zab volt, szépen gyarapszik. A határban van két kis folyó viz; Kanya folyás és Hórvize vagy máskép Vérpatak, mellyen a városnak malma vagyon. Az ugy nevezett Vén-forrás a legszárazabb időben is semlyékes. A határ alsóbb részén kitetszőleg keresztülvág a regényes Csörszárka. Országos vásár esik M.-Kövesden 4, u. m. sz. József, sz. László, sz. István király, és Seraf. sz. Ferencz napok előtt, mindenkor hétfőn. Baromvásár vasárnap kezdődik, kirakó vásár ünnep közbe-jöttével kedden tartatik. Heti vásárra, melly

Digitized by Google

csötörtökön lenne tartandó, most keres a város szabadalmat: azonban főkép élelembeli s némelly anyagok és eszközök árulása a város piaczán mindennapos. A város birtokosa tulajdonképen a felséges királyi kincstár, azonban örökös szerződés mellett a város maga magát birja.

1744. M. Kövesd és Tard között határper folyt. M. Kövesd hajdan egészen szabad volt, mint ezt Ulászló, I. Mátyás s Mária levelei, és a városnál most is meglevő több rendbeli irományok bizonyitják; s lakosai nemcsak vámot schol sem fizettek, hanem pereiket is tulajdon tanácsuk itélte el, s onnan csupán a diós-győri várparancsnoksághoz feljebbeztek.

Rába-Kövesd, magyar falu, Vas vmegyében, a Rába mellékén: 190 kath., 14 evang., 15 zsidó lak., jó rétekkel. Birja Végh István volt koronaőr örök. Ut. p. Szombathely.

Kövesdomb, Abauj v. puszta, Göncz fil., 8 kath. lak.

Kövesegyháza, oláhul Szelistye, oláh falu, Bihar vmegyében, Váradhoz éjszak-keletnek 4 órányira, hegyektől övedzett völgyben: 326 g. kath. lak., s anyatemplommal. Határa 416 hold, mellyből urb. szántó 42, rét 14, majorsági rét 80, erdő 200, közlegelő 40, szőlő 40 hold. Földe sovány; esőzéskor a tengerit jól megteremné, de a közel levő Rézhegyben tanyázó vadsertések pusztitják. Gyümölcse sok. Birják: Fényes János, Miskolczy Imre, Feltóthy Józsefnő, Domokos Zsigmond, Szodoray Farkasnő.

Köveskálla, magyar mv, Zala vmegyében, a Balatonhoz csak 1 órányira, ut. p. Veszprém. Lakja 728 ref., 350 kath., 24 evang., 40 zsidó, ref. anya-, kathol. fiók-templommal. Szántófölde kevés, mert határát nagy részt szőlők foglalják el, mellyek igen nemes bort teremnek. A köveskállai erdős hegy tetején 2 tavat is láthatni, mellyek hihetőleg tűzokádók torkolatjai lehettek. Fognak e tavakban igen jóizü kárászokat varsákban. Erdeje gyönyörü. Határában 2 puszta épület, és 1 puszta szentegyház romai láthatók. Kanyita nevezetü tóban, melly Kővágó-Örssel közös, sok szép nád terem; ezenkivül csikkal, vizimadarakkal bővelkedik. Tart 3 országos vásárt. Birják közbirtokosok.

Köveskut, magyar falu, Vas vmegyében, ut. p. Szombathely: 230 kath. lak. A Szegedy nemzetség birja.

Köveskut, magyar falu, Zala vmegyében, ut. p. Szalabér: 186 kath. lakossal.

Kövesliget, Máramaros vm. orosz falu, a Talabor mellett: 11 rom., 1062 g. kath., 130 zsidó lak., g. kath. anyaszentegyházzal. F. u. többen. Ut. p. Sziget.

Kövi, Gömör v. tót falu, 43 kath., 2339 evang. lak. Evang. anyaszentegyház. Termékeny föld; híres buza. A lakosok csaknem minden háznál pálinkát égetnek. Ut. p. Tornalja.

Középes, oláh falu, Bihar v.-megyében, a Rézhegy tövében, dombok közt, Margitától, melly utolsó postája, 2 mfldnyire: 430 n. e. óhitü lak., és anyatemplommal. Határa 8270 hold, mellyből szántó 320, kaszálló 280, szőlő 50, erdő 7620 hold. Az urbéri birtok 2 egész telek után tesz 650 holdat, a többi majorság. Földe silány vadvizes, leginkább rozs, tengeri, burgonya, zab terem benne. Szilvája s más gyümölcse sok. Vize egy patak, melly a Rézből fakadván, a helységen, s Papfalva falun keresztül a Bisztrába foly be. Birtokosai: Erdődy László, és Bernáth Vincze urak.

Kracsfalu, Máramaros v. oláh falu, 8 romai, 439 g. kath. lak., s anyatemplommal. A Mára vize itt veszi eredetét. F. u. 3/4 a kincstár, 1/4 a Tupicza nemzetség. Ut. p. Sziget.

Digitized by Google

Krajna, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban: 152 kath., 28 evang. lak.

Krajna, Nyitra m. tót falu, ut. p. Galgócz. Lakosi, kik közül 43 kath., 2740 evang., a hegyek közt az irtásokban széljel laknak. Kath. és evang. anyaszentegyházak. Lakosai kendert és lent termesztenek; lenmag-olajt ütnek; sok szarvasmarhát, juhot tartanak; pálinkát főznek. F. u. a csejthei uradalom.

Krajnikfalva, oláh falu, Bihar vmegyében, a Sebes-Körös völgyében, Élesdhez 1 mfld, hegyes vidéken: 225 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Van itt egy régi, terméskőből épült szentegyháznak maradványa. Saját határa kicsiny, de közös birtokát lásd Szászfalva helységnél. Birja a váradi deák káptalan.

Krajova, oláh falu, Bihar v.-megyében, hegyes vidéken, a váradi deák püspök béli uradalmában: 481 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Határa 1200 hold, mellyből 220 urb. szántó és rét, 80 majorsági, erdő szinte urasági 900 hold. Van egy kis rosz pataka, melly árvizkor malmot hajt, különben ivóvizük sincs. Sárga agyagos határa a tiszta buzát legjobban megtermi.

Krajvám, (Kuhschwanz), Szepes v. tót falu, Tepliczhez délre egy órányira: 666 kath. lak. Sok erdő, legelő. F. u. a szepesi püspök. Ut. post. Lőcse.

Krakó, Nógrád m. majorság, 10 kath., 41 evang. lak. Kisfalud puszta határában. Ut. p. Szakál.

Krakován, Nyitra m. tót falu, Pöstyéntől nyugotra egy órányira: 695 kath., 11 zsidó lak. Kath. paroch. templommal. Határa termékeny; terem buzát, rozsot, árpát, kukoriczát, makkot, s a t. F. u. a nyitrai püspök s feje egy uradalomnak. Ut. p. Galgócz.

Králik, tót falu, Zólyom vmegyében, hegyoldalban szétszórva, a tajovai völgy felett, ut. p. Besztercebánya. A föld termése silány, terem benne mégis árpa, zab, káposzta, kolompér és jó gyümölcs. A tehéntartás dicséretes és hasznos. Urbériség itt nincs, hanem a földesurnak van majorsága. Lakja 124 kath., 108 evang. Farbenicza patak hasitja határát. Birja a Radvánszky család.

Králócz, Zólyom m. tót falu, Korponához egy óra: 179 kath., 101 evang. lak.

Kralován, tót falu, Árva vm., a Vágh jobb partján, hol t. i. az Árva vize bele ömlik: 1 kath., 406 evang., 9 zsidó lak. Fekszik igen magas hegyek között. Van vendégfogadó, $6^5/_8$ sessiója, roppant erdeje, mellyben modvét, ózet lőhetni; és egy nevezetes kikötőhelye, hol minden árvai szálhajó megáll. F. u. az árvai urad. Ut. p. Rosenberg.

Kralóvecz, oláh falu, Temes vmegyében, ut. p. Rékas. Lakja 650 n. e. óhitü, paroch. templommal. Határa 2-dik osztálybeli, s van $19^7/_8$ urb. telke. Birja Dobrovolny Jakab.

Krám, Zólyom vm. tót falu, a Fekete viz mellett: 282 kathol. lak. F. u. a kamara.

Kráncsesd, oláh falu, Bihar vmegyében, Belényeshez 2 mfld, hegyes vidéken: 320 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Van itt 470 hold urb. szántó és rét, 141 h. legelő, majorsági szántó és rét 130 h., erdő, mellyből a lakosok fajzást birnak 320 h., közös legelő, bokros hely 239 hold. Földe a dombon ritka sárga agyag, lapálya feketc, de vizforrásos. A nők sok hagymát termesztenek. Vize a Ró patak, melly Hellód helység mellett, Hellód nevet vesz fel magára. Birják Derekasy József utódai.

Krasics, vindus falu, Vas vmegyében, a f. lendvai uradalomban, 388 kath. lak.

Digitized by Google

Kraska, Ungh v. orosz falu, ut. p. N. Mihályhoz délre 1¾ órányira: 16 romai, 334 g. kath., 5 zsidó lak. G. kath. paroch. templom. Termékeny róna határ. Erdő. F. u. Szirmay, b. Vécsey, s m.

Krassó, Szathmár vm. magyaroláh falu, a Szamos régi árka mellett, Szathmárhoz keletre 2¼ mfldnyire: 8 romai, 510 g. kath., 595 ref., 84 zsidó lak., ref. és g. kath. anyatemplommal, synagógával. Határa, melly a helységnél jóval alább fekszik, igen szép buzát, tengerit terem; szilvás s gyümölcsös kertjei nagy hasznot adnak. A Balkány és Szin patakjai a határon keresztül folynak. F. u. többen.

Krassova, Krassó v. horvát falu, ut. p. Dognácskához 2 órányira, a Karas vize mellett: 3568 kath., 34 óhitü lak., kath. paroch. templommal; nagy de hegyes, völgyes, köves határral; roppant erdőséggel; egy régi, hegyen állott vár omladékival, gyümölcsös és szilvás kertekkel; vendégfogadóval; kőbányával. F. u. a kamara.

Kraszkó, Gömör-Kis-Honth v. tót falu, Rimaszombathoz éjszakra 4 órányira: 7 kathol., 316 evang. lak. Evang. szentegyház. Határa elég tágas és termékeny; lakosai sok faeszközt csinálnak. F. u. többen.

Kraszna, Trencsén m. tót falu, az ugróczi uradalomban. Számlál 450 kath., 20 evang., 13 zsidó lak.

Krasznahorka, tót falu, Árva vm., 774 kath., 4 zsidó lak. Földe meglehetős, s jó lent terem. Gyolcskereskedés. Vizimalom. 22⅛ sessio. F. u. az árvai uradalom. Ut. postája Rosenberg.

Krasznahorka-Váralja, Gömör v. magyar mv., Rosnyóhoz keletre 1 órányira a szepesi és tornai országutban: 987 kath., 27 evang. lak., kik közt számos kézmives, kereskedő, és nemes találtatik. Kathol. anyaszentegyház. F. u. gr. Andrásy György. A várostól éjszakra fekszik régi vára, melly egy azon kevés honi lovagvárak közül, mellyek mind e mai napig épségben megmaradtak. Épült egy gyönyörü teke formáju hegy legfelső csucsára; kőfal és sáncz nélkül, csupán tornyoktól és bástyáktól ékesitve. Első épitői leghihetőbben hussiták voltak a 15-dik századból, vagy épen Krasznahorka örökös urai a Bebek nemzetségbeliek, kiktől a hussiták elvévén, csak I. Mátyástól kaphatták ismét vissza, s meg is tarták 1566-ig, a midőn Bebek György már 2-szor pártolván el törvényes királyától, Krasznahorkát Svendi Lázár cs. vezér elfoglalta, s várnagynak Andrásy Pétert helyezé oda. Később az Andrásyak hűségök miatt erdélyi jószágaiktól elesvén, pótlásul a krasznahorkai várat s uradalmat kapták meg, s mindez ideig a nagyérdemü Andrásy grófi nemzetség birja.

Krasznibrod, Zemplén vm. orosz falu, Sztropkóhoz 3 órányira: 2 romai, 470 g. kath., 6 zsidó lak., 849 h. szántóföldde, erdővel. A helységhez közel van egy basilita szerzetesek zárdája, mellyet a Drugethek alapitottak; 1765-ben pedig gr. Vandernathnő, szül. gr. Zichy asszony, Homonna, Varanó, Terebes, s a t. uradalmak birtokosa megerősitett. F. u. Szirmay. Ut. p. Orlik.

Krasznischora, Máramaros v. orosz falu, a Taraczk mellett: 8 romai, 354 g. kath. lak. F. u. többen.

Ó-Krasznó, másként Szép lak, Nyitra m. tót falu, Bars vmegye szélén: 254 kath., 5 zsidó lak. F. u. többen. Ut. p. Ny. Zsámbokrét.

Uj-Krasznó, Trencsén m. tót falu, magas hegyek közt a Kisucza völgyében, a Szileziába vivő országutban. Táplál 2430 kathol., 20 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Vendégfogadó. Határa nagy; fenyvese szép;

Digitized by Google

de földei igen soványak. F. u. b. Eszterházy. Ut. p. Csécsa.

Krasznócz, Zemplén vm. tót-orosz falu, ut. p. N. Mihály fil., 74 romai, 150 g. kath., 1100 evang., 7 ref., 30 zsidó lak. Szántóföld 414 hold. F. u. Boronkay.

Krasznyán, Trencsén m. tót falu, Varinhoz 1 fertály. Lakja 460 kath., 16 zsidó. Határa elég termékeny rozsra és árpára; erdeje derék. Van egy csinos urasági kastélya is. F. u. gr. Pongrácz, és b. Luzsinszky család. Ut. p. Zsolna.

Krembach, Szepes v. német falu, a Bialka jobb partján, közel Gallicziához: 698 kath., 16 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Két vizimalom. Sziklás, sovány határ. F. u. b. Palocsay. Ut. p. Késmárk.

Krempach, Szepes vm. orosz falu, ut. p. Lublyóhoz éjszakra 1 órányira: 61 romai, 400 g. kath., kik sok juhot és marhát tartanak. Görög anyaszentegyház. F. u. Aranyossy.

Krencs, (Krncza), Nyitra m. tót falu, N. Bossán fil., 242 kath., 238 evang., 27 zsidó lak. F. u. az Ordódy család. Ut. p. Nagy-Tapolcsán.

Kreszulya, oláh falu, Bihar vmegyében, a havasok alatt, Belényeshez $1\frac{3}{4}$ mfld, 470 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Urb. szántó 180, rét 100, legelő 70, majorsági erdő, mellyben nagy vadak is tanyáznak, 1400 hold. Földe sovány; juhot, kecskét tart; van patakja. Birja a váradi görög püspök.

Kriesfalva, Máramaros vm. orosz falu, a Talabor mellett: 681 g. kath., 25 zsidó lak., anyatemplommal, sovány földekkel, nagy erdővel, érczes forrással. F. u. többen. Ut. post. Sziget.

Kricsova, Krassó v. oláh falu, Szakulhoz $\frac{1}{2}$ órányira: 4 kath., 878 óhitü lak., anyatemplommal, termékeny szántóföldekkel: Birják Fischer, Orbók, Nákó, Szerényi családok.

Krigh, (Kreigh), Szepes v. tót falu, egy kerek hegy tövében, melly messziről igen szépen látszik: 154 kathol., 178 evangel. lak. Gyolcsszövés. Savanyuviz-forrás. F. u. többen. Ut. p. Késmárk.

Krislócz, Zemplén vm. orosz falu, 120 g. kath., 9 zsidó lak. 229 hold szántóföld. F. u. gr. Barkóczy.

Kristyán, német falu, Vas v.-megyében, a stájer határszélen: 718 kath. lak. Földe hegyes; bora jó; erdeje van. A sz. gothárdi urad. tartozik.

Kristyór, oláh falu, Bihar v.-megyében, a váradi deák püspök vaskohi uradalmában, hegyen, völgyön szétszórva: 600 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, s 9 fazekassal. Hegyes, kösziklás határa 3062 hold, mellyből szántó 600, rét 600, legelő 657, erdő 1205 hold. Ebből majorság csak 110 hold. Van egy kis patakja, s igen sovány, köves földe, melly leginkább burgonyát terem.

Kriva, tót falu, Árva vm., 663 kath., 12 zsidó lak. Földe termékeny. Sessioja 47. Gyolcsot készit, s avval kereskedik. F. u. az árvai urad. Ut p. Rosenberg.

Kriva, Sáros v. orosz falu, Richvaldhoz 1 órányira, igen erdős, hegyes, sovány vidéken: 11 romai, 200 g. kath., 7 zsidó lak. Ut. p. Bártfa.

Tót-Kriva, Zemplén vm. tót falu, Papina fil., 124 kath., 10 zsidó lak., 427 hold szántófölddel. F. u. gr. Van Dernath. Ut. p. N. Mihály.

Ulics-Kriva, Zemplén v. orosz falu, Szinna fil., 8 romai, 320 g. kath., 10 zsidó lak., gör. anyaszentegyházzal, 427 hold szántófölddel, hegyes határral. F. u. gr. Van Dernath. Ut. p. N. Mihály.

Krivány, (Kriwgani), Sáros v. tót falu, Héthárshoz nyugotra $\frac{1}{2}$ órányira, a Tarcza mellett: 870 kath.,

Digitized by Google

31 g. kath., 62 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Szép emeletes kastély. Termékeny határ, jó rétekkel, erdővel, vizimalmokkal. F. u. többen. Ut. post. Eperjes.

Krivina, Krassó v. oláh falu, Kossovához 2 órányira: 1 kath., 361 óhitü lak., anyatemplommal, nagy erdőséggel, szép urasági legelővel. F. u. Dezsánfalvi Gyika család.

Krivobara, oláh falu, Temes vmegyében, Lippához délre 5 órányira: 642 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Határa 1285 hold, mellyből urb. belsőség 40 h., legelő 110, rét 210 h., szántóföld 180 h., szorgalomföld 75 h., majorsági szántó 200 h., legelő 150 h., rét 70 h., erdő 250 h. Földe agyagos, hegyes, de azért megtermi a tiszta buzát, zabot és kukoriczát. A legelő szilvafákkal van beültetve. Birtokosa: Kapdebo Kristóf.

Krivobara, puszta, Torontál vmegyében, Kanak mellett.

Krivoklád, Trencsén vm. tót falu, Pruszkától nyugotra egy órányira: 378 kath., 7 zsidó lak. F. u. gr. Königsegg. Ut. p. Trencsén.

Krivostyány, Zemplén v. tót-orosz falu, Sztára fil., 209 romai, 205 g. kath., 24 zsidó lak., 147 hold szántóföldel. F. u. gr. Sztáray, Szirmay, Okolicsányi. Ut. p. N. Mihály.

Krivozsád, Trencsén vm. tót falu, Budovka faluval együtt a beczkói uradalomban. Van 57 kath., 235 evang., 6 zsidó lak,, kik a komlótermesztéssel foglalatoskodnak. F. u. a beczkói uradalom. Ut. p. Trencsén.

Krizse, Sáros vm. orosz falu, szinte hasonló vidéken mint Kriva, Richvaldhoz délre 1 órányira: 8 rom., 450 g. kath., 16 zsidó lak. F. u. gr. Forgács. Ut. p. Bártfa.

Kroiszek, német falu, Vas v.-megyében, Stájerország szélén, ut. p. Kőszeg: 160 kath. lak. Birja gr. Batthyáni.

Krokava, Gömör vm. tót falu, Ratkóhoz éjszakra 1 mfldnyire: 18 kath., 384 evang. lak. Hegyes, sovány határ. F. u. hg. Koburg. Ut. p. Rimaszombat.

Krokna, Arad v. oláh falu, Buttyin fil., 10 kath., 523 óhitü lak., s anyatemplommal, hegyes, köves határral.

Krompach, Szepes v. tót-német bányaváros, Szomolnokhoz éjszakra 3½ mfldnyire, kellemes völgyben: 1376 kath., 482 evang. lak., kik bányászságból, gyolcs- szövésből, méz-tisztitásból és zsindely-csinálásból keresik élelmöket. Kath. és evang. anyaszentegyház. Vashámorok. Vizimalmok. F. u. gr. Csáky nemzets. és Gundelfinger, kinek itt szép kastélya és kertje van. Ut. p. Lőcse.

Kroplivnik, vindus falu, Vas vmegyében, a f. lendvai uradalomban: 178 kath., 30 evang. lak.

Krotendorf, német falu, Vas vmegyében, a dobrai uradalomban: 178 kath., 90 evang. lak.

Krpellán, Thurócz m. tót falu, a Vágh bal-partjára, a liptói országutban: 37 kath., 282 evang., 7 zsidó lak. Határa termékeny; rétje, legelője igen jó; kőbányája van. Vannak több almás és szilvás kertjei. F. u. gr. Nyáry, és a Huszár család. Ut. p. Nolcsó.

Krsztyánfalva, (Krsztanovisza), Nyitra m. tót falu, 239 kath. lak. F. u. többen. Ut. p. Privigye.

Kis- és Nagy-Krsztenye, 2 tót falu Bars, most A. Nyitra vmegyében, a Nyitra vize mellett: 650 kath. lak., paroch. templommal, kövér rétekkel. Birják a pesti seminarium, a nyitrai káptalan, s mások többen.

Krtócz, Nyitra m. tót falu, 160 kath., 5 zsidó lak. F. u. gr. Berényi, s a t. Ut. p. N. Ripény.

Krucsó, tót falu, Zemplén v.-megyében, közel Varanóhoz, ut. p. Eperjes. Határa 920 hold, mellyből

Digitized by Google

beltelek 41 h., szántóföld 581 h., rét 295 h., mellyből $6\frac{3}{8}$ telkes és 10 zsellér bir 150 h. szántóföldet, 60 h. rétet, 40 h. legelőt, a többi majorsági birtok, s tulajdonosai: Szögyényi Ferencz, Dienes István, és Fáy testvérek. Földe ollyan mint Komaróczé, de lakosai szegényebbek. Szögyényi Ferencz ur kertjét a hegyoldalban szőlővel ültette be. Lakja 260 romai, 35 g. kath., 2 evang., 25 zsidó, kath. fiók-templommal, Szögyényi és Dienes urak kőházaikkal. Határát a Tapoly nedvesíti.

Krucsó, Sáros v. tót falu, Kapronczа fil., 95 kath., 119 evang., 8 zsidó lak. F. u. Fekete családb. Ut. p. Bártfa.

Orosz-Krucsó, Zemplén vm. orosz falu, Turány fil., 296 g. kath., 10 zsidó lak. Görög templom. 542 hold szántóföld. F. u. Banó.

Krushevlya, Bács m. német falu, Zombortól éjszakra $2\frac{1}{2}$ mfld, 921 kath., 8 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Földe róna, s nagy részt fekete. Szőlőskertek. F. u. a kamara. Második osztálybeli határa 1100 □ ölével 3976 hold, mellyből 41 urbéri, $2\frac{2}{8}$ szabad telek után van szántóföld 1435 h., rét és beltelek 1050 h., jó legelő 250, rosz legelő 696 h., mocsár 500 h., utak 45 hold.

Krussinecz, Sáros vm. orosz falu, a makoviczi urad., Sztropkó fil., 5 romai, 186 g. kath., 6 zsidó lak.

Kruszetnicza, tót falu, Árva vmegyében, 786 kath., 16 zsidó lak. Kathol. paroch. templom. Vizimalom. $62\frac{1}{8}$ sessio. F. u. az árvai uradalom.

Kruszló, Sáros v. orosz falu, Bártfához keletre $1\frac{1}{2}$ mfld, 16 rom., 428 g. kath., 9 zsidó lak. G. kath. paroch. templom. Fürészmalom; nagy erdő; vashámor, mellyben öntött vasmüvek készülnek. F. u. gr. Forgács.

Kruszló, Sáros v. orosz falu, a makoviczi urad., Duplin fil., 4 romai, 428 g. kath., 5 zsidó lak. Görög anyaszentegyház.

Ksina, Trencsén, most A. Nyitra v. tót falu, Nyitra vmegye szélén: 29 kath., 743 evang., 9 zsidó lak., kath. fil., evang. anyatemplommal. Nagy és szép erdővel bir; legelője a hegyeken elég. Ugróczi urad. tartozik. Ut. post. Nyitra-Zsámbokrét.

Kubin (Alsó-), tót mv., Árva vmegyében, az Árva bal partján: 327 kathol., 810 evang., 124 zsidó lak. Kath. és evang. anyatemplomok; synagóga. Diszére szolgál a városnak a szép vármegyeháza, s az Árva vizén épült kőhid. Van itt továbbá egy vendégfogadó, sörház, kőbánya; heti és országos vásárok, s 41 sessio. Földe a megyében a legjobbak közül való, s buzát, rozsot is terem F. u. az árvai uradalom. Ut. p. Rosenberg.

Kubin (Felső-), tót falu, Árva vm., 45 kath., 476 evang., 14 zsidó lak. Vannak benne több csinos uraságí lakházak, s egy kath. fil. templom, melly mellett sz. Háromság napján vásárt tart. Erdeje nagy. Földe a buzát is megtermi. A falu felett egy régi várnak omladéka látható. F. u. Kubinyi, Meskó, Ivanovics, Országh, Gazda, Koroda.

Kubina, vagy **Klubina**, Trencsén m. tót falu, egy mély völgyben: 770 kath., 9 zsidó lak. Sovány határ; hasznos legelő. F. u. Szina család. Ut. p. Zsolna.

Kis-Kubra, v. **Kubricza**, Trencsén m. tót falu, Trencsénhez keletre $\frac{1}{2}$ órányira: 154 kath. lakossal. Nevezetes savanyuviz-forrásáért, melly igen tiszta és szeszes, szaga keresztülható, íze kellemes savanyu és frissitő. Alkotó részei: ércz-szesz, kevés vas, alkali föld, só, és ásvány alkali. A körülbelől fekvő vidék mind italra, mind főzésre használja. Foganatja szembetünő a savanyuságtól eredt hideglelésekben, a máj-, epe-,

Digitized by Google

vesedugulázokban; a vizelletet igen hajtja; azonban a forró betegségben ártalmas. F. u. a trencséni, vagyis a dubnicai uradalom. Ut. post. Trencsén.

Nagy-Kubra, Trencsén m. tót falu, 515 kath. lak. Van jó rétje, legelője, fája, s a t. F. u. ugyancsak a dubniczai uradalom.

Kucsava, Beregh vmegyében, orosz falu, ut. p. Szerednyéhez 1 mfd. 160 g. kath., 5 zsidó lak. Szőlőhegy. Erdő. F. u. gr. Schönborn.

Kucsin, Zemplén vmegyében, tót falu, A.-Körtvélyes fil. 201 r. kath., 3 evang., 35 zsidó lak. 294 h. szántóföldde. F. u. Szentléleky, Bálpataky, Orosz, Kárász. Ut. p. N.-Mihály.

Kucsin, Sáros vmegyében, tót falu, Kurimához ½ órányira, a Tapoly völgyében: 434 kath., 10 zsidó lak. Termékeny határ. F. u. a Fekete nemzetség. Ut. p. Bártfa.

Kuczura, Bács m. derék oroszmagyar-német falu, ut. p. Verbászhoz 1 mfd. 3757 egyesült óhitü, 758 r. kath. 563 német evang. 7 ref. 6 nemegyesült óhitü, 31 zsidó lak. Kath. egyesült orosz, evang. anyaszentegyházak. Határa sok kendert, és gabonát terem. Vagyonos lakosai számos marhát tartanak, és fuvaroznak. F. u. a kamara. Első osztálybeli határa 13764 hold (1100 □ ölével), melly-178⅜ urbéri és 8 szabad telek után van 5954 h. szántó, 4349 h. rét és beltelek, 3242 h. legelő. Majorsági szántó 19 h., füzes 35 h., tó 40 hold, utak 125 hold.

Kudlócz, Zemplén vmegyében, tót falu, Homonnával összefüggésben; 425 római, 60 g. kath., 8 zsidó lak., 405 h. szántóföldde. F. u. gr. Csáky, gr. Van Dernath.

Kudricz, német m. v. Temes vmegyében, Verseczhez egy postaállomásra, hegy alatt, 1200 lak., kik csaknem mind r. katholikusok, anyatemplommal, postahivatallal, kőbányával. Határa 3920 hold és 1406 □ öl; mellyből urbériség 159 hold házhely, 1407 szántóföld, 540 h. rét, 237 h. legelő, 428 h. s 1273 □ öl hegyvámi szőlőhegy, 38 h. szorgalmi kertek, két telek postaföld 68 hold, vásárhely 12 h., egyházi, iskolai föld 13 h. 1350 □ öl, utak s haszonvehetlen térség 205 hold. Majorság: 811 h. 536 □ öl, mellyből szántóföld 19 h., legelésre kivágott helyek 301 h. 642 □ öl, erdő 462 h. 1416 □ öl, szerződéses házhelyek 20 hold 868 □ öl, szőlők 7 hold 810 □ öl. Földe fekete agyag, termékeny, s fő termesztménye a tisztabuza. Bora igen jó. Birja: Kudriczy Bálint ur. Egyébiránt országosvásárt kettőt tart, u. m. máj. 1. és octob. 10-kén, mind a kirakó, mind a baromvásárt egy napon u. m. kedden, a mikor hetivásárok is tartatnak. — A bánság felszabadulván a török járom alul, Tetz János volt első, ki terjedt családával, Elsaszból 1719-ben e vidékre bevándorolt, s az itteni hegyeket szőlőtermesztésre igen alkalmasaknak találván, Kudricz nevü hegyes tájékot magának kiválasztván, egy délkeletnek fekvő hegyoldalt szőlővel beültetett, melly maig is Tetzesberg nevet visel, s igen jó bort terem. Tetz János azonban Lotharingiából s Elsaszból egész gyarmatot telepitett ide, melly igen sok üldözésnek vala kitéve a szomszéd irigy oláh és rácz lakosok által. Különösen 1788-ban septemb. végén Brenka Damaszkin komoristyei oláh lelkész vezérlése alatt a szomszéd oláh helységek Kudriczot egészen kirablották, lakosait szétkergették vagy megölték. E rablók katonaság által megfenyittettek, s a kár megbecsültetvén, 100,000 ftra rugott, melly iránt a pör a mai időkig folyvást folyván, csupán Markovecz falu adott ön-

Digitized by Google

ként a templomnak 1821-ben 1084 ft 24 kr. váltóban.

Kuhbach, Szepes vmegyében, tót falu, Greniczhez nyugotra ½ órányira: 1158 kath. lak. Kath. paroch. templom. Szép erdő. F. u. a szepesi püspök.

Kujás, oláh falu, Arad vmegyében, erdős hegyek közt eldugva, Soborsinhoz ¼ mfdnyire, 188 n. e. óhitü lak. Itt megy el a Maros partján, a kősziklák oldalába vágott erdélyi országut. Van itt 4⅞ urb. állomány, 118 hold majorsági föld és liget, 198 h. közlegelő, 253 hold bükkerdő, 584 hold tölgy erdő. Földje a Maros mentiben jó, a hegyeken nagyon rosz. Birja b. Forray Iván.

Kujed, Arad vmegyében, oláh falu, Boros Jenőhez keletre: 13 kath., 1414 n. e. óhitü lak., anyatemplommal.

Kukerics, németül Schwabenhof, horvát falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délnyugotra 120 kath. lak., 8 jobbágytelekkel, parányi határral. Erdeje, szőleje nincs. Birja Sibrik Mihály.

Kukló, (Kugelhof), Pozson m. falu, a Miava bal partján. Nyitra vmegye szélén 1521 kath., 149 zsidó lak., kath. paroch. templommal, vizimalommal. Szántóföldjei sikon feküsznek s jól miveltetnek; sok kender, rozs; nemesitett juhtenyésztés; kétszer kaszálható rétek, derék erdő. F. u. a cs. kir. fam. s a sasvári uradalomhoz tartozik. Ut. p. Sz.-János.

Kukmér, német falu, Vas vármegyében, ut. p. Fürstenfeld Stájerországban, 140 kath., 930 evang. lak., kik többnyire szőlőmivelésből élnek. Van szép tornyos evang. anyatemploma, és kath. fiókegyháza. Birja hg Batthyáni.

Kula, Bács megyében, vegyes német-szerb-magyar m. v. a Ferencz csatornája mellett, annak csaknem közepe táján: 7353, u. m. 4524 róm. káth., 2813 nem egyesült óhitü, 16 zsidó lak. Van itt egy nagy kath., és egy óhitü templom; egy roppant serház, mellyben hires sert főznek; egy derék vendégfogadó, kávéházzal, és tánczteremmel; több jeles uradalmi épületek. A helység felett északra a teleskai dombok nyulnak el, mellyek lehetős bort termő szőlőkkel kevélykednek; a többi határ pedig kövér buza termő, fekete szántóföldekből s zsiros rétekből áll. A szerbek és magyarok többnyire vagyonos földmüvelők, gulyát, ménest s számos juhnyájakat tartanak, gabonájokat pedig gyakran az itten megállapodó hajókra adják el. A németek ellenben mind mesteremberek, s köztök igen ügyes kötéljártók és kalaposok találtatnak. F. u. a kamara, s feje egy uradalomnak. Határa 1100 □ ölével 25877 h., mellyből 272⅝ urbéri, 10 szabad telek után van 10062 h. szántó, 6731 h. rét és beltelek, 7226 h. legelő, 798 hold szőlő. Uradalmi birtok 427 hold szántó és rét, 74 h. tó, 559 h. utak.

Puszta-Kula, igen szép és gazdag puszta, Bács vmegyében, Kula város mellett. Róna határa 1200 □ ölével 8036 hold, mellyből 79 hold mocsár, 79 h. utak, a többi szántóföld, rét és legelő. Birja a kamara.

Kulcsárfalu, (Allersdorf), horvát falu, Vas vmegyében, ut. p. Kőszeg, 120 kath. lak.

Kulcsárvölgy, Nyitra m. puszta, Alsó-Jarto filial. 44 kath. lak.

Kulcsod, magyar falu, Győr vmegyében, tul a Dunán a Csiliz közben, 320 ref. lak., anyatemplommal. Fekete földje jó buzát és kendert terem. Szénája bőséggel. Ut. p. Győr.

Kuldó, magyar falu, Fejér vmegyében, Gyuró szomszédságában, 300 lak., kik többnyire reformatusok s a gyuraiakkal tesznek egy anyaekklésiát. Ut. p. Martonvásár.

Digitized by Google

Kullanto, Bars m. puszta, Beso filial 27 kath. lak.

Kulpin, Bács m. szerb-tót falu, Ujvidéktől északnyugotra 3 órányira: 15 kath. 1108 n. e. óhitü, 501 evang. lak. Határja untató rónaság, de termékeny. Marhájok sok. A földes uraságoknak csinos épületjeik vannak itten. F. u. a Stratimirovics örök. Első osztálybeli határa 1100 □ ölével 9330 hold, mellyből 76 urbéri; 5 szabad telek után van 2604 h. szántó, 1947 h. rét és beltelkek, 1560 h. legelő. Uraságí szántó és rét 3010 hold, mocsár 40, utak 169 hold.

Kumánd, Torontál vmegyében, szerb falu, a kikindai sz. kerületben ut. p. Melenczéhez nyugotra 1 1/4 mfdnyire: 32 kath., 3248 n. e. óhitü, 2 zsidó lak., óhitü anyatemplommal, 136 egész telekkel. F. u. a kamara.

Kumanyesd, oláh falu, Bihar vmegyében, hegyek közt, a váradi deák püspök béli uradalmában, kies vidéken, 153 n. e. óhitü lak., anyatemplommal, 125 hold, urb. szántóföldd el s réttel és 328 hold majorsági erdővel. Van itt az uraságnak szép szőleje is, melly lehetős bort terem. A Botfejről s Agrisról lefolyó, és Hagymásról csergedező patakok itt egyesülnek, s 4 malmot hajtanak.

Kumbaja, Bács m. német-magyar falu, Szabadkához nyugotra 3 mfd. 1810 kath., 6 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határja igen nagy, de homokos. Téres legelőjén a juh és marhatenyésztés virágzó állapotban van. Szőlőskerteket is bir. F. u. Rudics József. Határa 16131 hold, mellyből 90 urbéri, 4 szabad telek után van 3522 hold szántó, 1416 h. rét és beltelek, 1600 h. jó, s 521 hold homokbuczkás legelő, 451 hold szőlő. Uradalmi szántó és rét 7351 hold, lágyfa erdő 1000 hold, tó 50 hold, utak 220 hold.

Kunágota, Csanád vármegyei, puszta, Arad vmegye szélén, Batonyához két órányira: 26 kath., 47 n. e. óhitü lak. F. u. a kamara.

Kunhegyes, magyar város, a Jász-Kun megyében, a nagy-kunsági járásban, ut. p. Kardszeghoz 2 mfd. Egészen róna határa 25079 hold és 342 □ öl, holdját 1600 □ ölével számitván. És ez kemény feketé föld, melly igen szép tisztabuzát, kétszerest, zabot, árpát, kukoriczát bőséggel terem. Lakja 6401 lélek, kik közt 6308 reformatus, 82 kath., 3 ágostai, 8 n. e. óhitü. Házak száma 1305; czéhes mesterember 156. Van egy roppant ref. temploma, mellynek tornya a végetlen sikságon már mérföldnyire feltünik. Itt született Mészáros János, ki közhuszárból báró, altábornagy, a Maria Teréz vitézrend lovagja, s egy uhlan ezrednek tulajdonosa lőn.

Kunóv, Nyitra m. tót falu, Szénásfalu mellett: 115 kath., 295 evang., 35 zsidó lak. A berencsi uradalomhoz tartozik.

Kunovecz, Trencsén várm. puszta, Beszterczéhez 2 1/2 óra, 22 kath. lak.

Kunyerád, Trencsén m. tót f., Konszko filial. Lakja 317 kath., 12 zsidó; fenyves erdeje derék, de földje sovány. F. u. többen.

Kunst, Zolyom m. puszta, Danovalhoz egy óra: 5 kath. lak.

Kup, magyar falu, Veszprém v.-megyében, ut. post. Pápa. Lakja 560 kath., 380 reform., 30 evang., ref. anyatemplommal. Termékeny határát a Bitva öntözi; erdeje is van. Birja a pápai uraság.

Kupa, Abauj vármegyében magyar falu, Edelényhez 2 mfdnyire: 238 r. kath., 53 g. kath., 159 ref., 24 zsidó lak. Ref. szentegyház, szőlőhegy. F. u. többen. Ut. p. Szikszó.

Kupa, Csanád vmegyében, puszta, Kunágotával határos: 21 kath., 54 n. e. óhitü, 16 ref. lak. F. u. a kamara.

Digitized by Google

Kupány (Kis), Ugocsa vmegyében, orosz falu, a Tisza mellett, a Feketehegy tövében: 303 gör. kath. lak., s anyatemplommal. Rónán fekvő földeit és rétjeit a Tisza kövéríti; belső telkeiken sok gyümölcsöt termesztenek a lakosok. F. u. b. Perényi. Ut. p. Nagy-Szőllős.

Kuporte, Krassó vármegyében, oláh falu, Dognácskához 3 órányira: 492 óhitü lak., s anyatemplommal. F. u. a kamara.

Kupsincz, vindus falu, Vas vmegyében, a muraszombati uradalomban, 120 evang., 80 kath. lak.

Kupuszina, Bács m. magyar falu, Zomborhoz $1\frac{1}{2}$ a Dunához egy órányira: 2551 kath. 2 óhitü 10 zsidó lak. Földje fekete s igen termékeny; híres káposztát, sok zöldséget, nevezetesen foghagymát terem. A határjában lévő posványságok közt, némely épületek nyomdokit láthatni; ugyan ezen mocsárok tekenyős békát, csikot, nádat, s a t. bőven szolgáltatnak. Kath. paroch. templom. F. u. a kamara. Határa 1100 □ ölével 9534 hold, mellyből $49\frac{7}{8}$ urbéri, $1\frac{6}{8}$ szabad telek után van 1872 hold szántó, 1259 hold rét és beltelek, 314 hold jó, 1810 hold mocsár legelő, 102 h. szőlő. Uradalmi szántó és rét 158 h., nádas 2392 h., mocsár 1532 h., utak 95 hold.

Kuraczel, oláh falu, Bihar v.-megyében, Belényeshez 1 mfd., 456 n. e. óhitü lak., anyatemplommal. Urb. szántó 280, rét 160, legelő 180, majorsági erdő 1200 hold. Van egy pataka. Birja a váradi görög püspök.

Kuraly, Esztergom most Komárom vmegyében, tót falu, 264 kath. lak., kik 1612-ben szállittattak ide Paluska György érseki direktor által N.-Tapolcsányból, Chinorányból s a t. August Keresztély szász herczeg mint akkori primás valódi kiváltságos oklevéllel megajándékozván őket, most ennek erejében csak 200 frt tartoznak esztendőnként fizetni, mentek lévén még 1848 előtt különben minden dézmától, robottól, sőt az uraságí korcsmáltatástól is. — Határjok szomszéd Bars vármegyével, s elég termékeny; borok, fájok, réljök elég. F. u. a primás.

Kurd, magyar falu, Tolna vmegyében, a Kapos bal partján, ut. post. Szekszárdhoz nyugotra 4 mfdnyire, 1250 kath. lak., paroch. templommal. Van első osztályu szántóföldje, jó bort termő szőlőhegye, derék erdeje, hídja a Kaposon, s kő épületjei az itt tanyázó lovasság számára.

Kurima, Sáros vmegyében, tót m. v. a Tapoly mellett; Eperjeshez kelet-északra 4 mfdnyire: 1066 róm., 54 g. kath., 273 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Synagóga. Első osztálybeli határ. Vászon és gyolcs készítés. F. u. gróf Erdődy, és gróf Szirmay.

Kurimján, (Kirn), Szepes vmegyében, tót falu, Harikócz fil. 145 kath. lak. F. u. gr. Csáky.

Kurimka, Sáros vmegyében, orosz falu, a makoviczi urad., Haiszlin fil. 2 római, 553 g. kath., 6 zsidó lakossal.

Kurincz, puszta, Gömör vmegyében, Rimaszombathoz 1 óra.

Kurittyán, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolcztól $1\frac{12}{16}$, utolsó postája Kazinczától $\frac{7}{16}$ állomásnyira, Borsod megyét Gömör megye alsó részével összekötő fiók útvonal mellett az ugynevezett Szuha völgyén egy part oldalában. Lakosai tisztán magyarok, holott eredeti nyelvök tót volt. Az egész helység határának kiterjedése $1584\frac{1}{4}$ hold, ebből belső telek $63\frac{3}{4}$, szántóföld $636\frac{1}{4}$, rét $262\frac{3}{4}$, szőlő $22\frac{3}{4}$, erdő $543\frac{2}{4}$ hold, ezegyszersmind legelőül szolgál; utak, árkok s a t. $55\frac{1}{4}$ hold. Urbéri szántóföld 341, rét 88, szőlő $16\frac{3}{4}$ hold, a

Digitized by Google

többi mind majorsági. Határa hegyes sovány kavicsos és nyirkos s ollyan, hogy minden évben megkivánja a javitást, leginkább megtermi a rozsot és zabot, valamint a kukoriczát is. Az állattenyésztés a legelő szük volta miatt rosz lábon áll. A lakosok összes száma 391, u. m. r. kath. férfi 52, nő 36; evang. férfi 109, nő 115; reformatus férfi 26, nő 40; óhitü férfi 2, nő 1; zsidó férfi 6, nő 4; telkes jobbágy 21, zsellér 26, lakó 23, nemes 4, kézmüves 10. A határban van egy Szuha nevezetü folyó viz, s egy álló tó, melly a legnagyobb szárazság idején sem apad ki. Van a falunál északfelé az erdő alatt egy omladozó klastrom, imaház-falai jelenleg is állanak, mik lakhatták nem tudatik. Van az evangelikusoknak egy kisszerü imaházuk. A falu birtokosai: Fallavicini Róger őrgróf és Vay Eulália grófnő fele részében.

Kurtahegy, Bars m. puszta, Léva filial 29 kath. lak. F. u. herczeg Eszterházy.

Kurtakér, oláh falu, Arad v.-megyében, lapos, vizenyős vidéken, Magyaráthoz 2 órányira, 6 kath. 1503 n. e. óhitü lak., s anyatemplommal. Van 1370 h. urbéri szántóföldje, 588 h. rétje, 1282 h. elkülönzött legelője, 185 h. belsőtelke. A majorsági föld tesz 1500 holdat. Földje 2-ik osztálybeli, s közép termékenységü. Vize a Csiger. Birja Aczél János.

Kurtakeszi, tót falu, Komárom vmegyében, Komáromhoz 1 mfdnyire, 718 kath., 2 ref., 62 zsidó lak., kath. egyházzal, és sinagógával. Határának egy része dombon, nagyobb része rónaságon fekszik s kiterjed 4237⅝ h., mellyből 1241 h. urbériség, 394 h. erdő, 753 h. közös legelő, 1113½ hold majorsági, 323 hold szőlő. Urbéri telek 20, zsellér 53, lakó 27; nemes családfő 3. Földe részben homokos, a Zsitva folyam melletti fekete és igen termékeny; szénája bőséggel. F. u. Bodorfalvay, Baranyay Gáspár.

Kurtány, Nógrád m. puszta, 91 kath. lak. Fülek mellett.

Kurtics, Arad vármegyében, oláh-magyar falu, Aradhoz északra 3 órányira: 120 kath., 2360 óhitü., 35 zsidó lak., kath. és óhitü anyatemplomokkal. Határa sik és gazdag termékenységü; sok dohányt termeszt; marha- és juhtenyésztése nevezetes. Többen birják.

Kurtya, Krassó vármegyében, oláh falu, a Béga mellett, Kossovához fél órányira: 13 kath., 916 óhitü lak., s óhitü anyatemplommal, hegyes erdős, sziklás határral.

Kurova, Sáros vármegyében, orosz-tót falu, Gáboltóhoz ½ órányira: 120 romai, 169 gör. kath., 10 zsidó lak. F. u. gr. Erdődy.

Kurvakér, Arad vmegyében, oláh falu, Boros Jenőhez délre 2 órányira. Lásd Kurtakér.

Kusbély, Máramaros vmegyében, orosz uj-telep, lásd Szolyma.

Kusnyicza, Máramaros vmegyében, orosz falu, közel Beregh vmegyéhez: 5 római, 715 gör. kath., 49 zsidó lak., anyaszentegyházzal, synagógával. F. u. gr. Teleky s m.

Kustán (Alsó és Felső), 2 magyar falu, Zala vármegyében, a Zala völgyében, 383 kath. lak. Határa termékeny; nagy rákászat a Zalában. Birja gr. Schmidegg s ut. p. Zalabér.

Kustánfalva, Beregh vármegyében, orosz falu, Munkácshoz ½ mfdnyire: 20 r. kath., 310 g. kath., 7 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn.

Kustamócz, vindus falu, Vas vmegyében, ut. p. Radkersburg. Lakja 344 evang. Határa feletto köves és sovány; hanem híres bort termeszt. Közbirtokosoké.

Kustánszeg, magyar falu, Zala

Digitized by Google

vmegyében, ut. p. Egerszeg, 340 ref., 80 kath., 20 zsidó lak. Többeké.

Kuszin, orosz-tót falu, Ungh vmegyében, Vinnához keletre $1^1/_2$ órányira: 64 romai, 275 g. kath., 25 zsidó lak. Szőlőhegy; erdő és vizimalom. F. u. gr. Waldstein, Draveczky; Szemere, s m. Ut. p. Szobráncz.

Kustyán, puszta, Veszprém vmegyében, Enying mellett.

Kutas, magyar falu, Somogy vmegyében, ut. p. Kaposvárhoz nyugotra 3 órányira: 712 ref., 313 kath., 20 zsidó lak., kath. és ref. anyatemplomokkal. Határa homokos; rétje igen kevés. Többen birják.

Kutas, Nógrád m. puszta, Karancskeszi fil., 209 kath., 15 evang. lakossal.

Kerka-Kutas, magyar falu, Zala vmegyében. ut. p. Baksa: 380 kath., 50 ref. lak. Birja h. Eszterházy.

Kis- és Nagy-Kutas, 2 magyar falu, Zala vmegyében, 583 kath. lak. Ut. p. Egerszeg.

Kutasó, vagy Gutas, Nógrád m. tót-magyar falu, 148 kath., 157 evang., 14 zsidó lak. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Kutfej, magyar falu, Zala v.-megyében, az alsó-lendvai uradalomban, 220 kath. lak.

Kutti, német falu, Fejér vmegyében, 530 kath. lak., paroch. templommal. Határa hegyes, dombos, s nem igen termékeny; szőlőhegye, sok gyümölcse, s a Baglashegyben barlangja van. Birja gr. Zichy Miklós. Ut. p. Fejérvár.

Kutty, Nyitra m. tót falu, a Miava vize mellett, a Holicstól Pozsonyba vivő országutban. Számlál 2264 kath., 11 zsidó lak. Kath. paroch. templom. Határa termékeny; különösen rétje sok és jó; erdeje s ligetei szépek; halászata a Miavában, főképen pedig a Morvában hasznos; kendert termeszt, s azzal kereskedik Morvaországban és Ausztriában; 3 vizimalma van. F. u. ő cs. k. felsége.

Kutina, oláh falu, Krassó vmegyében, a Béga mellett, ut. p. Lugos $2^1/_2$ óra: 930 n. e. óhitü lak., paroch. templommal. Határa $3233^{380}/_{1660}$ hold, mellyből urbéri beltelek 149, szántóföld 429, rét 190, legelő $99^1/_8$, 1 szőlő, 75 hold szorgalmi föld; uradalmi erdő $811^3/_8$, szántóföld $661^2/$ hold, rét 107, legelő 423 hold. Földe hegyes völgyes, és csak közép termékenységü. Birja a kamara.

Kutkafalva, (Pokutya), Beregh v. orosz falu, Papfalva fil., 248 görög kathol., 3 zsidó lak. F. u. gr. Schönborn.

Kutya-Bagos, Szabolcs vm. puszta, közel Debreczenhez: 12 romai kath., 5 ref. lak. F. u. gr. Vay, Ábrányi, Reviczky, s a t.

Kuvin, vagy Kövi, Arad vm. oláh falu, Gyorok mellett: 23 kath., 1828 óhitü lak., anyatemplommal, híres bort termő szőlőhegygyel, kőhányával. F. u. a kamara.

Kuzma, vindus falu, Vas vmegyében, a f. lendvai uradalomban: 160 kath., 80 evang. lak.

Kuzmics, Nyitra m. tót falu, 142 kath., 5 zsidó lak. F. u. gr. Erdődy Józsefnő. Ut. p. N. Tapolcsán.

Kuzmina, Beregh vm. orosz falu, 322 g. kath., 6 zsidó lak. Gör. kath. parochia. Dombos határa, szőlőhegye, makkos erdeje van. F. u. többen. Ut. p. Szerednye.

Kükecs, vindus falu, Vas v.-megyében, ut. p. Radkersburg: 175 evang., 38 kath. lak. Határa felette köves sovány; de híres nemes bort terem. Közbirtokosoké.

Kükemező, (Kukoma), Sáros v. tót falu, Karácsonmező fil., 235 kath., 219 evang., 1 ref., 58 zsidó lak. Evang. templom. Nemes udvarok; jó föld; jó rét. F. u. a Kükemezey nemzetség. Ut. p. Eperjes.

Digitized by Google

Küllő, (Gierm), német falu, Sopron vmegyében, Sopronhoz délre 1½ mfld, 354 kath. lak. Van 380 h. szántóföldje, 32 h. rétje, 337 h. erdeje, 44 hold legelője. Urbériség 567 h., majorság 182 hold. Földe jó, s terem buzát, rozsot, s a t. Goldbach nevü patakja van. Birja h. Eszterházy.

Küngös, magyar népes puszta, Veszprém vmegyében, ut. p. Lepsény: 360 ref., 60 kath. lak., termékeny dombos határral, erdővel. Birják a Kenesey örökösök.

Kürt, Nógrád m. magyar-tót falu, 201 kath., 358 evang. lak. Erdeje szép; rétje, legelője jó és elég. F. u. gr. Steinlein özvegye, kinek itt csinos kastélya és kertje van. Ut. p. Vácz.

Kürth, Heves v. puszta, Jász-Ladány mellett. F. u. hg. Eszterházy.

Kürth, Heves v. puszta, Parádhoz nem messze. F. u. gr. Károlyi György.

Kürth, Pozsony m. magyar falu, Szerdahely és Vásárut közt a pesti országutban. Számlál 487 kath., 14 zsidó lak. Kath. fil. templom. Jó szénát termő rétje; erdeje van. F. u. gr. Pálffy Ferencz. Ut. p. Érsekujvár.

Kürth, magyar falu, Komárom vmegyében, ut. p. Perbete. Van 1748 kath., 3 ágostai, 15 zsidó lak., kath. anyaegyháza. Határa csak kis részben hegyes, jobbára szép és igen termékeny rónaság. Buzája aczélos; bora jó. Régi szabályzatlan urb. telket, 36 hold szántófölddel, (egy egész telek kaszállóval, belső telekkel 63 holdra is felmegy), 56-ot számlál, s ezeket 3 egész, egy 1½ telkes, egy ¼, 49 féltelkes, három negyedes gazda miveli. Az uraságnak itt semmi majorsága nincs, hanem a kovácsházhoz ¼, a mészárszékhez ½, s a vendégfogadóhoz is ½ telek adatott. Van 2 nemes családja. F. u. az esztergomi érsek.

Kürth, magyar falu, Külső-Szolnok vgyében, Szolnokhoz délre 4½ mfldnyire, a Tisza bal partján, kik többnyire reformatusok, anyatemplommal. Határa 10,260 hold, mellyből 3140 h. szántó, 1560 h. száraz kaszáló, 1400 h. vizjárta rét, 3000 h. közlegelő, 850 h. szőlő, 310 h. erdő. Urbéri szántóföld 900 h., száraz kaszáló 360 h., a legelő közös. Ezentul mind majorsági, kivevén a szőlőkből 820 holdat. Földe részint homokos, részint szikes és fekete agyagos, s minden gabonanemet jól megterem. Szép szarvasmarhát, s az uraság egyuttal sok birkát tenyészt. Birják Luby Imre és gr. Tige Lajos.

Assa-Kürth, Nyitra m. tót falu, 250 kath., 181 evang., 58 zsidó lak. Van kath. és evang. paroch. temploma, synagógája, szőlőhegye, erdeje, s termékeny határa. Eredeti helye a Ghyczy családnak. Ut. p. Nyitra.

Hidas-Kürth, Pozsony m. magyar falu, a Dudvágh vizénél, Diószegtől délre 1½ mfldnyire. Lakja 1132 kath. Van egy kath. paroch. temploma, tágas termékeny határa, szép erdeje, sok rétje. F. u. gr. Eszterházy Mihály. Ut. p. Cseklész.

Ipoly-Kürth, Nógrád m. puszta, Bussa fil., 43 kath., 36 evang. lak.

Nemcs- és **Puszta-Kürth**, Nyitra m. két egymás mellett lévő tót falu, Semptéhez éjszakra 1 órányira, az elsőben lakik 334 kath., 151 zsidó, kiknek synagógájok van; a másodikban 410 kath., 14 zsidó. Határuk dombos, de meglehetős; dohányt és bort termesztenek. F. u. többen. Ut. post. Szered.

Tisza-Kürth, magyar falu, Borsod vmegyében, Miskolczhoz 2 1/16, a Tiszához 1/16 állomásnyira, róna vidéken. Határa egyebeken kivül 998 h. szántóföldet s 1633 hold rétet foglal. Van 20 urbéri telke. Földminősége jó termékenységü. A helység 1782-ben gr. Eszterházy Károly által kez-

Digitized by Google

dett megnépesíttetni; most lakosai szánna: 438 r. kath., 1 ref., 4 zsidó lélek. A r. kath. anyaegyház 1792-ben keletkezett, hozzá tartoznak még Csáth, Igricze, Papi, Tisza-Tarján. F. u. a kassai püspök.

1633. Ludnay nőágiak birtokrészőket elidegenítni akarván, Bodó Mihály által megakadályoztattak.

1667. Ezen egész helységet a rimaszombathiak birták.

1702. Telekessy István egri püspök által indított pert lásd Cserépvárnál.

Kürtös, puszta, Somogy vmegyében, Fajsz mellett.

Kis-Kürtös, Nógrád vm. tót falu, 161 kath., 139 evang., 6 zsidó lak. Földe javítást kiván. F. u. többen. Ut. p. Balassa-Gyarmat.

Nagy-Kürtös, Nógrád m. tót falu, a Kürtös sebes patakja mellett, melly gyakran megárad. Számlál 104 kath., 563 evang. lak. Evang. anyatemplom. Több szép uri lakhelyek. F. u. Ambrózy, Csemiczky, s m. t. Ut. p. B. Gyarmat.

Nagy-Kürű, magyar falu, Heves vmegyében, a Tisza jobb mellékén, rónaságon, ut. p. Szolnok, vagy ha a Tisza engedi, Bánhalma még jóval közelebb. Népessége 1300 r. kath., derék anyatemplommal. Határa 12,530 hold, mellyből szántó 1600 h., szárazon levő legelő 1500 h., vizalatti legelő 2500 h., szőlőkert 250 h., belső telek 200 h., kaszálló 4500 h. mind vizalatti, tavak 1980 h., mellyek soha sem legelőre, sem kaszállóra nem alkalmazhatók. A szántóföldből urbériség 1211 h., majorság 389 hold. Földének kevés része homokos, s ez igen szép rozsot és zabot terem leginkább; a nagyobb rész szikes, vizállásos, terméketlen, mellyben kétszeres termesztetik, és zab s silány árpa, más nem. Az állattenyésztés a sok árvíz és mocsár miatt sínylik. Birják: b. Baldachi Antal, gr. Szapáry József, gr. Fáy, gr. Eszterházy, Petrovay László, Freizeisen István, Kállay Enoch, özv. Pintér Istvánné.

Kvacsán, Liptó m. tót falu, 501 kath., 8 evang. lak. Kath. paroch. templom. Vendégfogadója és erdeje van. F. u. Dvornikovich család. Ut. p. Bertelenfalva.

Kvacsány, Sáros v. orosz falu, közel Klemberghez: 60 romai, 235 g. kath., 4 zsidó lak. F. u. Roll.

Kvakócz, Zemplén v. tót falu, Dobra fil., 200 romai, 53 g. kathol., 90 evang., 30 zsidó lak. 1207 hold szántóföld. F. u. b. Vécsey.

Kvasso, Trencsén m. tót falu, Besztercze mellett: 160 kath., 16 zsidó lak. Kastély; uraságí majorság; jó rét és legelő; sovány föld. F. u. Kvassay család. Ut. p. Trencsén.

Kvaszov, Trencsén m. tót falu, Lednicz mellett: 432 kath., 3 zsidó lak. Szép bikkes erdeje van. A lednicziurad. tartozik. Ut. p. Trencsén.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google